MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT.

REDACTIE:
MR. L. M. ROLLIN COUQUERQUE
en E. G. DE WIJS

DEEL XXXII.

1936/37.

N.V. BOEK- EN KUNSTDRUKKERIJ V/H MOUTON & CO., 'S-GRAVENHAGE

OFFICIEEL GEDEELTE.

Politiehulp bij aanhouding van militairen.

Ministerieele beschikking van 1 April 1936, IIde Afd. B, nr. 8.

Legerorders 1936, Nr. 111.

Ter kennis wordt gebracht, dat onderstaande beschikking van den Minister van Justitie in het *Algemeen Politieblad* is geplaatst.

Het is wenschelijk gebleken, dat in de regeling betreffende de hulpverleening door ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie op verzoek van mrt een rang bekleede militairen, bij het aanhouden van mindere militairen, die zich aan een krijgstuchtelijk of strafbaar ieit schuldig maken, welke regeling bij mijn beschikking van 19 Maart 1930 in het *Algemeen Politieblad* is geplaatst, enkele wijzigingen worden aangebracht.

In verband hiermede brengt ondergeteekende — onder intrekking van zijn genoemde beschikking — op verzoek van het Departement van Defensie het volgende ter kennis :

Bij verzoeken van met een rang bekleede militairen om hulpverleening bij het aanhouden van minderen, die zich aan een krijgstuchtelijk of strafbaar feit schuldig maken, zal de politie de volgende regelen in acht nemen :

1°. ambtenaren van Rîjks- en gemeentepolitie zijn niet verplicht hulp te verleenen bij liet aanhouden van militairen, die zich schuldig hebben gemaakt aan een *krijgstuchtelijk* vergrijp. Bedoelde verplichting tot hulpverleening geldt wel voor het personeel der Koninklijke maréchaussée, dat hooger in rang is dan de overtreder;

2°. alle ambtenaren van Kijks- en gemeentepolitie zijn tot hulpverleening verplicht, wanneer militairen worden aangehouden, die een *strafbaar* feit, hetzij naar het *gemeene strafrecht,* hetzij genoemd in het *Wetboek; van Militair Strafrecht,* hebben begaan;

3°. een meerdere, die wenscht, dat een mindere hem opgave van naam en militaire positie verstrekt, dan wel dat deze hem vergezelt, ten einde zijn identiteit te doen vaststellen, kan dien mindere daartoe den last verstreliken, c. q. onder het aanzeggen van voorloopig arrest. Geeft de mindere geen gevolg aan dien last, dan is het misdrijf van art. 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht (opzettelijke ongehoorzaamheid of dienstweigering) aanwezig. In dit geval moet, zoo eenigszins mogelijk, gebruik worden gemaakt van de hulp van zich in de nabijheid bevindende militairen om den mindere te dwingen mede te gaan, terwijl eveneens de hulp kan worden ingeroepen van ambtenaren van Rijks- of gemeentepolitie, die *alsdan* tot die hulpverleening *verplicht* zijn;

4°. hoewel zulks in het algemeen tot de hooge uitzonderingen dient te behooren, is de meerdere bevoegd, zoo noodig, een min-

dere aan te grijpen, wanneer hij de aanhouding niet op andere wijze kan verrichten;

5'. mocht de meerdere bij een en ander tc lijden hebben onder molest van de zijde van het publiek of wel van den betrokken militair, dan is — waar hier ren strafbaar Feit wordt gepleegd — de politie, overeenkomstig het onder 2'. gestelde, in dat geval uiteraard evenzeer verplicht hiertegen bescherming tr verleenen;

6'. de hulpverleening door ambtenaren van Kijks- en gemeentepolitie bij aanhouding van en overbrenging van militairen, dient zich in voorkomende gevallen niet verder uit te strekken dan tol aan den ingang van het kazernrcomplex, waar de betrokken militair is gehuisvest, alwaar de hulp behoort te worden overgenomen door den commandant van de kazernewacht cri het tr diens beschikking staande personeel.

Dep. v. Just., 27 Febr. 1936. Afd. 5, nr. 854.

L.O. 1930, nr. 101,[1]) komt hierdoor Ir vervallen.

Handhaving van de krijgstucht.

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

IIe Afd. H. No. 1. 's-Gravenhagr, 22 April 1936.

ONDERWERP:

Handhaving van de krijgstucht.

Ter bevordering van een juist optreden van militaire meerderen bij het handhaven van de krijgstucht, bepaal ik dat de hierna volgende aanwijzingen bij de onderdeelen van de Koninklijke landmacht mortrn worden gevolgd.

De compagnies- rn overeenkomstige commandanten zullen die aanwijzingen, welke in de eerste plaats bij de onderscheidene officirrs- en onderofficiers-opleidingen behandeling moeten vinden, herhaaldelijk met de onder hun bevelen staande gezagdragenden bespreken en daarbij zich ervan overtuigrn, dat die militairen met de door hen in voorkomende gevallen ter hanclhaving of tol herstel van dr krijgstucht te volgen gedragslijn volledig bekend zijn.

Alle beroepsofficieren en -onderofficieren, zoomede de in werkelijken dienst zijnde (komende) verlofsofficieren en -onderofficieren, moeten in het bezit worden gesteld van een exemplaar van deze aanschrijving. Aanvragen voor de verstrekking tot gezegd doel moeten, door de autoriteiten cri commandanten, die in de adreslijst zijn vernield, ieder hunner voor wat zijn ressort betreft, worden gezonden aan het Hoofd van de XIIe Afdeeling van hrt Departement van Defensie.

---

[1]) Zie M.R.T. XXVI, blz. 1. Red. M.R.T.

De aanschrijving van den Minister van Oorlog van 10 Juni 1927, IIe Afd. No. 47, [1]) wordt bij deze ingetrokken.

Teder Uwer gelieve, voor wat zijn dienstkring betreft, de ter zake noodige bevelen te geven.

De Minister van Staat,
Minister van Defensie a.i.,

Voor den Minister,

De Secretaris-Geileraal,
C. P. VAN GINKEL.

AANWIJZINGEN,

te volgen bij hel handhaven van de krijgstucht.

1°. *De handhaving van de krijgstucht.*

Alle meerderen -— de troepencommandanten in het bijzonder met betrekking tot het onder hun bevelen staande onderdeel — zijn verantwoordelijk voor de handhaving van een goede krijgstucht onder de lager geplaatsten.

Zij beschikken daartoe over alle hun ten dienste staande machtsmiddelen en moeten niet schromen deze, wannrcr het belang der zaak zulks vordert, te gebruiken. De meerdere, die nalaat op te treden tegen te zijner kennis gekomen krijgstuchtelijke vergrijpen of die opzettelijk nalaat tegen een mindere die een misdrijf pleegt, de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden, maakt zich schuldig aan een krijgstuchtelijk vergrijp (art. 27 (2) R.K.), onderscheidenlijk aan liet feit, strafbaar gesteld in art. 143 W.v.M.S.

De omstandigheid dat de meerdere niet in dienst, in burgerkleeding, met verlof of op non-activiteit is, ontheft hem in geen enkel opzicht van het nakomen van de hierboven genoemde verplichtingen. De meerdere in burgerkleeding behoort zich, alvorens tegen een mindere op te treden, aan dezen als meerdere bekend te maken.

2°. *Gedrag der* ***meerderen*** *bij ongeregeldheden* ***en*** *bij onlusten.*

Wanneer zich, niettegenstaande de redelijkerwijze aan te wenden pogingen om zulks te voorkomen, onder de militairen ongeregeldheden of onlusten voordoen, is het de plicht van alle nieercleren, die daarvan kennis krijgen, om op te treden en de krijgstucht ten spoedigste te herstellen.

De meerdere drale niet, b.v. door steeds weer hoogere autoriteiten te laten komen; na zich voor zooveel noodig rekenschap te hebben gegeven van de machtsmiddelen, waarover hij in feite kan beschikken, grijpe hij in elk geval in, alvorens de oploop tijd vindt zich uit te breiden. Krachtig optreden wordt steeds moeilijker hoe langer

[1]) M.R.T. XXIII, blz. 1. Red. M.R.T.

men wacht; de slechte elementen worden driester, de goede beginnen te weifelen en worden toegankelijlr voor de slechte inblazingen der opstokers.

Bij het zich voordoen van ongeregeldheden of van onlusten is het voorts van het hoogste belang, dat door het vaststellen van de identiteit der overtreders en van de door hen gepleegde handelingen, voldoende bewijzen voor een eventueele strafrechtelijke vervolging worden verzameld.

Eischen van oproerlingen om eerst te confereeren, arrestanten los te laten, een onderzoek bij tc wonen, enz. moeten steeds onvoorwaardelijk worden afgewezen; zij zijn onvereenigbaar met het begrip ,,krijgstucht".

Wanneer het handhaven van de tucht bij samenrotting van militairen het gebruik maken van de vuurwapenen dreigt te vordtren, moet de meerdere, die dezen maatregel zal gelasten, daaraan een *duidelijk hevel om uiteen te gaan, met waarschuwing dat geschoten zal worden*, doen voorafgaan.

Waar zulks redelijkerwijze onverwijld mogelijk is, zal onmiddellijk vóór het bevel om uiteen te gaan, eenige malen het hoorn-, trompet- of tromsignaal ,,Geeft acht," worden gegeven.

Indien echter wettige zelfverdediging of anclere omstandigheden het onmiddellijk gebruik maken van de vuurwapenen vorderen, kunnen zoowel het signaal als liet bevel achterwege worden gelaten.

3°. *Het in arrest stellen en daaruit bevrijden van militairen.*

Afgescheiden van het boven gestelde, dat een militair — hetzij terecht of ten onrechte in arrest — nimmer op aandrang van te hoop geloopenen mag worden ontslagen, zij hier gewezen op de artt. 5 e.v. van de R.L., waarbij het opleggen van arrest *verplichtend* is gesteld in geval van ernstige strafbare feiten, en het uit zoodanig arrest bevrijden uitdrukkelijk is voorbehouden aan de commandaiitcn van (half) regimenten of korpsen en hoofden van inrichtingen.

4°. *Arbeidsverdeeling tusschen de machtsmiddelen del- troepencommandanten en de politietroepen in het garnizoen.*

(UITTREKSEL uit het boekwerk no. 468 .,*Dienstvoorschrift voor het Korps politietroepen*").

Artikel 2.

. . . . . .

(2). De politietroepen dienen tot hulp van de garnizoenscommandanten, ter handhaving van de krijgstucht en van de orde en rust onder de militairen, die zich in het garnizoen buiten de kazernecomplexen ophouden.

. . . . . .

(7). Zij kunnen tot hulp dienen van de commandeerende-officieren tot het houden van — c.q. behulpzaam zijn bij — onclerzoeken, als bedoeld in Artikel 7 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Deze hulp moet in het algemeen beperkt blijven tot meer ingewikkelde zaken en tot die, waarin ook burgers betrokken zijn.

. . . . . .

Artikel 8.

(1). Teneinde de politietroepen in de vervulling van hun werkzaamheden te steunen, moeten alle militairen bun bij die verrichtingen naar vermogen medewerking verleenen.

(2). Alle militairen zijn hun, ovcrcenkomstig het bepaalde in Artikel 26 **(3)** van het Reglement betreffende de lirijgstucht, gehoorzaamheid verschuldigd, doch uitsluitend binnen den kring hunner dienstverricliting als militaire politie en behoudens de uitzondering, genoemd in het slot van het aangehaalde artikel.

Artikel 9.

(1). De zorg voor de instandhouding van goede krijgstuchtelijke verhoudingen berust in de eerste plaats bij de militaire meerderen. Wanneer cleze echter in de uitoefening van die taak hulp bchoeven, moeten zij deze bij dc politietroepen kunnen vinden. De politietroepen hebben zich, wanneer hun hulp ter zake is ingeroepen, te gedragen naar de aanwijzingen van den daarbij betrokken meerdere of troepencommandant, een en ander met inachtneming van het bepaalde in artikel 10.

(2). Ontgaan ernstige, onkrijgstuchtelijke of strafbare (c.q. voor het publiek hinderlijke) handelingen — b.v. op stations — aan de aandacht van de verantwoordeliikc commandanten. zoo volstaan de politietroeperi met deze meerderen te *waarschuwen*, c.q. onder vermelding van hunne opdracht, waarbij zij zich zuiver bepalen tot hei constateeren van de feiten en zich onthouden van het uitspreken van een oordeel; zij stellen zich echter ter beschikking van die meerderen om, *waar deze zulks wenschen*, bijstand te verleenen. Van dit voorschrift mag alleen worden afgeweken, als de garnizoenscommandant daartoe bepaaldelijli de opdracht verstrekt.

(3). Met handelingen, gepleegd door militairen, die onder onmiddellijk commando staan, moeten de politictroepen zich in den regel niet inlaten, dan op verzoek van de troepencommandanten.

Artikel 10.

(1). Wanneer een onderdeel van de politietroepen ter beschikking is gesteld van een buiten het korps staanden meerdere, dan zal die meerdere. na clesgewenscht met den commandant van bedoeld onderdeel overleg te hebben gepleegd, dezen de opdracht verstrekken, welke hij uitgevoerd wenscht te zien. Omtrent de wijze van uitvoering van de opdracht — welke aan dc politietroepen moet worclen overgelaten — zal de daarbii betrokken commandant der politictroepen den opdrachtgever desverlangd verslag uitbrengen.

(2). Overigens zijn buiten de politictroepen staande officieren

– behoudens het bepaalde in het Algemeen Oefenvoorschrift en in het Voorschrift Velddienst — niet gerechtigd aan de militairen van het Korps politietroepen rechtstreeks bevelen te geven, welke verband houden met de uitoefening van hun dienst.

. . . . . .

Artikel 13.

. . . . . .

(3). Het verrichten van wacht- of bewakingsdiensten in door troepen bewoonde kazernes behoort in beginsel niet tot de taak van de politietroepen.

. . . . . .

Artikel 16.

(1). De militairen der politielroepcri behooren een militairen troep te eerbiedigen. Indien in verband met de handelingen van den troep of van enkelen daarvan handelend moet worden opgetreden, moeten zij zich daartoe richten tot den commandant.

(2). Mocht het *noodzakelijk* zijn, *onmiddellijk* in te grijpen en lian hiertoe niet tijdig de commandant of een van de ondercommaridanten worden bereikt, dan wordt door de militairen der politietroepen het vereischte verricht. onder verplichting, om zoo spoedig mogelijk daarna van hun optreden melding te maken aan den commandant van den troep.

(3). Tegen militairen of onderdeelen van een troep mag in geen geval worden opgetreden, als de commandant te kennen geeft, zulks niet te wenschen. Wanneer de omstandigheden daartoe leiden, kan alsdan betreffende het voorgevallene worden gerapporteerd aan den onderafdeelings- of afdeelingscommandant.

Artikel 17

(1). De militair der politietroepen mag -- tenzij ter zake bijzondere instructies zijn gegeven — geen onderzoekingen verrichten in gebouwen, vaartuigen, inrichtingen of op terreinen, welke onder het militair gezag staan, dan met toestemming van de daarover gestelde militaire autoriteit.

(2). Voor het binnentreden van een kazerne. kampement, bivak enz. voor het houden van een onderzoek wordt de toestemming vereischt van den commandant van de aldaar gelegerde troepen, dan wel van den aangewezen kazerne-, kamp- of bivakcommandant, of dengene die hem vertegenwoordigt.

. . . . . .

Artikel 37.

In het algemeen moeten de militairen der politietroepen hun dienst met betrekking tot de handhaving van de krijgstucht op zoo weinig

mogelijk opvallende wijze verrichten; dit mag echter niet tot gevolg hebben. dal het verschijnen van de politietroepen in het openbaar wordt tegengegaan, teneinde gevoelens te sparen van de *slechte* elementen, die aanstoot plegen te nemen aan de aanwezigheid van een ieder, die aangewezen is om gezag te handhaven.

. . . . . .

Artikel 39.

(1). Hoewel het onder meer tot de taak van de politietroepen behoort, om *buiten de kazernecomplexen* op te treden tegen militairen, die handelingen plegen, strijdig met de krijgstucht of met de orde cri de rust in liet garnizoen. en deze zoo noodig in arrest te stellen, zal door rle lrorpencommandanten echter al hel mogelijke moeten worden gedaan, om het optreclen der politietroepen in dien geest onnoodig te maken. Deze zullen zich alsdan in beginsel van optreden onthouden, maar kunnen dit uit den aard van hun bestemming niet doen, wanneer onder hun oogen belangrijke vergrijpen tegen de krijgstucht plaats vinden (bijv. groote afwijkingen in de tenue. aanstootgevende luidruchtigheid, hinderlijk gedrag op straat enz.).

(2). Wordt een belangrijk vergrijp als hierboven bedoeld, door de politietroepen en door een troepenmeerdere (c.q. commandant van een patrouille, niet behoorende tot de politietroepen) tegelijkertijd geconstateerd, zoo zullen de politictroepen de verdere afhandeling van de zaak aan dien meerdere (c.q. patrouillecommandant) overlaten; deze kan daarbij dcsgewenscht de hulp van de aanwezige politietroepen inroepen.

(3). Aan de politietroepen zal in den regel geen opdracht worden verstrekt, om zich ongevraagd te bemoeien met de ordehandhaving op *kazerneterreinen* en dergelijke.

(4). De troepencommandanten kunnen echter. wanneer de normale hun ter beschikking staande middelen onvoldoende mochten blijken of deze mochten falen, voor de handhaving van het gezag, de hulp van de politietroepen inroepen; die hulpverleeiiing zal dan veelal met een krachtdadig optreclen gepaard moeten gaan.

(5). *Normaal* wordt de aanvrage van die hulp door den (half) regiments- (korps-, of detachements-) commandant of, *namens hem* door officieren die daartoe door hem gerechtigd zijn, gericht aan den garnizoenscommandant. Alleen in spoedeischende gevallen kunnen zij zich rechtstreeks tot de politietroepen wenden; hiervan moet dan zoo spoedig doenlijk bericht worden gezonden (c.q. langs den hiërarchieken weg) aan den garnizoenscommandant.

(6). Voor het geval, dat de in het vorige lid aangegeven weg *niet kan* worden gevolgd *en* een snel handelen gewenscht wordt geacht, kunnen ook andere meerderen dan de hiervoren genoemde zich rechtstreeks wenden tot de politietroepen, onder verplichting daarvan zoo spoedig mogelijk door tusschenkomst van den (half)

regiments-, (korps- of detachcments-) commandant bericht te zenden aan den garnizoenscommandant.

(7). Bij het inrorpen van de hulp van de politietroepen mort zoo mogelijk worden aangegeven, door of namens welke autoriteit dat geschiedt.

Strafbevoegdheid.

Ministerieele beschikking van 20 April 1936. IIde Afd. B, nr. 101.

Legerorders 1936, Nr. 122.'

Bij Koninklijk besluit van 9 April 1936, nr. 62, is bepaald, dat onder de formaties, bedoeld in Artikel 41. sub 2°, der Wet op de krijgstucht, wordt verstaan:

de Schoolmeetafrleeling van het 2de Regiment veld-artillerie.

Capitulantenreglement 1935.

Ministerieele kennisgeving van 21 April 1936.
Bureau Secretaris-Generaal, nr. 50.

Legerorders 1936, Nr. 126.

Rij N. SAMSOM N.V., Uitgever ie Alphen aan den Rijn. is verschenen en tegen den prijs van één gulden negentig eent (f 1.90) verkrijgbaar gesteld het boekwerk: *„Capitulantenreglement 1935"*, door *J.* VENNIK, Referendaris bij het Departement van Defensie.

Vermits clit boekwerk zoowel voor de korpscommandanten als voor het militair personeel vele belangrijke gegevens bevat, wordt de aandacht hierop gevestigd.

Voor zoover aanschaffing ten laste van het Rijk geschiedt, wordt aan de ter zake betrokken autoriteiten hierbij de bijzondere machtiging verleend als bedoeld in L.O. 1923, n°. 324 (5e B.U. blz. 1025).

Dragen van wapenen door militairen, tijdens het verblijf in werkelijben dienst.

Ministerieele beschikking van 15 Mei 1936, IIde Afd. B, nr. 42.

Legerorders 1936, Nr. 149.

Ingevolge art. 3, sub 2°, van de Wet van 9 Mei 1890 (*Stbl.* nr. 81), geldt voor hen, die deel uitmaken van de gewapende macht, *niet* het verbod van art. 1 dier wet, om op den openbaren weg of

op eenige voor het publiek toegankelijke plaats, een wapen te dragen, mits voor de betrokkenen het wapen, dat zij bij zich dragen, tot hun uitrusting behoort.

In verband hiermede wordt bepaald, dat voor beroepsofficieren en voor reserve-officieren, wanneer zij in werkelijken dienst zijn of geacht worden te zijn, het volgens de voorschriften voor hen vastgestelde wapen — in den zin van bovengenoemde wet — wordt geacht tot hun uitrusting te behooren.

Voor de militairen beneden den rang van tweede-luitenant wordt het volgens de voorschriften voor hen vastgestelde wapen geacht tot hun uitrusting in den zin van bovengenoemde wet te behooren, waneer het gebruik daarvan hun bevolen of voor bepaalde dienstverrichtingen noodzakelijk is.

Oplegging van straf doos een Landraad aan een militair

(voorstel tot gratie-verleening niet ingewilligd).

In dato 11 Maart 1935 richtte de commandant der Marine te Soerabaja ondervolgend schrijven fot den voorzitter van den Landraad te Sidoardjo:

Ik heb de eer UWelEdelGestrenge het navolgende te berichten.

Mij bereikte de mededeeling, dat de Inlandsche bediende Soerawi (stamhoekno. 908) op 23 Februari 1935 door den Landraad te Sidoardjo werd veroordeeld tot f 10.— boete, subsidiair 10 dagen hechtenis, wegens overtreding der Wegverkeersordonnantie.

Aangezien genoemde Soerawi behoort tot de schepelingen der Koninklijke Marine, had hij naar mijne meening door een militairen rechter moeten worden berecht, waarvoor ik moge verwijzen naar Bijblad op het Staatsblad van Ned.-Indip No. 4809, zoodat m.i. de Landraad te Sidoardjo geen kennis had mogen nemen van het door Soerawi geplcegde feit.

Daar, voor zoover mij bekend, door Sorrawi geen revisie tegen het vonnis is ingesteld, verzoek ik U mij wel te willen berichten, op welke wijze de gemaakte fout kan worden geredresseerd.

De voorzitter van den Landraad antwoordde hierop in dato 20 Maart 1935:

In antwoord op Uw schrijven ddo. 11 Maart 1933 No. P. 201/6 heb ik de eer UWelEdelGestrenge beleefd het volgende mede te deelen:

De Landraad heeft de bedoelde veroordeeling tegen Soerawi uitgesproken, omdat de rechtbank onkundig was van de omstandigheid, dat Soerawi schepeling is vari de Koninklijke Marine. Indien dit laatste inderdaad het geval is, was de Landraad onbevoegd, om van het betrekkelijke delict kennis te nemen.

De weg tot herstel van de gemaakte fout bestaat hierin, dat de

Procureur-Generaal, zoo Zijn Hoogedelgestrenge het noodig oordeelt. ambtshalve in het belang der wet bij het Hooggerechtshof een eisch instelt tot cassatie van 's Landsraads vonnis.

De Commandant der Marine te Soerabaja bracht daarop de zaak bij ondervolgend schrijven, gedateerd 26 Maart 1935. ter kennis van den Commandant der Zeemacht:

Tk heb de eer UHoogEdelGestrenge het navolgende te berichten.

Op 27 Februari jl. rapporteerde de Commandant vari den Onderzeedienst in Ned. Indië mij, dat de Inl. jongen Soerawi (908B) op 23 Februari door den Landraad Ir Sidoardjo wegens overtreding der Wegverkeersordonnantie (rijden zonder rijbewijs) was veroordeeld tot *f* 10.— boete, subs. 10 dagen hechtenis, niettegenstaande hem een verlofpas was medegegeven, waaruit bleek dat hij militair was.

Naar aanleiding daarvan richtte ik tot den Voorzitter van **gr**noemden Landraad mijn in afschrift hierbij gevoegd schrijven van 11 Maart 1935 No. P. 201/6, waarop ik als antwoord ontving het mede in afschrift hierbij gevoegd schrijven van genoemden Voorzitter van 20 Maart 1935 No. 145.

De mededeeling, dat de rechtbank onkundig was van de omstandigheid, dat Soerawi schepeling was van de Koninklijke Marine komt mij eenigszins onbegrijpelijk voor., waar de mede hierbij gevoegde verlofpas door den Voorzitter is afgeteekend.

Wellicht acht U deze aangelegenheid van voldoende belang om haar onder de aandacht van den Procureur-Generaal te brengen, te meer waar analoge gevallen zich de laatste jaren weer hebben voorgedaan.

De Commandant der Zeemacht schreef daarop, dd. 17 April 1935, aan den Procureur-generaal bij het Hooggerechtshof in Ned.-Indië:

Hierbij heb ik de eer UHoogEdelgestrenge aan te bieden eene briefwisseling tusschen den Commandant der Marine te Soerabaja en den Voorzitter vari den Landraad te Sidoardjo naar den inhoud waarvan ik kortheidshalve moge verwijzen.

De in het sclirijven van den Voorzitter van den Landraad voorkomende opmerking betreffende liet onkundig zijn van de rechtbank niet de omstandigheid. dat Soerawi schepeling is van de Koninklijke Marine doet vreemd aan. gezien de aanteekening, door genoemden Voorzitter gesteld op de verlofpas van Soerawi – welke verlofpas mede hierbijgaat ---. terwijl bovendien blijkens bekomen inlichtingen deze schepeling tijdens de behandeling vair zijn zaak door den Landraad in uniform gekleed was.

Ik moge TT verzoeken in deze kwestie die maatregelen te willen nemen, welke U noodig voorkomen, waaromtrent ik t.z.t. gaarne bericht zal ontvangen, terwijl ik TT tevens verzoek de bij dit schrijven gevoegde bijlagen weder aan mij terug te zenden.

Hierop volgde, gedateerd 16 Mei 1935, onderstaand antwoord:

In voldoening aan het verzoek vervat in Uw over bovenstaand onderwerp handelend schrijven van 17 April jl. no. A. 16/4/11 heb ik de eer UHoogEdelGestrenge het ondervolgende mede te deelen.

Inderdaad is Soerawi door een onbevoegden rechter veroordeeld; nu echter, blijkens de door mij opgevraagde stukken in dit vonnis is berust, staat geen gewoon middel van hoogere voorziening daartegen open.

Cassatie in het belang van de Wet baat verdachte niet aangezien dit geen verandering brengt in de gevallen veroordeeling.

Alleenlijk staat veroordeelde open de bevoegdheid tot indiening van een gratierekest.

Wel is waar geeft het enkele feit. dat eene veroordeeling is uitgesproken bij een gewijsde van een onbevoegden rechter. gewoonlijk geen reden tot gratieering doch onderwerpelijk ligt de zaak anders.

Immers betrokkene is veroordeeld terzake van een overtreding van een wetgevend product van den Indischen Wetgever. hetwelk op hem als behoorende tot de Koninklijke Marine en als zoodanig aan het Nederlandsche Recht onderworpen, niet van toepassing is. m.a.w. hij is niet slechts door een onbevoegden rechter doch mede ten orirechte veroordeeld.

Betrokkene zoude derhalve in overweging kunnen worden gegeven op voormelden grond kwijtschelding van straf te vragen, waartoe ook ambtshalve kan worden overgegaan.

Ten overvloede worde hierbij aangeteekend, dat, indien veroordeelde reeds mocht hebben voldaan aan het vonnis, dit aan hel recht om gratie te vragen niet in den weg staat; restitutie zal dan kunnen volgen.

Ik acht de onderwerpelijke aangelegenheid van voldoende gewicht om ze aan het oordeel van het Hooggerechtshof, als belast met het toezicht op de rechtsbedeeling. te onderwerpen, waartoe de bijlagen van Uw schrijven tot nader door mij worden aangehouden.

Vervolgens richtte de Commandant der Marine te Soerabaja, dd, 4 Juni 1935, door tusschenkomst van den Commandant der Zeemacht onderstaand verzoek tot den Gouverneur-Generaal:

Ik heb de eer het navolgende onder de aandacht van Uwe Excellentie te brengen.

Op 21 Februari j.l. werd de Inlandsche jongen Soerawi. stamboeknummer 908 B, dienende bij den Onderzeedienst alhier, door den Landraad te Sidoardjo wegens overtreding der Wegverkeersordonnantie (rijden zonder rijbewijs) veroordeeld tot eene boete van f 10.—, subsidair 10 dagen hechtenis, zulks niettegenstaande het

feit, dat genoemde Soerawi in uniform gekleed en voorzien van een verlofpas voor dien Landraad is verschenen.

Betrokkene heeft in dit vonnis berust, zoodat geen gewoon middel van hoogere voorziening daartegen open staat.

Intusschen is betrokkene door een onbevoegden rechter veroordeeld en bovendien ter zake van een overtredinq van een wetgevend product van den Indischen Wetgever, hetwelk op hem, als behoorende tot de Koninklijke Marine en als zoodanig aan het Nederlandsche recht onderworpen, niet van toepassing is; m.a.w. hij is niet slechts door een onbevoegden rechter, doch mede ten onrechte veroordeeld.

In verband met het vorenstaande moge ik Uwer Excellentie in overweging geven aan betrokkene op bovenstaande gronden kwijtschelding van de opgelegde straf te verlecnen.

De opgelegde boete is door den veroordeelde bereids voldaan aan den assistent-wedono te Taman (Sidoardjo).

De Commandant der Zeemacht deed evengenoemd schrijven, dd. 1 Augustus 1935, door tusschenkomst van het Hoog Militair Gerechtshof en van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië toekomen aan den Gouverneur-Generaal:

Ik heb de eer Uwer Excellentie hierbij aan te bieden een door den Commandant der Marine te Soerabaja aan U gericht ambtshalve gedaan verzoek tot kwijtschelding van een aan den Inlandschen jongen Soerawi, stamboeknummer 908 B, door den Landraad te Sidoardjo opgelegde straf.

Het zij mij vergund Uwer Excellentie dit verzoek, gezien de gronden in het verzoekschrift vermeld, in gunstige overweging aan te bevelen.

Het Hoog Militair Gerechtshof bood, door tusschenkomst van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië, dd. 11 September 1935, de stukken met onderstaand advies aan den Gouverneur-Generaal aan:

Het Hoog Militair Gerechtsof van Nedcrlandsch-Inclië heeft de eer, Uwer Excellentie hierbij aan te bieden het tot Haar gericht schrijven van den Commandant der Marine te Soerabaja dd. 4 Juni 1935 No. P. 201/10, houdende het voorstel tot kwijtschelding van een aan den Inlandschen jongen Soerawi, stamboeknummer 908 R, door den Landraad te Sidoardjo opgelegde qeldboete ad f 10.—. subsidiair 10 dagen hechtenis, onder aanteekening, dat deze boete bereids door den veroordeelde is voldaan aan den Assistent-Wedono te Taman (Sidoardjo).

Het Hof acht in tegenstelling met den voorsteller en den Commandant der Zeemacht geen termen voor gratie aanwezig:

In de eerste plaats is onbevoegdheid van den rechter op zichzelf geen reden voor gratie.

Als tweede reden wordt opgegeven, dat de toegepaste Indische Wegverkeersordonnantie niet op Soerawi, als behoorcndc tot de Koninklijke Marine, toepasselijk zou zijn, zoodat hij ten onrechte veroordeeld zou zijn.

Afgezien van de vraag of deze bewering juist is, zij opgemerkt, dat een handeling als door Soerawi gepleegd, naar de geldende opvatting wordt beschouwd als eene overtreding tegen de krijgstucht, waarvoor hij disciplinair had kunnen gestraft worden en ook vermoedelijk zou gestraft zijn.

Waar de opgelegde straf ook overigens niet onbillijk voorkomt, geeft het Hoog Militair Gerechtshof Uwer Excellentie derhalve in overweging, het door den Commandant der Marine te Soerabaja ambtshalve gedaan voorstel van de band te wijzen.

De tot deze zaak behoorende processtukken worden hierbij gevoegd.

Ten slotte heeft de Gouverneur-Generaal, in dato 24 October 1935, den Commandant der Marine te Soerabaja de ondervolgende beslissing doen kennen:

Met verwijzing naar Uw schrijven van 4 Juni j.l. No. P. 201/10 heb ik de eer, op last van den Gouverneur-Generaal, UHoogEdel-Gestrenge mede te dcelen, dat Zijne Excellentie heeft gemeend geen gevolg te moeten geven aan Uw daarbij gedaan voorstel om aan den Inlandschen jongen Soerawi, stamboeknummer 908 B, gratie te verleenen van de hem bij vonnis van den Landraad te Sidoardjo van 23 Februari t.v. opgelegde geldboete groot f 10.—.

De Gouvernemeats-Secretaris,

J. RAMAER.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Dienstweigeraars.

In liet Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer betreffende de Defensiebegrooting voor 1936 troffen wij de volgende vraag aan:

De vraag werd gesteld, of liet juist is, dat dienstweigeraars wegens gewetensbezwaren in de gelegenheid worden gesteld tot studeeren en tot het verrichten van arbeid tegen loon, ten bedrage van soms wel f 60 per maand.

In de Memorie van Antwoord vinden wij hierop onderstaand antwoord:

Er is geen sprake van, dat dienstweigeraars wegens gewetensbezwaren, in de gelegenheid worden gesteld tot studeeren.

Men kan ook moeilijk zeggen, dat dienstweigeraars wegens gewetensbezwaren „in de gelegenheid worden gesteld" tot het verrichten van arbeid tegen loon, aangezien het hier geldt een wettelijke verplichting, waaraan zij zich niet kunnen onttrekken.

Gedurende hun tewerkstelling krachteris de Dienstweigeringswet moeten zij in hun eigen huisvesting, voeding, kleeding, schoeisel. bewassching, enz. voorzien. Ten einde hen hiertoe in staat te stellen, wordt hun een loon toegekend, hetwelk in vele gevallen f 60 ner maand bedraagt. Gezien het feit, dat zij in den regel van dit loon hun levensonderhoud moeten bekostigen, ver van hun ouderlijk huis, in een voor hen geheel vreemde omgeving, waar zij een kosthuis moeten zoeken, gezien voorts de prijzen, welkt. ook ten plattelande heden ten dage nog voor kosthuizen worden gevraagd, wil dit loon ondergeteekende niet te hoog voorkomen.

Analogische toepassing van art. 353 Wetboek van Strafvordering in de militaire rechtspleging.

Bij vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja van 17 Maart 1936 werd een Inlandsch kwartiermeester, overeenkomstig de telastelegging, schuldig bevonden aan de volgende feiten:

„*a.* dat hij, omstreeks begin November 1935, aan boord van „Hr. Ms. „*Krakatau*", vertoevende te of nabij Soerabaja, uil ecri „kast, toegewezen aan den Inlandschen matroos der Iste klasse „Djoeneb, een bedrag van ongeveer f 50 (vijftig gulden), welk „geld toebehoorde aan voornoemdcn Djoeneb, lieeft weggenomen, „met het oogmerk zich dat bedrag aan geld wederrechtelijk toe te „eigenen;

„*F.* dat hij omstreeks begin December 1935, aan boord van Hr. „Ms. „*Krakatau*", vertoevende te of nabij Balikpapan, uit een kast, „toegewezen aan den stoker der 1ste klasse H. Kip, een porte-

„monnaie, inhoudende een bedrag van ongeveer f 110 (één honderd „en tien gulden), welke portemonnaie met inhoud toebehoorde aan „voornoemden Kip, heeft weggenomen, met het oogmerk zich die „portemonnaie met inhoud wederrechtelijk toe te eigenen."

De beklaagde werd deswege, overeenkomstig den eisch van den fiskaal, ter zake vaii „diefstal, tweemalen gepleegd" veroordeeld tol een jaar en drie maanden gevangenisstraf met aftrek van de voorloopige hechtenis vanaf 13 December 1935 en met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting.

Wat de opgelegde straf' betreft overwoog de Krijgsraad:

„dat beklaagde door het plegen van de hem ten laste gelegde feiten niet alleen het noodzakelijke onderlinge vertrouwen dat schepelingen aan boord in elkander moeten kunnen stellen op grove wijze heeft geschonden, doch bovendien deze feiten heeft gepleegd als meerdere tegenover minderen, zoodat naar het oordeel van den Krijgsraad dan ook een zeer gestrenge correctie geboden is;

O. dat beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt moet worden geacht om in den militairen stand te blijven."

Tot de bij beklaagde in beslag genomen, als stukken van overtuiging gediend hebbende voorwerpen behoorden ook verscheidene kleedingstukken rn andere artikelen door hem van het weggenomen geld aangekocht.

De Krijgsraad overwoog en besliste alsnu:

O. ten aanzien van de ten processe aanwezige stukken van overtuiging:

dat weliswaar in artikel 190 R.Z. wordt aangegeven hoe gehandeld dient te worden met voorwerpen, die als stukken van overtuiging hebben gediend, doch dat daarmede kennelijk alleen wordt gedoeld op voorwerpen welke tijdclijk als stukken van overtuiging zijn afgestaan of' door misdrijf aan den eigenaar of rechthebbende zijn onttrokken:

dat in genoemd artikel echter niet wordt gesproken over voorwerpen die geacht moeten worden daarvoor geheel of gedeeltelijk in de plaats te zijn getreden, zoodat naar het oordeel van den Krijgsraad ten aanzien van laatstgenoemde gehandeld moet worden in analogie met het bepaalde in artikel 353 van het Wetboek van Strafvordering;

O. dat naar het oordeel van den Krijgsraad de overtuigingsstukken hiervoren vermeld onder No. *1e* tot en met No. ***21e*** en ***23e*** moeten worden geacht in de plaats te zijn getreden voor de aan Djoeneb en Kip ontstolen bedragen;

O. omtrent de teruggave van deze overtuigingsstukken:

dat deze goederen een inkoopwaarde vertegenwoordigen van ongeveer f 90;

dat het bedrag dat aan Djoeneb is ontstolen staal tot het bedrag dat aan Kip is ontstolen, in eene verhouding van 1 bot 2 zoodat, naar het oordeel van den Krijgsraad zoowel de bij beklaagde in beslag genomen gelden als de in beslag genomen goederen in gelijke ver-

houding dienen te worden verdeeld onder de getuigen Djoeneb en Kip;

Beveelt dat de voorwerpen, die als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen, nadat dit voiinis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, tenzij daarop binnen dien termijn door den eigenaar of rechthebbende onder den secretaris beslag zij gelegd op de wijze bij het Reglement op de Rechtsvordering in Nederlandsch-Indië voorgeschreven, zullen worden teruggegeven aan:

die hiervoren genoemde onder ***25e*** aan Hadjo Rasidi bin Hadji Arif te Klandasan Balik Papan,

die onder ***22e*** aan beklaagde,

die onder ***5e*** en ***23e*** benevens een bedrag ad f 19,12[5] aan getuige Djoeneb,

die onder ***l e*** tot en met *4e* en *6e* tot en met ***21e*** benevens een bedrag acl f 38,25 aan getuige Kip.

Ofschoon vorenstaande beslissing het rechtsgevoel bevredigt, betwijfelen wij of zij wettelijk wel door den beugel kan.[1]) De R.Z. heeft ten aanzien van de teruggave van overtuigingsstukken in art. 190 hare *eigen* voorschriften en daarin wordt niet gesproken over voorwerpen in de plaats getreden van die welke door misdrijf aan den eigenaar of rechthebbende zijn onttrokken, derhalve heeft de militaire rechter niet de hierbedoelde bijzondere bevoegdheid. Dit valt te meer op omdat de wetgever, toen hij bij de wet van 7 Juni 1919 (Stbl. no. 311) art. 219 van het oude Wetboek van Strafvordering wijzigde, het noodig vond, op gelijke wijze ook de daarmede correspondeerende artikelen der R.L. (198) en R.Z. (190) aan te vullen. Ten aanzien van de wijziging door art. 353 W.v.Sv. gebracht in de onder vigueur van het oude wetboek geldende regeling heeft gelijkschakeling in de militaire Regtsplegingen echter niet plaats gevonden. De wetgever heeft er waarschijnlijk niet aan gedacht. Er is hier dus eene lacune, welke o.i. alleen de wetgever kan aanvullen, tenzij mocht, worden aangenomen, dat ook nu reeds de tekst van artt. 198 R.L. en 190 R.Z. toelaat, dat de in de plaats tredende voorwerpen mede claaronder vallen — een twistvraag tijdens het oude W.v.Sv. — maar dan is een beroep op analogische toepassing van art. 353 onnoodig.

Bij beschikking van den Minister van Defensie is de Kapitein A. SPRUIJT, van het Regiment Motorartillerie, fungeerend-Griffier bij het Hoog Militair Gerechtshof, met ingang van 18 Mei 1936 gedetacheerd bij de IIIde Afdeeling B van het Departement van Defensie.

De Kapitein Spruijt zal na het aanvaarden van zijn nieuwe functie voorshands den dienst van fungeerend-Griffier bij het Hoog Militair Gerechtshof blijven waarnemen.

---

[1]) Zie ook art. 92(1) „Justitieele Zaken", 3 V.K.M. XI.

Militair-reelitelwe vereeniging.

Op 7 April j.l. is te 's-Gravenliage de oprichtingsvergadering gehouden van de „Militair-rechtelijlce vereeniging".

De oud-Minister van Oorlog, de heer J. J. C. van Dijk, door wien het eere-voorzitterschap der nieuwe vereeniging is aanvaard, hield ter vergadering eene rede waarin hij uiteenzette, waarom de oprichting der vereeniging juist op dit oogenblik een zoo verblijdend verschijnsel is. Hij sprak den besten wensch uit voor haren bloei en vertrouwde dat haar bestaan ten goede zal komen aan het belangrijk staatsorgaan dat de weermacht vormt en aan hen die daarvan deel uitmaken.

Hieronder nemen wij het „Reglementn van de Vereeniging op.

Reeds eenigen tijd geleden maren ons plannen ter oore gekomen tot oprichting van eene „Militaire Juristenvereeniging". Onze aanvankelijke indruk was toen dat dit zou worden een soort vak(belangen)vereeniging waarvoor wij weinig sympathie konden gevoelen. Het blijkt thans wel, dat die eerste indruk onjuist is geweest, zoodat wij dan ook onzerzijds gaarne de jonge vereeniging een hartelijk welkom willen toeroepen en haar de verzekering geven dat, waar het Bestuur, voor welk doel dan ook, een beroep zou doen op het M.R.T., de Redactie steeds bereid zal worden bevonden haar volle medewerking te verleenen.

Reglement van de Militair-Rechtelijke Vereeniging.

Art. 1.

Naam.

Op 7 April 1936 is opgericht de „Militair-Rechtelijke Vereeniging". Haar zetel is gevestigd te 's-Gravenhage.

Art. 2.

Doel.

De vereeniging stelt zich ten doel de beoefening van het militair recht in den ruimsten zin en streeft er naar, de militaire factoren op juiste waarde hierbij te doen schatten.

Art. **3.**

Zij tracht dit doel te verwezenlijken door:

n. vergaderingen;
b. lezingen;
c. publicaties;
d. andere wettige middelen.

Art. 4.

Leden.

Leden der vereeniging kunnen zijn:

a. alle beroeps- en reserveofficieren (waaronder begrepen zij, die als zoodanig eervol zijn ontslagen) der Koninklijke Zee- en Landmacht en van het Koninklijk Nederlandsch-Tndisch Leger;

6. zij, die zitting hebben in of werkzaam zijn bij een militair-rechtelijk college en die tevens hetzij den graad van doctor in de rechtswetenschap, hetzij den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid of de hoedanigheid van meester in de rechten bezitten:

c. anderen, die daartoe op voorstel van een lid der vereeniging door het bestuur worden uitgenoodigd.

Art. 5.

Donateurs.

Donateurs der vereeniging zijn zij, die de vereeniging geldelijk steunen met een jaarlijksche bijdrage van tenminste f 5.—.

Art. 6.

Eereleden.

Op een daartoe strekkend voorstel van liet bestuur kunnen zij, die zich jegens de vereeniging of ten aaanzien van het doel der vereeniging bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt, door de algemeene ledenvergadering worden benoemd tot eerelid der vereeniging.

Art. 7.

Bestuur.

Het bestuur der vereeniging wordt gekozen door de algemeene ledenvergadering en bestaat uit tenminste 5 leden.

De verdeeling der bestuursfuncties geschiedt door de leden van het bestuur onderling.

Het is mogelijk, dat één lid van het bestuur tegelijkertijd optreedt als secretaris en als penningmeester.

Telken jare treden twee leden van het bestuur af; deze zijn herkiesbaar.

De volgorde van aftreden wordt door loling bepaald.

Art. 8.

Vertegenwoordiging.

De vertegenwoordiging der vereeniging geschiedt door het bestuur.

Alle uitgaande bescheiden worden door den voorzitter en den secretaris onderteekend of door de leden van het bestuur, die hen vervangen.

Art. 9.

Algemeene ledenvergadering.

Tenminste éénmaal per jaar wordt een algemeene ledenvergadering gehouden.

De oproepingen tot deze vergaderingen worden den leden tenminste een maand vóór den dag der vergadering toegezonden; in de oproepingen worden de ter vergadering te behandelen onderwerpen vermeld.

Besluiten worden in de vergadering door de eereleden en leden genomen bij meerderheid van stemmen.

Over personen wordt schriftelijk, over zaken mondeling gestemd.

Bij staking van stemmen wordt een voorstel geacht te zijn verworpen.

Art. 10.

De jaarlijksche algenieene ledenvergadering duurt in den regel een dag.

Ter vergadering worden uitgebracht de jaarverslagen van den secretaris en van den penningmeester, alsmede het verslag van de commissie van kasopneming.

De contributie voor het komende vereenigingsjaar wordt door de vergadering vastgesteld, evenals de plaats, waar de volgende jaarlijksche algemeenc ledenvergadering zal worden gehouden.

Het algemeen beleid en de belangen der vereeniging worden, voor zoover daar behoefte aan bestaat, ter vergadering besproken.

Art. 11.

De algemeene ledenvergadering houdt zich mede bezig met de bespreking van één of meer onderwerpen, die betrekking hebben op het doel der vereeniging.

De bespreking van een dergelijk onderwerp kan worden ingeleid door een daartoe door het bestuur uitgenoodigden spreker en eventueel worden voorafgegaan door adviezen van één of meer door het bestuur uit te noodigen prae-adviseurs.

Een verslag van de in dit artikel bedoelde besprekingen wordt gepubliceerd, c.q. met de uitgebrachte prae-aclviezen.

Art. 12.

Buitengewone algemeene ledenvergadering.

Indien tenminste ¼ van het ledental der vereeniging een gemotiveerd verzoek daartoe tot het bestuur richt, wordt door het bestuur binnen drie maanden. nadat liet verzoek is ontvangen, een buitengewone algemeene ledenvergadering bijeen geroepen.

Ten aanzien van deze vergaderingen gelden de bepalingen van artikel 9 van dit reglement.

Art. 13.

Geldmiddelen.

De geldmiddelen der vereeniging bestaan uit:
a. contributies der leden;
b. donaties;
c. andere baten.

Art. 14.

Contributie.

Het bedrag der contributie bedraagt liet jaar van oprichting **f** 2,50 en wordt verder overeenkomstig het 3e lid van artikel 10 van dit reglement vastgesteld.
Eeïeledeii betalen geen contributie.

Art,. 15.

Het vereenigingsjaar valt samen met het kalenderjaar.
Opzegging van het lidmaatschap der vereeniging voor het volgende vereenigingsjaar dient te geschieden vóór **1** Januari; opzegging na dien datum ontheft niet van de verplichting tot contributiebetaling voor dat jaar.

Art. 16.

Ten behoeve der vereeniging wordt een rekening geopend bij den Postchèque- en Girodienst, op titel van den penningmeester der vereeniging.

Art. 17.

Commissie van Kasopneming.

Door de jaarlijksehe algemeene ledenvergadering wordt een commissie van drie leden benoemd ter kasopneming.
De commissie brengt verslag uit van haar bevindingen op de eerstvolgende jaarlijksehe algenieene ledenvergadering.

Art. 18.

Royement; schorsing.

De algemeene ledenvergadering. kan een eerelid, respectievelijk lid der vereeniging, als zoodanig royeeren.
Het bestuur heeft de bevoegdheid een lid der vereeniging als zoodanig te schorsen tot de eerstvolgende algemeene ledenvergadering; aan haar wordt door het bestuur mededeeling gedaan van elke schorsing, die heeft plaats gehad.

Art. 19.

Reglementswijziginy; ontbinding.

Een besluit tot wijziging van dit reglement of tot ontbinding der vereeniging behoeft een meerderheid van $^2/_3$ der stemmen, uitgebracht ter vergadering door tenminste de helft van het ledental der vereeniging.

Art. **20.**

Wordt besloten tot ontbinding der vereeniging, dan worden in dezelfde vergadering, waarin dit besluit wordt genomen, zoo noodig regelen vastgesteld om tot liquidatie te geraken.

's-Gravenhage, 7 April 1936.

Het Bestuur der M.R.V.:

Prof. Mr. J. M. VAN BEMMELEN, Hoogleeraar in het Strafrecht aan de Universiteit te Leiden. Reserve-le Luitenant der Jagers, *Voorzitter.*

Prof. Mr. D. HAZEWINKEL-SURINGA, Hoogleeraar in het Strafrecht aan de Gemeente-Universiteit te Amsterdam.

D. VAN VOORST EVEKINK, Kapitein van den Generalen Staf.

A. J. J. DL LOHMEIJER, Kapitein der Infanterie.

Mr. D. R. A. FRANIKEN, Officier van Administratie 1e klasse der Koninklijke Marine.

A. SPRUIJT, Kapitein der Artillerie.

Mr. J. C. VAN HEUVEN, 1e Luitenant der Artillerie. *Secretaris-Penningmeester,* De Bruijnestraat 6, 's-Gravenhage, Postgironuinmer: 220831.

J. HOLTRUST, 1e Luitenant der Infanterie.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Indiening van een voordracht tot ontslag uit den militairen dienst na eene voorwaardelijke veroordeeling,

door

J. C. W. JOBSE,
Officier van administratie 2e klasse.

Het komt niet zelden voor, dat na een onherroepelijk geworden vonnis of sententie, waarbij aan een militair niet de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst werd opgelegd, niettemin de commandeerendr officier van den veroordeelde een voordracht tot ontslag van den betroklienc indient.

Deze gang van zaken is formeel volkomen in orde. Immers krachtens art. 23 W.v.M.S. spreekt de rechter de bijkomende straf van ontslag alleen uit in die gevallen, waarin hij den dader op *grond van het begane feit* ongeschikt acht om in den militairen dienst te blijven, terwijl daarentegen bij de zeemacht art. 180 van de Voorschriften voor de Commandcerende Officieren den commandant verplicht, na het in kracht van gewijsde gaan van een vonnis of se~;tentie, te overwegen of het feit. terzake waarvan de schepeling werd veroordeeld, in verband met diens algemeen gedrag in den dienst, zijn ontslag noodzakelijk maakt.

Is derhalve de commandeerende officier, gelet op 's mans beoordeelingen en eventueele vroegere strafrcchtclijlie veroordeelingen en krijgstuchtelijke bestraffingen, van oordeel dat door het laatste vonnis van den strafrcchtcr de maat vol is, dan zal hij ingevolge laatstgenoemd voorschrift den vlootvoogd voorstellen hem uit den militairen dienst te ontslaan.

Men kan dus niet zeggen, dat in clit opzicht de militair in een ongunstiger positie verkeert dan een niet-militair, zooals weinig deskundige bestrijders van het militaire straf- en tuchtrecht gaarne beweren. Van strijd met den regel „non bis in idem" is hier natuurlijk geen sprake. Het ontslag is een bijkomend gevolg van het strafrechtelijk vonnis en allerminst beperkt tot de militaire maatschappij. Ook een burgerpatroon zal veelal in een eenigszins ernstige strafrechtelijke veroordeeling van een zijner dienstbaren aanleiding vinden dezen te ontslaan.

Bedenkelijk echter wordt het, wannrer een voordracht tot ontslag plaats heeft naar aanleiding van een veroordeeling tot een voorwaardelijke straf.

De redactie van art. 180 van meergenoemde Voorschriften alsmede van art. 102 van het Hoofdstuk „Justitieele Zaken", dat in gelijkluidende bewoordingen dezelfde materie regelt, is zoodanig dat daaruit niet anders gelezen kan worden dan dat de commandeerende

officier na elke onherroepelijke veroordeeling verplicht is een voorstel tot al of niet ontslaan in te dienen. Ook trrzake van eene voorwaardelijke veroordeeling is dus het militair gezag volkomen gerechtigcl den veroordeelde tot ontslag voor te dragen.

Een zooclanig geval heeft zich onlangs zelfs voorgedaan.

Ik ben van meening, dat een dergelijke gang van zaken te betreuren is. Hier wordt m.i. een uitspraak, waartoe het rechterlijk college, dat liet vonnis wees, niet anders dan na ernstige beraadslaging gekomen is en waarbij het tot de proces-stukken behoorende extract-conduiteboekje als onmisbare leidraad diende, vrijwel te niet gedaan.

Rovcndien moge niet vergeten worden, dat art. 13 W.v.M.S. den militairen rcchtrr uitdrukkelijk voorschrijft, bij toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling ten aanzien van een militairen justiciable, te overwegen of het militaire belang zich daartegen niet verzet. Veilig mag dus worden aangenomen, dat bij eene uitspraak tot voorwaardelijke veroorderling alle factoren, zoowel de persoonlijkheid van den beklaagde als de eischen der krijgstucht betreffende, rijpelijk door den militairen rechter zijn overwogen.

Doch afgezien daarvan wil liet mij voorkomen, dat in het onderhavige geval een ontslag uit den dienst volkomen in strijd is met het beginsel van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling.

Dit beginsel is:

door voorwaardelijke niet-uitvoering van de straf den veroordeelde alsnog buiten de gevangenis te houden, wanneer het gepleegde feit niet van te crnstigen aard is en zijn oorsprong vindt in karaktergebreken, drankzucht e.d.;

den man een kans tc geven zijn leven te beteren door het stellen van bijzondere voorwaarden, die hij tijdens zijn proeftijd moet nakomen.

Kortom het doel van het instituut komt er op neer, dat de delinquent in staat worde gesteld zelf actief aan zijn verbctering mede te werken, door zijn lot mede in eigen hand tr leggen.

De wettelijke bepalingen geven den rechter een overvloed van bevoegdheden om de voorwaarclrlijke veroordeeling zoo goed mogelijk tot haar recht te laten komen. Grootendeels gaan die bevoegdheden uit van het beginsel, dat zwakke broeders niet geheel aan zichzelf moeten worden overgelaten, doch dat aan hen in hun streven tot verbetering zooveel mogelijk bijstand moet worden verleencl door reclasseeringsinstellingen.

Nu kan het toch bezwaarlijk worden volgehouclen, dat een voorwaardelijk veroordeelde militair, die, verheugd over de gunstige uitspraak en wellicht bezield met de beste voornemens, na het vernemen van de voordracht tot zijn ontslag, daarin een krachtige aansporing en steun zal vinclcn om den moeilijken weg der zelfverbetering te bewandelen.

Integcndcel. Wel verre van tot het doel te geraken, dat de voorwaardelijke veroordeeling beoogt, zal deze man te spoediger tot een ernstig disciplinair vergrijp of tot inisdrijf vervallen met als onver-

mijdelijk gevolg uitvoering der voorwaardelijke straf, een zware krijgstuchtelijke bestraffing of wellicht veroordeeling tot een onvoorwaardelijke straf ter zake van het nieuw gepleegde strafbare feit.

Ook van het opvoedkundig element, dat ongetwijfeld van hot instituut der voorwaardelijke veroordecling een der voornaamste kenmerken is, komt in zoo'n geval niets terecht.

Temeer geldt dit voor voorwaardelijk veroordeelde militairen der Zeemacht in Ned. Indië. Deze zullen in de meeste gevallen tijdens den proeftijd geheel op eigen wieken moeten drijven, aangezien zij uiteraard den moreelen bijstand der reclasseeringsinstellingrn zullen ontberen.

Gelijk ik bereids opmerkte biedt art. 13 W.v.M.S. genoegzame waarborg, dat bij toepassing der voorwaardelijke veroordeeling ten aanzien van een militairen beklaagde geen afbreuk zal worden gedaan aan de belangen van den militairen dienst en de eischen der krijgstucht. Ik ben dan ook van oordeel, dat het alle aanbeveling zou verdienen indien art. 180 der Voorschriften voor de Comm. Off. en art. 103 van het Hoofdstuk Justitieelc Zaken in dier voege werden gewijzigd, dat althans een voorstel tot ontslag na een feit, op grond waarvan een voorwaardelijke veroordeeling volgde, uitgesloten werd.

Hierbij zij natuurlijk vooropgesteld, dat betrokkene na zijne voorwaardelijke veroordeeling niet inmiddels wederom een krijgstuchtelijk feit begaat, dat, hoewel geen uitvoering der voorwaardelijke straf tengevolge hebbende, niettemin voor het militair gezag aanleiding kan zijn van zijn meergenoemde bevoegdheid gebruik te maken.

In tegenstelling met bovenstaand betoog kunnen wij Schrijver's conclusie om n.l. na eene voorwaardelijke veroordeeling zonder ontslag de mogelijkheid van ontslag langs administratievn weg absoluut uit te sluiten, niet juist achten. De zoet zelve (art. 14a, 3e lid, W.v.S.) opent, voor den rechter, *de mogelijkheid tot oplegging van eene voorwaardelijke hoofdstraf en eene onvoorwaardelijke bijkomende straf. Een principe derhalve dat reeds tegen Schrijvers heschouwingen ingaat. Daarnevens kunnen xich zeer zoel uitzonderingsgevallen voordoen, waarin de* Minister *een militair op grond van diens algemeen gedrag, ook al is hij dan nog slechts voorwaardelijk veroordeeld, niet langer in dienst wenscht tc handhaven. Veel practische beteekenis heeft de zaak althans wat het Europeesche personeel der zeemacht betreft, intusschen niet. Slechts éénmaal heeft zich het geval voorgedaan, n.l. in 1926 ten aanzien van een matroos 2de klasse, die wegens diefstal voorwaardelijk tot gevangenisstraf was veroordeeld. Bovendien zou thans nog tegen 's Ministers beslissing beroep op den militaire-ambtenarenrecltter openstaan.*

Red. **M.R.T.**

Is krijgstuchtelijke afdoening van wettelijk daarvoor in aanmerking komende strafbare feiten geoorloofd, ook wanneer art. 44 W.v.S. van toepassing is?

door

J. GERRITSEN,
Eerste-luitenant der Infanterie.

Bovenstaande vraag is in het bijzonder naar voren gekomen bij de betrekkelijk veelvuldig voorkomende diefstallen van zeer geringen aard, gepleegd op een soldatenkamer of in een andere lokaliteit waar meerdere militairen gelrgerd zijn, of begaan aan boord van een oorlogsvaartuig, doch kan zich uiteraard ook bij vele andere misdrijven voordoen, als verduistering, vernieling, mishandeling, enz.

Mij bepalende tot meergenoemden diefstal op de soldatenkamer, dan lijkt het zonder van de jurisprudentie te dezen te hebben kennisgenomen, vrij voor de hand liggend te zeggen, dat de soldaat die — verblijfhoudende op een soldatenkamer — zijn kameraad besteelt, behalve art. 310 W.v.M.S., ook art. 44 W.v.S. schendt.

In deze meening zou men kunnen worden versterkt, als men de Memorie van Toelichting leest betreffende Titel VI van het Tweede Roek W.v.M.S. (diefstal, verduistering en heling), te vinden bij van der Hoeven, Straf- en Tuchtrecht, Dl. II, blz. 403.

Hier wordt naar aanleiding van een opmerking in het verslag der Militaire Commissie (van der Hoeven, Dl. II, blz. 402), dat in genoemden Titel de diefstal in de chambree gemist wordt, met zooveel woorden geantwoord, dat behoud van clit militaire misdrijf niet meer noodzakelijk is, vermits de straf van 4 jaren gevangenisstraf gesteld in art. 310 W.v.S. (5⅓ jaar als (curs. S.) art. 44 W.v.S. toepasselijk is), zwaar genoeg ie achten is. [1])

Merkwaardig is nu, wanneer men de jurisprudentie nagaat ten aanzien van de al of niet-toepasselijkheid van art. 44 W.v.S. bij diefstal op de soldatenkamer of aan boord van een oorlogsvaartuig, deze niet steeds constant is geweest.

In het Tijdschrift voor Strafrecht, Deel VI, blz. 450 en Dl. XI, blz. 10, Overzicht der rechtspraak en litteratuur, vinden we o.m. jurisprudentie opgenomen ten aanzien van het vorenstaande, waarvan de vermelding volledigheidshalve hier volgt.

***Sententie H.M.G. 17 Mei** 1889:*

„Ingevolge art. 84, 3e lid, Swb. is als ambtenaar te beschouwen en verkeert in de verzwarende omstandigheid van art. 44, de militair, die zich „schuldig maakt aan diefstal in een der lokalen, met wier bewaking hij „speciaal is belast. Aldus de militair, die, als stalwacht dienstdoende in „een der stallen, aldaar haar uit de staarten der paarden trekt en zich „toeëigent" en volgens ***Sententie** H.M.G, 24 September 1889,* idem de

[1]) Zie ook Wetboek van Militair Strafrecht en Wet op de Krijgstucht, van Dijck en Schepel, derde uitgave, blz. 11, noot [1])

,,militair, die als kamerwacht dienst doende op eene chambrée, aldaar ,,diefstal pleegt."

Sententie H.M.G. 27 Februari 1893:

„Een der manschappen behoorende tot de kazernewacht, die zich naar de „chambrée begeeft en aldaar eenig goed van een kameraad steelt, schendt „door den diefstal ***niet*** een bijzonderen ambtsplicht."

*Sententie **H.M.G. 11 April** 1893:*

.,Een schepeling als schildwacht in het tusschendeks van een oorlogs-„schip bij de arrestanten geplaatst, die een voorwerp niet aan een van .,deze maar aan een ander behoorend steelt, schendt niet een bijzonderen „ambtsplicht."

Volgens deze jurisprudentie betreffende den toenmaligen diefstal op de chambree (art. 191 C.W.L.) [1]), was art. 44 W.v.S. slechts van toepassing als de delinquent in een bijzondere functie, b.v. als kamerwacht, den dirfsial beging, maar iiiet wanneer hij het feit pleegde als gewoon medebewoner. Was dit laatste het geval, dan was rr sprake van het (gemengd) militaire misdrijf van art. 191 C.W.L. zonder meer.

Het zou nu vóór de invoering van liet W.v.M.S. m.i. ongeoorloofd zijn geweest, bovendien art. 44 W.v.S. toepasselijli te verklaren. evenmin als men thans in geval een militair, die b.v. art. 152 W.v.M.S. (Diefstal op een onder zijn bijzondere bewaking of bescherming gestelde plaats) overtreedt zonder meer, bovendien nog eens art. 44 W.v.S. toepasselijk zou verklaren. (Zie b.v. Vonnis Zeekrijgsraad te Willemsoord van 21 Januari 1931. M.R.T. XXPIT, blz. 159).

Van meer belang is het dus om na te gaan, of na de invoering van het W.v.M.S. de jurisprudentie clesondanks hetzelfde beginsel blijft weergeven.

We vinden nu lal van voorbeelden, waarbij de militaire rechter bij eenvoudigen diefstal gepleegd *aan boord*, art. 44 W.v.S. *niet* van toepassing verklaart, waarvoor gemakshalve verwezen wordt naar de volgende vonnissen en sententies:

vonnis Zeekrijgsraad te Willemsoord van 19 December 1928 en sententie H.M.G. van 2 April 1929 M.R.T. XXV, blz. 161;
vonnis Zeekrijgsraad te Willemsoord van 3 Juni 1930, M.B.T. XXVI, blz. 270;
vonnis van 13 November 1929, bevestigd bij sententie H.M.G. van 14 Januari 1930, M.R.T. XXVI, blz. 512; vonnis van 17 September 1930, M.R.T. XXVII, blz. 26;
idem van 12 November 1930, bevestigd bij sententie H.M.G. van 13 Januari 1931, M.R.T. XXVII, blz. 157;
idem van 15 Juli 1931, bevestigd bij sententie H.M.G. van 8 September 1931, M.R.T. XXVII, blz. 279;
idem van 5 April 1933. bevestigd bij sententie H.M.G. van 26 Mei 1933, M.R.T. XXX, blz. 514. ·

---

[1]) Art. 191 C.W.L. luidde oorspronkelijk: ,,Elk militair, die zijnen kameaad in het slaapkwarticr, in de chambrée of in de stallingen besteelt, zal, hoe gering de ontvreemding ook wezen mag, gestraft worden met ten minsten één jaar in den kruiwagen, of met slagen en wegzenden als een eerlozen schelm."

Zeer merkwaardig zijn nu in verband inet de hiervoor vermelde jurisprudentie:

n. een sententie van het H.M.G. van 1 Februari 1924 (M.R.T. XIX, blz. G94 vlg.)

h. een vonnis van den Krijgsraad te 's-Hertogenhosch van 14 Juni 1924. bevestigd bij sententie H.M.G. van 23 September 1924 (M.R.T. XX, blz. 320) en

r. idem van 7 Juli 1931, bevestigd bij sententie H.M.G. van 15 October 1931, behouílens verhooging van straf (M.R.T. XXVIII, blz. 152).

De sententie sub *a* betrof een dienstplichtige van 8 R.V.A., die 2 gulden uit een portemonnaie wegnam, welke stak in de jas van een milicien, die op de zelfde kamer als de dader gelegerd was.

De qualificatie van de sententie luidde:

.,Diefstal gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het gepleegde feit, gebruik maakt van gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken."

Het vonnis sub b betrof een dienstplichtige van het Regiment Jagers, die, terwijl hij up de soldatenkamer bezig was om zich te lileeclen, een werkjas, welke aan de kast van een anderen dienstplichtige liing, had aangetrokken en vervolgens buiten de kazerne aan een derden dienstplichtige had verkocht, terwijl het vonnis sub c Iietrof diefstal van een bankbiljet van tien gulden, ten nacleele van een kameraad uit diens kastje in een vertrek in de kazerne, waarin beklaagde en benadeelde gelegerd waren.

In beicle vonnissen luidde de qualificaiie als hierboven genoemcl.

Klaarblijkelijk zijn dus de Zeekrijgsraad te Willemsoord en de Krijgsraad te 's-Hertogenbosch in dezen verschillend van opvatting.

Niet recht begrijpelijk is echter, dat het H.M.G., dat verschillende vonnissen van beide krijgsraden heeft bevestigd, o.m. de 2 laatstgenoemde van den Krijgsraad te 's-Hcriogenbosch, zich ten aanzien van de al of niet-toepasselijkheid van art. 44 W.v.S., in deze gevallen in het geheel niet heeft uitgelaten.

Hoe het ook zij, met of zonder toepassing van art. 44 W.v.S., kan m.i. de diefstal van art. 310 W.v.S. gepleegd op de kamer — wanneer het ontvreemde van zeer geringe waarde is, b.v. een stuk worst, of een kwartje, dat gevonden wordt op de kamer — door den tot straffen bevoegden meerdere op grond van art. 2 sub 4° W.K. krijgstuchtelijli worden afgedaan, wanneer het feit voldoet aan de verdere voorwaarden in laatstbedoeld lid genoemd.

Voor de vestiging van deze meening is het — in het bijzonder ten aanzien van den diefstal op de soldateiikamer — van belang de geschiedenis ervan na te gaan.

,,Diefstal op de chambree" vermeld in art. 191 C.W.L., was niet voor krijgstuchtelijke afdoening vatbaar.

Daarentegen bevatte art. 156 C.W.Z. [1]) de mogelijkheid om diefstal van voorwerpen van geringe waarde, aan boord gepleegd, krijgstuchtelijk af te doen.

Hierboven is reeds naai voren gebracht, waarom de Regeering bij het ontwerpen van het Wetboek van Militair Strafrecht, het gemengd militaire misdrijf van diefstal op de chambree niet meer noodig vond.

Aanvankelijk wilde dc ontwerper van de W.K. de mogelijkheid van krijgstuchtelijkc afdoening van art. 310 W.v.S. uitsluiten voor de landmacht, omdat daar de diefstal zooveel ernstiger van aard zou zijn. Voor de zeemacht zou dus de mogelijkheid van krijgstuchtelijke afdoening van kleine diefstallen aan boord, als van ouds mogelijk blijven. (Zie van der Hoeven, Dl. III, blz. 90).

Bij Regecringsnota van 18 April 1902 (van der Hoeven Dl. III, blz. 91), werd de mogelijkheid van krijgstuchtelijke afdoening van het feit, genoemd in art. 310 W.v.S., voor de landmacht op volkomen gelijken voet geopend als eertijds bij de marine onder vigueur van art. 156 C.W.Z. het geval was. Ook al zou nu voortaan het H.M.G. steeds het standpunt huldigen, dat art. 44 W.v.S. toepassclijk is bij eenvoudigen diefstal aan boord of op de kamer. dan is op grond van het vorenstaande toch in *zeer* lichte gevallen krijgstuchtelijke afdoening mogelijk, al zal het uiteraard tot de uitzonderingen behooren.

Jurisprudentie ten aanzien van krijgstuchtelijke afdoening van voornoemd feit onder de vermelde omstandigheden, is in het M.R.T. niet te vinden, behoudens een sententie van het H.M.G. van Nederlandsch-Indië, vermeld in M.R.T. XXXI, blz. 163.

Dat, behoudens de zoo juist vermelde sententie, weinig of geen jurisprudentie bestaat, behoeft geen verwondering te wekken. Dit zou voor elk geval slechts kunnen blijken uit een door den militairen rechter (terug)verwijzing van de betrokken zaak naar den commandeerenden officier (art. 58 W.K.).

Zooals reeds is opgemerkt, is diefstal, gepleegd onder een omstandigheid, vermeld in art. 44 W.v.S., zelden van lichten aard en zal dan ook uiterst sporadisch de militaire rechter de zaak betreffende een eenmaal te dien aanzien verwezen beklaagde, (terug-) verwijzen naar diens commandeerenden officier.

Belangrijker zou het te dezen zijn te weten, in hoeveel gevallen (na invoering van het W.v.M.S. en W.K.), de tot straffen bevoegde meerderen reeds aanslonds het feit van art. 310. j° art. 44 W.v.S. krijgstuclitelijk hebben afgedaan, met instemming van de overige instanties.

---

[1]) Art. 156 C.W.Z. luidde: ,,Net straffen van kleine dieverijen voor de eerste of voor de tweede maal aan boord gepleegd, wordt aan de Krijgstucht overgelaten, wanneer de Commandeerende Officier mogt vermenen dat dezelve, om de geringe waarde van het ontvreemde of uithoofde van verschoonende omstandigheden, zonder nadeel van 's Lands dienst of van de militaire Justitie, buiten regterlijk onderzoek kunnen gecorrigeerd worden."

Is dus ten aanzien van diefstal, gepleegd op de kamer of aan boord, de mogelijkheid van krijgstuchtelijke afdoening m.i. buiten twijfel, dan rijst nog de vraag of ten aanzien van andere strafbare feiten genoemd in art. 2 sub 2° t/m 6° W.K. die mogelijkheid bestaat, m.a.w. of de daarin genoemde strafbare feiten nog wel *van voldoend lichten aard* geacht kunnen worden als art. 44 W.v.S. mede van toepassing is. Dit laatste nu wordt door velen betwijfeld.

Nu zij onmiddellijk toegegeven, dat het inderdaad een uitzondering zal blijven, evenals hierboven ten aanzien van art. 310 is betoogd, doch wanneer er een subjectieve omstandigheid aanwezig is, die de strafbaarheid kàn verhoogen, behoeft dit op zich zelf nog geen reden te zijn tot een verbod voor krijgstuchtelijke afdoening, zonder dat de wetgever op die omstaridigheid acht slaat.

Men kan dan hiertegen inbrengen, dat de wetgever toch heeft aangegeven, dat het feit van *lichten aard* moet zijn (behalve dan iri art. 2 sub 5°, W.K., waar het anders geformuleerd is), doch dit blijft m.i. overgelaten aan het oordeel van den lot straffen bevoegden meerdere en de verdere instanties, die over al of niet verwijzing hebben te beschikken.

Verandert er b.v. veel aan den lichten aard van het feit van art. 300, eerste lid W.v.S. (eenvoudige mishandeling), wanneer ren soldaat kamerwacht een medebewoner een klap geeft met den bezem, waarmede hij de soldatenkamer moet aanvegen (de bezem zal we1 het middel zijn hem door zijn ambt geschonken) [1]) of dat hij hem een klap geeft met zijn vuist of een willekeurig ander voorwerp, dat niets met zijn ambt te maken heeft, indien overigens de gevolgen van de mishandeling van onbeduidenden aard zijn?

De omstandigheid, dat de aanwezigheid van een algemeene subjectieve strafverzwarende omstandigheid ten aanzien van een bepaald strafbaar feit, den wetgever aanleiding heeft gegeven om uitdrukkelijk te bepalen, dat krijgstuchtelijke afdoening dan *niet* geoorloofd is, wettigt volkomen de opvatting, dat wanneer dezelfde wetgever een andere algemeene subjectieve strafverzwarende omstandigheid (in casu art. 44 W.v.S.) *buiten* beschouwing laat, de tot straffen bevoegde meerdere en de overige instanties niet gerechtigd zijn tot de meening, dat de wetgever ook dan in geen enkel geval, van hoe lichten aard ook, krijgstuchtelijke afdoening wil.

Als voorbeeld, waarin de wetgever uitdrukkelijk aangeeft, dat krijgstuchtelijke afdoening alleen geoorloofd is, wanneer ***geen*** strafverzwarende omstandigheid aanwezig is, moge dienen art. 2, sub 2° W.K. j° art. 114, eerste lid W.v.M.S.

---

[1]) Vele malen heeft de militaire rechter mishandeling door een militair gepleegd met zijn bajonet of sabel, gequalificeerd als mishandeling, waarbij de betrokkene gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken. Zie o.a. T. v. S., Dl. XI Overzicht der rechtspraak en litteratuur, blz. 10; M.R.T., Dl. III, blz. **414;** idem Dl. VII blz. **323;** idem Dl. XVII, blz. 461 e.a.

Een verwijzing naar art. 99 W.v.M.S., in verband met art. 97 W.v.M.S. zou, gezien ook aant. 2 ad art. 2 sub 2° W.K. in de „Practijk van het militaire luchtrecht", *oogenschijnlijk* een andere opvatting weergeven dan hiervoor beschreven, doch in werkelijkheid niet.

Ook mij komt de opvatting van genoemde aanteekening 2 geheel juist voor.

De reeks artikelen van Titel III W.v.M.S. moet stuk voor stuk beschouwd worden.

Zoo is art. 99 W.v.M.S., het gequalificeerde delict van art. 97 W.v.M.S. Had de wetgever de mogelijkheid van krijgstuchtelijke afdoening van de feiten in art. 99 voornoemcl, gewenscht, clan zou hij dit zeker wel bij art. 2, sub 2° W.K. hebben aangegeven.

Welbewust heeft de wetgever dit ook niet gedaan in art. 2, sub 4° W.K. ten aanzien van b.v. art. 311 W.v.S. in de reeks artt. 310, 311 en 312 W.v.S.

Rij deze opvatting blijve nochtans art. 101, eerste lid W.v.M.S. buiten beschouwing, vermits hier meer een differentialic wordt weergegeven van omstandigheden, waaronder onder meer het feit genoemd in art. 97 W.v.M.S. zich kan voordoen, terwijl de maxima der straffen dezelfde blijven.

Ten aanzien van art. 101, eerste lid W.v.M.S., ben ik dan ook van meening, dat wel degelijk in zeer lichte gevallen, krijgstuchtelijke afdoening mogelijk is.

Gelijk reeds zcit onze aanteekening onder de — den heer Gerritsen bij de inzending van zijn opstel nog niet bekende — bijdrage van den keer Deelder, opgenomerz. in de Mei-aflevering van den vorigen jaargang van dit tijdschrift (blz. 542) kan blijken, kunnen wij ook de uiteenzetting in bovengenoemd opstel niet geheel deelen. Indien een strafbaar feit alleen in den eenvoudigen vorm in art. 2 W.K. als vatbaar voor krijgstuchtelijke afdoening vermeld is, houdt die mogelijkheid o.i. op, indien dat feit gepaard gaat met eene verzwarende omstandigheid, hetzij van subjectieven, hetzij van objectieven aard.

Wat nu betreft eenvoudigen diefstal, c.q. verduistering, gepleegd in de kazerne of aan boord — indien ook overigens aan de voorwaarden gesteld in art. 2, 4° W.K. is voldaan — komen wij intusschen, zij het langs anderen weg, practisch tot dezelfde conclusie als de heer Gerritsen. Ook naar onze meening is disciplinaire afdoening van die feiten, zulks ook in overeenstemming met de bedoeling van den wetgever, volkomen geoorloofd, indien zich althans niet tevens andere bijzondere omstandigheden, als bijv. het zijn van kamerwacht, uitkijk, stalwacht, enz. voordoerz. Op het enkele feit, dat de diefstal in eene kazerne of aan boord is gepleegd, achten wij art. 44 W.v.S. namelijk niet van toepassing. De jurisprudentie loopt ten deze uiteen en ook het H.M.G. is niet altijd consequent, al zijn dan ook uitdrukkclijk *gemotiveerde sententies betreffende de al of*

niet-toepasselijkheid van genoemd artikel uit de latere jaren, behalve dan de door den schrijver vermelde van 1 Februari 1924, ons niet bekend. Tc vergelijken is de sententie aan het H.M.G. van Ned. Indië van 6 April 1934, M.R.T. XXXI, **33.**

Zien wij goed, dan toonen zoowel de schrijvers als de gewone rechtspraak, trouwens geheel overeenkomstig de geschiedenis en de bedoeling, allerminst neiging om aan nrt. 44 eene ruime strekking toe te kennen. Dit blijkt al wel hieruit, dat er xeer weinig jurisprudentie het nrtikel betreffende, bestaat. In de „Nederlandsche Jurisprudentie" troffen wij slechts één kaart aan. Practisch belang voor de straftoemeting heeft het artikel overigens ook maar weinig, omdat er voor het O.M. ,relden aanleiding bestaat om de hier bedoelde verzwarende omstandigheid ten laste te leggen en voor den rechter om die bewezen te verklaren, dnar de strafmaxima in de verschillende artikelen der strafwet in verreweg de meeste gevallen zeer voldoende ruimte laten om, ook zonder inroeping van art. 44, de op te leggen straf — practisch de hoofdzaak — op juiste wijze toe te meten. In de militaire rechtspraak is de practische beteekenis, met het oog op mogelijke krijgstuchtelijke afdoening, intusschen van veel meer belang. *Red. M.R.T.*

Aalmoezeniers en veldpredikers.

door

Mr. A. F. STEFFEN.
Kapitein der Trifanterie.

Op verzoek van de Redactie van het Maandschrift „Mavors" beantwoordde ik eenigen tijd geleden o.a. dc door een abonné gestelde vragrn of aalmoezeniers en veldpredikers militairen waren, of zij meerderen waren iri den zin van het militair straf- en tuchtreclit, of zij belast waren met het handhaven der krijgstucht, enz. (Mavors aflevering nr. 3 van 1935). Eenigen tijd later las ik in hetzelfde tijdschrift een artikel daartegen van den Eerste-Luitenant E. L. Voorwinden (Mavors aflevering nr. 7 van 1935). Toevallig kreeg ik liet tijdschrift „De Kon. Maréchaussée" nr. 12 van 1935 in handen, waarin ik de door mij beantwoorcle vragen zag overgenomen cn las ik in lietzelfde tijdschrift nr. 13 van 1935 wederom de hiervorenbedoelde bestrijding door den Eerste-Luitenant E. L. Voorwinden.

Deze srhrijver vangt hierin zijn bestrijding aan met de mededeeling, dat naar zijn meening polemiek over militair-juridische inzichten *„bij uitsluiting"* (curs. S.) thuis behoort in het Militair-Rechtelijk Tijdschrift. Met deze meening kan ik mij wel vereenigen en daarom kan ik mij niet begrijpen, waarom de Heer Voorwinden zijn opinie niet in het M.R.T. verkondigd heeft. De Redactie van het M.R.T. had dan zijn betoog van de nooílige aanteekeningen

kunnen voorzien en later was er wel gelegenheid om de Redactie van het Tijdschrift „De Kon. Maréchaussée" om opneming van het verhandelde te verzoeken.

Moge ik dit onderwerp thans in liet door hem *„bij uitslzciting"* aangewezen tijdschrift nog eens bespreken.

Een enkel woord moge ik vermelden over de *geschiedenis* van de aalmoezeniers en veldpredikers [1]).

Bij K.B. van 28 Augustus 1914 werden benoemd 4 aalmoezeniers bij het leger te velde en 8 veldpredikers bij het leger te velde, gelijkelijk over de 4 divisiën verdeeld.

Bij de benoeming der veldpredikers bij het leger te velde werd relrening gehouden met de verschillende kerkgenootschappen en de onderscliieidene richtingen, welke zich daarin afteekenden, zoodat per divisie één veldprediker van orthodoxe en één veldprediker van moderne richting werd benoemd.

Aan bovengenoemde geestelijken zou voor dc door hen als zoodanig te bewijzen diensten een door den Minister van Oorlog vast te stellen vergoeding worden toegekend (Recueil Militair 1914, blz. 777).

Bij K.B. van 31 Augustus 1914 werden veldpredikers en aalmoezeniers in rang gelijkgesteld met majoor, terwijl door hen een uniformpet zou worden gedragen, benevens de onderscheidingsteekenen voor den rang op den kraag van de jas en van de overjas. Voor het overige kon de kleeding door belanghebbende zelve worden bepaald in overeenstemming met hunne waardigheid of bediening (Recueil Militair 1914, blz. 778) [2]).

Voor zoovcr ieder hunner zulks verlangde werd aan de aalmoezenicrs en veldpredikers een bedrag van f 200 ineens toegekend, ter tegemoetkoming in de kosten voor noodzakelijke uitrusting, benevens een vergoeding van f 10 per dag gedurende den tijd, dat zij als zoodanig bij hei leger te velde dienst deden.

Bij Ministeriëele Beschikking van 22 Mei 1918 werd de toelageregeling in dien zin gewijzigd, dat aalmoezeniers en veldpredikers een toelage kregen van f 10 voor elken dag, dat zij als zoodanig bij het leger diensten verrichtten (L.O. 1918 B, no. 174).

Met het oog op de algemeene leiding voor de protestantsche

---

[1]) Een beknopt overzicht van de geschiedenis der geestelijke verzorging vindt men in het boekwerk: „In moeilijke omstandigheden Augustus 1914—Mei 1917" door Oud-Minister van Oorlog N. Bosboom, Hoofdstuk VIII: Geestelijke verzorging, ontwikkeling en ontspanning, blz. 218 e.v., uitgegeven door J. Noorduyn en Zoon te Gorinchem 1933.

[2]) Later bleek de wenachelijkheid de kleeding voor te schrijven en werd de beschrijving van de *„dienstkleeding"* van den hoofdaalmoezenier, de aalmoezeniers en hulpaalmoezeniers opnieuw vastgesteld, evenals die voor den legerpredikant in algemeenen dienst, de veldpredikers en reserveveldpredikers (5e B.U. blz. 622, L.O. 1931, no. 214); deze beschrijving werd echter ***niet*** opgenomen in het boekwerk 20a „Uniformen", daar zij betrekking had op burgerambtenaren.

geestelijke verzorging, zoowel ter regeling van de arbeidsverdeeling tusschen de veldpredilrers derzelfde divisie, als ter voorziening in de behoeften bij fortbezettingen en andere verspreide troepenafdeelingen buiten het veldleger, werd een veldprediker in algemeenen dienst bij het lrger te velde benoemd, terwijl voor de katholieke geestelijke verzorging ren hoofdaalmoezenier bij het leger te velde werd benoemd (Recueil Militair 1914, blz. 878 en 918).

Met het oog op een mogelijk intreden van den oorlogstoestand werd de Minister van Oorlog bij K.B. van 27 Juni 1916 gemachtigd om voor den tijd van oorlog bij het leger te velde 24 reserve-veldpredikers aan te stellen, in rang gelijk te stellen met majoor. Bij Ministeriëele Beschikking van 13 Juli 1916 werden daarop 24 reserve-veldpredikers bij het leger te velde voor den tijd van oorlog aangesteld. (5e B.U. blz. 558).

Evenzoo werd de Minister van Oorlog bij K.B. van 22 September 1915 no. 56 gemachtigd om voor den tijd van oorlog bij het leger te velde 24 hulpaalmoezeniers aan te stellen. in rang gelijk te stellen met kapitein en eerste-luitenant naar gelang zij al dan niet pastoor waren (L.O. 1916 B. no. 14, 5e B.U. blz. 551).

Bij Ministeriëele Beschikking ter uitvoering daarvan van 5 Januari 1916 werden daarop 24 hulpaalmoezeniers (kapelaans en paters) bij het leger te velde voor den tijd van oorlog aangesteld.

Op verzoek van de geestelijke overheid werden bij K.B. van 7 Augustus 1916 No. 12 de hulpaalmoezeniers in rang gelijkgesteld met majoor (L.O. 1916, B, no. 208).

Zooals uit het vorenstaande blijkt, werden aalmoezeniers en veldpredikers bij Koninklijk Besluit benoemd; liulpaalmoezeniers en reserve-veldpredikers werden bij Ministeriëele Beschikking aangesteld.

Intusschen was de krijgsmacht gedeeltelijk gedemobiliseerd en werd in verband daarmede bij L.O. 1919 A, no. 13 de geestelijke verzorging der troepen nader geregeld.

Voorts werd de veldprediker in algemeenen dienst bij het leger te velde ontslagen en benoemd tot legerpredikant in algemeenen dienst, terwijl de hoofdaalmoezenier bij het leger te velde eveneens werd ontslagen en benoemd tot hoofdaalmoezenier.

Waren tevoren deze ambten slechts als tijdelijk bij het leger te velde in het leven geroepen, en naar het mij voorkomt als eerebetrekking beschouwd, thans werden zij daarbij definitief gehandhaafd, en werd er een salaris van f 5000 aan verbonden benevens een tegemoetkoming van f 200 voor eerste aanschaffing van dienstkleeding (L.O. 1920 no. 466, 5e B.U. blz. 655).

Uit het K.B., dat het ontslag, de benoeming en de bezoldiging inhoudt, blijkt tevens, dat de Regeering hen beschouwt als burgerambtenaren. Immers een afschrift van het Besluit zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer, aan den *Burgerlijken* Pensioenraad en aan den Directeur van het Weduwen- en Weezenfonds

voor *Burgerlijke* Ambtenaren (K.B. van 5 Mei 1919 no. 57, L.O. 1920, no. 21, 5e B.U. blz. 626).

Bij K.B. van 1 Juli 1919 no. 55 (L.O. 1919 A, no. 72, 5e B.U. blz. 606, werd bepaald, dat de legerpredikant in algemeenen dienst en de hoofdaalmoezenier in rang gelijkgesteld worden met dien van kolonel.

Bij K.B. van 2 December 1919 nr. 62 (5e B.U. blz. 627) werden 5 legerpredikanten benoemd (jaarwede *f* 4200) en 3 aalmoezeniers (jaarwede *f* 4400), terwijl aan de in dienst zijnde veldpredikers bij het leger te velde en aalmoezeniers bij het leger te velde eervol ontslag werd verleend.

Ook uit dit K.B. blijkt, dat de Regeering zich op het standpunt stelt, dat deze functionarissen burgerambtenaren zijn, gezien de slotalinea, voorschrijvende, dat een afschrift van het Besluit behoort te worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer, aan den *Burgerlijken* Pensioenraad en aan den Directeur van het Weduwen- en Weezenfonds voor *Burgerlijke* Ambtenaren.

Bij K.B. van 20 April 1920 nr. 91 werden legerpredikanten en aalmoezeniers in rang gelijkgesteld met dien van majoor. (5e B.U. blz. 638).

De legerpredikant in algemeenen dienst werd bij K.B. van 1 Juli 1921, no. 103 als zoodanig ontheven en benoemd tot leger- en vlootpredikant in algemeenen dienst, terwijl bij hetzelfde K.B. evenzoo de hoofdaalmoezenier als zoodanig werd ontheven en benoemd tot hoofdaalmoezenier van leger en vloot; enz. (5e B.U. blz. 783).

Instructiën voor bovengenoemde geestelijken werden vastgesteld bij Ministerieele Beschikking van 22 October 1919 (L.O. 1919 Deel A, nr. 119, 5e B.U. blz. 614), daarna vervangen bij L.O. 1921 nr. 331, 5e B.U. blz. 778), welke sedert gewijzigd werden opgenomen in boekwerk nr. 40 „Vredesinstructiën".

Bij K.B. van 22 September 1919 (L.O. 1919 A, no. 124 werd de z.g.n. Raad van Legerpredikanten in het leven geroepen, welke rechtstreeks onder den Minister van Defensie staat, onder voorzitterschap van den legerpredikant in algemeenen dienst.

Momenteel is de geestelijke verzorging van militairen opgedragen aan den leger- en vlootpredikant in algemeenen dienst, aan 4 legerpredikanten (2 van rechtzinnige en 2 van vrijzinnige richting), aan 2 vlootpredikanten, alsmede aan den hoofdaalmoezenier voor leger en vloot en aan drie aalmoezeniers.

Het is van groot belang voor de betrokken geestelijken te weten welke hunne rechtspositie is; zijn zij burger, dan vallen zij onder de gewone wetten; zijn zij militair, dan vallen zij bovendien onder de militaire wetten, en staan zij in voorkomende gevallen voor den militairen rechter terecht, enz.

De Eerste-Luitenant E. L. Voorwinden schrijft:

„Waarop baseer ik nu, afgezien van de vergelijking, die te

„maken ware tusschen geestelijke en lichamelijke verzorging van dc „krijgsmacht, de meening, dat aalmoezeniers en veldpredikers „militair" in den zin onzer strafwet zijn?

„Hiervoor moeten we uitsluitend die artikelen van het W.v.M.S. „raadplegen, welke liet begrip „militair" omschrijven, nl. de artt. „60, 61 en 62 W.v.M.S. En in deze interprrtatir volg ik de inzich- „ten, die aan dc gem. Universiteit te Amsterdam gedoceerd worden.

„Art. 60, 1° en art. 61 zijn hier m.i. beslissend. Beschouwen we „art. 60, 1e lid nader, dan blijkt, dat hij militair is, wiens dienst- „verband hem verplicht tot doorloopenden militairen dienst, ge- „durende den tijd vermeld in dat dienstverband.

„Art. 61 bepaalt, dat militair is, degeen, die tol de krijgsmacht „behoort, tenzij hij aannemelijk maakt niet onder art. 60, 1e lid „te vallen.

„Het behooren tot de krijgsmacht dient zóó opgevat te worden, „dal de functionaris een in de organisatie der krijgsmacht voor- „komende functie bekleedt.

„Veldpredikers en aalmoezeniers komen voor in de oorlogs- en „vredes-organisatie. Zij bekleeden dus een organieke functie, een „functie opgenomen in de boekwerken oorlogs- en vredesorganisatie. „Zij zijn ingedeeld bij de onderdeelen der krijgsniacht. Zij maken „dus deel uit van de krijgsmacht.

„Hun contract verplicht hen tot doorloopende geestelijke verzor- „ging der militaircii, behoorende tot die onclercleelen der krijgs- „macht, waarbij zij organiek ingedeeld zijn.

„Geestelijke verzorging heeft eenzelfde beteekenis als lichame- „lijke verzorging, verpleging, geneeskundige verzorging, enz.

„Zoolang de organisatie niet verandert cn deze functionarissen „er in voorkomen, zijn zij m.i. militair in den zin onzer wetten."

De vage argumenteering van den Eerste-Luitenant E. L. Voorwinden, dat de door hern verkondigde stellingen zouden steunen op dc inzichten, welke aan de Universiteit van Amsterdam worden verkondigd, doet „vreemd" aan.

Hoewel ik hrt groote voorrecht gehad heb gedurende twee jaren eenige door den Minister van Defensie aangewezen colleges aan genoemde Universiteit te volgen, herinner ik mij niet, dat de door den Heer Voorwinclen naar voren gebrachte inzichten aldaar werden gedoceerd.

Het komt mij clan oolí voor, dat het juister ware geweest dergelijke vage argumenten in de pen te houden.

Het al of niet militair zijn zal beoordeeld moeten worden aan de hand van de betreffende wetsartikelen en administratleve voorschriften.

Gaan wij de wordingsgeschiedenis van artikel 60 W.v.M.S. na, dan lezen wij in vari der Hoeven, Militair Straf- en Tuchtrecht, Deel I, blz. 477: „Van geen enkel artikel uit het geheele wetboek hebben de bewerking el1 formuleering zóóveel hoofdbrekens en overleg gekost, als die van de artikelen 45 en 46" (thans artt. 60 en 62

W.v.M.S.). Vandaar dat het ook niet behoefde te verbazen, dat het artikel bij de behandeling van de Invoeringswet van het Militair Straf- en Tuchtrecht in 1921 nog eens geheel werd herzien.

In de memorie van toelichting op het tegenwoordige artikel 60 W.v.M.S. lezen wij in de Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht door P. h. Kempen, blz. 81:

„In verband met de eerste drie woordrn van het bepaalde onder „no. 2 „alle andere vrijwilligers" wordt bereikt, dat te samen onder „no. 1 en no. 2 *alle* vrijwilligers en verder de dienstplichtigen bij de „krijgsmacht zullen vallen. Wie vrijwilligers bij de krijgsmacht zijn „zal wel niet twijfelachtig mezen. nu blijkens liet woord „andere" „in rio. 2 in verband met no. 1, daaronder vallen zij, die een vrij- „willig dienstverband bij d krijgsmacht hebben aangegaan. Dat „zijn dus in het algemeen de zoogenaamde beroepsofficieren en de „beroepsmilitairen beneden dien rang en verder liet geheele vrij- „willige reserve-personeel en de vrijwilligcrs bij landweer of land „storm. Dienstplichtigrn zijn zij, die tot militairen dienstplicht ver- „plicht zijn krachtens de Militie-, Landweer- of Landstormwet."

„*Niet* vallen onder de voorgestelde redactie *zij, die niet verbonden „zijn krachtens de militaire wetten of door eenige engagementsakte* „(curs. *S.)*. doch die slechts ingevolge burgerlijke overeenkomst of „burgerlijk-administratieve regeling diensten ten behoeve van de „krijgsmacht verrichten, te weten: het uitgebreide burgerpersoneel „bij zee- en landmacht, als daar zijn burgerleeraren aan inrichtin- „gen van rnilitair onderwijs, werklieden bij de artillerie-inrichtingen „of centrale magazijnen van kleeding. corveeërs. enz., van al welke „personen niet kan worden gezegd, dat zij vrijwilligers zijn bij de „krijgsmacht.

„De vrijwilligers bij de krijgsmacht nu worclen in nos. 1 en 2 „onderscheiden in twee groepen al naar gelang zij al dan niet tot „doorloopenden werkelijken dienst zijn verplicht. Onder no. 1 wor- „den alle zoogenaamde „beroepsmilitairen" bedoeld, zoowel zij, die „zulks zijn krachtens *gesloten militaire overeenkomst (engagements- „akte), waarin dus de voorwaarden van hun dienstverband te vin- „den zijn, als zij wier dienstverhand hij de wet is geregeld* (curs. *8.)*. „(Bevorderingswetten voor de Zee- en Landmacht 1902); onder deze „bepalingen vallen voorts de vrijwilligers bij den landstorm". enz.).

Nu is mij niet bekend, dal aalmoezeniers en veldpredikers een militaire overeenkomst (engagementsakte) hebben gesloten, waarin de voorwaarden voor hun dienstverband vermeld staan.

Ook is mij niet bekend, dat het dienstverband der betrokken geestelijken in de bevorderingswetten is geregeld.

In verband daarmede komt het mij voor, dat de geestelijke verzorgers derhalve *geen* militair zijn. Bijgevolg zijn zij ook geen militaire ambtenaren (art. 1 Militaire Ambtenarenwet 1931).

Had de Regeering gewenscht, dat deze functionarissen rnilitair zouden zijn, dan had de Regeering hen ren militaire overeenkomst (engagementsakte) doen aangaan, of wel hen een verbintenis doen

sluiten bij het reserve-personeel of wel ren verbintenis gegrond op de bevorderingswet 1902 [1]).

Klaarblijkelijk heeft de Regeering niet gewild, dat de geestelijken militair werden, hetgeen uit de geheele positie-regeling ten duidelijkste blijkt.

Als gevolg daarvan kon men hen ook geen militairen rang geven. Zij zijn gelijkgesteld, of zooals men wel pleegt te zeggen „geassimileerd" met een bepaalden rang, doch bekleeden dien rang niet; zij zijn geen kolonel of majoor.

Uit utiliteitsoverwegingen zijn zij met dezr rangen geassimileerd. Ten einde de aalmoezeniers en veldpredikers de bescherming te verzekeren van de bepalingen van de Conventie van Genève werd hun een militaire rang verleend mrt de daaraan verbonden onderscheidingsteekenen.

Zouden de geestelijken officieren (en dus militairen) zijn. dan zouden zij majoor of koloiiel zijn. In dat geval echter zonden zij als zijnde militaire officieren, beëedigd moeten worden in verband met art. 1 Souverein Besluit van 26 Februari 1810 no. 86, en clit is niet het geval; de geestelijken zijn niet beëedigd.

Eigenaardig dort het aan. dat niet-militairen, burgers, de militaire uniform dragen. Dit komt echter meer voor: gepensionneerde officieren zijn gerechtigd na hun pensionneering dc uniform te dragen. Ook zij zijn in dat geval burgers en vallen niet onder de militairc wetten behoudens artt. 63 en 64 W.v.M.S.

Het *dragen van uniform* dooi aalmoezeniers en veldpredikers geelt iets *tweeslachtigs* aan hun positie. Dat komt zeer duidelijk naar voren bij de regeling van den militairen groet. Ingevolge art. 93, lid 3 van het Reglement op den Inwendigen Dienst der X.L. Deel A is de militair verplicht aan *in uniform gekleede gewezen militairen*, aan de predikanten en aalmoezeniers van leger en vloot, wanneer deze *in dienstkleeding* gekleed zijn rn aan de met een militairen rang gelijkgestelde leden van het Nederlandsche Roode Kruis, wanneer deze *in uniform* gekleed zijn, eerbewijzen te brengen, welke zij vrrplicht zijn te b engen aan militairen met den rang waarvan bedoelde gewezen militairen de onderscheidingsteekenen dragen of waarmede deze predikanten of aalmoezeniers of leden van het Nederlandsche Roocle Kruis zijn gelijkgesteld.

---

[1]) Nog rnoge ik verwijzen naar art. 77, 2° Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, krachtens hetwelk de militaire rechter o.a. kennis neemt van de strafbare feiten begaan door hen, die bij een op voet van oorlog *gebrachte krijgsmacht in dienstbetrekking* zijn, enz.

Het wil mij voorkomen, dat aalmoezeniers en veldpredikers, enz. in dienstbetrekking zijn bij de krijgsmacht, zoodat zij onder bovengenoemde omstandigheden eventueel wel voor den militairen rechter kunnen terecht staan. Zie verder de toelichting op het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht, derde uitgave, door Prof. Mr. J. V. van Dijck en Mr. C. J. H. Schepel, blz. 263.

Iedere „*meerdere*" is verplicht op de voorgeschreven wijze den hem door den mindere gebrachten groet te beantwoorden.

Zoolang de betrokkenen uniform of dienstkleeding dragen, zijn minderen *verplicht den militairen groet te brengen;* zoodra zij hun burgerkleeding dragen behoeven minderen den militairen groet niet ie brengen. Deze regeling mishaagt. omdat de positie van den gepensionneerden militair, van den aalmoezenier of vrldnrediker. enz. dezelfde gebleven is, terwijl het juist t.a.v. militaire meerderen er niet toe doet of deze in uniform, dan wel in burgerkleeding gekleed zijn (art. 93, lid 2 R.I.D.(A). llen groet den militairen meerdere, kenbaar aan de onderscheidingsteekenen cn niet de onderscheidingsteekenen, mat wel eens ten onrechte gezegd wordt. Deze regeling bevredigt, omdat in de positie van den meerderr geen verandering is gekomen; hij is en blijft militair en meerdere.

De bedoeling van de Regeering, dat aalmoezeniers en veldpredikers burgers zijn. blijkt verder uit de plaats, welke huri bezoldigingsregeling inneemt. Had de Regeering hen als militairen beschouwd, ongetwijfeld zou hunne bezoldigingsregeling zijn opgenomen in de regeling bezoldiging der K.L.

De militaire autoriteiten en de aalmoezeniers en veldpredikers staan *naast* elkaar.

Voor de uitoefening van de taak der legerpredikanten is het Rijk verdeelcl in twee gewesten, In elk der beide gewesten zijn werkzaam een legerpredikant van de vrijzinnige richting en een legerpredikant van de rechtzinnige richting, aangewezen door den Minister van Defensie.

De legerpredikanten zijn voor de uitoefening van hun ambt verantwoordelijk aan den leger- en vlootpredikant in algemeenen dienst. Maandelijks brengen zij van hun arbeid verslag uit aan den Raad van leger- en vlootpredikanten door tusschenkomst van den leger- en vlootpredikant in algemeenen dienst.

De Raad van leger- cn vlootpredikanten, gevormd door de legeren vlootpredikanten te zameri, is voor zijn werkzaamheden verantwoordelijk aan den Minister van Defensie.

Voor de uitoefening van de taak der aalmoezeniers is het Rijk verdeeld in drie gewesten. In elk dezer gewesten is werkzaam een aalmoezenier, aangewezen door den Minister van Defensie.

Aalmoezeniers verrichten hun taak onder leiding van den hoofdaalmoezenier voor leger en vloot. Jaarlijks zenden zij ren verslag van hun werkzaamheden aan den Hoofdaalmoezenier voor leger en vloot.

De hoofdaalmoezenier is voor de uitoefening van zijn ambt, behoudens zijn verhouding tot de kerkelijke overheid, verantwoordelijk aan den Minister van Defensie.

Aalmoezeniers, leger- en vlootpredikanten kunnen de militairen in de voor hen bestemde verblijven bezoeken, behoudens de bevoegdheid van den C.O. ter plaatse om in verband met de belangen

van den dienst of bijzondere omstandigheden, bedoelde vrijheid voor zooveel noodig te beperken.

Zij zijn verplicht tot geheimhouding van de militaire aangelegenheden, welke ambtshalve te hunner kennis komen. (Zie Boekwerk „Vredesinstructiën").

Korpscommandanten moeten telkenmale tijdig aan den legerpredikant en aan den aalmoezenier in het gewest of in de afdeeling, waaronder de troep voor wat betreft de geestelijke verzorging ressorteert, mededeelen, welke veranderingen of tijdelijke veranderingen in de legering van hun onderdeel aanstaande zijn. (L.O. 1920, no. 377, 5e B.U. blz. 646).

Voorts moeten alle autoriteiten van de landmacht aan de legerpredikanten en aalmoezeniers alle medewerking verleenen, welke deze voor een richtige uitoefening van hun taak van hunne zijde behoeven.

Uit liet vorenstaande blijkt, dat de geestelijken niet in een hiërarchische verhouding staan tot de militaire autoriteiten, doch geheel *naast* deze autoriteiten. een verhouding van welwillende samenwerking onder toezicht van den Minister van Defensie.

De ***taak*** van de legerpredikanten, die van den leger- en vlootpredikant in algemeenen dienst en die van den Raad van legercri vlootpredikanten is omschreven in hunne respectievelijke instructie; op gelijke wijze is de taak van de aalmoezeniers en hoofdaalmoezeniers voor leger en vloot omschreven. (Boekwerk no. 40 „Vredesinstructiën").

De taak van de legerpredikanten omvat de behartiging van de godsdienstige belangen van de protestantsche militairen; deze arbeid moet voor wat deze verzamelde inilitairen betreft een godsdienstig liturgisch karakter dragen.

De taalí van íle aalmoezeniers omvat de behartiging der geestelijke belangen der Roomsch-katholieke militairen onrler leiding van den hoofdaalmoezenier.

Tot de taak van de geestelijken behoort volgens hun instructie niet de handhaving van de lirijgstucht. Drze taak rust uitsluitend op de *militaire meerderen* (art. 27 Reglement betreffende de Krijgstucht).

Daar de geestelijken *geen militairen* zijn, zijn zij ook geen meerderen in den krijgstuchtelijken zin (art. 67 W.v.M.S., art. 3 R.Kr.), zijn zij derhalve *niet* belast met de handhaving der krijgstucht.

Als burger-ambtenaren. in het bijzonder als burger-ambtenaren werkzaam in de weermacht, waarbij zij zelfs ren hooge positie bekleeden, ja zelfs gerechtigd zijn de militaire uniform te dragen. behoorcn zij mede te werken aan de handhaving van de krijgstucht, zoover zulks van hen mag en kan worden verlangd, b.v. wanneer een militair verzuimt den in dienstkleeding gekleeden prrdikant of aalmoezenier het voorgeschreven eerbewijs te brengen.

Zij hebben daarbij evenwel niet de bevoegdheden. welke de mili-

taire meerderen bezitten: zoo bezitten zij niet de bevoegdheid om voorloopig arrest op te leggen. Wel kunnen zij krijgstuchtelijke vergrijpen rapporteeren, hetgeen practisch elkeen, zoowel burger als militair kan doen. Stellig zullen zij krijgstuchtelijke vergrijpen behooren te rapporteeren, wanneer minderen tijdens de uitoefening hunner taak ren krijgstuchtelijk vergrijp plegen.

Heeft een militair een strafbaar feit gepleegd, zoo is ieder, dus ook de aalmoezenier en veldprediker, bevoegd bij ontdekking op heeterdaad, d.w.z. wanneer heb strafbaar feit ontdekt wordt, terwijl liet begaan wordt, of terstond nadat het begaan is, den verdachte aan te houden en dezen onverwijld aan een opsporingsambtenaar over te leveren [1]).

Hoewel de wet zulks niet uitdruklielijk vermeldt, zullen de hier bedoelde geestelijken, naar het mij voorkomt, den militair verdacht van een op heeterdaad ontdekt strafbaar feit ook kunnen overleveren aan den militairen meerdere.

Zou een aalmoezenier of veldprediker zich niet naar de hiervoreri bedoelde regelen gedragen, dan behoort hem zoo spoedig mogelijk ontslag te worden verleend.

Onderschrift van de **Redactie.**

Of iemand al dan niet militair is in den zin van de militaire strafwetgeving, beslist de rechter. Daarom is hrt niet mogelijk om. zoolang die wetgeving niet duidelijk spreekt, in een bepaald geval te verklaren of een of andere functionaris al dan niet onder die qualificatie begrepen is. Zulk een geval is voorhanden in de positie van de door den Heer *Steffen* bedoelde functionarissen en men kan, zoolang de hoogste rechter niet gesproken heeft, niet anders doen dan eene meening, eene opvatting uiten, welke eventueel den rechter tot leidraad kan strekken. Nu is ill het onderhavige geval de toestand bijzonder moeilijk geinaakt, doordat de militaire administratie. zooals de Heer *Steffen* reeds gesignaleerd heeft, haar best heeft gedaan om door allerlei uiterlijkheden te doen alsof men hier met burgerlijke ambtenaren te maken heeft. Zij dragen dienstkleeding en niet, zooals ieder militair, uniform, maar het doel van die met rangsdistintieven versierde dienstkleedingdracht is dan toch om de dragers in oorlogstijd van de voorrechten van militairen te doen profiteeren. De rangsdistinctieven doen dienst ter wille van de militaire verhoudingen. Aan de dragers moeten militaire honneurs worden bewezen, doch juist het militair strafrecht doet de vraag rijzen of men hieruit en uit hetgeen voorts omtrent hunne positie en taak is vastgesteld, mag en moet besluiten met militaire meerderen te doen te liebbeii.

Indien het antwoord op deze vraag ontkennend zou luiden, dan zou de handhaving van de tucht in de weermacht in zeer sterke

[1]) **Art,** 51, 95, **128** W.v.Sv.

mate morden aangetast. Mag en zal de rechter voor zijne verantwoording willen nemen, dat, indien een van de sprekend op de normale uniform gelijkende dienstkleeding en van normale rangsdistinctieven voorzienen leger- of vlootpredikant of aalmoezenier door een rninder militair mishandeld wordt. dit niet mag worden gestraft als en niet de qualificatie van feitelijke insubordinatie; dat ren beleediging in hetzelfde geval alleen op klaclite van den leger- of vloot-geestelijke vervolgbaar zou zijn en ook al weder niet als militair misdrijf zou mogen morden berecht en dat in omstandigheden als aan boord van „De Zeven Provinciën" zijn voorgekomen een dergelijk geestelijke, die den plicht van elken militairen meerdere, bedoeld in art. 143 van het Wb. v. Mil. Strafrecht, zou hebben nagelaten, in tegenstelling met zijne merkclijk militaire collega's, zelfs met den officier van gezondheid aan boord. zou moeten worden vrijgesproken of, wat nog erger is, onvervolgd zou blijven? Al deze situaties behooren tot de zeer goed denkbare en wij zouden, als rechter voor de beslissing staande, niet aarzelen de tucht te helpen dienen door het militaire karakter van deze geestelijke functionarissen, evenals dat van hunne medische collega's buiten elken twijfel te stellen.

Met dit standpunt is niet in strijd hunne benoeming door de Kroon en het onthreken van eene overeenkomst (engagementsakte; wanneer zal deze pseudo-civielrechtelijke verbintenis eens opgeruimd worden en vervangen door eene publiekrechtelijke aaristelling van militairen?). Ook de verzorgers van het lichamelijk welzijn der militairen. intendanten. kwartiermeesters. officieren van gezondheid, apothekers, ja zelfs paardenartsen, zijn militairen zonder ander verband dan eene Koninklijke benoeming. Hun dienst is met hetzelfde recht een onderdeel van den militairen dienst als die welke de geestelijke verzorging aangaat, zoodra men daartoe vaste. geen andere functien bekleedende personen aanstelt, die ondergeschikt en verantwoordelijk zijn aan den Minister van Defensie, die bevoegd zijn met allerlei militaire autoriteiten overleg te plegen tot richtige uitoefening van hun taak en wier wenken dienaangaande dus voor die autoriteiten zekere bindende kracht hrbhen, is het niet rechtstreeks, dan toch langs den weg der administratie. Zij vallen dan. omdat hun dienst militaire dienst is, onder de beroeps-militairen. aangezien zij niet behooren tot de zoogenaamde verlofsofficieren. officieren met intermitteerenden diensttijd.

Dat zij niet op één lijn staan met bijvoorbeeld burgerleeraren aan inrichtingen van militair onderwijs e.d. zal, voor mie eenigszins met hun positie en met de aanraking welke zij met de weermacht hebben. bekend is, geen twijfel oplevcren. Niemand heeft er dan ook ooit over gedacht, die burgerleeraren e.d. een uniform (alias dienstkleeding) met i-angsdistinctieven te laten dragen; zij maken immers van de weermacht geen deel uit zooals deze geestelijken, die desnoods., en wellicht is dat niet het minst belangrijke deel van hun taak. met het onderdeel waarbij zij zijn ingedeeld, te velde of

ten oorlog gaan. [1]) Dat aan hen bij de herziening van de artt. 60 en volgende van liet Wetboek van Militair Strafrecht niet is gedacht, is zeer goed verlilaarhaar; zij hebben toch eerst in 1931 volledig~dienstkleeding ontvangen en al heeft de administratie de beschrijving van deze kleeding niet opgenomen in het boekwerk „Uniformen", de vraag of zij als militair zijn te beschouwen is toen eerst acuut geworden. Zij zijn toen als in rang met hoofdofficieren gelijkgestelden uiterlijk op militairen met zekeren rang bedrieglijli gaan gelijken en het daarvoor geldend aan het oorlogsrecht ontleend argument heeft aan die gelijkstelling belangrijken steun verleend. Alen is toch immers niet voornernens iederen landsdienaar die dienstkleeding draagt cn wel eens in of bii eenig deel van land- of zeemacht dienst kan doen (postboden, veldwachters e.d.) van dit voorrecht gebruik te laten maken?

De administratie heeft de ruiterliike erkenning van dit. door een goede krijgstucht geboden standpunt volgens den Heer *Steffen* niet willen doen. Daarop wijzen inderdaad allerlei omstandigheden: hunne traktementsregeling is opgenomen in het Bezoldigingsbesluit van burgerlijke ambtenaren, de bevorderingswet is voor hen riiet gewijzigd. Misschien is er meer van dien aard. Ook is het denkbaar. dat men zich tevreden heeft gesteld met de gedachte, dat zij als burgers via art. 77, 2° der Invoeringswet Mil. Straf- en Tuchtrecht aan de rechtsmacht van dcri militairen rechter in oorlogstijd zullen zijn onderworpen. Doch, zooals uit het voorafgaande volgt. kan die opvatting niet strooken met het belang van een goede krijgstucht. hetwelk verder gaande eischen stelt.

Welke motieven voor deze gedragslijn bestaan hebben, is ons niet bekend mogen worden. Doch afgescheiden hiervan, waarom dan niet liever zich gered mrt het sluiten van overeenkomsten met geestelijken, zooals in vele gevallen gebeurd is en wellicht nog gebeurt met medici in plaatsen waar geen officier van gezondheicl gevestigd is? Vooral voor tijd van oorlog is dergelijlie dubbelzinnige positie uit den booze: ook in het belang van den geestelijke zelf mort men een eventueelen vijand niet misleiden door te doen alsof een burger met een militair-achtige dienstkleeding werkelijk militair is en hem als zoodanig te laten behandelen.

Ten slotte nog dit. Naar wij vernamen, heeft reeds in 1922 de Advocaat-Fiskaal in verband met destijds voorgevallen feiten. waarbij een zoodariige geestelijke betrokken was, in een brief aan den daarbij betrokken militairen Minister verklaard, dat die geestelijke naar zijne meening als niilitair nzoest n-orden beschouwd. Helaas heeft deze autoriteit die zienswijze niet gemotiveerd; heeft daarop wellicht ook invloed uitgeoefend de beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof van 30 November 1917, medegedeeld in deel XTII van ons Tijdschrift blz. 378, in zake de min of meer analoge

[1]) Zie de onlangs vastgestelde instructiën voor veldpredikers en hulpaalmoezeniers §§ 2 en 3.

positie der vroeger bestaan hebbende „benzine-officieren"? In elk geval zon hei van groot nut zijn, indien de rechter en liefst de niilitaire rechter te dezen aanzien spoedig eene beslissing zou kunnen geven; in het in 1922 zich afgespeeld hebbende geval is cene rechterlijke beslissing niet gevolgd. R. C.

Voorwaardelijke bedreiging?

Bij vonnis van 9 Juli 1935 (M.R.T. XXXI. p. 485) verklaarde de Krijgsraad voor dc Landmacht te 's-Reilogenlosli t a.v. een gewoon dienstplichtig soldaat bewezen: dat hij *op* of *omstreeks* 2 Juni 1935 te Breda, ***als militair***, opzettelijk *zijn meerdere*, den dienstplichtigen korporaal van B.. in zijne tegenwoordigheid mondeling niet eenig kwaad heelt *bedreigd en beleedigd*, door hem al scheldende en op dreigenden toon toe te voegen: „Als jij die strepen niet had, sloeg ik je door den zolder, vuile flikker."

Vooropgesteld zij, dat de in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen deze hewezenverklaring niet konden schragen. Immers beklaagde vertoont dc gebruikelijke geheugenzwakte t.a.v. de delictsessentialia en getuige van B. verklaart slechts, dat beklaagde hem de woorden toevoegde: „Als . . . enz.". Van een dreigenden toon rept hij niet. Ergo kun de Krijgsraad t.a.v. beklaagde alleen verklaren ..dat hij op of omstreeks 2-6-'35 te Breda als militair opzettelijk zijn meerdere, den dienstplichtigen korporaal van H. in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad heeft bedreigd cn beleedigd. *door hem al scheldende loe t~ voegen:* . . . . . .

Het college had moeten vrijspreken van hetgeen beklaagde meer of anders was ten laste gelegd dan als bewezen was aangenomen; zijne beslissing was in ieder geval niet voldoende met redenen omkleed.

Ondanks deze vrijspraak had het college m.i. dan toch wel tut eene veroordeeling kunnen komen terzake van het als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling niet eenig kwaad bedreigen. Men kan toch zeer wel beweren. dat het gebruik van woorden, als in de telastlegging vermeld eene ondubbelzinnige bedreiging inhoudt. [1]) Ieder vogeltje zingt nu eenmaal zooals het gebekt is. Dergelijke woorden worden steeds in een zekere opwinding geuit, waarbij de patiënt zijrie zelfbeheersching geheel of gedeeltelijk heeft verloren. Achteraf worden zij door den rechter op een goudschaaltje gelegd, misschien wel eens tot verbazing van den spreker. die niet geweten heeft dat er zóóveel uit zijn onniilitaire uitlatingen te halen was.

Wat intusschen hiervan zij, andere bezwaren kunnen tegen liet vonnis niet worden aangevoerd. Dat de rechter geen keus doet

---

[1]) Dit heeft het H.M.G. hoogstwaarschijnlijk juist niet aangenomen. Red. M.R.T.

tusschen op of *omstreeks,* slaat hem vrij. In dit opzicht heeft hij de Hooge Raad achter zich. Deze immers ziet hierin niet een alternatieve telastlegging, waaruit de rechter moet kiezen (H.R. 23-11-1931 W. 12441).

Wel kan men zich nog afvragen of de rechter misschien een verklaring van getuige van B., dat beklaagde hem de geïncrimineerde woorden op dreigenden toon toevoegde niet aandorst. Waar onze cassatierechter echter geen bezwaar had tegen cene verklaring van een getuige, dat woorden werden geuit met het opzet om iemands eer en goeden naam aan tc randen, geloof ik te mogen veronderstellen dat deze overweging aan 's Krijgsraads beslissing vreemd is.

Van het vonnis gaan zoowel auditeur als beklaagde in appèl. Waarom blijkt niet; en dit is des te meer jammer aangezien het vonnis — zooals helaas te doen nebruikeliik is — de conclusie van den auditeur niet vermeldt. Het Hof krijgt gelegenheid de omissie te herstellen. Tk zeg „de[n] omissie, maar weet werkelijk niet welke. Heeft getuige van B. bij de informatiën gezegd, dat de geïncrimeerde woorden niet op dreigendcn toon werden geuit? Of is hierover tijdens de instructie niet gesproken? Waarom heeft de Krijgsraad van B. niet alsnog terzake gehoord en vond het Hof daartoe geene aaiileicling? Dat zijn zoo een paar vragen welke bij lezing van vonnis en sententie opdoemen. Uit de laatst? blijkt niet dat van B. in appèl is gehoord. We mogen dus aannemen, dat de appèlrechter over hetzelfde bewijsmateriaal beschikte als de rechter in eersten aanleg. Zoo alleen is zijne overweging begrijpelijk, dat niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging is bekomen, dat beklaagde den korporaal van B. mondeling niet eenig kwaad heeft bedreigd, zijnde meer in het bijzonder niet bewezen dat beklaagde de in de telastelegging weergegeven woorden op dreigenden toon heeft geuit. Het Hof ziel in de bewuste woorden, indien niet uitgesproken op *dreigenden toon*. geene bedreiging met eenig kwaad. [1]) Het feit dat deze toon in de raadkanier niet was doorgedrongen, maakte hei den rechter onrnogelijk een veroordeeling terzake van bedreiging te laten volgen.

Ik meen dit te kunnen adstrueeren met eene nog nict gepubliceerde sententie van 24 Januari 1936, [2]) waarbij gaaf en onvoorwaardelijk bevestigd werd een vonnis van den Zeekrijgsraad van 18 December 1935, waarin **h. P. W.** veroordeeld werd terzake van het misdrijf van art. 108 W.v.M.S., omdat hij een officier op dreigenden toon had toegevoegd „Het is omdat ik het niet mag, maar anders vermoordde ik je". Het bij deze gelegenheid — n.f. — door den raadsman gevoerde verweer, dat uit de stukken niet bleek, of deze officirr zich bedreigd had gevoeld, is irrelevant. Het stellen

---

[1]) Gelijk reeds uit ons onderschrift onder de sententie kan blijken betwijfelen wij zeer of de Schrijver hier wel de juiste bedoeling van het H.M.G. weergeeft. Red. M.R.T.

[2]) Zie M.R.T. XXXI, blz. 600. Red. M.R.T.

van dezen eisch is m.i. absurd. Het maakt geen verschil of beklaagde zich wenclt tot een wereldkamisioen-bokser. dan wel tot een minder gespierden vertegenwoordiger van liet genus humanum.

Voorts is er nog een vonnis van den Zeekrijgsraad van 8 Januari van dit jaar, waarbij bedreigen met eenig kwaad aanwezig werd geacht, toen een milicien een officier op clreigenden toon de woorden toevoegde ,,Wel g.v.d. als je die strepen niet had, zou ik jou door die muur slaan." [1]) Van den muur naar den zolder il n'y a qu'un pas.

En tenslotte moge ik nog een opmerking maken, die met deze kwestie minder verband houdt, namelijk t.a.v. de waardeering van de telastelegging door Krijgsraad en Hof. De Fiskaal te Willemsoord streeft op het voetspoor van den Hoogen Raad steeds naar een zooveel mogelijk feitelijke telastlegging, de onderhavige is n.b.m. meer yualificatie dan omschrijving van het feit. Primo valt op, dat gesteld is ,,als militair", secundo dat op het woordje door niet volgen de bestanddeelen der betreklxelijke wetsbepaling met name niet liet opzet, zoomede de omstandigheid, dat een en ander geschiedde in tegenwoordigheid van den meerdere. Men kan niet anders zeggen dan dat het Hof in deze zeer lankmoedig is. Aan den ecnen kant is dit een voordeel (every thing has a bright side!), aan den anderen kant een nadeel. Mij bekruipt tenminste de vrees waar men tenslotte lieengaat, wanneer men bepaalde wettelijke vereischten maai*opzij zet. Ondergraaft dit niet den eerbied voor de wet? [2])

BRÜNNER.

---

[1]) Deze zaak is niet in appèl behandeld. Red. M.R.T.

[2]) Schrijver stelt hier o.i. wel een al te strengen eisch, zelfs strenger dan de H.R. Men zie laatstelijk het arrest van 30 December 1935, W. 1936, No. 123. Red. M.R.T.

BOEKAANKONDIGING.

Het *Capitulantenreglement 1935*, toegelicht en van aanteekeningen voorzien door J. VENNIK, Referendaris bij het Departement van Defensie, met een voorwoorcl van Z.E. den Minister van Staat, Minister van Defensie a.i. DR. H. COLIJN. N. Samsom N.V., Alphen aan den Rijn. 1936, 102 bladzijden. Prijs f 1,90.

Dit werkje van de bekwame hand van den inmiddels tot Directeur van het Centraal Capitulantenbureau benoemden Schrijver zal ongetwijfelcl op prijs worden gesteld door allen — en dat zijn er zéér velen — die bij het nieuwe instituut betrokken zijn: in de eerste plaats wel de publiekrechtelijke administraties en de spoorwegbesturen, maar ook de militaire autoriteiten en de personen op wie de regeling van toepassing is. [1])

Na een korte Inleicling geeft de Schrijver een Historisch Overzicht, waaruit blijkt dat er ook hier niets nieuws onder de zon is. Zoowel in den vreemdo als hier te lande heeft de overgang van militairen in burgerlijke functies reeds lang geleden de aandacht gehad, zijn er claarvoor ook wel regelingen getroffen of plannen ontworpen, maar, althans te onzent, zonder veel resultaat. Dwingende bepalingen ontbraken. Dit zal nu anders worden, immers op twee belangrijke beginselpunten wijkt de nieuwe regeling van vroegere maatregelen af: zij schept voor de onder de regeling vallende militairen een uitdrukkelijke *aanspraak* op eene benoeming tot burgerambtenaar en daarnevens zijn de verschillende besturen binnen zekere grenzen en onder de noodige cauteelen ***verplicht*** bij vacatures in bepaalde ambten en betrekkingen, een capitulant, met uitsluiting van andere gegadigden. te benoemen. Een cri ander is geregeld in het Capitulantenreglement, vastgesteld bij de Wet van 29 November 1935 (Stbl. n°. 685) en in het ter uitvoering daarvan uitgevaardigde, door alle Ministers gecontrasigneerde, Koninklijk besluit van **3** April 1936 Stbl. n°. 542) (Capitulantenbesluit).

Tekst van Wet en Besluit is met die van enkele, ermede verband houdende, Ministerieele beschikkingen in liet werk opgenomen. Aan de hand hiervan geeft de schrijver, op blz. 24—53, ccri uitvoerige, theoretische en practische toelichting, gedeeltelijk ook in verband met de parlementaire geschiedenis van het Reglement, waarin de beteekenis, strekking en torpassing van het nieuwe instituut op duidelijke wijze uiteengezet worden.

Bij denzelfden Uitgever is eveneens verschenen *„Capitulantenreglement 1935"*, vastgesteld bij de wet van 29 November 1935 (Staatsblad Nr. 685) met uitvoeringsvoorschriften, voorzien van marginale aanteekeningen en alphabetisch register. April 1936. Tekstuitgave in zakformaat, 76 bladzijden. Prijs f 0,90.

[1]) Zie ook L.O. **1936,** Nr. 126. Hiervóór blz. **8.**

J. H. ZEEMAN. *„De kustvaart in Nederlandsch-Indië, beschouwd in verband met het Londensche tractaat van 17 Maart 1824."*
Academisch proefschrift ter verkrijging van den graad van Doctor in de Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam, 1936.

Reeds spoedig nadat dc luitenant ter zee der 1e klasse Mr. Zeeman, op 20 December j.l., de hoedanigheid van Meester in de rechten heeft verkregen, heeft hij nu ook, door de verdediging, op 30 April 1936, van bovengenoemd proefschrift met een zeer hartelijke en waardeerende toespraak van zijn promotor Prof. Mr. Ph. Kleintjes, den doctorshoed verworven.

Gaarne vestigen wij met enkele woorden de aanclacht op deze studie.

Steeds sterker deden zich de laatste jaren in Indië de bezwaren gevoelen, voortvloeicncle uit onze voor de scheepvaart onder vreemde vlag wel zeer vrijgevige wettelijke regelingen, ook die betreffende de kustvaart in den archipel. Gevaar dat onze eigen vlag door eene buitenlandsche — men denke vooral aan de Japansche — zelfs in het interinsulair verkeer, zou worden verdrongen, eene „pénétration pacifique" ook op dit gebied derhalve, waarvan de nadeelen reeds in vredestijd, maar meer nog in tijden van spanning in het oog springen, is allerminst denkbeeldig.

Een herziening van de geldende bepalingen moet dan ook urgent worden geacht. De Regeering is daarvan blijkbaar eveneens volkomen overtuigd. En zoo zijn dan in 1935 een drietal ontwerpen van wet aan liet oordeel van den Volksraad onderworpen [1]) en. ria een gunstig advies, vervolgens kort geleden, niet enkele wijzigingen van ondergeschikt belang bij de Tweede Kamer aanhangig gemaakt. [2])

Geheel vrij is de wetgever bij de herziening van onze scheepvaartregeling intusschen nict. Vooreerst mag die regeling nict in strijd koinen met het internationaal verdrag van 9 December 1923 („Zeehavenstatuut") waartoe Nederland, ook voor de overzeesche gewesten, is toegetreden, maar bovendien moet tevens rekening worden gehouden met twee bilaterale. n.l. met Groot-Brittannië gesloten tractaten, en wel het Londensch tractaat van 1824 en het Sumatratractaat van 1871.

Dr. Zeeman heeft cleze beide tractaten mrt eenige daarop betrekking hebbende Engelsche en Nederlandsche Nota's, evenals het bovenbedoelde drietal wetsontwerpen als bijlagen aan zijn Proefschrift toegevoegd. De schrijver wijclt uitvoerige beschouwingeil aan de evengenoeinde tractaten, daarbij den Hollandschen tekst als basis nemende, aan de sedert in Ned.-Indië gegolden hebbende en nog gelclende, weinig systematische en ingewikkelde bepalingen

---

[1]) Handelingen Volksraad 1935/1936, Ond. 44.
[2]) Kon. boodschap van 4 April 1936. Bijl. Hand. Tweede Kamer 1935-1936, **358.**

betreffende de scheepvaart en eindelijk aan de nu aanhangige wijzigingsvoorstellen.

Als een roode draad loopt door het proefschrift schrijvers telkens herhaald betoog, dat er nòch onder de oude wetgeving, nòch na de totstandkoming van de nu ingediende nieuwe regeling, in het bijzonder wat de kustvaart betreft, sprake kan zijn van eenigen strijd met onze tegenover Engeland aangegane verplichtingen. Hij verdedigt die meening op goede, historische en exegetische gronden, met tal van argumenten, krachtige en minder krachtige — ook nog wel eens veronderstellenderwijze gebruik makende van het argumentum a contrario. Absoluut uitgesloten is intusschen een protest van Britsche zijde niet. In zooverre is dit proefschrift wel op een juist oogenblik verschenen en heeft het naast theoretisch-wetenschappelijke ook practische waarde: ***mocht*** door de Engelsche Regeering eenig bezwaar tegen de nieuwe regeling worden ingebracht, dan zullen zij die liet antwoord daarop hebben op te stellen, in het werk van den heer Zeeman vele nuttige gegevens ter weerlegging kunnen vinden. [1])

Van de door Mr. Zeeman geponeerde Stellingen zijn er drie welke in het bijzonder onze aandacht trokken. De eerste houdt verband met de reeds herhaaldelijk in het M.R.T. behandelde vraag en de nog steeds niet aangevulde leemte betreffende den rechtstoestand van de in de overzeesche gewesten aan den wal delinqueerende militairen der zeemacht.

Die stellingen luiden:

111.

Uit art. 222*bis* W.S. volgt a contrario, dat aan het begrip „ambtenaar" van titel VIII, boek II W.S., geen uitbreiding tot Nederlandsch-Indisch ambtenaar mag worden gegeven.

IV

Hoewel art. 209 R.Z. j°. art. 117 en 200 R.Z. hooger beroep van vonnissen van een krijgsraad aan boord van een schip buiten Nederland en buiten Nederlandsch-Indië uitsluit, kan dit langs den weg van art. 234 R.Z. toch worden ingesteld.

VII.

Bij herziening van art. 4 Neutraliteitsproclamatie 1914 moeten de gewapende koopvaardijschepen uitdrukkelijk van de gelijkstelling met oorlogsschepen worden uitgesloten.

---

[1]) In de Memorie van Toelichting op de ingediende wetsontwerpen wordt met geen woord over de tractaten met Engeland gerept. Ook de Regeering acht blijkbaar strijd daarmede uitgesloten. Mogelijk is natuurlijk, dat onze Regeering zich reeds te voren aangaande de Engelsche opvattingen hieromtrent heeft vergewist.

Verheugen wij ons over de zoo succesvol door Dr. Zeeman bekroonde rechtsgeleerde studie, daarnaast mogen wij ook nog wel even releveercn de moeilijke omstandigheden waaronder deze officier heeft moeten werken: weinig academische voorbereiding, gemis aan levend contact met de Universiteit, slechts zelfstudie en dit nog met waarneming van zijn gewonen militairen dienst, daaronder, tusschen candidaats- en doctoraalexamen, een vierjarig verblijf in Ned.-Indië, alwaar gezette studie, en dan nog op een terrein vreemd tegenover zijne dagelijksche werkzaamheden, meer dan in de gematigde luchtstreek, inspanning en doorzettingsvermogen eischt.

Een woord van hulde is hier dan ook zeker niet misplaatst,

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking (ex art. 15 R.L.) d.d. 15 November 1935.

Als geleider van een colonne wielrijdende militairen, die op een stopteeken van een veldwachter waren afgestegen ter contrôle van de rijwielbelastirsg, deze ambtshandeling belemmerd en verijdeld door aan die militairen te bevelerz. „Colonne doorrijden", op welk bevel zij weder op hunne rijwielen zijn gesfegen en zich hebben verwijderd.

Het belang der Justitie vordert i.c. verwijzing naar den militairen rechter, aangezien niet alleen de feitelijke toedracht der zaak bij het gehouden korpsonderzoek — waarbij de getuigen niet onder eede konden worden gehoord — nog niet volkomen is komen vast te staan, maar ook omdat er zich in deze zaak vragen van juridischen aard voordoen, die door den rechter moeten worden beantwoord.

Verwijzing naar den militairen rechtrr, waartoe de garnizoens-commandant in strijd met het advies van den auditeztr-militair, geen termen vond, alsnog, overeenkomstig de door den A.M. in zijn advies geformuleerde telastelegging, bepaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen het schrijven d.d. **3** October 1935, nr. 1591 R, van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch, waarbij deze autoriteit op grond van den inhoud van een proces-verbaal d.d. 2 September 1935, op ambtseed opgemaakt door Willem van der Veen, veldwachter der gemeente Rijnsburg, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, en Klaas Rreedijk, assistent der Directe Belastingen, Invoerrechten en Accijnzen, gestationneerd te Rijnsburg, ten laste van den wachtmeester W. M. van W. opgemaakt, den Garnizoens-Commandant te Leiden heeft geaclviseercl, dezen wachtmeester te verwijzen naar den Krijgsraad ter zake ,,dat hij op of omstreeks 28 Augustus 1935 te Rijnsburg, als geleider van een colonne wielrijdende militairen opzettelijk, nadat die militairen op een stopteeken van den gemeente-veldwachter van Rijnsburg, tevens onbezoldigd Rijksveldwachtcr, van der Veen, van hun rijwielen waren gestegen en deze ambtenaar te zamcn met den assistent der Directe Belastingen, Invoerrechten en Accijnzen, gestationneerd te Rijnsburg, Breedijk, hen had toegevoegd de woorden: „Contrôle Rijwielbelasting, heeren", terwijl die beide ambtenaren met de contrôle waren belast van de riehtige naleving der Rijwielbelastingwet 1924 en de eerstgenoemde ambtenaar reeds met die contrôle was begonnen, die handelingrn, door beide ambteiiaren ter uitvoering van voornoemd wettelijk voorschrift ondernomen, heeft belemmerd en verijdeld, door aan die onder zijn leiding zich bevindende militairen het bevel te geven: „Colonne doorrijden", op

welk bevel die militairen op hunne rijwielen zijn gestegen en zich daarop rijdende hebben verwijderd;"

Gelezen wijders het schrijven d.d. 15 October 1935 van den Garnizoens-Commandant te Leiden, inhoudende diens beschouwingen nopens bovenvermeld proces-verbaal, strekkende tot niet-verwijzing van den wachtmeester van W. naar den Krijgsraad, zoomede het schriftelijk verzoek d.d. 21 October 1935, nr. 1591 R, van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch om, nu de Garnizoens-Commandant geen termen vindt de bedoelde zaak naar den Krijgsraad te verwijzen, terwijl hij, Auditeur-Militair, van meening is dat het belang der Justitie verwijzing vereischt, het Hoog Militair Gerechtshof overeenkomstig het bepaalde in artikel 15 van de Rechtspleging bij de Landmacht daarover te doen beslissen;

Gelet op het te dezer zake uitgebracht advies d.d. 5 November 1935, nr. 1544, van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat het belang der Justitie de verwijzing dezer zaak naar den militairen rechter vordert, aangezien niet alleen de feitelijke toedracht der zaak bij het gehouden korpsonderzoek, — waarbij de getuigen niet onder eede konden worden gehoord, — nog niet volkomen is komen vast te staan, maar ook omdat er zich in deze zaak vragen van juridischen aard voordoen, die door den rechter moeten worden beantwoord;

Gezien artikel 15 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Bepaalt, dat verwijzing naar den militairen rechter van den wachtmeester W. M. van W. zal plaats hebben ter zake, dat hij.... enz. (zie boven).

Bepaalt voorts, dat afschrift van deze beschikking zal worden gezonden aan den Garnizoens-Commandant te Leiden, aan den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertonenbosch en aan den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.[1])

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van **4** Februari 1936.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoors J. Polvliet en E. P. H. Haan, Kapitein B. P. F. van Driel en Eerste-Luitenant E. A. Brongers.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Raadsman: Mr. F. J. J. Trapman, te Leiden.

Zie de hiervóór opgenomen beschikking van het H.M.G. ***van 15 November 1935.***

---

[1]) Zie verder het hierna opgenomen vonnis van 4 Februari 1936 en de sententie van **3** April 1936. Red, M.R.T.

We7 zijn volgens art. 7 der Rijwielbelastingwet de met ket opsporen van overtredingen dier toet belaste ambtenaren bevoegd ieder rijwiel, dat zij op den openbaren weg aantreffen, te onderzoeken, doch art. 41 der Inkwartieringswet stelt strafbaar dengene, die eigendunkelijk het gebruik der openbare wegen aan het krijgsvolk of de militaire transporten verhindert of belemmert, waarvan xeer zeker sprake is, waar het krijgsvolk betreft, hetwelk zich in colonne voortbezueegt. Art. 7 Rijwielbelastingwet lijdt mitsdien uitzondering voor xooveel betreft het bepaalde in art. 41, 2° Inkwartieringstoet, al moge die uitzondering ook niet uitdrukkelijk in de Rijwielbelastingwet zijn vermeld.

Bovendien heeft de Krijgsraad niet de overtuiging bekomen, dat beklaagde het hem telastegelegde OPZETTELIJK *heeft gepleegd.*

Vrijspraak.

In hooger beroep bevestigt het H.M.G. dit vonnis, zich vereenigende met de gronden en beslissing in het vonnis vervat en die overnemende, met dien verstande evenwel, dat het Hof het „eigendunkelijke" van het optreden der ambtenaren hierin gelegen acht, dat zij zich zonder noodzaak tot de manschappen der colonne hebben gewend in plaats van tot den verantwoordelijken commandant dier colonne, en dat het Hof in strijd met het gevoelen van den Krr. de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem telastegelegde opzettelijk heeft gepleegd.

Tn de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens W. M. van W., oud 40 jaar, geboren te Oss, wachtmeester bij de 3dc Schoolbatterij van het 6de Regiment Veld-Artillerie te Leiden, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij liet Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde zich laastelijk op 6 Maart 1932 als vrijwilliger voor onbepaalden tijd heeft verbonden bij de Landmacht en als zoodanig dienende is in den rang van wachtmeester bij de 3dc Schoolbatterij van het 6e Regiment Veld-Artillerie;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 4 Januari 1936 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij .... enz. (Zie de hiervóór opgenomen beschikking van het H.M.G. van 15 November 1935);

O. dat volgens artikel 7 der Rijwielbelastingwet de met het opsporen van overtredingen dier wet belaste ambtenaren der Invoer-

rechten en Accijnzen en de ambtenaren van Rijks- en Geineentepolitie bevoegd zijn ieder rijwiel, dat zij op den openbaren weg aantreffen, te onderzoeken;

dat echter artikel 41 der Inkwartieringswet strafbaar stelt dengene, die eigendunkelijk het gebruik der openbare wegen aan het krijgsvolk of de militaire transporten verhindert of bclcmmert en van zoodanig belemmeren zeer zeker sprake is, waar het krijgsvolk betreft, hetwelk zich in eolonne voortbeweegt;

dat de bovengenoemde bepaling der Itijwielbclastingwet mitsdien uitzondering lijdt voor zooveel betreft het bepaalde in artikel 41, sub 2°, der Tnkwartieringswet, al moge die uitzondering ook niet uitdrukkelijk in de Rijwielbelastingwet zijn vermeld;

dat bovendien de Krijgsraad niet de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem telastegelegde opzettelijk heeft gepleegd, zoodat deze behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 2 rn 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart niet overtuigend bewezen hetgeen beklaagde is ten laste gelegd;

Spreekt hem vrij. [1])

---

[1]) Vorenstaand vonnis is in appèl, ingesteld door den aud.-mil., die eene veroordeeling tot *f* 1 boete had geëischt, bij sententie van het H.M.G. van 3 April 1936 bevestigd. Uit deze sententie nemen wij hier over:

„Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat het Hof zich met de gronden en de beslissing, in het vonnis waarvan hooger beroep vervat, vereenigt en die overneemt, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen, alsmede van de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, met dien verstande evenwel, dat het Hof het „eigendunkelijke" van het optreden der in het vonnis vermelde ambtena en hierin gelegen acht, dat zij zich zonder noodzaak tot de manschappen der colonne hebben gewend in plaats van tot den verantwoordelijken commandant dier colonne, en dat het Hof in strijd met het gevoelen van den Krijgsraad, de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem telastegelegde opzettelijk heeft gepleegd, immers deze ter terechtzitting van het Hof heeft opgegeven, den last tot doorrijden aan de colonne gegeven te hebben óók nadat hem bekend was geworden, in welke functie en met welk doel de beide ambtenaren aldus optraden;

Toepassende de artikelen bereids in 's Krijgsraads vonnis en in deze sententie vermeld, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis, waarvan beroep, met wijziging en aanvulling der gronden."

Blijkens de ve slagen van de terechtzittingen in de dagbladpers heeft de getuige Breedijk voor den Krijgsraad en de raadsman, Mr. Trapman, voor het H.M.G. medegedeeld, dat inmiddels door den Minister van Financiën aan de betrokken ambtenaren opdracht is gegeven om in den vervolge militaire colonnes niet meer ter contrôle aan te houden. Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking. van 15 November 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Rosch, B. Schreudcrs; Luitenant-Gencraals M. Belzer en P. J. van Munnekrrdc en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-fiskaal: Mr. J. A. de Visser (fung.).

Als commandant van een nachtelijken bewakingsdienst in slapende houding aangetroffen; bovendien bij het door zijn onder afdeelings-commandant ingestelde onderzoek onwaarheid gesproken.

Beklag ongegrond. Klager heeft zonder eenigen redelijken grond 's Hofs eindbeslissing ingeroepen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verlilaring, gedagteekend 24 Octoher 1935, van den korporaal X., dienende bij de Groep Y., Onderafdeeling Y. van de .... Afdeeling Politietroepen, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van die Afdeeling ingediend over de hem op 4 October 1935 door zijn Onderafdeelings-commandant, den Eerste-Luitenant A., opgelegde straf van zes dagen verzwaard arrest, en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

,,Als commandant van een nachtelijken bewakingsdienst in slapende houding aangetroffen; bovendien bij het door zijn Onderafdeelings-commandant ingestelde onderzoek onwaarheid gesproken.", bij welke beslissing, — op 21 October 1935 genomen en op 23 October d.a.v. aan klager uitgereikt, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en van de omschrijving van de strafreden;

Gezien de op deze zaak bcirekking hebbendr bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat het bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager in den nacht van 4 op 5 October 1935 met den korporaal B. is belast geweest met de bewaking van een der wapenkamers te Y., bij welken dienst klager optrad als patrouillecommandant;

dat de patrouille om ± 2.55 in het wachtlokaal is gecontroleerd door den strafoplegger, den Eerste-Luitenant A.;

dat de korporaal R., na eerst met kuchen tevergeefs te hebben getracht klager's aandacht te trekken, heeft geroepen: ,.X., de Luitenant", waarna beide korporaals zich bij den Luitenant hebben gemeld;

O. dat de Eerste-Luitenant A. heeft verklaard:

dat op het tijdstip van de contrôle klager's hoofd, door de rechterhand gesteund, naar boven was gericht en dat een dubbel gevouwen courant voor hem op tafel lag;

dal de korporaal B., alvorens te roepen: „X., de Luitenant", niet kuchen heeft getracht de aandacht van klager te trekken, waarop deze echter niet heeft gereageerd;

dat het hem, torn beide korporaals zich bij hem kwamen melden, is opgevallen dat klager slaperige oogen had;

O. dat de korporaal B. heeft verklaard, dat op het tijdstip van dc contrôle klager's hoofd, door de rechterhand gesteund, naar boven gericht was, de courant dubbel gevouwen voor hem op tafel lag en dat hij bij het hinnentrcderi van den Luitenant tevergeefs heeft getracht klager's aandacht te trekken door te kuchen;

O. dat klager bij het door genoemden Eerste-Luitenant, zijn Onderafdeelings-commandant, gehouden onderzoek lieeft aangevoerd, dat hij bij diens binnentreden de courant zat te lezen en zich er niet van bewust is geslapen te hehhcn, doch door dit verweer de stellige verklaring van den strafoplegger, welke bovendien nog wordt bevestigd door hetgeen door den korporaal B. is waargenomen, — geenszins wordt ontzenuwd;

O. dat klager mitsdien terecht en niet te zwaar is gestraft, de omschrijving van de strafreden klager's verzuim juist weergeeft, en klager zonder eenigen redclijlren grond 's Hofs eindbeslissing heeft ingeroepen;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht. iieinende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Bevestigt de beslissing. door den Commandant van de .... Afdeeling Politietrocpen op het beklag genomen;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beslissing zal worden uitgereikt aan den klager, aan den strafoplegger, aan den Commandant van de .... Afdeeling Politietroepen, aan den Advocaat-Fiskaal en aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 10 Januari 1936.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Boscli en B. Schreuders; Luitenants-Generaals M. Relzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeulen. (fung.).

Onwaardig geacht om in zijn rang te blijven dienen, door:

1°. ten ± 05h00 D.W. zoodanig onder den invloed van drank aan boord terug te keeren, dat hij met overal niet in staat was op te staan;

2°. *de maatregelen die noodig waren om hem te verwijderen van de slaapzaal aan boord van Hr. Ms. ,,Koning der Nederlanden", op welk schip de bemanning van Hr. Ms. ,,van Nes" was gedebarkeerd, zoodanig te bemoeilijken, dat met geweld opgetreden moest worden;*

3°. *als gevolg van drankmisbruik den vollen werkdag niet in staat te zijn eenigen arbeid te verrichten.*

Verlaging van korporaal-machinist tot stoker-olieman.

Beklag ongegrond. De strafreden behoeft een geringe wijziging, evenwel niet ten gunste van klager.

Geheugenverlies wegens een pathologischen aicoholroes.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 24 October 1935, van X., destijds als korporaal-machinist dienende aan boord van Hr. Ms. ,,van Nes", thans als stoker-olieman dienende aan boord van Hr. Ms. ,,van Speijk", waarbij hij 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van Groep I Torpedobootjagers ingediend over de straf van ,,verlaging tot stoker-olieman", hem op 6 Juli 1935 door den Commandant van eerstgenoemden bodem, den Luitenant ter zee der lste klasse G. G. Bozuwa, opgelegd en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

,,Onwaardig geacht om in den door hem bekleeden rang te blijven dienen, door:

1°. ten ± 05h00 D.W. zoodanig onder den invloed van drank a/b terug te keeren, dat hij met overal niet in staat was op te staan;

2°. de maatregelen, die noodig waren om hem te verwijderen van de slaapzaal a/b Hr. Ms. ,,Koning der Nederlanden", op welk schip de bemanning van Hr. Ms. ,,van Nes" was gedebarkeerd, zoodanig te bemoeilijken, dat met gemeld opgetreden moest worden om hem zijn roes in een cel te doen uitslapen;

3°. als gevolg van drankmisbruik den vollen werkdag niet in staat te zijn cenigen arbeid te verrichteil.",

bij welke beslissing, — op 23 October 1935 ter kennis van klager gekomen, — het beklag ongegrond werd verklaard met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving van de strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast tc staan:

dat klager in den avond van 1 Juli 1935 te ± 7.30 aan den wal is gegaan en in verschillende café's sterken drank heeft gebruikt;

dat hij zich van hetgeen in den laten avond en den volgenden nacht is voorgevallen weinig of niets meer herinnert, hetgeen bevestigd wordt door de verklaring van den psychiater Prof. Dr. E. de

Vries, inhoudcnde dat klager wegens zijn constitutie na gebruik van alcohol een pathologischen alcoholroes krijgt, waardoor geheugenverlies bestaat;

dat klager op 2 Juli des ochtends te omstreeks half vijf door de politie in een taxi naar zijn schip, Hr. Ms. ,,Koning der Nederlanden", is teruggebracht;

dat hij door een onderofficier van de wacht en een kwartiermeester uit de taxi, waarin hij uitgestrekt lag, is gehaald en onder zachten drang naar boord is gebracht en in zijn kooi is gelegd;

dat hij bij zijn aan boord komen wartaal sprak, waggelend liep en naar sterken drank rook:

dat hij bij overal niet wakker te krijgen was en uit de slaapzaal is weggedragen, waarbij klager in een toestand van razernij is geraakt en zijn overbrenging zeer heeft bemoeilijkt, zoodat hij met geweld moest worden overmand, en

dat hij den 2den Juli 1935 zijn werkzaamheden van korporaalmachinist niet heeft verricht:

O. dat klager tot zijn verweer heeft aangevoerd, dat hij door een samenloop van omstandigheden tot het gebruik van bier en whiskey-soda is gekomen (een caféhouder bood hem bier aan, toen hij een rekening kwam betalen, terwijl hij in een zeer mismoedige stemming verkeerde wegens slechte berichten uit Nederland), doch dat dit verweer hem niet kan baten, omdat het aan hem bekend was, dat hij geen alcohol kon verdragen, en omdat hij bij een vorige aan hem opgelegde zware krijgstuchtelijke straf door zijn Commandant ernstig was gewezen op de gevolgen, die het terugvallen in zijn vroegere fouten met zich mede zoude brengen;

O. dat klager zich verder bezwaard heeft gevoeld door het laatste gedeelte van de strafreden en daartegen heeft aangevoerd, dat hij in den loop van den ochtend van 2 Juli heeft aangeboden zijn werkzaamheden te gaan verrichten, doch dit verweer niet kan worden aanvaard, omdat uit zijn gedragingen van dien ochtend overduidelijk blijkt, dat hij gedurende de werkuren, dus tot 13.00, in een toestand is geweest, dat hij geenszins behoorlijk zijn dienst heeft kunnen verrichten;

O. dat klager zich door de begane feiten onwaardig heeft getoond om in den rang van korporaal-machinist te dienen en deswege terecht met verlaging is gestraft;

dat de omschrijving van de strafrcden een geringe wijziging behoeft, — welke wijziging evenwel niet ten gunste van klager strekt, — en de strafreden behoort te luiden zooals nader zal worden aangegeven;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant van Groep T Torpedobootjagers op het beklag genomen, behoudens ten aanzien van de omschrijving der strafreden;

Wijzigt deze omschrijving, zoodat zij komt te luiden:
Onwaardig geacht oin in zijn rang te blijven clienen, door:

1". ten ± 05h00 D.W. zoodanig onder den invloed van drank aan boord terug te keeren, dat hij met overal niet in staat was op te staan;

2°. de maatregelen, die noodig waren oin hem te verwijderen van de slaapzaal aan boord van Hr. Ms. „Koning der Nederlanden", op welk schip de bemanning van Hr. Ms. „van Nes" was gedebarkeerd, zoodanig te bemoeilijken. dat met geweld opgetreden inorst worden;

3°. als gevolg van drankmisbruik den vollen werkdag niet in staat te zijn eenigen arbeid te verrichten.";

Gelast dat deze omschrijving van de strafreden in klager's concluiteboelije zal worden ingeschreven in stede van die, waarover beklag;

Bepaalt dat van 's Hofs beschikking een afschrift zal worden uitgereikt aan den klager, aan den strafoplegger, aan den Commandant van Groep T Torpedobootjagers, aan den Advocaat-Fiskaal en aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 14 Februari 1936.

President: Mr. E. Jellinghaus, (fung.)

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaal M. Relzer, en Jhr. Mr. Dr. Th. W. C. Calkoen, (plv.).

Advocaat-Fiskaal: Mr. A. Rombach, (fung.).

Als commandant van een per spoor vervoerd wordend detachement militairen verzuimd voldoende maatregelen te treffen, waardoor het wanordelijk gedrag, waaraan enkelen dier militairen zich gedurende een gedeelte der reis hebben schuldig gemaakt, had kunnen worden voorkomen.

Beklag gedeeltelijk gegrond.

Be oorspronkelijke strafreden, als minder juist, in voor klager gunstigen zin gewijzigd en de straf verminderd.

Be door klager getroffen maatregelen waren zeer zeker onvoldoende, waar hij er niet voor heeft gezorgd, dat in iederen coupé een der korporaals met de handhaving der orde werd belast.

Het Hoog Militair Gerechtshof,

Gelezen eene verklaring. gedagteekend 24 December 1935, van den sergeant X., dienende bij de tirailleur-compagnie van het .... Regiment Infanterie, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op liet beklag, door hem bij

den Commandant van dat Regiment ingediend over de straf van acht dagen licht arrest, hem op 18 December 1935 opgelegcl door den Majoor Y., Hoofdinstructeur bij dat Regiment, en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

..Als commandant van een per spoor vervoerd wordend detache-
.,ment militairen, verzuimd maatregelen te treffen, waardoor het
,,wanordelijk gedrag, waaraan zich enkelen dier militairen gedu-
,,rende een gedeelte der reis hebben schuldig gemaakt, had kunnen
,,worden voorkomen.",

bij welke beslissing. —- op 24 December 1935 genomen en op denzelfden dag ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving de strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Cehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager op Maandag 9 December 1935 commandant was van een detachement van 16 dienstplichtige korporaals, waarinede hij per spoor van het station A. naar B. reisde;

dat hij zich vóór het vertrek van den trein (7.01) op het station A. er van heeft overtuigd. dat alle korporaals waren ingestapt en de uitrustingen in de coupé's waren medegenomen;

dat de korporaals in kleine groepen plaats namen in de verschillende compartimenten van denzelfden wagon, tusschen de reeds in den trein zittende reizigers, aangezien er niet een afzonderlijk gedeelte van den trein voor het detachement was gereserveerd, zoodat hij, na zelf met 4 à 5 korporaals in een compartiment te hebben plaats genomen, zijn geheele detachement niet kon overzien;

dat de Opperwachtmeester der Koninklijke Maréchaussée Z. zich in burgerlileeding bevond in denzelfden trein in den coupé naast dien. waarin klager had plaats genomen;

dat genoemde opperwachtmeester niet betrekking tot het gedrag van de korporaals in den trein aan klager's Regiments-Commandant o.a. heeft gerapporteerd:

,,dat het instappen en het opbergen der uitrustingstukken met veel herrie en kabaal gepaard ging;

dat een der korporaals zijn uitrusting boven de zitplaats van hem, opperwachtmeester, heeft gelegd, waarop na korten tijd een der burger-medereizigers hem opmerkzaam maakte, dat er een of andere vloeistof uit die uitrusting op zijn kleeding druppelde;

dat hij naar den coupé, waarin klager had plaats genomen, is gegaan en zijn kleeding heeft getoond, waarna door een der korporaals lachende de uitrusting werd verschikt;

dat hij dien korporaal vervolgens heeft verzocht de uitrusting op een andere plaats te leggen, waaraan werd voldaan, echter zonder

dat eenig excuus werd gemaakt, terwijl evenmin de zitplaats, waarop vloeistof was gelekt, werd gcrcinigd;

dat cnkelc korporaals in de wandelgang heen en weer gingen loopen, waarbij tweemaal een overjas van een der medereizigers onder den voet werd geloopen, terwijl verder de korporaals enkele malen ramen onnoodig openschoven en nonchalant plaats namen op armleuningen;

dat hij daarna den klager heeft gewezen op het onbehoorlijke gedrag van de onder zijn leiding reizende korporaals tegenover de medereizigers, en hem —, nadat hij zich had bekend gemaakt als oppercvachtmeester der Koninklijke Maréchaussée —, heeft opgedragen, orde onder hen te houden:

dat klager vervolgens onmiddellijk dc noodige maatregelen heeft genomen, waarop de korporaals zich verder ordelijk hebben gedragen.";

O. dat klager heeft aangevoerd:

dat hij niet is te kort geschoten in zijn verplichtingen;

dat hij namelijk — van het standpunt uitgaande, dat ieder korporaal, dien hij niet direct onder zijn toezicht had, voor zichzelf verantwoordelijk was, — geen coupécommandanten heeft aangewezen, en dat hij bij het instappen geen wanordelijkheid heeft waargenomen en evenmin een of andere vrijpostigheid van de zijde der onder zijn geleide reizende liorporaals;

dat hij weliswaar meermalen heeft gezien, dat een der korporaals opstond en het compartiment verliet, doch dat hij dan van meening was, dat die korporaal dan gebruik ging maken van de retirade, en daarom niet heeft gevraagd waar hij heen ging, en dat de reis naar zijn meening, in zijn geheel gcnomcn, ordelijk is verloopcn;

O. dat door klager's verweer het door den opperwachtmeester S. opgcmaaktc rapport geenszins wordt weerlegd, en dat op grond van dat rapport tot in bijzonderheden blijkt, dat enkele militairen van klager's detachement zich inderdaad, zooals in de strafreden vermeld wordt, gedurende een gedeelte der reis wanordelijk hebben gedragen;

O. wijders, dat uit de omschrijving der strafreden, zooals deze thans luidt, zou kunnen worden afgeleid, dat klager vóór en bij den aanvang der reis in het geheel geen maatregelen heeft getroffen ter voorkoming van wanordelijli gedrag;

dat hij echter, naar hij heeft medegedeeld, met de korporaals op Zaterdag 7 December 1935 bespreking heeft gehouden, waarbij hij o.a. heeft gewezen op de verplichting van snel en ordelijk in- en uitstappen, terwijl hij zich vóór den aanvang der reis er van heeft overtuigd, dat alle korporaals. zooveel mogelijk in de nabijheid van zijn coupé, een plaats hadden bekomen;

dat in verband daarmede de strafreden behoort te worden gewijzigd, opdat daaruit blijke dat klager wel maatregelen had getroffen, doch deze maatregelen „onvoldoende" zijn geweest, hetgeen zeer zeker het geval is, waar klager er niet voor heeft gezorgd, dat

in iedercn coupé een der korporaals met de handhaving der orde werd belast;

O. dat in verband met het vorenstaande de strafreden in een voor klager gunstigen zin moet worden gewijzigd, en de opgelegde straf behoort te worden teruggebracht tot 4 dagen licht arrest;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gedeeltelijk gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Commandant van het .... Regiment Infanterie op het beklag genornen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf van acht dagen licht arrest;

Legt aan klager op de straf van vier dagen licht arrest;

Wijzigt de omschrijving van de strafreden, zoodat deze komt te luiden:

,,Als commandant van een per spoor vervoerd wordend detachement militairen verzuimd, voldoende maatregelen te treffen, waardoor het wanordelijk gedrag, waaraan enkelen dier militairen zich gedurende een gedeelte der reis hebben schuldig gemaakt, had kunnen worden voorkomen.";

Gelast dat de straf van vier dagen licht arrest en laatstgenoemde omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zullen worden ingeschreven in stede van de straf en de omschrijving van de strafreden, waarover beklag;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, aan den strafoplegger, aan den Commandant van het .... Regiment Infanterie, aan den Advocaat-Fiskaal en aan den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 20 Maart 1936.

President: Mr. E. Jcllinghaus, (fung.).

Leden: Pice-Admiraals J. E. O. graaf van den Boscli en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, cn Jhr. Mr. Dr. Th. W. C. Calkoen, (plv.).

Advocaat-Fiskaal: Mr. A. Rombach, (fung.).

Na het verrichten van een transport zonder geldige reden nagelaten per eerstvolgende reisgelegenheid naar zijn standplaats terug te keeren en. hierdoor zich zelf alsmede zijn medegeleider bij **hef** *transport gedurende ruim anderhalf uur aan den dienst onttrokken, bovendien voor hen beiden zoodoende aanspraken op verblijfsver-*

goeding doende ontstaan, welke bij tijdige terugkeer zouden zijn voorkomen.

Tijdens het desbetreffend onderzoek aan zijn groepscommandant ter zake aanvankelijk onware mededeelingen gedaan en tijdens de afdoening der zaak tegen zijn onderafdeelingscommandant een ongepaste opmerking gemaakt.

Beklag ongegrond. Klager heeft zonder eenigen redelijken grond 's Hofs eindbeslissing ingeroepen.

Be opmerking, toen klager door zijn commandant straf werd aangezegd: „Ik geloof niet, kapitein, dat ik daarmede genoegen zal nemen" is i.c. terecht als hoogst ongepast aangemerkt.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 9 Februari 1936, van den sergeant X., dienende bij de Groep en Onderafdeeling Y. van de ... Afdeeling Politietroepen, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van die Afdeeling ingediend over de straf van 8 dagen verzwaard arrest, hem op 31 Januari 1936 door zijn Onderafdeelingscommandant, den Kapitein Z. opgelrgd, en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Na het verrichten van een trarisport zonder geldige reden nagelaten per eerstvolgende reisgelegenheid naar zijn standplaats terug te keeren en hierdoor zich zelf alsmede zijn medegeleider bij het transport gedurende ruim anderhalf uur aan den dienst onttrokken. bovendien voor hen beiden zoodocnde aanspraken op verblijfsvergoeding doende ontstaan, welke bij tijdige terugkeer zouden zijn voorkomen.

Tijdens het desbetreffend onderzoek aan zijn groepscommandant ter zake aanvankelijk onware mededeelingen gedaan en tijdens de afdoening der zaak tegen zijn Ondcrafdeelingscommandant een ongepaste opmerking gemaakt.",

bij welke beslissing, — op 5 Februari 1936 genomen en op 7 Februari d.a.v. aan klager uitgereikt, — het beklag ongegrond is verklaard mei handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager op Maandag 27 Januari 1936 geleider is geweest van het transport van een arrestant naar liet Depôt der Politietroepen te Nieuwersluis, bij welk transport de korporaal A. mede-geleider is geweest;

dat li-lager tot dezen dienst des Zaterdags te voren (25 Januari 1936) was aangewezen;

dat het transport met den trein van 8.17 uit H. is vertrokken, te 10.48 te Nieuwersluis is aangekomen, en klager met den korporaal A. met den trein van 12.53 uit Nieuwersluis is vertrokken, zoodat zij te 15.22 te B. terug waren;

dat klager en de onder zijn commando staande korporaal A. dus gedurende 7 uren en 5 minuten uit B. afwezig zijn geweest en daarvan ruim 2 uren te Nieuwersluis hebben doorgebracht;

dat klager in de cantine te Nieuwersluis tot den korporaal A. liecft gezegd, dat met den trein van omstreeks 1 uur teruggereisd zou worden;

dat den volgenden dag door klager's groepscominandant, den sergeant-majoor-instructeur C., nopens klager een schriftelijk rapport is opgemaakt, waaruit blijkt, dat deze sergeant-majoor aan klager heeft gevraagd, waarom deze met zijn mede-geleider niet met den trein van 11.53 uit Nieuwersluis was teruggekeerd, in welk geval zij reeds te 13.45 te B. zouden zijn teruggekeerd, en dat op deze vraag klager heeft geantwoord: „Ik had geen spoorboekje om ie zien. hoe laat ik kon terugkeeren. Voor den trein van 11.53 was ik juist te laat. Ik heb, in haast en staande, te Nieuwersluis een kop koffie gedronken.";

O. dat — waar de afstand van het station Nieuwersluis tot de Depôt-Afdeeling der Politietroepen ongeveer 10 à 15 minuten loopen bedraagt en liet overgeven van den arrestant slechts enkele minuten behoefde te vorderen, — er voor klager cn den korporaal h. bij gebruikmaking van den trein van 11.53 uit Nieuwersluis minstens nog 35 minuten zouden zijn overgebleven om het medegenomen tweede ontbijt in de cantine te Nieuwersluis te gebruiken, en het daarom klager terecht als ten verzuim is aangerekend, dat hij met zijn mede-geleider niet met dien trein is teruggekeerd;

dat ook de overige punten van de strafreden de feiten volkomen juist weergeven;

dat iinmers klager:

1°. door te 15.22 te B. terug te keeren en aan zijn administrateur bij zijn terugkomst te melden, dat er zich bij liet transport geen bijzonderheden hadden voorgedaan, inderdaad aanspraken op verblijfsvergoeding ten bedrage van f 0,60 voor ieder der beide geleiders heeft doen ontstaan, welke aanspraken bij tijdigen terugkeer — te 13.45 — niet zouden bestaan hebben, omdat de afwezigheid dan minder dan 6 uur zoude zijn geweest;

2°. de hem eventueel op te dragen diensten gedurende ruim 1½ uur niet heeft kunnen vervullen, terwijl de korporaal A. aan een te voren bevolen oefening als trompetter niet heeft kunnen deelnemen;

3°. onware mededeelingen aan zijn groepscommandant heeft gedaan, aangezien hij na het ontvangen van de opdracht allen tijd heeft gehad om op het groepsbureau een spoorboekje te raadplegen, dan wel elders zich van den treinenloop op de hoogte te stellen, en hij zich bij het koffiedrinken in de cantine

te Nieuwersluis geenszins heeft behoeven te haasten om nog den trein van 11.53 te halen, waarvan hem het vertrekuur bekend was;

4°. toen hem door zijn Onderafdeelingscommandant straf werd aangezegd ter zake van zijn bovenvermelde gedragingen, de opinerking heeft gemaakt: ,,Ik geloof niet, kapitein, dat ilr daar genoegen mede zal nemen", welke uitdrukking in de gegeven omstandigheden terecht als hoogst ongepast is aangemerkt;

O. dat klager mitsdien terecht en niet te zwaar is gestraft, de omschrijving van de strafreden klager's gedrag juist weergeeft, en klager zonder eenigen redelijken grond 's Hofs eindbeslissing heeft ingeroepen;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegrond:

Bevestigt de beslissing, door den Commandant van de .... Afdeeling Politietroepen op het beklag genomen;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger, den Coniniandant van de .... Afdeeling Politietroepen, den Advocaat-Fiskaal en den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 17 April 1936.

President: Mr. E. Jellinghaus, (fung.).

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekreclc, en Jhr. Mr. Dr. Th. W. C. Calkoen, (plv.).

Advocaat-Fiskaal: Mr. A. Rombach, (fung.).

Raadsman: Mr. Dr. K. Holm, te 's-Gravenliage.

Diefstal, door een militair gepleegd op eene onder zijne bijzondere bewaking gestelde plaats (wegneming ten nadeele van een kameraad, van een bankbiljet van f 20 uit een kastje op de slaapzaal in de kazerne, terwijl beklaagde als surveillant op die slaapzaal dienst deed, waarbij hij meer in het bijzonder had te waken over de zich op die zaal bevindende goederen).

Vrijsprekend vonnis van den Krijgsraad vernietigd.

Beklaagde is op grond van het begane misdrijf ongeschikt om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

In de zaak van den Fiskaal bij drn Zeekrijgsraad te Willemsoord, appellant van ren vonnis, op den 4en Maart 1936 door dien Krijgsraad in zake den na te normen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, tegen P. C., oud 23 jaar. geboren te Dusseldorf (Duitschland), marinier der 3de klasse, dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, gerequireerde in persoon, geintimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de door appellant ingediende memorie [1]), behelzende de middelen en gronden, waarop het beroep steunt;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde brteekencl;

Gezien liet vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de getuigen, door den Advocaat-Fiskaal opgeroepen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem rn namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hol liet vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, beklaagde zal schuldig verklaren aan „diefstal door een militair gepleegd op een onder zijne bijzondere bewaking gestelde plaats", en hem zal veroordeelen tot zes maanden gevangenisstraf met ontslag uit den militairen dienst;

O. dat beklaagde heeft erkend. dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat aan beklaagde aan den voet van liet hem op 21 Februari 1936 beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij, dienende als marinier der 3dc klasse, te Rotterdam in den nacht van 13 op 14 December 1935, toen hij als surveillant dienst deed op de z.g. tamboerszaal, een slaapzaal in het gebouw Groenendaal, behoorende bij de Marinierskazerne te Rotterclam, welke zaal alzoo onder zijn bijzondere bewaking was gesteld, waarbij hij meer in het bijzonder te waken had over de aan anderen toebehoorende, zich op die slaapzaal bevindende goederen, uit een zich op die zaal bevindend kastje een banli-biljet van twintig gulden, toebehoorende aan J. Reeke, heeft weggenomen met het oogmerk om zich dat bankbiljet wederrechtelijk toe te eigenen;

O. dat de Krijgsraad bij het vonnis, waarvan beroep, het aan beklaagde ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen Iieeft verklaard en hem daarvan heeft vrijgesproken;

O. dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1. Jan Keeke, pijper der 1ste klasse. dienende bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam:

---

[1]) Onder de sententie opgenomen. Red. M.R.T.

dat hij in den avond van 13 December 1935 zijn portemonnaie, waarin zich een bankbiljet van f 20 bevond, in zijn kastje, staande op de z.g. tamboerszaal, een slaapzaal in het lot de Marinierskazerne te Rotterdam behoorende gebouw Groenendaal, heeft geborgen;

dat hij den volgenden dag heeft ontdekt, dat het bankbiljet verdwenen was, hoewel de portemonnaie mrt den overigen inhoud daarvan zich iiog in het kastje bevond;

dat dit bankbiljet lirm in eigendom toebehoorde en hij aan niemand vergunning had gegeven, dat uit zijn kastje te halen en voor zichzelt te behouden;

2. Gerrit Jansen, pijpcr der 2de klasse, destijds dienende bij de Afdeeling Mariniers te Itotterdani, thans aan boord van Hr. Mi. „Qelderland":

dat hij in den nacht van 13 op 14 December 1935, toen hij op de z.g. tamboerszaal, een slaapzaal in het lol de Marinierskazerne te Rotterdam behoorend gebouw Groenendaal, in zijn kooi lag te slapen, wakker is geworden en beklaagde, die toen surveillant was, bij het hoofdeinde van zijn, getuige's, kooi heeft zien staan;

dat hij heeft waargenomen, dat beklaagde een bos sleutels in zijn rechterhand had, en, nadat beklaagde hem daarop opmerkzaam had gemaakt, heeft gezien, dat zijn. getuige's, kastje waaraan het hangslot aanwezig was, een weinig openstond;

dat hij. voordat hij naar kooi ging, zijn kastje gesloten had, en voordat hij ging slapen, terwijl Iiij reeds in zijn kooi lag. voor alle zekerheid aan den pijper Benne gevraagd had te willen nagaan, of het kastje gesloten was, waarop Benne bevestigend had geantwoord;

dat hij zijn sleutels in zijn kleeding had geborgen, die op zijn kastje lag;

dat de afstand van zijn kastje tot zijn kooi ruim 1 meter bedroeg;

dat beklaagde het kastje op zijn verzoek heeft gesloten met een van de sleutels, die beklaagde in zijn hand had en die aan een kettinkje bevestigd waren;

dat beklaagde daarop de sleutels, die aan hem, getuige, toebehoorden, aan lirm heeft gegeven en hij deze de rest van den nacht in zijn kooi heeft gehouden;

dat hij de sleutels niet aan beklaagde had ter hand gesteld;

dat hij clrn volgenden middag er bij tegenwoordig is geweest, dat de korporaal-tamboer G. C. Kraaijeveld zijn, getuige's, sleutels, welke beklaagde den bewusten nacht in zijne handen heeft gehad, heeft geprobeerd op het slot van het kastje van den pijpcr 2de klasse J. Beeke, en dat hij den korporaal Kraaijeveld dat slot met een dezer sleutels heeft zien openen;

dat het kastje van den pijper Beeke vlak bij het voeteinde van zijn, getuige's, kooi zich bevond;

3. Jan Benne, pijpcr dor 2de klasse, dienende bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam:

dal getuige Jansen hem in den avond van 13 December 1935, terwijl zij beiden zich bevonden op de z.g. tamboerszaal, een slaap-

zaal in het tot de Marinierskazerne ie Rotterdam behoorend gebouw Groenendaal, en toen Jansen reeds in zijn kooi lag, heeft gevraagd na te zien, of zijn, Jansen's, kastje gord gesloten was;

dat hij, getuige, daarop aan het slot, dat aan het kastje hing, heeft gevoeld en heeft waargenomen, dat liet kastje gesloten was;

dat er geen sleutel in het slot stak;

dat hij aan Jansen heeft medegedeeld, dat het kastje goed gesloten was, waarna deze zich te slapen heeft gelegd;

4. Adrianus Verzijl, conducteur bij de Rotterdamsche Tramweg Maatschappij, wonende te Hellevoetsluis:

dat hij op Zaterdag 14 December 1935 als conducteur dienst heeft gedaan op de train, die te 8.50 v.m. uit Rotterdam naar Hellevoetsluis vertrok;

dat aan de halte Katendrechtschedijk te Rotterdam, zich dicht bij de Boergoenschevliet bevindende, ern in militaire uniform gekleede marinier is opgestapt;

dat bedocldc marinier, die een rijwiel bij zich had, voor het vervoer naar Hellevoetsluis een bedrag van f 1,10 heeft betaald, en wel met een bankbiljet;

dat dit was een bankbiljet van *f* 10 of van *f* 20;

dat hij, getuige, den marinier in muntspecie daarvan heeft teruggegeven;

dat met bovenbedoelde tram dien ochtend slechts één in uniform gekleede marinier is vervoerd;

O. dat beklaagde heeft opgrgeven:

dat hij op 13 December 1935 diende als marinier der 3de klasse bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam;

dat hij iii den nacht van 13 op 14 December 1935 van 12 tot 4 uur surveillant is geweest op de zoogenaamde tamboerszaal, een slaapzaal in het tot de Marinierskazerne te Rotterdam hehoorend gebouw Groenendaal;

dat het tot zijn taak als surveillant behoorde, te waken o.m. over de aan anderen toebehoorende, op die slaapzaal zich bevindende goederen;

dat ook de pijpers Beeke en Jansen toen op die slaapzaal sliepen en daar hun kastje hadden;

dat hij, iia op post te zijn gekomen rn de benedenzalen te hebben gecontroleerd, zich naar de bovenzalen heeft begeven en de aldaar aanwezige kastjes heeft nagezien;

dat hij op de tamboerszaal heeft geconstateerd, dat daar een kastje was, waarop geen slot zat;

dat hij, na op de bakslijst te hebben gezien, dat dit kastje toebehoorde aan den pijper Jansen, dezen heeft gewekt en hem heeft gezegd, dat zijn kastje openstond;

dat Jansen hem daarop een slot en sleutels heeft overhandigd, a-elke voorwerpen hij, Jansen, uit zijn kleeding haalde, die boven op zijn kastje lag;

dat hij, beklaagde, vervolgens het kastje heeft gesloten en de sleutels aan Jansen heeft teruggegeven;

dat hij den volgenden morgen, 14 December 1935, tr omstreeks 8 ure, in uniform gekleecl. met permissie is gegaan;

dat hij van de kazerne naar het Oostplein te Rotterdam is gegaan, alwaar hij bij een rijwielhandelaar een rijwiel heeft gehuurd;

dat hij vervolgens op dit rijwiel naar Feijenoord en daarna naar de Boergoenschevliet is gereden;

dat hij hier te ongeveer 9 uur zijn rijwiel in de tram naar Hellevoetsluis heeft geplaatst cn zelf in de tram heeft plaats genomen;

dat hij de vervorrkostcn van hemzelf en de fiets naar Hellevoetsluis aan den conducteur inet gepast geld heeft betaald;

dat hij noch bij het instappen te Rotterdam noch tijdens den rit met de tram naar Hellevoetsluis een in uniform gekleeden marinier of anderen schepeling in de tram heeft gezien;

O. dat, in verband met de voormelde getuigenverklaringen, het Hof ten aanzien van beklaagde's opgaven:

1. dat hij liet kastje van den pijper Jansen open heeft bevonden bij zijn surveillance;

2. dat hij het slot en de sleutels van Jansen heeft ontvangen;

3. dat deze die voorwerpen uit zijn plunje heeft genomen;

4. dat hij de vervoerkosten naar Hellevoetsluis inet gepast geld heeft betaald,

aanneemt dat deze door hem tegen beter wrtcn in en opzettelijk in strijd met de waarheicl zijn gedaan;

O. dat het Hof door voormelde bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen oordeelt hetgeen den beklaagde is ten last gelegd. alsmede zijne schuld daaraan;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: „diefstal. door een militair gepleegd op een onder zijne bijzondere bewaking gestelde plaats";

O. dat het Hof te dezer zake eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden gerechtvaardigd acht, terwijl het Hof den beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht, in den militairen stand te blijven;

O. dat uit het vorenstaande volgt, dat het vonnis, waarvan beroep, moet worden vernietigd;

Toepassende de artikelen 23,60, 152 pan het Wetboek van Militair Strafrecht, junctis de artikelen 75. 76d en 77 van 's Hofs Provisioncele Instructie. en

Recht doende iri hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw rcchtcloenclc:

Verklaart wettig rn overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, zoomede zijne schuld daaraan ;

Qualificeert dit als : „diefstal, door een militair gepleegd op eene onder zijne bijzondere bewaking gestelde plaats";

Veroordeelt beklaagde deswege lot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden ;

Ontslaat hem uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Willemsoord, den 12den Maart 1936.

Memorie van appèl in zake den Marinier der 3de klasse P.C.

Ik heb de eer het Koog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage te berichten, dat ik tegen het vonnis van den Zeekrijgsraad dd. 4 Maart 1936 in de zaak van den Marinier der 3de klasse I'. C. hooger beroep heb ingestelcl. omdat naar mijn meening wel door den inhoud van wettige bewijsmiddelen de overtuiging is te verkrijgen, dat de beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft gepleegd.

Vermoedelijk durfde de Krijgsraad de overtuiging uit de bewijsmiddelen niet t~ putten, aangezien de geinige Verzijl er niet zeker van was, of beklaagde hem op 14 December 1935 met een bankbiljet ad *f'* 20 dan wel van *f* 10 heeft betaald. Getuige Verzijl brengt den rechter alleen den bewijsgrond, dat beklaagde hem met een bankbiljet heeft hctaalcl. In de bewijswaardeering van dit feit is de rechter geheel vrij om daaruit te concludeeren, dat de beklaagde het aan Beeke toebehoorende bankbiljet ad f 20 heeft weggenomen.

Stel, dat de getuige wel had verklaard. dat beklaagde hcrn met een bankbiljet ad f 20 had betaald, doch van nummer en letter van dit bankbiljet niets afwist. Waarom mocht de Krijgsraad uit dit feit dan wel concludeeren. dat beklaagde liet aan Beeke toebehoorende harikbiljet ad f 20, waarvan nummer en letter al evenmin bekend was, had weggenomen?

Het antwoord is. omdat de rechter in de brwijswaardeeriiig van dit feit *even vrij is* als in de bewijswaardeering van het feit, dat beklaagde den getuige met een banlibiljet hceft betaald.

De Fiscaal bij den Zeekrijsraad,

D. FRANKEN.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 22 April 1936.

President : Mr. W. de Sitter.

Leden: kapitein-luitenant ter zee EI. Spits, officier van administratie 1e klasse A. J. Poll. luitenants ter zee 1e klasse Jhr. N. J. C. Versluys en P. J. G. Huyer.

Fiskaal: Officier van administratie 1e klasse Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Luitenant ter zee 1e klasse P. J. Hendrikse

Als schildwacht een op hem als zoodanig rustende verplichting niet nakomen (in strijd met zijn plicht als schildwacht zijn geweer afgelegd en de bajonet afgeslagen).

Veroordeeling tot twee weken gevangenisstraf, voorwaardelijk, proeftijd één jaar, conform eisch en conclusie van den fiskaal, waarin deze, zeer uitvoerig gemotiveerd, opkomt tegen het advies in hei reclasseeringsrapport om deze zaak ie verwijzen naar den commandeerenden officier.

De Zeekrijgsraad te Willemsoord,

In de zaak vair den Fiscaal tegen S. de K., leerling-vliegtuigmaker (M), oud 18 jaren, geboren te Amsterdam, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d d. 17 Februari 1936, No. 6031 Tilt.:

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad d.d. ï April 1936, No. 6031 Int. en het aan den voet van dat bevelschrift aan den beklaagde ten laste gelegde: dat hij, dienende als leerling-vliegtuigmaker (M) bij heb Vliegkamp „De Xooij" te Julianadorp (Den Helder), aldaar in den nacht van 6 op ï Februari 1936, toen hij van 12 uur tot 2 uur in dien nacht als schildwacht met geweer en bajonet gewapend, op post was gesteld rond hangar Zuid van genoemd Vliegkamp, in welke functie hij onder meer zijn geweer nimmer mocht afleggen noch de bajonet afslaan, in strijd met deze op hem rustende verplichtingen zijn gewcer achter de geopende buitendeur van de gang, die toegang geeft tot het onderofficiersverblijf van genoemd Vliegkamp, heeft neergezet en de bajonet van zijn geweer heeft genomen :

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 8 April 1936, waarbij bovenstaand bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard orn te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 22 April 1936, des namiddags ten 1.30 ure ;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door den Luitenant ter zee der 1e klasse P. J. Hendrikse ;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken ;

Gezien de schriftuur van eisch, door den Fiscaal overgelegd, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde en veroordeeling van hem deswege tot ren gevangenisstraf voor den tijd van twee weken, met bevel dat deze straf niet zal worden ondergaan. tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat hij zich vóór het eiiidc van een proeftijd van één jaar heeft schixldig gemaakt aan een strafbaar feit, of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2. nos. 2-6, van die Wet ;

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt :

dat hij op 14 Augustus 1934 in dienst is aangenomen als leerling-vliegtuigmaker (M) voor den tijd van zes jaren na bevordering tot vliegtuigmakersmaat (M), en dat hij thans nog als zoodanig dient:

O. dat de getuige S. Hoomans, sergeant-vliegtuigmaker (B) heeft verklaard: dat hij in clcn nacht van 6 op 7 Februari 1936 onderofficier van de hondewacht was in het vliegkamp „De Xooij" te Julianadorp (Den Helder); dat de beklaagde dien nacht vuil 12 tot 2 uur schildwacht was rond hangar Zuid van dat vliegkamp, en te 12 uur met geweer en bajonet op, gewapend op post gesteld was dooi den korporaal van aflossing van de eerste wacht; dat Iiij in die functie zijn geweer niet mocht afleggen, noch de bajonet afslaan; dat hij. getuige, na afloop van de ronde van 1 uur den beklaagde aantrof in de gamellehut van het onderofficiersverblijf, zonder geweer; dat hij den beklaagde naar zijn post terugstuurde en zag. dat deze zijn geweer haalde achter de buitendeur van de pang, toegang gevende tot het onderofficiersverblijf;

O. dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij is S. de R., oud 17 jaren, geboren te Amsterdam, dienende als leerling-vliegtuigmaker (hl) bij hel Vliegkamp „De Kooij" te Julianadorp; dat hij op 14 Augustus 1934 in dienst is aangenomen als leerling-vliegtuigmaker (M) voor den tijd van zes jaren na bevordering tot vliegtuigmakersmaat;

dat hij sedert ongeveer 1½ jaar dient als leerling-vliegtuigmaker (M) bij het Vliegkamp „De Kooij" te Julianadorp (Den Helder): dat hij in den nacht van 6 op T Februari 1936 van 12 tot 2 uur als schildwacht op post was gesteld rond hangar Zuid, gewapend met geweer en bajonet op; dat hij zijn geweer niet mocht afleggen noch de bajonet afslaan; dat hij tijdens die wacht zijn geweer heeft neergezet achter de geopende buitendeur van de gang, toegang gevende tot het onderofficiersverblijf, de bajonet heeft afgeslagen en in de scheede gestoken;

O. dat door de verklaring van den getuige en die vari den beklaagde wettig cri overtuigend is bewezen, met beklaagde's schuld er aan, hetgeen hem is ten laste gelegd;

O. dat het bewezen verklaarde moet worden geyualificeercl: „Als schildwacht een op hem als zoodanig rustende verplichting niet nakomen";

O. dat een gevangrnisstraf voor den tijd van twee weken staat in gorde verhouding tot den ernst van het gepleegde feit. in verband met de omstandigheclrn, waarin het is gepleegd en de persoonlijkheid van den beklaagde, welke straf de Krijgsraad termen vindt voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen 1, 13, 15, 60, 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b van liet Wetboek van Strafrecht, 185. 180, 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naarn der Koningin!

Verklaart wettig rn overtuigend bewezen, met beklaagde's schuld er aan, hetgeen hem is ten lastr gelegd, en qualificeert het bewezen verklaarde als boven vermeld;

Veroordeelt hem lob een gevangenisstraf voor den tijd van twee weken;

Beveelt dat die straf niet zal worden ondergaan. tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd, hierna bepaald, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, nos. 2—6, van die Wet;

Bepaalt den proeftijd op één jaar [1]).

EISCH EN CONCLUSIE, den Zeekrijgsraad te Willemsoord overgegeven in dc zaak, aanhangig tusschen den Fiscaal, ter eenre, en S. de R., leerling-vliegmaker (M), gerequireerde, ter andere zijde.

De Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord,

Gezien de stukken van den processe;

O. dat S. de R., oud 18 jaren, geboren te Amsterdam, leerling-vliegtuigmaker (M), gerequireerde, voor den Zeekrijgsraad terechtstaat ter zake, dat (zie het vonnis).

O. enz.

O. dat ten processe hebben verklaard:

1e. S. de R., ouíl 17 jaren. als brklaagcle: enz.

2e. S. H., oud 36 jaren, als getuige onder eede: enz.

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde is ten laste gelegd, zoomede zijne schuld daaraan;

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als: „als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen";

[1]) In deze zaak is appèl niet ingesteld. Red. M.R.T.

O. ten aanzien van de op te leggen straf:

dat ten processc aanwezig is een door den Heer J. H. Wiggers, rapporteur van de Commisic voor den Reclasseeringsambtenaar in het arrondissement Alkmaar, d.d. 25 Maart 1936 ingediend reclasseeringsrapport betreffende den beklaagde, waarin wordt geadviseerd de strafzaak terug te wijzen naar den Commandeerende-Officier overeenlionistig artikel 58 W.K.;

dat het in verband met dit voorstel van den Heer Wiggers dienstig lijkt te dezen de navolgende principicele beschouwing omtrent de toepassing van art. 58 W.K. te geven;

De M.v.T. op art. 58 W.K. vangt als volgt aan:

„Voorziet art. 57 in het geval, dat een feit, hetwelk het onder-
.,werp eener rechterlijke beslissing had moeten uitmaken, ten on-
.,rechte als een krijgstuchtelijke zaak is beschouwd, art. 58 handelt
.,over het omgekeerde geval. dat namelijk een zaak, die krijgstuchte-
..lijk afgedaan had moeten zijn, aan het oordeel van den militairen
..rechter is onderworpen."

De artikclen 57 en 58 kunnen dus als elkanders tegenhangers worden beschouwd.

De toepassing dezer artikelen houdt nauw vcrbancl met den inhoud van art. 2 nos. 2– 6 W.K.. krachtens m-elke bepalingeri bepaald aangewezen strafbare feiten, na en met waardecring van al de bijzondere omstandigheden, waaronder zij zijn gepleegd. krijgstuchtelijk kunnen worden afgedaan.

Doordat de Wet echter hem. die ter zake moet beslissen, eenig *subjectief* criteriain onthoudt, is het uiterst inoeilijk de grens te trekken, waar een strafbaar feit ophoudt van z66 lichten aard ie zijn, dat met disciplinaire bestraffing kan worden volstaan, en het ligt voor de hand, dat daarbij niet zonder eenige willekeur zal kunnen worden te werk gegaan.

Zoo ziet men hel dan ook gebeuren, dat het geval van een officier, die na zonsondergang zijn fiets buitrri heeft laten staan — een strafbaar feit, dat volgens eischers *subjectief* oordeel de onbenulligheid zelvc is — krachtens beschikking van het H.M.G. d.d. 26 April 1927 [1]) niet krijgstuchtelijk doch strafrechtelijk had snoeten worden afgedaan, doch dat liet geval van een milicien — schildwacht, die in plaats van op post te blijven in kooi kruipt en gaat slapen — een strafbaar feit, dat volgens eischers *subjectief* oordeel de ernst zelf is – krachtens sententie van het H.M.G. d.d. 20 Maart 1936 niet strafrechtclijk, doch krijgstuchtelijk had moeten worden afgedaan. Dergelijke contradicties behooren niet tot de uitzonderingen, doch zijn vrij frequent.

Het zonder geldig rijbewijs op een voor het openbaar verkeer openstaariden rijweg rijden op een motorrij iel door een korporaal van de I'olitietrocpen moet strafrechtelijk en niet krijgstuchtelijk worden afgedaan (beschikking H.M.G. d.d. 5 Mei 1933) [2]), terwijl

[1]) M.R.T. XXIII, 80. [2]) M.R.T. XXIX, 236. Red. M.R.T.

het geval van een zeemilicien-bediende, die ren bevel van een meerdere niet opvolgt en dezen meerdere bovendien nog met eenig kwaad bedreigt, niet strafrechtelijk doch krijgstuchtelijk morst worden afgedaan. (sententie H.M.G. d.d. 27 April 1934).

Ondergeteekende bedoelt hiermede op de uitspraken geen critiek te geven, welke ongepast zoude zijn, daar in de eerste plaats hij niet weet, n-elkr motieven he! H.M.G. voor zijn beslissingen heeft gehad, aangezien die iiit de uitspraken niet blijken, maar bovendien geven de bovenstaande exposé's ceii te kort en dus onvolledig overzicht van de fritcn. De gevallen moeten dus worden beschouwd als casusposities, aan de werkelijkheid ontleend, dienende om aan te toonen, dat aan de beslissingen ren element van willekeur niet vreemd schijnt, althans dat zij den beoordeelaar ***niets***, maar clan ook ***niets***, leeren omtrent de vraag. of dergelijke onder art. 2 nos. 2—6 W.K. genoemde feiten strafrechtelijk dan wel krijgstuchtelijk moeten worden afgedaan.

Geen verwondering behoeft het dan ook te verwekken, dal in de litteratuur herhaaldelijk op de onvaste en weinig of niet gemotiveerde jurisprudentie op dit punt is gewezen.

Leerzamer dan de jurisprudentie en den beoordeelaars meer houvast gevend, zijn de artikelen en annotaties, die d (Redactie M.R.T. naar aanleiding van rechterlijke beslissingen heelt geschreven.

Toonaangevend op dit punt is wel haar opstel in deel XXIX RI.R.T., blz. 219—223. getiteld „Art. 2 jo. art. 57 Wet Krijgstucht".

De Redactie plaatst hierin de buitengewoon goede opmerking dat het er in het onderhavige geval niet om gaat. of het feit in casu al dan niet als een feit van lichten aard zonder meer kan worden beschouwd, doch dal de term der Wet luidt. dat de voor krijgstuchtelijke afdoening vatbare feiten van ***zóó*** lichten aard moeten zijri, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan. Deze omschrijving wijst volgens de Redactie naar de bedoeling, dat strafrechtelijke behandeling achterwege kan blijven, indien de disciplinaire autoriteit met de haar ten dienste staande middelen bij machte is om den dader een aan diens schuld evenredige straf op te leggen en dat hij dit in concreto ook gedaan heeft. Is dit niet hrt geval, dan biedt art. 57 het correctief. Zeer terecht meent de Redactie, dat dit correctief uitzondering moet hlijl-ril, omdat een dubbele bestraffing — gevolg van dat correctief — den soldaat allicht wrevelig zou kunnen maken en alzoo een niet gewenschte bron voor nieuwe vergrijpen zou zijn. Hrt hatelijke is, dat ten slotte de delinquent het slachtoffer wordt van een verschil in appreciatie tusschen degenen, die tot oordeelen geroepen worden. Zoo'n uitzonderingsgeval is b v. aanwezig, wanneer een feit, dat krijgstuchtelijk is afgedaan, omdat het beschouwd werd als een overtreding vaii een voorschrift betreffende de schietoefeningen, naderhand blijkt een laaghartige moord geweest te zijn.

Bij dit alles, hetwelk door de Redactie geadstrueerd wordt met argumenten, aan de geschiedenis der totstandkoming van de Wet

op de Krijgstucht ontleend, laat zij nog buiten beschouwing, doch beantwoordt haar niettemin in een noot, de vraag. of toepassing van het artikel niet steeds min of meer het prestige van den straf-oplegger schaadt. Zekere afkeuring van diens beleid ligt er toch wel in opgesloten.

Deze voortreffelijke opmerkingen der Redactie M.R.T. worden door den Vlootvoogd en ondergeteekende begrepen in dien zin, dat sinds de publicatie van voornoemd opstel toepassing van art. 57 W.K., die vóórdien ook al tot de uitzonderingen behoorde, niet meer is voorgekomen en ook niet licht meer zal voorkomen.

Echter ook in ander opzicht bieden die opmerkingen een richtsnoer voor het standpunt, door ondergeteekende in te nemen bij het uitbrengen van zijn advies van de in zijn handen gestelde zaken betreffende strafbare feiten, welke krijgstuchtelijk mogen worden afgedaan en ten aanzien waarvan de Commandant van verdachte twijfelt of' zulks mogelijk is, clan wel rnpportcrrt. dat naar zijn meening strafrechtelijke behandeling gewenscht is.

Voor het antwoord op de vraag, of de feiten al dan niet zonder meer van lichten aard zijn, bestaat er geen criterium en de Wet eischt ook geen antwoord op die vraag. Wel zijn er altijd gegevens te vinden voor. liet antwoord op de vraag, of het feit al dan niet van zóó lichten aard is, dat de Commandant mrt de hem ten dienste staande correctioneele middelen in staat is den verdachte een aan *diens schuld* evenredige *straf* op te leggen.

Wat is de rechtvaardiging der straf?

Ondergeteekende kan er niet aan denken een uiteenzetting der strafrechtstheorieën te geven, doch wil er loch op wijzen, dat de absolute theorieën, die in straf enkel *vergelding* wegens *schuld* zien, wel de geaardheid der straf, haar karakter en haar grondslag rechtvaardigen, doch niet aangeven het doel der straf, terwijl de relatieve theorieën, die de rechtvaardiging der straf slechts zien in haar doel, zijnde de bescherming der rechtsorde als z.d., omgekeerd wel het doel der straf aangeven. doch niet haar geaardheid. karakter en grondslag. Volgens de vereenigingstheorieën is de rechtvaardiging der straf op vergelding gefundeerd en tevens maatregel ter voorkoming van misdrijf.

Dit laatste standpunt, naar eischers meening in het algemeen ,juist, moet zeker voor het militaire strafrecht gelden, daar hier zeer zeker de vereischten voor een goede straf zijn, niet alleen dat door de straf het door het delict te weeg gebrachte leed - in casu vooral bestaande in clc aantasting van de militaire rechtsorde -- wordt uitgewischt door hel steller~van eeii tegenleed, evenredig aan de lustgevoelens, welke hrt delict den dader heeft verschaft, docli ook dat zij afdoend middel is voor de toekomst, in zooverre herhaling van delicten er door wordt voorkomen.

Allereerst dus een leed, evenredig aan de schuld.

Onder schuld verstaat onclergeteckende nog steeds een laakbaarheid van de psychische uiting, een laakbaarheid van de daad in dien

zin dus, dat het er in de psyche van den dader. *toen* hij de aan de wettelijke oinscbrijving beantwoordende onrechtmatige handeling verrichtte, niet zoo uitzag, als van rechtswege werd verwacht. Die psychische gesteldheid is van dien aard, dat hem een verwijt treft zóó — d.i. laakbaar -- te hebben gehandeld.

Hoe het er in 's daders psyche uitzag, raakt den rechter -- anders dan den psychiater — maar hrel weinig. Voor den rechter is het voldoende, dat hem uit het delict blijkt, dat het op het oogenblik van het plegen daarvan in 's daders psyche er niet zoo uitzag, als het er *bekoorde* uit tr zien. Schuld is een juridisch (normatief) begrip en geenszins ren psychisch feit.

Geenszins wordt medegegaan met dc opvatting der modernen, volgens wie de schuld is „een qualiteit des daders" en waarbij men, om deze te bepalen, van dcri beginne aan den blik op 's daders innerlijk wendt en alles wat hij op zijn kerfstok heeft nagaat en dat zijn schuld tegenover het algemeen noemt of m.a.w. zijn antisociale gezindheid.

Immers die gezindheid is steeds een gezindheid *tot* iets, *tot* een doen of laten, en haar afkeuring slaat, of valt daarom met de afkeuring harer *uiting*. Het geheele verleden van den dader, dat do modernen in rekening willen brengen, mag voor den rechter slechts in zooverre van belang zijn. als het hem bij de bepaling der straf een hulpmiddel is om des daders psychische gesteldheid (als zijnde anders dan het behoorde) *tijdens het plegen van het delict* beter te leeren kennen. en de vroegere antecedenten zijn slechts factoren, welke een *zedelijke* beoordeeling milder of strenger dorn uitvallen. De rechter echter vonnist slechts over die zedelijke tekortkomingen, welke tegelijk tekortkomingen jegens het recht zijn, en hij boekt niet als schuld, dat men zijn onzedelijke begeerten niet zoo bestredrn heeft, als men wel vermocht. Wel boekt hij als schuld, dat men den *rechtens* opgelegden plicht om zich op een bepaalde wijze uiterlijli te gedragen heeft geschonden.

Bij de beoordeeling van de schuld van een door een *militair* begaan delict — cn met name van ern *militair* delict -- geldt dus mede als factor het feit. dat uit liet delict blijkt dat het begrip krijgstucht den dader psychisch niet zoo beheerschte, als het hem psychisch *helcoorde* te beheerschen.

Tn de tweede plaat.: moet de straf dus zijn, zooals hierboven werd betoogd, afdocncl middel ter voorkoming van herhaling van delict.

De Commandant, dir een onecht krijgstuchtelijk vergrijp te beoordeclen krijgt, zal zich dus niet alleen moeten afvragen: „Is een krijgstuchtelijke bestraffing ren evenredige repressie voor 's mans schuld, doch ook, is zij voldoende pracventie voor herhaling van vergrijp, dus o.a. ook tegen opnieuw aantasting der krijgstucht".

Rij de beoorclrrling der vraag ,,wat is de beste straf, zoowel uil een oogpunt van repressie- als van praeventie-middel", speelt de krijgstucht een overheerscheilde rol. Welnu, voor de handhaving der

krijgstucht is de Commandaiit in de allereerste plaats verantwoordelijk. Het kan voorkomen, dat de Commanclant een krijgstuchtelijke bestraffing niet passend acht, niet omdat hij het vergrijp qua talis zoo zwaar vindt, doch omdat hem uit den aard van het feit of uit liet veelvuldig voorkomen van het feit hij het onderdeel der krijgsmacht, waar hij voor de handhaving der tucht verantwoordelijk is, blijkt, dat, wat deze overtreding betreft, de krijgstucht zijn manschappen, althans velen hunner, psychisch niet zoodanig beheerscht als het hchoort en dat hij uit een oogpunt van generale praeventir meer verwacht van een strafrechtelijke- dan van een krijgstuchtelijke afcloening. Is dat het geval, dan behoort de verdachte naar den krijgsraad te worden verwezen, en wanneer de rechter dan art. 58 W.K. toepast, rammelt er iets in die toepassing.

Want wat de Redactie M.R.T. ten aanzien van de toepassing van art. 57 W.K. heeft gezegd, geldt m.m. ook voor de toepassing van art. 58 W.K.

Ook hier gaat het er niet om, of het feit al dan niet als een feit van lichten aard zonder meer kan worden beschouwd, doch of het van zóó lichten aard is, dat de disciplinaire autoritcit met de haar ten dienste staande middelen bij machte is om den dader een aan diens schuld evenredige straf op Ie leggen.

Ook hier moet het correctief van art. 58 uitzondering blijven, omdat de Commandant in liet dragen van zijn verantwoordelijkheid voor de handhaving der krijgstucht door hrt ingrijpen van den rechter niet mag worden bemoeilijkt tengevolge van een verschil in appreciatie tusschen degenen, die tot oordeelen geroepen worden.

Zoo'n uitzondering is b.v. aanwezig, wanneer een feit, dat strafrechtelijk wordt vervolgd omdat het beschouwd m-erd als ren laaghartige moord, naderhand blijkt een overtreding van een voorschrift betreffende de schietoefening geweest te zijn. Bij dit alles wordt nog buiten beschouwing gelaten de vraag. of toepassing van hei artikel niet steeds min of meer het prestige van den Commandant en Vlootvoogd schaadt. Zekere afkeuring van hun beleid ligt er toch wel in opgesloten, vooral wanneer tijdens de strafrechtelijke behandeling geen nieuwe feiten of omstandigheden aan liet licht zijn getreden, waardoor den Commandant een gansch nieuw licht over de zaak zal opgaan en hem — doordat de krachtens art. 58 W.K. gedane uitspraken wel formeel den naam van vonnis of sententie dragen, doch materieel nog minder inhoud hebben dan een leeggeblazen ei -– de kennis worclt onthouden van de omstandigheden, op grond waarvan de rechter van oordeel was, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn gelaten.

Mort de militaire rechter dan maar alles slikken, wat de Vlootvoogd hem voorlegt, cn ook voor boeman gaan spelen alleen omdat de Commandant bang is om zich aan koud water te branden?

Die noodzaak bestaat niet en allerminst voor wat betreft de gevallen. vallende onder art. 129 W.M.Sr., ten aanzien van welk

artikel herhaaldelijk een terugverwijzing naar den commandeerenden officier ex art. 58 W.K. pleegt te volgen.

Ten aanzien van dit artikel mag worden aangenomen, dat er bij de commandanten niet de tendenz bestaat om al te gauw van oordeel te zijn, dat krijgstuchtelijke afdoening te kort schiet en strafrechtelijke afdoening ultimum remedium is. Ook bestaat er bij hen geen tendenz, de verantwoordelijkheid voor het handhaven der krijgstucht te schuwen, door b.v. in moeilijke gevallen al heel gauw te rapporteeren, dat de zaak niet buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan of dat daaromtrent wordt getwijfeld, in de hoop, dat de Vlootvoogd — den Fiscaal gehoord — de beslissing voor hem zal nemen cri òf zal verwijzen òf hern machtigen tot krijgstuchtelijke afdoening.

Dit moge uit onderstaande tabel blijken:

Tijdvak	Aantal gepleegde militaire delicten, die ex art. 2 onder 2e W.K. werden afgedaan.	Onder het aantal van vorige kolom betrof het navolgende aantal overtreding van art. 129 W.M.Sr	Bovendien voor overtreding van art. 129 W.M.Sr. naar den rechter ter verwezen.	Van aantal in vorige kolom bedoeld, werden ex art. 58 W.K. terug verwezen naar C.O.
1934	149	106 of 71 %	9	2
1935	90	68 of 75 %	—	—
Jan.-Apr. 1936	32	22 of 68 %	2	2

Uit bovenstaande tabel blijkt, dat van het betrekkelijk geringe aantal verwijzingen naar den rechter ter zake van overtreding ex art. 129 W.M.Sr. het aantal terugverwijzingen relatief groot is. Op zichzelf is laatstbedoeld aantal weinig sprekend, (loch gelet op het aantal zaken, dat *direct* krijgstuchtelijk wordt afgedaan, veelzeggend.

O. dat op grond van bovenstaande principieele beschouwingen in het onderhavige geval, waarin bij de strafrechtelijke behandeling geen nieuwe omstandigheden aan het licht zijn gekomen, die den Commandant en den Vlootvoogd op het moment hunner beslissing nog niet bekend waren -- of het moest zijn. dat thans is komen vast te staan, hetgeen toen nog slechts werd vermoed, n.l. dat beklaagde zijn Commandant bewust heeft voorgelogen - een terugverwijzing naar den Commandeerende-Officier moet worden ontraden;

O. dat — waar beklaagde, blijkens zijn antecedenten, in het inlichtingsrapport naar voren gebracht, in het algemeen wel „kan en

wil", doch blijkbaar nog niet heeft beseft, dat ook in het militaire het niet alleen gaat om „het kunnen rn willen" maar ook om het „moeten" — in een voorwaardelijke veroordeeling het middel kan zijn gelegen oin beklaagde een prilik(-l te geven daadwerkelijk aan zijn eigen opvoeding in dit opzicht mede te werken. waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen 14a, 14b van het Wetboek van Strafrecht, 13, 15 en 129, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Concludeert:

dat de Krijgsraad:

het den beklaagde ten laste gelegde, in voege als hooger hieromtrent werd overwogen, wettig en overtuigend bewezen en hem daaraan schuldig verklare;

liet aldus bewezen verklaarde qualificeere als hooger werd aangegeven;

hem te dier zake veroordeele tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee weken, met bevel dat deze straf niet zal worden ondergaan, tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten op grond, dat hij zich vóór het einde van een proeftijd van één jaar heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit. of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel d. no. 1. van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp vallende onder artikel 2. nos. 2—6. van die Wet.

In den Zeekrijgsraad overgegeven.
Willemsoord, den 22en April 1936.

De Fiscaal voornoemd,

D. FRANKEN.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 8 November 1935.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. W. Andrée Wiltens

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. Abdul Sukur.

Verduistering van f 31 ten nadeele van een medeschepeling.

Beklaagde is ter zake van dit feit in verband met zijn persoonlijkheid, zooals daarvan uit zijn conduiteboekje en zijn houding fer terechtzitting in hooger beroep is gebleken, ongeschikt om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

De hoofdstraf, yevangenisstraf van 3 maanden, is in verhouding tot den ernst van het gepleegde feit den Hove te licht voorgekomen en verzwaard tot 4 maanden.

Tri de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant tevens geappelleerde, en B., stamboeknummer ...., oud 28 jaren, geboren te Borbeck (Duitschland) laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als marinier der 3de klasse bij de Marinekazerne „Goebeng" te Soerabaja, beklaagde-geappèlleerde tevens appellant, den 15den October 1935 in arrest gesteld zonder waarneming van dienst.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 15den October 1935, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf: „Verduistering" en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, met last tot teruggave van de als stukken van overtuiging gediend hebbende bescheiden, na verloop van acht dagen, nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, t.w. het passagierboek aan den Commandant van de Marinekazerne „Goebeng" en het register model W. 2 aan den chef van liet Hoofdpost- en Telegraafkantoor te Soerabaja, tenzij daarop binnen dien termijn door de eigenaars of rechthebbenden onder den Secretaris van den Zeekrijgsraad beslag zij gelegd op de wijze bij het Reglement op de Rechtsvordering in Nederlandsch-Indië voorgeschreven;

Gelet op de zoowel door den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja als door den beklaagde op 23 October 1935, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 31 October 1935 en liet relaas van beteekening daarvan dd. 2 November 1935;

---

[1]) De telastelegging luidde: „dat hij te Soerabaja, omstreeks Maart „1935, geplaatst bij de Marinekazerne „Goebeng", opzettelijk een bedrag „van f 30 (dertig gulden), hetwelk hem door den marinier der 2de klasse „J. Buijs op den 11den Maart 1935 aldaar was ter hand gesteld ter ver„zending van een postwissel groot f 30 van wege genoemden Buijs aan „diens vader J. Buijs te Middelburg, benevens een bedrag van f 1 (één „gulden) hetwelk hij op dien datum aldaar nog van genoemden marinier „Buijs had ontvangen voor betaling der kosten op het verzenden van dien „postwissel vallende, al welk geld toebehoo de aan genoemden marinier „Buijs en hetwelk hij anders dan door misdrijf onder zich had, weder„rechtelijk zich heeft toegeëigend door het ten eigen bate aan te wenden."

Gehoord den door den Advocaat-fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. It. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 8 November 1935, daartoe strekkende;

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlaridsch-Indië, met ontvangst van het appèl, liet vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de opgelegde hoofdstraf;

den beklaagde B., stamboeknumnier ...., terzake van het feit, waal-aan hij bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard, zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den duur van vier maande~~;

zal verstaan, dat de tijd door beklaagde in voorloopig arrest doorgebracht van af 15 October 1935 bij de uitvoering van de straf geheel in mindering zal worden gebracht;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 8 November 1935 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur bij het Hooggerechtsliof Mr. Abdul Sukur, is aangevoerd;

Nog gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagde aan het heni telastegelegde heeft schuldig verklaard en dit feit juist heeft omschreven;

O., dat de opgelegde straf den Hove te licht is voorgekomen in verhouding tot den ernst van het gepleegde feit;

dat het College met den eersten rechter beklaagde terzake van het thans gepleegde feit in verband met zijn persoonlijkheid, zooals daarvan uit zijn conduiteboekje en zijn houding ter terechtzitting in hooger beroep is gebleken, ongeschikt acht, oin in den militairen dienst te blijven;

O., dat het Hof termen aanwezig acht, den lijd, door beklaagde sedert 15 October 1935 in verzekerde bewaring doorgebracht. geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidstraf;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt liet op 15 October 1935 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de opgelegde hoofdstraf;

Veroordeelt den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde B., stamboeknummer ...., terzake van het feit, waaraan hij bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard, tot gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden;

Bepaalt. dat de tijd, door beklaagde sedert 15 October 1935 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in ininderirig zal worden gebracht van de hem opgelegde gevangenisstraf;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 15 November 1935.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz en gep. Iiolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn.

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. J. Ph. van Hasselt.

1°. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen (in het bijzijn van en doelende op den meerdere — korporaal — spreken van „kleere-(cholera)-korporaal"); 2'. Muiterij, gepleegd buiten dienst, eenig lichamelijk letsel ten gevolge hebbende (door 2 militairen, in vereeniging en samenwerkende feitelijk aanranden van een meerdere, die daardoor bloedend werd verwond); 3°. Opzettelijke ongehoorzaamheid door twee personen gezamenlijk (gezamenlijk nalaten om te voldoen aan het bevel om hunne stamboeknummers op te geven).

Verklaring van den meerdere, aan de betrouwbaarheid van wiens verklaring het Hof geen reden heeft fe twijfelen, als volledig bewijs aangemerkt (Art. 74, 1° Inv. wet).

Het woord „kleerekorporaal" heeft een geringschattende beteekenis, ook al is het gebruikt in zinnen welke beklaagden tot elkander en niet tot den meerdere spraken, is zeer zeker aan te merken als een beleediging, aangezien i.c. duidelijk blijkt van hun bedoeling, dat de meerdere die krenkende qualificatie zou vernemen.

In het eenigermate vel-keeren onder den invloed van drank, noch in hun overigens goede conduite vindt het Hof i.c. aanleiding voor strafverlichting.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiscaal hij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appèllant tevens geappèlleerde, en 1°. I.. stamboeknummer ...., oud 29 jaren, geboren te 's-Gravenhage, laatstelijli voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als marinier der 1ste klasse bij de Marinekazerne „Oedjoeng" te Soerabaja, in arrest zonder waarneming van dienst op 3 Augustus 1935, 2°. B., stamboeknummer ...., oud 25 jaren, geboren te

Becsd, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als marinier der 1ste klasse bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, van 3 tot en met 8 Augustus 1935 in arrest (verzwaard); van 9 tot en met 18 Augustus 1935 in arrest (licht) en den 19den Augustus 1935 in arrest zonder waarneming van dienst, beklaagden-geappèlleerden tevens appellanten.

WET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 15den October 1935, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagden telastegelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagden te dier zake zijn schuldig verklaard aan de misdrijven:

1°. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen;

2°. Muiterij, gepleegd buiten dienst, eenig lichamelijk letsel ten gevolge hebbende;

3°. Opzettelijke ongehoorzaamheid door twee personen gezamenlijk;

en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van acht maanden, met bepaling, dat de tijd door de veroordeelden voor de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Gelet op de door den Fiscaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja op 23 October 1935 en door de beide beklaagden op 24 October 1935, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagden in hooger beroep ddo. 1 November 1935 en het relaas van beteekening daarvan dd. 5 November daaraanvolgende;

Gehoord den door den Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en

---

[1]) Aan de beklaagden was ten laste gelegd en daarvan het niet gecursiveerde bewezen verklaard:

„dat zij, ieder voor zich dienende als marinier der 1ste klasse bij de „Koninklijke Marine, in den nacht van 2 op 3 Augustus 1935 op den voor „het openbaar verkeer openstaanden weg Banjoe-oerip te Soerabaja, op„zettelijk hun meerdere, den in uniform gekleeden korporaal-telegrafist „H. Groot, in diens tegenwoordigheid mondeling hebben belcedigd, althans „uitgescholden of *beschimpt*, door — doelende op dien meerdere — in diens „bijzijn te spreken over een „kleere-(cholera-)korporaal" en vervolgens, „in vereeniging en samenwerkende met elkaar, *althans* ieder voor zich, „opzettelijk dien in uniform gekleeden meerdere feitelijk hebben aange„rand en hebben mishandeld, door dezen opzettelijk gewelddadig aan te „vallen en hem gewelddadig te slaan en te stompen of ander geweld „tegen hem uit te oefenen, tengevolge van welke gewelddadige handelingen „genoemde Groot pijnlijk werd getroffen en bloedend werd verwond aan „een zijner handen en een bloedneus bekwam; dat zij bovendien, nadat „bedoelde meerdere hen, beklaagden, had gelast om hunne stamboeknum„mers op te geven, teneinde het gebeurde te kunnen rapporteeren, opzet„telijk gezamenlijk, althans *ieder* voor zich, hebben nagelaten aan dit „dienstbevel te gehoorzamen."

daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 15 November 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtsliof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de beslissiiig op het aan beklaagden in de eerste plaats te laste gelegde, zoomede ten aanzien van de hun opgelegde straf;

en het vonnis te dien aanzien verbeterende:

voornoemde beklaagden alsnog zal vrijspreken van het hun in de eerste plaats te laste gelegde;

terzake van het hun in de tweede en derde plaats te laste gelegde, waaraan zij schuldig blijven verklaard, zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gehoord de beklaagden in hunne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te hunner verdediging ter terechtzitting van 15 November 1935 door hunnen raadsman, den advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. J. Ph. van Hasselt, is aangevoerd;

Gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagden aan het hun telastegelegde schuldig heeft verklaard en die feiten juist heeft omschreven;

O., dat het Hof geen reden heeft te twijfelen aan de betrouwbaarheid van de verklaring van getuige Groot, welke, als zijnde afgelegd door een meerdere betreffende een misdrijf tegen de ondergeschiktheid tegen hem zelf gepleegd, als volledig bewijs kan worden aangemerkt;

dat het Hof dan ook door deze verklaring bewezen acht, dat beide beklaagden op voor dien getuige, hun meerdere in rang, hoorbare wijze, het woord „kleere-korporaal" hebben gebezigd en dit woord. hetwelk ook volgens de erkentenis van beklaagden in hooger beroep een geringschattende beteekenis heeft, ook al is het gebruikt in zinnen, welke beklaagden tot elkander en niet tot dien meerdere spraken, zeer zeker is aan te merken als een beleediging van dien meerdere, aangezien onder de omstandigheden waaronder en de wijze waarop dit woord door beide helilaagden werd gebezigd, duidelijk blijkt van hun bedoeling, dat deze meerdere die krenkendo qualificatie zou vernemen; [1])

O., dat het Hof met den Advocaat-Fiscaal en beklaagden's

---

[1]) De Krijgsraad heeft te dezen aanzien in zijn vonnis overwogen:

O. dat het woord „kleere-korporaal" een verbastering is van het woord „cholera-korporaal" en dat een dergelijke uitdrukking algemeen geheel los van de normale taalkundige beteelrenis als een uitdrukking van geringschatting wordt gebezigd;

dat het woord „kleere-(cholera-)korporaal derhalve van beleedigenden aard was voor den korporaal-telegrafist Groot, terwijl uit het gebruik van dat woord in het bijzijn van den meerdere, en waar dit op geen ander dan op dezen betrekking kon hebben, het opzet om Groot te beleedigen voortvloeit;

raadsman wil aannemen, dat beklaagden bij het plegen der feiten eenigermate verkeerden onder den invloed van sterken drank, doch het College in casu noch in die omstandigheid, noch in hun overigens goede conduite aanleiding kan vinden, de straf te verlichten;

dat toch beklaagden, gelijk uit het onderzoek is komen vast te staan, des nachts op den openbaren weg een huurauto tot staan hebben gebracht niet het doel dit voertuig in gebruik te nemen cn klaarblijkelijk tevens om, zoo noodig, daartoe den inzittende uit liet voertuig te verwijderen en dit laatste ook inderdaad hebben gedaan:

dal deze handelingen op zichzelf reeds een ernstig karakter dragen en in het bijzonder bij militairen ten zeerste moeten worden gelaakt;

dat beklaagden vervolgens tegen den in de huurauto zittenden meerdere een serie van de ernstigste militaire misdrijven hebben gepleegd;

dat derhalve het geheel hunner gedragingen van zoodanig ernstigen aard is, dat een zeer strenge correctie noodzakelijk voorkomt;

dat evenwel termen aanwezig zijn, den tijd, door beklaagden na dc uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebrbacht. mede geheel in mindering te brengen van de hun opgelegde gevangenisstraf;

Gezien de in het l)eroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland:

Recht doende in hoogcr beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 15 October 1935 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep;

T'erstaat. dat dc tijd, door ieder der beklaagden ria de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in inindering zal worden gebracht van de hun opgelegde gevangenisstraf.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 26 Februari 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der artillerie P. F. TV. von Seydlitz Kurzbach, kapitein der infanterie W. A. M. Goedhart. eerste-luitenarit der genie J. P. L. Sulfer en eerste-luitenant der infanterie H. W. Hartwig.

Nadat hem ingevolge een van den inspecteur der infanterie bekomen opdracht, bij aankomst bij het korps uitdrukkelijk was medegedeeld, dat indien hij in de toekomst wederom blijk mocht

geven van onvoldoende ijver-, plichtsbetrachting of gedrag, hij voor terugstelling in rang zou worden voorgedragen, en hij na dien op ***15*** *en* ***23*** *October 1934 respectievelijk was gestraft wegens onvoldoende plichtsbetrachting en schromelijk plichtsverzuim, thans als sergeant van de week, zonder daartoe toestemming gevraagd te hebben, na het avondappèl het kampement eigendunkelijk te oerlaten en te mankeeren op een buitengewoon appèl.*

Beklag ongegrond. Xtraf (terugstelling van sergeant 2e klasse tot den stand van fuselier) en strafreden, behoudens eenige kleine redactieverbeteringen, gehandhaafd.

H.M.G.: De chef van den strafoplegger heeft bij dezelfde beslissing, waarbij hij het beklag ongegrond bevond, klager gestraft met 8 dagen verzwaard amest wegens „Bij het onderxoek over een door hem ingediende reclame gelogen". Liegen bij het onderxoek in een beklagxaak levert op een oneerbiedigheid van den klager jegens zijn strafoplegger dan wel jegens den meerdere, met het onderzoek dier zaak belast.

De Krijgsraad had daarom zijne beslissing óók moeten uitstrekken tot deze beslissing van den meerdere. Nu de Krr. dit verzuimd heeft, ter zake door den Krr. nog geen onderzoek is ingesteld, de aard daarvan herstel van het verzuim door het H.M.G. niet toelaat, verstaat het Hof, dat de processtuklcen aan den Krr. zullen worden teruggezonden en beveelf dal de Krr. alsnog eene beslissing aal nemen ten aanzien van die tweede straf met strafreden.

Bij eene aanvullende beschikking verklaart de Krr. het beklag ook ten aanzien van de door den chef van den strafoplegger bij diens beslissing opgelegde straf ongegrond, met handhaving aan straf en strafreden.

Het H.M.G. keurt vervolgens beide beschikkingen van den Krr. goed.

BESCHIKKING,

genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake: S., algemeen stamboeknummer ...., oud **f** .. jaren, geboren te S. (B.), laatstelijk dienende als Javaansch fuselier van het 10de Bataljon Infanterie t(. W.,

Klager over de straf van „terugstelling tot den stand van fuselier" met de omschrijvende reden: „Nadat hem ingevolge een van den Inspecteur der Infanterie bekomen opdracht, hij aankomst bij het korps, uitdrukkelijk was medegedeeld, dat indien hij in de toekomst wederom blijk mocht geven van onvoldornden ijver, plichtsbetrachting of gedrag, hij voor terugstelling in rang zou worden voorgedragen, nadien op 15 en 23 October 1934 respectievelijk gestraft wegens onvoldoende plichtsbetrachting en schromelijk plichtsverzuim, hebbende hij thans als sergeant van de weck, zonder daartoe toestemming gevraagd te hebben, na het avondappel het kampement eigendunkelijk verlaten en gemankeerd op een buitengewoon appèl",

hem opgelegd op den 11den Januari 1935 door zijn Korpscommandant, den Luitenant-Kolonel der Infanterie G.P.W., welke straf en strafreden door den chef van den strafoplegger, den Commandant van het 1e Regiment Tnfanterie te W., den Kolonel der Infanterie W. F. E., zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring, gedagteekend W. ddo. 2 December 1934 [1]) van den Commandant van het 10de Bataljon Infanterie aldaar, den Luitenarit-Kolonel G.P.W., waaruit blijlit, dat klager op den 31sten Januari 1935 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van „terugstelling tot den stand van fuselier" met omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den 29sten Januari 1935 de beslissing van den Chef van den straf-oplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij een ongedateerd bezwaarschrift van klager, en een verklaring van den strafoplegger, dat hij bij niet gebleken noodzakelijkheid niet uitdrukkelijk wenscht als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord;

Gehoord den klager;

O., dat uit boveneerstgenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafhoek en een afschrift schrijven No. 97/IIb van den Commandant van het 1e Regiment Infanterie blijkt, dat de bij de regeling van het Recht van Beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd. weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager ter terechtzitting heeft erkend, dat hij — als in de strafreden is omschreven — sergeant van de week zijnde, het kampement na het avondappèl heeft verlaten zonder vergunning te hebben gevraagd zich te mogen doen vervangen — zeggende, dat hij wel een vervanger heeft gehad n.l. de Javaanschc sergeant 1ste klasse Bawok — en dat hij denzelfden nacht heeft gemankeerd op een buitengewoon appèl, en alleen als bezwaar heeft aangevoerd, dat de opgelegde straf hem veel te zwaar heeft getroffen;

G., dat klager ook heeft erkend, dat hij bij zijn aankomst bij het korps in kennis is gesteld met de in afschrift bij de stukken aanwezige waarschuwing van den Inspecteur der Infanterie ddo. 21 Juli 1934 houdende. dat indien hij in de toekomst wederom blijk mocht geven van onvoldoende ijver, plichtsbetrachting of gedrag, hij andermaal voor terugstelling ware voor te dragen;

Gezien de bij de stukken aanwezige voordracht tot terugstelling van thans klager tol een lageren rang wegens onvoldoende ijver, plichtsbetrachting en gezagshandhaving, het daarop ingewonnen

[1]) Deze datum zal wel op een schrijffout berusten. Red. M.R.T.

advies van de geneeskundige commissie en het voorstel van den Inspecteur van den Militairen Geneeskundigen Dienst ddo. 18 Juli 1934 om hem niet te degradeeren, maar slechts over te plaatsen naar een ander garnizoen;

O., dat uit klagers strafboek blijkt, dat hij inderdaad na 21 Juli 1934 nog twee nialen is gestraft — gelijk in de strafreden, waartegen thans beklag, is aangehaald als respectievelijk onvoldoende plichtsbetrachting, en schromelijk plichtsverzuim;

O., dat het tweede geval in het strafboek is omschreven als ,,als commandant van een garnizoenswacht onvoldoende toezicht uitgeoefend op de waakzaamheid van zijn wacht, zijnde bij een visitatie van den onderofficier van piket alle niet op post staande manschappen slapende aangetroffen. hij zelf als wachtcommandant in liggende houding op den vloer, voorgevende poesing te zijn", weswege klager toen is gestraft met tien dagen verzwaard arrest;

O., dat den Krijgsraad de thans opgelegde straf nllrszins gerechtvaardigd is voorgekomen op grond van de voorgaande straffen, in verband met de gegeven ernstige waarschuwing;

O., dat ook de omschrijvende reden moet morden geacht de feiten, die tot de strafoplegging hebben geleid. juist te hebben omschreven, zijnde echter — enkel uit een taalkundig oogpunt — eenige kleine redactieverbeteringen wenschelijk;

O., dat derhalve het beklag geheel ongegrond moet worden verklaard;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht:

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de straf, zooals deze ook is gehandhaafd door den chef van den strafoplegger;

Wijzigt de strafreden, zooals deze door den chef van den strafoplegger is gehandhaafd, eenigszins;

Bepaalt, dat deze zal luiden: ,,Nadat hem ingevolge een van den Inspecteur der Infanterie bekomen opdracht, bij aankomst bij het korps, uitdrukkelijk was medegedeeld, dat indien hij in de toekomst wederom blijk mocht geven van onvoldoende ijver, plichtsbetrachting of gedrag, hij voor terugstelling in rang zou worden voorgedragen, en hij nadien op 15 en 23 October 1934 respectievelijk was gestraft wegens onvoldoende plichtsbetrachting en schromelijk plichtsverzuim, thans als sergeant van de week, zonder daartoe toestemming gevraagcl te hebben, na het avondappèl liet kampement eigendunkelijk te verlaten en te mankeeren op een buitengewoon appèl";

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van clezc beschikking.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 22 Maart 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn en Mr. W. Andrée Wiltens.

Het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië,

Gezien de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi dd. 26 Februari 1935, waarbij enz. (zie de hiervóór opgenomen beschikking);

Nog gezien de stukken van den processe;

O., dat de chef van den strafoplegger, de Kolonel der Infanterie W. F. E., blijkens diens schrijven dd. 28 Januari 1935 stuk *e* rood bij dezelfde beslissing, waarbij hij klager's reclame ongegrond bevond en de straf en strafreden waarvan beklag handhaafde, klager heeft gestraft met 8 dagen verzwaard arrest, luidende de bijbehoorende strafreden: „Bij het onderzoek over een door hem ingediende reclame gelogen", welke straf en strafreden blijkens het overgelegd afschrift van klagers strafboek zijn ingeschreven op 29 Januari 1935;

dat liegen bij het onderzoek in een beklagzaak oplevert een oneerbiedigheid van den klager jegens zijn strafoplegger dan wel jegens den meerdere, met het onderzoek dier zaak belast;

O., dat krachtens het bepaalde bij art. 67 lid 4 van het Wetboek van Krijgstucht de beslissing van den Krijgsraad zich ook behoort uit te strekken tot van de beslissing van den meerdere deel uitmakende straffen, den klager opgelegd wegens oneerbiedigheid bij het onderzoek der beklagzaak, doch in het onderwerpelijk geval de Krijgsraad heeft verzuimd, zoodanige beslissing te geven;

O., dat dit verzuim alsnog behoort te worden hersteld en, mede in aanmerking genomen, dat terzake door den Krijgsraad nog geen onderzoek is ingesteld, de aard daarvan herstel door het Hof niet toelaat, weshalve krachtens het bepaalde bij art. 68 lid 2 van voornoemd wetboek, de stukken met 's Krijgsraads beschikking aan dien Raad behooren te worden teruggezonden en 's Hofs beslissing moet worden aangehouden, totdat op het geheele beklag door den Krijgsraad zal zijn beslist;

Gezien de artt. 67 en 68 van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende:

Beveelt, dat de Krijgsraad te Tjimahi alsnog een beslissing zal nemen ten aanzien van de straf, aan klager op 29 Januari 1935 opgelegd door zijn Regimentscommandant, den Kolonel der Infan-

terie W. P. E. en ten aanzien van de daarbij behoorende strafreden;

Verstaat, dat de processtukken met dc beschikking zullen worden teruggezonden aan voormelden Krijgsraad;

Gelast dien Krijgsraad voorschreven processtukken na herstel van voormeld verzuim den Hove weder te doen toekomen;

Houdt de eindbeslissing op het onderwerpelijk beklag aan, totdat de Krijgsraad daarover in vollen omvang zal hebben beslist.

AANVULLENDE BESCHIKKING genomen door den Krijgsraad [1]) te Tjimahi inzake: S., algemeen stamboeknummer .., oud ± .. jaren, geboren te S., (W. Afd. B.), laatstelijk dienende als Javaansch fuselier van liet .. de Bataljon Infanterie te W.,

Klager over de straffen van 1° enz. (Zie de hiervóór opgenomen beschiliking van 26 Februari 1935) en 2° acht dagen verzwaard arrest met de omschrijvende reden: „Bij het onderzoek over een door hem ingediende reclame gelogen", hem opgelegd op den 29en Januari 1935 door den chef van den strafoplegger voornoemd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de beschikking van liet Hoog Militair Gerechtshof' van Nederlandsch-Indië ddo. 22 Maart 1935 No. 23, waarbij is bevolen, dat dc Krijgsraad te Tjimahi alsnog een beslissing zal nemen ten aanzien van de straf van „acht dagen verzwaard arrest" aan klager op 29 Januari 1935 opgelegd door zijn Regimentscommandant, den Kolonel der Infanterie W. F. T., en ten aanzirn van de daarbij behoorende strafreden, luidende: „Rij het onderzoek over een door hem ingedicncle reclame gelogen";

Gelezen het proces-verbaal van het aan klager door een tot straffen bevoegden mecrdere te W. met toepassing van artikel 67(1) van liet Wetboek van Krijgstucht afgenomen verhoor, en de toelichtingen van den chef van den strafoplegger, den Kolonel E. voornoemd, vervat in diens aan den Krijgsraad gericht schrijven van 12 April 1935 No. 578/II b, met de bijlagen daarvan;

O., dat klager heeft erkend, dat hij in het door hem ingediend schriftelijk beklag afgegeven aan den Regimentscommandant (thans bij de stukken aanwezig) èn tijdens het onderzock zijner reclame door den Regimentscommandant voornoernd, heeft gelogen, door te beweren, dat er op den 29sten December 1934 geen compagniesrapport was gehouden, en als reden daarvoor heeft opgegeven, dat hij zijne gedachten niet goed heeft kunnen ordenen van wege hevige gemoedsaandoeningen veroorzaakt door ziekte van zijne echtgenoote;

dat hij op den 29sten December 1934 den korporaal van de week — daar hij zelf bezig was met het uitzoeken van wacht- en corveediensten — heeft gelast bij het compagniesrapport aanwezig te zijn, wanneer dit gehouden zou worden, en te omstreeks één uur

---

[1]) De Krijgsraad was samengesteld op dezelfde wijze als vermeld in de beschikking van 26 Februari 1935. Red. M.R.T.

op dien dag heeft geweten, dat er compagniesrapport gehouden was, hebbende hij toen het rapportboekje op de tafel van den sergeant van de week zien liggen, waarin de namen waren ingevuld der militairen, die dien dag op het rapport waren verschenen;

O., dat klager in zijn aan den Regimentscommandant gericht schriftelijk beklag voormeld heeft verklaard, dat hij op Zaterdag, 29 December 1934, van plan is geweest om op het compagniesrapport te vragen om dien dag na het avondappel zijn dienst te mogen overgeven aan een collega ten cincle zelf naar huis te mogen gaan, doch dat hij dit niet heeft kunnen doen, omdat er op dien dag geen compagniesrapport was gehouden;

O., dat de chef van den strafopleggeï in zijne toelichtingen voormeld heeft meegedeeld, dat hij klager persoonlijk heeft gevraagcl of hij volhardde bij zijne bewering, dat op 29 December 1934 geen compagniesrapport was gchoudcn, en klager daarop volmondig met ,,ja" heeft geantwoord;

O., dat de Krijgsraad nu van oordeel is, dat het nader onderzoek heeft uitgewezen, dat klager inderdaad bij he? onderzoek zijner reclame heeft gelogen, doch niet, dat de door hcm opgegeven ziekte zijner echtgenoote daarvoor als excuus kun gelden of zelfs op dat liegen eenigen invloed heeft gehad;

O., dat de deswege opgelegde straf niet te zwaar is voorgekomen, en het feit ook moet worden geacht met juistheid in de strafreclen te zijn omschreven;

O., dat het beklag dcrhnlve ook ten aanzien van de door den chef van den strafoplegger bij diens beslissing opgelegde straf ongegrond moet worden verklaard;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Nader beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart liet beklag ook ten aanzien van de door den chef van den strafoplegger bij diens beslissing opgelegde straf met strafreden ongegrond;

Handhaaft deze straf met de strafreden.

Aldus gedaan op heden, den derden Mei 1900 en vijf en dertig.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandseh-Indië.

Beschikking van 7 Juni 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, majoor der infanterie M. E. A. van Goor en Mr. H. Toxopëus (plv.).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien 's Hofs beschikking ddo. 22 Maart 1935, genomen in de beklagzaak van S., algemeen stamboelinummer .., oud .. jaren,

geboren te S. (Westerafdeeling van R.) vóór de tenuitvoerlegging der straf, waarover beklag clienrnde als Javaansch sergeant 2dc lilassr, laatstelijk dienende als Javaansch fuselier van het 10de Bataljon Infanteric te W., waarbij aan den Krijgsraad te Tjirnahi is bevolen, alsnog een beslissing te nemen ten aanzien van de straf, aan klager op 29 Januari 1935 opgelegd, door zijn Regimentscommandant, den Kolonel der Infanterie W. E. E. en ten aanzien van de daarbij behoorende strafreden;

Herlezen de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. 26 Februari 1935, in 's Hofs voorschreven bcschiliking nader omschreven;

Gezien de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. **3** Mei 1935, waarbij hel beklag ook ten aanzien van vorenbedoelde strafreden, te weten: „Bij het onderzoek over een door hem ingediende reclame gelogen" en de terzake daarvan opgelegde straf, acht dagen verzwaard arrest, ongegrond is verklaard;

Overwegende, dat liet bij 's Hofs beschikking dclo. 22 Maart 1935 geconstateerde verzuim is hersteld en het College zich niet 's Krijgsraads beide beslissingen, alsmede met de gronden, waarop zij steunen, ten volle kan vereenigen, zoodat dezelve behooren te worden goedgekeurd;

Gezien artikel 68 van hel Wetboek van Krijgstucht;

BESCHIKKENDE:

Keurt goed de beschikkingen, door den Krijgsraad te Tjimahi resprcticvelijk op 26 Februari cri **3** Mei **1935** op het onderwerpelijk beklag genomen;

Gelast, dat deze beschikkingen naar haren inhoud behoorlijk worden ten uitvoer gelegd.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 4 Juni 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: Majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, kapitein der infanterie W. A. M. Gocdhart, eerste-luitenant der Genie J. P. Z. Tulfer en eerste-luitenant-adjudant der infanterie H. TV. Hartwig.

Als brignde-commandant onvoldoende contrôle uitgeoefend op de richtige uitvoering van een door zijn compagniescommandant uitdrukkelijk gegeven order.

Beklag ongegrond. Straf gehandhaafd, strafreden behoeft eenige wijziging, echter niet komende ten gunste van klager.

Klager heeft bij het onderzoek der beklagzaak ergerlijk gelogen. De Krijgsraad meent zich echter te moeten onthouden van eene beslissing op die gebleken oneerbiedigheid. van oordeel dat die eene afzonderlijke correctie behoeft van een tot straffen bevoegden meerdere.

Anders H.M.G.: De Rrr. heeft te weinig rekening gehouden met het karakter van het beklag. Er moet een scheiding worden gemaakt tusschen zuiver militair en beklagterrein. De Krr. als beklagrechter in tweede instantie bexit overeenkomstige bevoegdheden als de beklagrechter in eerste instantie. Op grond van verschillende bepalingen van Icet W.v.K. was de Krr. i.c. dan ook wettelijk bevoegd om wegens het hardnekkig liegen van klager desgeraden straf op te leggen. Het Hof verstaat mitsdien. dat de processtukken aan den Krr. zullen worden teruggezonden en beveelt dat dit college alsnog een beslissing zal nemen ten aanzien van het geconstateerde oneerbiedig gedrag van klager tijdens het onderzoek van de beklagzaak.

Bij nadere beschikking straft de Krr. klager alsnu met 8 dagen verzwaard arrest wegens „oneerbiedigheid bij het onderxoek van het beklag door dit door liegen ie bemoeilijken."

Het H.M.G. keurt vervolgens de beide beschikkingen van den Krr. goed.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake E., algemeen stamboeknummer .., oud 40 jaren, geboren tc A. (A.), laatstelijk dienende als Europeesoh sergeant bij het ..de Bataljon Infanterie te P., klager over de straf van „acht dagcn licht arrest", met de omschrijvende reden, luidende: ..Als brigade-commandant onvoldoende zorg besteed aan zijn brigade, waardoor verscheidene manschappen hunne klamboes op verkeerde wijze hadden opgehangen", hem opgelegd op den 8sten April 1935 door zijn compagniescommandant, den Kapitein der Infanterie N. A. D. S., welke straf en strafreden door den chef van den strafoplegger, den Kapitein der Infanterie D. J. W. H., commandant van het ..de Bataljon Infanterie te P., zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend P., ddo. 17 April 1935, van den Commandant van hrt ..de Bataljon Infanterie aldaar, den Kapitein der Infanterie D. J. W. H., waaruit blijkt, dat klager op den 15den April 1935 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf ven „acht dagen licht arrest" met de omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den 12den April 1935 de afwijzende beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betreklíing hebbende bescheiden, waarbij rcne schriftelijke toelichting van den strafoplegger, die tc kennen heeft gegeven, dat hij niet uitdrukkelijk wenscht ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord;

Gezien de processen-verbaal van de met toepassing van dc artikelen 67 jo. 62 van het Wetboek van Krijgstucht te P. geliouden vcrhoorcn van den klager en van dc gctuigcn P. J.G. de L., A. van W., D., M., A., S., H. R. W., R., F. L. en Au.;

Mede gezien de schriftelijke toelichting van den tot straffen bevoegden meerdere die de verhooren heeft afgenomen;

O., dat uit boveneerstgenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafboek en de bij de stukken aanwezige beslissing van den chef van den strafoplegger ddo. 12 April 1935 blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen — in aanmerking genomen, dat de laatste dag van den termijn van twee dagen voor het voortgezet beklag een Zondag was — in acht zijn genomen en lilagcr den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat door het gehouden onderzoek is komen vast te staan: (toelichting strafoplegger en verklaring getuige de L. hebbende klager hiertegen niets in te brengen):

1° dat klagers compagniescommandant, de Kapitein H. A. D. S., omstreeks 15 Maart 1935 heeft bevolen, dat de hangklamboes — slaaptafels voor de geheele compagnie op uniformr wijze dienden te worden opgehangen en tevens een model op karton heeft gemaakt en beschikbaar gesteld;

dat de Kapitein einde Maart bij afwezigheid van den troep, vergezeld van den korporaal van de week inspecties heeft gehouden, waarbij bleek, dat in de 1ste sectie geen, in de 2de sectie slechts enkele. doch in de 3de sectie waarvan klager dd. sectie-commandant was (7de, 8ste en 9de brigade) liet meerendeel der klarnbors nog niet model waren opgehangen;

dat bij thuiskomst van den troep het kader werd verzameld, waarbij ook klager, cri onder mededeeling van de namen der nalatigen, voor de laatste maal opdracht werd gegeven de verzuimen te herstellen;

dat op 8 April d.a.v. wederom inspectie werd gehouden en toen is gebleken, dat in klagers sectie vele klamboes nog niet model waren opgehangen n.l. 3 in de 7de en 13 iri de 9e brigade;

dat dc desbetreffende brigadecommandanten — ook klager — en de nalatige manschappen der 9de brigade, 13 in getal, toen zijn gecorrigeerd, de eersten, omdat bij den compagriiescomniandant de overtuiging bestond, dat aan de brigade's onvoldoende zorg was besteed i.c. onvoldoende contrôle was gehouden op de richtigc uitvoering der gegeven bevelen;

2° (verklaring getuige van W.):

dat de brigadier A. van W., ingedeeld bij de derde brigade van klagers compagnie, op last rnet het door den Kapitrin verstrekte model (schetsje) de heele compagnie, ook de negende brigade, is rondgegaan om dr menschen de bedoeling duidelijk te maken, de schets heeft uitgelegd, theorie hceft gegeven en voorgedaan, zijnde klager toen niet aanwezig;

3° (verklaringen der andere getuigen, allen van klagers brigade):

dat klagers werkzaamheid aangaande de uitvoering van het door den compagniescommandant met betrekking tot de hangklamboe's gegeven bevel, is beperkt gebleven tot het elken dag bij zijn komst op de 9de brigade roepen van „awas anak² moesti pasang klamboe jang betoel", „pas op kinderen (onderhebbenden van één brigade) jullie moeten je klamboe goed ophangen", althans van woorden met deze strekking, en hij noch zelf theorie heeft gegeven, noch ooit aan het aan hem als sectie-commandant ondergeschikte kader heeft opgedragen om theorie te geven of contrôle te oefenen inzake het ophangen van de hangklamboe's;

O., dat klager zich heeft verstout om in zijne verhooren te beweren:

1° dat hij de order van zijn compagniescommandant betreffende de hangklamboe's persoonlijk aan de derde sectie heeft bekendgemaakt, zeggende die daartoe terstond op het micldenpad der sectie te hebben verzameld, de bevolen wijze van ophangen aan de daar aanwezige ongeveer 25 manschappen der sectie te hebben uitgelegd, en het met de klamboe van de hoekslaapplaats van de oostelijke chambrée (die van getuige B.) te hebben voorgedaan;

2" dat hij den volgenden dag speciaal op de 9de brigade het ophangen der klamboe's nadrukkelijk heeft besproken inet de manschappen van die brigade, hen man voor man heeft aangesproken en voorgedaan, en tenslotte hen gedreigd hecft met rapport maken als het voortaan bij iemand nog niet ín orde zou zijn;

3" dat hij de brigades der 3de sectie daarna wel 3 of 4 keer per week op de bevestiging der hangklamboe's heeft geinspecteerd, doch nimmer afwijkingen heeft aangetroffen;

O., dat deze beweringen niet slechts als onwaar zijn weersproken door de getuigen, op wie klager zich heeft beroepen, doch uit de toelichtingen van den ondervrager voormeld en het onderschrift daarvan is gebleken, dat klager na het daarnaar ingestelcle grondig onderzoek tenslotte heeft moeten erkennen, dat hij *geen* theorie had gehouden:

O., dat de Krijgsraad van oordeel is, dat door het bovenweergegevene alleszins duidelijk is geworden, dat klager inderdaad onvoldoende zorg heeft besteed aan de uitvoering van het door zijn coinpagniescommandant met betrekking tot de hangklamboe's der slaapplaatsen gegeven bevel en deswege terecht is gestraft, terwijl ook de opgelegde straf wel evenredig is te achten aan de begane nalatigheid;

O., dat het College de vraag in beschouwing heeft genomen of het ergerlijk liegen van klager, bovenvermeld, als oneerbiedigheid bij liet onderzoek van het beklag in het door den Krijgsraad bevolen onderzoek, behoort te leiden tot het opleggen van een tweede straf naast die waarover beklag;

dat de toepasselijkverklaring in artikel 67, lid 1 van hei Wetboek van Krijgstucht van het geheele artikel 63 van hetzelfde Wetboek

hierop schijnt te wijzen, evenals ook de Memorie van Toelichting op het ontwerp Wetboek van Krijgstucht (art. 70) met name de zinsnede:

„De aan den Krijgsraad en aan het Hoog Militair Gerechtshof „toegekende bevoegdheid tot straf*verzwaring*, in wezen gelijk- „staande met de oplegging van een nieuwe straf *naast* de oorspron- „kelijk opgelegde, brengt mede de bevoegdheid tot oplegging van „straf, wegens de indiening van een onredelijk beklag, of wegens „*oneerbiedigheid* door den inhoud van het belilag of *bij het onder- „zoek* daarvan";

dat de Krijgsraad nu zich heelt afgevraagd of deze niet zeer duidelijke zinsnede inderdaad aldus moet worden gelezen, dat de Krijgsraad (c.q. het Hoog Militair Gerechtshof) in hrt geval van gebleken oneerbiedigheid door liegen of anderszins bij liet onderzoek van het beklag door *den Krijgsraad*, de opgelegde straf niet heeft te verzwaren, d.i. een zwaardere straf op te leggen, *in stede* van die waarover beklag, doch een *tweede* straf behoort op te leggen naast die waarover beklag;

dat het College hieromtrent geen voldoende overtuiging heeft kunnen verkrijgen;

dat dit toch zou meebrengen, dat de Krijgsraad in dit bijzondere geval *zelf* strafoplegger zoude worden;

dat het Wetboek van Krijgstucht echter den Krijgsraad (c.q. het Hoog Militair Gerechtshof) niet kent als een strafbevoegdheid bezittende autoriteit (vgl. art. 34—38), en aan eene zoodanige bevoegdheid heb euvel zou kleven, dal dan geen beroep zou openstaan bij eene hoogcre autoriteit;

dat de Krijgsraad zich — nu eene zoodanige bevoegdheid niet met zoovele woorden in liet Wetboek van Krijgstucht is torgekend — onthoudt van het geven eener beslissing op de gebleken oneerbiedigheid van klager, en van oordeel is, dat die ecnr afzonderlijke correctie behoeft van een tot straffen bevoegden meerdere;

O., dat dc redactie der strafreden, zooals deze in eerste instantie is gehandhaafd naar 's Krijgsraads oordeel eenige wijziging behoeft, daar dc aard van de overtreding daarin niet geheel voldoende is uitgedrukt, terwijl daarentegen de vermelding aan het slot van de gevolgen beter kan worden weggelaten, welke wijzigingen echter niet kunnen worden aangemerkt als komende teil gunste van klager;

O., dat mitsdien het beklag geheel ongegrond behoort te worclrn verklaard;

Gelet op § VI van liet Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de straf, zooals cleze ook is gehandhaafd door den chef van den strafoplegger;

Wijzigt de strafreden, zooals dezc is gehandhaafd door den chef van den strafoplegger;

Bepaalt, dat deze zal luiden:

„Als brigade-commandant onvoldoende contrôle uitgeoefend op de richtige uitvoering van een door zijn compagniescommandant uitdrukkelijk gegeven order":

Gelast. dat hiervan melding zal worden gemaalit in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 29 Juli 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andrée Wiltens, lilitenant-kolonel der infanterie M. E. A. van Goor en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. 4 Juni 1935 enz.;

Kog gezien de stukken:

O., ten aanzien van de redenen. welke den Krijgsraad ertoe hebben geleid geen bijkomendr straf op te leggen wegens het optreden van klager tijílcns het onderzoek van de zaak door den Krijgsraad:

dat door den Krijgsraad bij het nemen zijner beslissing ter zake te weinig rekening is gehouden met het *karakter* van het beklag;

dat toch op grond van het. in het eerste lid van het — ten deze van het overeenkomstige artikel 50 der (Sederlandsche) Wet op de Krijgstucht afwijkende — artikel 45 van het Wetboek van Krijgstucht gemaakte, voorbehoud dat liet in dat artikel gegeven voorschrift slechts geldt „indien over de opgelegde straf geen beklag is gedaan", moet worden aangenomen dat met de indiening van het beklag de zaak van het zuiver militair terrein is ove gegaan naar het terrein van het beklag, hetgeen in de toelichting op genoemd artikel 45 nader is uiteengezet [1]);

dat mitsdien alle behandelingen, na de indiening van een beklag over opgelegde krijgstuchtelijke bestraffing bij de behandeling daarvan verricht, moeten worden beschouwd als te liggen buiten bedoeld zuiver militair terrein, zoodat de voor dit terrein in § IV gegeven voorschriften niet gelden voor hrt terrein van het beklag, waarnaar de zaak is overgegaan en ten aanzien waarvan § VI regelen bevat;

dat de scheiding tusschen zuiver militair en beklagterrein onder meer tot uitdrukking komt in het voorschrift van het tweede lid

---

1) Zie M.R.T. XXVIII, 5161517. Red. M.R.T.

van artikel 46 van liet Wetboek van Krijgstucht, welk voorschrift door het in den aanhef gemaakte voorbehoud andere gevolgen verbindt aan de wijziging eener krijgstuchtelijke bestraffing. indien deze geschiedt op grond der in meergeiioenid artikel 45 toegekende bevoegdheid, clan indien zij geschiedt op grond van de bevoegdheid voortvloeiencle uit liet bepaalde in het eerste lid van artikel G3 in verband rnct het bepaalde in het eerste en in het tweede lid van artikel 64 van liet Wetboek van Krijgstucht;

dat in analogie met het voorafgaande, rekening houdende met het karakter van het beklag, eveneens onderscheid moet worden gemaakt tusschen de oplegging eener straf door een meerdere op grond vaii de bevoegdheid hem toegekend in een der artikelen 34–38 van het Wetboek van Krijgstucht, en de oplegging eener straf door een als beklagrechter optredenden meerdere, die zijne bevoegdheid ter zake ontleent aan het bepaalde in artikel 10. eerste lid, van dat wetboek, dat de beslissing kan r-trekken tot wijziging van de bestraffing:

dat de bevoegdheid tot strafoplegging door den als beklagrechter handelenden meerdere in overeenstemming met het voorafgaande mede blijkt uit het bepaalde aan het slot van liet vierde lid van artikel 67, gelezen in verband met liet bepaalde aan het slot van het tweede lid van artikel 63 van meergenoemd wetboek, waaruit ten duidelijkste valt af te leiden, dat *na* liet in behandeling nemen van het beklag een bijkomende straf kan zijn opgelegd wegens oneerbiedigheid bij het onderzoek van het beklag;

dat cle Krijgsraad in zijne hoedanigheid van beklagrechter in tweecle instantie ingevolge liet bepaalde in het eerste lid cn in de verdere leden van artikel 67 en in het eerste lid van artikel 70 van het Wetboek van Krijgstucht overeenkomstige bevoegdheden bezit als de beklagrechter in eerste instantie;

dat de door den beklagrechter, indien daartoe aanleiding bestaat, opgelegde bestraffing. rekening lioudenclc met liet voorafgaande niet kan worden aangemerkt als een *krijgstuchtelijke* bestraffing in den zin der wet, tot het opleggen waarvan slechts de hiërarchiek boven den gestrafte gestelde militaire autoriteit bevoegd is, hetgeen niet alleen blijkt uit het — ware zulks niet liet geval geheel overbodige — slot van liet eerste lid van het reeds eerder genoemde artikel 70, doch mede uit liet voorschrift opgenomen aan het slot van artikel 63, tweede lid. en aan het slot van artikel 67, vierde lid, van het Wetboek van Krijgstucht, welk voorschrift het volgen van den ***gewonen*** weg van beklag over krijgstuchtelijke bestraffing uitsluit ten aanzien van eene door den beklagrechter als zoodanig opgelegde bestraffing;

dat op grond van al liet voorafgaande cle Krijgsraad in het onderwerpelijke geval clan ooli wettelijk bevoegd was om wegens het hardnrkliig liegen van klager tijdens liet onderzoek desgeraden straf op tc leggen;

O., dat de Krijgsraad derhalve alsnog hiertoe in de gelegenheid behoort te worden gesteld;

Gezien de artt. 67 en 68 van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende:

Beveelt, dat de Krijgsraad te Tjimahi alsnog een beslissing zal nemen ten aanzien van het door dit College bij de onderwerpelijke beschikking geconstateerde oneerbiedig gedrag van klager tijdens het onderzoek door den Krijgsraad van de betreffende beklagzaak;

Verstaat, dat de processtukken met de beschikking zullen worden teruggezonden aan voormelden Krijgsraad;

Gelast dien Krijgsraad, voorschreven processtukken na het geven van voormelde beslissing den Hove weder te doen toekomen;

Houdt de eindbeslissing op het onderwerpelijk beklag aan, totdat de Krijgsraad voorschreven beslissing zal hebben genomen.

NADERE BESCHIKKING,

genomen door den Krijgsraad te Tjimahi [1]) inzake E. enz., klager over de straf van acht dagen licht arrest. ... enz.

DE KRIJGSRAAD,

Herlezen zijne in deze zaak genomen beschikking ddo. 4 Juni 1935 No. 9R/1935, voorzoover daarbij is te kennen gegeven dat de Krijgsraad meent zich te moeten onthouden van het opleggen van straf op de gebleken oneerbiedigheid van klager door te liegen in het door den Krijgsraad bevolen onderzoek op grond dat eene zoodanige bevoegdheid den Krijgsraad in het Wetboek van Krijgstucht niet is toegekend;

Gelezen de in dezelfde zaak gegeven beschikking van hei Hoog Militair Gercchisliof van Nederlandsch-Indië ddo. 29 Juli 1935 No. 62, waarbij is verstaan dat de Krijgsraad wettelijk bevoegd was om wegens het hardnekkig liegen van klager tijdens het onderzoek desgeraden straf op te leggen, en gelast alsnog een beslissing te nemen ten aanzien van het bij de onderwerpelijke beschikking geconstateerde oneerbiedig gedrag van klager tijdens het onderzoek door den Krijgsraad van de betreffende beklagzaak;

willende gevolg geven aan en zich gedragen naar 's Hofs beschikking;

aansluitend bij hetgeen in de eigen beschikking ten aanzien van het gedrag van klager in het door den Krijgsraad bevolen onderzoek van zijn beklag is overwogen, waar de gronden zijn opgesomd waarop de Krijgsraad heeft aangenomen dat klager zich in genoemd onderzoek heeft schuldig gemaakt aan ergerlijk liegen, mitsdien aan oneerbiedigheid bij het onderzoek van zijn beklag;

O., dat klager deswege, apart van de straf waarover beklag, nog straf verdient;

---

[1]) Samengesteld als vermeld bij de beschikking van 4 Juni 1935.

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht en Hofs beschikking voormeld;

Nader beschikkende op het ingesteld beklag;

Vult aan de beschikking daarop ddo. 4 Juni 1935 genomen;

Straft klager wegens „oneerbiedigheid bij het onderzoek van het beklag door dit door liegen te bernoeilijken" met acht dagen verzwaard arrest;

Gelast dat hiervan mede melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking [1]).

Aldus gedaan op heden den tienden Augustus 1900 en vijf en dertig.

---

[1]) Bij beschikking van het H.M.G. van 6 September 1935 is bovenstaande beschikking van den Krijgsraad, evenals die van 4 Juni 1935 goedgekeurd. Red. M.R.T.

AMBTENARENRECHTSPRAAB.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 12 December 1935.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Beroep tegen een besluit van den Minister van Defensie, houdende eene beschikking op een door klager ingezonden bezwaarschrift tegen de invulling van zijn beoordeelingslijst.

Beroep, als te laat ingesteld, niet-ontvankelijk verklaard. Klager heeft ook niet ten genoege des rechters aangefoond, het beroep zoo spoedig te hebben ingesteld, als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen, daar hij, ook al mocht hij geen dienst doen niettemin geacht moet worden zeer wel in staat te zijn geweest tijdig een beknopt, zakelijk, klaagschrift tegen de bestreden beslissing gericht, samen te stellen of te doen samenstellen, overmits de daarvoor vereischte werkzaamheid allerminst kan worden gerekend tot „ingespannen geestelijke(n) arbeid" (waarvan hij zich volgens verklaring van een zenuwspecialist tijdelijk moest ontlzouden).

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

A., luitenant-kolonel, commandant van het .... Regiment infanterie, wonende te B., in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: L. C. Rietveld, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te 's-Gravenhage.

De Centrale Raad van Beroep,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie, d.d. 12 Juni 1935 beschikkende op een door den luitenant-kolonrl A., commandant van het .... Regiment Infanterie, onder dagteekening van 27 April 1935 ingezonden bezwaarschrift, als bedoeld in § 29 van het Voorschrift-beoordeelingslijsten — gezien het advies, nopens vorenbedoeld bezwaarschrift uitgebracht door een Commissie, als bedoeld in § NO van vorenaangehaald voorschrift — ter kennis van adressant heeft gebracht:

I. dat hem naar de meening van hem — Minister — in de gewone beoordeelingslijst van 11 Maart 1935 geen onrecht is gedaan;

II. dat het zal worden beschouwd, alsof de invulling van de bedoelde beoordcelingslijst luidt, als bij die beschikking nader is aangegeven;

O. dat klager tegen dit besluit in hooger beroep is gekomen bij klaagschrift, hetwelk blijkens poststempel, voorkomende op den omslag, waarin het geschrift was besloten, 26 Augustus 1935 aan de post was toevertrouwd;

O. dat deze Raad, bij beschikking van 26 September 1935, klager, wegens overschrijding van den termijn, bedoeld in artikel 60, lid 1, der Ambtenarenwet 1929, niet-ontvanlielijk heeft verklaard in zijn beroep;

O. dat klager tegen deze beschikking tijdig verzet heeft gedaan, bij verzetschrift aanvoerende, dat hij van 27 Juni tot 29 Juli 1935 niet in staat was iets te doen en dat zijn gezichtsvermogen na 29 Juli 1935 zoodanig beperkt was, dat hij met veel moeite zijn klaagschrift na zijn bureau-arbeid kon opstellen;

O. dat de Minister van Defensie bij contra-memorie heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijk-verklaring van het beroep wegens te late instelling, subsidiair tot ongegrond-verklaring van het beroep;

In rechte:

O. dat door het tijdig gedaan verzet 's Raads beschikking van 26 September 1935 is vervallen;

O. dat het bestreden besluit 12 Juni 1935 is genomen, zoodat, waar ingevolge het bepaalde bij artikel 60, lid 1, der Ambtenarenwet 1929 beroep moet worden ingesteld binnen 30 dagen na den dag, waarop het aangevallen besluit is genomen, klager, die 26 Augustus 1935 zijn klaagschrift aan de post heeft toevertrouwd, den voor beroep gestelden termijn heeft overschreden;

O. dat, ingevolge het bepaalde bij lid 3 van voormeld artikel, indien een beroep na afloop van den daarvoor bepaalden termijn is ingesteld, het gerecht het verzuim voor gedekt houdt, mits de klager ten genoege des rechters aantoont, het beroep zoo spoedig te hebben ingesteld, als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen;

O. in dit verband allereerst, dat moet worclen aangenomen, dat de bestreden beslissing op 28 Juni 1935 ter kennis van klager is gekomen;

O. voorts, dat klager heeft overgelegd een verklaring d.d. 2 October 1935 van den zenuwspecialist C. J. H. Tempelmans Plat, inhoudende:

„Luitenant-kolonel A. heeft tengevolge van een verlamming van de linkeraangezichtszenuw vanaf 27 Juni tot en met 29 Juli 1935 geen dienst kunnen verrichten en moest zich gedurende dien tijd van ingespannen geestelijke arbeid onthouden. Van af 29 Juli heeft hij wederom lichte bureauwerkzaamheden verricht, doch moest toen zijn bezigheden nog zoovcel mogelijk beperken, vooral ook

tengevolge van een aandoening van het linker oog, die hem bij het lezen en schrijven een groote beperking oplegde."

O. dat klager niettemin geacht moet worden, ook al mocht hij geen dienst doen van 27 Juni tot en met 29 Juli 1935, zeer wel in staat te zijn geweest vóór 30 Juli 1935 een beknopt. zakelijk, klaagschrift tegen de bestreden beslissing gericht, samen te stellen of te doen samenstellen, overmits de daarvoor vereischte werkzaamheid allerminst kan worden gerekend tot ,,ingespannen geestelijke(n) arbeid";

O. dat derhalve niet kan worden aangenomen, dat klager, die zijn klaagschrift 26 Augustus 1935 aan de post toevertrouwde, zijn beroep zóó spoedig heeft ingesteld, als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen, zoodat hij in zijn beroep niet-ontvankelijk moet worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klager niet-ontvankelijk in zijn beroep.

WETGEVING.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting 1935—1936. **85.**

Wijziging en aanvulling bepalingen betreffende de zeden in het Wetboek van Strafrecht ter hetere bescherming van minderjarigen.

VERSLAG. [1])

De vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht is. na kennis te hebben genomen van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens bovengenoemd Wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 27sten Februari 1936.

BAKKER—NORT.
BOON.
KATZ.
KORTENHORST.
GOSELING.
TERPSTRA.
DONKER.

AMENDEMENT VAN
DE HEEREN GOSELING EN TERPSSRA.

(Ingezonden 12 Maart 1936.)

Ondergeteekcndcn hebben de eer het navolgende amendement voor tc stellen op *artikel 5:*

De aanhalingsteekens aan het slot vervallen.

Met een nieuwe alinea wordt het artikel aangevuld als volgt:

Met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden wordt gestraft hij die aan een minderjarige als bedoeld in het eerste lid hetzij eenig geschrift, eenige afbeelding of eenig voorwerp, aanstootelijk voor de eerbaarheid, hetzij eenig middel tot voorkoming of eenig middel tot verstoring van zwangerschap, aanbiedt, blijvend of tijdelijk afstaat, in handen geeft of vertoont, dan wel den inhoud van een geschrift. aanstootelijlr voor de eerbaarheid, in tegenwoordigheid van een minderjarige als bedoeld in het eerste lid, ten gehoore brengt, indien hij ernstige reden heeft om te vermoeden, dat het geschrift,

[1]) Vorige stukken zie M.R.T. XXXI, blz. 511 en vlgg. Red. M.R.T.

de afbeelding of het voorwerp aanstootelijk voor de eerbaarheid is, of dat het middel een middel tot voorkoming of tot verstoring van van zwangerschap is."

TOELICHTING.

Ondergeteekenden zijn van oordeel, dat, evenals in artikel 240 W. v. Str., ook in artikel 240*bis* de daarin omschreven feiten even-zeer strafbaar behooren te worden gesteld, indien de dader ernstige reden heeft om te vermoeden, dat het geschrift, de afbeelding of het voorwerp aanstootelijk voor de eerbaarheid is, dan wel dat het middel een middel is tot voorkoming of tot verstoring van zwanger-schap. Ook al betreft artikel 240*bis* in de eerste plaats op zich zelf staande handelingen van partic-lilieren, zoo zien ondergeteekenden daarin geen aanleiding om met betrekking tot deze handelingen *tegenover minderjarigen* niet minstens een gelijke waakzaamheid te bevorderen als voor de handelingen ,,in de openbare sfeer", svelke door artikel 240 worden getroffen.

In de redactie van de bij het amendement voorgestelde bepaling, die als een nieuw derde lid aan artikel 240*bis* W. v. Str. is gedacht, is nauwe aansluiting gezocht zoowel aan die van het eerste en tweede lid van artikel 240*bis*, als aan die van hrt tweede lid van artikel 240.

Bij de bepaling van de strafmaat is tegenover die, neergelegd in hei eerste lid van artikel 240*bis* van liet Regeeringsvoorstel. een overeenkomstige verhouding in acht genomen als in artikel 240 be-staat tusschen de straffen in liet eerste en die in het tweede lid bedreigd.

GOSELING.
TERPSTRA.

De openbare behandeling van liet wetsontwerp vond in de Tweede Kamer plaats op 1 April 1936 (Handelingen 1935—1936, blz. 1802—1811.)

Vorenstaand amendement is bij zitten en opstaan aangenomen.

Vervolgens is het ontwerp zonder hoofdelijke stemming aan-geriomen.

NADER GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

(Eerste Kamer.)

Tekst der artikelen.

Het Wetboek van Strafrecht wordt gewijzigd en aangevuld als volgt:

A.

Artikel 1.

In het tweede lid van artikel 245 wordt, in plaats van ,,artikel 248", gelezen:

,,de artikelen 248 en 249".

Artikel *2*.

Het eerste lid van artikel 248*ter* wordt gelezen:

,,Hij die door giften of beloften van geld of goed, misbruik van uit feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht of misleiding een minderjarige van onbesproken gedrag, wiens minderjarigheid hij kent of redelijkerwijs moet vermoeden, opzettelijk beweegt ontuchtige handelingen met hem te plegen of zoodanige handelingen van hem te dulden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren."

Artikel **3.**

Artikel 249 wordt gelezen:

,,Artikel 4 9 Hij die ontucht pleegt met zijn minderjarig kind, stiefkind of pleegkind, zijn pupil, een aan zijne zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwden minderjarige of zijn minderjarigen bediende of ondergeschikte, worclt gestraft met gevangenisstraf van ten Iioogste zes jaren.

Mei dezelfde straf wordt gestraft:

1°. de ambtenaar, die ontucht pleegt met een persoon aan zijn gezag onderworpen of aan zijne waakzaamheid toevertrouwd of aanbevolen;

2°. de bestuurder, geneeskundige, onderwijzer, beambte, opzichter of bediende in eenc gevangenis, rijkswerkinrichting, tuchtschool. opvoedingsgesticht, weeshuis, ziekenhuis, krankzinnigengesticht of instelling van weldadigheid, die ontucht pleegt met een persoon daarin opgenomen."

Artikel *4*.

Het eerste lid van artikel *250* wordt gelezen:

,,Wordt gestraft:

1°. met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren, hij die het plegen van ontuclit door zijn minderjarig kind, stiefkind of pleegkind, zijn pupil, een aan zijne zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwden minderjarige of zijn minderjarigen bediende of ondergeschikte met een derde opzettelijk teweegbrengt of bevordert;

2°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, hij die, buiten de gevallen genoemd onder 1°., het plegen van ontucht door een minderjarige wiens minderjarigheid hij kent of redelijkerwijs moet vermoeden, met een derde opzettelijk teweegbrengt of bevordert."

B.

Artikel 5.

Artikel 240*bis* wordt gelezen:

,,Artikel 240*bis*. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden wordt gestraft hij die aan een minderjarige van wien hij weet of redelijkerwijs

moet vermoeden dat deze den leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt, hetzij eenig geschrift, eenige afbeelding of eenig voorwerp, aanstootelijk voor de eerbaarheid, hetzij eenig middel tot voorkoming of eenig middel tot verstoring van zwangerschap, aanbiedt, blijvend of lijdelijk afstaat, in handen geeft of vertoont, indien de inhoud van het geschrift of indien de afbeelding, het voorwerp of het middel hem bekend zijn.

Met dezelfde straf wordt gestraft hij die in tegenwoordigheid van een minderjarige als bedoeld in het voorgaande lid, den inhoud van een geschrift aanstootelijk voor de eerbaarheid, indien deze hem bekend is, ten gehoore brengt.

Met gevangenisstraf of hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden wordt gestraft hij die aan een minderjarige als bedoeld in het eerste lid hetzij eenig geschrift, eenige afbeelding of eenig voorwerp, aanstootelijk voor de eerbaarheid, hetzij eenig middel tot voorkoming of eenig middel tot verstoring van zwangerschap, aanbiedt, blijvend of tijdelijk afstaat, in handen geeft of vertoont, dan wel den inhoud van een geschrift, aanstootelijk voor de eerbaarheid, in tegenwoordigheid van een minderjarige als bedoeld in het eerste lid, ten gehoore brengt, indien hij ernstige reden heeft om te vermoeden, dat het geschrift, de afbeelding of het voorwerp aanstootelijk voor de eerbaarheid is, of dat het middel een middel tot voorkoming of tot verstoring van zwangerschap is."

Artikel 6.

Artikel 451*bis* wordt gelezen:

„Artikel 451*bis*. Met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van ten hoogste tweehonderd gulden wordt gestraft:

1°. hij die op of aan plaatsen, voor openbaar verkeer bestemd, eenig geschrift, waarvan de leesbaar gestelde titel, omslag of inhoud geschikt is om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, of eenige afbeelding of eenig voorwerp, geschikt om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, openlijk ten toon stelt, aanbiedt of aanslaat;

2". hij die op of aan plaatsen, voor openbaar verkeer bestemd, den inhoud van eenig geschrift, geschikt om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, openlijk ten gehoore brengt.

Met dezelfde straf wordt gestraft:

1°. hij die eenig geschrift, eenige afbeelding of eenig voorwerp geschikt om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen, aan een minderjarige beneden de achttien jaren aanbiedt, blijvend of tijdelijlr afstaat, in handen geeft of vertoont;

2". hij die den inhoud van een zoodanig geschrift in tegenwoordigheid van een minderjarige beneden de achttien jaren ten gehoore brengt."

Gegeven

De Minister van Justitie,

WETBEVING.

EERSTE KAMER DER STATEN-GENEIZAAL.

Zitting 1935-1936, 85.

Wijziging en aanvulling hepalingen betreffende de zeden in het Wetboek van Strafrecht ter betere bescherming van minderjarigen. [1])

VOORLOOPIG VEESLAG VAN DE COMMISSIE VAN RAPPORTEURS.

Bij het afdeelingsonderzoek betuigden verscheidene leden hunnc instemming met dit wetsontwerp. Deszelfs strekking: krachtiger en ruimer bescherming van minderjarigen tegen verleiding tot ontucht, vooral tegen die gepleegd door personen, onder wier gezag of psychisch overwicht de minderjarigen staan, juichten zij in het bijzonder toe — al hadden sommige van deze leden er de voorkeur aan gegeven, indien de bescherming der minderjarigen tot boven den achttienjarigen leeftijd was uitgebreid. Wat de redactie van enkele bepalingen betreft, vreesden deze leden evenwel, dat zij aanleiding zal geven tot, moeilijklioden bij de toepassing dier bepalingen of wel er oorzaak van zal zijn. dat die toepassing in de practijk meestal geen effect zal hebben.

Zoo waren sommige leden van oordeel, dat het voorgestelde art. 240*bis* geene of veelal geene toepassing kan vinden, indien de verdachte de daarin bedocldr wetenschap — uitgedrukt door de woorden: „hem bekend zijn" in het eerste en: „hem bekend is" in het tweede lid — ontkent, omdat die wetenschap in geval van ontkentenis meestal niet te bewijzen ia. Met het oog hierop. zoo vervolgden deze leden, is in do bestaande artikelen 240 *bis*, 248 *bis*, *248 ter* en 250, sub 2°. van hd Wetboek van Strafrecht en ooli in den aanhef van liet voorgestelde artikel 2-20 *bis*, naast „weet" of „.kent" nog gesteld „of redelijkerwijs moet vermoeden". Deze zelfde gedachte had, naar hunne meening, tot uitdrukking moeten zijn gebracht aan het slot van de eerste twee leden van het voorgestelde artikel 240 *bis*.

Andere leden konden het geopperde bezwaar ten aanzien van artikel 240 *bis* geenszins onderschrijven, vooral niet nu een derde lid daaraan is toegevoegd, waarin naar hun inzicht aan den zooeven weergegeven wensch juist zeer belangrijk, zoo niet geheel, wordt tegemoet gekomen.

Eenige leden betoogden, dat dit derde lid had behooren te zijn

---

[1]) Sluit aan bij de vorige aflevering.
Voor de vroegere stukken zie verder M.R.T. XXXI, blz. 338 en vlgg, blz. 511 en vlgg. Red. M.R.T.

geplaatst aan het slot van artikel 240 van het Wetboek van Strafrecht, omdat het eene soortgelijke materie betreft, als waarvan in het laatste lid van artikel 240 de rede is.

Andere leclen konclcn zich met dit standpunt niet vereenigen. Van een verspreidingsdelict toch was hier naar hun oordeel geen sprake.

Sommige leden betreurden, dat in het derde lid van artikel 240 *bis* uit artikel 240 is overgenomen de uitdrukking: „hij ernstige reden heeft om te vermoeden", welke in laatstgenoemd artikel 1c kwader ure is gebracht bij de wet van 13 Mei 1927, *Staatsblad* no. 156, aangezien in geval van ontkentenis liet feit, dat een verdachte eene ernstige reden had oin iets te vermoeden, meestal even moeilijk te bewijzen is, als dat hij iets wist. De leden, hier aan het woord, verwachtten, dat, hoe voortreffelijk daarvan ook de strekking is, deze bepaling in de practijk weinig of geene toepassing zal kunnen vinden.

Eenigc leden maakten bezwaar tegen de uitdrukking „buiten de gevallen, genoemd onder 1°.", in het voorgestelde eerste lid, sub 2°., van artikel 250 van het Wetboek van Strafrecht, op grond van de overweging, dat onder 1°. van dat lid geen anclcr geval wordt genoemcl, dan het opzettelijk teweeg brengen of bevorderen van het plegrn van ontucht door eenen minderjarige, en dit hetzelfde is, als dat waarvan onder 2°. van dat lid sprake is, terwijl de eigenlijke bedoeling van de even aangehaalde woorden, welke blijkens de Memorie van Toelichting op artikel 3 (oud) is om andere *categorieën van personen,* dan dc onder 1°. bedoelde, aan te wijzen, hare uitdrukking daarin niet vindt. De leclen, hier aan het woord, meenden op dien grond, dat het eerste lid, sub 2°., van artikel 250 niet van practische toepassing zal kunnen zijn.

Andere leden merkten op, het evengenoemde bezwaar niet te gevoelen, althans niet in die mate, dat ook naar hunne meening de bepaling van het eerste lid, sub 2°., van artikel 250 geenc toepassing zou kunnen vinden. Integendeel worclt, naar hun inzicht, dooi. de tegenwoordige redactie dc bedoeling voldoende duidelijk vertolkt en zal deze hij de toepassing der bepaling geene bron van moeilijkheden behoeven te zijn.

Enkele leden wezen er op, dat huns inziens in de bepalingen van het voorgestelde artikel 451 *bis* het gevaar van willekeurige toepassing schuilt, omdat de beantwoording van de vraag of een geschrift, afbeelding of voorwerp geschikt is om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen in hooge mate afhankelijk is van de geaardheid van de betrokken jongelieden zelf en van het subjectieve oordeel van dengeen, die deze vraag heeft te beoordeelen. De norm der strafbaarheid achtten zij te weinig objectief geformuleerd en voor zeer uiteenloopende toepassingen vatbaar.

Andere leden merkten hiertegenover op, dat in het bestaande artikel 451 *bis* reeds deze omschrijving van het delict voorkomt en hun van onaanvaardbare toepassing door den rechter niet was ge-

bleken. Zij meenden daarom, dat de voorgestelde bepalingen mochten worden aanvaard in liet vertrouwen, dat de rechter die met matiging en wijsheid zal weten toe te passen.

Aldus vastgesteld den 11den Mei 1936.

MICHIELS VAN KESSENICH.
VAN DEN BERGH.
RUIJTER.
VORRINK.
VAN DER ROEVEN.

EINDVERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling van de bepalingen betreffende de zeden in het Wetboek van Strafrecht tot betere bescherming van minderjarigen.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

De in het Voorloopig Verslag vervatte beschouwingen geven den ondergeteekende tot de navolgende beantwoording aanleiding.

De instemming, door verscheidene leden bij hel afdeelingsonderzoek met het wetsontwerp betuigd, is hem zeer aangenaam. Met deze leden is hij van oordeel, dat een krachtiger cn ruimer bescherming van minderjarigen tegen verleiding tot ontucht, vooral tegen die gepleegd door personen, onder wier gezag of psychisch overwicht de minderjarigen staan, gewenscht moel worden geacht. Hij meent ook met deze leden, dat een bescherming van de minderjarigen tegen verleiding tot boven den achttienjarigen leeftijd gewenscht is: de artikelen van liet ontwerp, welke op verleiding van minderjarigen betrekking hebben (artikelen 2. 3 en4), verleenen, op het voetspoor trouwens van de bestaande bepalingen van het Wetboek, dan ook bescherming aan alle minderjarigen zonder onderscheid, dus, afgezien van het geval van een vroeger liuwelijk, tot den vollen ouderdom van een en twintig jaren.

Wat de gevallen van ontucht niet minderjarigen betreft. waarin verleiding niet aanwezig is, liggen de verhoudingen eenigszins anders. In deze gevallen schijnt het, gezien ook den huwelijksleeftijd uii het Burgerlijk Wetboek, wenschelijk niet verder te gaan, dan de bestaande wet, welke, gelijk bekend, als grens neemt den zestienjarigen leeftijd (men vergelijke de artilielen 245 en 247; liet laatste artikel betreft ook gevallen van verleiding: men zie, wat deze betreft, daarnevens de boven genoemde artikelen 2, 3 en 4 van het ontwerp). Ten aanzien van de bijzondere bescherming ten slotte van minderjarigen tegen pornograpliischc en zinnenprikkelende geschriften en middelen tot voorkoming en verstoring van zwangerschap stelt het nader gewijzigde ontwerp (artikelen 4 en 5) een tusschensiandpunt voor: bescherming tot den achttienjarigen leef-

tijd. Vergeleken met den bestaanden toestand beteekent dit een uitbreiding van de bescherming met twee jaar.

Met betrekking tot de redactie van de in het Verslag besproken bepalingen worde voorts liet volgende aangeteeliend.

Artikel 240*bis* voorgesteld stelt nevens elkander strafbaar het geval, dat de verdachte den inhoud van een geschrift, of een afbeelding, voorwerp of middel, als in het artikel bedoeld, kende (eerste en tweede lid) en het geval, dat hij ,,ernstige reden had om" den aard van een en ander ,,te vermoeden" (derde lid). Kennis zal bij afbeeldingen of voorwerpen, aanstootelijk voor de eerbaarheid, of middelen tot voorkoming of verstoring van zwangerschap in den regel gemakkelijk te bewijzen zijn. Net geval, dat gebruik gemaakt moet worden van liet element ,,ernstige reden hebben om te vermoeden" uit het derde lid, is voornamelijk van belang voor aanstootelijke geschriften. Bij deze zal een ,,ernstige reden oni" den aanstootelijken inhoud ,,te vermoeden" uit verschillende omstandigheden kunnen voortvloeien. Allereerst zal de titel of omslag van het betrokken geschrift in verschillende gevallen zoodanige ,,ernstige reden" kunnen vormen. In andere, en dit geldt in het bijzonder voor periodiek verschijnende geschriften, moet de roep van het blad, al dan niet gepaard aan een persoonlijke waarschuwing van politiewege, geacht worden een ernstige waarschuwing voor den verkooper te hebben opgeleverd.Er is geen aanleiding om te verwachten, dat het te dezen gestelde vereischte, hetwelk in tal van gelijksoortige artikelen van het Wetboek voorkomt (artikelen 97*a*, 113, 110, 132, 134, 137*b*, 137*d*, 147*a*, 240 en 271) en in de practijk alleszins voldoet, bij deze bepaling te kort zou schieten.

Dat in hetzelfde artikel in het eerste lid de eenigszins afwijkende: en wat meer subjectief gekleurde uitdrukking ,,redelijkerwijs moet vermoeden" is opgenomen, is juist. Deze uitdrukking zou in het derde lid echter minder passend zijn geweest. ,,Redelijkerwijs moeten vermoeden" wordt in liet wetboek gebruikt ten aanzien van omstandigheden, welke bij een eersten indruk kurinen worden vermoed. Men vergelijke de artikelen 240*bis*, 248*bis*, 248***ter.***, 250 en 437*bis*, maar dit element betrekking heeft op in het oog lallende eigenschappen van personen. Behalve in deze vijf artikelen komt de uitdrukking nog alleen voor in artikel 441, welk artikel over opgevangen draadlooze berichten handelt; het betreft echter ook daar omstandigheden, welke den ontvanger in den regel terstond zullen blijken. De uitdrukking ,,ernstige reden hebben om te verinoeclen" wordt omgekeerd gebezigd in gevallen, waarin de te vermoeden omstandigheid niet op het eerste gezicht uiterlijk behoeft tc blijken, doch veelal uit andere omstandigheden moet worden afgeleid. Men zie de boven reeds vernielde artikelen. Waar in het voorgestelde derde lid van artikel 240*bis* een dergelijk geval aanwezig is, schijnt deze uitdrukking in dat lid het meest aannemelijk.

Plaatsing van het voorgestelde derde lid van artikel 240*bis* aan het slot van artikel 240 zou niet juist zijn, daar artikel 240 ver-

spreiding van aanstootelijke geschriften, enz. iri het algemeen betreft, artikel 240*bis* echter een bijzonclere bescherming verleent aan minderjarigen; liet voorgestelde derde lid betreft deze laatste bescherming.

De uitdrukking .,buiten de gevallen, genoemd onder 1°.", in het voorgestelde eerste lid, sub 2°., van artikel 250 van het Wetboek van Strafrecht kan naar het oordeel van den ondergeteekende geen bezwaar opleveren. Onder 1°. in hetzelfde lid worden genoemd het opzettelijk teweegbrengen of bevorderen van ontucht door eigen minderjarige kinderen, stiefkinderen, enz. met derden. N°. 2 heeft op andere gevallen betrekking, n.l. op het teweegbrengen of bevorderen van ontucht door *eens andersmans* kinderen, stiefkinderen, enz. met derden. De in het Verslag bccloelde passage uit de memorie van toelichting betreft niet n°. 2, doch n°. I: zij zegt, dat de categorie van n°. 1. men kan ook lezen „gevallen van n°. 1", in den voorgestelden tekst zijn uitgebreid.

Het element „geschikt om de zinnelijkheid van de jeugd te prikkelen" komt, gelijk door andere leden in het Verslag reeds naar voren werd gebracht, ook in het bestaande artikel voor. Het heeft in de practijk niet tot onjuiste toepassing geleid; het is mede in verband daarmede niet aanbevelenswaardig in liet artikel thans een nieuw begrip in te voeren. Ter voorkoming van misverstand zij overigens nog uitdrukkelijk aangeteekend, dat maatstaf is de geschiktheid om de zinnelijkheid van de jeugd in het algemeen te prikkelen. De geaardheid van de brtrokkcn jongelieden zelf (men zie het voorgestelde tweede lid) speelt bij de strafbaarheid geen rol. Dit schijnt van practisch belang, omdat de algemeene beoordeeling in den regel te dezen gemakkelijker zal zijn clan de bijzondere.

De Minister van Justitie,
VAN SCHAIK.

De Commissie vari Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit antwoord aan de Kamer haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld den 6den Juli 1036.

MICHIELS PAN KESSENICH.
VAN DEN BERGH.
RUIJTER.
YORRINK.
VAN DER HOEVEN.

In de openbare vergadering der Eerste Kamer van 15 Juli 1936 (Handelingen blz. 738) is dit ontwerp van wet zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het wetsontwerp is als met van den 18en Juli 1936 opgenomen in *Staatsblad* No. 203. (Uitgegeven 24 Juli 1936).

OFFICIEEL GEDEELTE.

Handhaving van de krijgstucht.

(Medevoeren van een kind door een op een rijwiel gezeten, in uniform gekleeden militair).

DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

IIe Afd. B. No. 28. 's-Gravenhage, 9 Juni 1936.

ONDERWERP:

Handhaving van de krijgstucht.

Naar aanleiding van een in De Militaire Spectator van April 1936, blz. 146, verschenen bijdrage inzake het uit krijgstuchtelijk oogpunt al dan niet toelaatbare van het door den in uniform gekleeden, op een rijwiel gezeten militair medevoeren van pen kind, heeft een der garnizoenscommandanten zich tot mij gewend met het verzoek om te dier zake regelen te stellen.

Aan becloelden garnizoenscommandant heb ik, ter voldoening aan diens verzoek het volgende doen kennen:

„Wanneer een officier in ceremonieele tenue zich op klaarlichten dag met een kind op zijn rijwiel door het centrum van de hoofdstad zou bewegen, lijdt het geen twijfel, dat deze handeling zich met de krijgstucht niet verdraagt.

Wanneer daarentegen een aan de peripherie van een garnizoen op de Veluwe wonend militair zich op een zomeravond mrt vrouw en kroost nog wat in de bosschen beweegt en daarbij een kind op zijn rijwiel medevoert, zou ik daarin niet dadelijk een schending van de krijgstucht willen zien.

Tusschen deze beide uitersten ligt een reeks van mogelijkheden, ten aanzien waarvan het niet doenlijk is ze tevoren eens en vooral als al dan niet strijdig met de krijgstucht te stempelen, doch waarvan het toetsen aan de eischen van de krijgstucht moet worden overgelaten aan dc betrokken, voor de handhaving van de krijgstucht verantwoordelijke commaiidanten, die daarbij alle omstandigheden, waaronder het voorval heeft plaats gevonden, in aanmerking kunnen nemen en welke commandanten ook overigens tot taak hebben de onder hun bevelen gestelde militairen op te voeden in juiste begrippen omtrent hetgeen zij, met betrekking tot het al dan niet toelaatbare van bepaalde handelingen in het openbaar, aan de waardigheid van den militairen stand in het algemeen en aan die van hun rang in het bijzonder verschuldigd zijn."

In verband met het bovenstaande heeft de op deze aangelegenheid betrekking hebbende, door tusschenkomst van den Bevelhebber in de 4e Militaire afdeeling aan den Garnizoenscommandant te HARDERWIJK gerichte brief van den Minister van Oorlog van 19 Augustus 1925, IIe Afd., No. 23, zijn betcekenis verloren.

De Minister van Staat,
Minister van Defensie a.i.,

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,

C. P. VAN GINKEL.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

afgetreden als President van het Hoog Militair Gerechtshof.

Bij Kon. besluit van 20 Juni 1936, No. 30, is aan Mr. Dr. C. J. H. Schepel, op zijn verzoek met ingang van 1 Juli 1936, eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van Raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden, tevens aangewezen als President van het Hoog Militair Gerechtshof, onder dankbetuiging voor de vele en belangrijke, door hem in verschillende rechterlijke betrekkingen aan den Lande bewezen diensten.

Ook in militaire kringen zal dit aan den President van het H. M. G., verleende ontslag, niet het minst om de zeer droevige reden — ernstige ziekte — welke daartoe aanleiding gaf. met groot leedwezen zijn vernomen.

Mr. Schepel werd op 5 Januari 1871 tc Winsum geboren. Hij genoot zijne academische opleiding aan de Groningsche universiteit en promoveerde in 1895 tot dokter in de rechtswetenschap en in de staatswetenschap op een proefschrift getiteld „Wegenrecht in Nederland". Het waterschapsrecht heeft ook in zijn later leven de belangstelling van den veelzijdigen en scherpzinnigen jurist behouden. Op dit gebied deskundig als weinigen, schreef hij in 1906 een werk over Waterstaatswetgeving waarvan in 1927 een tweede druk is verschenen. Ook is hij voorzitter geweest van de Staatscommissie voor die wetgeving.

Niet minder is zijn naam bekend geworden op militair-rechtelijl; terrein.

Na zijne promotie was Schepel gedurende eenige jaren als adjunct-commies werkzaam ter provinciale griffie van Groningen. In 1898 volgde zijne benoeming lot; commies-griffier der Tweede Kamer. Van 1906 tot 1914 maakte Mr. Schepel deel uit van de rechtbank te Utrecht, van 1911 tot 1911 als vice-president. Tn laatstgenoemd jaar deed hij zijne intrede in de militair-rechtelijke macht en wel terstond als president van het Hoog Militair Gerechtshof [1]), ter vervanging van Mr. G. H. van Bolhuis. Deze hooge functie bekleedde hij tot 1921, in welk jaar hij benoemd werd tot raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden.

De als bezuinigingsmaatregel bedoelde reorganisatie van het H M. G. (met van 21 November 1924, Stbl. 533) deed het hoogste militair-rechtelijk college overgaan van Utrecht naar 's-Gruvenhage. Natuurlijk was te verwachten dat de Kegeering thans weder een beroep zou doen op Mr. Schepel cn zoo vatte deze, als raadsheer in den H. R. op 1 Januari 1925 tevens zijne vroegere functie als president van het H. M. G. nu in den Haag, weder op. [2]) Meer dan

[1]) Zie de installatie, M.R.T. IX, blz. 62.
[2]) Zie M.R.T. XX, blz. 364.

18 jaren heeft de nu afgetreden voorzitter alzoo de hoogste militaii-rechtelijke functie in Nederland bekleed en zullis op een wijze moeilijk te evenaren, zeker niet te overtreffen. Zijne leiding van de openbare zittingen was bewonderingswaardig, tob in details gaf hij steeds blijk de stukken zorgvuldig te hebben bestudeerd, na *zijne* ondervraging van beklaagden en getuigen bleef er weinig onzekerheid over, welke tot nadere vragen aanleiding kon zijn.

Buitengewoon zwaar waren de eischen in de mobilisatie-jaren, dus enkele maanden nadat Mr. Schepel als president was opgetreden, aan de militaire justitie en in het bijzonder aan het H. M. G. gesteld. Dat de militaire rechtspraak toen niet ernstig in de war is geloopen, is zeker goeddeels te danken aan de groote werkkracht en den practischen zin vaii zijn presiclent. Onder zijne leiding werd daarna, op 11 October 1919 te Utrecht de eerste militaire juristendag gehouden [1]), waar de vraag werd behandeld. ,.In hoever heeft de militaír-rcchtcrlijlic organisatie in den inobilisatietijd voldaan?"

Mi. Schepel was lid van het Centrale College voor de reclasseering, lid van de Algemeene Armencommissie, voorzitter van de Commissie van beroep voor rijksambtenaren in zake wachtgeldaangelegenheden, voorts cominissaris van de Nederlandsche spoorwegen.

Daarnevens deed de Regeering meermalen voor speciale opdrachten op de diensten van Schepel — en niet tevergeefs — een beroep. Zoo trad hij na de beschamende gebeurtenissen op Hr. Ms. .,De Zeven Provinciën" als lid en voorzitter op van de commissie tot het instellen van een onderzoek en hel dienen van advies betreffeilde de vraag „of naast de middelen. welke ingevolge de bestaande bepalingen en voorschriften aan het Gezag reeds nu ten dienste staan, er andere noodig zijn, al dan niet met wijziging van de bestaande bepalingen, ter duurzame versterking van den goeden geest in de weermacht en ter duurzame betere handhaving van de krijgstucht, waarbij onder meer de opleiding van de officieren en de aanneming alsmede de bevordering van het vrijwillig dienend personeel punten van bespreking zullen moeten uitmaken". [2]) Gevolg van dit onderzoek is o.a. geweest uitbreiding van de eischen gesteld aan officieren. die zich aan de rechtsstudie wijclcn. [3]) Het rapport der commissie is overigens nict gepubliceerd; dat de Rcgeering den arbeid op prijs stelde, blijkt wel hieruit dat bij de ontbinding van de commissie haar voorzitter zich benoemd zag tot Commandeu in de Orde van Oranje-Kassau.

Versch in het geheugen ligt nog de persoonlijke opdracht, in 1935, aan Mr. Schepel om een onderzoek in te stellen in de bekende ontslag-kwestie, waarbij vier juristen betrokken waren, werkzaam op het Regeeringsbureau voor de uitvoering van de Landbouwerisiswct.

---

[1]) Zie M.R.T. XV, blz. **233.**
[2]) M.R.T. XXVIII, 528.
[3]) M.R.T. XXIX, 291.

Hoe veel-omvattend zijne werkzaamheden ook waren, nog vond Schepel tijd om samen met zijn thans overleden, diep betreurden ambtgenoot van Dijck een derde uitgave te bezorgen van „Wetboek van Militair Strafrecht en Wet op de Krijgstucht" oorspronkelijk bemerkt door J. J. C. van Dijk.

Sieraad van de Nederlandsche magistratuur, is deze verdienstelijke man, door ernstige ongesteldheid ontijdig getroffen, veel te vroeg aan de rechtspraak en de wetenschap ontvallen.

Het bovenstaande was reeds geschreven, toen liet Hoog Militair Gerechtshof ter terechtzitting van Vrijdag 3 Juli afscheid nam van zijn President, helaas buiten diens tegenwoordigheid, 's Hofs plv. President, Mr. E. Jellinghaus, heeft daarbij als volgt gesprokeri:

„Alvorens met dc gewone werkzaamheden van de terechtzitting een aanvang te maken, wil ik, als plv.-President, uit naam van liet Hoog Militair Gerechtshof een enkel woord spreken ter herdenking van onzen President, wiens eervol ontslag wij kort gelcclcn tot onze diepe droefheid uit de bladen vernamen.

Ik wil hier niet naar voren brengen hetgeen Scliepel elders heeft gepraesteerd, noch spreken van de hooge onderscheidingen, die hem deswege van Regeeringswege zijn ten deel gevallen.

Een week geleden is *die* herdenking geschied door den President van den Hoogen Raad, die tot in bijzonderheden Schepel's ambtelijke cn niet-ambtelijke schitterende carrière herclacht.

Ik wil thans slechts gewagen van wat Schepel is geweest voor ons College en voor het Militaire recht.

Eind 1913 werd hij benoemd tot President van ons destijds te Utrecht gevestigde Hof, en luttele maanden daarna brak uit de wereldoorlog, die oorzaak was van de algemeerie mobilisatie alhier.

Door die uitbreiding onzer weermacht namen de werkzaamheden van het Hoog Militair Gerechtshof toe in zoodanige mate, dat het onze bewondering wekt, dat het mogelijk gebleken is, dien vloecl van zaken te verwerken.

Te grooter is die bewondering, wanneer men bedenkt, dat, al was dan de procesgang kort geleden vereenvoudigd, nog vele thans afgeschafte en als „antiquiteiten" beschouwde instellingen in vigueur waren, die veel arbeid cn dus veel tijd vergden.

Ik denk hierbij speciaal aan de „approbatie" van alle vonnissen, door de Krijgsraclcn gewezen.

Van alle die vonnissen — cri dat waren er duizenden per jaar — moest het Hoog Militair Gerechtshof overwegen of zij gehanclhaafcl konden worden.

Alle moesten ze dus worden „doorgewerkt".

Maar moedig stond de toen nog jeugdige President op de bres, cn onder zijn leiding en aangevuurd door zijn voorbeeld, gelukte het aan ons Hof niet alleen aan dien geweldigen stroom het hoofd te bieden, maar hel leverde nog uitstekend werk bovendien.

Ook riog in de na-oorlogschc jaren bleef geruimen tijd de stroom

aanhouden en bleef de taak van het Hoog Militair Gerechtshof, en dus zeer zeker ook de taak van zijn President, een overweldigend zware taak. die op schitterende wijze werd vervuld.

Tot eind 1921 heeft Schepel met onverzwakten ijver zijn ambt bekleed, doch bij K.B. van 1 November 1921 benoemd tot Raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden, was hij genoodzaakt zijn Presidiaat neer te leggen en afscheid te nemen van het Hoog Militair Gerechtshof.

Niet lang echter duurde die scheiding; tengevolge van de vermindering van onze weermacht, werd liet mogelijk de Militaire Rechtspraak op minder kostbare leest te schoeien.

Een van de middelen, die daartoe werden aangewend, was de bij de Wet van 21 November 1924, Stbl. no. 533. voorgeschreven verplaatsing van ons Hof naar 's-Graverihage, waarbij o.m. werd bepaald, dat de President en het andere Regtsgeleerde lid zouden zijn een Raadsheer, hetzij in den Hoogen Raad der Nederlanden, hetzij in het Gerechtshof te 's-Gravenhage.

Die regeling is niet ingang van 1 Januari 1925 in werking getreden.

Het behoeft zeker geen verwondering te wekken, dat Schepel, die in zulke moeilijke tijdsomstandigheden op zoo schitterende wijze als President van liet Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht de leiding van dit college had uitgeoefend, werd aangezocht dit Presidium thans opnieuw op zich te nemen.

Vanzelfsprekend is ook, dal hij die benoeming gaarne aannam. Hij had dit college cn dien werkkring in zijn Utrechtsche jaren lief gekregen.

Van het Militaire recht was hij op de hoogte als geen ander.

Aan vele van de wijzigingen, die in den rechtsgang van het Militairc proces waren aangebracht, had hij medegewerkt, gelijk hij ook daarna herhaaldelijk, als het betrof wijziging te brengen in het Militaire recht hier te lande of in de koloniën. is geconsulteerd door de betrokken Ministers, die gaarne van zijn uitgebreide kennis op dit gebied gebruik maakten.

Van die omvangrijke kennis getuigt ook zijn — in samenwerking met professor van Dijck — tot stand geb achte derde uitgave van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de krijgstucht, het onmisbare handboek voor al wie met het Militair recht of de Militaire Rechtspraak in aanraking komt, waaraan de schrijvers toevoegden een hoogst belangrijke opgave van litteratuur en van jurisprudentie van den Militairen Rechter.

In verband met dezen niet tot Schepel's Presidialcn werkkring behoorcnde werkzaamheden, mil ik hier nog vermelden, dat hij Voorzitter is geweest van de naar aanleiding der betreurenswaardige gebeurtenissen in Kederlandsch-Indië ingestelde commissie, welke commissie naar haren President als de ..Commissie-Schepel" of ook wel als de „tuchtcommissie" pleegt te worden aangeduid, en die tot doel had de Regeering in te lichten, ten einde niaatregelen

te nemen om dergelijke gebeurtenissen voor den vervolge zooveel mogelijk te voorkomen.

Met zeer belangrijk verslag dier commissie, dat tot vele nuttige maatregelen den stoot gaf, werd tengevolge van de „drijfkracht" van haren President, binnen den verwonderlijk korten tijd van vier maanden uitgebracht.

Het was irouwens een kenmerkende eigenschap van Schepel, dat alle zaken, waarin hij de leiding had, vlug — en goed — werden afgemerkt.

Dat ook de Regeering het werk der commissie cri van haren President op hoogen prijs stelde. blijkt wel uit de hooge onderscheiding, die zij Schepel daarvoor verleende — het Commandeurskruis van de Orde van Oranje-Nassau — een onderscheiding, die later nog door een hoogerc — uit anderen hoofde verleend — is gevolgd.

Een van Schepel's publicaties op Militair-Rechtelijk gebied wil ik hier nog memoreeren. omdat die zulk een typisch voorbeeld geeft van zijn duidelijken stijl en helderen betoogtrarit, ên zulk een juist beeld van zijn aard en karakter.

Het is het in 1920 in het Militair-Rechtelijk Tijdschrift verschenen artikel, getiteld „Formalisme?"

Bij het lezen daarvan voelt men des Schrijvers innerlijke verontwaardiging, maar toch is vorm en inhoud volkomen beheerscht cn kalm.

Want al was Schepel uiterlijk bedaard, innerlijk was hij dit zeker niet, doch slechts zelden was dit voor derden merkbaar en nimmer liet hij daarvan blijkrn op de door hem gepresideerde terechtzittingen.

Rij zulk een presidium was hij wel op zijn allerbest.

Tot in de kleinste bijzonderheden elke zaak — ook de geringste — kennende en met zijn scherp verstand onmiddellijk de kern van de zaak vattende, gaf hij een leiding, die onovertrefbaar was.

Zoowel den beklaagde als den verdediger liet hij volledige vrijheid al datgene naar voren te brengen, wat zij van belang achtten, maar toch wist hij door het stellen van zijn vragen te voorkomen, dat de behandeling afdwaalde op zijwegen.

Hij bereikte aldus, dat ook de behandeling van groote of ingewikkelde zaken slechts betreklielijk korten tijd vereischte, en zelden slechts gebeurde het, dat na *zijne* ondervraging nog een der bijzittende leden van het Hof zich genoopt voelde vragen te stellen.

Welhaast nimmer kwam het voor, dat na afloop der behandeling bleek, dat verzuimd was vragen te stellen, die voor de beoordeeling der zaak van belang hadden kunnen zijn.

Daarbij was Schepel als President ter terechtzitting onbevooroordeeld als weinigen, en liet hij — tenzij hij dit bepaald noodig oordeelde — van eigen overtuiging niet blijken.

Deed hij dit wel, dan deed hij dit *meestal* op zachtmoedige, ***steeds***

op bedaarde wijze, al was hij een streng president, want inbreuk op zijn gezag ter terechtzitting duldde hij niet.

Ook in de raadkamer — waar hij een betrouwbare gids was, die door zijn groote rechtskennis en zijn uitstekend geheugen dikwijls den juisten weg wees waar die aanvankelijk moeilijk te vinden scheen, — bleek zijn zachtmoedigheid, waarmede ik hier bedoel zijn warm voelen voor hen, aan wie straf moest worden opgelegd, en zijn medelijden met wie de wet hadden overtreden, door groote moeilijkheden in hun leven daartoe gebracht.

Toch wist hij ook onverbiddelijk streng te zijn, als hij gestrengheid noodig oordeelde, en hoeveel hem dit ook soms kostte.

In de raadkamer ook kwam meer dan ter terechtzitting uit, dat Schepel niet was wat men noemt een „gemakkelijk man".

Veeleischend voor zichzelf, eischte hij ook veel van anderen, en niet behoorlijk gegronde tegenspraak kon zijn wrevel wekken.

Bovendien was het voor hem moeilijk te aanvaarden, als de meening van anderen afweek van zijn weloverwogen oordeel of daarmede in botsing kwam.

Tot felle discussies heeft dit wel aanleiding gegeven.

Maar was eenmaal een beslissing tegen zijn zin gevallen. dan wist hij zich daar royaal bij neer te leggen.

Rij zulke discussies was Schepel — zooals in zijn geheele leven — steeds recht door zee.

Steeds ging hij recht af op zijn doel en hij versmaadde het om te trachten dit langs zijpaden te bereiken.

Een van zijn beminnelijke eigenschappen — waarvan ook dikwijls in raadkamer bleek — was zijn zin voor humor.

Zelfs hij het behandelen van de meest gewichtige zaken, en zonder den daarvoor vereischten ernst een oogenblik uit het oog te verliezen, was hij steeds toegankelijk voor de humoristisch-ie beschouwingen, die het geval mocht opleveren.

Zoo heeft Schepel na de zeven Utrechtsche jaren, rnet een tusschenpoos van slechts enkele jaren, zijn Presidium van ons College weer opgevat en dit wederom ruim tien jaren op de hem eigen krachtige en voortvarende wijze waargenomen.

Met Schepel is uit ons midden heengegaan een eerlijk, kundig, ijverig en vriendelijk man, aan wiens leiding zeer zeker voor een groot deel te danken is, dat in het Hoog Militair Gerechtshof — tusschcn den President en de leden cri ook tusschen dezen onderling — een zoo aangename vriendschappelijke verhouding bestaat.

Hoewel wars van alle uiterlijk vertoon, dat zijn eenvoudige aard niet lijden kon, wist hij ons College en zijn rechtspraak gedurende de vele jaren van zijn praesidiaat hoog te houden.

Aan het aanzien van het Hoog Militair Gerechtshof mocht niet worden geraakt.

Wat Schepel is geweest voor zijn gezin, voor zijne echtgenoote en zijn beide zoons, aan wie hij door zulke sterke banden van liefde

gebonden is en die thans vol droefenis bij zijn ziekbed slaan, is inoeilijk te beseffen.

Moge het zoo mogelijk hemzelf en in ieder geval zijn gezin tot troost zijn, dat hij een hoogst verdienstelijk cl1 nuttig leven achter zich heeft, en dat het Hoog Militair Gerechtshof dit ten volle beseft en voor hem èn als mensch èn als President de grootst mogelijke hoogachting heeft.

Schepel is ons steeds geweest een goede vriend.

Dat me hem ambtelijk niet meer in ons midden zullen zien, is ons een groot verdriet."

De Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, Mr. A. Brants, sprak hierna als volgt:

..Het is met gevoelens van innig leedwezen en diepen weemoed, dat ik het m-oord neem om namens het Parket bij het Hoog Militair Gerechtshof afscheid te nemen van Uwen Prcsident. Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Wel hebben ook wij ons sinds maanden vertrouwcl moeten maken met de gedachte, dat wij hem wellicht den voorzittersstoel niet opnieuw zouden zien innemen, maar nu die gedachte eenmaal werkelijkheid is geworden, realiseeren wij ons, hoe moeilijk wij ons het Hoog Militair Gerechtshof zonder zijnen President kunnen voorstellen.

Ik meen niemand onrecht aan te doen, wanneer ik zeg, dat hij in Uw College, ook buiten zijn presidium, een leidende figuur was; zijn groote kennis, zijn onvermoeide werklust en zijn karaktereigenschappen brachten dat onbetwistbaar mede.

Met onverflauwde belangstelling en met kennis van alle details, die vaak onze bewondering en verbazing wekte, leidde hij het onderzoek, zoowel van de minst belangwekkende, als van de meest ingewikkelde zaak; geen woord en geen omissie ontging hcrn.

Met de hem aangeboren hoffelijkheid en welwillendheid bejegende hij ook ons. vertegenwoordigers van het Openbaar Ministerie, evenals ieder, die voor het Hof verscheen.

Niemand is onvervangbaar, en ook zijn plaats zal worden ingenomen door een opvolger, zijner waardig; maar de eigenschappen van hoofd en hart, die hij bezat, zullen hrm lang in onze dankbare herinnering doen blijven.

Moge het een geringe verzachting zijn voor zijn gezin van het groote leed, door zijn ziekte teweeggebracht, te weten dat ook liet Openbaar Ministerie bij het Hoog Militair Gerechtshof van droefheid is vervuld, nu Mr. Dr. Schepel al te vroegtijdig zijn nuttigen en belangrijken arbeid heeft moeten staken."

Vervolgens werd, namens de leden van de bij het Hoog Militair Gerechtshof ingeschreven balie, het woord gevoerd door Mr. H. A. H. Canter Cremers, die woorden van dank sprak voor de wijze, waarop de advocaten door den President in de gelegenheid

werden gesteld, de belangen van de beklaagden te bepleiten. Mr. Schepel — aldus spreker — toonde sterds begrip te hebben van het niilieu, waarmede hij te maken had, en dit maakte de behandeling der zaken zoo buitengewoon aangenaam. Onder zijn leiding was er een zuivere sfeer, waarin zich de rechten van den advocaat ten volle konden doen gelden. Spreker eindigde met te zeggen, dat de balie daarvoor hoogst erkentelijli is en dat zij een dankbaar aandenken aen President Schepel zal behouden.

Achter het Hoi', — bestaande uit den plv.-President Mr. E. Jellinghaus, de Leden Vice-Admiraals J. R. O. graai van den Rosch en B. Schreuders. Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, het plv.-Lid Mr. Dr. W. A. J. M. Fick, den Advocaat-Fiskaal Mr. h . Brants en den fg.-Giffier, Kapitein der Artillerie A. Spruijt, — hadden op het podium plaats genomen de plv.-Leden Schout-bij-Nacht b.d. E. G. de Wijs, Luitenant-Generaal b.d. E. A. D. E. Carp en Jhr. Mr. Di. Th. W. C. Calkoen.

De zitting werd, behalve door Mevrouw Schepel en hare beide zoons en vele dames, bijgewoond door Mr. Dr. R. E. Krämer, Hoofd van de Iste Afdeeling van het Departement van Defensie, den Kapitein van den Generalen Staf D. van Voorst Evekink, waarn.-Hoofd van de IIde Afdeeling B van dat Departement, en den Eerste-Luitenant der Artillerie, plaatsverv. fg. Griffier, Mr. J. C. van Hcuven.

De Schout-bij-Nacht b.d. N. J. J. van Rijn van Alkemade, oud-Lid van het Hoog Militair Gerechtshof, had bericht gezonden, door ziekte verhindercl ie zijn de zitting bij te wonen.

Dienstplicht en Reclasseering.

In het Nederlandsch Juristenblad van 6 Juni 1936, No. 23, blz. 502 troffen wij onder bovenstaanden titel een artikel aan van Mr. M. B. van de Werk, waarin de schrijver eerst een kort overzicht geeft van de thans geldende, daarmede verband houdende bepalingen, voorkomende in art. 1 Reglt. Inw. Dienst Kon. Landmacht, Deel A, in L.O. 1936, Nr. 46 (M.R.T. XXXI, 527) en in L.O. 1935, Nr. 7 (M.R.T. XXX, 559), om daaraan zijnerzijds eenige beschouwingen vast te knoopen, de wenschelijkheid betoogende tot uitbreiding van de bestaande regelingen.

Wij veroorloven ons dat gedeelte van liet artikel hier over te ncnzcn. Het luidt:

Tri het bovenstaande is weergegcven het thans geldende systeem van voorlichting van de militaire commandanten omtrent de onder hun bevelen staande dienstplichtigen. Duidelijk komt hierin tot uiting het streven om zoo veel nzogelijli het belang van de dienstplichtigen te dienen en om, voor zoo ver de dienst zulks toelaat. rekening ie houden niet elks bijzondere omstandigheden en aard.

Het is noodzalrelijk dat bovengenoemde regelen streng worden nageleefd. Dan alleen kunnen de daarin neergelegde gedachten verwezenlijkt worden. Dit is in het belang en van den dienst en van de militairen. Daarom is liet te betreuren, dat aan de nauwgezetlieid waarmede den commandeerenden officier mededeeling gedaan wordt omtrent voorwaardelijke veroordeelingen nog wel het een en ander schijnt Ie ontbreken.[1]) Dit bezwaar wordt in de praktijli ook niet opgeheven door de mededeelingen van de ouders en de dienstplichtigen zelf, daar deze in den regel niet zeer gul zijn met hei doen van mededeelingen over voorwaardelijlie veroordeelingen. Het gevolg is, dat de betroklcen commandant, tot nadeel van een ieder, onkundig blijft van iets waar Iiij beter wel van op de hoogte kon zijn. Dat zulks ten spoedigste moet veranderen zal een ieder gereedeliik toegeven.

Doch de wenschen gaan niet alleen uit naar een betere toepassing van de bestaande regels, maar ook naar uitbreiding tot andere gevallen, waarin het gewenscht zoude zijn dat de betrokken commandnnt ingelicht was. De twee volgende gevallen mogen zulks toelichten.

A. maakt zich in dienst schuldig aan diefstal van een portemonnaie uit het kastje van een kameraad op de soldaten-kamer. Tri voorloopig streng arrest gesteld, bleek (lat hij, kort voordat hij in clicnst trad, ook wegens diefstal veroordeeld was do! *2* maanden gevangenis onvoorwaardelijk met aftrek van preventieve hechtenis. welke ongeveer even lang geduurd had. Gedurende zijn diensttijd werd hij nog tot **3** weken gevangenis onvoorwaardelijk veroordeeld wegens heling, gepleegd vóór het in dienst treden. I-it het dossier bleek, dat A. strenge leiding zeer van noode had. In het reclasseeringsrapport werd dan ook overwogen dat de militaire dienst, welke A. toen binnen kort te wachten stond, vermoedelijk een gunstigen invloed op hem zou hebben.

R. gaf bij liet handhaven der orde en tucht nog al eens aanleiding tot moeilijkheden. Zijn mededienstplichtigen wekte hij van tijd tot tijd tot een zekere bandeloosheid op. Zelf speelde hij daarbij de rol van clown. Na verschillende waarschuwingen moest hii eenige keeren gerapporteerd worden wegens het herhaaldelijk te laat verschijnen op het appèl, met als gevolg eenige krijgstuchtelijke straffen. K. stond onder toezicht van een gezinsvoogd. In het destijds door de voogdijraad ingediende verzoekschrift en het daarbij gevoegde rapport stond veel over B. en zijn ouderlijk huis te lezen, dat van waarde kon zijn voor hem, die B. onder zijn bevelen had, mede omdat K. zich eenige malen aan oneerlijkheden had schuldig gemaakt. Maar noch in het geval van A. nog in het geval van B. was de betrokken commandant ook maar iets omtrent hun leven en verleden bekend. De ouders: hadden de batterijcommandanten in

[1]) Zie ook de aanschrijving van den Minister van Justitie dd. 11 Juli **1933,** No. **820 aan** de procureurs-generaal bij de Gerechtshoven, o.a. te vinden in **M.R.T.** XXIX, **214.** Red. **M.R.T.**

antwoord op hun vraag om mededeclingen geen behoorlijke inlichtingen verstrekt, terwijl de vragenlijst, volgens welke het persoonlijklieidsonderzoek ingesteld moet worden, ook geen punt bevat waardoor de commandanten de in deze gewenschte mededeelingen van de dienstplichtigen zelf konden krijgen. In het geval van B. had ook de gezinsvoogd den commandant niet in vertrouwen genomen.

Het zou zeer gewenscht zijn indien aan de bestaande bepalingen er een toegevoegd zoude worden, waardoor dc commandeerende officier op de hoogte gesteld wordt of een dienstplichtige onder toezicht staat. Deze bepaling zou zoowel ten aanzien van de civielrechteliik als van de strafrecliteliik onder toezicht gestelden moeten gelden. Ook het streven, om bij de berechting van jeugdigen zoo veel mogelijk de civielrechtelijke weg te bewandelen, pleit er voor om ten deze voor onder toezicht gestelden gelijke bepalingen te maken als voor voorwaardeliik veroordeelden. De belangen van den gezinsvoogd en den toezichthouder, en die van den onder toezicht gestelde en den voorwaardelijk vcroordeeldc loopen parallel. In beide gevallen is er een tank voor den commandeerenden officier, die hij slechts vervullen kan indien hij behoorlijk ingelicht is. Daarnaast verdient het overweging of in de gevallen van een onvoorwaardelijke veroordeeling kennisgeving ook niet wenschelijk zou zijn althans in die gevallen, waarin een rapport is ingewonnen.

Het leger is geen reclasseeringsinstelling. Maar wel kan alles gedaan worden dal het vervullen van den dienstplicht den militair zoo veel mogelijk teu goede komt. Betere toepassing en aanvulling van de bestaande bepalingen in den boven aangegeven zin dragen hiertoe bij.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De Criminaliteit der militairen in 1934

door

Mr. P. J. COFFRIE.

Chef van de afdeeling voor gerechtelijke- en armenzorgstatistiek bij het Centraal Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage.

Bij publicatie van gegeveris betreffende stand cn beweging van de criminaliteit wordt meestal weinig aandacht gesclionken aan de categorie van veroordeelcle militairen. Worden cijfers genoemd, clan zijn dit doorgaans uitsluitend die, welke betrekking hebben op niet-militairen. In clr officieele statistieken wordt wel een afzonderlijke paragraaf gewijd aan de strafzaken door den militairen rechter berecht, doch uit den aard der zaak worden nllecn de voornaamste gegevens opgenomen.

De bespreking van de kort geleden verschenen crimineele statistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek over 1934, die hier volgt, stelt in staat, de gegevens van de gerechtelijk geconstateerde criminaliteit der militairen nader tc belichten. Vooraf gaan eenige beschouwingen over de criminaliteit van personen aan de rechtsmacht van den gewonen rechter onderworpen, ontleend aan bovengenoemde statistiek

Crimineele Statistiek.

Het aantal onherroepelijke veroordeelingen cri veroordeelden wegens misdrijven, bedelarij, landlooperij, overtreding van het souteneursverbod en belastingovertredingen bedroeg in de jaren 1925 tot cri met 1934 als volgt:

Jaar van veroordeeling.	Onherroepelijke veroordeelingen		Onherroepelijk veroordeelden	
	absoluut.	per 10000 inw.	absoluut.	per 10000 inw.
1925	22235	30.2	20880	28.3
1926	21827	29.2	20563	27.5
1927	21878	28.9	20387	26.9
1928	21778	28.4	20383	26.5
1929	21098	27.1	19619	25.2
1930	22027	27.9	20283	25.7
1931	22830	28.5	21004	26.3
1932	23831	29.3	21977	27.1
1933	28422	34.5	25660	31.2
1934	31072	37.3	27611	33.1

Ook in 1934 duurde de in 1930 begonnen stijging van de absolute totaalcijfers betreffende de onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden voort. Weliswaar was de toeneming minder sterk dan in 1933, ze was toch vrij belangrijk. Met inbegrip van alle belastingcriminaliteit steeg het aantal onherroepelijke veroordeelingen van 28422 in 1933 tot 31072 in 1934, het aantal onherroepelijk veroordeelde individuen van 25660 tot 27611, respectievelijk dus een vermeerdering van 2650 (9.3 pct.) en 1951 (7.6 pct.). Zonder de belastingcriminaliteit bedroegen de overeenkomstige absolute cijfers van 1933 18751 en 17694, van 1934 19960 en 18789; de stijging van het aantal veroordeelingen was in laatstgenoemd jaar 6.4 pct. tegen 9.4 pct. in 1933.

De relatieve cijfers betreffende alle veroordeelingen wegens belastingovertredingen en die voor de overige delicten afzonderlijk zijn voor de laatste vijf jaren de volgende:

	1930	1931	1932	1933	1934
veroordeelingen wegens belastingovertredingen	6.74	7.30	8.24	11.74	13.32
veroordeelingen wegens andere delicten	21.17	21.24	21.10	22.77	23.93

In de statistiek wordt nagegaan, waaraan de stijging der totaalcijfers in 1934 moet worden toegeschreven. Opgemerkt wordt, dat op justitieel of politioneel gebied geen ingrijpende gebeurtenissen plaats hadden, die tot toeneming der cijfers van de berechte criminaliteit aanleiding hebben kunnen geven. Ook met wetswijziging kan de stijging niet in verband worden gebracht. Wel viel een op zichzelf belangrijke vermeerdering te constateeren ten aanzien van de delicten, die bij de wet van 19 Juli 1934, S. 405, houdende nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde, werden gewijzigd (1933 40, 1934 83 veroordeelingen), toch is deze stijging van geen beteekenis voor de beweging der totaalcijfers. Eveneens vormde de vermeerdering van de speciale crisiscriminaliteit slechts een betrekkelijk klein gedeelte van de toeneming van alle rechtbankcriminaliteit te zamen: wegens „misdrijven" in de Crisiswetten genoemd werden in 1934 95 veroordeelingen onherroepelijk tegen 18 in 1933.

Een belangrijke vermeerdering wordt opgemerkt voor het voornaamste economische misdrijf: ter zake van eenvoudigen diefstal werden in 1934 3633 veroordeelingen onherroepelijk of 407 meer dan in 1933 (12.6 pct. hooger). Veel ongunstiger werden ook de cijfers van diefstal in gequalificeerden vorm: het relatieve cijfer, per 100.000 inwoners, was bijna twee maal zoo hoog als in 1930 (1934 19.5, 1930 10.1). Van de overige economische delicten noem ik de volgende: oplichting relatief cijfer 1930 3.7, 1934 7.4; valschheid in geschrifte resp. 1.1 en 3.2. De cijfers van laatstgenoemde

delicten stegen o.m. door het veelvuldig verstrekken van onjuiste opgaven of verzwijgen van inkomsten door werkloozen.

Gelukkig zijn er ook gunstige cijfers te vermelden. Regelmatig liepen de cijfers van het voornaamste agressieve delict terug: liet aantal veroordeelingen wegens eenvoudige en gequalificeerde mishandeling is van 4096 in 1930 allengs verminderd tot 3688 in 1934, per 100.000 inwoners van 51.9 tot 44.2 (1913 57.5).

Helaas waren de ernstige gevallen van mishandeling, n.l. die met zwaar lichamelijk letsel of doodelijk gevolg, talrijkrr. Daarentegen waren de cijfers betreffende veroordeelingen wegens moord en doodslag gustiger dan in 1933.

Ten aanzien van zwaar lichamelijk letsel door schuld (veelal veroorzaakt door onoplettendheid en roekeloosheid in het verkeer) werd in het voorafgegane jaar het hoogtepunt nog niet bereikt; voortdurende stijging deed het relatieve cijfer (per rnillioen inwoners) sinds 1930 verdubbelen: 1930 20.3, 1934 41.7.

De cijfers betreffende de niisdrijvrn tegen de zeden bleven ongunstig. Per 100.000 inwoners werden wegens deze groep misdrijven 14.4 veroordeelingen onherroepelijk (1913 6.5).

Zeer veel zaken werden wederom door den politierechter afgedaan, in verhouding tot het totaal aantal afgedane zaken zelfs nog een weinig meer dan in vorige jaren. Het aantal onherroepelijke uitspraken van den politierechter bedroeg in 1933 21415, in 1934 23436. De percentages, die de aantallen veroordeelingen uitgesproken door den politicrrchter vormden van liet totaal aantal veroordeelingen, maren in de jaren 1932 t/m 1931 73.49, 74.34 en 75.46.

Resumeerende wordt door de statistiek op grond van de cijfers voor 1934 (evenals voor 1933) toeneming van de gerechtelijk geconstateerde criminaliteit waargenomen, die zich wat den sard betreft voornamelijk voordeed bij ccoriomische delicten, Rijksbelastingovertredingen, veroorzaken van lichamelijk letsel door schuld en sommige zedenmisdrijven.

Blijkens de reeds bekende voorloopige cijfers van 1035, aan de hand waarvan de zoogenaamde indexcijfers werden berekend en gepubliceerd, bleef de stijgende beweging ook in dat jaar aanhouden. Het totaalindexcijfer, waarbij rekening is gehouden met den bevolkingsaanwas, bedroeg voor veroordeelingen èn schuldigverklaringen met toepassing der artt. 38 of 39 Swb. voor 1935 105 (1933 en 1934 resp 97 en 103; gemiddelde van de jaren 1911 t/m 1913 = 100). Het indrxcijfcr van de groep economische misdrijven kwam van 127 in 1934 op 137 in 1935, van de misdrijven tegen de zeden van 223 op 245.

Hieraan zij nog toegevoegd, dat de cijfers betreffende de strafrechtelijk minderjarigen een belangrijke stijging vertoonen.

De vermeerdering van de veroordeelingen deed wederom alle absolute cijfers van de opgelegde hoofdstraffen omhoog gaan. Naar verhouding was de stijging van het aantal gevangenisstraffen een weinig sterker dan van de andere straffen: het percentage, dat het aantal gevangenisstraffen vormde van het totaal aantal schuldigverklaringen kwam van 27.5 op 27.9. Daarentegen waren de verhoudingscijfcrs van hechtenis, geldboete en tuchtschool een weinig lager dan in 1933. De verschillen zijn echter zoo gering, dat van een bepaalde verandering ten aanzien van de strafoplegging niet kan worden gesproken. Verreweg het meest werd geldboete opgelegd: 1934 65.8, 1933 66.1. Niet bekend is, in hoeverre de verscliuldigde geldboete werd voldaan. Wel weten we, dat onder invloed van de slechte financieele omstandigheden velen niet in staat zijn de boete te betalen of er de voorlreur aan geven de subsidiaire hechtenis of tuchtschool te ondergaan. Van mededeelingen en beschouwingen over moeilijkheden en bezwaren, die daaruit voortvloeien, zullen ook de lezers van dit tijdschrift wel kennis hebben genomen.[1]) De percentages van principale hechtenis, tuchtschool en berisping waren voor 1934 resp. 2.7, 2.7 en 0.2.

Sen aanzien vaii de toepassing van art. 37a. laatste lid, TV. v. Str. was reeds in het jaar 1933 duidelijk merkbaar de invloecl van de op 26 April 1933 in werking getreden wet van 21 April 1933 (Stbl. 179), houdende tijdrlijlrc voorziening met betrekking tot het ter beschikking van de Regeering stellen van personen, bij n-ie tijdens het begaan van een strafbaar feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens bestond. Werden in 1932 nog 110 psychopathen ter beschikking van de Regeering gesteld, voor 1933 bedroeg het anntal 64. In 1934 slonk het aantal verder tot 48.

In 1932 werd t.a.v. 61 veroordeelingen art. 37a, laatste lid, toegepast ter zake van economische misdrijven, in 1933 en 1934 resp. slechts t.a.v. 19 en 3 veroordeelingen. Het aantal terbeschikkingstellingen ter zake van zedenmisdrijven bleef nagenoeg even hoog als in vorige jaren (1932 t/m 1934 resp. 28, 32, 27).

Tot voorwaardelijk niet ten uitvoer leggen van de geheele straf werd in mindere mate besloten dan in de twee voorafgegane jaren: het aantal voorw. veroordeelingen daalde tot 2659 (1933 2737). Doordat het aantal veroordeelingen, waarin v.v. kon worden uitgesproken niet eveneens daalde, doch toenam, was het percentage, dat de voor\\-aardelijkc veroordeelingen vormen van het totaal anntal, ook lager (1933 10, 1934 8.8). Uit de in de statistiek vermelde verhoudingscijfers valt af te leiden, dat vooral minder voorw. veroordeelingen werden opgelegd t.a.v. gevangenisstraffen van 1 jaar.

---

[1]) O.a. in het Maandblad voor Berechting en Reclasseering: jaargang 1935, afl. 2, 11 en 12; jrg. 1936, afl. 3, 6 en 7.

Het aantal gevallen, waarin gedeeltelijk voorwaardelijke, gedeeltelijk onvoorwaardelijke straf wordt opgelegd, vernieerílert nog voordurend. In de jaren 1931 t/m 1934 bedroeg het aantal resp. 627, 743, 1005 en 1213.

Kantongerechtscriminaliteit. Het totaal aantal schuldigverklaringen + gevallen van voorkoming der vervolging nam wederom bijna even sterk toe als in 1933. In laatstgenoemd jaar was er een stijging van 58062, in 1934 vermeerderde het totaalcijfer mrt 55653. In de laatste drie jaren kwam het totaalcijfer van 323277 (1931) op 444582; samengeteld bedroeg de toeneming 121305 of ruim 37 pct. De relatieve cijfers (per 10.000 inwoners) zijn: 1931 404.2, 1933 472.2, 1934 533. En toch vertoonen de cijfers van verreweg de ineeste categorieën van strafbare feiten geen opvallende stijging, sommige zelfs een teruggang. Bijzonder sterke toeneming deed zich voor bij de categorieën „Motor- en Rijwielwet", ,.Andere wetten enz." en „Plaatselijke verordeningen". Het aantal schuldigverklaringen + gevallen van voorkoming wegens overtredingen van de Motor- en Rijwielwet steeg van 140069 in 1931 tot 214213 in 1934 (toeneming van 74144 of bijna 53 pct.). Ook werden betrckkelijk veel overtredingen van crisismetten en -besluiten geconstateerd (1934 16372). Hei cijfer van openbare dronkenschap (art. 453 Swb.) was wederom lager dun in het voorafgegane jaar (1933 12750, 1934 11448).

Thans de cijfers betreffende de criminaliteit der militairen, waarbij dient te worden opgemerkt, dat buiten het onderzoek vallen de misdrijven door militairen gepleegd, die disciplinair werden afgedaan (art. 2, 2°—4° van de Wet op de Krijgstucht).

Het aantal onherroepelijke veroordeelingen en veroordeelden wegens misdrijven in burgerlijke strafwetten genoemd, is in het volgende overzicht vermeld over de jaren 1913 en 1930 tot en met 1934.

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1913	187	187
1930	154	139
1931	151	144
1932	174	162
1933	152	137
1934	224	185

Tri 1932 vertoonden de cijfers een stijging van eenig belang, die weer te niet werd gedaan in heb volgende jaar. Bepaald ongunstig zijn de cijfers voor 1931: het aantal veroordeelingen nam met 72 of 47 pct. toe, het aantal veroordeelden met 48 of 35 pct.

De gemidclrlde dagelijksche sterkte van het leger was wel een weinig hooger dan in 1933, maar deze vermeerdering was veel minder groot dan die der cijfers van de veroordeelingen en veroordeelden. De sterkte bleef trouwens beneden die van 1930 en 1931, in welke jaren de cijfers der criminaliteit veel gunstiger waren. In onderstaande opgave zijn niet begrepen het aantal verlofsofficieren en de dienstplichtigen, die voor herhalingsoefeningen in werkelijken dienst zijn geweest.

1930..	1460	beroepsoff.,	15067	onderoff.,	korporaals	en	soldaten.
1931..	1450	,	15627	,, ,	,,	,,	,,
1932..	1417	,	14423	,, ,	,,	,,	,,
1933..	1320		14196	,, ,	,,	,,	,,
1934..	1345	,	14915	,, ,	,	,	,,

Het aantal veroordeelingen bedroeg 39 meer dan het aantal veroordeelden; vooral ter zake van zedenmisdrijven was hei verschil groot (61 en 35), doordat ten aanzien van verscheidene militairen in 1934 meer dan één veroordeeling onherroepelijk werd.

Onderstaande specificatie naar den aard der strafbare feiten geeft een nadere aanwijzing omtrent de toeneming van het totaalcijfer der veroordeelden. Bij de cijfers betreffende de criminaliteit van personen, aan de rechtsmacht van den gewonen rechter onderworpen, bleek, dat de ongunstige tijdsomstandigheden bun stempel di-ukken op den aard der misdadigheid: voortdurende toeneming van de economische criminaliteit wordt geconstateerd. Viel ook t.a.v. de criminaliteit der militairen aanvankelijk een stijging van de economische delicten waar te nemen (al zal ren ongunstige rconomische toestand de gedragingen van militairen in liet algemeen minder beïnvloeden), de zeer belangrijke vrrmeerdcring van het aantal veroordeelde militairen in 1934 is niet veroorzaakt door stijging van het cijfer der rubriek „economische delictrn"; het cijfer was slechts 1 hooger dan in 1933 (resp. 91 en 90).

De stijging van het totaalcijfer blijkt vooral veroorzaakt te zijn door vermeerdering van de misdrijven tegen het openbaar gezag, tegen de zeden (w.o. openb. schennis der eerbaarheid 1933 4, 1934 14. feitelijke aanranding resp. 8 en 14), tegen lijf en leven (w.o. art. 300, al. 1 1933 12. 1934 15 en veroorzaken van zwaar lichamelijk letsel door schuld resp. 2 en 10) en vernieling.

Aard der strafbare feiten.	Totaal aantal individuen. Jaar van veroordeeling.					
	1913	1930	1931	1932	1933	1934
Misdrijven tegen het openbaar gezag (Titel VIII Swb.)	28	12	9	9	3	8
Misdrijven tegen de zeden (Titel XIV Swb.)	[1] 6	13	[1] 10	10	15	[1] 35
Misdrijven tegen lijf en leven (Titels XIX, XX, XXI Swb.)	[2] 50	[3] 26	31	[4] 24	15	[5] 28
Economische delicten (Titels XII, XXII t/m XXVI, XXX Swb.)	83	76	80	100	90	91
Vernieling (Titel XXVII Swb.)	7	—	8	1	2	6
Artt. 229 en 231 Swb.	—	2	—	1	3	1
Artt. 278, 279, 281 t/m 285 Swb.	—	1	—	2	1	1

[1]) Hieronder 2 dierenmishandeling.
[2]) Hierorideï 1 doodslag.
[3]) Hieronder 1 dood door schuld.
[4]) Hieronder 1 doodslag en 2 dood. door schuld.
[5]) Hieronde 2 dood door schuld.

De totaalcijfers betreffende de misdrijven, die uitsluitend door militairen gepleegd kunnen worden en uitsluitend door den militairen rechter worden berecht, waren als volgt:

Jaar.	Veroordeelingen.	Veroordeelden.
1913	559	540
1930	373	342
1931	382	366
1932	345	311
1933	554	529
1934	480	464

Vergeleken met de cijfers van 1933 was er afneming zoowel van veroordeelingen als van vrroorcleelden. Toch bleven de cijfers nog ver boven die van vorige jaren. Voor 1033 werd reeds bij de bespreking van de cijfers over dat jaar meegedeeld (aflevering 2, deel XXXI), dat de groote stijging van de cijfers uitsluitend werd veroorzaakt door de misdragingen der militairen te Soerabaja eind Januari en begin Februari; zonder de desbetreffende veroordeelingen (228) zou het cijfer der veroordeelingen 19 lager zijn geweest dan dat van 1932.

In 1934 werden 183 veroordeelingen wegens de begin Februari gepleegde strafbare feiten op „De Zeven Provinciën" onherroepelijk. Zonder deze veroordeelingen zou het totaal aantal dus 297 hebben bedragen of 48 minder clan dat van 1932.

Het aantal recidivisten onder de veroordeelden wegens militaire misdrijven bedroeg 88 of bijna 19 percent van het totaal aantal (1933 19.1 pct.)

Hieronder volgt een opgave van de strafbare feiten, ter zake van welke in de jaren 1931 t/m 1934 militairen veroordeeld werden (aantallen veroordeelde individuen):

	1931	1932[1])	1933	1934
Ongeoorloofde afwezigheid door schuld (art. 96)	—	—	—	2
Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid (art. 97)	31	33	26	17
Desertie (art. 98)	26	17	14	9
Een verlofpas valschelijk opmaken of vervalschen (art. 102)	—	1	—	—
Opzettelijke beleediging of bedreiging- van een meerdere (art. 108)	28	25	20	21
Verspreiden van een geschrift of afbeelding, wetende dat daarin een beleediging voor een meerclere voorkomt (art. 109)	1	—	—	—
Opzettelijk een meerdere door eenige feitelijkheid beleedigen (art. 110)	—	—	—	1
Opzettelijk tegen een meerdere plegen het misdrijf genoemd in art. 261 W. v. Sr. (art. 111)	1	—	—	—
Aantijging of valsche aangifte over een meerdere (art. 113)	1	—	—	—
Opzettelijke ongehoorzaamheid (art. 114)	114	110	355	114
Opzettelijk een meerdere feitelijk met geweld bedreigen (art. 116)	1	—	—	—
Feitelijke insubordinatie (art. 117)	25	21	25	24
Feitelijke insubordinatie niet voorbedachten rade (art. 118)	—	1	—	—
Feitelijke insubordinatie, gepleegd door twee of meer vereenigde militairen (art. 119)	2	3	—	—
Muiterij aan boord van een oorlogsvawrtuig zich ergens bevindende waar geen onmiddellijke hulp te verkrijgen is (art. 120, 2°)	—	—	—	164
Samenspanning tot muiterij (art. 127 jo. 120)	—	—	—	1
Als schildwacht eigendunkelijk zijn post verlaten (art. 129)	10	10	7	13
Opzettelijke belemmering van ern maatregel in het belang der krijgsmacht of van den dienst ondernomen of bevolen (art. 134)	—	1	—	—
Als militair met het oogmerk om een ander voor bestraffing te vrijwaren een stuk of aangelegenheid onthouden aan de kennisneming van den bevoegden mcerderc (art. 139)			—	—
Als militair in dienst opzettelijk een mindere slaan (art. 142)	1	—	—	1
Als militair, getuige van een door een mindere gepleegd misdrijf, opzettelijk nalaten tegen den dader de door het belang der zaak gevorderde maatregelen van geweld naar vermogen aan te wenden (art. 143)	—	—	—	15

[1]) Bovendien in 1932 nog 4 onherroepelijke veroordeelingen wegens overtreding van de artikelen 130—170 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande.

	1931	1932	1933	1934
Kennis dragende van eenige samenspanning tot misdrijf enz. opzettelijk nalaten daarvan tijdig voldoende kennis te geven aan de overheid enz. (art. 144 jo. 120)	—	—	—	2
Opruiïng (art. 146)	6	3	14	—
Ondermijning van de tucht onder de krijgsmacht (art. 147)	—	1	6	1
Opzettelijk niet voldoen aan een wettige oproeping voor den werkelijken dienst (art. 150, al. 1)	17	14	3	5
Idem door schuld (art. 150, al. 3)	95	62	56	72
Diefstal door een militair gepleegd op een onder zijn bijzondere bewaking gestelde plaats (art. 152)	3	4	2	—
Wederrechtelijk en opzettelijk een dier, dat ten behoeve der krijgsmacht wordt gebezigd, doodden, beschadigen enz. (art. 159)	—	1	1	2

De 183 veroordeelingen in verband met de gebeurtenissen op „De Zeven Provinciën" zijn als volgt te specificeeren:
art. 120, 2° 164; art. 127 1; art. 129 1; art. 113 1*h*; art. 144 2.

In een tweetal staatjes zijn vermeld de straffen door den militairen rechter opgelegd.

Allereerst de straffen in de jaren 1930 tot en met 1934 opgelegd aan de veroordeelden wegens commune misdrijven.

Straffen opgelegd aan de veroordeelden wegens *commune misdrijven* 1930—1934.

Jaar.	Hoofdstraffen.						Bijkomende straffen.						
	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Hechtenis.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Ontslag uit den militairen dienst: met ontzetting	Ontslag uit den militairen dienst: zonder ontzetting	Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gewapende macht te dienen.	Degradatie. (Verlaging).	Ontzetting van bepaalde rechten.	Verbeurdverklaring van voorwerpen.	Vernietiging of onbruikbaarmaking van voorwerpen.
							van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.						
1930	—	94	2	—	[1]) 59	—	2	6	—	2	—	—	1
1931	—	91	2	—	[2]) 58	—	2	9	—	5	—	—	—
1932	—	114	1	—	[3]) 59	—	2	16	—	9	—	2	—
1933	—	[4])111	1	—	[5]) 41	—	—	9	—	6	—	—	—
1934	—	[6])168	3	—	[7]) 55	—	2	17	—	2	2	—	—

[1]) Hiervan 10 krachtens art. 24. [2]) Hiervan 4 krachtens art. 24. [3]) Hiervan 7 krachtens art. 24 en 1 tevens voorw. veroordeeld tot 2 maanden gevangenisstraf met 2 jaar proeftijd. [4]) Hiervan 5 gedeeltelijk voorw. met 3 jaar proeftijd, bijz. voorwaarden en opdracht a/e instelling en 1 ged. voorw. met 2 jaar proeftijd en opdracht a/e instelling. [5]) In 1 geval werden 2 hoofdstraffen opgelegd. [6]) Hieronder 1 gedeeltelijk voorw., met 3 jaar proeftijd, bijz. voorwaarden en opdracht a/e instelling. In 1 geval werd tevens art. 37a, l. lid toegepast (onvoorw.) [7]) Hiervan 7 krachtens art. 24: in 2 gevallen werden bij hetzelfde vonnis 2 hoofdstraffen opgelegd.

De cijfrrs der hoofdstraffen waren alle hooger dan in 1933. Naar verhouding nam het aantal opgelegde gevangenisstraffen sterker toe dan het aantal geldboeten; gepercenteerd op het totaal aantal opgelegde hoofdstraffen bedroeg liet aantal gevangenisstraffen ruim 74 (1933 72.5).

De duur der opgelegde gevangenisstraffen was voor 1934: 90 beneden 1 maand, 33 1 maand tot beneden 2 maanden, 42 2 maanden tot beneden 1 jaar, 1 van 1 jaar, 1 van 1 jaar en 3 maanden en 1 van 2 jaar.

Wegens militaire misdrijven werden in de jaren 1930 tot en met 1934 de volgende straffen opgelegd:

Straffen, opgelegd aan de veroordeelden wegens *militaire misdrijven* 1930—1934.

Jaar.	Hoofdstraffen.							Bijkomende straffen.					
	Doodstraf.	Levenslange gevangenisstraf.	Tijdelijke gevangenisstraf.	Militaire detentie.	Tuchtschool.	Geldboete.	Berisping.	Ontslag uit den militairen dienst: met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.	Ontslag uit den militairen dienst: zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen.	Ontzegging voor een bepaalden tijd van het recht om bij de gew. macht of als militair geëmployeerde te dienen.	Verlaging.	Plaatsing in eene strafklasse.	Ontzetting van bepaalde rechten.
1930	—		[1])312	—	—	[2])62	—	2	23	—	4	—	—
1931		—	3 7			[3])65	—	2	40	—	7	—	—
1932	—	—	303	—	—	[3])42	—	2	39	—	1	—	—
1933		—	[4])521	—	—	[3])33	—	13	198	—	15	—	—
1934	—		427	—	—	[5])54		123	73	—	5	—	—
	—	—		—			—						

[1]) Hieronder één geval van voorwaardelijke gevangenisstraf gecombineerd met onvoorwaardelijke geldboete.
[2]) Hiervan 61 krachtens art. 24; in 1 geval onv. geldboete gecombineerd met voorw. gevangenisstraf.
[3]) Alle krachtens art 24.
[4]) Hiervan 1 gedeeltelijk voorw. met 3 jaar proeftijd, bijz. voorw. en opdracht a/e instelling.
[5]) Alle krachteiis art. 24. In 1 geval werden 2 hoofdstraffen opgelegd.

De daling van het aantal veroordeelingen bracht een belangrijke vermindering van het aantal opgelegde gevangenisstraffen mede; het cijfer van geldboete steeg daarcritegen. Voor 1933 was het aantal gevangenisstraffen in verhouding tob het totaal aantal opgelegde straffen bijzonder hoog: 94 pct.; voor 1934 bedroeg liet overeenkomstige percentage bijna 89 (1932 88 @.).

Het volgende staatje bevat een specificatie van de opgelegde gevangenisstraffen.

De gevallen, waarin bij één vonnis wegens meer dan één feit werd veroordeeld zijn afzonderlijk geliouden (gezamenlijke gevallen).

Strafbare feiten. Artt. Wetb. v. Mil. Strafrecht.	Opgelegde gevangenisstraffen ter rake van militaire misdrijven: 1934																
	Beneden 1 week		1 week tot beneden 1 maand		1—2 maanden		2—4 maanden		4—6 maanden		6 maanden tot 1 jaar		1 jaar		meer dan 1 jaar	Totaal	
	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	v.	onv.	onv.	v.	onv.
Art. 96	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
„ 97	—	—	1	7	—	6	1	6	—	—	—	—	—	—	—	2	19
„ 98	—	—	—	1	—	1	—	2	1	4	—	—	—	—	—	1	8
„ 108	—	2	3	12	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	15
„ 114	—	3	12	20	—	4	—	5	—	—	—	21	—	—	—	12	53
„ 117	—	—	1	5	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	7
„ 120 (2°)	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	5	—	2	[1] 151	—	162
„ 127, j° 120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	[2] 1	—	1
„ 129	—	—	3	7	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	8
„ 143	—	6	—	4	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	14
„ 144, j° 120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
„ 147	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
„ 150 (1°)	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
„ 150 (3°)	—	8	1	13	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	22
„ 159	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Gezam. gevallen	—	—	3	47	4	8	2	8	—	5	—	1	—	1	2	9	72
Totaal . . .	—	20	24	120	6	25	5	28	1	12	—	29	—	3	154	36	391

[1]) Hiervan 1 van 1 jaar en 3 mnd, 6 van 1 jaar en 6 mnd., 16 van 2 jaar, 11 van 2 jaar en 6 mnd., 28 van 3 jaar, 13 van 3 jaar en 6 innd., 25 van 4 jaar, 6 van 4 jaar en 6 mnd., 8 van 5 jaar, 13 van 6 jaar, 5 van 7 jaar, 5 van 8 jaar, 4 van 9 jaar, 3 van 10 jaar, 1 van 12 jaar, 1 van 14 jaar, 1 van 16 en 4 van 18 jaar. [2]) 4 jaar.

Uit het vorige overzichtje bleek, dat er naar verhouding minder gevangenisstraffen werden opgelegd dan in 1933. In liet jaar, waarop vorenstaande specificatie betrekking heeft, 1934, werden echter meer zeer zware straffen opgelegd. Voor 1933 bedroeg het aantal gevangenisstraffen van 6 maanden tot 1 jaar 238, van 1 jaar 9 en van meer dan 1 jaar 6. Voor 1934 is het aantal van de rubriek 6 maanden tot 1 jaar veel lager (29), maar het aantal onvoorwaardelijke gevangenisstraffen van 1 jaar 3 en van meer dan 1 jaar 154. Noot 1 geeft een opsomming van de verschillende zware straffen; zelfs werden er 4 straffen van 18 jaar opgelegd.

Wij zien verder, dat er van de zware straffen 151 werden opgelegd ter zake van muiterij (art. 120, 2° W. v. M. S.) en 1 ter zake van samenspanning tot muiterij (art. 127 jo. 120). Alle gevangenisstraffen ter zake van art. 143 werden tegen officieren uitgesproken; van de straffen onder „gezamenlijke gevallen" vermeld werdrn er 3 aan officieren opgelegd.

Bij een groot aantal gevangenisstraffen werd bovendien uitgesproken ontslag uit den militairen dienst met of zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht ie dienen.

Omtrent de toepassing van voorwaardelijke veroordeeling in de laatste vijf jarrn geeft het volgende overzicht aanwijzingen.

Jaar.	Toepassing van voorwaardelijke veioordeeling bij gevangenisstraffen ter zake vaii:			
	Commune delicten		Militaire delicten	
	absoluut.	%[1]).	absoluut.	%[1]).
1930	27	29,7	32	10,3
1931	25	27,5	60	19,0
1932	23	20,5	50	16,5
1933	34	30,6	31	6,0
1934	46	27,7	36	13,0

[1]) Percentages, welke de voorwaardelijk opgelegde straffen vormden van het totaal der opgelegde, voor voorw. veroordeeling in aanmerking komende gevangenisstraffen.

Het aantal gevallen, waarin wegens commune misdrijven voorwaardelijke gevangenisstraf werd opgelegd, kwam van Y4 op 46. Toch is deze vermeerdering minder groot dan de toeneming van het totaal aantal opgelegde gevangenisstraffen; daardoor liep het percentage terug van 30.6 tot 27.7. Het ahsolnte aantal voorwaardelijke gevangenisstrafSen ter zake van militaire delicten nam slechts met 5 toe; door het dalen van het totaal aantal gev. straffen is het verhoudingscijfer ruim verdubbeld.

De afloop van de voorw. veroordeelingen is elk jaar in verreweg de meeste gevallen gunstig, d.w.z. dat de voorw. opgelegde straf' niet behoefde te worden ten uitvoer gelegd. Voor 1934 was de uitslag bijzonder gunstig.

Afloop van de gevallen van voorwaardelijke veroordeeling in 1930 t/m 1934

Jaar.	Totaal aantal gevallen, waarin de proeftijd eindigde.	Gevallen. waarin de proeftijd verstreek. zonder dat de voorw. opgelegde straf werd ten uitvoer gelegd.		Gevallen, waarin later last werd gegeven tot tenuitvoerlegging van de voorwaardelijk opgelegde straf.	
		absoluut.	in % v.h. totaal.	absoluut.	in % v.h. totaal.
1930	70	56	80,—	14	20,—
1931	46	43	93,5	3	6,5
1932	62	60	96,8	2	3,2
1933	77	71	92,2	6	7,8
1934	69	68	98,6	1	1,4

Zooals bekend worden tal van overtredingen krachtens art. 2, 6° van de Wet op de Krijgstucht disciplinair afgedaan. De cijfers van schuldigverklaringen en gevallen van voorkoming der vervolging ter zake vall strafbare feiten, welke t.a.v. burgers tot de competentie van den liantonrecliter behooren, geven dus eigenlijk geen volcloencle aanwijzing omtrent den omvang van het plegen van overtredingen door militairen.

Jaar.	Gevallen van schuldigverklaring.	Voorkoming der vervolging.	Totaal.
1930	152	846	998
1931	192	932	1124
1932	203	1032	1235
1933	198	937	1135
1934	227	1044	1271

De geringe teruggang der aantallen van het jaar 1933 buiten beschouwing gelaten, wordt een gestage stijging der cijfers van schuldigverklaringen en gevallen van voorkoming der vervolging opgemerkt.

Vooral namen toe de gerechtelijk geconstateerde overtredingen der Motor- en Rijwielwet en daarop steunende reglementen.

In 1934 werden bij de schuldigverklaringen 1 maal hechtenis en 226 maal geldboete opgelegd; 11 verbeurdverklaringen werden uitgesproken en in 1 geval werd verlaging toegepast.

Justitieele Statistiek.

Evenals vorige jaren volgen hier nog eenige gegevens betreffende de militaire rechtspraak, welke ontleend zijn aan de Justitieele Statistiek over 1934. Deze lichten ons in omtrent den omvang van de werkzaamheden drr rechterlijke colleges. De teleenheid is Iiicrbij niet de onherroepelijke veroordeeling, doch de per instantie afgedane zaak.

RECHTERLIJK COLLEGE.	Zaken in den loop van 1934 afgedaan.		Personen, op wie de zaken van de kolommen 1 en 2 betrekking hebben.		Personen, vermeld in kol. 3 en 4, zijn te verdeelen als volgt:						
	bij vonnis	buiten proces (art. 74 W. v. Sr).	Officieren.	Onderofficieren en manschappen.	Ter terechtzitting verwezenen naar den gewonen strafrechter.	Ten aanzien van welke geen straf werd opgelegd, doch aan den commandeerenden officier werd overgelaten of termen voor toepassing van een krijgstuchtelijke bestraffing aanwezig zijn.	Veroordeelden. Onvoorw.	Veroordeelden. Voorw.	Vrijgesprokenen.	Voorkwamen ex art. 74 Swb. verdere vervolging door Transactie.	Voorkwamen ex art. 74 Swb. verdere vervolging door Betaling der maxim. boete.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Hoog Militair Gerechtshof.	125	1	15	120	—	9	[1])103	14	[2]) 8	1	—
Krijgsraad Landm.'s-Bosch.	621	708	127	1258	—	IG	[3])562	52	[4])46	708	—
Krijgsraad Zeemacht Willemsoord	72	335	40	370	—	2	63	7	3	335	—
Totaal Nederland. . .	818	1044	182	1748	—	27	728	73	57	1044	—
Hoog Militair Gerechtshof Ned.-Indië	39	—	13	157	—	-	165	1	4	—	—
Krijgsraad Zeemacht Soerabaja	57	—	21	[5]) 193	—	4	192	4	13	—	—
Totaal Ned.-Indië. . .	96	—	34	350	—	4	357	5	17	—	—
Totaal Generaal . . .	914	1044	LIG	2098	—	31	1085	78	74	1044	

[1]) Hieronder 1 gedeeltelijk voorwaardelijk, gedeeltelijk onvoorwaardelijk veroordeeld en tevens vrijgesproli-en voor een ander feit. [2]) Zie noot 1. [3]) Bovendien 1 voorwaardelijk ter beschikking van de Regeering gesteld (art. 39 W. v. Sr.). [4]) Bovendien 8 personen vrijgesproken, die tevens werden veroordeeld, uitsluitend in kolom 7 vermeld. [5]) Hieronder 1 voortvluchtige.

Het aantal zaken (misdrijven èn overtredingen) door het Hoog Militair Gerechtshof en de Krijgsraden (waaronder begrepen de colleges en Ned. Indië) te zamen bij vonnis afgedaan bedroeg in 1934 914 tegen 932 in 1933 en 893 in 1932.

Uitsluitencl door de colleges in Nederland werd in 1931 een grooter aantal zaken berecht: volgens het overzichtje waren de cijfers voor 1934 resp. 125. 621 en 72 (de overeenkomstige voor 1933 117, 577 cri 60). De twee colleges in Indië deden daarentegen minder zaken af; 1934 resp. 39 en 57. 1933 65 ei1 113. harigeteekend zij hierbij, dat evenals in het voorafgegane jaar, vooral door de colleges in Indië, veel zaken werden afgedaan met een groot aantal verdachten. De door het Hoog Militair Gerechtshof te Batavia afgedane 39 zaken hadden betrekking op 170 personen. Bij den Zeekrijgsraad tc Soerabaja werd o.a. 1 zaak behandeld met 77 personen, I ~ne 27, 1 met 22 en 1 ~ne 19.

Ten slotte nog een opgave van de beslissingen van het Hoog Militair Gerechtshof in zake beklag betreffende opgelegde disciplinaire straffen.

1934	De klacht werd bevonden				Straffen en strafredenen:				
Aantal behandelde klachtzaken.	Gegrond.	Gedeeltelijk gegrond.	Ongegrond.	Niet ontvankelijk.	Straf en strafreden gehandhaafd.	Straf gewijzigd.	Strafreden gewijzigd.	Straf en strafreden gewijzigd.	Straf en strafreden nietig verklaard.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
Nederland. 24	1	14	9	—	9	—	4	10	1
Ned.-Indië. 7	—	2	5	—	2	—	[1])3	2	—

[1]) Straf gehandhaafd.

De „leer-Marx" en de militaire rechter.

door

Mr. R. J. BRUNNER,
Officier van Administratie der 1e klasse K.M.

Op pagina 114 van den loopenden jaargang vari het Maandblad voor Berechting en Reclasseering vat Mr. Marx zijne elders (M.B.R. 1935 p. 117 e.v.) ontvouwdr theorie[1]) aldus samen, dat de straf verband moet houden mrt — en invloed ondergaan van de andere maatregelen en daarbij die andere maatregelen op het eerste plan staan en de straf slechts een aanvullend karakter moet hebben tenzij met de straf eene algemeen preventieve werking werd beoogd.

Aan zijne bijdrage gaan vooraf een tweetal vonnissen van de Rotterdamsche rechtbank — specimina van de „leer-Marx" —, waarbij een gemeente-ambtenaar en een bank-employé resp. terzake van het aannemen van steekpenningen en verduistering, en terzake van diefstal veroordeeld werden: eerstgenoemde tot 6 maanden gevangenisstraf met aftrek van de preventieve hechtenis, laatstgenoemde tot een geldboete van f 100 (subs. 10 dagen hechtenis) en ecne voorwaardelijke gevangenisstraf van 3 maanden rnrt een proeftijd van 2 jaren zonder bijzondere voorwaarden.

In de strafmotiveering van het vonnis in de zaak van den gemeenie-ambtenaar komt na de gewone formule de volgende zin-

[1]) Uitgangspunt was het constateeren, dat sommige delinquenten door verschillende maatschappelijke reacties getroffen worden naast de straf en zoodoende hun misdrijf onevenredig zwaar vergolden krijgen (M.B.R. 1936 p. 82).

snede voor ,,waarbij moet worden rekening gehouden met de omstandighcid, dat verdachte door zijn ontslag uit gemeentedienst reeds zwaar voor zijn ernstige tekortkomingen heeft geboet."

En in dr zaak van den bank-employé mag — naar de inzender mededeelt — aangenomen worden dat van het opleggen rrner onvoorwaarclelijlie vrijheidsstraf is afgezien om aan verdachte en zijn gezin de ernstige niaatschappelijkr gevolgen te besparen van een ontslag uit de betrekking, welke door hem was gevonden ria het hem in verband met het gepleegde feit bij de bankinstelling verleende ontslag.

Naar aanleiding van deze slrafvonnissen en de daarin gehuldigde ,,leer-Marx" rees bij mij de vraag, in lioeverre de militaire rechter bij de bepaling van strafsoort en strafmaat rekening kan houden niet andere maatregelen, die tegen den delinquent genomen worden, en of hij in de praktijk misschien reeds daarmede rekening houdt.

Voorop gesteld zij, dat het moeilijk is rekening te houden met maatregelen, die ,,misschien" genomen zullen worden. Bij bespiegelingen daarover heeft men geen vasten grond meer onder de voeten. En nu is inderdaad iri het meerendeel der door den militairen rechter ie berechten gevallen op liet oogenblik dat strafsoort en strafmaat bepaald worden nog niet bekend, welke maatschappelijke reacties dc gedragingen van den dader voor hem zelven zullen verwekken. Deze omstandigheid heeft tengevolge, dat toepassing van dc ,,leer-Marx" voor den Zeekrijgsraad niet steeds mogelijk is. Dit is o.a. alleen dan het geval, wanneer dit college in de schoenen staat van den burgerrechter. wanneer het niet is — wat men zou kunnen noemen — militaire-ambtenaren-strafrechter. Er is toch een groot verschil tusschen den vrijwillig dienenden beklaagde eenerzijds en den beklaagde-milicien zoomede den gewezen-militair-beklaagde anderzijds. De milicieii staat steeds met één been in de burgermaatschappij; dc gewezen militair is justitiabel voor den burgerrechter tenzij blijkt, dat hij als militair de wetten overtrad dan wel zich brengt in de uitzonderlijke positie van artikel 64 W.v.M.S.

De belangen van de beide laatstgenoemde categorieën personen liggen in de burgermaatschappij. Via zijn strafvonnis kan de militaire rechter hen in die belangen treffen. We hooren dat de milicien of gewezen militair bij oplegging van een onvoorwaardelijke gevangenisstraf niet in zijne betrekking kan worden gehandhaafd, dat gelclboete of in elk geval eene voorwaardelijke straf hem bewaart voor verdere — maatschappelijke — reacties. We overwegen, welke wel de pardagogisch meest juiste straf is voor den first-ofiender, die toevallig in de ,,militaire" maatschappij zijn crimineelen aanleg toonde. We ziin er niet mee af. met te vragen wat het militaire belang eischt. De militaire rechter neemt hier de taak van den burgerrechter over, gaat na welke straf liet beste overeenkomt met de belangen van de burgermaatschappij. En deze zal het wèl zoo gelegen komen, indien de dader bij het verlaten van de militaire rechtszaal zijn broodwinning terugvindt, dan wel de leiding krijgt,

die hem behoedt voor een terugval in zijn vroegere fouten. Daarom zal de militaire rechter ook slechts dàn grijpen naar het wapen der korte vrijheidsstraf, indien hanteering daarvan tegenover deze delinquenten uit generaal preventief oogpunt absoluut wordt geeischt.

Populair gezegd: de Krijgsraad zal verder zien dan zijn neus lang is. En daarmede is dan het voorloopig antwoord gegeven op de eerste vraag, die ik meende mij te moeten stellen.

De tweede vraag is minder eenvoudig te beantwoorclrn. Er is nog altijd zoo iets als het geheim van de raadkamer. De aldaar uitgesproken gedachten blijven, anders dan die van gewone stervelingen, eigendom van den rechter, tenzij hij ze neerlegt in eene overweging.

En nu is de militaire rechter over het algemeen juist ten aanzien van strafmotivceringen weinig mededeelzaam, hij laat gaarne raden naar hetgeen zich in de raadkamer afspeelde. En als ik nu eens van dit privilege gebruik mag maken, dan zou ik zeggen dat de vonnissen van den Helderschen Krijgsraad steeds wezen in de richting van een overweging, dat de delinquent toch reeds zwaar getroffen zal worden door administratief-rechtelijke maatregelen, dat hij zelfs wel eens zich op het — door sommigen sentimenteel geoordeelde — standpunt stelde, dat een schoon strafregister ook zijn waarde heeft en men dit — ofschoon niet direct op geld waardeerbaar — belang niet te spoedig moet aantasten. En ook zal men soms tusschen de regels door kunnen lezen, dat de gevangenis schrikbeeld moet blijven, als het ook maar eenigszins kan, of dat een overweging gold, die in een minder nuchter tijdvak als volgt ongeveer werd geformuleerd: dat de mannen die straks geroepen kunnen worden om het vaderland te verdedigen niet. althans zoo min mogelijk in de gevangenis bchooren te worden gebracht. Doch dit terzijde; ons uitgangspunt waren de administratief-rechtelijke maatregelen, genomen in meer of minder direct verband met de uitgesproken veroordeeling.

Er zijn er twee: 1°. het ontslag uit den militairen dienst, 2°. het verlies van pensioensaanspraken.

Ad lum. Artikel 102 der Justitieele Zaken voor de Zeemacht bepaalt,

dat de fiskaal na het in kracht van gewijsde gaan van een vonnis of sententie, waarbij ***niet*** is opgelegd de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst, aan den commandant van het schip, waarop de veroordeelde dient, een uittreksel uit het vonnis (sententie) zal doen toekomen, waarop is aangeteekend het feit door den Zeekrijgsraad of het H.M.G. als bewezen aangenomen, *c.q. benevens* ***de overweging betrekking*** *hebbende* ***op de*** *straftoemeting;* de commandant overweegt of het feit terzake waarvan de schepeling veroordeeld is, in verband met diens algemeen gedrag in den dienst, ontslag uit den zeedienst noodzakelijk maakt en doet omtrent de al of niet noodzakelijkheid van het ontslag, onder overlegging van het conduiteboekje van den schepeling aan den vlootvoogd een voorstel.

Met nadruk wijst liet artikel voorts nog erop, dat ontslag uit den dienst niet mag worden voorgesteld alléén op grond van het feit terzake waarvan een schepeling werd veroordeeld: het oordeel daarover komt, met uitsluiting van ieder ander, den rechter toe.

Het niet-opleggen van de bijkomende straf van ontslag impliceert dus niet handhaving in den dienst. In het licht van artikel 102 bezien, is dit wel begrijpelijk. Het is heel goed mogelijk, dat de rechter de daad niet van dien aard acht om den dader te ontslaan, docht dat de commandeerende officier, het zondenregister van den veroordeelde nagaande, van meening is dat het feit, waarvoor veroordeeling volgde nu juist den druppel vormt, die den emmer doet overloopen. Hij zal dan ontslag voorstellen en de kans, dat dit volgt is al zeer groot.

De militaire rechter, de bijkomende straf van ontslag niet opleggende doch een hoofdstraf, al dan niet vergezeld van verlaging, tast in het duister omtrent de vraag, of de delinquent naast strafrechtelijke ook nog andere gevolgen zal ondervinden van zijn daad. De vraag is „is dit noodig?". En bij de beantwoording daarvan wil ik buiten beschouwing laten de quaestie of het in het jus constituendum niet aanbeveling zou verdienen, den rechter te zeggen, dat hij ook bij de bijkomende straffen het geheele gedrag van den delinquent in aanmerking mag nemen, dat hij niet alleen behoeft te zien naar het te berechten feit.

Wel zou ik erop willen wijzen, dat ook de voorlichtingsambtenaar een enkele maal niet deze vraag van doen krijgt, als hij zeggen wil, welke straf z.i. aanbeveling verdient in het door hem onclerzochte geval. Hij acht b.v. den beklaagde reclassabel en bouwt een reclasseeringsplaii op de — wankele — basis van handhaving in den dienst. Ik stel daarom de vraag „Is het niet mogelijk, dat de rechter vóór het bepalen van strafsoort en strafmaat weet, of langs administratieven weg wellicht ontslag zal worden verleend?"

De procedure, die thans pleegt plaats te vinden na schuldigverklaring en strafoplegging, zou dan vóórdien in hypothetischen vorm kunnen geschieden: „voor het geval .... schuldig bevonden wordt aan de geïncrimineerde misdraging, wordt op zijne diensten geen prijs meer gesteld, gezien zijn voorafgaand gedrag in den dienst".

De wenschelijkheid hiervan klemt m.i. te meer, omdat reeds bij gelijk punt van uitgang (het feit of liet algemeen gedrag) verschil van meening zoo licht mogelijk is.

Staaltjes daarvan ziet men geregeld bij de militaire colleges en hun O.M. De oorzaak ligt deels in den eisch dien artikel 23 M.S. stelt, deels in het sterk subjectieve element, dat er in het oordeel over de geschiktheid ligt.

Het ontslag kan worden uitgesproken bij elke veroordeeling tot gevangenisstraf van een militair, dien de rechter op ***grond van het begane misdrijf*** ongeschikt acht in den militairen stand te blijven. Dat uit een misdrijf iemands ongeschiktheid om in den militairen stand te blijven kan worden afgeleid, ligt voor de hand, indien men

het woord „ongeschikt" maar in dezen zin opvat, dat uit het misdrijf blijkt, dat de schuldigverklaarde eigenschappen heeft, die bij den militairen dienst niet geduld kunnen worden of eigenschappen mist, die in den militair vereischt worden (van der Hoeven T p. 334; vgl. ook M.R.T. XXV, 28 en M.R.T. XXX, 63).

„Op grond van hrt begane *misdrijf*", niet: op grond van het algemeen gedrag — factor welke zeker wèl een rol speelt bij het bepalen van de hoofdstrafsoort (v.v. of o.v., vrijheidsstraf of geldboete) cn hoofdstrafmaat; de wet zegt het uitdrukkelijk. Toch is er wel eens een stoutigheidje en komt de rechter er rond voor uit, dal de natuur voor de leer gaat. Er zullen immers nog zooveel gevallen zijn. dat hij wel overwoog, dat het nu toch te gek werd doch dit niet uitsprak in zijn vonnis. Die gevallen ontsnappen aan onze waarneming en we kunnen zc dus niet gebruiken tegen artikel 23, dat m.i. een absurden eisch stelt. En ik kan mij dan ook de „vergissing" van het Indische Hof zoo goed indenken, wanneer het bij het bepalen van de straf, hoofdstraf cri bijkomende straf als één geheel ziet en dan later de gekozen straf motiveerende zegt, dat beklaagde terzake van de thans door hem begane feiten, beschouwd in verband mrt zijn zeer slecht strafregister .... ongeschikt is te achten om in den militairen stand te blijven (M.R.T. XXXI, 407).

Begrijpelijke doch onvergeeflijke vergissing! Begrijpelijk, omdat wij bij het bepalen van de straf in principe steeds rekening houden met den persoon (tenzij deze in een bepaald geval irrelevant is: belastingfraude!); onvergeeflijk omdat de wet het zoo uitdrukkelijk zegt (art. 26 Ind. W.v.M.S.).

Dat echter die colleges. welke in hunne vonnissen slechts den wettekst hanteercn, vrij zijn van overwegingen als waarmede het Indische Hof bij zijn hooger hedoeldc sententie van 3 Mei 1935 zoo ruiterlijk voor den dag kwam, zou ik niet gaarne bemercn.

De wet dwingt den rechter tot een zekere onwaarachtigheid; een verschillende maatstaf bij bet bepalen van hoofdstraf en bijkomende straf' En daii wordt het den rechter nog gemakkelijk ook gemaakt; een objectief criterium bleef achterwege, zoodat de een dit, de ander dat misdrijf reeds voldoende acht voor een oiitslag. Zelf zou ik ook geen kans zien een voor dc praktijk bruikbare opsomming te geven van misdrijven (commuiie en militaire) bij het plegen waarvan ontslag steeds zou moeten volgen.

Dienen (hetero-) sexueele delinquenten te worden ontslagen? Blijkt uit dergelijke misdrijven, dat de schuldigverlilaarde eigenschappen heeft, die bij den militairen stand niet geduld kunnen worden, dan wel eigenschappen mist, die in den militair vereisch t worden? [1])

Hoe staat liet voorts niet de plegers van ruwheidsdelicten en verinogensniisdrijven? Mag men bij de eerste categorie vergrijpen

[1]) Dit lijkt ons toch weinig twijfelachtig. Zie een voorbeeld M.R.T. XXXI, 158 en de hierna opgenomen sententie van het H.M.G. van 20 Maart 1936. Red. M.R.T.

zeggen, dat zij zeker niet spoedig grond mogen vormen voor ontslag, omdat artikel *2* sub 3° der Wet op de Krijgstucht blijkbaar ervari uitgaat, dat niet van elke mishandeling a priori vaststaat dat zij is onbestaanbaar met de militaire tucht of orde?

En kan men bij diefstal, verduistering en oplichting beweren, dat dit nu misdrijven zijn, die glashelder 's daders ongeschiktheid voor de militaire samenleving bewijzen? Of moeten we ons eerst nog afvragen, of het levens schending was van de fidcs militaris, als ik htt zoo cens noemen mag? We zouden bij de vermogensdelicten, gepleegd door militairen, een onderscheid kunnen maken tusschen militaire en commune. Militaire diefstallen zouden dan die zijn welke gepleegd worden door militairen in militaire omgeving met schending van het vertrouwen, hetwelk daar moet heerschrn; commune welke door militairen gepleegd worden onder dezelfde omstandigheden als een burger die kan plegen.

Genoeg om te begrijpen. hoe lastig het voor den rechter moet zijn om te weten of een bepaald misdrijf reeds aanleiding is tot eene verwijdering uil den dienst. Een inaatstaf vindt men zelden in de crimineele beteekenis van het feit, wel in de frequentie en heeft men deze tot uiting kunnen brengen in de telastlegging (recidive), dan is het nòg de vraag. of ontslag wettelijk verantwoord is.

En komt de rechter dan tot ontslag bij dengene, die dit het zwaarste treft: den dikwijls zòò gespecialiseerden beroepsmilitair, dat hij in de burgermaatschappij geen evenredig passenden werkkring vindt, dan is het ontslag eer hoofdstraf dan bijkoinende straf en zal de rechter zich zeker eerst afvragen, of ontslag noodig is alvorens tot bepaling van soort en maat van de hoofdstraf over tc gaan. Hij past dan de ..leer Marx" toe, daarbij in zooverre bevoorrecht boven den burgerrechter, dat hij de maatschappelijke reacties vrijwel kent. Hij kan een prognose geven van het geval. Hij weet dat bij een niet al te abnormale verhouding van vraag en aanbod de technicus verre bevoorrecht is boven den typisch militair-geschoolden schepeling.

Hij kent dc reactie.: *vrijwel*, want het blijft voor hem toch nog een vraag, of niet naast de directe gevolgen van het ontslag (verlies van inkomsten) niet nog indirecte zullen intreden. Ik denk hierbij aan hetgeen hiervoren genoemd werd:

ad 2um Verlies van pensioensaanspraken.

Ingevolge artikel 4 **(1)** sub 4° van de Pensioenwet voor de zeemacht, S. 1922, no. 65, — zooals deze laatstclijk gewijzigd werd bij de wet van 31 December 1935, S. rio. 825 — gaat n.l het recht op pensioen verloren ingeval van ontslag uit den dienst krachtens rechterlijk vonnis.

Het doet dus niet meer terzake of de rechter ontsloeg met of zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen. Kon de rechter vroeger door een ontslag zonder ontzetting den veroordeelde behoeden tegen een verlies van pensioensaanspraken, thans is dut op *die* wijze niet nieer mogelijk. Bij het op-

leggen van deze bijkomende straf is de bekaagde zijn recht op pensioen kwijt., tenzij de Kroon anders beslist.

Het derde lid van artikel 4 geeft nl. aan den veroordeelde het recht om zich met een verzoek lot de Kroon te wenden om dispensatie van artikel 4. Hij zal dit moeten doen binnen 2 jaren na den datum waarop het recht op pensioen voor hem is verloren gegaan.

De Kroon wint daarop het advies in van eene commissie ad hoe, welke de vraag zal beantwoorden, of, naar hare meening, gezien de omstandigheden, inwilliging van het verzoek wenschelijk is, en geeft vervolgens eene beslissing. Binnen een maand na de dagteekening dier beslissing is voor den veroordeelde beroep mogelijk bij den Centralen Raad (art. 56a en 56b).

Men zal mij wel willen toegeven, dat de positie aan den militairen rechter er niet gemakkelijker op geworden is. Vroeger kon hij de gevolgen van de opgelegde straf overzien (en hij maakte er een dankbaar gebruik van, zorgde dat de delinquent zijn daad niet onevenredig vergolden kreeg: toepassing van de ,,leer Marx!). Thans tast hij ooli hier in het duister. Het gevolg? dat hij — als ik mij eens aan een prognose wagen mag — inderdaad niet meer zal delibereeren over de vraag ontslag niet of zonder ontzetting enz., maar over de vraag ontslag of geen ontslag, indachtig aan de mogelijke gevolgen. Men mag dit onjuist achten; ik kan niij den rechter niet denken, die er niet rekening mede zou houden. Met Mr. Marx (M. B. R. 1935 p. 118) zeg ik ,,als men met de maatschappelijke reacties die een delinquent buiten den strafrechter om treffen en de consequenties ervan principieel geen rekening houdt, doet men in ieder geval onrecht."

De hij de laatste wetswijziging getroffen regeling gaat lijnrecht tegen de „leer-Marx" in. Zij schiet haar doel trouwens voorliij. Zij beoogde den strafrechter het medezeggenschap in pensioenaangelegenheden te ontnemen. doch vertroebelde dc zaak door de gegeven regeling voor den rechter nog meer. Slechts door samenwerking van rechter en administratie is de meest jiriste beslissing te vinden. Er kan dan zijn één reactie, en niet meerdere los van elkaar, waardoor de dader onevenredig getroffen wordt en de straf datgene ontbeert, wat zij noodig heeft t.w. dat zij begrepen kan worden.

De straf — er zij hier aan het slot, nog eens aan herinnerd — moet immers verband houden niet — en *invloed* ondergaan van de andere maatregelen. Die andere maatregelen moeten daarbij op het eerste plan staan, de straf moet een aanvullend karakter hebben. [1])

28 Mei 1936.

---

[1]) Wij willen naar aanleiding van bovenstaand opstel slechts de vraag stellen of de ,,leer-Marx" wel in alle opzichten als juist mag worden aanvaard en zoo ja, of eene consequente toepassing ervan practisch mogelijk zou zijn. Wij betwijfelen dit sterk.

Overigens mogen wij hen die in de hier behandelde aangelegenheid belang stellen, wel opmerkzaam maken op de op 27 Juni j.l. te Assen ge-

houden vergadering van de Nederlandsche Juristenvereeniging, alwaar aan de hand van twee belangwekkende praeadviezen, het verband tusschen strafrecht en tuchtrecht, eventueel administratief recht, zeer uitvoerig is behandeld. Het door het Bestuur aan de orde gestelde onderwerp luidde:

„Is het wenschelijk, dat verband wordt gelegd tusschen de verschillende maatregelen naar aanleiding van een zelfde feit te nemen door den strafrechter en andere bij of krachtens de wet ingestelde organen?

Zoo ja, op welke wijze ware het verband te regelen?"

Naar aanleiding van de uitgebrachte praeadviezen bevat het Ned. Jur. blad van **13** Juni **1936,** bla. **513—523** een lezenswaardig opstel van prof. J. M. van Eemmelen. Red. M.R.T.

VRAGENBUS.

Van den kapitein der Infanterie Mr. J. Schuitemaker ontving de Redactie ondervolgend schrijven:

Dezer dagen werd ik opmerkzaam gemaakt op eene bepaling uit de Revorderingswet voor de landmacht 1902, die misschien niet de belangstelling heeft, welke zij verdient. Ik bedoel artikel 38.

Hierbij worden opgesomd de gevallen, waarbij de rang van offici r verloren gaat. Volgens punt 1° van dit artikel gaat de rang van officier verloren door ontslag uit den dienst, wanneer dit ontslag niet gepaard gaat met toekenning van pensioen of erkenning van het recht op pensioen. Hieruit volgt dus, dat bij ontslag uit den dienst mét toekenning van direct ingaand of uitgesteld pensioen de rang van officier behouden blijft.

Trrwijl dus eenerzijds voor een niet-ceruol uit den dienst ontslagen officier geen recht op pensioen bestaat en deze dus steeds den rang van officier verliest, kunnen anderzijds de eervol ontslagen officieren in twee groepen worden verdeeld:

a. die nog steeds officier zijn,

F. die niet meer officier zijn.

Slechts een kleine groep van de onder *a* genoemden zal na het ontslag uit den actieven dienst reserve-officier zijn gem-orden. Zie ook art. 2 Pensioenwet voor de landmacht.

Blijkbaar heeft de wetgever liet behoud van den officiersrang als een soort erkenning voor bewezen diensten beschouwd. Ik kan mij daarom voorstellen, dat hij dengenen, die niet-eervol werden ontslagen, den rang van officier ontneemt, evenals hun, die zich schuldig maken aan het vermelde in artikel 38 onder 3e of 4e, of die den staat van Nederlander verliezen (art. 38, 2e). Hij acht deze niet langer waardig den rang van officier te bekleeden.

Maar dat hij den eerkol-ontslagen officicr den rang ontneemt, alleen uit hoofde van het niet toekennen van pensioen of van recht op pensioen, kan door den betrokkene als iets smadelijks worden aangevoeld.

In een geval, dat te mijner kennis kwam, werd een jong officier om gezondheidsredenen afgekeurcl, toen hij nog niet ten volle 5 jaar werkelijken dienst had (art. 2, 3° Pensioenwet), zoodat geen reclit op pensioen bestond. Hij verliest bij zijn eervol ontslag uit den dienst den rang van officier, evenals een niet-eervol ontslagene, evenals officieren van de categorieën 2e - 4e van art. 38. Geen prettig gezelschap voor den jongen officier.

Wanneer ik na 40 dienstjaren den actieven militairen dienst heb verlaten, of om andere redenen eervol ben ontslagen met erkenning van het recht op pensioen kan ik mij aandienen als „Kapitein der infanterie *b.d.*" Voor hem, die eervol werd ontslagen, zoníler toe-

kenning van pensioen, zal dit niet geoorloofd zijn. Hij zal zich dan tevreden moeten stellen met „e.o. Kapitein der infanterie". Zoo onderscheidt hij zich althans van de andere door mij genoemde gewezen officieren, die zich slechts „*oud*-kapitein der infanterie" zullen kunnen noemen.

Als ik in een van hovengenoemde gevallen verlieer, kan ik de tot mijn rang behoorende uniform blijven dragen, mijn jeugdige, afgekeurde collega zal dit alleen met bijzondere vergunning mogen doen. Dit zou ik althans afleiden uit het bepaalde op blz. 122 Boekwerk Uniformen. Misschien is het interessant nu de verschillende uniformdragers weder nndcr te bezien:

1. de beroeps-officier in actieven dienst,
2. de gepensiorinecrde beroeps-officier,
3. de zonder pensioen eervol ontslagen beroeps-officier, met bijzondere vergunning;

categorie **1**, militair; categorie 2 en **3** gewezen militair.

Ik wilde het echter hierover nu niet hebben. Slechts zou ik U willen vragen of U kunt insteminen met het bovenstaande en of nog andere consequenties aan het behoud of het verlies van den rang voor den eervol ontslagen officier zijn verbonden, clan die ik hier reeds noemde.

De Redactie heeft *hierop geantwoord:*

De inhoud van de bijlage van Uw schrijven van 4 Juni j.l., waarmede de Redactie grootendeels Ban instemmen, geeft ons alleen aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Andere consequenties dan de door U genoemde, zijn, voor zoover ons bekend, aan het verlies of het behoud van den rang van officier niet verbonden. Alleen is een titulaire rangsverhooging, zooals dit dikwijls bij gepensionneerde officieren voorkomt, natuurlijk bij hen die den rang van officier niet hebben behouden, ook uitgesloten.

Nu Uw verzoek zijne aanleiding voncl in het ontslag van een marine-officier, mogen wij wel Uwe aandacht erop vestigen, dat de voorschriften bij de zeemacht, wat het blijven dragen van uniform betreft, afwijkcn van die bij de landmacht geldende. Het gerechtigd ziiri om hunne activiteits-uniform te blijven dragen — wat de hoofd- en subalterne officieren betreft, dan nog met een verschil in de tongen der epauletten en de passanten — is aan gewezen marine-officieren alleen geoorloofd als zij ter *zake van langdurigen* dienst *gepensionneerd* zijn.

In tegenstelling met Uwe meening kunnen wij in liet doen vervallen van den officiersrang voor overigens eervol ontslagen, niet gepensionneerde officieren — dat zullen dus ook meestal personen zijn, die dien rang betrekkelijk kort hebben bekleed — niet zien ren min of meer „smadelijke" wijze van dienstverlating, nu liet hier toch geldt de toepassing van een algemeen, voor ieder officier geldend wettelijk voorschrift, dus zonder eenig persoonlijk karakter.

Het voorsclirift is destijds aan de Pensioenwet gekoppeld en werd wenschelijk geacht ,,omdat het kan voorkomen dat gewezen officieren, die geen inkomsten van den Staat meer genieten, verplicht kunnen zijn om, ten einde in hun levensonderhoud te voorzien, betrekkingen aan te nemen ten eenenmale onvereenigbaar met den officiersrang."

(Bijlagen Hand. Tweede kamer 1899—1900. **161.** Mem. v. Toel. art. 26 (thans 27) Bevorderingswet Zeernacht).

Dit argument doet — gelet op het instituut van het uitgesteld pensioen— thans wel eenigszins vreemd aan. Op zich zelf is het echter niet onjuist.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 20 Maart 1936.

President: Mr. E. Jellinghaus (fung.).

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Jhr. Mr. Dr. Th. W. C. Calkoen (plv.)

Advocaat-Fiskaal: Mr. A. Rombach (fung.)

Raadsman: Mr. G. F. J. Jongbloecl te 's-Gravenliage.

Als meerderjarige met een minderjarige van hetzelfde geslacht, wiens minderjarigheid hij kent, ontucht plegen. (De A.F. concludeerde op grond van art. ***55,*** *1ste lid W.* v. *S., nu het feit, behalve onder art. 248 bis, óók viel onder art. 247, tot toepassing van dit laatste artikel.)*

Anders dan, de Krijgsraad, acht het H. M. G. beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt om in den militairen sfand ***te*** *blijven.*

Drie maanden gevangenisstraf voorwaardelijk, proeftijd ***3*** *jaren en ontslag zonder ontzetting onvoorwaardelijk.*

In de zaak van den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord, appellant van een vonnis, op den 29en Januari 1936 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, tegen X, oud 27 jaar, geboren te Middelburg, korporaaltorpedornaker, gerequireerde in persoon, geïntimeerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de door appellant ingediende memorie,[1]) behelzende de middelen en gronden, waarop het berorp steunt;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde bcteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middclcn van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

[1]) Zie onder de sententie. Red. M.R.T.

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen, doch alleen voor zooveel de qualificatie betreft en de opgelegde straf, zal beslissen dat het bewezen verklaarde valt zoowel onder de qualificatie „met iemand beneden den leeftijd van 16 jaren ontuchtige handelingen plegen" als onder de qualificatie „als meerderjarige met een minderjarige van hetzelfde geslacht, wiens minderjarigheid hij kent, ontucht plegen", en op grond van de bepaling van artikel 55, 1ste lid, van het Wetboek van Strafrecht, op het feit zal toepassen artikel 247 van dat Wetboek en de straf zal verzwaren tot drie maanden gevangenisstraf;

O. dat de behandeling dezer zaak in hooger beroep het Hof tot geene andere beschouwingen dan die des eersten rechters heeft geleid, behoudens ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf, die aan het Hof te licht is voorgekomen, terwijl aan het Hof termen zijn voorgekomen, eene zwaardere straf aan beklaagde voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militair belang zich niet verzet, alzoo zich overigens vereenigende met de gronden en beslissingen in het vonnis, waarvan hooger beroep, vervat en die overnemende, met toepassing van de in het vonnis als toegepast vermelde artikelen;

O. dat het Hof den beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt acht, in den militairen stand te blijven;

Toepassende de artikelen, bereids in 's Krijgsraads vonnis vermeld, alsmede de artikelen 14a en 14b van het Wetboek van Strafrecht, 13, 15 en 23 van het Wetboek van Militair Strafrecht, junctis de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd, doch alleen voor zoover de aan beklaagde opgelegde straf betreft;

En te dien aanzien opnieuw recht doende,

Veroordeelt beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Beveelt echter, dat de gevangenisstraf niet zal worden ondergaan tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat de veroordeelde zich vóór het einde van een proeftijd, hierbij bepaald op drie jaar, heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit, of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, nos. 2-6, van die Wet, strekkende derhalve dit bevel zich niet uit tot de aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst;

Bevestigt het vonnis voor al het overige.

De Zeekrijgsraad had dezen beklaagde veroordeeld tot ééne maand gevangenisstraf.

Ten aanzien van het bewijs overwoog de Krijgsraad;

„O. dat door de verklaring van den getuige, wiens verklaring, hoewel hij den leeftijd van 16 jaren nog niet heeft bereikt, den Krijgsraad volkoinrn geloofwaardig en betrouwbaar voorkomt en geheel tot in onderdeelen in overeenstemming is met de opgaven van den beklaagde, door de verklaring van den beklaagde en bovengenoemde bescheiden wettig en overtuigend is bewezen inet beklaagde's schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd, met dien verstande dat het feit is gepleegd in de maand Septernber 1935."

De Fiskaal had geconcludeerd tot eene voorwaardelijke gevangenisstraf van 6 maanden, proeftijd één jaar, gepaard mei ontslag zonder ontzetting. onvoorwaardelijk.

Zijne Memorie van appèl luidt:

Ik heb de eer het Hoog Militair Gerechtsliof te 's-Gravenhagr te berichten. dat ik tegen het vonnis van den Zeekrijgsraad d.d. 29 Januari 1936 in de zaak van den korporaal-torpedomaker X hooger beroep heb ingesteld, ten einde in hoogste instantie te doen uitmaken, of een militair der zeemacht, die een homosexueel zedenmisdrijf heeft gepleegd, op grond van dat gepleegde misdrijf al clan niet ongeschikt is om in den militairen stand te blijven.

De Fiscaal bij den Zeekrijgsraad,

D. FRANKEN.

Dat de Advocaat-fiskaal het niet noodig achtte te concludeeren tot ontslag uit den militairen dienst van dezen delinquent laat zich wellicht verklaren uit onbekendheid met het militaire milieu, in het bijzonder aan boord en in de kazerric inet het aldaar steeds verblijvende groot aantal jeugdige militairen. Minder begrijpelijk is het, dat de Krijgsraad dezen man, nog wel een gegradueerde, met zijne voor de zedelijkheid gevaarlijke neigingen, geschikt achtte om in dienst te blijven. Gelukkig heeft de fiskaal het H. M. G. in de gelegenheid gesteld hier alsnog in te grijpen. Men vergelijke ook de sententie van het H. M. G. van N. I van 11 Januari 1935. M. R. T. XXXI, 158.

Naar wij meenen stelt ook het administratief gezag zich op het o.i. juiste standpunt, dat militairen met tegennatuurlijke neigingen niet in dienst geduld kunnen morden. Zie bijv. de Uitspraak van den Centrale Raad van Beroep van 4 Jan. 1934, M. R. T. XXX, 635. Ware de hierboven bedoelde beklaagde niet door den rechter ontslagen, dan zou niet onwaarschijnlijk toch ontslag langs administratieven weg zijn gevolgd. Art. 21 Reglt. militaire ambtenaren Kon. Landmacht schrijft zelfs als verplicht voor, dat een militair die zich naar het oordeel van den Minister van Defensie o.a. aan

„onzedelijkheid" heeft schuldig gemaakt uit den dienst *wordt* ontslagen. Verg. uitspraak C. R. v. B. 15 Nov. 1934. M. R. T. XXX, 556.

Deze sententie illustreert ook nog de onjuistheid van het betoog voorkomende in de Ingekomen bijdrage, M. R. T. XXXII, blz. 22. Red. M. R. T.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 12 November 1935.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoors J. Polvliet en E. P. H. Haan, kapitein B. P. F. van Driel en eerste-luitenant E. A. Brongers.

Poging tot het als militair zich opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels voorgoed aan de vervulling van zijne dienstverplichtingen onttrekken.

(Voorwenden van onvoldoende gezichtsscherpte na de keuring als dienstplichtige).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens Z. oud 20 jaar, geboren te Terheijden, gewoon dienstplichtig soldaat bij dc 1e Schoolbatterij van het 3e Regiment Velcl-Artillerie te Breda, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat dc beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 16 September 1935 is ingelijfd bij het 3e Regiment Veld-Artillerie en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 23 October 1935, door den Batterij-Commandant, te Breda opgemaakt, beklaagde op 16 September 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 4 November 1935 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij in of omstreeks de maand September 1935 te 's-Gravenhage en te Breda. als militair, voornemens zijnde zich opzettelijk

voorgoed aan de vervulling van zijne dienstverplichtingen te onttrekken, listiglijk en in strijd met de waarheid aan den Officier van Gezondheid ermede belast te onderzoeken of hij, beklaagde, de geschiktheid bezat voor den miltairen dienst, tijdens hij opgenomen was in een militair hospitaal ter observatie, het heeft doen voorkomen bij daaromtrent genomen proeven, alsof zijn gezichtsscherpte belangrijk minder was clan zij in werkelijkheid was, en geringer dan voor zijne geschiktverklaring voor den militairen dienst vereischt was, zijnde de uitvoering van beklaagde's voornemen niet voltooid, alleen tengevolge van zijnen wil onafhankelijke omstandigheden dat het geneeskundig onderzoek naar zijne gezichtsscherpte zoolang is voortgezet, dat hem overtuigend is aaiigetoond, dat zijn gezichtsscherpte voldeed aan de eischen, gesteld voor de geschiktheid voor den militairen dienst;

althans dat hij destijds aldaar, als militair, opzettelijk gedurende ongeveer 8 dagen, althans gedurende een aantal dagen zich heeft onttrokken aan de vervulling zijner dienstverplichtingen, door listiglijk en in strijd met de waarheid het te doen voorkomen, dat zijn gezichtsscherpte belangrijk minder was dan zij in werkelijkhcid was, zoodat een observatie in een militair hospitaal noodzakelijk was om aan te toonen, dat zijn gezichtsscherpte sterker was clan door hem opgegeven en voldoende voor zijne geschiktverklaring voor den militairen dienst cn door gedurende ongeveer acht dagen bij de proevrn gedurende die observatie genomen, te volharden bij (lat leugenachtige voorwendsel, tengevolge waarvan hij gedurende dat tijdsverloop aan de vervulling zijner militaire dienstverplichtingcn is onttrokken geweest;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 16 September 1935 werd ingelijfd bij de 3e Schoolbatterij van het 3e Regiment Veld-Artillerie te Breda; dat hij op 17 September 1935 moest gekeurd worden in het Militair Hospitaal te Breda;

dat hij ter wille van zijn ouders, die geld noodig hadden om een operatie te kunnen betalen, zich had voorgenomen om zich voor goed aan de vervulling van zijn dienstverplichtingen te onttrekken; dut hij toen in strijd niet de waarheid aan den Officier van Gezondheid te Breda, die belast was met het onderzoek of hij, beklaagde, de geschiktheid had voor den militairen dienst, bij het keuren heeft medegedeeld dat de gezichtsscherpte van zijn beide oogen, in het bijzonder zijn rechteroog, belangrijk minder was dan zij in werkelijkheid was; dat de Officier van Gezondheid toen heeft bevolen, dat observatie in het Militair Hospitaal te 's-Gravenhage noodzakelijk was; dat gedurende de observatie aldaar, voortdurend proeven werden genomen met zijn oogen; dat hij gedurende zijn achtdaagsch verblijf in hrt Militair Hospitaal te 's-Gravenliagc telkens bij die proeven aan den Officier van Gezondheid, belast met het onderzoek of hij, beklaagde, de geschiktheid had voor den militairen dienst, in strijd met de waarheicl heeft verklaard, dat

zijn gezichtsscherpte belangrijk minder was, dan zij in werkelijkheid was; dat zijn oogen heel goed waren en hij heel goed kon lezen, alles wat men hem voorlegde; dat zijn opgave aan den Officier van Gezondheid, belast met het onderzoek, dat zijn gezichtsscherpte belangrijk minder was, dan zij in werkelijkheid was, een leugen was; dat na acht dagen ter observatie ie zijn opgenomen de Officier van Gezondheid hem vroeg, of hij, beklaagde, hem niet voor den gek hield; dat hij toen heeft medegedeeld, dat zijn opgaven omtrent gezichtsscherpte van zijn oogen leugens waren en hij toen tevens zijn verontschuldigingen heeft aangeboden;

O. dat de Officier van Gezondheid der 1e klasse, F. J. BEERNINK, dienende bij het Militair Hospitaal te 's-Gravenhage als getuige-deskundige onder eede heeft verklaard:

dat hem op 18 September 1935 ter observatie door den Officier van Gezondheid te Breda werd overgegeven beklaagde, teneinde te constateeren in hoeverre diens bewering, dat hij verminderde gezichtsscherpte op beide oogen zou hebben in dusdanigen graad, (lat hij hierdoor ongeschikt zou zijn voor den militairen dienst, juist was; dat beklaagde die bewering tegenover hem. getuige. volhield; dat hem reeds bij het eerste onderzoek bleek, dat geen bepaalde afwijkingen konden worden geconstateerd, terwijl een disharmonie bleek bij de verschillende genomen proeven, zoodat reeds dadelijk vaststond, dat er bedrog in het spel was; dat hij beklaagde iederen dag ten onderzoek hij hem liet komen; dat beklaagde dan blijk gaf van niet stijfhoofdig te willen volharden door bij elke proef eenige verbetering te toonen, waaruit verbeterde gezichtsscherpte bleek; dat hij, getuige, na ieder onderzoek beklaagde op het onhoudbare van zijn bewering wees; dat deze ten slotte na acht dagen bekende te hebben gesimuleerd met de bedoeling om te worden afgekeurd, doch in het bezit te zijn van normale oogen; dat bij het toen gehouden onderzoek hem, getuige, bleek, dat beklaagde volkomen aan de keuringseischen voldeed en zelfs de maximum-gezichtsscherpte op beide oogen vertoonde;

O. dat de Krijgsraad, het gevoelen van den gehoorden cleskundige overnemende en tot het zijne makencle, door den inhoud van bovengenoemde bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dal beklaagde het hem primair ien laste gelegde feit heeft begaan;

O. dat — nu het primair tenlastegelegde bewezen is — een onderzoek naar het subsidiaire overbodig is;

Gezien art. 6, 10, 60, 62, 97 aanhef en sub 1° Wetboek van Militair Strafrecht'), 45 Wetboek van Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, en art. 197 van de Bechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als

---

[1]) Art. 101 W.v.M.S. is hier klaarblijkelijk verzuimd te worden vermeld. Red. M.R.T.

zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: Poging tot het als militair zich opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels voor goed aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf van drie wekcn [1]).

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 17 December 1935.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoor J. Polvliet, Kapitein B. P. P. van Driel, Eerste-Luitenants E. A. Brongers en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Als militair niet voldoen aan een wettige oproeping voor den werkelijken dienst. Veroordeeling tot *f 5 boete subsidiair 5 dagen hechtenis.*

ANDERS H. M. G.: Het Hof heeft niet de overtuiging bekomen, dat beklaagde de aan hem door den burgemeester toegezonden kennisgeving, houdende de oproeping in werkelijken dienst, heeft ontvangen; nu beklaagde zich niet op andere wijze er van op de hoogte heeft kunnen stellen, dat hij in werkelijken dienst moest komen, kan hem geen enkel verwijt treffen.

Het vonnis van den Krijgsraad vernietigd, het telastegelegde niet wettig en overtuigend bewezen verklaard en de beklaagde vrijgesproken.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r. o. eischer, op en jegens A. A. van R.. oud 25 jaar, geboren te Rotterdam, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de Tirailleur-compagnie van het 15e Regiment Infanterie, met groot verlof ie Rotterdam, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij liet Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

---

[1]) Te vergelijken met de sententie van het H.M.G. van 29 Maart 1935, M.R.T. XXXI, blz. 138. Zie ook de Min. beschikking van 5 October 1935, M.R.T. XXXI, blz. 346. Red. M.R.T.

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 13 December 1935 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij als dienstplichtige der lichting 1930 niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane wettige oproeping in merkelijken dienst tegen 16 September 1935, bij welke oproeping was bepaald, dat hij zich op dien datuin moest aanmelden bij zijn korps te Legerplaats hij Harskamp;

O. dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij als dienstplichtige der lichting 1930 niet heeft voldaan aan eene te zijnen aanzien gedane oproeping in werkelijken dienst tegen 16 September 1935, bij welke oproeping was bepaald, dat hij zich op dien datum moest aanmelden bij zijn korps te Legerplaats bij Harskamp;

dat hij, na met groot verlof vertrokken te zijn, zijn zakboekje te Rotterdam heeft laten afteekenen; dat hij sedert ongeveer anderhalf jaar te Rotterdam, Abraham Kuyperlaan . . . . , woonde en zijn adres op het gemeentehuis, aideeling Militaire Zaken, bekend was; dat hij een oproep om tegen 16 September 1935 in werkelijken dienst te komen bij zijn korps, niet heeft ontvangen;

O. dat in de navolgende, ten processe ovcrgclegde en aan beklaagde vertoonde en voorgehouden bescheiden staat vermeld:

1°. in het uittreksel-stamboek: dat beklaagde op 20 Maart 1930 als gewoon dienstplichtige van de lichting 1930 is ingelijfd bij het 15de Regiment Infanterie, op 3 September 1930 met groot verlof is vertrokken en op 29 October 1935 van groot verlof is teruggekeerd;

2°. in het uittreksel-verlofgangersregister der Gemeente Rotterdam: dat beklaagde in dat register staat ingeschreven onder lotingsnuinmer 520;

3°. in het afschrift van de persoonlijke kennisgeving van den Burgemeester der gemeente Rotterdam van 13 Mei 1935, welke kennisgeving, blijkens dr op het afschrift voorkomende mededeeling, aan beklaagde werd verzonden en niet als onbestelbaar werd terug ontvangen: dal beklaagde wordt opgeroepen om op 16 Septcmber 1935 voor den tijd van 13 dagen voor herhalingsoefeningen onder de wapcncn te komeri bij het 15de Regiment Infanterie te Legerplaats bij Harskamp;

O. dat A. H. R., 47 jaar, sergeant-majoor-administrateur te Nijmegen, als getuige heeft verklaard en mrt eede bevestigd: dat, blijkens zijn administratieve bescheiden, beklaagde als dienstplichtige der lichting 1930 niet heeft voldaan aan de oproeping om tegen 16 September 1935 in werkelijken dienst te komen, bij welke oproeping was bepaald, dat beklaagde zich op dien datum moest aanmelden bij zijn korps te Legerplaats bij Harskamp;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan;

Gezien de artikelen 31 en 33 der Dienstplichtwet, 6, 10, 60, 62 en 150 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der In-

vocringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 23, 24 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: ,,als militair niet voldoen aan eenc wettige oproeping voor den werkelijken dienst";

Veroordeelt beklaagde tot eene geldboete van vijf gulden, bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door vijf dagen hechtenis.

Dit vonnis is in, door den veroordeelde ingesteld, appèl bij sententie van het H.M.G. van 14 Februari 1936 vernietigd. Het Hof overwoog en besliste:

,,O. dat het Hof niet de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde de aan hem door den Burgemeester van Rotterdam per post toegezonden kennisgeving, houdende de in de telastelegging genoemde oproeping in werkelijken dienst, heeft ontvangen;

O. dat, nu beklaagde zich niet op andere wijze er van op de hoogte heeft kunnen stellen, dat hij in werkclijken dienst moest komen, hem geen enkel verwijt kan treffen;

O. dat beklaagde mitsdien van het hern te laste gelegde moet morden vrijgesproken en het beroepen vonnis moet worden vernietigd;

Toepassende artikel 193 van de Rechtspleging bij de Landmacht en gezien de artikelen 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, en

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw rechtdoende,

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde is te laste gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij."

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 12 Mei 1936.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Luitenant-Kolonel J. Polvliet, Ritmeester H. Wilbrenninck. Eerste-Luitenants E. A. Brongers en I. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Diefstol, tweemalen gepleegd (wegneming, op twee verschillende tijdstippen, van een paar schoenen en een paar handschoenen toebehoorende non dienstplichtigen, gepleegd op de kamer in een kazerne, waarop beklaagde met die militairen was gelegerd).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens J. W. van der N., oud 21 jaar, geboren te Noordwijk, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 3de Schoolbatterij van hei. 6de Regiment Veld-Artillerie, te Leiden, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne ge nomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft rrkcnd, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-starriboeIr de beklaagde op 1 Juli 1935 is ingelijfd bij het 6e Regiment Veld-Artillerie en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 19 Maari. 1936, door den Ratterij-Commandant tc Leiden opgemaakt, beklaagde tijdens het plegen van na te nielden feiten in werkelijken dienst was;

O. dat den beklaagde aan drn voet van het hem op 1 Mei 1936 betrekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij te Leiden op de kamer der kazerne. waarop hij met na te noemen militairen gelegerd was, heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening:

I. in of omstreeks de maand Jariuari 1936 een paar schoenen, toebehoorende aan den dienstplichtigen soldaat M. Jansen, althans aan een andrr dan aan hem, beklaagde;

II. op of omstreeks 28 Februari 1936 een paar handschoenen, toebehoorende aan den dienstplichtigen soldaat N. Fortuin, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekent, zich aan hel hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt;

ílat hij omstreeks eind December 1935 een paar lage zwarte schoenen, toebehoorende aan den dienstplichtige Jansen, voor zijn rekening heeft laten repareeren als belooning voor het voor hem verrichten van een clienst als stalwacht; dat hij enkele dagen later die schoenen onder de krib van Jansen zag staan op kamer 46 in de Doelenkazerne te Leiden; dat hij toen besloot, die schoenen zich toe te eigenen en dat hij, toen enkele dagen later Jansen hem vroeg of hij de schoenen had, zulks ontkcnrle; dat hij ze daarna vrij geregeld droeg en ze als zijn eigendom beschouwde; dat hij op 9 Maart zijn kastje vergat te sluiten, waarin die schoenen stonden; dat hij later bemerkte, dat de schoenen verdwenen waren; dat hij aan Jansen naar de schoenen vroeg, die tegen hem zeide: „Die schoenen zijn van mij, dat weet ik pertinent, en je krijgt ze niet terug"; dat Jansen daarop aangifte heeft gedaan bij de M.P., waarna hij, beklaagde, bij het onderzorli trn slotte heeft bekend; dat hij, toen hij de schoenen weghaalde, naast Jansen op kamer 46 gelegerd was;

dat hij op 28 Februari 1936 uit een overjas van drn dienstplichtige Fortuin, welke jas hing aan den kapstok op kamer 4 in de Doelenkazerne te Leiden, een paar astralian handschoenen heeft weggenomen; dat hij die haiidschoenen is blijven dragen, alsof ze zijn eigendom waren; dat die handschoenen op 9 Maart d.a.v. tusschen de dekens van zijn nachtleger zijn gevonden; dat hij, toen hij de handschoenen weghaalde. met Fortuin op kamer 4 lag;

dat de schoenen noch de handsehoencn hem in eigendom toebehoorden en hij van niemand vergunning had gekregen, zich die toe te eigenen;

O. dat de navolgende getuigen hebben verlilaarcl en met eede bevestigd:

1°. M. Jansen, 20 jaar, dienstplichtig-soldaat bij de 3de Schoolbatterij, 6de Regiment Veld-Arlillerie:

dat hij ongeveer half December 1935 voor beklaagde een dienst als stalwacht had waargenomen, waarvoor deze als vergoeding een paar lage zwarte schoenen van hem, getuige, voor diens rekening zou doen verzolen; dat na die herstelling die schoenen vierden bewaard op kamer 46 in de Doelenkazerne te Leiden; dat enkele dagen later die schoenen verdwenen waren; dat hij op 9 Maart 1936 de vermiste schoenen ontdekte in het openstaande kribbekastje van beklaagde op kamer 4 der zelfde kazerne; dat de inbeslaggenomen schoenen zijn eigendorn zijn en hij aan niemand vergunning heeft gegeven, zich die schoenen toe te eigenen;

2°. N. J. Fortuin, 20 jaar, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 3de Schoolbatterij. 6de Regiment Veld-Artillerie, te Leiden:

dat hij op 26 Februari 1936 een paar nieuwe bruine astrakan handschoenen in zijn overjas had laten zitten, welke overjas werd opgehangen aan den kapstok op kamer 4 van de Doelenkazerne te

Leiden, waarop hij gelegerd was; dat hij op 28 Februari 1936 te ongeveer 19 uur bemerkte, dat zijn handschoenen verdwenen waren; dat hij aan niemand vergunning had verleend om die handschoenen weg te nemen en te gebruiken of zich toe te eigenen;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd t.a.v. het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft — de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande, dat de handschoenen en schoenen toebehoorden aan de soldaten, in de telastelegging genoemd;

Gezien de artikelen 2, 60 en 62 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 10, 57 en 310 Wetboek van Strafrecht, 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als „diefstal, tweemaal gepleegd";

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van veertien dagen.

In tegenstelling met de opvatting van den auditeur-militair die had geconcludeerd tot diefstal gepleegd onder de verzwarende omstandigheid van art. 44 W. v. S., heeft de Krijgsraad beslist, dat hier slechts eenvoudige diefstal aanwezig is. Het H. M. G. heeft die beslissing gesanctionneerd door bovenstaand vonnis bij sententie van 12 Juni 1936 te bevestigen. We mogen hierin eene bekrachtiging zien van de, tot dusver nog min of meer onzekere, jurisprudentie, dat op diefstal in de kazerne ten nadeele van een kameraad, indien zich daarbij verder bijzondere omstandigheden niet voordoen, art. 44 W. a. S. NIET *toepasselijk is, zoodat er, om die reden althans, geen bezwnar bestaat zoodanig gepleegde* KLEINE *dieverijen of verduisteringen langs krijgstuchtelijken weg af te doen. Men vergelijke ons onderschrift onder de bijdrage van den eerste-luitenant Gerritsen in de vorige aflevering, blz. 30.*

Red. M.R.T.

Zeekrijgsraad *te* Willemsoord.

Vonnis van 11 December 1'335. [1])

Presiderit: Mr. TV. de Sitter.

Leden: Kapitein-luitenant ter zee H. Spits, officier van Administratie der lste klasse A. J. Poll, luitenants ter zee der lste klasse Jhr. N. J. C. Versluijs en *h.* D. A. Peereboom Voller.

Fiskaal: Officier van Administratie der lste klasse Mr. D. B. h. Franken.

Raadsman: Mr. J. Mulder.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, zijnde tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren verloopen sedert de schuldige eene hem wegens gelijk misdrijf bij vonnis opgelegde straf geheel heeft ondergaan.

(Onder drankinvloed op straat aangetroffen, niet voldaan aan de order van een meerdere om zich naar de kazerne te begeven.)

De Zeekrijgsraad te Willemsoord,

In de zaak van den Fiskaal tegen Ph. van G., stoker-olieman, oud 28 jaren, geboren te Joure, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad d.d. 13 November 1935:

Gezien het bevel tot bijeenroeping van den Krijgsraad d.d. 28 November 1935 en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde: dat hij. dienende als stoker-olieman, op den 27sten October 1935 te den Helder, toen de Luitenant ter zee der 2de klasse J. \S'. Caspers hem, beklaagde, in verband inet het feit, dat die officier — die geconstateerd had, dat beklaagde onder den invloed van sterken drank verkeerende, zich in de Nieuwe Brugstraat te den Helder bevond — het juister achtte hem van de straat te verwijderen, gelast had om zich naar de Kazerne voor den Onderzeedienst te den Helder te begeven, opzettelijk op die hem door dien luitenant ter zee gegeven orcler zich niet naar die kazerne heeft begeven, zijnde tijdens het plegen van voormeld misdrijf nog geen vijf jaren verloopen, sedert hij, beklaagde, een hem wegens opzettelijke ongehoorzaamlieid hij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië d.d. 21 Juli 1933 opgelegde straf heeft ondergaan;

Gezien het exploit van betcekening en dagvaarding d.d. 29 November 1935, waarbij bovenstaand hevel en de daarbij gestelde

---

1) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 24 Januari 1936 bevestigd.

telastlegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 11 December 1935, des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door diens raadsman Mr. J. Mulder;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch, door den Fiskaal overgelegd, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie. strekkende tot vrijspraak van den beklaagde en lot verwijzing der zaak, onder mededeeling van alle stukken, ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerende-officier; [1])

O. dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt, dat hij den 13den Januari 1928 is aangenomen als stoker der 2dr klasse voor den tijd van vijf jaren en dat hij thans nog als stoker-olieman dient;

O. dat hebben verklaard de getuigen:

1°. J. TV. Caspers, Luitenant ter zee der 2de klasse, dienende hij de Kazerne voor den Onderzeedienst:

dat hij op 27 October 1935 in de Nieuwe Brugstraat te den Helder een korporaal en een stoker-olienian tegenkwam, die schuin tegen elkander aanliepen en over den n-cg slingerden en reuzeplezier hadden; dat hij den stoker-olieman, den beklaagde, aanhield en zich bekend maakte als luitenant ter zee, daarbij constateerende, in verband met het voorgaande, aan zijn houding cn lodderige oogen, dat hij onder den invloed van sterken drank verkeerde: dat hij het ergerlijk vindt dat een militair in uniform gekleed dronken langs de straat loopt en hel juister achtte hem van de straat te verwijderen; dat hij daarom den beklaagde gelastte zich naar de Kazerne voor den Onderzeedienst te begeven; dat de beklaagde hem verzocht den korporaal toe te staan zich naar zijne woning te begeven, hetwelk hij, getuige, goed vond; dat hij daarop tegen den beklaagde heeft gezegd dat hij te 3¾ in de Kazerne kon zijn;

2°. A. O.: dat op 27 October 1935 des namiddags te plm. 4 uur de beklaagde te haren huize te Den Helder is gekomen en daar is gebleven tot plm. 6½ uur;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is Ph. van G., oud 28 jaren, geboren te Joure (Haskerland); dat hij het laatst heeft gediend als stoker-olienian bij de Kazerne voor den Onderzeedienst te Den Helder; dat hij den 13en Januari 1928 is aangenomen als stoker der 2e klasse voor den tijd van vijf jaren:

dat hij op 27 Octohrr 1935 voormiddags te plm. 11 uur zich naar een café te Den Helder heeft begeven en daar zeer veel hier heeft gedronken en onder den invloed is geraakt; dat hij in den namiddag van dien dag liep in de Nieuwe Brugstraat te Den Helder en aldaar werd aangesproken door den luitenant ter zee Caspers; dat hij zich

---

[1]) Zie de motiveering van deze conclusie onder het vonnis. Red. M.R.T.

van dut gesprek kan herinneren, dat hij order kreeg zich van de straat te verwijderen; dat hij zich naar het huis heeft begeven waar hij een kamer heeft; dat hij eerst den volgenden morgen naar de Kazerne is teruggekeerd;

O. dat een senteiitie van het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, in afschrift overgelegd, inhoudt:

Bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof voornoemd, gewezen den 21sten Juli 1933 en uitgesproken ter openbare zitting van den 28sten Juli 1933 is Th. van G., oud 25 jaren, geboren ie Joure (Friesland) en dienende als stoker-olieman, Stbno. .... ter zake van „Opzettelijke ongehoorzaamheid" met toepassing van de artikelen: 27 van het Wetboek van Strafrecht, 114, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, 209 van de Reclitsplegirig bij de Zeemacht, 77 vlg van 's Hofs Provisioneele Instructie, veroordeeld tot acht maanden gevangenisstraf, met aftrek der voorloopige hechtenis sedert 30 Januari 1933; O.V.; waarop is gesteld eene aanteekening van den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, dat de gevangenisstraf is ingegaan op 10 Augustus 1933 en mitsdien door aftrek van de voorloopige hechtenis sedert 30 Januari 1933 zal komen te eindigen op 27 September 1933;

O. dat door de verklaringen der getuigen en die van den beklaagde en den inhoud van opgemelde senteiitie met daarop gestelde verklaring wettig cri overtuigend is bewezen, met beklaagdes schuld eraan, hetgeen hem is ten laste gelegd:

O. dat het verweer van den beklaagde dat hij ten gevolge van zijne dronkenschap de hem gegeven order niet goed heeft begrepen, hem niet tot verontschuldiging kan strekken; dat toch uit zijn verzoek den korporaal G. toe te staan zich naar huis te begeven, blijkt dat hij zeer goed heeft begrepen dat hij zelf naar de Kazerne diende te gaan, terwijl bovendien nog daarna de luitenant ter zee hem duidelijk heeft medegedeeld hoe laat hij aldaar aanwezig kon, en dus behoorde ie zijn;

O. dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd: Opzettelijke ongehoorzaamheid, zijnde tijdens het plegen van het misdrijf nog geen vijf jaren verloopen sedert de schuldige eene hem wegens gelijk misdrijf bij vonnis opgelegde straf geheel heeft ondergaan;

O. dat eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit. in verband met de omstandigheden waarin het is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen 1, 60, 314, eerste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht, 185, 189, 219 van de Rechtspleging hij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklaagde's schuld er aan, hetgeen hem is ten laste gelegd, en qualificeert het bewezen verklaarde als boven vermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie weken. [1])

Ter motiveering van zijne conclusie tot vrijspraak van den beklaagde van opzet en verwijzing der xaak naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier, heeft de Fiskaal aangevoerd:

dat tijdens het onderhoud tusschen den Luitenant ter Zee Caspers en beklaagde, die behoorlijk dronken was, wel door eerstgenoemde aan beklaagde de order is gegeven, zooals in de telastlegging vermeld, maar de toestemining, welke die officier, zij het ook aan korporaal G., gaf om naar diens kamer te gaan, op beklaagde's beneveld brein verwarrend werkte en bij beklaagde, voor zooverre hij nog capabel was om te denken en te combineeren, dc meening heeft *kunnen* doen postvatten, dat bedoelde toestemming ook hem gold, zoodat uit den inhoud der bewijsmiddelen niet de overtuiging kan worden gevestigd, dat beklaagde *opzettelijk* heeft nagelaten aan bedoelde order te gehoorzamen:

dat uit den inhoud van de bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagde's schuld daaraan, dat hij., dienende .... (als in de telastlegging vermeld). gelast had om zich naar de Kazerne voor den onderzeedienst te den Helder te begeven, op die hem door dien luitenant ter zee gegeven order zich niet naar die kazerne heeft begeven;

dat het bewezen verklaarde niet eenig strafbaar feit oplevert, doch wel een krijgstuchtelijk vergrijp, volgens de daarvan in artikel 2, no. 1, van de Wet op de Krijgstucht gegeven omschrijving.

De Fiskaal concludeerde, dat de Krijgsraad het den beklaagde telastegelegde, in voege als hieromtrent werd overwogen, wettig en overtuigend bewezen en hem daaraan schuldig verklare, doch het feit niet strafrechtelijk strafbaar verklare, de zaak, onder mededeeling van alle stukken, ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier verwijze, en den beklaagde vrijspreke van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan als bewezen is aangenomen.

---

[1]) Heeft de Krijgsraad nu hierbij ook het drankmisbruik en het zich onder den invloed daarvan op straat vertoonen in aanmerking genomen? Art. 60 W.X. vinden wij niet in het vonnis aangehaald. Eed. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof van Nedeslandsch-Indië.

Sententie van 21 Juni 1935.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andrée Wiltens en gep. luitenant-líolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. Phoa Liong Gie.

Feitelijke insubordinatie meermalen gepleegd, als één voortgezette handeling beschouwd (verzet tegen eene patrouille). Opzettelijke ongehoorzaamheid (weigeren en nalaten te voldoen aast het bevel om naar ket kampement terug te keercn). Opzettelijk en wederrechtelijk beschadigen van eenig goed dat geheel aan een ander toebehoort, bedragende de waarde van het veroorzaakte nadeel niet meer dan vijf en twintig gulden (uitbreken uit de arrestkamer). Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede gedurende meer dan één dag en minder dan dertig dagen.

Het H. X. G. acht, anders dan de Krr. poging fot doodslag niet aanwezig, nu beklaagde niet het opzet had om iemand van het leven te berooven, doch uitsluitend om zich tegen zijne arrestatie te verzetten en het hem met zijne mondelinge bedreigingen geen ernst is geweest. De insubordinatie bestond i.c. uit sneerdere strafbare handelingen, nochtans voortvloeiend uit een misdadig wilsbesluit tot krachtdadig verzet tegen de arrestatie, mitsdien het misdrijf meermalen is gepleegd, doch als ééne voortgezette handeling snoet worden beschouwd.

De feiten zijn we2 gepleegd in dienst, immers ter xake van eene dienstaangelegenheid, doch zulks behoort niet in de qualificatie te worden vermeld, aangezien deze omstandigheid behoort tot de elementen der misdrijven omschreven in art. 106 (117 Ned.) en slechts het ontbreken daarvan blijkens art. 110 (121 Ned.) als opleverende een strafverlichtende omstandigheid bijzondere vermelding behoeft.

Blijkens de redactie van art. 86 (97 Ned.) vormt de duur der afwezigheid een element van het strafbare feit en moet mitsdien in de qualificatie worden opgenomen.

In aanmerking nemende beklaagde's vroegere veroordeeling fer zake van een misdrijf van gelijken aard als het sub I bewezeri verklaarde, is hij ter zake var2 de thans gepleegde feiten ongeschikt om in den militairen dienst te blijven. Anders dan de Krr. acht het H. M. G., echter de gepleegde misdrijven, beschouwd in verband

met beklaagde's persoonlijkheid, niet te zijn van zoodanigen aard, dat hij tevens van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen. behoort te worden ontzet.

In de zaak aanhangig voor het I-Ioog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione offieii, appellant, en B., algemeen stamboelinummer...., oud ± 35 jaren, geboren te Oebello (Timor en Onderhoorigheden), laatctelijk dienende als Timoreesch fuselier hij het 5de Bataljon Infanterie te Semarang, van 2 Januari 1935 tot en met 12 Februari 1935 in voorloopig arrest, sedert de verwijzing naar den Krijgsraad op 13 Februari 1935 in arrest, beklaagde-appèllant tevens geappèlleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 3 Mei 1935 en uitgesproken op 10 Mei d.a.v., waarvan appèl, bij welk vonnis het clcn beklaagde telastegrlegde [1]), voorzoover daarin aangegeven wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aar de misdrijven:

I. „feitelijke insubordinatie drie malen gepleegd, doch één voortgezette handeling uitmakende"; „opzettelijke ongchoorzaarnheid"; „het opzettelijk een meerclere feitelijk bedreigen niet geweld gepleegd in dienst, en twee malen, doch ééne voortgezette handeling uitmakende"; „poging tot doodslag. begaan tegen een militair deel uitmakende van een met een meerdere gelijkgestelde troepenafdeeling belast met patrouilledienst";

II. „het opzettelijk en wederrechtelijk beschadigen van eenig goed. dat geheel aan een ander toebehoort, bedragende de waarde van het veroorzaakte nadeel niet meer dan vijf en twintig gulden";

III. „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede" en deswege, met vrijspraak van het hem meer telastegelegde, is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren en zes maanden, en ontslag uit den militairen dienst met ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, met bepaling, dat de tijd,door beklaagde vanaf 2 Januari 1935 in voorloopige bewaring doorgebracht, hij de uitvoering der straf geheel in mindering zal worden gebracht en met last tot de vernietiging van de als stuk van overtuiging gediend hebbende parang;

Gelet op de door den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad ie Tjimahi op 27 Mei 1935 en door den beklaagde op 1 Juni 1935, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Mede gelet op de telegrafische oproeping van beklaagde om ter 's Hofs tcrechtziiting te verschijnen;

---

[1]) Zie onder de sententie. Red. M.R.T.

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemaclit in Nederlandsch-Indië, Meester J. B. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dil. 21 Juni 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtsliof van Nrclerlandsch-Indië, met ontvangst van liet appèl, het vonnis waarvan beroep zal vernietigen voor zoover betreft de beslissing ten aanzien van punt III der telastelegging, zoomede wat betreft de aan beklaagde opgelegde hoofdstraf;

en te dien aanzien opnieuw rechtdoendc:

het beklaagde sub III telastegelegde niri zijn schulrl daaraan wettig en overtuigend bewezen zal verklaren;

dit feit zal qualificeeren als .,desertie in tijd van vrede gepleegd";

hem zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van drie jaren en zes maanden;

het beroepen vonnis voor het overige zal bevestigen;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan, in appel persoonlijk voor den Hove te mogen verschijnen, zoodat hij is opgeroepen om ter terechtzitting aanwezig te zijn en aldaar is verschenen;

O., dat beklaagde mede heeft verzocht, hem in hooger beroep een raadsman toe te voegen, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat cn procureur bij het Hooggerechtshof Mr. Phoa Liong Gie, die ttr terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd. doch het Hof zich niet de beroepen beslissing niet ten volle kan vereenigen;

O., ten aanzien van het sub I *a*, *c*, d en e telastegelegde en bewezen verklaarde:

dat beklaagde in beide instantiën heeft ontkend, zich tegen de patrouille van den Timoreeschen korporaal getuige R., die opdracht had hem op te vatten en naar het kampement terug te brengen, te hebben verzet en de in de telastelegging genoemde daden van geweld te hebben gepleegd, doch het Hof op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, met den eersten rechter hel wettig en overtuigend bewijs van die daden geleverd acht, nochtans de aan die feiten gegeven qualificatie niet juist acht;

dat naar 's Hofs oordeel ten onrechte de eerste rechter het slaan van beklaagde met zijn parang naar getuige L. heeft beschouwd als een afzonderlijk feit, te weten een poging tot doodslag;

dat toch, in aanmerking genomen, dat beklaagde even later opnieuw naar dezen getuige met zijn parang heeft geslagen en hem toen wel geraakt heeft, zonder hem nochtans eenig letsel toe te brengen, en vervolgens zijn verzetshandelingen bepaalde tot liet werpen met een steen en het zich te weer stellen tegen zijn arrestatie, liet Hof met beklaagde's raadsman van oordeel is, dat beklaagde uitsluitend het opzet heeft gehad, zich tegen zijn arrestatie te verzetten en niet, om iemand van liet leven tc bcroovcn, blijkende toch

uit beklaagde's gedrag onmiddellijk na den eersten. door getuige L. als tegen zijn leren gericht beschouwden parangslag duidelijk. dat hij zoodanig opzet niet had en het hem met zijn mondelinge bedreigingen, die op een zoodanig opzet inderdaad schijnen te wijzen, geen ernst is geweest:

dat naar 's Hofs oordeel alle sub I tclastegelcgde en bewezen verklaarde handelingen met uitzondering van die sub I*b*, waarover nader, zijn aan te merken als een zich door geweld en bedreiging met geweld verzetten tegen, alsmede aanranden van den getuige R. dia als korporaal beklaagde's meerdere was, en de hem ondergeschiikte militairen der patrouille, welke laatsten krachtens het bepaalde bij art. 117, lste lid van het Wetboek van Militair Strafrecht eveneens als zijn meerderen waren te beschouwen, mitsdien als deze handelingen tezamen opleveren het misdrijf „feitelijke insubordinatie". strafbaar gesteld bij art. 106, lste lid van evengemeld wetboek;

dat de onderwerpelijke insubordinatie bestond uit meerdere strafhare handelingen, nochtans voortvloeiend uit één misdadig wilsbesluit tot een krachtdadig verzet tegen de arrestatie, mitsdien het misdrijf meermalen is gepleegd, doch als één voortgezette handeling moet worden beschouwcl;

dat terecht de eerste rechter heeft aangenomen, dat de onderwerpelijke feiten zijn gepleegd in dienst, immers terzake van een dienstaangelegenheid, doch zulks niet in de qualificatie behoort te worden vermeld, aangezien deze omstandigheid behoort tot de elementen der misdrijven, omschreven in art. 106 voornoemd en slechts liet ontbreken daarvan blijkens art. 110 van evengenoemd wetboek als opleverende een strafverlichtende omstandigheid bijzondere vermelding behoeft;

O., dat de Krijgsraad terecht op de gronden en midclelen, in het beroepen vonnis genoemd. beklaagde aan het hem sub I 0, II, en III telastegelegde heeft schuldig verklaard, doch laatstgemeld feit minder juist heeft omschreven;

dat toch blijkens de redactie van art. 86 van het Wetboek van Militair Strafrecht de duur der afwezigheid in voege als in dat wetsartikel omschreven een element van het strafbare feit vormt en mitsdien in de qualificatie moet worden opgenomen;

dat evenwel het Hof, anders dan de Advocaat-Fiskaal, in het onderwerpelijk geval de aanwijzingen, die schijnen te duiden op den wensch van beklaagde, om zich voor goed aan zijn dienstverrichtingen te onttrekken, niet acht van zoodanig zwaarwichtigen aard, dat tegenover beklaagde's uitdrukkelijke ontlientenis ten deze het voor het misdrijf van desertie in art. 87 van meergenoemd wetboek omschreven oogmerk als bewezen kan worden aangenomen;

O. ten aanzien van de opgelegde straffen:

dat de gepleegde feiten zeer ernstig zijn en eon gestrenge repressie behoeven, doch het Hof in verband met de in appèl gegeven vrijspraak van de in eersten aanleg als bewezen aangenomen

poging tot doodslag, geen termen aanwezig acht, de Iioofdstraf te verzwaren;

dat het College, in aanmerking nemende beklaagde's vroegere veroordeeling terzake van een misdrijf van gelijken aard als het thans sub I bewezen verklaarde, hem met den Krijgsraad terzuke van de thans gepleegde feiten ongeschikt acht, om in den militairen clicnst te blijven, nochtans van oordeel is, dat deze misdrijven beschouwd in verband met beklaagde's persoonlijkheid, niet zijn van zoodanigen aard, dat hij tevens van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, behoort te worden ontzet;

O., dat het Hof voorts termen aanwezig acht, den tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde gevangenisstraf;

O., dat beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep gewenscht is voorgekomen, zoodat de daaraan verbonden kosten behooren te worden gebracht ten laste van den Lande;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen (met uitzondering van de artt. 103 en 105 van het Wetboek van Militair Strafrecht en de artt. 53 en 338 van het Wetboek van Strafrecht) en art. 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht, alsmede dc artt. 43, 51 **(3)** ten 2de en *(5)* en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op **3** Mei 1935 gewezen en op 10 Mei 1935 uitgesproken vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep, voorzoover beklaagde daarbij aan het hem sub I d 1° telastegelegde geheel is schuldig verklaard, alsmede ten aanzien van de qualificatie van het bij dat vonnis sub I *a* tot en met *e* en sub III bewezen verklaarcle, en voorts, voorzoover beklaagde bij dat vonnis van de bevoegdheid om bij de gewapencle macht te dienen is ontzet;

Verklaart den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde B., algemeen stamboeli No. ...., terzake van de feiten, hem sub Ia, c, d 1° en e telastegelegcl, schuldig aan het misdrijf: „feitelijke insubordinatie meermalen gepleegd, als één voortgezette handeling beschouwd", terzake van het hem sub I *b* telastegelegde aan het misdrijf: „opzettelijke ongehoorzaamheid" en terzake van het hem sub III telastegelegde aan het misdrijf: „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede gedurende meer clan een dag en minder dan dertig dagen";

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer of anders is te laste gelegd dan hierboven en in het beroepen vonnis sub II bewezen verklaard:

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige, zulks met behoud van de hem opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst, nochtans zonder ontzetting van de bevoegdheid orn bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt, dat de tijd, door beklaagde na de uitspraak van het

beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht. mede geheel in mindering zal worden gebracht van dc hem opgelegde gevangenisstraf;

Verstaat, dat de kosten. verbonden aan beklaagde's persoonlijlrc verschijning ter terechtzitting in hooger beroep zullen komen ten laste van den Lande.

De telastelegging, zooals die ter terechtzitting van den Krijgsraad is gewijzigd, luidde als volgt, waarbij het door den Raad *niet* bewezen gedeelte gecursiveerd is:

„I. dat hij op 7 December 1934 te S.:

a. zich niet geweld heeft verzet tegen de onder coinmando van den Timoreesclien korporaal der Infanterie R., algemeen stamboeknummer ...., staande, krachtens bevoegdelijk gegeven bevel met patrouille-dienst belaste troepenafdeeling, bestaande uit den korporaal R. voornoemd, de Timoreesclie infanteristen 1ste klasse O., No. ...., Th., No. ...., M., No. .... en de Timoreesche fuseliers L., *Nu.* .... en W., No. ...., welke afdeeling als patrouille was uitgerukt om hem, beklaagde, die zich zonder verlof heimelijk uit den dienst had verwijderd, op te sporen, aan te houden en terug te brengen, door, toen hij, na in een huis in kampong G. te zijn aangetroffen, pogingen in het werk stelde om zich door de vlucht aan het toezicht van de patrouille te onttrekken en naar aanleiding daarvan door den korporaal R. en den infanterist 1ste klasse Th. werd vastgegrepen. zich door gewelddadig rukken en trekken in *ieder geval door geweldadige handelingen* te weer te stellen. teneinde los te komen,

h. vervolgens het hem door genoemden korporaal, bij herhaling gegeven bevel om naar het kampement van het ..e Bataljon Infanterie terug te keeren *in ieder geval om in dienst terug te keeren,* geweigerd heeft en opzettelijk heeft nagelaten op te volgen door te antwoorden „biar mati, saja tida maoe poelang, panggil satoe officier datang ambil sama saja" (.,Al zou ik dood moeten, ik wil niet naar huis; roep een officier oin mij te halen.") *althans woorden van gelijke strekking* en niet met de patrouille vrijwillig mede te gaan, zulks terwijl hij zich voldoende bewust was van de meerderheid in rang van korporaal H.,

c. daarna genoemde patrouille opzettelijk feitelijk heeft bedreigd met geweld door:

1e. na het huis in kampong G wederom te zijn binnengegaan, op dreigende wijze met een ontblootc parang te voorschijn te komen en de patrouille toe te voegen: „ini hnri saja mesti mati sama satoe orang diantara kamoe anern orang" („vandaag moet ik dood met één van jullie zessen."), *althans woorden van gelijke dreigende strekking en beteekenis.*

2e. voorts nadat hij, beklaagde, met opgeheven parang voor de patrouille was gaan loopen zich om te keeren, op dreigendcn toon de patrouille toe te voegen: „Djangan rapat, kalau bcrani rapat saja

potong", (,,Kom niet dicht bij mij (sluit niet op), wie brani is dichterbij te komen verwond ik,"), *althans woorden van gelijke strekking en beteekenis,*

d. genoemde patrouille opzettelijk feitelijk heeft aangerand, althans zich met geweld tegen haar heeft verzet door 1e. met de parang een slaande beweging te maken in de richting van het hoofd van den tot de patrouille behoorcnde Timorceschen fuselier L., die hem wilde aanvatten, althans met dc parang te slaan naar L. vnd., 2e. vervolgens de parang met de scherpe zijde tegen de hals van L. te leggen en te brengen en een snijdende beweging te maken dit alles met het oogmerk dezen fuselier *doodelijk fe treffen, althans zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, in ieder geval* [1]) te verwonden, hebbende beklaagdes voornenien zich alzoo door begin van uitvoering geopenbaard, welke uitvoering alleen tengevolge van de niet van zijn wil afhankelijke omstandigheden, dat L. beide malen tijdig wist te ontwijken, niet is voltooid en

e. daarna de hem volgende genoemde patrouille opzettelijk met een grooten steen te werpen, waardoor de tot de patrouille behoorende Tirnoreesche infanterist 1e klasse O. pijnlijk werd getroffen;

TI. dat hij op 8 December 1934 te S. opzettelijk en wederrechtelijk de ijzeren tralies en liet vensterluik van zijn arrestkanier in het kanipernent te D. waarin hij terzake van door hem gepleegde strafbare feiten was opgesloten, welke goederen toebehoorden aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, heeft beschadigd door de tralies te verbuigen en eenige houten latten uit liet luik te breken, daardoor een geldelijke schade van f 0.90 (negentig cent) veroorzakende, *bedragende in ieder geval de waarde van het veroorzaakte nadeel niet meer dan vijf en twintig gulden;*

III. dat hij op 8 December 1934 alzoo in tijd van vrede na uit de arrestkamer in het kampement op D. te S. te zijn ixitgehroken, zich ongemerkt zonder daartoe verlof te hebben bekomen, en zonder geldige reden, opzettelijk heeft verwijderd *met het oogmerk zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken* en zich naar P. heeft begeven, waar hij op of omstreeks 20 December 1934 is gearresteerd, waarna hij op of omstreeks 21 December 1934 te S. is teruggebracht."

---

[1]) Deze cursiveering slaat alleen op het tweede feit sub d vermeld. Wat het eerste feit betreft nam de Krijgsraad het oogmerk om „doodelijk te treffen" als bewezen aan.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 27 September 1935.

President: Nr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. schout-bij-naclit tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andrée Wiltens en gep. luit.-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. H. Marcella (plv.).

Raadsman: Mr. A. C. Kraaijenbrink.

Dood door schuld. (Omverrijden van een voetganger door een motorrijder).

De qualificatie „aan schuld te wijten dood van een ander" verbeterd in „het aan xìjn schuld den dood van een ander te wijten hebben."

Gevangenisstraf van xes maanden, na aanvulling van liet onderzoek in hooger beroep, verminderd tot drie maanden.

Weerlegging van de verdediging.

In de zaak aanhangig voor hrt Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soriabaja, ratione officii. geappelleerde, en V., stamboeknummer ...., oud 22 jaren geboren te Gouda. laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als tamboer der 2de klasse, thans tamboer der 1ste klasse der Mariniers bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië te Soerabaja, beklaagde-appèllant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien liet vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 27sten Augustus 1535, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde[1]) wettig en over-

[1]) De telastelegging, waarvan het *niet* gecursiveerde bewezen is verklaard, luidde:

„dat hij OKI den 21sten Februari 1935 omstreeks 8.30 uur des namiddags, „te Soerabaja, als bestuurder van een motorrijwiel, gekenteekend L 724 „daarmede in noordelijke richting heeft gereden over den voor het openbaar „verkeer openstaanden Pasar Besar Heerenweg, *met een snelheid van 60 „tot 50 k.m. per uur, althans met een snelheid, welke in verband met het „remeffect van de reminrichting van dat motorrijwiel, de veiligheid van het „verkeer belemmerde* of *in gevaar bracht, althans met een met het oog op „de plaatselijke omstandigheid te groote snelheid, althans* hoogst onvoor- „zichtig en onachtzaam, — immers door onvoldoende aandacht te schenken „aan zich op dien weg bevindende voetgangers — en toen aldaar een inland- „schen voetganger, genaamd Kastomo alias Pa Kasmo dien weg overstak, „*althans zich op die linkerzijde van dien weg bevond,* niet, *althans niet „voldoende* zijn snelheid heeft verminderd, *althans niet of niet voldoende „is uitgeweken, hoewel de breedte van dien weg en ket verkeer ter plaatse „zulks toeliet,* door welke grove nalatigheden en onachtzaamheden hij toen- „maals voornoemden voetgange heeft aan- en omvergereden, waardoor „deze op het wegdek is terecht gekomen en een schedelbreuk heeft bekomen „tengevolge waarvan deze kort na de aanrijding is overleden."

tuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf: „Aan schuld te wijten dood van een ander" en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Gelet op de door den beklaagde op 5 September 1935, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 17 September 1935 en liet relaas van beteekening daarvan dd. 19 September daaraanvolgende;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester M. Marcella, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 27 September 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militar Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van hel appel, liet vonnis à quo zal vernietigen ten aanzien van de qualificatie en de aan beklaagde opgelegde straf;

Voornoemden beklaagde TT., stamboeknummer ...., zal schuldig verklaren aan het misdrijf van: „het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben";

hem te dier zake zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gehoord den beklaagde in zijne middelen van verdediging, alsmede hetgeen te zijner verdediging ter terechtzitting van 27 September 1935 door zijnen raadsman, den advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië Meester h. C. Kraaijenbrink, is aangevoerd;

Nog gezien de stukken;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd;

O., dat het Hof ten verzoeke van beklaagde's raadsman in hooger beroep het onde zoek heeft aangevuld door een nader verhoor ter 's Hofs trreclitzitting van den reeds in eersten aanleg gehoorden getuige D. *Chr. Schulz;*

O., dat deze getuige in hooger beroep zijn vroegere verklaringen lieeft gehandhaafd, doch tevens heeft verklaard:

dat hij thans tot het inzicht is gekomen, dat het ongeluk geweten moet worden aan de omstandigheid, dut vóór beklaagde twee fietsers reden. waardoor hem het uitzicht op den door de aanrijding om het leven gekomen Inlander was ontnomen;

dat deze Inlander den weg overstak, zonder naar rechts of links te kijken;

O., dat beklaagde's raadsman heeft betoogd, dat niet is bewezen, dat de dood van den Inlander Pa Kasmo aan beklaagde's schuld is te wijten, omdat uit de verklaringen van getuige Schulz in hooger beroep en van getuige Bruijn in eersten aanleg zou zijn komen vast te staan, dat la Kasmo plotseling den weg is overgestoken op een oogenblili, dat beklaagde dezen door vóór hem rijdende fietsers niet zag aankomen en deze zelf niet goed op het verkeer

heeft gelet, en voorts, dat niet is komen vast te staan, dat de remmen van beklaagde's motorrijwiel niet werkten;

O., dat deze verdediging niet kan worden aanvaard;

dat toch door de geconstateerde sporen in het wegdek in verband niet de verklaringen der getuigen Schulz en Bruijn is komen vast te staan, dat de aanrijding plaats vond op de — voor beklaagde — rechterzijde van den weg en geenerlei omstandigheid is gebleken dan wel waarschijnlijk geworden. die verklaarbaar maakt, dat beklaagde in strijd met de ter plaatse geldende verkeersregelen zich aldaar aldus rijdende had mogen bevinden;

dat, ook al moge kort vóór de aanrijding beklaagde's uitzicht op Pa Kasmo, toen deze den weg reeds ten deele was overgestoken, een oogenblik zijn belemmerd geweest — gelijk getuige Schulz ter 's Hofs terechlzitting heeft verklaard — dit beklaagde niet disculpeert, daar hij in ieder geval reeds op het oogenblik, waarop Pa Kasmo den weg begon over te steken, dezen had behooren op te merken;

dat het dus aan zijn grove schuld is te wijten, dat hij, rijdende op het rechter gedeelte van den weg, onvoldoende op het van links komend verkeer heeft gelet en daarbij met een zoodanige snelheid — blijkens de verklaring van getuige Schulz en het oordeel van den cleskundige Dozy minstens 50 K.M. — dat hij zijn motorrijwiel niet onmiddellijk tot stilstand kon brengen;

O., dat het Hof in verband met de zware beschadigingen, die na het ongeluk aan het rijwiel zijn geconstateerd, en mede in aanmerking genomen de door de verklaring van getuige Mieras — die op den dag, waarop het ongeval plaats had, nog met beklaagde als duorijder had meegereden en niet gemerkt heeft, dat de remmen slecht functionneerden — bevestigde opgave van beklaagde, dat althans de achterremmen van het motorrijwiel goed functionneerden, niet beklaagde's raadsman het niet geheel uitgesloten acht, dat de door den deskundige Dozy geconstateerde remdefecten eerst bij de aanrijding zijn onstaan;

O., dat door de in dit opzicht overeenstemmende verklaringen der getuigen Schulz en Bruijn naar 's Hofs oordeel genoegzaam is komen vast te staan, dat Pa Kasmo den weg is overgestoken, zonder op het verkeer te letten, zoodat ook hem eenige schuld aan het geval trof;

O., dat het College op grond van voorschreven omstandigheden en mede in aanmerking genomen, dat beklaagde nog niet eerder ter zake van een verkeersdelict is veroordeeld, de opgelegde straf te zwaar acht, doch niettemin, gezien den ernst van het feit, oplegging van een gevangenisstraf van eenigszins langen duur noodzakelijk oordeelt;

O., dat ook de qualificatie verbetering behoeft, daar de eerste rechter het feit minder juist heeft omschreven;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de

artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 27 Augustus 1935 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie en ten aanzien van de opgelegde straf;

Omschrijft het bij het beroepen vonnis bewezen verklaarde misdrijf als:

„Het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben";

Veroordeelt den aan hoolde dezer nader aangecluiden beklaagde T., stamboekkummer ...., tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

In dit proces heeft zich iets bijzonders voorgedaan:

Bij beschikking van den commandant der zeemacht van 27 Juni 1935 was het bijeenkomen van den Zeekrijgsraad ter berechting van deze zaak bevolen op **23** *Juli d.a.v.*

Dexe beschikking is echter met de overweging dat het noodzakelijk is gebleken de informatiën in deze zaak te heropenen. ingetrokken bij beschikking van 19 Juli 1935, waarna in dato 3 Aug. 1935 eene nieuwe beschikking is gevolgd, bevelende het bijeenkomen van den Krijgsraad op 27 Augustus 1935.

Waarin de noodzakelijkheid tot heropening bestond. blijkt niet.

Evenmin blijkt, althans uit het vonnis of de sententie, of de Krijgsraad of het H.M.G. aan dezen gang van zaken eenige aandacht heeft geschonken.

Wij herinneren ons niet dat zoodanige heropening van de informatiën in de militaire rechtspraak zoel eens meer is voorgekomen. In het gewone strafproces is het eene bekende figuur (zie art. 237, 316, 347 W.v.Sv.). Dat zij in strijd is met het karakter der militaire rechtspleging zouden wij allerminst durven seggen, maar wel gaat o.i. eene heropening, na sluiting van de informatiën door den officier-commissaris en na bijeenroeping van den Krijgsraad, buiten de Wet om. Ongeoorloofd lijkt zij ons intusschen niet. Ook kan zij haar nut hebben.

Men vergelijke hierbij hetgeen voorkomt in ons onderschrift onder de vraag van een garnizoenscommandant in deel XXIII, blz. 672 v. en onder de ingezonden bijdrage van den gep. ritmeester C. J. G. L. van den Berg van Saparoea in deel XXIV, blz. 246 v.

Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 21 Februari 1936.

President: Mr. E. K. Hesselirik.

Leden: gep. kolonel-tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn. Mr. H. W. van Nieuwenhuizen en hoofdofficier van administratie der 2e klasse J. Rotgans (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mej. Mr. M. W.

Het als bevelhebber van eenige wacht niet nakomen van eene als zoodanig op hem rustende verplichting.

Hef verweer. dat art. 118, 1e lid W.v.M.S. (art. 129 Ned.) slechts betrekking zou hebben op schending van verplichtingen van ernstigen aard — nog daargelaten dat i.c. zelfs van een zeer ernstige schending van zoodanige verplichting sprake is — is in strijd met de duidelijke bewoordingen en de strekking van dnt wetsartikel.

Nu het verzoek om in persoon voor het H.M.G. te verschijnen, hoewel niet gedaan binnen den door de R.L. daarvoor gestelden termijn, door het Hof is ingewilligd, behoort dexe verschijning te worden aangemerkt als eene op verzoek van beklaagde. zoodat de daaraan verbonden kosten, waar beklangde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep gewenscht is voorgekomen, ten laste van den Lande behooren te worden gebracht.

Tn de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione officii, appèllant tevens geappelleerde, en A., algemeen stamboeknummer ...., oud 23 jaren, geboren ie S., laatstelijk dienende als Europeesch sergeant bij het Linker-Half 21ste Bataljon Infanterie te 8.; op 2 September 1935 in voorloopig arrest, daarna op vrije voelen, beklaagde geappelleerde tevens appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad br Tjimahi, gewezen op den 11den November 1935 en uitgesproken op den 15den November 1935, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verklaard en beklaagde

[1]) De telastelegging luidde:

,,dat hij in den nacht van 29 op 30 Juli 1935 te S. als bevelhebber van de hoofdwacht tevens kampementswacht van het L.H. 21e Bataljon Infanterie gedurende het tijdsverloop van half twee tot 3 uur des voormiddag~in ieder geval gedurende een deel van dat tijdsverloop de op hem als wachtcommandant rustende verplichting om waakzaam te blijven en

te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf: „Het als bevelhebber van eenige wacht niet nakomen van eene als zoodanig op hem rustencle verplichting" rn deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met bepaling, dat de tijd door beklaagde op 2 September 1935 in voorloopige bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht, en met verlaging tot den stand van soldaat met bepaling, dat hij aal behooren tot de klasse van infanterist lste klasse;

Gelet op de door den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi en door den beklaagde respectievelijk op 5 December 1935 en op 7 December 1935, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 31 Januari 1936 en het relaas van beteekening daarvan dd. 'i Februari 1936:

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch i11 appèl ddo. 21 Februari 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, rnet ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde hoofdstraf;

voornoemden beklaagde terzake van het hem telastegelegde misdrijf zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den duur van twee maanclen;

hrt vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Nog gezien clr stukken;

O., dat beklaagde het vei zoek heeft gedaan, hem een raadsman toe te voegen, weshalve hem door 's Hofs President is toegevoegd de advocate en procureur hij liet Hooggerechtshof Mej. Mr. M. W., die ter terechtzitting is verschenen cn de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat beklaagde's verdedigster op den eersten rechtsdag ter 's Hofs terechtzitting. namens beklaagde een niet met redenen omkleed verzoek heeft gedaan, de persoonlijke verschijning van beklaagde te bewerkstelligen;

dat het Hof dit verzoek heeft ingewilligd, beklaagde dientengevolge is opgeroepen, op een nader bepaalden rechtsdag te verschijnen, aldaar is verschenen en heeft bevestigd, dat dit verzoek namens hem is gedaan;

---

als wachtcommandant contrôle op de verrichtingen der wachthebbenden uit te oefenen niet heeft nagekomen door zich naar zijn kamer in het kampement te begeven en zich daar in dat gesloten vertrek gedurende geruimen tijd zonder medeweten van de tot zijn wacht behoorende manschappen op te houden zonder dat de uitoefening van zijn dienst hem daartoe noodzaakte."

dat weliswaar genoemd verzoek niet is gedaan binnen den termijn en op de wijze, voorgeschreven bij artikel 51, lid 3 sub 2de P.I. jo. artikel 214, lid 2 R.L., doch niettemin het College van oordeel is, dat deze verschijning behoort te worden aangemerkt als eene op verzoek van beklaagde, zoodat het 5de lid van artikel 51 P.I. in casu toepassing moet vinden;

O., dat ter terechtzitting in hooger beroep beklaagde — in tegenstelling met zijn houding in eerste instantie — een volledige bekentenis van schuld heeft afgelegd, en door die bekentenis in verband met de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, het Hof het telastegelegde met den eersten rechter wettig en overtuigend bewezen acht, terwijl het College zich eveneens kan vereenigen met de omschrijving, door den eersten rechter aan dit feit gegeven;

O., dat beklaagde's verdedigster nog heeft betoogd, dat het telastegelegde niet strafbaar zou zijn, omdat art. 118, 1ste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht slechts betrekking zou hebben op schending van verplichtingen van ernstigen aard, doch deze uitleg — nog daargelaten, dat in casu zelfs van een zeer ernstige schending van 'en zoodanige verplichting sprake is — in strijd is mrt de duidelijke bewoordingen en de strekking van genoemd wetsartikel;

O., dat ook het Hoi beklaagde terzake van het thans door hem geplecgde misdrijf thans ongeschikt acht, den rang van onderofficier te blijven bekleeden, zoodat de opgelegde bijkomende straf moet worden gehandhaafd, doch wel aanleiding vindt, in aanmerking genomen beklaagde's gewijzigde houdinp in hooger beroep en zijn goed strafregister, de hoofdstraf te verlichten;

dat mede termen zijn voorgekomen, den tijd, door beklaagde in verzekerde bewaring doorgebracht, hem geheel als straftijd toe te rekenen;

O., dat beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep gewenscht is voorgekomen, zoodat de daaraan verbonden kosten behooren te worden gebracht ten laste van den Lande;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, alsmede art. 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht, dc artikelen 51 (3) ten 2de en (5) en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie, alsmede art. 9 van St. 1934 No. 173;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt liet op 11 November 1935 gewezen, op 15 November 1935 uitgesproken en op 23 November d o.v. aan beklaagde in afschrift toegezonden vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep, ten aanzien van de opgelegde hoofdstraf;

Veroorcleelt den aan hoofde clezer nader aangeduiden beklaagde A., algemcrn stamboeknummer ...., ter zake van de feiten, waaraan hij bij voornoemd vonnis is schuldig verklaard, tot gevangenisstraf voor den tijd van een maand;

Bepaalt, dat de tijd, door beklaagde op *2* September 1935 in ver-

zekerde bewaring doorgebracht, hem geheel als straf zal worden toegerekend;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige. zulks met behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van verlaging tot den stand van soldaat met bepaling, dat hij zal behooren tot de klasse van infanterist lste klasse;

Verstaat, dat de kosten, verbonden aan beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep, zullen worden gebracht ten laste van den Lande.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 18 Februari 1936.

President: Luitenant-kolonel der Mariniers H. F. J. M. A. von Frijtag Drabbc (plv.).

Leden: Luitenants ter zee 1e klasse J. G. van Nauta Lemke en J. A. Gauw, officier van den Marinestoomvaartdienst 1e klasse E. Wijvekate en officier van administratie 2e kl. J. C. W. Jobse.

Het aan zijn schuld te wijten hebben, dnf een ander xoodanig lichamelijk letsel bekomt waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner ambtsbezigheden ortstaat.

Het feit dai beklaagde een motorrijtuig heeft bestuurd zonder volledig op de hoogte te zijn van de behandeling van dien auto moet als een ernstige tekortkoming worden aangemerkt; hij moet verantwoordelijk worden gesteld voor de gevolgen welke daaruit zijn voortgevloeid.

Veroordeeling, met toepassing van art. 24 W.v.S., tol f 30 geldboete.

De Zeekrijgsraad te Soerabaja,

Zitting houdende in de Marinekazerne Goebeng, in de zaak tegen W., stamboeknummer ...., oud 26 jaren, geboren te Opladen (Duitschland) laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als korporaal-vliegtuigmaker (H) bij het Marinevliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 6den Januari 1936 No. A 16/1/9;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den lcn Februari 1936 No. A 16/2/1, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, te Soerabaja, op clcn 1sten December 1935, als bestuur-
„der van een vierwielig motorrijtuig, daarmede grovelijk onacht-

„zaam en door gebrek aan de noodige zorgvulcligheid den toegangs-
„weg naar het Marine-vliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja
.heeft bereden, door, torn hij op clien weg den rnet een ijzeren heli
„afgesloten hoofdingang van dat kamp naclerde, door tc rijden,
„zoodat hij mrt hei. door hem bestuurde motorrijtuig tegen dat
„ijzeren hek is aangereden en waardoor dat hek opensloeg en met
..kracht tegen den zich toen achter dat hek bevindenden Juch aan-
„kwam, tengevolge waarvan deze laatste acliterovcr sloeg en een
„hersenschudding benevens ren hoofdliuidwond bekwam en eenige
„weken trr verpleging in de Centrale Rurgcrlijke Ziekeninrichting
.,te Soerabaja moest worden opgenomen en gedurende geruimen tijd
„verhinderd is geweest diens functie als militie-matroos-vliegtuig-
„maker uit te oefenen, zijnclc hrt alzoo aan zijn — beklaagde's —
„grove schuld te wijten, dat voormelde Juch het vorenomschreven
.letsel hreft bekomen, waaruit het daarbij genoeinde gevolg is ont-
„staan.";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 5den Februari 1936, waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde trnlastrlegging den beklaagde zijn bcteekend, en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 18den Februari 1936, des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stuliken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „het aan zijn schuld te wijten hebben. dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner ambtsbezigheden ontslaat" en veroordeeling van hem deswege tol erne geldboete van vijftig gulden, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door eene hechtenis voor den tijd van twee weken;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe lot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 11den Juli 1930 vrijwillig als leerling-vliegtuigmaker (H) onder stamboek No. .... voor den tijd van vijf jaren in den zeedienst heeft verbonden, na het tijdstip van bevordering tot matroos-vliegtuigmaker en dat hij thans nog als korporaal-vliegtuigmaker bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 1 Februari 1038;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij ontkent zich aan het hem tenlastegelegde te hebben schuldig gemaakt;

dat hij te Socrabaja op I December 1935 te ongeveer 18 uur 30 in de bovenstad Socrabaja, achter in een taxi heeft plaats genomen trn einde zich naar het vliegkamp „Morokrembangan" te begeven; dat hij, torn die taxi was aangekomen op den toegangsweg naar liet Marine-vliegkamp „Morokrembangan" te Socrabaja, ter hoogte van

de laatste bocht vóór den hoofclingang van dat kamp aan den chauffeur gevraagd heeft om de taxi tr mogen besturen; dat hij toen in het bezit was vaii een geldig rijbewijs voor liet besturen van vi r-wielige motorrijtuigen doch dat hij dat rijbewijs torn niet bij zich had: dat de taxi-chauffeur eerst bezwaren opperde om hem — beklaagde — de taxi te laten besturen, doch later toestemde, nadat hij — beklaagde — had vertelcl. dat hij chauffeur mus hij het vliegkamp; dat hij daarna, terwijl de motor van de auto bleef draaien, zich achter het stuur heeft gezet en dat hij toen met een snelheid van ongeveer 25 k.m. per uur in de richting van den hoofdingang van het kamp is gereden;

dut hij den hoofdingang van het vliegkamp op ongeveer 15 meter genaderd zijnde, vaart mindrrdc en zag dat die ingang overeenkomstig voorschrift door een ijzeren hek was afgesloten; dal hij toen zijn voet van het gaspedaal heeft genomen, zoodat dc snelheid van de auto verminderde en dat die snellieid op 5 à 6 meter vóór het hek 10 à 15 k.m. per uur geweest zal zijn;

dat hij op dat moment wilde remmen ten einde dc auto overeenkomstig de bestaande voorschriltrn voor het hek tot stilstand te brengen en dat hij daartoe mrt den voet op een pedaal drukte, waarvan hij veronderstelde dat het liet rempedaal was doch dat de auto toen instede van te stoppen met een vaart van iets meer dan 15 k.m. per uur doorreed in de richting van het hek;

dat hij onmiddellijk naar de handrem greep, doch dat ren aanrijding met het hek niet was te voorkomen;

dat het hek tengevolge van de aanrijding met eenige kracht opensloeg in de richting van het vliegkamp en dat de auto vervolgens tot stilstand kwam met het midden ter hoogte van de posten van liet heli;

dat hij toen links achter het opengeslagen hek ren in uniform gekleeden man op den grond zag liggen; dat hij dezen man tevoren niet had gezien doch dat hij toen direct begreep dat deze de schildwacht was die bij den hoofdingang was geposteerd om auto's van rn naar liet kamp tc controleeren; dat hij — beklaagde — heeft gezien dut de schildwacht een wond aan het voorhoofd liacl waaruit bloed vloeide;

dat hij, sinds hij in het bezit is van een rijbewijs, herhaaldelijk dienst doet als chauffeur van de wacht op dc dienstauto's van het vliegkamp en dat hij dan optreedt als bestuurder zoowel van personenauto's, als van bussen en vrachtauto's van genoemd vliegkamp;

dat hij op 1 December 1935 met toestemming van den chauffeur achter het stuur van genoemde Morris-auto is gaan zitten, doch dat hij zich vooraf niet heeft overtuigd van de plaatsing van gaspedalen en rempedalen iii deze auto;

dat hij na het ongeluk heeft opgemerkt dat in genoemde auto het gaspedaal rechts, liet rempedaal in het midden en het debraillagepedaal links was aangebracht en dat iii de auto's van het vlieg-

kamp het rempeclaal rechts en het gaspedaal zich in het midden bevindt;

dat hij tengevolge van het feit dat de plaatsing van gas- en rempedaal in de door hem bestuurde auto juist tegengesteld was aan die van de auto's van het vliegkamp zich waarschijnlijk heeft vergist en op het gaspedaal instede van op het rempedaal heeft gedrukt;

O. dat de na te noemen getuigen hebben verklaard:

1e. W. Th. Melchers, oud 36 jaar, sergeant-vliegtuigmaker bij het Marinevliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja:

dat hij op 1 December 1935 van 16 uur tot 20 uur dienst deed als onderofficier van de wacht bij het hek dat den hoofdingang van het vliegkamp „Morokrembangan" afsluit en dat hij zich bevond in het wachthuisje dat op ongeveer 4 meter afstand van het hek staat;

dat het hek gesloten wordt clooï een hangslot waarvan de beugel loont door twee handvaten. die aan de uiteinden van beide deelen van het hek bevestigd zijn;

dat bij dit hek een schilclwacht is geposteerd, die tot taak heeft bij het naderen van auto's het hek te openen en dat op den avond van 1 December 1935 de milicien-matroos-vliegtuigmaker Juch van 18—20 uur als schildwacht stond op bovengenoemden post;

dat hij — getuige — omstreeks 19.15 à 19.30 uur een vierwielig motorrijtuig met brandende lampen zag aankomen; dat de auto niet hard reed en dat hij — getuige — den indruk kreeg dat de auto tijdig voor het hek wilde stoppen;

dat dc schildwacht Juch zich naar het hek begaf toen de auto tot op ongeveer 100 meter was genaderd en dat Juch zich tijdens het naderen van de auto bevond hij het slot waarmee het hek is gesloten en dat hij, getuige, gezien heeft dat Juch keek naar de aankomende auto:

dat de auto op ongeveer 4 meter van het hek een snelheid had van ongeveer 10 k.m. per uur en dat de auto instede van te stoppen met dezelfde vaart tegen het gesloten hek opreed, tengevolge waarvan beide deuren van het dek opensloegen;

dat Juch, die zich achter het linkerhek bevond, dit hek met kracht tegen zich aankreeg en daardoor achterover sloeg. doch dat hij, getuige, niet weet waar de schildwacht door het hek geraakt werd:

dat hij naderhand heeft gezien dat Juch een vrij groote wond had op het midden van het voorhoofcl; dat het slachtoffer niet bewusteloos was;

dat hij niet heeft gezien dat beklaagde de auto bestuurde, doch wel dat beklaagde kort nadat de auto was gestopt naast die auto stond; dat beklaagde op hem niet den indruk maakte oncler den invloed van sterken drank te verkeeren;

dat hem — getuigc — even later het slot waarmee het hek gesloten was, werd overhandigd en dat hem toen bleek, dat de beugel uit het slot geslagen was en dat de pennen waarmee de beugel aan het slot bevestigd is daaruit waren verdwenen;

2e. S. F. Juch, oud 22 jaar, militie-matroos-vliegtuigmaker bij liet Marinevliegkamp „Morokrembangan" tc Soerabaja:

dat hij op 1 December 1935 van 18 tot 20 uur als schildwacht op post was gesteld bij het hek, dat den hoofdingang van het vliegkamp „Morokrembangan" afsluit;

dat in zijn consignes o.m. vermeld stond, dat indien er een auto van Soerabaja naderde hij het hek eerst mocht openen nadat hij zich had overtuigd dat er iemand behoorende tot de bemanning van het vliegkamp in die auto aanwezig was;

dat hij dien avond van 1 Decernber 1935 omstreeks 19.30 uur over den hoofdweg die naar het kamp leidt een vierwielig motorrijtuig zag komen. waarvan dc lichten reeds van verre waren te zien, en dat hij toen naar het hek is geloopen;

dat hij door de groote lichten van de auto niet kon constateeren of deze hard reed en dat hij om dezelfde reden niet weet met welke vaart of de auto reed toen deze dichter bij het hek kwam en ook niet kon zien wie er in de auto zaten:

dat het laatste wat hij zich nog herinnert is, dat de auto zich een paar meter van het hek bevond. en dat het eerst wat hii zich daarna weer hcrinnert is, dat hij zich in de autobus van het vliegkamp bevond; dat hij met die bus naar de Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting is vervoerd, alwaar hij drie weken verpleegd is geworclen wegens een wond aan zijn voorhoofd en gedurende dien tijd verhinderd is geweest zijn functie als militie-matroos-vliegtuigmaker uit te oefenen;

dat hij zeker weet, dat het hangslot op den avond van 1 December 1935 gesloten was en dat hij dit slot niet heeft opengedraaid; dat hij het slot om ongeveer 18.45 uur had gesloten en dat hij steeds op zijn post bij het hek tegenwoordig is geweest, zoodat het uitgesloten is, dat iemand anders het slot heeft opengedraaid;

3e. Arnir, oud 23 jaar, chauffeur wonende te Soerabaja:

dat hij op 1 December 1935 beklaagde naar het vliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja heeft gereden in de auto L 4821; dat hij even voor dat vliegkamp op aandringen van beklaagde het stuur aan laatstgenoemde heeft overgegeven omdat hij — getuige — wist, dat beklaagde de auto's van het vliegkamp dikwijls bestuurde; dat beklaagcle daarna met een vaart van ongeveer 30 k.m. per uur heeft gereden en dat beklaagde op ongeveer 15 meter voor het gesloten hek van het vliegkamp gekomen minder gas heeft gegeven waardoor de vaart tot ongeveer 15 k.m. per uur verminderde; dat hij achter dat hek een in het blauw gekleeden persoon gewapend rnet geweer heen en weer heeft zien loopen en dat deze persoon op zeker oogenblik eenigszins rechts van het midden van het hek bleef staan;

dat beklaagde op ongeveer 7 à 8 meter van het lick de voetrem wilde aanzetten, doch dat hij — beklaagde — toen waarschijnlijk op liet gaspedaal heeft getrapt; dat gaspedaal en voetrem bij de Morris-auto op zeer geringen afstand van elkaar zijn geplaatst;

dat instede van te stoppen de motor vlugger begon te loopen; dat

hij, getuige, de handrem onmiddellijk heeft aangezei, doch dat de wagen doorrerd en tegen het hek opreed; dat hij niet weet met welke vaart dit geschiedde;

dat de twee deuren van het hek openvlogen rn dat de met het geweer gewapende persoon achteroversloeg; dat de auto stopte nadat het voorstuk ervan even over de lijn van de posten van hrt hek was; dat hij naderhand heeft gezien dat de gewapende mail, die achter het hek had gestaan op diens rug lag en een bloedende woncle aan het voorhoofd had;

O. dat ten processe als schriftelijke bescheiden aanwezig zijn en voorgelezen zijn:

1e. een ambtseedig voorloopig visum-repertum No. 520 dd. 20 December 1935 opgemaakt door den Gouvernements Indisch arts M. Soetojo, iri hetwelk deze arts verklaart dat hij op 1 December 1935 ten 8u.30 n.m. in zijne hoedanigheid van wachtdokter van het Simpang-hospitaal te Soerabaja (Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting) heeft onderzocht een mail van Europeeschen landaard. naar schatting 24 jaren oud, zich noemende S. F. Juch en dat hij bij dezen de navolgrndr afwijkingen heeft geconstateerd:

1. Zou bewusteloos zijn geweest. Is nog wat suf.

2. Een 5 c.m. lange wond met onregelmatige randen en hoeken verticaal op het voorhoofd verloopende, beginnend vuil het mediale einde van de linkerwenkbrauw, gaande door huid cri onderhuidsch weefsel tot op het bol;

en met als conclusie:

Hersenschudding;

Hoofdhuidwond.

De afwijkingen zijn veroorzaakt door stomp geweld.;

2e. een ambtseedig vervolg visum repertum No. 520 ddo. 16 Januari 1936 opgemaakt door den Gouvernements-arts Dr. Mohamad Saleh Mangoendihardjo in liet\\-elk deze arts verklaart dat de militie-matroos-vliegtuigmaker 8. F. Juch den 23en December 1935 uit liet Simpang-Hospitaal is ontslagen, en voorts de navolgende beschrijving geeft der gevonden afwijkingen:

1. Paticnt vertoont een verwonding op de linker voorhoofdshelft. De mond loopt vertikaal van het mediale einde van de linkerwenkbrauw naar boven, is 5 c.m. lang en vertoont niet geheel gladde randen en hoeken;

2. Er bestaat een bloeduitstorting in de bekleedselen van den linker oogbol, en verder in de oogleden en hunne omgeving;

3. Later ontwikkelt zich om het rechter oog een licht roodblauwe verkleuring van het weefsel;

4. Patient was bij binnenlioinst cluizrlig en had last van pijn in liet hoofd. Deze klachten bestonden drie à vier dagen;

en met als conclusie:

1. Hersenschudding.

2. Huiclwoncl op de linkervoorhoofdshelft met bloeduitstorting in de omgeving, en dat de afwijkingen zijn veroorzaakt door stomp

geweld en dat tengevolge hiervan ziekte of verhindering in de ambts- of beroepsbezigheden is ontstaan.;

O. dat beklaagde heeft opgegeven dat hij zich niet heeft overtuigd van de plaatsing van rem- en gaspedaal alvorens achter het stuur van de taxi plaats te nemen en dat hij zich naderhand waarschijnlijk vergist heeft door instede van op het rempedaal op het gaspedaal te drukken; dat het feil dat beklaagde een motorrijtuig heeft bestuurd zonder volledig op de hoogte te zijn van de behandeling dier auto als een ernstige tekortkoming mort worden aangemerkt en dat hij verantwoorclelijk moet worden gesteld voor de gevolgen, die uit deze handelwijze zijn voortgevloeid;

O. dat door verklaringen van beklaagde zoomede door die van de hiervoren genoemde getuigen alsmede uit de hiervoren vermelde schriftelijke bescheiden alles in onderling verband en samenhang beschouwd wettig en overtuigend is bewezen hetgeen beklaagde is ten laste gelegd;

O. dat het als wettig en overtuigend bewezen aangenomene behoort te worden gequalificeerd als:

„Het aan zijn schuld te wijten hebben, dat ern ander zooclanig lichamelijk letsel bekomt waaruit tijdelijke verhinclering in de uitoefening zijner ambtsbezigheden ontstaat";

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar feit den beklaagde moet worden toegerekend;

O. omtrent de op te leggen straf:

dat bij toepassing van vrijheidstraf, als hoofdstraf gevangenisstraf van niet rneer dan drie maanden of hechtenis zou behooren te worden opgelegd;

dat ria te melden straf derhalve geacht kan worden in goede verhouding te staan tot den ernst van het door den beklaagde begane feit in verband inet de omstandigheden waaronder het werd begaan en de persoonlijkheid van den dader;

Gezien de artikelen *2*, 4 en 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 24 en 308 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervorrn wercl overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tol ecne geldboete van dertig gulden, bij gebrcke van betaling en verhaal te vervangen door een hechtenis voor den tijd van tien dagen.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 17 Maart 1936.

President: kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: luitenant ter zee der 1e klasse **J.** G. van Nauta Lemke, officier van den marinestoomvaartdienst der 1e klasse W. Moree, luitenant ter zee der 1e klasse **J.** A. Gauw (pl.v.) en kapitein der mariniers W. Schuiling.

I. Opzettelijke ongehoorzaamheid (nalaten te voldoen aan het bevel van een meerdere, krachtens meerderen ouderdom in rang, als hoofd van de tafel der onderofficieren belast met de handhaving van de goede orde in het onderofficiersverblijf, om zich uit dat verblijf te verwijderen). II. Feitelijke insubordinatie in dienst gepleegd (slaan van dien meerdere). III. Als militair opzettelijk een meerdere met eenig kwaad bedreigen in dienst gepleegd („aks ik naar de verdommenis ga, ga jij mee"). IV. Bedreiging met eenig misdrijf tegen hef leven gericht (doelende op dien meerdere en in diens bijzijn tot den officier van de wacht xeggen: „als U mij voorloopig arrest geeft, dan maak ik hem van nacht nog van kant"). V. Als militair opzettelijk een mindere beschimpen (toevoeging van het woord „kleralijder").

Verhouding van art. 108 W.v.M.S. tegenover art. 285 W.v.S. Dit laatste artikel is, als bevattende de zwaarste hoofdstraf, op het sub IV telastegelegde van toepassing.

Met het bezigen van de uitdrukking „die kleralijder" blijkt i.c. duidelijk beklaagdes bedoeling om den mindere op wien zij sloeg hoonend te bespotten, aan te merken als een beschimpen.

Bij de bepaling der straf, ondanks den ernst der feiten, beklaagde's goede beoordeelingen, alsook beneveling ten gevolge van drankmisbruik, waardoor hij zich van zijn handelingen, blijkbaar in strijd met zijn aard, niet ten volle bewust is geweest, als verzachtend in aanmerking genomen en als grond voor eene voorwaardelijke veroordeeling.

H.M.G.: De Krijgsraad heeft ten onrechte het sub II vermelde gequalificeerd als „feitelijke insubordinatie IN DIENST GEPLEEGD". *Dit moet zijn, gelet op nrt. 121,: „feitelijke insubordinatie". Daarentegen moet aan de qualificatie sub **1i,** gezien art. 141, nu de beschimping is begaan in hef verblijf der onderofficieren tijdens den maaltijd worden toegevoegd: „in dienst gepleegd". Het vonnis op deze punten verbeterd en voor het overige bevestigd.*

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marinekazerne Goebeng, in de zaak tegen: B., stamboeknummer ...., oud *35* jaren, geboren te Almelo laat-

stelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als majoor-torpedomaker bij de Marinekazerne „Oedjoeng" te Soerabaja,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 11den Januari 1936 No. A 16/1/15;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 5den Maart 1936 No. A. 16/2/21, aan den voet van welk stuk door den Fiscaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

s. „dat hij, dienende als majoor-torpedomaker bij de Marine-„kazerne „Oedjoeng" te Soerabaja aldaar in den avond van 5 Decem-„ber 1935 heeft geweigerd en/of opzettelijk heeft nagelaten te ge-„hoorzamen aan het hem door den majoor-torpedomaker K. van 't „Veld, die toen als hoofd van de tafel der onderofficieren bij ge-„noemde inrichting belast was met de handhaving van de goede „orde in liet verblijf der onderofficieren cn die, naar hij — beklaag-„de — wist, krachtens meerderen ouderdom in rang met betrekking „tot dienstaangelegenheden zijn meerdere was, gegeven dienstbevel „om zich uit het verblijf der onderofficieren te verwijderen, heb-„bende hij bovendien dien meerdere naar aanleiding van voren-„omschreven aangelegenheid feitelijk aangerand en mishandeld „door dezen opzettelijk gewelddadig een slag of stoot in het aan-„gezicht toe te dienen en bovendien opzettelijk dezen in diens tegen-„woordigheid mondeling bedreigd met eenig misdrijf tegen het „leven gericht, althans met zware mishandeling, althans met eenig „kwaad, door in diens bijzijn en doelende op Van 't Veld, tegen den „officier van de wacht van de Marinekazernc „Oedjoeng" te zeggen „ „als U mij voorloopig arrest geeft, dan maak ik hem vannacht „nog van kant" en/of door opzettelijk Pan 't Veld toe te voegen „ „als ik naar de verdommenis ga, ga jij mee", althans door woor-„den van dergelijke dreigende beteekenis en strekking";

b. „dat hij ten tijde, ter plaatse en onder de omstandigheden als „onder a. vermeld opzettelijk zijn mindere, den sergeant-torpedo-„maker Zagt heeft uitgescholden of beschimpt, althans in diens „tegenwoordigheid mondeling heeft bespot, door opzettelijk dezen „toe te voegen „kleralijder, kwijlebabbel", althans door woorden „van gelijke strekking";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 7den Maart 1936 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde ten laste legging den beklaagde zijn beteekend, en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 17den Maart 1936 des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiscaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „I. Opzettelijke ongehoorzaamheid, II. Feitelijlie insubordinatie in dienst gepleegd,

III. Als militair opzettelijk een meerdere met eenig kwaad bedreigen in dienst gepleegd, IV. Bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht en **P.** Als militair opzettelijk een mindere beschimpen" en veroordeeling van hem deswege tot cene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

Overwegende dat de beklaagde zich op den 29sten Octoher 1923 vrijwillig als matroos-torpedomaker onder stamboeli No. . . . . voor den tijd van vijf jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als majoor-torpedomaker bij de Koninklijke Marine is verbonden voor onbepaalden tijd;

O., dat na te noemen getuigen hebben verklaard: enz.

0. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij in het geheel niet weet, dat hij de hem ten laste gelegde feiten zou hebben gepleegd;

dat hij den middag van drn 5den December 1935 ter eere van zijn verjaardag en terwijl hij diende bij de Marinekazerne „Oedjoeng" te Soerabaja, van 13 uur 20 tot ongeveer 17 uur 30 à 17 uur 45 gekleed in blauw werkpak in de Marinecantine op liet Marine Etablissement te Soerabaja heeft vertoefd en aldaar naar schatting 6 à 7 flesschcii bier heeft gedronken;

dat hij hij het verlaten van de cantine gevoelde dat hij belangrijk onder den invloed van alcoholhoudenden drank was, doch dat hij nog wel wist wat hij deed;

dat hij zich nog lieriniiert dat hij tezamen met een burgertorpedomaker naar de Marinckazernc „Oedjoeng" is gegaan en ook dat hij aldaar in de recreatiezaal of in de eetzaal voor de onderofficieren van deze inrichting een woordenwisseling heeft gehad met den majoor-torpedomaker Van 't Veld, doch dat hij zich niet herinnert waarover deze woordenwisseling liep; dat hij wist dat majoor van 't Veld op 5 December 1935 als oudste onderofficiertorpedomaker in genoemde kazerne hoofd van de tafel der torpedomakers was en als zoodanig had te zorgen voor de goede orde;

dat hij — beklaagde — dien middag in blauw werktenue was gekleed; dat hij zich herinnert dat de luitenant ter zee Capel hem in zijri kamer mecledeelde dat hij niet meer van zijn kamer mocht en dat hij daar tot den volgenden ochtend moest blijven;

dat hij op 5 December 1935 wist, dat dc majoor-torpedomaker Van 't Veld meerderen ouderdom in rang bezat dan hij — beklaagde – en dat deze dus ter zake van dienstaangelegenheden zijn meerdere was; dat het hem ook bekend was dat de onderofficieren die aan de avondtafel bij de Marinekazerne „Oedjoeng" deelnemen, in witte uniform gekleed moeten zijn;

O. dat ten processe aanwezig zijn de navolgende schriftelijke bescheiden:

1e. een extract uit het conduiteboekje (staat van dienst) van den majoor-torpedomaker R. van 't Veld. stamboeknummer 6416,

dienende bij de Marinekazerne „Oedjoeng" te Soerabaja, voor extract conform geteekend door den Coinmandant van die inrichting, o.m. inhoudende:

Bevorderd tot majoor-torpedornaker	m.i.v. 31 Januari 1931;

2e. een extract uit het conduiteboekje (staat van dienst) van den majoor-torpedomalier B., stamboeknummer ...., dienende Lij de Marinekazerne „Oedjoeng" te Soerabaja, voor extract conform geteekend door den commandant van die inrichting, o.m. inhoudende:

Bevorderd tot majoor-torpedomaker	29 September 1935

O. ten aanzien van het den beklaagde onder a. ten laste gelegde feit:

dat blijkens artikel 24 van het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Hr.Ms. oorlogsschepen en in de inrichtingen der zeemacht is voorgeschreven dat bij afwezigheid van den Chef d'equipage diens plicht tot handhaving van de orde in het verblijf der onderofficieren overgaat op het naar volgorde van rang en bij gelijken rang naar volgorde van meerderen ouderdom in dien rang oudste aanziitend lid van de tafel;

dat het voorschrift dat de bij de Marinekazerne „Oedjoeng" dienende onderofficieren in witte uniform aan tafel moeten verschijnen niet in het huishoudelijk orderboek van die inrichting was opgenomen zulks toch een algemeen gebruik was en ook van algemeene bekendheid was;

O. dat door de verklaringen van de getuigen Van 't Veld, Zagt, Bom en Capel alsmede door de verlilaring van beklaagde in onderling verband en samenhang beschouwd wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd met dien verstande dat het bezigen van het woord „kwijlebabbel" niet wettig is bewezen;

O. omtrent het toe te passen recht:

dat beklaagde volgens de woordelijke beteekenis van de uitlating „Als U mij voorloopig arrest geeft. dan maak ik hem vannacht nog van kant", daarbij doelende op den majoor-torpedomaker van 't Veld, dezen heeft bedreigd met leverisberooving;

dat artikel 116 van het Wetboek van Militair Strafrecht in casu niet toepasselijk is, omdat een feitelijke bedreiging niet heeft plaats gehad, waar immers geen feitelijkheid heeft plaats gehad; dat overigens bij de berechting van de bedreigingen voor toepassing in aanmerking kunnen komen artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht en artikel 285 van het Wetboek van Strafrecht; dat het eerstgenoemde artikel is van bijzonderen aard, in zooverre dat het bijzonderlijk „een meerdere" beschermt tegen bedreiging, terwijl het laatstgenoemde artikel voor zooveel betreft den inhoud der bedreiging meer als „bijzondere" strafbepaling is te beschouwen; dat mitsdien artikel 285 van het Wetboek van Strafrecht in

dit geval het eerst voor toepassing in aanmerking komt, aangezien daarbij de zwaarste hoofdstraf is gesteld; dat de geuite bedreigingen op den bedreigde zoodanigen indruk konden maken, dat deze daardoor in zijn gevoel van persoonlijke veiligheid kon worden aangetast;

O. dat echter niet gezegd kan worden dat de uitdrukking ,,als ik naar de verdommenis ga, ga jij mee'' in de gegeven onistandigheden een bedreiging met levensberooving inhield, doch wel een bedreiging met eenig kwaad;

O. ten aanzien van door beklaagde jegens zijn mindere bezigen van de uitdrukking ,,daar heb je — of daar zit — sergeant Zagt ook, die kleerelijder'': dat beklaagde zich hierdoor op geringschattende wijze over dien mindere uitliet, en dat uit de wijze waarop deze uitdrukking door beklaagde werd gebruikt, duidelijk blijkt dat hij de bedoeling heeft gehad dien mindere hoonend te bespotten, zoodat naar het oordeel van den Krijgsraad het bezigen van het woord ,,choleralijder'' in casu als een beschimpen moet worden aangemerkt;

O. dat de als bewezen aangenomen strafbare feiten behooren te worden gequalificeerd als:

I. Opzettelijke ongehoorzaamheid;
II. Feitelijke insubordinatie in dienst gepleegd;
III. Als militair opzettelijk een meerdere met eenig kwaad bedreigen in dienst gepleegd;
IV. Bedreiging met cenig misdrijf tegen het leven gericht;
V. Als militair opzettelijk een mindere beschimpen;

O. dat de bewezen verklaarde strafbare feiten den beklaagde moeten worden toegerekend;

O. omtrent de op te leggen straf:

dat de door beklaagde begane feiten zeer ernstig zijn en een strenge correctie geboden zoude zijn, ware het niet dat op grond van de goede beoordeelingen van beklaagde eenigc verzachting kan worden betracht;

Nader overwegende, dat op grond van het feit, dat beklaagde, tengevolge van de voor hern bijzondere omstandigheid, dat hij dien 5den December 1935 zijn geboortedag herdacht, meer alcoholhoudenden drank heeft gebruikt dan hij kon verdragen, waardoor hij, door de hierdoor ontstane beneveling zich niet ten volle bewust is geweest van zijn handelingen, welke handelingen blijkbaar in strijd zijn met beklaagde's aard, de Krijgsraad van oordeel is, dat deze straf voorwaardelijk dient te worden opgelegd, waartegen het militair belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen:

1, 2, 13, 15, 60, 108, 114, 117 en 141 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14*a*, 14*b*, 55, 57 en 285 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verlilaardc als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Beveelt, dat deze straf niet zal worden tenuitvoergelegd tenzij de Krijgsraad later anders mocht gelasten, op grond dat de beklaagde voor het einde van een proeftijd van een jaar zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of, militair zijnde, zich schuldig heeft gemaakt aan een krijgstuchtelijk vergrijp vallende onder art. 2 No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2 No. 2-6 van die wet.

In, door den fiskaal ingesteld hooger beroep concludeerde de advocaat-fisLaal tot vernietiging van het vonnis wat betreft de VOORWAARDELIJKE *veroordeeling, overigens tot bevestiging.*

Bij sententie van 17 April 1936 bevestigde het H.M.G. echter het vonnis, met verbetering alleen van de qualificatie van het sub II en V bewezen verklaarde.

Het Hof overwoog en besliste:

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd. de Zeelirijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagde, niet vrijspraak van het meer of anders ten laste gelegde, aan de hem overigens ten laste gelegde feiten heeft schuldig verklaard en die feiten — nochtans met na te noemen uitzonderingen — juist heeft omschreven;

O. ten aanzien van de qualificatie van het bij het beroepen vonnis sub TT en V bewezen verklaarde:

dat de omstandigheid, dat het feit *in dienst* is gepleegd, een der elementen oplevert van het misdrijf, strafbaar gesteld bij art. 117, 1ste lid, van het Wetboek van Militair Strafrecht — wordendc immers de omstandigheid, dat het *buiten* dienst is gepleegd, blijkens de strafbepaling van art. 121 van dat wetboek als een uitzonderingsgeval niet lichtere strafpositie aangemerkt — terwijl bij het inisdrijf, omschreven in a d. 141 van genoemd wetboek. blijkens het verband tusschen liet 1ste en 2de lid daarvan diezelfde omstandigheid juist niet is aangemerkt als een element van het strafbare feit, doch wel als een grond tot strafverzwaring;

dat. aangezien de feiten zijn begaan in het verblijf der onderofficieren van de Mariiiekazerne „Oedjoeng" tijdens den maaltijd. vaststaat, dat beklaagde beide misdrijven in dienst heeft gepleegd, mitsdien de woorden „in dienst" in de qualificatie van het sub IJ

bewezen verklaarde behooren te vervallen, doch moeten worden ingelascht in die van het sub V bewezen verklaarde;

O., dat het Hof, ondanks den ernst der feiten, met den eersten rechter in verband met de bijzondere omstandigheden, waaronder de misdrijven zijn gepleegd en de persoonlijkheid van beklaagde, termen aanwezig acht tot toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen. alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 17 Maart 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep. ten aanzien van de qualificatie van het bij dat vonnis sub II en V bewezen verklaarde;

Verklaart den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde B., stamboeknummer ...., ter zake van voormelde feiten schuldig respectievelijk aan de misdrijven: „Feitelijke insubordinatie" en „Als militair opzettelijk een mindere beschimpen, in dienst gepleegd";

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Krijgsraad te Tjmahi.

Beschikking van 5 Juli 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden : majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach. kapitein der infanterie W. A. M. Goedhart, eerste-luitenant der genie J. P. L. Tulfcr en eerste-luitenant-adjudant der infanterie H. W. Hartwig.

Na een opleiding-cursus van vier maanden als motorrijder aan de politieschool in X. te hebben gevolgd en daarna als zoodanig ook reeds bijna eenselfden tijd werkzaam te zijn geweest bij de militaire veldpolilie — in verband waarmede hij volkomen op de hoogte moet worden geacht van de zeer groote omzichtigheid vereischt bij het omgaan met benzine — bij het halen van genoemde vloeistof uit de opslagplaats, volgens zijn verklaring deze in brandenden toestand aangetroffen. blükende echter uit het gehouden onderzoek aanwijzingen aanwezig, waaruit geconcludeerd mag worden dat hij bij dit werk NIET *de zoo noodzakelijke voorzichtigheid heeft betracht, waardoor bedoelde bergplaats en vier blikken benzine in brand geraakten en verloren gingen.*

Waar reeds uit de strafreden blijkt, — dool- het omstandig ge-

houden voorloopig onderzoek ten volle bevestigd, en door den strafoplegger is erkend — dat klager ten onrechte krijgstuchtelijk is gestraft, immers het aart zijne schuld wordt geweten dat de opslag van benzine in brand is gerankt, heeft de Krijgsraad geen onderzoek meer in te stellen naar de toedracht. Het feit valt onder art. 188 W. v. K. ***(158** Ned.) welke strafbepaling niet is genoemd in art. 2 W.v.K.*

Beklag derhalve van meet af gegrond. Straf en strafreden nietig verklaard met last dat hiervan melding zal worden gemaakf in klagers strafboek onder vermelding van 's Krijgsraads beschikking.

BESCHIKKING,

genomen door den Krijgsraad te Tjimahi, inzake M.. algemeen stamboeknummer ...., oud .... jaren, geboren te L.. laatstelijk dienende als Menadoneesch infanterist 1ste klasse bij het 1ste Maréchaussée Bataljon te TV., detachement der militaire veldpolitie te T, klager over de straf van „veertien dagen streng arrest" met de omschrijvende reden: „Na een opleiding-cursus van vier maanden als motorrijder aan de politieschool in S. te hebben gevolgd en daarna als zoodanig ook reeds bijna eenzelfden tijd werkzaam te zijn geweest bij de militaire veldpolitie — in verband waarmede hij volkomen op de hoogte moet worden geacht van de zeer groote omzichtigheid vereischt bij het omgaan met benzine — bij het halen van genoemde vloeistof uit de opslagplaats, volgens zijn verklaring. deze in brandenden toestand aangetroffen, blijkende echter uit het gehouden onderzoek aanwijzingen aanwezig, waaruit geconcludeerd mag worden dat hij bij dit werk *niet* de zoo noodzakelijke voorzichtigheid heeft betracht waardoor bedoelde bergplaats en vier blikken bezine in brand geraakten en verloren gingen", hem opgelegd op den 7den Mei 1935 door zijn compagniescommandant, den Kapitein der Infanterie W. L. A. H., welke straf en strafreden door den chef van den strafoplegger, den Commanclant van het 1ste Maréchaussée Bataljon te W., den Majoor der Infanterie C. J. L. S., zijn gehandhaafd.

De Krijgsraad,

Gezien de verklaring gedagteekend W., den 1sten Juni 1935 van den Comniandant van het 1ste Maréchaussée Bataljon te W., den Majoor der Infanterie C. J. L. S. waaruit blijkt dat klager op den 30sten Mei 1935 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van „veertien dagen streng arrest" met omschrijvende reden als in hoofde dezer verineld, nadat hem op den 28sten Mei 1935 de afwijzende beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij een aan den Krijgsraad gericht bezwaarschrift van klager, een proces-verbaal van de politie te I. en een proces-verbaal van

voorloopig onderzoek, het laatste houdende verhooren van thans klager en van getuigen;

Mede gelezen de in afschrift bij de stukken aanwezige beschikking ddo. 25 Mei 1935 van den chef van den strafoplegger in deze zaak genomen, zoomede een aan den Secretaris van den Krijgsraad gericht schrijven van den strafopleggei- ddo. 24 Juni 1935;

O., dat uit bovengenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafboek, en de bovenvermelde beschikking van den chef van den strafoplegger blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen, cn klager den hiërachieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijli is in zijn beklag;

O., dat de strafoplegger in zijn bovenaangehaald schrijven mededeelt, dat hem is gebleken, dat klager — gelezen artikel 188 van het Wetboek van Strafrecht — niet door hem gestraft had mogen worden;

O., dat waar reeds uit de strafreden blijkt, — door het omstandig gehouden voorloopig onderzoek ten volle is bevestigd en door den strafoplegger is erkend — dat klager inderdaad ten onrechte wegens het daarin omschreven feit krijgstuchtelijli is gestraft, immers hierin het aan zijn schuld — namelijk aan zijn onvoorzichtigheid — wordt gemeten, dat de opslag van benzine van zijn detachement in brand is geraakt en verloren gegaan, de Krijgsraad geen onderzoek meer heeft in te stellen naar de toedracht;

O., dat toch dit feit valt onder de omschrijving van artikel 188 van het Wetboek van strafrecht (art. 158 Ned. W.v.S. Red.) welke strafbepaling niet is genoemd in artikel 2 van het Wetboek van Krijgstucht bij de daarin genoemde eigenlijke en oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen;

O., dat het beklag derhalve van meet af gegrond moet worden verklaard met last tot vernietiging van straf en strafreden;

Gelet op § VI van liet Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gegrond;

Verklaart de opgelegde straf en strafrcden nietig;

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.[1])

---

[1]) Deze beschikking is goedgekeurd bij beschikking van het Hoog Militair Gerechtshof van 9 Augustus 1935.

Krijgsraad te Tjirnahi.

Vonnis van 19 November 1935.

Presiderit: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden : majoor der artillerie P. F. TV. von Seydlitz Kurzbach, kapiteins der infanterie G. J. Bekkers en W. A. M. Goedhart en eerste-luitenant der infanterie J. F. M. H. van Poeteren.

Auditeur-militair: Mr. H. W. Felderhof.

1" Desertie in tijd van vrede gepleegd. 2" Het door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd, een valschen naam opgeven.

Beklaagde, militair van het Indisch leger, had op 26 Juli 1934 zijn korps verlaten met het oogmerk om niet meer in dienst terug te keeren en was steeds ongeoorloofd afwexig gebleven, totdat hij op 13 Augustus 1935 werd gearresteerd.

Dit feit was, waar de beklaagde het eiland Java niet had verlaten, onder vigueur van het Crimineel Wetboek strafrechterlijk niet strafbaar. Bij de inwerkingtreding van het nieuwe W.v.M.S. op 1 October 1934 valt zoodanig feit onder art. 87 van dat wetboek (98 Ned.).

De Krr. overwoog nu dat de ongeoorloofde verwijdering en de afwezigheid tot 1 October 1934 niet strafbaar is, doch die afwezighcid van 1 October 1934 tot 13 Augustus 1935 valt onder art. 87. eerste lid, 1° en 2°. Beklaagdes beroep niet te hebben geweten, dat de strafwet in voor hem ongunstigen zin was gewijzigd, verworpen, terwijl voorts volgens art. 95 W.v.M.S. (106 Ned.) onder zich verwijderen begrepen moet worden HET AFWEZIG BLIJVEN.

De A.F., concludeerende tot vrijspraak wat punt 1° der telastelegging betreft, komt in zijne uitvoerige „schriftuur van eisch in appèl" tegen 's Krijgsraads schuldigverklaring op. Het H.M.G. bevestigt echter het vonnis.

Beklaagde is ter zake van het sub 1° telastegelegde en bewezen feit in verband met zijn slecht strafregister — in het bijzonder zijn herhaaldelijk drossen — ongeschikt orn in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

De Krijgsraad te Tjimahi, zitting houdende in het Krijgsraadlokaal te Tjimahi, in de zaak tegen: B., algemeen stamboekn. .., oud 25 jaren, geboren te Rottcrdum, laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het 14dc Bataljon Infanterie te Buiterizorg, van 13 Augustus 1935 tot 30 September 1935 in voorloopig arrest, sedert de verwijzing naar den Krijgsraad op 30 September 1935 in arrest,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Plaatselijk Militair Commandant te Buitenzorg ddo. 30 September 1935 Nr. 5:

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te Sjimahi ddo. 7 November 1935, en het aan den voet van dat bevel den beklaagde ten laste gelegde, luidende als volgt:

I. dat hij op of omstreelis 26 Juli 1934, alzoo in tijd van vrede, zonder verlof te hebben bekomen of zonder andere geldige redenen het kwartier van zijn korps, zijnde het 14de Bataljon Infanterie te Buitenzorg heeft verlaten met het oogmerk om niet meer in dienst terug te keeren en zich naar Sindanglaja heeft begeven cn vervolgens naar Bandoeng, waar hij op of omstreeks 13 Augustus 1935 door de politie is gearresteerd en aan de militaire autoriteiten te Bandoeng is overgeleverd en vervolgens naar zijn garnizoen te Ruitenzorg overgebracht, zijnde hij gedurende bovengenoemden tijd in ieder geval vanaf 1 October 1934 tot omstreeks 13 Augustus 1935 opzettelijk met vorengenormd oogmerk afwezig gebleven van de plaats waar hij zich als militair ter vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen, zijnde het kwartier van zijn korps te Ruitenzorg, behoorde tr bevinden;

II. dat hij op 13 Augustus 1935 te Randoeng door den hoofdrechercheur der 1ste klasse van de Afdeeling Recherche der Stadspolitie te Randoeng W. H. Rewinkel, alzoo door het bevoegd gezag, die beklaagde op clrn Tamblongweg te Bandoeng had aangehouden, omdat hij hem verdacht een van zijn garnizoen gedrost militair te zijn, naar zijn naam gevraagd, valschelijk in strijd met de waarheid heeft opgegeven genaamd te zijn Jacobs, wonende Kebonklapa 56. zonder beroep;

Gezien liet exploit van beteekening en dagvaarding van den 9den November 1935, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Krijgsraad te Tjimahi, op Vrijdag, den 15den November 1935 des voormiddags te 8 ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing der na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Auditeur-Militair overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem ten laste gelegde en veroordeeling van hem deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden en eene geldboete trn bedrage van f 10 (tien gulden), bij niet tijdige voldoening te vervangen (looi hechtenis voor den tijd van tien dagen, en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Overwegende, dat uit liet in afschrift bij de stukken aanwezig extract uit beklaagde's stamboek blijkt, dat hij, thans oud 25 jaren geboren te Rotterdam (Z.H.), zich op den 30sten Juli 1931 verbonden heeft voor den dienst bij de Koloniale troepen, zoowel in als buiten Europa, en thans nog als fuselier bij de Landmacht in Nederlandsch-Indië dient;

O. dat beklaagde teil deele heeft bekend schuldig te zijn aan beide hem ten laste gelegde feiten. immers heeft opgegeven:

dat hij op 26 Juli 1934 in voorloopig arrest zat te Builenzorg in ren cel aan de wacht van het 14de Bataljon terzake van het feit, dat hij drie maanden vermist was geweest; [1])

dat hij tevoren was wcggeloopen, omdat hij na een straf van 14 dagen provoost te hebben uitgezeten, had vernomen, dat hij naar Holland zou worden opgezonden, en hij liever in Indië wilde blijven, daar hij hier een baantje kon krijgen en in Holland bij zijn ouders zou komen, die ook niets hebben;

dat hij op 26 Juli 1934 des namiddags te 11 uur met een ijzerdraadje de sloten van zijn cel heeft geopend, is weggegaan gekleed in grijsgroen en over het hek bij de badkamers van het kampement is geklommen;

dat hij den volgenden dag per autobus naar Sindanglaja is gegaan naar den heer H. C., dien hij van vroeger kende;

dat hij ongeveer zes maanden bij dien heer heeft gewoond en daarna naar Bandoeng is gegaan, naar hij meent in de maand December 1934, waar hij zijn intrek heeft genomen bij een Soendaneesche vrouw in kampong Tjiateul, terwijl hij den kost verdiende met het maken van lampekappen;

dat hij tot aan zijne opvatting op 13 Augustus 1935 bij die Inlandsche vrouw heeft gewoond;

dat hij tijdens zijn afwezigheid niet heeft geweten, dat sedert 1 October 1934 de wet is gewijzigd, daar hij nooit kranten leest en hij dacht alleen strafbaar te zijn wanneer hij van Java al ging;

dat hij op 13 Augustus 1935 door een politiebeambte werd aangehouden en dczeii toen een valcchen naam heeft opgegeven n.l. Jacobs om zich er uit te redden, in de hoop, dat hij hem zou laten loopen in welk geval hij zich dan vrijwillig zoii hebben gemeld;

dat hij is weggrloopen, omdat hij niet opgezonden wilcle worden, hebbcndc hij ontslag leger gekregen;

O. dat de getuigen hebben verklaarcl en met eedc bevestigd:

1. J. M. Groenendaal, sergeant-rnajoor-administrateur, algemeen stamboeknummer 80008, van de 1ste Compagnie van het 14de Bataljon Infanterie te Ruitenzorg:

dat beklaagde van dezelfde compagnie is als hij;

dat beklaagde in den nacht van 24 op 25 Juli 1934 iiit zijn cel is ontsnapt, hetgeen hem op 25 Juli 1934 werd gemeld;

dat R. te Bandoeng op 13 Augustus 1935 door de politie is gevat en op 15 Augustus 1935 bij het Bataljon te Buitenzorg werd teruggebracht;

2. Nji Ijoh:

---

[1]) Terloops vestigen wij er de aandacht op — vergelijk onze noot M.R.T. XXXI, 308 — dat dit violeeren van het arrest in de telastelegging geheel buiten beschouwing is gelaten. Waarschijnlijk was dus de A.M. ook van meening dat dit niet valt onder het begrip „terwijl hij is dienstdoende". Red. M.R.T.

dat beklaagde ongeveer zeven maanden geleden in haar woning te Tjiateul in Bandoeng is gekomen, en steeds bij haar heeft ingewoond;

dat zij hem huisvesting hecft verleend, omdat zij hem op een avond in een goot zag liggen en toen medelijden met hem had en hem in haar huis heeft gehaald, waarna een verhouding is ontstaan;

dat beklaagde altijd thuis bleef en nooit uitging;

O. dat ter terechtzitting zijn voorgelezen en aan beklaagde voorgehouden:

1. een ambtseedig proces-verbaal van 14 Augustus 1935 opgemaakt en geteekend door den Hoofdrechercheur der lste klasse bij de Stadspolitie te Bandoeng W. H. Rewinkel, houdende:

dat hij op 13 Augustus 1935 te Randoeng een Europeaan zag loopen, wiens signalement overeenkwam met hetwelk hem was opgegeven als van een deserteur;

dat hij hem staande hield en hij desgevraagd opgaf genaamd te zijn Jacobs, wonende Kebonklapa 56;

dat hij dezen persoon, die zich niet nader kon legitimeeren heeft medegenomen naar de lste politie-sectie en heklaagde daar opgaf genaamd te zijn B., Europeesch fuselier van het 14de Bataljon Infanterie te Buitenzorg, sedert Augustus 1934 gevlucht;

dat beklaagde is aangehouden en aan de militaire autoriteiten overgegeven;

2. een afschrift extract uit het besluit van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 23 Juli 1930 No. Pol 6/42/22, houdenclr de benoeming tot Hoofdagent van politie 1ste klasse van W. H. Rewinkel in de Residentie Midden-Priangan;

0. dat het sub **I** ten lastc gelegde met beklaagde's schuld daaraan wettig en overtuigend is bewezen door zijne bekentenis en opgaven voormrld, bevestigd door de beëedigde verklaringen der getuigen Groencndaal en Nji Ijoh en het ambtseedig proces-verbaal Nr. 1, alles boven omschreven;

O. dat niet is gebleken, dat beklaagde gedurende zijne afwezigheid het eiland Java heeft verlaten;

0. dat beklaagde door omstreeks 26 Juli 1934 zijn korps ongeoorloofd te verlaten en tot 1 October 1934 afwezig te blijven, zonder het eiland Java te verlaten, tot zoover geen strafbaar feit heeft gepleegd, immers dit feit onder de toen terzake vigeerende wetgeving (Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en het Besluit van den Couvcrneur-Generaal van 28 Januari 1842 Nr. **1** jo. de ordonnantie van **1** Februari 1862, Stbl. Nr. 12) niet strafbaar was gesteld, cri derhalve bij van dit deel van het hem ten laste gelegde en bewezene behoort te worden vrijgesproken;

O. dat het overige bewezene deel van het ten laste gelegde, te weten het sedert **1** October 1934 tot 13 Augustus 1935 opzettelijk ongeoorloofd afwezig blijven van de plaats, waar hij zich ter vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen behoorde te bevinden oplevert het misdrijf, dat is omschreven en strafbaar gesteld bij

artikel 87 lid 1, 1e en 2e jo. lid 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht, en beklaagde te dier zake tot straf moet worden veroordeeld;

dat toch het verweer van beklaagde, dat hij tijdens zijne afwezigheid niet heeft geweten, dat de strafwet in voor hem ongunstigcn zin was gewijzigd, moet worden verworpen, aangezien hij moet worden geacht van een op regelmatige wijze afgekondigde en in werking getreden wet kennis te dragen, terwijl voorts in artikel 95 van het Wetboek van Militair Strafrcrht is bepaald, dat oncler zich verwijderen beg-repen moet worden het *afwezig blijven* van de plaats, waar men zich ter vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen behoort te bevinden;

O. dat ook het sub II ten laste gelegde met beklaagde's schuld daaraan wettig en overtuigend is bewezen door beklaagde's bekentenis en opgaven bevestigd door de bescheiden boven sub **1** en 2 vermeld;

O. dat dit bewezene oplevcrt de overtreding strafbaar gesteld bij artikel 507 ten 3e van het Wetboek van Strafrecht en beklaagde te dier zake eene geldboete behoort te worden opgelegd;

O. dat bij de straftoerneting ten bezware van beklaagde rekening behoort te worden gehouden met zijne langdurige afwezigheid en zijn slecht gedrag in dienst, blijkende uit zijn strafregister, doch te zijnen gunste daarentegen met de omstandigheid dat de strafwet gedurende zijne afwezigheid in voor hem ongunstigen zin is gewijzigd;

O. dat beklaagde ter zake van het sub **I** ten laste gelegde en bewezen feit in verband met zijn slecht strafregister — in het bijzonder zijn herhaaldelijk drossen — ongeschikt moet worden geacht om in den militairen stand te blijven, weshalve de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst, zonder ontzetting evenwel van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, behoort te volgen;

O. dat de Krijgsraad bij de bepaling der vrijheidsstraf rekening meent te moeten houden met de zware bijkomende straf voormeld;

O. dat de door belrlaagde in voorloopige bewaring doorgebrachte tijd bij de uitvoering der vrijheidsstraf geheel in mindering moet worden gebracht;

Gelet op de boven aangehaalde wetsbepalingen, zoomede op de artikelen 194a, 195 en 199 van de Rechtspleging bij de Landmacht, 1, 2, 6, 10 en 26 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 10, 30, **33,** 65 en 70 van het Wetboek van Strafrecht, **1** der Bepalingen Rechtsmacht militairen Rechter en 370 e.v. van het Reglement op de Strafvordering;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het sub **I** en II ten laste gelegde — het sub **I** voor zoover boven aangegeven — wettig en overtuigend bewezen en beklaagde daaraan schuldig;

Verklaart het sub **I** meer ten laste gelegde niet strafbaar, en spreekt beklaagde daarvan vrij;

Qualificeert het bewezen en strafbaar verklaarde als:

I. het misdrijf: „Desertie in tijd van vrede gepleegd";

II. de overtreding: „Het door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd een valschen naam opgeven";

Veroorcleelt beklaagde terzake van liet misdrijf sub I tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden en terzake van de overtreding sub II tot eene geldboete ten bedrage van f 10 (tien gulden), bij niet tijdige voldoening te vervangen door hechtenis voor den tijd van tien dagen;

Ontslaat beklaagde uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt, dat de tijd door beklaagde van en met 13 Augustus 1935 in voorloopige bewaring doorgebracht bij de uitvoering der vrijheidsstraf geheel in mindering zal morden gebracht.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandscli-Indië.

Sententie van 24 Januari 1936.

President: Mr. E. K. Hcsseliiik.

Leden: gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, hoofdofficier van administratie der 2e klasse J. Rotgans (plv.) en Mr. H. W. van Nieuwenhuizen (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. A. C. Kraaijcnbrink.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione officii. appellant, en B., algenieen stamboeknummer ...., oud 25 jaren, geboren te Rotterdam, laatstelijk dienende als Europecsch fuselier bij het 14de Bataljon Infanterie te Buitenzorg, van 13 Augustus 1935 tot 30 September in voorloopig arrest, sedert de verwijzing naar den Krijgsraad op 30 Septernber 1935 in arrest, beklaagde-geappelleerde.

Het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 19 November 1935 en uitgesproken op 29 November 1935 [1]), waarvan appel, waarbij beklaagde met vrijspraak (enz. Zie vonnis);

Gelet op de door den Aurliteur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi op 16 December 1935, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden cisch in appel dd. 24 Januari 1935

---

[1]) Hiervóór opgenomen.

daartoe strekkende: (Zie, de conclusie in de hierna opgenomen schriftuur);

Gelet op de namens beklaagde ter terechtzitting voorgedragcii verdediging;

Mede gelet op 's Hofs b schikking dd. 24 Januari 1936, waarbij de onmiddellijke invrijheidstelling van beklaagde is gelast;

Gezien de stukken;

O., dat beklaagde niet het verzoek heeft gedaan, in appèl persoonlijli voor den Hove te verschijnen cn het Hoi clip verschijning ook niet noodzakelijk heeft geoordeeld, zoodat hij niet is opgeroepen om ter terechtzitting aanwezig te zijn en aldaar niet is verschenen;

O., dat beklaagde wel heeft verzocht, hem in hooger beroep een raadsnian toe te voegen, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. A. C. Kr̊aaijenbrink, die ter tercclitzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat terecht de Krijgsraad op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagde, met vrijspraak van het meer ten laste gelegde, aan het sub I in de 2de plaats en sub II ten laste gelegde schuldig heeft verklaard en die feiten juist heeft omschreven;

O., dat — anders dan de Advocaat-Fiskaal — het Hof van oorcleel is, dat de laatste zinsnede der telastelegging sub I, luidende:

„zijnde hij gedurende bovengenoemden tijd, in ieder geval vanaf „1 October 1934 tot omstreeks 13 Augustus 1935 opzettelijk met „vorengenoemd oogmerk afwezig gebleven van de plaats waar hij „zich als militair ter vervulling van de op hem rustende dienstver„plichtingen, zijnde het kwartier van zijn korps te Buitenzorg, be„hoorde te bevinden"

inhoudt een zelfstandige telastelegging, welke gelijk hierboven werd overwogen, door het onderzoek in eersten aanleg is bewezen in zooverre, dat beklaagde sedert 1 October 1934 met gemeld oogmerk langer dan 30 dagen opzettelijk ongeoorloofd afwezig is gebleven, en dit feit valt zoowel onder art. 87, lid 1 sub 1° als suh 2° jo. lid 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat immers heb Hof zich niet kan vereenigen met de meening van den Advocaat-Fisliaal dat het „zich verwijderen" de „afwezigheid" zou absorbeeren;

O.,dat de terzake van het sub I bewezen verklaarde opgelegde vrijheidsstraf geacht moet worden geheel te zijn ondergaan door den tijd, welken beklaagde in verzekerde bewaring heeft doorgebracht, te weten van 13 Augustus 1935 tot en met 24 Januari 1936;

dat ook het Hof beklaagde ongeschikt acht, om in den militairen dienst te blijven;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen en art. 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht, alsmede de artikelen 51 en 55 van 's Hofs Provisioneele Instriictie en art. 9 van St. 1934 No. 173;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 19 November 1935 gewezen en op 29 November 1935 uitgesproken vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep, zulks met behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verstaat, dat de terzake van het bij het beroepen vonnis sub T bewezen verklaarde opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden gracht moet worden geheel te zijn ondergaan door het als straftijd toegerekende voorloopig arrest en arrest.

SCHRIFTUUR VAN EISCH IN APPÈL in de zaak tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjiniahi ratione officii, appellant, contra B., algemeen stamboeknummer ...., oud 25 jaren, geboren te Rotterdam. laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het 14de Batajon Infanterie te Buitenzorg, van 13 Augustus 1935 tot 30 September 1935 in voorloopig arrest, sedert de verwijzing naar den Krijgsraad op 30 September 1935 in arrest, beklaagde geappelleerde.

De Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië,

Gelezen de stukken van het proces, waaronder het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 19 November 1935 en uitgesproken op den 29sten November daaropvolgende, waarvan het dictum luidt: (Zie vonnis);

Gezien de acte van hooger beroep, waaruit blijkt, dat door den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi op (Jen16den December 1935 tegen voormeld vonnis hooger beroep is aangeteekend;

Gehoord het vcrhandclde ter 's Hofs terechtzitting;

Heeft de eer aan te voeren:

aangezien de eerste rechter op de gronden rn middelen in het vonnis vermeld terecht eene schuldigverklaring en veroordeeling van beklaagde-geappelleerde aan en terzake van het sub **11** ten laste gelegde feit heeft uitgesproken, dit feit naar beliooren heeft omschreven en hem deswege een straf heeft opgelegd, welke in juiste verhouding staat tot den ernst van het misdrevene;

aangezien de eerste rechter van het sub **I** ten laste gelegde betreft, terecht dit bewezen oordeelend, mede terecht heeft verstaan dat het eerste gedeelte van dit deel der tenlastelegging, m.n. het zich verwijderen met het oogmerk om niet meer in dienst terug te keeren, niet strafbaar is als zijnde dit feit gepleegd onder vigueur van eene strafwetgeving, welke dit niet als strafbaar feit kende doch ten onrechte eene schuldigverklaring heeft uitgesproken met betrekking tot het slotgedeelte der tenlastelegging, het opzettelijli afwezig blijven, dit gerekend van af **1** October 1934;

aangezien de grond, waarop de eerste rechter deze beslissing doel steunen, m.n. op artikel 95 W.v.M. Strafrecht, al dadelijk niet kan worden overgenomen; dat dit artikel toch strekt te geven een uitleg

van den term „zich verwijderen" welke ruimer is dan de taalkundige, en mitsdien kwalijk Iran dienen tot motiveering van eene schuldigverklaring aan het gedeelte der tenlastelegging, welke de handeling van dat „zich verwijderen" niet inhoudt en waaromtrent reeds eene vrijsprekende beslissing is gegeven;

aangezien ook de — dezerzijds niet gedeelde — opvatting, dat desertie in den vorm van ongeoorloofde afwezigheicl is een voortdurend delict — waaromtrent uit de geschiedenis der overeenkomstige artikelen uit het Nedcrl. W.v.M.S. geen positieve argumenten zijn te putten — de beslissing niet wettigt, vermits in casu voorligt de vorm van „verwijdering", welke sine dubio is een momenthandclirig, en deze den tweeden vorm, welke de wet als desertie kent, de opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid van zekeren minimum-termijn, ten volle absorbeert;

dat, ware dit niet aldus, dit de consequentie zou medebrengen, dat hij, die onder liet vigecrend strafwetboek, zich verwijdert met rrieerbedoeld oogmerk en later dan dertig dagen daarna wordt gearresteerd, zich schuldig maakt aan desertie tweemalen gepleegd, eene consequentie, welke onaanvaardbaar is;

aangezien op vorenstaande gronden liet beroepen vonnis behoort te worden vernietigd v.z.v. de schuldigverklaring en veroordeeling ierzake van sub **I** en ten aanzien van de zoo hoofd- als bijkomende straffen deswege opgelegd;

dat beklaagde terzake van feit sub **I** kan worden verwezen naar den tot strafoplegging bevoegden meerdere ter disciplinaire afdoening;

aangezien er voorts aanleiding bestaat de onmiddellijke buitenarrest-stelling van beklaagde te gelasten;

Gelet op de in het vonnis aangehaalde wetsbepalingen, zoomede op artikel 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht en op artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Concludeert:

dat het Hoog Militair Gcreclitshof van gederl.-Indië met ontvangst van het appel, het beroepen vonnis zal vernietigen ten aanzien van de scliuldigverklaring en veroordeeling sub **I** in het dictum onischreven, ten aanzien van de deswege opgelegde hoofdstraf en van de bijkomende straf;

beklaagde alsnog algeheel zal vrijspreken van punt **I** der tenlastelegging met bevel, dat terzake van dit feit de stukken zullen worden gesteld in handen van den tot strafoplegging bevoegden meerdere ter clisciplinaire afdoening;

de onmiddellijke invrijheidstelling van beklaagde zal bevelen;

het beroepen vonnis voor het overige zal bevestigen.

Batavia-Centrum, 24 Januari 1936.

De Advocaat-Fiskaal voorrioemd,

JOH. R. L. JANSEN.

Noot van den inzender.

Bij deze sententie bevestigt het H.M.G. de beslissing van den Krijgsraad, dat het op 1 October 1934 in werking getreden nieuwe W. v. Mil. Strafrecht toepasselijk is op hen, die onder vigueur van de oude wetgeving (Crm. Wetb. v/h Krijgsvolk Ir Lande), immers op 26 Juli 1934, zonder verlof etc. het kwartier etc. verlaten hebbende met het oogmerk om niet meer in dienst terug te keeren, van dien dag af, althans van 1 October 1934 af tot omstreeks 13 Augustus 1935 opzettelijk etc. is afwezig gebleven v.z.v. betreft de opzettelijke afwezigheid gerekend van 1 Oclohcr 1934 af, met verwerping, zonder verdere motiveering, van liet door den Advocaat-Fiskaal aangevoerde, dat het zich verwijderen met evengenoemd oogmerk — hetgeen ten deze vaststond — den tweeden vorm van desertie, „het afwezig blijven gedurende zekeren termijn", geheel absorbeert.

Tn dit verband mogen worden aangehaald enkele passages uit de M. v. Toelichting op het gelijkluidend art. 98 Nederl. Mil. Strwb.:

v/d Hoeven, D II, blz. 142 „Hierboven werd reeds opgemerkt, doch het dient te dezer plaatse herhaald te worden, dat de gedeserteerde militair zich niet voor eene veroordeeling wegens desertie moet kunnen vrijwaren door eenvoudig te beweren: „Ik ben geen deserteur; want toen ik wegliep, was ik van plan na verloop van eenige jaren in den dienst terug te keeren" en verder: „Hiervoor (d.i. voor eene veroordeeling) zou meer noodig wezen, cri wel het positieve, wettige bewijs, dat de beklaagde bij zijne verwijdering voornemens was *nimmermeer* in den militairen dienst terug te keeren." " „Daarom, wil men over de desertie niet slechts eene papieren wet vervaardigen, maar eene wet, die tevens in de praktijk nuttig zal kunnen werken, dan stelle men een termijn vast, ria verloop waarvan de zonder verlof afwezige militair deserteur wordt Vooral bij dit delikt zij men indachtig aan de kernachtige uitspraak van den hoogleeraar G. A. van Hamel: „De naam teekent noch verklaart liet misdrijf: integendeel erlangt door het misdrijf (d.i. door de in de wet daarvan gegeven omschrijving) de naam zijrie beteekenis.""

blz. 144: „Men kan met recht beweren, dat juist onder deze omstandigheden het misdrijf van desertie in den meest eigenlijken zin en in zijn meest zuiveren vorm wordt gepleegd. Om die reden zijn dan ook deze gevallen in het artikel onder No. 1 vooropgesteld."

en de rnrer algemeene Toel. op art. 80 -84, blz. 126 127: „De voornaamste moeilijkheid ligt in de aanwijzing van de omstandigheid of van de omstandigheden, die aan de absentie een zooveel zwaarder karakter geven, dat zij een afzonderlijke benaming verdient en zwaarder strafbepaling behoeft." Eenerzijds enz. „Aan den anderen kant is de omschrijving zeker te eng, wanneer men alleen hern deserteur noemt, „die zich schuldig maakt aan ongeoorloofde verwijdering met het oogmerk 's Lands dienst voor goed te verlaten." "

„De beperkte omschrijving van de desertie is daarenboven hoogst oripractisch, vermits het bewijs, dat de dader voornemens was zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken, in een verstek-proces nimmer — en bij ontkentenis van den beklaagde bijna nooit te leveren is."

„Nu gaat het natuurlijk niet aan, bij de wet tr bepalen, dat voor de vervolging van de desertie alleen onze bewijsleer ter zijde zal worden gestelcl. De wetgever, die eene zoo enge omschrijving aan de desertie geeft, brengt den rechter in verzoeking om, in waarlicid met terzijdestelling of ontduiking der wet, doch tevens in het welbegrepen belang van het leger, het bewijs van des daders oogmerk aan te nemen op grond van omstandigheden die, als aanwijzingen, slechts van uiterst twijfelachtig gehalte zijn."

„Elders vermeldt de wet eene reeks van omstandigheden, die het bestaan van het oogmerk om den dienst vaarwel te zeggen, doen vermoeden, welke vermoedens dan als bewijs moeten worden aangenomen, zoolang hunne ongegrondheid niet is aangetoond. *Maar de Nederlandsche wetgever zal wel doen, door zich, indien het mogelijk is, voor de wederinvoering van dergelijke praesumtiones juris in het strafrecht te wachtew."*

en blz. 128: „De bovenstaande beschouwingen leiden tot het besluit. dat van de desertie niet eene enkele algemeene omschrijving kan worden gegeven, doch dat de wetgever de verschillende omstandigheden zal hebben op te sommen, welke aan de op zichzelve reeds strafbare afwezigheid naar zijn inzien een zooveel ernstiger karakter geven, dat op grond daarvan zwaardere strafbepalingen nnodig en de afzonderlijke qualificatie als „desertie" wenschelijk zijn."

blz. 149: „Hoe toch kan, waar volgens dat artikel het misdrijf reeds voltooid is door de verwijdering met een der daar omschreven oogmerken, de latere overgang van vredes- in oorlogstoestand op den aard van het misdrijf van invloed zijn?"

„Bij art. XI (82, eerste lid) 1e. werd reeds verklaard, dat de ondergeteekenden de desertie niet als een delictum continuurn beschouwen, zoodat zij den overgang van vredes- en oorlogstijd niet op de strafmaat van invloed achten."

en ten slotte blz. 125: „Volkomen juist heeft de wetgever in 1886/87 ingezien, dat ook bij clit evenals bij alle andere misdrijven, de *handeling* (of e.q. het verzuim) van den militair als het voornaamst(>element, als hoofdkenmerk, op den voorgrond moet staan. In de handeling als oorzaak of mogelijke oorzaak van zeker voor de maatschappelijke orde eis de inilitairc tucht nadeelig gevolg, niet ia liet feit zelf, hetwelk het gevolg is, is de grond der strafbaarheid gelegen."

„De handeling nu, „der objectieve Theil des Delicts" bestaat bij dit misdrijf hierin, dat de militair zonder verlof zich verwijdert of, beter, in het algemeen afwezig blijft van de plaats of plaatsen, waar hij zich tri vervulling van de op hem rustende dienstverplichtingen behoorde te bevinden."

Mij dunkt dat deze passages in onderling verband gelezen allen steun geven aan het door den advocaat-fiskaal verdedigd standpunt. hetwelk tot den eisch van algeheele vrijspraak leidde.

Bij deze opvatting is het irrelevant, of men de opzettelijke afwezigheid al dan niet als een voortdurend delicturn — de grootc strijd — beschouwt.

Dat het argument waarop de krijgsraad zijne beslissing deed steunen, m.n. op art. 95, onjuist voorkomt, zal dunkt mc geen nader betoog behoeven.

Volstaan kan worden met verwijzing naar de Mem. v. Toel. op art. 90, v. d. Hoeven II, blz. 130. „Het maakt in den aard der zaak geen verschil of de militair zich verre verwijdert, dan wel zich in zijn garnizoensplaats schuil houdt; of hij alleen reizende, van de hem voorgeschreven reisroute afwijkt, dan wel op marsch achterblijft of aan een militair geleide ontloopt; of hij zich zonder verlof absenteert, dan wel zijn verloftijd overschrijdt; of hij na eene dienstreis niet tot zijn standplaats terugkeert, dan wel, als verlofganger der militie, geen gevolg geeft aan eene krachtens de wet gedane oproeping."

Met vorenstaande beslissing is te vergelijken de sententie van het Nederlandsche H.M.G. van 24 September 1929, M.R.T. XXV, 320. Dit college zou zich waarschijnlijk in een soortgelijk geval bij de meening aan den advocaat-fiskaal Mr. Jansen hebben aangesloten. Uit de aanteekening welke wij ons, ter bestrijding van 's Hofs opvatting, veroorloofden onder die sententie op te nemen, blijkt reeds dut wij ons ten deze beter kunnen vereenigen met de beslissing van den Krijgsraad te Tjimahi en van het Indische Hof dan met de conclusie van den A.F. Ook de noot van den geachten inzender heeft onze meening niet doen veranderen. Naar onze overtuiging is desertie zeker in den vorm van „ongeoorloofde afwezigheid" een voortdurend misdrijf, — in den vorm van „verwijdering" met een bepaald oogmerk, art. 98, 1° is twijfel mogelijk.[1]) *Dut de Regeering — in het bijzonder dc Regeeringscommissaris Prof. van der Hoeven, bij wien de Minister van Justitie Mr. Loeff zich aansloot — desertie als een voortdurend delict beschouwde, blijkt overtuigend bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer betreffende artt.* ***56*** *en* ***58*** *W.v.M.S. (Van der Hoeven II, blz. 450—471). Het min of meer onduidelijk betoog van den voorzitter der Commissie van Voorbereiding heeft de argumenten van den Regeeringscommissaris niet weerlegd. O.i. is juist de opneming in het Wetboek van eene bepaling betreffende den aanvangstermijn der verjaring bij ongeoorloofde afwezigheid en desertie (art.* ***58)*** *ern bewijs voor het voortdurend karakter dier misdrijven. Waren het afloopende delicten dan zou voor zoodanige*

---

[1]) Prof. v. d. Hoeven twijfelde niet. Op grond ook van het bepaalde in art. 106 „hebben wij ook hier weer een correct voorbeeld, bijna een model van een voortdurend delict". Van der Hoeven I, 462.

speciale bepaling geen reden zijn; zij vielen dan onder de normale bepaling van art. WO W.v.S.

In de hierboven aangehaalde sententie van 24 Sept. 1929 ontkent het H.M.G. niet dat ongeoorloofde afwezigheid een voortdurend delict is. doch het lrekt daaruit niet de consequentie dat het misdrijf NA DEN 30STEN DAG DER AFWEZIGHEID *blijft voortduren. In zijne conclusie voorafgaande aan de sententie van 18 Februari 1932, M.R.T. XXVIII, 60 zegt de advocaat-fislcaal Mr. de Visser xonder restrictie: „De misdrijven van ongeoorloofde afwezigheid moeten alle worden opgevat als voortdurend". Hij drnkt er dus diametraal anders over dan zijn Indische ambtgenoof.*

De inzender van de Noot citeert nu, lol staving van de opvatting van den A.F., tal van plaatsen uit de gewisselde strikken betreffende afwezigheid en desertie welke echter niet steeds ter zake zijn, en o.i. in elk geval hare beteekenis verliezen tegenover de, bij de behandeling van artt. **56** *en* **58** *ondubbelzinnig uitgesproken bedoeling van de Regeering in anderen zin. Bovendien is de steller* van de Noot niet geheel objectief: hij haalt uitlatingen aan, welke later door de Regeering weer uitdrukkelijk als onjuist zijn verworpen (Men zie van der Hoeven II, blz. 147, noten 2) en en deel I. blz. 460 en 452) en welke ook niet overeenstemden met de opvattingen steeds door den vader van het wetboek en door de vorige Regeeringen gehuldigd.*

Nirt duidelijk is het ons, dat het „irrelevant" zou zijn van het standpunt van den A.F., of men de afwezigheid al of niet als een voortdurend delict beschouwt. In ons oog is dif juist HET *beslissende punt. De wet stelt strafbaar oir geoorloofde* AFWEZIGHEID. *Dit laatste woord drukt een* TOESTAND *uit die is ontstaan en blijft voortduren zoolang de afwezige niet weer aanwezig is. We krijgen dus hier een voortdurend misdrijf met de interessante gevolgen aan dien delictsvorm verbonden. Zie ook nog M.R.T. IV, blz. 643—645.*

Het vorenstaande was reeds geschreven toen wij in het bezit kwamen **van** *de sententie van 24 April 1936 in zake M. -- hierna met een noot van den Inzender opgenomen. Zij geeft ons geen aanleiding tot verdere opmerkingen.* *Red. M.R.T.*

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 24 April 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, Mr. H. W. van Nieuwenhuizen en hoofdofficier vair administratie 2e klasse J. Rotgans (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. N. J. Feldmann.

Desertie in tijd van vrede gepleegd.

Beklaagde die vóór 1 October 1934 zijn kwartier verliet, pleegde niet of begon niet reeds een delict te plegen bij dat verlaten, omdat dit feil vóór dien datum nief strafrechterlijk sfrnfbaar was, derhalve geheel buiten beschouwing moet blijven.

Er is dus ook geen sprake van een strafbaar feit gepleegd onder de oude wetgeving, soodnt eene vergelijking van strafbepalingen — art. 30 Invoeringsordonnantie — niet te pas komt.

Art. 87, lid 1, W. v. M. S. (art. 98, lid 1, Ned.) sfelf uitdrukkelijk strafbaar drie zelfstandig geformuleerde misdrijven, welke als desertie worden gequalificeerd. De geschiedenis, indien deze daarmede in strijd mocht zijn, kan aan de duidelijke bewoordingen der wetsbepaling geen andere beteekenis geven.

Uit de geschiedenis van art. 58 Ned. W. v. M. S. blijkt, dat de Regeering de daarin genoemde misdrijven wèl heeft beschouwd als z.g. voortdurende delicten, hetgeen in de rrdr ligt, nu de door den dnder M het leven geroepen misdadige toesfnnd geheel afhankelijk is van zijn wil. Werkelijke beteekenis van art. 58.

Voor art. 87, lid 1, sub 2° (98 Ned.) is opzet niet vereischt. Bovendien is opzet i.c. bewezen. Opzef behoeft niet mede gericht te zijn op de omstandigheid dat met de handeling — i.c. het ongeoorloofd afwezig zijn — de strafwet wordt overtreden.

Anders de A.-F., die tot vrijspraak had geconcludeerd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Auditeur-Militair hij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione officii, geappelleerde, en M., algemeen stamboeknummer ...., oud 35 jaren, geboren te Rheden (Gelderland), laatstelijk dienende al.; Europeesch fuselier bij hei, 8ste Bataljon Infanterie te Malang, van en met 8 Mei 1935 tot en met 21 Juni 1935 en van en met 20 October 1935 tot en met 5 November 1935 in voorloopig arrest, sedert de verwijzing naar den Krijgsraad op 21 December 1935 in arrest, beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 20 Februari 1936 en uitgesproken op 6 Maart 1936, waarvan appel, hij welk vonnis het den beklaagde snb I, 11, III en IV ten laste gelegde — het sub I gedeeltelijk in voege als daarin is aangegeven .— wettig en overtuigend bewezen is verklaard. beklaagde ie dier zake is schuldig verklaard aan:

I. het misdrijf: „Desertie in tijd van vrede gepleegd";

TT. de overtreding: „Het door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd een valschen naam opgeven";

III. liet misdrijf: „Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede voor den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen, gepleegd, terwijl de schuldige is dienstdoende" en

IV. het misdrijf: „Lichte verduistering" en deswege met vrijspraak van het sub I meer ten laste gelegde is veroordeeld ter zake van de misdrijven sub I en III tot gevangenisstraf voor den tijd van zeven maanden, ter zake van de overtreding sub II tot eene geldboete ten bedrage van f 5 (vijf gulden), bij niet tijdige voldoening te vervangen door hechtenis voor den tijd van vijf dagen, en ter zake van het misdrijf sub IV tot gevangenisstraf voor den tijd van vijftien dagen, en ontslag uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, met bepaling, dal de tijd door beklaagde van en met 8 Mei 1035 tot en met 21 Juni 1935. en van en met 20 October 1035 tot en met 5 November 1935. en sedert vanaf 21 December 1935 in voorloopige bewaring doorgebracht, Iiij de uitvoering der vrijheidstraffen, geheel in mindering zal worden gebracht;

Gelet op de door. den beklaagde op 28 Maart 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien tle oproeping van beklaagde in lioogcr beroep ddo. 7 April 1936 cri liet relaas van beteekening daarvan ddo. 9 April daaropvolgende:

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië. Mr. J. R. t. Jansen. genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 24 April 1936. daartoe strekkende:

dat het Woog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het beroepen vonnis zal vernietigen ten aanzien van de schuldigverklaring en veroordeeling sub I in het dictum omschreven, zoomede ten aanzien van de deswege en terzake van het Feit sub III opgelegde hoofdstraf;

beklaagde alsnog algeheel zal vrijspreken van punt I der telastelegging;

hem terzake van feit sub III zal veroordcelen tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

het beroepen vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gelet op hetgeen door en namens beklaagde ter terechtzitting in hooger beroep is aangevoerd;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde heeft verzoclit, in persoon ter terechtzitting in hooger beroep te mogen verschijnen, weshalve hij daartoe is opgeroepen en hij ter terechtzitting is verschenen;

O., dat beklaagde mede heeft verzocht om toevoeging van een advocaat en procureur als raadsman, weshalve hem is toegevoegd Mr. N. J. Feldmann, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Krijgsraad terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, de aan beklaagde ten laste gelegde feiten bewezen heeft verklaard;

O., dat zoowel de Advocaat-Fiskaal als beklaagde's raadsman hebben betoogd, dat de Krijgsraad ten onrechte heklaagde aan het hem sub I ten laste gelegde heeft schuldig verklaard en tot straf veroordeeld, omdat hii vóór de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht met het oogmerk, om niet meer in den dienst terug te keercn, het kwartier van zijn korps heeft verlaten, zonder het eiland Java te verlaten, mitsdien op een oogenblik, dat deze handeling wel een krijgstuchtelijk vergrijp, doch geen strafbaar feit opleverde, zulks op grond, dat het misdrijf van desertie geacht moet worden te zijn gepleegd niet het zich verwijderen niet voormeld opzet en ooginerk en het afwezig blijven na zoodanige verwijdering slechts als een gevolg van het bereids gepleegde misdrijf zou zijn aan te merken, en derhalve de ongeoorloofde afwezigheid na 1 October 1931 geabsorbeerd is door het tevoren gepleegde feit, hebbende de Advocaat-Fiskaal nog uiteengezet, dat uit de geschiedenis van de totstandkoming vair het met ria te noemen wetsbepaling vrijwel gelijkluidende art. 98 van het Wetboek van Militair Strafrecht in Nederland zou blijken, dat aan het bepaalde bij art. 87, lid 1 sub 2° van liet Indische Wetboek van Militair Strafrecht geen andere beteekenis is tc hechten dan die van een niet voor tegenbewijs vatbaar rechtsvermoeden ten aanzien van het oogmerk om zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, doch niet van een zelfstandigen vorm van desertie;

dat beklaagde's raadsman dit betoog nog nader heeft aangedrongen met een beroep op art. 43 van hetzelfde wetboek. hetwelk met de door den Krijgsraad aan art. 87 gegeven uitlegging in strijd zou zijn, omdat uit íle omstandigheid, dat de termijn van verjaring terzake van het recht tot strafvordering terzake van ongeoorloofde afwezigheid en desertie aanvangt met den dag na dien, waarop de afwezigheid is aangevangen, volgt, dat deze delicten met dicn aanvang geacht moeten worden te zijn gepleegd, terwijl de duur der afwezigheid slechts behoort te morden aangemerkt als een voor de strafbaarheid en delictsomschrijving in bepaalde gevallen relevant gevolg;

O., dat dit alles berust op de veronderstelling, dat beklaagde,

toen hij zijn kwartier verliet, eeii delict pleegde of begon te plegen, hetgeen, zooals reeds terecht door den Krijgsraad overwogen, iiiet het geval is;

dat toch krachtens art. 1 lste lid van het Wetboek van Strafrecht geen feit strafbaar is zonder voorafgaande strafbepaling, zoodat de na I Octoher 1934 geldende wetgeving voor het onderwerpelijkc, vóór dien datum gepleegde feit geheel buiten beschouwing moet blijven;

dat dit niet anders wordt door liet bepaalde bij art. **30** der Invoeringsordonnantie Militair Straf- en Tuchtrecht, hetwelk voorschrijft. in een geval, waarbij een feit. gepleegd onder de oude wetgeving, berecht wordt na invoering van de nieuwe wetgeving, de strafbepalingen in vergelijking te brengen, vermits er geen sprake is van een strafbaar feit. gepleegd onder de oude wetgeving;

dat, waar het verlaten door beklaagde van zijn kwartier geen delict was, dit derhalve ook niet ter beoordeeling van het misdrijf, terzake waarvan beklaagde in de eerste plaats door den Krijgsraad veroordeeld is. in beschouwing komt en dit ook niet kan absorbeeren;

dat i11 voornoemd art. 87 lid 1 uitdrukkelijk worden strafbaar gesteld drie geheel zelfstandig geformuleerde misdrijven, welke als desertie worden gequalificeerd, en ook al nioge hetgeen de Advocaat-Fiskaal omtrent de geschicdenis van de totstandkoming dezer wetsbepaling meedeelt, juist zijn, de rechter niet bevoegd is, op grond van die geschiedenis aan een wetsbepaling een beteekenis toe te kennen, welke iii strijd is met de duidelijke bewoordingen dier wetsbepaling;

dat overigens in casu niet voorligt de vorm van verwijdering, zooals de Advocaat-Fiskaal meent, daar die verwijdering op 19 Januari 1934 geschiedde en dus niet strafbaar was, noch is;

dol beklaagde eerst op 1 October 1334 strafrechtelijk aansprakelijk is geworden door afwezig te blijven, evenals zulks het geval is niet een militair, die, na ommekomst van verlof, niet terugkeert;

dat waar het delict gepleegd is op 1 October 1934 of begonnen is op dien datum, ook van geen belang is wat de raadsman in verband niet art. 43 van liet Wetboek van Militair Strafrecht heeft aangevoerd;

dat deze opvatting hovendien onjuist is en ook uit de geschiedenis van de totstandkoming van het met voormeld art. 43 overeenkomende art. 58 van het Nederlandsche Wetboek van Militair Strafrecht blijkt, dat de Regeering de in laatstgenoemde wetsbepaling opgesomde misdrijven wèl heeft beschouwd als zoogenaamde voortdurende delicten — hetgeen in de rede ligt, daar de door den dader in het leven geroepen misdadige toestand., n.l. de afwezigheid, niet is een van het zich verwijderen dan wel afwezig blijven onafhankelijk gevolg. doch geheel afhankelijk is van zijn wil — en door de inlassching van art. 58 voornoemcl op initiatief der Tweede Kamer, ook al moge de bedoeling der voorstellers een andere zijn geweest, in feite slechts voor deze misdrijven op practische cn

rechtvaardigheidsgronden een verjaringstermijn is geschapen, welke afwijkt van dc in art. 79 van hel Wetboek van Strafrecht neergelegde beginselen van het gemeene recht;

O., dat tenslotte beklaagde's raadsman heeft, betoogd, dat het in art. 87 van het Wetboek van Militair Strafrecht vereischte opzet bij beklaagde niet aanwezig is geweest, oindat beklaagde, gelijk hij in beide instantiën heeft verklaard, eerst na zijn terugkeer bckcnd is geworden met de op 1 October 1334 — mitsdien tijdens zijn ongeoorloofde afwezigheid — in werking getreden nieuwe wetgeving;

dat ook dit betoog niet kan worden aanvaard;

dat toch vooreerst voor den vorm van desertie. omschreven in art 87 lid 1 sub 2° voornoemd, opzet niet is vereischt, doch bovendien het Hof met den Krijgsraad bewezen acht, dat het misdrijf, gelijk aan beklaagde is ten laste gelegd, opzettelijk is gepleegd;

dat immers het opzet wel gericht moet zijn op de strafwaardige handeling — in casu het ongeoorloofd afwezig zijn — doch niet mede op de omstandigheid, dat niet die handeling de strafwet wordt overtreden;

O., dat de bezwaren van den Advocaat-Fiskaal cri van den raadsman dus als onjuist of niet terzake doende kunnen worden gepasseerd;

O., dat mitsdien de eerste rechter terecht beklaagde in voege als in liet beroepen vonnis omschreven aan het hem sul) 1 ten laste gelegde schuldig heeft verklaard, en dit Ccit — en evenzeer de overige hem ten laste gelegde en bewezen verklaarde feiten — met juistheid heeft omschreven;

O., dat de opgelegde straffen naar 's Hofs oordeel in juiste verhouding staan tot den ernst der gepleegde feiten in verband met beklaagde's persoonlijkheid, zooals daarvan iiit zijn strafboek blijkt, en het College beklaagde met den Krijgsraad ter zake van die feiten ongeschikt acht om in den militairen dienst te blijven;

dat het Hof termen aanwezig acht, den lijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde gevangenisstraffen;

O.. dat beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep gewenscht is voorgekomen, zoodat de daaraan verbonden kosten behooren te worden gebracht ten laste van den Lande;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, alsmede art. 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht en de artt. 51 (3) ten 2de en (5) en 55 van 's Hof's Provisioneele Instructie, zoomede artikel 9 van Staatsblad 1934 No. 173;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 27 Februari 1936 gewezen cn op li Maart 1936 uitgesproken vonnis van den Krijgsraad tc Tjimahi, waarvan beroep, zulks met behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt, dat de tijd, door beklaagde na de uitspraak van liet beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering zal worden geberacht van de hem opgelegde gevangenisstraffen;

Verstaat, dat de kosten, verbonden aan beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep, zullen worden :<ebracht ten laste van den Lande.

Noot van den inzender

Rij boven opgenomen sententie heeft het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië voor de 3dr maal — tlians gemotiveerd – verworpen dezerzijdsche opvatting dat de desertie-vorm in art. 87 sub 2° W.v.M.S. omschreven door den 1sten vorm — zie no. I — wordt geabsorbeerd.

Het Hof geeft tor, dat de geschiedenis van het artikel (lees: overeenkomstig artikel van het Nederl. W.v.M.S.) eenige aanknoopingspunten voor deze opvatting geeft doch verwerpt haar op — lees ik goed — tweëerlei grond, t.w.:

1° dat de door den A.-F. verdedigde uitlegging in strijd is met de uitdrukkelijke bewoordingen van art. 87 W.v.M.S.. welke aantoont, dat de wetgever de daarin omschreven vormen van desertie als zelfstandige vormen van het delict beschouwt;

2° dat daarenboven de vorm sub 1° niet voorligt, nu deze vorm. het zich verwijderen met meerbedoeld oogmerk, ten tijde dat deze handeling plaats vond, niet strafbaar was gesteld.

Beide gronden komen mij s.r. onjuist voor.

Inderdaad is in de wet niet neergelegd, dat bij, die opzettelijk ongeoorloofd afwezig blijft, iii vrede, langer clan dertig dagen (vorm sub 2°) wordt vermoed bij zijne verwijdering (of afwezig blijven) het oogmerk te hebben gehad zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken. (vorm sub 1°)

Doch volgt daaruit, dat nu de vorm sub 2° zoo zelfstandig is, dat zij geheel los staat vair den vorin sub 1°? N.m.g. allerminst.

Immers wanneer de verwijdering met meerbedoeld oogmerk vaststaat, is het te eenenmale onverschillig hoelang de afwezigheid na die verwijdering heeft geduurd. Zelfs vlak na liet zich verwijderen gearresteerd woldende, staat betrokkene schuldig aan desertie krachtens 1° van art. X7 W.v.M.S., indien op grond van zijne erkentenis en/of anderszins Ban worden aangenomen, dat hij meerbedoeld oogmerk had.

Uit de wordingsgeschiedenis van het gelijkluidende artikel 98 (82 oud) Nederl. W.v.M.S. toch blijkt ten duidelijkste, dat de vorm sub 2° om bij dezen te blijven — in de n-ct is opgenomen op grond van bet te voorziene moeilijke bewijs van het meergenoemd oogmcrk als een interne omstandigheid. Staat meerbedoeld oogmerk dus vast. dan blijft de vorm sub 2° buiten beschouwing.

In dien zin kan, d.m., worden volgehouden, dat dc 1e vorm van

het delict den 2den absorbeert, en in die beteekenis werd deze term gebruilit.

Allerminst werd dezerzijds beweerd, dat de 2de vorm van art. 87 W.v.M.S. inhoudt ren wettelijk vermoeden zooals de sententie mij in den schoenen schuift; aangehaald werd slechts wat ten deze in de Memorie van Toelichting op het overeenkomend artikel van het Nederl. W. v. M. S. staat te lezen. De Wetgever hadde dezen modus kunnen kiezen doch daarvan is afgezien.

Welk verschil is er dan tusschen den niet tot de wet verlieven modus en den wettelijken? M.i. dit, dat in het eerste geval hadde kunnen morden volstaan met ten laste te leggen òf verwijdering met het oogmerk meerbedoeld, òf het opzettelijk ongeoorloofd afwezig blijvan etc. zonder meer: thàns, indien de tenlastelegger dubieert, of de rechter het meerbedoeld oogmerk wel als bewezen zal aannemen, hij zal ten laste leggen naast — doch ondergeschikt aan — het 1°, den 2den vorm. M.a.w. een alternatieve — primaire cn subsidiaire — telastelegging. En niet een cumulatieve!

Ts liet vorenstaande juist, dan volgt mede de onjuistheid van 's Hofs argument sub 2°. Immers de subsidiaire tenlastelegging komt slechts aan de orde, indien dc primaire niet is bewezen. Onderwerpelijk stond de 1e vorm vast. Doch dan had liet Hof ook nimmer aan het verdere toe mogen komen. De omstandigheid, dat het primaire, wel bewezene, geen strafbaar feit oplevert, op grond, dat het, toen het werd gepleegd, niet onder de strafwet viel, kan hieraan evenmin afdoen als b.v. de omstandigheid, dal een ontslag van rechtsvervolging — in de militaire procedure eveneens vrijspraak — volgt op grond, dat het terilaslegelegde welbewezen feit b.v. cen noodzakelijk elemrnt mist. In wezen is hierin geen verschil. *Feitelijk* is het in de eerste plaats tenlastegelegde — hier vorm sub 1° — bewezen en daarop alleen liomt het aan.

Acht men deze opvatting niet juist, dan leidt dit — liet werd dezerzijds ten tweeden male voorgebracht — logisch tot de consequentie, dat de militair, die onder vigueur van het nieuwe W.v.M.S. zich verwijdert met het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken en eerst méér dan 30 dagen later terugkomt, ***twee*** *malen* kan worden vervolgd terzake (hetzij bij afzonderlijke tenlasteleggingen, hetzij bij een cumulatieve) en dus twee malen of ter zake van beide feiten gestraft zou kunnen worden.

Het Hof weerspreekt dit niet en evenmin de bewering, dat deze consequentie onaanvaardbaar is.

Dit geeft tenminste de hoop, dal in de toekomst een dergelijke dubbele veroordeeling zijdens het Hof niet te wachten is, hoewel dit, als herhaald, de logische consequentie van vorenstaande sententie is. Immers de veroordeeling is slechts te baseeren op 's Hofs opvatting, dat het opzettelijk ongeoorloofd afwezig blijven méér

dan dertig dagen, óók als dit het gevolg is van een zich verwijderen mrt het vaststaand oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, is een *nieuw feit,* i.e. gepleegd onder de nieuwe militaire strafwet.

En dit werd en wordt nu dezerzijds bestreden op grond van de duidelijke bedoeling van den Wetgever, om op grond van bewijsrechtelijke moeilijkheden met het zich verwijderen met meergenoemd oogmerk gelijk te stellen o.m. het afwezig blijven van zekeren miniinurn duur. Deze opvatting wordt gedekt door de overduidelijke Memorie van Toelichting, welke daarenboven het feit der verwijdering als het hoofdkenmerk van het delict beschouwt, daarin den grond der strafbaarheid gelegen ziet. en is niet in strijd met de bewoordingen van het wetsartikel. 's Hofs overweging, dat de in art. 87 W. v. M. S. *in rangorde* (cursiveering van mij) genoemde vormen zijn zelfstandige vorinen van hei clesertiedelict zegt ten deze, n.m.g., dan ook niets. Het hangt er maai van al', wat men onder dien term „zelfstandige vormen" verstaat. Waar het ten deze op aankomt, is de vraag, of meerbedoelde afwezigheid ten deze was een *nieuw feil,* welke vraag op vorenstaande gronden dezerzijds nntkennend is en blijft beantwoord.

Zie voorts de noot onder de sententie van 24 Januari 1936 inzake B. (Hiervóór opgenonien. Red.)

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage.

(rechtsprekend in militaire ambtenarenzaken.)

Uitspraak van 16 April 1936.

Voorzitter: Mr. H. van Haeringen.

Leden: E. G. de Wijs en Mr. Ph. B. Libourel; militaire leden: P. Donk en A. van Mens.

Art. 24, 1e lid, j° art. 23, 1e *lid, e* Regl. mil. ambtenaren Kon. Landmacht.

Eervol ontslag, in het belang van den dienst, van een reserve-sergeant-titulair.

Hoewel de beroepstermijn is overschreden liet beroep ontvankelijk verklaard, rekening houdende met den datum waarop klager van de bestreden beschikking kennis kreeg.

Klager, afkomstig uit een sociaal-democratisch milieu, heeft als reserve-sergeant-tit., deelnemende aan den opleidingscursus voor r-es.-officier, aan een medeleerling inlichtingen verstrekt omtrent een geheime organisatie in hei leger van communisten beoogende ontevreden elementen onder de soldaten lol aansluiting te bewegen en een eventueele mobilisatie te saboteeren, en omtrent de wijze, waarop hij met deze organisatie in contact kon komen.

Hierin ligt, in het midden latende of klager bij die organisatie zelf aangesloten is of geweest is, reeds voldoende grond om aan te nemen dal hij niet de absolute betrouwbaarheid bezit, vereischt om bij het reservekader te dienen en het militaire gezag te vertegenwoordigen. Hij is derhalve terecht ontslagen.

Beroep onfvankelijk, doch ongegrond.

Het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage heeft de navolgende uitspraak gegeven in zake: W., wonende te 's-Gravenhage, klager, in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door Mr. J. Bakhuizen van den Brink. wonende te 's-Gravenhage, als raadsman, tegen den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Jhr. Mr.. U. W. van der Does, landsadvocaat, wonende te 's-Gravenhage.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, RECHTSPREKENDE IK MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

Gehoord klager, zijn raadsman en den gemachtigde van verweerder;

Gelet ook overigeris up het onderzoek ter openbare terechtzitting van 1 April 1936, waarbij zijn gehoord als getuigen, ambtshalve opgeroepen, J. K. Lammerts, majoor der infanterie, wonende te Kampen, ambtshalve opgeroepen op verzoek van klager, W. de Boer, 1e luitenant der infanterie, wonende tr Breda, J. A. Zandee, student in de rechten, wonende te Voorburg, L. Gertenbach, directeur van de „Stichting Contrôle-Woningen", wonende te 's-Gravenhage, door klager medegebracht Dr. H. Cannegieter, oud-recltor van het 1ste gymnasium te 's-Gravenhage, woricndc te Den Dolder, door klager gedagvaard, F. Snapper, economisch student, wonende te Amsterdam, en als getuige en deskundige, ambtshalve opgeroepen, G. E. A. Themann, majoor der infanterie, wonende tc Breda;

Wat de feiten betreft:

O. dat verweerder op 15 November 1935 de navolgende beschikking heeft genomen:

„De Minister van Staat, Minister van Defensie a.i.,

Gelet op het bepaalde in het 1e lid van artikel 24, juncto punt e van het 1e lid van artikel 22 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht;

Verleent, bij deze, met ingang van 15 November 1935, aan den reserve-sergeant-titulair van liet 3e Regiment Infanterie N. Pi. \J[r]., in het belang van den dienst, als zoodanig eervol ontslag uit den militairen dienst."

O. dat klager bij klaagschrift gedateerd 15 December 1935, ter griffie van het Gerecht ingekomen op 17 December 1935, tegen toormelde beschikking beroep heeft ingesteld en op de daarbij aangevoerde gronden kennelijk heeft bedoeld nietigverklaring daarvan te vorderen;

O. dat verweerder bij contra-memorie heeft aangevoerd in de eerste plaats dat klager wegens overschrijding van den beroepstermijn, bedoeld in artikel 60 lid 1 der Ambtenarenwet 1929 niet-ontvankelijk behoort te worden verklaard en voorts wat betreft de toepassing op klager van artikel 22 lid 1 onder e, juncto artikel 24 van liet Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke Landmacht, dat klager, reserve-sergeant-titulair, behoorende tot het reserve-personeel der landmacht, in opleiding tot reserve-officier, behoort tot de links-georiënteerden onder de Sociaal-Democraten; dat hij komt uit- en verkeert in een milieu van personen, die voorzoover zij Sociaal-Denlocraat zijn, sterk zijn geporteerd voor samenwerking met de Communisten; dat hij in relatie staat met een van Communisten uitgaande geheime organisatie: dat hij aan andere militairen. althans aan een anderen militair, een adres heeft aangewezen, waardoor men in contact kon komen met zoodanige organisatie, waarvan de leden elkaar onderling niet kennen; dat reeds gerechtvaardigde twijfel aan klagers absolute betrouwbaarheid als militair gezagdrager, tot ontslag uit zijn functie moest leiden, zoowel in het belang van den dienst als iii liet belang van klager zelf;

In rechte:

O. dat klager weliswaar bij liet instellen van zijn beroep, niet heeft in acht genomen den in artikel 60, lid 1 der Ambtenarenwet 1929, juncto artikel 2 der Militai e Ambtenarenwet 1931, voorgeschreven termijn van 30 dagen nà den dag waarop de aangevallen beschikking is genomen, doch het Gerecht dit verzuim voor gedekt houdt, daarbij rekening houdende met de omstandigheid dat klager op 28 November 1935 eerst van de bestreden beschikli-ing kennis kreeg;

O. dat het Gerecht op grond der gedingstukken en het onderzoek ter openbare terechtzitting als vaststaande aanneemt, dat klager, die afkomstig is uit een sociaal-democratisch milieu in den zomer van 1935, toen hij, als reserve-sergeant-titulair bij het 3ds Regiment Infanterie, deelnam aan den opleidingscursus voor reserve-officier der Infanterie, aan een mede-leerling inlichtingen heeft verstrekt omtrent een geheime organisatie iii het leger van communistische gezindheid, beoogende ontevreden elementen onder de soldaten tot aansluiting te bewegen en een eventueele mobilisatie te saboteeren, en omtrent de wijze, waarop hij met deze organisatie in contact kon komen;

O. dat liet Gerecht, in liet midclen latende of klager bij deze geheime organisatie zelf aangesloten is of geweest is, in de voormelde als vaststaande aangenomen feiten reeds voldoenden grond aanwezig acht om aan te nemen, dat klager niet de absolute betrouwbaarheid bezit, die vereischt is om bij het reserveliader te dienen cn het militaire gezag te vertegenwoordigen;

O. dat het Gerecht van oordeel is, dat het belang van den dienst vorderde, dat klager uit zijn functie van reserve-sergeant-titulair van het 3de Regiment Infanterie werd ontslagen en verweerder daartoe terecht van de hem in artikel 24 lid 1 juncto artikel 22 lid 1 sub e van liet Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht gegeven bevoegdheid heeft gebruik gemaakt;

O. dat de bestreden beschikking alzoo niet strijdt met voormelde bepalingen, terwijl strijd met eenig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift, of bevoegdheidsmisbruik als bedoeld in artikel 58 lid 1 in fins der Ambtenarenwet 1929 juncto artikel 2 der Militaire Ambtenarenwet 1931 niet is gesteld of gebleken;

O. dat het beroep van klager mitsdien ongegrond behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klager in zijn beroep tegen de beschikking van den Minister van Staat, Minister van Defensie a.i. d.d. 15 November 1935 ontvankelijk;

Verklaart dat beroep ongegrond. [1])

---

[1]) In deze uitspraak is berust. Red. M.R.T.

Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage

rechtsprekend in militaire ambtenarenzaken.

Uitspraak van 19 Februari 1936.

Voorzitter: Mr. H. van Harringen.

Leden: H. J. Gorter en Mr. Th. G. Donner; militaire leden: H. d. Gregory en T. Meijer.

Regeling Kindertoelage voor militairen drr zeemacht. Art. 69 j°.

Bijlage TT, art. 1, noot [1]) (8) Regeling van de bezoldiging van het militaire personeel der zeemacht (Ver. Kon. Marine Deel 3, *Hoofd*stuk VI).

De bepaling van art. 69. dat militairen der zeemacht recht hebben op kindertoelage, o.a. „voor de uit een vroeger huwelijk van hunne echtgenoote gesproten kinderen beneden den leeftijd van 18 jaar, die zij op den 1sten Januari van het jaar bezitten", laat geen andere interpretatie toe, dan dat die militair op 1 Januari van elk jaar „BEZIT" *die kinderen beneden 18 jaar uit een vorig huwelijk van zijne echtgenoote, welke op dat oogenblik in zijn gezin worden verzorgd en opgevoed. Eene ministerieele interpretatie van het woord „bezitten", (n.l. óók de kosten van het onderhoud te dragen) Iran het bindend voorschrift van art. 69 niet ter zijde stellen.*

Beroep gegrond. Beschikking v. d. Minister v. Defensie vernietigd.

Anders Centrale Raad aan Beroep: Gelet op de geschiedenis van de bepaling en voorts in aanmerking nemend, dat bij de instelling van de kindertoelage de kennelijke bedoeling heeft voorgezeten om den betrokken ambtenaren een tegernoetkoniirzg te verstrekken in de ONDERHOUDSKOSTEN *van de ten deze bedoelde kinderen, is de C.R. van oordeel, dal aan „bezitten" in art. 69 de beteekenis moet worden gehecht van „geheel of grootendeels geldelijk te hunnen laste hebben". Dit kan aan klager, nu de natuurlijke vader maandelijks f 50 voor het onderhoud van zijn elfjarig kind gaf, niet worden gezegd. Uitspraak van het Ambtenarengerecht derhalve vernietigd en het beroep van klager tegen de beschikking van den Minister alsnog ongegrond verklaard.*

De C.R. deelt echter niet de door den Minister in het beroepschrift gehuldigde opvatting, dat beslissend zou zijn. wie RECHTENS *de onderhoudskosten moet dragen. Die opvatting zou in strijd zijn met de kennelijke bedoeling van art. 69, nu toch op den tweeden echtgenoot nimmer, ook niet na overlijden van den natuurlijken vader, een* RECHTS*plicht rust tot onderhoud van het kind uit een vroeger huwelijk van zijne echtgenoote.*

Ofschoon het beroep is ingesteld met overschrijding vat2 den termijn voorgeschreven in art. 6 der Militaire Ambtenarenwet, houdt het Ambtenarengerecht dit verzuim i.c. voor gedekt. Deze beslissing is voor den C.R. bindend.

Het Ambtenarengerecht tc 's-Gravenhage heeft de navolgende uitspraak gegeven in zake M., luitenant ter zee der 2e klasse te Soerabaja, dienende hij den onderzeedienst in Nederlandsch-Indië, te dezer zake domicilie kiezende aan boord van Hr. Ms. „Schorpioen", te Den Helder, voor wien als gemachtigde ter openbare terechtzitting is opgetreden B. G. Mahieu, officier van administratie der 2de klasse bij de Koninklijke Marine, dienende aan boord van Hr. Ms. „Schorpioen", te Den Helder, tegen den Minister van Defensie, voor wien als gemachtigde ter openbare terechtzitting is opgetreden T. A. Appels, hoofdofficier van administratiee der 2de klasse, wonende te 's-Gravenhage.

HET AMBTENARENGERECHT TE 'S-GRAVENHAGE, RECHTSPREKENDE IN MILITAIRE AMBTENARENZAKEN,

Gezien de stukken;

Gehoord de gemachtigden van partijen;

Gelei ook overigens op de behandeling der zaak ter openbare terechtzitting van 29 Januari 1936;

Wat de feiten betreft:

O. dat verwcerder blijkens een op 8 Juli 1535 aan den Commandant der Zeeinacht en Hoofd van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië gericht schrijven, heeft besloten, dat klager voor liet kind uit het eerste huwelijk zijner echtgeiioote geen recht heeft op kindertoelage en dc ten onrechte genoten kiridertoclage over de jaren 1932 tot en met 1934 door hem inoet worden terugbetaald;

O. dat klager bij op **11** December 1935 ter griffie van het Gerecht ingekomen klaagschrift tegen deze beslissing beroep heeft ingesteld en daarbij heeft gesteld:

dat de bedoelde kindertoclagc in 1932 -— toen klager diende in Nederland — aan hem werd toegekend voor een kind, geboren 12 Februari 1925 uit het eerste huwelijk van zijne echtgenoote — waarmede hij op 24 December 1931 is gehuwd te Hilversum — welk eerste huwelijk bij vonnis van den Raad van Justitie te Batavia op 3 Augustus 1928 is ontbonden, waarna bij vonnis van hetzelfde college, dd. 16 Augustus 1928, klagers echtgenoote lot voogdesse van dat Bind is benoemd en sedert de feitelijke macht claarover uitoefent;

dat de toekenning dezer kindertoelage geschiedde op grond van de destijds van toepassing zijnde Circulaire voor de Zeemacht, nr. 928, IIIe Afdeeling, art. 69, luidende: „Boven hunne bezoldiging genieten officieren ..... buiten de keerkringen .....", voor dc uit een vroeger huwelijk van hunne echtgenoote gesproten kinderen beneden den leeftijd van 18 jaar, die zij op den 1sten Januari bezitten, een kindertoelage";

dat, naar klagers meening, liet woord „bezitten" in deze geen andere dan de taalkundige beteekenis van „feitelijk macht uit-

oefenen" kan hebben en dat uit niets blijkt, dat hier een standpunt moet worden ingenomen, als vermeld in de 2e alinea van de aangevallen beschikking;

dat immers art. 69 (4) IIIe Afdeeling van bovengenoemde Circulaire — een Kon. Besluit — aan drn Minister van Defensie alleen de regeling van de uitbetaling opdraagt, hetgeen echter niet inhoudt een bevoegdheid tot interpretatie zoodanig, dat daardoor aan het woord „bezitten" een beteekenis wordt gegeven, geheel afwijkende van de norrnalt;

dat met ingang van 1 April 1934 de voorschriften voor de toekenning van kindertoelage aan Militairen der Zeemacht zijn aangevuld in dien zin, dat voor toekenning sindsdien geëischt wordt „.het kind te bezitten en de kosten van het onderhoud te dragen" (deel 3 van de „Verordeningen voor de Kon. Marine", hoofdstuk VI, (3 V.K.M. VI), bijlage III art. 1 noot sub S);

dat deze aanvulling naar klagers meening kan worden aangehaald tot staving van zijn betoog, dat vóór 1 April 1934 de kwestie van onderhoud niet in het geding kwam;

dat het verder naar klagers merning bovendien nog onjuist is, dat in het onderhavige geval twee maal kindertoelage is uitbetaald in den zin van bovengenoemde voorschriften, nu de natuurlijlie vader Officier van het Kon. Sed. Indische Leger is, dus gouvernementsambtenaar, waardoor op hem niet van toepassing zijn de meergenoemde kindertoelage-regelingen, welke immers alleen gelden voor Rijksambtenaren, zoodat een aan hem toegekende kindertoelage wel een gelijknamige, doch geenszins een gelijke grootheid is als de aan klager uitbetaalde toelage;

en op deze gronden heeft gevorderd de beslissing van verweerder, waartegen hij beroep heeft ingesteld, te niet te doen;

O. dat verweerder bij contra-memorie de beroepen beslissing heeft verdedigd en tot haar bevestiging heeft geconcludeerd;

In rechte:

O. dal het beroep van klager is ingesteld meer clan vier maanden na 8 Juli 1935, alzoo met overschrijding van den termijn voorgeschreven in art. 6 der Militaire Ambtenarenwet 1931, doch het Gerecht dit verzuim voor gedekt houdt en het beroep ontvankelijk acht, aangezien te zijnen grnoege door de mededeelingen van klagers gemachtigde, ter openbare terechtzitting gedaan, is aangetoond dat klager, die eerst op 12 September 1935 van de beroepen beslissing kennis kreeg, het beroep zoo spoedig heeft ingestelcl als hij dat redelijkerwijs heeft kunnen doen;

O. dat voorts voor het Gerecht op grond der gedingstukken vaststaat, dat klager op 24 December 1931, te Hilversum, is gehuwd met Magdalena Joliarina Emma H., gescheiden cclitgenoote van Paul Eniile H., en uit haar huwelijk met laatstgenoemde een kind bezittend, genaamd Paul Joan H., geboren 12 Februari 1925, over hetwelk zij bij rechterlijke beschikking tot voogdes is benoemd; dat genoemd minderjarig kind na het voormelde huwelijk van klager

in liet nieuwe door klager gestichte gezin is opgenomen en door klager en zijn echtgenoote is verzorgd rn opgevoed;

O. dat in dit geding te beantwoorden valt de vraag of klager over de jaren 1932, 1933 en 1934 recht heeft op de kindertoelage bedoeld in art. 69 van de „Regeling van de bezoldiging van het militaire personeel der Zeemacht" vastgesteld bij K.B. van 11 Maart 1929, nr. 60, en sindsdien gewijzigd laatstelijk bij K.B. van 14 October 1935, nr. 46;

O. dienaangaande, dat de militaire ambtenaren der zeemacht, in genoemd art. 69 bedoeld, waartoe klager behoort en gedurende de jaren 1932. 1933 en 1934 heeft behoord, volgens dat artikel recht hebben op kindertoelage, o.a. „voor de uit een vroeger huwelijk van hun echtgenoote gesproten kinderen beneden den leeftijd van 18 jaar, die zij op 1 Januari van het jaar bezitten";

O. dat de in voormeld artikel 69 gebruikte en hierboven letterlijk geciteerde terminologie, geen andere interpretatie toelaat, dan dat de hierbedoelde rnilitaire ambtenaar der zeemacht op 1 Januari van elk jaar *„bezit"* die kinderen beneden 18 jaar uit een vorig hun elijk van zijn echtgenoote, welke op dat oogenblik in zijn gezin worden verzorgd en opgevord;

O. dat de door verweerder gegeven interpretatie, volgens welke slrchts de naiuurlijlie vader van dat kind, op wien bovendien de rechtsplicht tot onderhoud rust. het kind zou „bezitten" in de bewoordingen van art. 69 drr Regeling van de bezoldiging van het militaire personeel der Zeemacht, geen steun vindt, dl al moge deze interpretatie van het woord „bezitten" met betrekking tot een soortgelijk, thans vervallen, voorschrift in het Jaar 1923 door den Minister van Binnenlandsche Zaken, tijdelijk Voorzitter van den Ministerraad, zijn gegeven, daardoor het bindend voorschrift van meergemeld art. 69 niet kan worden terzijde gesteld;

O. dat het Gerecht ten overvloede nog wil opmerken, dat in deze niet gebleken is, dat de natuurlijke vader van Paul Joan H., die voor zijn kind f 50.— per maand aan klager afdraagt — zulks nog wel krachtens daartoe strekkende overeenkomst en niet eens krachtens rechterlijke beschikking — dc lasten van het onderhoud van zijn kind volledig of grootendeels draagt;

O. dat de beslissing, waarvan beroep, wegens strijd met hct bepaalde in art. 69 der Regeling van de bezoldiging van het militaire personeel der zeemacht, behoort te worden nietig-verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het beroep van klager gegrond;

Vernietigt de voormelde beslissing van den Minister van Defensie, vervat in diens schrijven dd. X Juli 1935, gericht aan den Commandant drr Zeernacht en Hoofd van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië, waartegen ten deze beroep.

(Deze uitspraak van het Ambtenarengerecht is vernietigd bij de hierna opgenomen uitspraak van den Centralen Raad van Beroep.)

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 2 Juli 1936.

Voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake de Minister van Defensie, eischer in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Th. A. Appels, Hoofdofficier van Administratie der 2e klasse, wonende te 's-Gravenhage, tegen M., luitenant ter zee der 2e klasse te Soerabaja, dienende bij den onderzeedienst in Nederlandsch-Indië, te dezer zake domicilie gekozen hebbende aan boord van Hr. Ms. Schorpioen te den Helder, gedaagde in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden R. G. A. Mahieu, Officier van Administratie der 2e klasse, wonende te den Helder.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Defensie, blijkens een op 8 Juli 1935 aan den Commandant der Zeemacht en Hoofd van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië gericht schrijven, heeft besloten, dat gedaagde voor het kind uit het eerste huwelijk van zijn echtgenoote geen aanspraak heeft op kindertoelage en dat de te veel genoten kindertoelage, over de jaren 1932 tot en met 1934 door hem moet worden terugbetaald, zijnde in dien brief o.m. aangevoerd, dat voor een zelfde kind niet tweemaal kindertoelage mag worden toegekend en door den *natuurlijken* vader van het kind reeds kindertoelage wordt genoten, en dat de *natuurlijke* vader het kind bezit, aangezien op hem de rechtsplicht tot onderhoud rust;

O. dat het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, rechtsprekende in militaire ambtenarenzaken, bij uitspraak van 19 Februari 1936 [1]) — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — het beroep van klager, thans gedaagde, gegrond heeft verklaard en heeft vernietigd de voormelde beslissing van den Minister van Defensie, vervat in diens schrijven d.d. 8 Juli 1935, gericht aan den Commandant der Zeemacht en Hoofd van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië, waartegen ten dezen beroep;

O. dat de Minister van Staat, Minister van Defensie a.i., van die uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en op de bij beroepschrift aangevoerde gronden heeft verzocht die uitspraak te willen vernietigen en het beroep van M. tegen de beschikking van den

---

[1]) Hiervóór *opgenomen*.

Minister van Defensie, vervat in diens schrijven d.d. 8 Juli 1935, VIIIe Afd. nr. 61, te willen verklaren te zijn ongegrond;

O. dat R. G. A. Mahieu voornoemd, als gemachtigde van gedaagde, bij contra-meinorie zijn standpunt le dezer zake nader heeft uiteengezet en heeft ,geconcludeerd tot bevestiging der uitspraak, waarvan beroep, en tot verwerping van liet ingestelde hoogcr beroep;

In rrchtr:

O. dat gedaagde, toenmaals lrlager, het bcrorp bij liet Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage heeft ingesteld met overschrijding van den bij artikel G der Militaire Ambtenarenwet 1931 voorgeschreven termijn. doch dat bedoeld Ambtenarengerecht dat verzuim voor gedekt heeft gehouden hetwelk voor dezen Raad bindend is;

O. dat ter beslissing van het onderhavige geschil moet worden I-)cantwoord de vraag, of het bestreden besluit van 8 Juli 1935 op een der gronden, bedoeld in artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929, kan worden aangevochten;

O. dat op grond van de gedingstukken vaststaat:

dat gedaagde, militair ambtenaar, op 24 December 1931 te Hilversum is gehuwd met M. J. E. H., gescheiden echtgenoote van T. E. H.. militair ambtenaar;

dat uit het huwelijk van M. J. E. H. en P. E. H. op 12 Februari 1925 een kind, genaarncl Paul Joan, is geboren;

dat M. J. E. H. als voogdes over dit kind is benoemd;

dat dit minderjarige kind na voormeld huwelijk van gedaagde in diens gezin is opgenomen en door hem en zijn echtgenoote is verzorgd en opgevoed;

dat I. E. H. krachtens een daartoe strekkende overeenkomst voor bedoeld kind *f* 50.-- per maand aan gedaagde afdraagt en ook gedurende 1932, 1933 en 1934 heeft afgedragen;

dat gedaagde behoort en ook gedurende evenbedoelde drie jaren behoorde tot de militairr ambtenaren der zeemacht, bedoeld in artikel 69 der Regeling van de bezoldiging van het militaire personeel der zeemacht, vastgesteld hij Koninklijk Besluit van 11 Maart 1929, no. 60, en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 14 October 1935, no. 46;

O. dat krachtens de eerste zinsnede van lid 1 vàn gemeld artikel 69 de aldaar bedoelde militaire ambtenaren een kindertoelage genieten „voor hunne wettige of wettelijk erkende, zoomede voor de uit een vroeger huwelijk van hunne echtgenoote gesproten kinderen beneden den leeftijd van 18 jaar, die zij op den 1sten Januari van liet jaar bezitten";

O. (lat krachtens artikel 59 van de bij Koninklijk Besluit van G Januari 1920, no. 30, vastgestelde Regeling van de bezoldiging van het militair personeel der zeemacht — zooals dit artikel te rekenen van 1 Januari 1920 is gewijzigd hij Koninklijk Besluit van 1 April 1921, no. 70, en van kracht is gebleven tob 1 Januari 1925 — de aldaar bedoelde officieren en schepelingen een kindertoelage konden genieten „voor ieder eigen of aangehuwd wettig of wettelijk

erkend kind beneden den leeftijd van 18 jaar, dat zij op den lstcn Januari des jaars te hunnen laste hebben", welke uitdrukking „ie hunnen laste hebben" met ingang van 1 Januari 1925 is vervangen door „bezitten", enkel om zooveel mogelijk overeenstemming te verkrijgen met de terminologie van de kindertoelage-regeling voor de burgerlijke ambtenaren, zulks in verband met de wenschelijkheid om de regeling der kindertoelagen voor het geheele rijkspersoneel op uniforme wijze toe te passen; liebbende de toenmalige Minister van Marine dan ook bij beschikking van 15 December 1924 Afd. B, 1e Bureau no. 56, medegedeeld, dat aan bezitten in bedoeld artikel 59 dezelfde beteekenis moet worden gehecht als aan „te hunnen laste hebben";

O. dat deze Raad — mede gelet op hel in de vorige rechtsoverweging vernielde en voorts in aanmerking nemend. dat bij de instelling van de kindertoelagen de kennelijke bedoeling heeft voorgezeten om den betrokken ambtenaren een tegemoetkoming te verstrekken in de *onderhoudskosten* van de ten deze bedoelde kinderen — van oordeel is, dat aan „bezitten" in voormelrl artikel 69, Ie lid, de beteekenis moet worden gehecht van „geheel of grootendeels geldelijk te hunnen laste hebben". en dari ook verwerpt de door den eersten rechter aan bezitten gegeven interpretatie, doch ook niet deelt de door eischer, mede in het beroepschrift, gehuldigde opvatting, dat beslissend is, wie *rechtens* de onderhoudskosten moet dragen, aangezien bij zoodanige opvatting, in strijd met de kennelijke bedoeling van bovenbedoeld artikel 69, lid 1, de tweede echtgenoot riimmer, ook niet iia overlijden van den natuurlijken vader, voor een kindertoelage in aanmerking zou kunnen komen. wijl toch op dien tweeden echtgenoot nimmer een *rechts*plicht rust tot onderhoud van het kind uit een vroeger huwelijk van zijn echtgenootc;

O. nu dat in het onderhavige geval de natuurlijke vader, die maandelijks f 50.— voor het onderhoud van zijn kind, dat ten tijde van de bestreclen beslissing 11 jaar ourl was, gaf en geeft, geacht moet worden, zoo ook op l Januari 1931, 1933 en 1934, dat kind grootendeels geldelijk te zijnen laste te hebben gehad, en dat zulks van gedaagde niet kan worden gezegd;

O. dat mitsdien liet bestreden besluit — houdende mede terugvordering van ten onreclite betaalde kindertoelage — niet feitelijk of rechtens rnet meerbedoeld artikel 69, lid 1, strijdt, zijnde den Raad niet gebleken van het bestaan van eenig ander algemeen verbindend voorschrift, waarmede dat besluit zou strijden;

O. dat ook niet met recht kan worden gezegd, dat de Minister bij liet nernen van dat besluit van zijne bevoegdheid — om ten opzichte van een riiilitairen ambtenaar, aan wien ten onrechte kindertoeslag is verleend, te besluiten, dat hij geen aanspraak heeft op de kindertoelage en dat de i.c. te veel genoten kindertoelage over de jaren 1932 tot en met 1934 moet worden teruggegeven — kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat derhalve de uitspraak, waarvan beroep, moet worden vernietigd en 'riet tegen meerbedoeld besluit ingestelde beroep alsnog ongegrond moet worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Vernietigt de uitspraak, waarvan beroep;

Verklaart liet door M. voornoemd tegen opgemeld besluit van X Juli 1935 ingestelde beroep alsnog ongegrond.

OFF'ICIEEL GEDEELTE.

De practijk van het militaire tuchtrecht.

(Handboek ten dienste van hen, die bij de Koninklijke landmacht met eenig gezag zijn bekleed.)

Ministerieele kennisgeving van I Augustus 1936, IIde ***Afd.*** *B, nr. 9. (Zie L.O. 1932, nr. 222; 1933, nr. 197; 1934, nr. 269; 1935, nrs. 44 en 186.)* [1]

Legerorders 1936, Nr. 224.

Rij de N.V. Boek- en Kunstdrukkerij v/h Mouton & Co., te 's-Gravenhage, zal eerstdaags verkrijgbaar worden gesteld, de *„Vierde verstrekking van aanvtcllingen"* op het boekwerk *„De practijk van het militaire tuchtrecht"*, ter grootte van ongeveer 80 bedrukte bladzijden [2]), tegen den prijs van f 2,45, in welken prijs tevens is begrepen de verstrekking van een tweeden ringband, bestemd om, als Deel II van het handboek, het Reglement betreffende de krijgstucht en het Alphabetisch register te bevatten.

Het bepaalde in het tweede lid van L.O. 1932, nr. 222, is op den bedoelden aanvullingsbundel mede van toepassing.

De prijs van het genoemde boekwerk, met inbegrip van de lste t/m 4de Verstrekking van aanvullingen en van den tweeden ringband, is thans bepaald op f 7,95.

Hoog Militair Gerechtshof.

Bij Kon. besluit van 18 Juli 1936, No. 88, is aangewezen bij het Hoog Militair Gerechtshof te 's-Gravenhage:

1°. tot president: Mr. E. Jellinghaus, thans lid van het Hoog Militair Gerechtshof, tevens president van het Gerechtshof te 's-Gravenhage;

2°. tot lid: Mr. Dr. W. A. J. M. Fick. thans raad in het Hoog Militair Gerechtshof, tevens raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden.

Ter terechtzitting van het Hoog Militair Gerechtshof van Vrijdag 4 September 1936 heeft Mr. E. Jellinghaus, nadat voorlezing was gedaan van het proces-verbaal zijner beëediging, zichzelf als President van het Hof geinstalleerd verklaard.

Vervolgens heelt de President, nadat het nieuwbenoemde Lid Mr.

[1]) M.R.T. XXVIII, 254; XXIX, 208; XXX, 349 en 561; XXXI, 109.
[2]) Is inmiddels verschenen. **Red. M.R.T.**

Dr. W. A. J. N. Fick was binnengeleid, op requisitoir van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht voorlezing was gedaan van het formulier van den voorgeschreven eed en Mr. Dr. Fick dezen eed had afgelegd, dit nieuwe Lid met enkele woorden geïnstalleerd. Red. M.R.T.

Toepassing van artikel 84 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht.

Ministerieele beschikking van 7 Xeptember 1936, IIe Afd. B, nr. 11.

Legerorders 1936, Nr. 252.

Gelet op het gestelde in artikel 84, eerste lid, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, verbied ik aan militairen, behoorende tot het beroepspersoneel, nevenwerkzaamlieden te verrichten als verzekeringsagent.

Zij die thans zoodanige werkzaamheden verrichten, mogen loopende zaken tot uiterlijk 1 September 1937 afmikkeleii.

***De** Minister van Staat,*
Minister van Defensie a. i.,

Voor den Minister,

***De** Secretaris-Generaal,*

RINGELING,
l. S.-G.

Verboden geschriften.

Ministerieele beschikking van 1 Augustus 1936. Litt. H. 149. Zie L.O. *1931, nr. **225** O.)* [1]

Legerorders 1936, Nr. 225 O.

In de BIJLAGE van L.O. 1931, nr. 225 *O*, wordt onder ,,**I.***Binnenlandsche geschriften"* bijgevoegd:

59	De Jonge onthouder Orgaan van den Jeugdbond voor onthouding.	maandelijks

en wordt doorgeslagen:

17	De Notenkraker.	wekelijks **(heeft opgehouden te bestaan)**

[1]) M.R.T. XXVII, 289. Zie verder laatstelijk M.R.T. XXXI, 437. Red. M.R.T.

Voorlichting in strafzaken.

Departement van Justitie
3de Afdeeling D

No. 802.

DE MINISTER VAN JUSTITIE,

Gelet op artikel 2, lid 1 [1]) van het K.B. van 34 December 1925, Staatsblad No. 486, gewijzigd bij K.B. van 17 Mei 1930, Staatsblad No. 203;

Overwegende, dat het wenschelijk is gebleken, om meerdere uniformiteit te brengen in de wijze, waarop de in voormeld Koninklijk Besluit bedoelde voorlichting in strafzaken in de verschillende Arrondissementen is geregeld;

Besluit:

in het Arrondissement Alkmaar de te Alkmaar bestaande Commissie, belast met het toezicht op de Reclaseeringswerkzaamheden in het Arrondissement Alkmaar tot weder opzeggens toe voor den hier bedoelden arbeid aan te wijzen, met bepaling, dat zij den naam zal dragen van: Commissie van voorlichting in strafzaken in het Arrondissement Alkmaar.

's-G avenhage, den 28 April 1936.

De Minister voornoemd,
VAN SCHAIK.

---

[1]) Dit lid luidt: „Het openbaar ministerie kan in het belang van het onderzoek in eene strafzaak opdrachten tot het verzamelen van gegevens betreffende de persoonlijkheid, de levensomstandigheden of de reclasseering van een verdachte, of van andere dergelijke gegevens verstrekken aan:

1°. de personen of lichamen, op het gebied der reclasseering of der kinderbescherming of op dergelijk gebied werkzaam, wier bereidverklaring, bedoeld in artikel 4 der Reclasseeringsregeling is aanvaard, of die zich bereid hebben verklaard zoodanige opdrachten uit te voeren of daartoe zijn ingesteld of aangewezen;

2°. de ambtenaren voor de Kinderwetten;

3°. indien Onze Minister van Justitie hiertegen in bijzondere gevallen met het oog op de overige dienstvervulling van deze ambtenaren geen bezwaar verklaart te hebben, de ambtenaren van de reclasseering."

Red. M.R.T.

Departement van Justitie
3e Afdeeling D. 's-Gravenhage 23 Juli 1936.
No. 1183.

Vervolg op schrijven van
3 Juli 1936 3e Afd. D. No. 813.

Betreffende: Commissies van voorlichting
in strafzaken.

In vervolg op bovenvermelde missive en tevens ter voldoening aan van verschillende Parketten ingekomen verzoeken, heb ik de eer UEdelgrootachtbare eene opgave te doen toekomen van de Secretarissen der Commissies van Voorlichting in strafzaken in de hieronder volgende arrondissementen:

1.	ALKMAAR	Mr. H. Scholten, Kennemerstraatweg 2.
	AMSTERDAM	Mr. B. v. d. Waerden, Leidschekade 107.
3.	ARNHEM	N. J. A. Koeman, Rijnkade 33.
4.	ASSEN	Ds. J. H. C. v. d. Hoff, Rijkswerkinrichtingen Veenhuizen.
5.	BREDA	P. C. Gruys, Wilhelminapark 102.
6.	DORDRECHT	Stukken naar den Voorzitter, den Heer van Herwijnen, Kromhout 139.
7.	's-GRAVENHAGE	J. T. Böning, de la Reyweg 33.
8.	GRONINGEN	Stukken naar den Voorzitter Mr. J. N. Meindersma, Substituut-Officier van Justitie.
9.	's-HERTOGENBOSCH	wordt nader opgegeven.
10.	HAARLEM	J. G. A. Klein, Kinderliuissingel 114.
11.	LEEUWARDEN	J. G. Jansonius, Verl. Schrans, Huizum.
12.	ROTTERDAM	Mr. D. A. Hoogenraad, p.a. Strafgevangenis, Noordsingel 115.
13.	UTRECHT.	Ds. E. B. Couvee, Heerenstraat 34.
14.	ZUTPHEN.	Dr. P. M. de Jong, IJsselkade 18.
15.	ZWOLLE.	G. J. J. Tieborch, Anjelierstraat 35.

Te Roermond fungeert de Reclasseeringsraad mede als Commissie van voorlichting. Secretaris L. Puhben, Kantongerecht.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Oproeping voor den officier-commissaris van niet in werkelijken dienst zijnde beklaagden.

Een der korpscommandanten wendde zich onlangs tot den Minister van Defensie voor de volgende aangelegenheid.

De officier-commissaris in een der militaire afdeelingen had een beklaagde, reserve-tweede-luitenant, ingevolge art. 58 R.L. gedagvaard om op een bepaalden datum te 9.30 voor hem te verschijnen.

Betrokkene bevond zich op dien datum op vrije voeten en was niet in werkelijken dienst.

Toen beklaagde. die in het garnizoen, waar de officier-commissaris zitting hield, woonachtig was, te 10.00 nog niet aanwezig was, begaf de secretaris van den officier-commissaris zich naar de woning van dien reserve-officier.

Beklaagde bleek zich nog te bed te bevinden en verscheen tenslotte te 10.30 voor den officicr-commissaris.

Tijdens de zitting deelde bedoelde autoriteit aan beklaagde mede, dat hij den volgenden dag te 10.30 wederom voor haar moest verschijnen voor het recolenient. Betrokkene verscheen den volgenden dag, doch thans 9 minuten te laat.

De officier-commissaris rapporteerde het te laai komen van heklaagde op heide data aan diens korpscommandant, klaarblijkelijk vermeenende dat een en ander eenig krijgstuchtelijk gevolg met zich zou kunnen brengen.

De betrokken korpscommandant was echter van meening dat heklaagde voor diens te laat konien op den eersten dag van de zitting niet krijgstuchtelijk kon worden gestraft. vermits deze van 9.30—10.30 geen militair was in den zin van het Wetboek van Militair Strafrecht, doch wel voor diens te laat komen op den volgenden dag, omdat hem gedurende de zitting op den eersten dag, — toen hij dus geacht werd in werkelijken dienst te zijn — was medegedeeld dat hij den volgenden dag te 10.30 aanwezig moest zijn.

Bedoelde korpscommandant betwijfelde tenslotte de wettigheid van de bovenvermelde dagvaarding door tusschenkomst van de politietroepen (art. 58 R.L.), omdat beklaagde niet in werkelijken dienst was en hij was bovendien van meening, dat het bepaalde in het tweede lid van § 53 van L.O. 1930, nr. 139 in de praktijk niet uitvoerbaar was.

Bedoeld lid vermeldt o.m. met zooveel woorden, dat bij het voorstel door den korpscommandant aan den Minister van Defensie, tot het in werkelijken dienst doen roepen van een reserve-officier voor het ondergaan van een krijgstuchtelijke straf of voor een onderzoek inzake een strafbaar feit of van een krijgstuchtelijk vergrijp, waarvan deze wordt verdacht of beklaagd, rekening wordt gehouden met de omstandigheid, dat de duur van het verblijf in werkelijken dienst

niet meer mag bedragen dan de duur der opgelegde straf bedraagt of dan strikt noodzakelijk is voor het onderzoek omtrent het strafbare feit of het krijgstuchtelijke vergrijp.

De korpscommandant van beklaagde merkte naar aanleiding hiervan op, dat het onmogelijk was, om vóór het hooren van een verdachte of van een beklaagde te bepalen of een feit krijgstuchtelijk zal worden afgedaan en hoe groot eventueel de op te leggen krijgstuchtelijke straf zou moeten zijn.

De Minister van Defensie heeft aan bedoelden korpscommandant naar aanleiding van diens verzoek, het volgende doen kennen:

Naar aanleiding van Uw brief van ..... 1936 nr. .., mij aangeboden met het visum van den Garnizoenscommandant te A. van ..... 1936, nr. .. en met den brief van den Bevelhebber in de .. Militaire Afdeeling van ..... 1936, nr. .., deel ik U het volgende mede.

De oproeping van beklaagden, die voor den officier-commissaris moeten verschijnen, kan, indien de betrokkenen zich niet in wcrkelijken dienst bevinden. op de volgende wijzen geschieden.

Wanneer een beklaagde in of nabij het garnizoen, alwaar de officier-commissaris zitting houdt, woonachtig is, ontvangt betrokkene normaliter een kennisgeving (uitnoodiging) om op een bepaalden dag en op een bepaald uur voor die autoriteit te verschijnen, waaraan nagenoeg steeds gevolg wordt gegeven.

Deze wijze van oproepen geschiedt in het belang van den betrokkene, die hierdoor zoo kort mogelijk aan zijn eventueele werkkring wordt onttrokken.

Voldoet een beklaagde niet aan de uitnoodiging om te verschijnen, of komt hij geruimen tijd te laat bij meergenoemd onderzoek, dan kan de officier-commissaris een voorstel indienen bij den betrokken korpscommandant tot het in werkelijken dienst doen roepen van den delinquent voor een aantal dagen, als noodig is voor het onderzoek naar het feit waarvoor hij is verwezen. (Zie art. 36, tweede lid der Dienstplichtwet, juncto het eerste lid, c, van dat artikel, alsmede art. 74 van het Dienstplichtbesluit en § 121, zevende lid der Dienstplichtbeschikking en art. 5 der Wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905, juncto het vijfde lid, b, van dat artikel en voorts aant. 1 ad art. 47 W.K. in ,,De practijk van het militaire tuchtrecht, Deel I").

Het in werkelijken dienst roepen van een beklaagde verdient uiteraard ook aanbeveling, wanneer diens woonplaats op grooten afstand van het betrokken garnizoen is verwijderd en te voorzien is, dat het onderzoek eenige dagen zal duren.

Ten slotte kan door den officier-commissaris art. 58 R.L. worden toegepast.

De in dit artikel aangegeven wijze van oproepen van een beklaagde geschiedt in de practijk sporadisch en verdient ook geen aanbeveling, vermits het in art. 60 R.L. genoemde dwangmiddel

geen toepassing kan vinden ten aanzien van een beklaagde, die zich niet in werkclijken dienst bevindt.

Een officier-commissaris kan dus ten aanzien van de oproeping van een beklaagde, die zich niet in werkelijken dienst bevindt, naar bevind van zaken handelen als hiervoor is aangegeven.

De reserve-luitenant X werd op .. en .. .. (2 zittingsdagen. Red.) ,,tijdens het onderzoek" door den officier-commissaris, geacht in werkelijken dienst te zijn, (art. 62 sub 3e W.v.M.S.) zoodat aan diens te laat komen op genoemde data geen krijgstuchtelijk gevolg kan worden verleend.

Het ware dan ook juister geweest, indien de officier-commissaris in de .. Militaire afcleeling op .. .. (le zittingsdag Red.), aan genoemden reserve-officier had medegedeeld, op dien dag geen gelegenheicl meer te verleenen tot het houden van een onderzoek in zijn zaak, waarbij hem kennis gegeven had kunnen worden, dat hij te zijner tijd in werkelijken clienst zou worden geroepen.

Ten slotte berust Uw meening, dat § 53 van L.O. 1930, nr. 139 niet uitvoerbaar is, klaarblijkelijk op een misvatting Uwerzijds. Tndien n.l. een reserve-officier in werkclijken dienst geroepen moet worden voor een *onderzoek* naar een gepleegd krijgstuchtelijk vergrijp, wordt door den betrokken korpscommandant een voorstel aan den Minister van Defensie gedaan tot het in werkelijken dienst doen roepen van betrokkene voor een aantal dagen als noodig is voor het onderzoek naar bedoeld feit en de hem deswege eventueel op te leggen straf.

De Bevelhebber in de .. Militaire afdeeling, de Garnizoenscommandant te A. en de Officier-commissaris in genoemde afdeeling zijn, bij brief van datum, letter en nummer als deze, ter zake onderricht.

Mr. Dr. C. J. H. Schepel. †

In de vorige aflevering van dit Tijdschrift wijdden wij een woord getuigend van hooge waardeering voor Mr. Schepel bij zijn aftreden, door ernstige ziekte daartoe gedwongen, als President van het Hoog Militair Gerechtshof op 1 Juli jongstleden.

Nauwelijlis drie maanden later bereikte ons de droevige tijding dat de dood dezen verdienstelijken man ook aan de zijnen heeft ontrukt.

Op 3 October is hij heengegaan en op 7 October vond op Westerveld de verassching plaats. Buitengewoon groot was daarbij de belangstelling en in zeer hartelijke woorden hebben zoowel de President van den Hoogen Raad als die van het Hoog Militair Gerechtshof den overledene als nobel mensch en als groot jurist herdacht.

Hij ruste in vrede.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Officieren-raadslieden.

Artikel 70 e.v. der Justitieele Zaken voor de Zeemacht bevatten eene uitvoerige regeling voor het instituut der officieren-raadslieden. De autoriteit bevoegd tot het doen bijeenkomen van den Zeekrijgsraad doet zich de namen opgeven van officieren der zeemacht, die bereid zijn bij voorkomende gevallen zich de toevoeging als raadsman van een beklaagde voor den Zeekrijgsraad te laten welgevallen.

Deze namen worden op een lijst gezet. De officieren wier namen erop voorkomen, worden om beurten toegevoegd, zoodra een beklaagde den bijstand van een officier wenscht. Aldus ongeveer het bewuste artikel.

Maar die lijst is er in Nederland niet. Dat is jammer, want een officier heeft kwaliteiten, die de advocaat niet bezit. Het zou de rechtsbedeeling ten goede komen, wanneer meer dan tot nog toe officieren als raadslieden optraden. [1]) Nu geschiedt het incidenteel, en dat ligt niet aan de beklaagden. Ik herinner me, hoe een beklaagde bij het bespreken van de vraag wat er na de informatiën ging gebeuren, de opmerking maakte „nou als ik .... (als raadsman) zou kunnen krijgen, dan ben ik klaar". Hij dorst echter niet te vragen, wist niet hoe die bepaalde officier er tegenover stond.

En soms zien ze dan van den bijstand van een raadsman af, soms ook vragen ze dan een advocaat, waarmede ik natuurlijk niets wil zeggen van het nut der toegevoegde advocaten-raadslieden.

Er zijn zeer zeker gevallen, waarin bijstand door hen te prefereeren is; n.m.m. zijn het er echter niet veel. De te berechten zaken zijn in de eerste plaats bijna altijd zeer eenvoudig en in de tweede plaats dragen zij meestal een geheel of gedeeltelijk militair karakter. Neem nu eens den diefstal, gepleegd aan boord of in een inrichting: is dat niet eigenlijk een militair delict, althans één, bij de be-

1) *Zeekrijgsraad Willemsoord*:

Jaar	Aantal behandelde zaken	Geen raadsman	voegde raadsman	Gekozen raadsman	Officier-raadsman
1933	60	36	21	2	1
1934	72	33	29	6	4
1935	50	22	28	—	—
1936*)	46	17	20	2	7

*) tot en met ultimo Juli 1936.

oordeeling waarvan kennis van de toestanden aan boord of in de kazerne primaire eisch is?

En dan vergete degene, die misschien redeneert, dat „pleiten" (een groot woord!) het werk van advocaten is, niet, dat achter de groene tafel óók officieren zitten, die — ofschoon geen juristen — toch ook juridisch werk verrichten. Er zit trouwens zoo weinig „juristerij" aan vast. De beklaagden zijn veeltijds in confesso, het bewijs is volkomen geleverd, zoodat het gaat om de straf, om de beoordeeling van daad en dader. De beklaagde begrijpt dat hij straf heeft verdiend. wil echter gaarne buiten de gevangenis blijven en vraagt een boete of een voorwaardelijke straf. Of wel, de beklaagde vreest dat men hem bij vonnis zal ontslaan of verlagen — volgens de wet een „bijkomende" straf, voor hem een levensquaestie —. Wie kan beter aanvoelen en betoogen, dat de dader — alle militaire factoren in aanmerking genomen — niet onvoorwaardelijk behoeft tr worden gestraft, niet hehneft te worden ontslagen of verlaagd dan de officier-raadsman?

En dan is er nog een bijkomstig argument: de kosten! De redactie had reeds eens de gelegenheid daarop te wijzen. [1]) Voor de geringste overtreding kan bij een krijgsraad een raadsman worden toegevoegd. Trouwens, we behoeven niet bij overtredingen te blijven; onder de militaire misdrijven, die berecht worden, zijn er soms ook die wel zóó simpel zijn, dat de toegevoegde raadsman met den besten wil ter wereld niet veel anders kan doen dan clementie vragen.

Mijn laatste argument voor het instituut der officieren-raadslieden draagt een meer ideëel karakter: het is zoo goed als bv. de divisiechef ook nog, nàdat beslist is, dat een schepeling zich zal hebben te verantwoorden voor den strafrechter. zich diens lot aantrekt. De huitrnlandsche wetgeving beschouwt dat als een natuurlijke zaak.

De Kings Regulations (art. 436, 2) zeggen: Unless the person charged desires to conduct his own case. he may have a person or persons to assist him during the trial whether an officer, legal adviser or any other person. In case an accused person, below the rank of officer should not obtain the help of anyone for that purposr, it is be considered part of the *ordinary duty* [2]) of the officer of his division, or detachment if he is a Royal marine, to watch the case in his behalf and assist him should he desire it.

3. In the event of the officer of the division or detachrnent being a witness for the prosecution, or unavailablr or ineligible for thr dutv for any other reason. the Captain is to direct another officer to assist the accused.

Het Engelsche en Fransche recht kennen een regeling analoog

---

[1]) M.R.T. XXXI p. 6 noot 3; volgens S. 1914 no. 2, laatstelijk gewijzigd bij S. 1933 no. 357 ontvangen advocaten terzake van hunne verrichtingen bij eene toevoeging f 15.

[2]) Cursiveering van mij.

aan de onze.[1]) In „A practica1 digest of military law" van Captain R. Townshend-Stephens (London: Sifton Praed & Co., Ltd; 1933) vond ik op pag. 77 als rule of procedure 87 vermeld: An accused may be represented by courisel, by a defending officer, or by a „friend of the accused".

The defending officer must be subject to military law; he has the same rights and performs the same duties as counsel. Either „conduct" the case entircly for the accused.

En volgens artikel 46 van den Code de justice militaire pour l'armée de terre (loi du 9 mars 1928 modifée par la loi du 4 mars 1932) wijst de *juge d'instruction militaire* den beschuldigde op zijn recht om een raadsman te kiezen uit tie advocaten, voorkomende op het tableau. „Tl est loisible — vervolgt het artikel dan — à l'inculpé de choisir ou de dcmander qu'il soit désigné, pour l'audience, un conseil choisi parmi les militaires: le général commandant In circonscription territoriale statue dans ce cas. (vgl. Pierre Hugueney, Traité théorique et pratique de droit pénal et de procédure pénale militaire~;Paris 1933).

Of het Fransche recht een dergelijken regel kent, als de Kings Regulations bevatten, is mij niet bekend. Ons Reglement betreffende de Krijgstucht zegt in artikel 7 **(1),** dat de eensgezindheid. saamhoorigheid en samenwerking bij de krijgsmacht vereischt, slechts verkregen kunnen worden, indien de officieren en onderofficieren den hun ondergeschikten militairen in trouwe plichtsbetrachting en goed gedrag het voorbeeld ,geven en ***in alle*** op*zichten hunne* ***zedelijke en stoffelijke****belangen behartigen.*")

Bijstand in strafzaken wordt dus niet inet zooveel woorden als onderdeel van de taak van den officier genoemd. Behartiging van de zedelijke en stoffelijke belangen echter wel en dit sluit m i. bijstand in rechten in.

Daarbij doet het ook niet terzake voor welk delict de beklaagde zich te verantwoorden heeft. In het proces inzake de muiterij aan boord van Hr. Ms. „De Zeven Provinciën" traden officieren als raadslieden op zoowel voor de muiters als voor de — negatieve — medeplichtigen. De positie dezer raadslieden was zeker delicaat, maar toch niet zóó uitzonderlijk als men wel eens heeft willen doen gelooven. Tmmers in een niet minder delicate situatie zal ook vaak de advocaat geraken.

Gaat men ervan uit, dat dei raadsman er is om het recht te dienen, om dit te doen zegevieren[2]), dat het recht der verdediging erkend werd[3]) opdat onschuldigen niet gestraft zouden worden en de raadsman derhalve niet werkzaam is in het uitsluitend belang van de individu, dat hij zijn hoofdtaak hierin vindt, dat hij mede-

---

[1]) R.L. art. 116; R.Z. art. 114.
[2]) Van Stipriaan Luiscius: De Advocaat.
[3]) Tijdschrift voor Strafrecht XXXI p. **357.**
*) Van gelijke strekking art. **1,** 4e lid, van het Fransche Reglement du service dans l'armée. Discipline générale. **1933.** Red. M.R.T.

werkt opdat niet onrechtvaardig gestraft worde, dan is er in vrijwel iedere zaak nog wel iets te doen en behoeft de bijstand niet vol afschuw van de hand te worden gewezen. Het is immers een belang van maatschappij en individu, dat de waardcering van het gepleegde feit binnen juiste proporties blijft en een straf worde opgelegd, welke werkelijk in goede verhouding staat tot den ernst van het misdrevene cn die ook voor den dader de meest gewenschte is.

Naar mijne meening is er geen zaak of bijstand door een officier als raadsnian is mogelijk. Een tweede is, of deze dan ook de meest gewenschte is. En liet wil mij voorkomen, dat alleen in bijzondere gevallen bijstand door een advocaat is te prefereeren. Zoodra een delict een militair karakter draagt, is de officier meer au fait dan de burgerrechtsgeleerde. Bij schuldmisdrijven (aanrijdingszaken) is het wat anders.

Ik kom dan ook tot de conclusie dat het in het belang van de militaire maatschappij en van de militaire justitie zou zijn, indien meer dan tot nog toe officieren als raadslieden optraden.

Al aangenomen dat iemand zich door het voorgaande zou hebben laten bekeeren dan zal bij hem zeker de vraag rijzen ,,waar vind ik mijn taak als raadsman omschreven?". Er zou dan verwezen kunnen worden naar artikelen 115, 119, 156, 157, 168, 171. 180, 181, 182 en 211 der Rechtspleging bij de Zeemacht (R.L. 117, 119, 148, 149, 163, 166, 175, 176, 177 en 212); maar al dadelijk zou men erbij moeten zeggen, dat een bepaalde leidraad daarin niet gegeven wordt.

Langs anderen weg moet men komen tot omlijning van de taak van den officier-raadsman. Als uitgangspunt bij het beoorclcelen van de vraag wat bij de verdediging geoorloofd is, zou men kunnen nemen den advocaten-eed, zooals deze vermeld is in artikel 4 van het Reglement van orde en discipline voor de Advocaten en Procureurs (S. 1929 no. 422). Advocaten, die bij een bepaald college wenschen te worden ingeschreven, leggen den eed af, dat zij geen zaak zullen aanraden of verdedigen, die zij in gemoede niet gelooven rechtvaardig te zijn.

Door dien eed is al dadelijk veroordeeld het standpunt, dat alles geoorloofd is wat de wet niet verbiedt. Want in dien gedachtengang worden wet en recht vereenzelvigd, gaat men ervan uit dat buiten de wet geen recht is. De raadsman is er om het recht te dienen, niet alleen de wet. Het recht der verdediging in het strafproces is erkend. niet opdat schuldigen hunne straf zullen ontgaan, maar opdat onschuldigen niet gestraft zullen worden. Op het eerste gezicht lijkt nu de opmerking voor de hand te liggen ,,hoe komt het dan dat er nog xooveel verdedigd wordt in strafzaken?" doch bij nader inzien worden er toch minder eeden gebroken dan zich eerst liet aanzien, omdat vooreerst de tegenstelling hiervòòr te scherp geformuleerd werd en daarnaast men niet moet vergeten, dat de

schuld of onschuld door den rechter wordt uitgemaakt. Vòòr het hoofdonderzoek ter terechtzitting staat theoretisch de schuld niet vast; soms is dit praktisch wel het geval en ook dan is er een taak voor den raadsman weggelegd om werkzaam te zijn in het belang van het recht door nl. te zorgen dat niet onrechtvaardig gestraft worde. Voor eene goede rechtspraak hebben wij openbaar ministerie en raadsman beiden noodig. Want ofschoon de vertegenwoordiger van den Staat — juist omdat hij vertegenwoordiger is van de gemeenschap, inclusief het te berechten individu — niet eenzijdig mag zijn doch nauwgezet tegen elkaar moet afwegen de belangen van individu en gemeenschap. zal hij uit hoofde van zijn functie geneigd zijn den nadruk te leggen op het gemeenschapsbelang. En is er nu een raadsman, dan wordt het verstoorde evenwicht op die wijze hersteld.

De waarde van het instituut van den raadsman ook uit een maatschappelijk oogpunt staat hiermede vast. Of de raadsman uit dat oogpunt in concreto waardevol werk verricht, hangt af van de richtsnoeren, die hij volgt bij zijn werk. Er is groot verschil tusschen dengene die voor zijn cliënt een gunstigen uitslag tracht te verkrijgen met alle middelen, welke de wet veroorlooft en dengene die nagaat wat de moraal hem veroorlooft.

Wettige middelen — het is bekend — kunnen zeer immoreel zijn. In deze kwestie is natuurliik mede van eminent belang, of de raadsman eenige zekerheid heeft omtrent de schuld van den beklaagde, die ontkent. En die schijnt hij — voorzoover zij niet berust op een geheel zelfstandig gevormde overtuiging — bijna nimmer te bezitten. Tusschen raadsman en cliënt bestaat niet die intimiteit — zegt men — als buitenstaanders wel eens denken.

Op dat punt is er bij den krijgsraad althans, voorzoover ik heb kunnen nagaan, geen verschil tusschen advocaat en officier-raadsman. Voel ik den gedachtegang van beklaagden goed aan, dan hebben zij in hun oogen beiden hun voor en tegen. De advocaat staat buiten de militaire maatschappij: dit is een voordeel: men spreekt eerder vrij uit. De officier is de meerdere, die echter dit vòòr heeft boven den advocaat dat hij weet hoe de militaire maatschappij reageert op bepaalde beweringen en gedragingen. De minder kinderlijken van geest doorzien, dat de officier als raadsman uiteindelijk meer poids heeft in het militaire milieu. dat de krijgsraadleden ongetwijfeld een zekere waarde zullen hechten aan het feit dat beklaagde bijgestaan werd door een officier. Verhalen van kameraden hebben hun geleerd, dat als de feiten vaststaan een veroordeeling volgt met een bepaalde straf. Immers ieder college heeft een vast tarief, als we het zoo eens heel oneerbiedig mogen noemen.

Van rechtsquaesties hebben zij geen weet. Begrijpelijk, want die koinen zoo weinig voor. Het zijn de motieven en de feiten die belichting vragen. De beklaagden zijn gedeserteerd, hebben gestolen, geslapen op post, geweigerd een bevel op te volgen en zoo meer: zij vinden dat zelf erg onbelangrijk, begrijpen dat dergelijke han-

delingen gestraft moeten worden doch willen graag eens naar voren brengen, hoc dat nu komt. Dat is voor hen het belangrijke en ook voor den rechter. Want voor dien laatsten komt hot er op aan een straf op te leggen met kennis van personen. En die kennis kan de raadsman, en vooral de officier-raadsman, hem beter dan iemand anders verschaffen. [1])

Mr. R. J. BRÜNNER.

---

[1]) Litteratuur:
Frydmann, Systematisches Handbuch der Verteidigung in Strafverfahren;
Mittermayer, Einleitung zur Verteidigungskunst; voorts W. **12803, 12810, 12812, 12819** en **12837;**
Aangaande den officier-raadsman: M.R.T. XI 242.

BOEKAANKONDIGING.

Rechtspraak ingevolge de Militaire Amblenarenwet 1.931. 1 Maart 1934—1 Januari 1936.

Afzonderlijke uitgave — ten behoeve van de militaire autoriteiten — van de uitspraken van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage en van den Centralen Raad van Beroep, gedaan in militaire ambtenarenzaken en opgenomen in ,,Rechtspraak in Ambtenarenzaken", bijeengebracht en van registers voorzien door Mr. C. J. E. CALJÉ, Griffier van het Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage. — N.V. Uitgevers-Maatschappi Gebr. Belinfante, 's-Gravenhage, 1936. 48 bladzijden, quarto. Prijs f 2.—.

Op Deel I ,,Rechtspraak in Ambtenarenzaken", aangekondigd o.a. in Legerorders 1934, Nr. 233, M.R.T. XXX, blz. 240, is thans een tweede deel verschenen, loopende van 1 Maart 1934—1 Januari 1936. Bewerker en Uitgever hebben de goede gedachte gehad daaruit een Uittreksel te maken inhoudende de uitspraken gegeven in *militaire* zaken en dit afzonderlijk verkrijgbaar te stellen. Het werkje is voorzien van een Chronologisch Register van Uitspraken, een Artikelen-Register en een Alfabetisch Slagwoorden-Register, terwijl volledigheidshalve ook nog is vermeld de vindplaats van de uitspraken in militaire ambtenarenzaken, opgenomen in ,,Rechtspraak in Ambtenarenzaken I".

De nieuwe uitgave zal in het bijzonder voor de militaire autoriteiten en de departementale ambtenaren veel gemak kunnen opleveren. De voornaamste uitspraken zijn ongetwijfeld opgenomen. Voor eene juiste keuze is de bekwame hand van Mr. CALJÉ trouwens een waarborg.

UIT ANDERE TIJDSCHRIFTEN.

De afzonderlijke strafrechtspraak over militairen in tijd van vrede [1]).

door

Mr. O. J. CLUYSENAER.

Raadsheer in het Gerechtsliof te Leeuwarden.

Op militair-strafrechtelijk terrein, waaraan ons Tijdschrift, vooral gedurende de eerste twee decennia van zijn bestaan, menige bladzijde wijdde, moge ik de verdediging beproeven van dit tweetal stellingen:

1. onze huidige organisatie en regeling der afzonderlijke strafrechtspraak over militairen in tijd van vrcdc voldoet niet aan redelijkerwijs te stellen eischen;

2. verbetering van dezen tocstand worde gezocht niet in afschaffing ecner afzonderlijke strafrechtspraak over militairen in tijd van vrede, welke behouden dient te blijven, doch in hervorming der militair-rechterlijke organisatie en der militaire strafrechtspleging, waarbij meer dan thans worde gebruik gemaakt van krachten uit de burgerlijke rechterlijke macht en waarbij in beginsel van toepassing worde verklaard het voor burgers geldende strafprocesrecht.

Toen in 1898 de heer Harte van Tecklenburg en vier andere leden der Tweede Kamer, gebruik makende van het recht van voordracht, een voorstel van wet indienden tot aanvulling van den 18den titel van het Wetboek van Strafvordering, begonnen zij de Memorie van Toelichting aldus: „Revisie van vonnissen en arresten in strafzaken is een noodzakelijk rechtsinstituut" en beriepen zij zich in dit verband op Opzoomer's kernachtig moord, in 1873 ter vergadering van de Nederlandsche Juristen-Vereeniging gesproken: ,,Wat toch vragen wij? niet alleen, dat er rechts*zekerheid* besta, maar dat er zekerheid van recht, niet van *onrecht* bcstaari zal."

Dat noodzakelijk rechtsinstituut bestaat voor de door onzen militairen rechter veroordeelden niet.

Er is in den loop der jaren bij herhaling, mondcling en schriftelijk, in en buiten het Parlement, gewezen op deze onvergeeflijke lacune... zij is tot op dezen dag blijven bestaan!

Zoo werd in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer op vorenbedoeld wetsontwerp de wenschelijkheid uitgesproken van toepasselijk-verklaring dier bepalingen op uitspraken van Hoog

---

[1]) Met welwillende toestemming van de Redactie overgenomen uit het Tijdschrift voor Strafrecht, Deel XLVI, Afl. 3. Red. M.R.T.

Militair Gerechtshof en Krijgsraden, aangezien ook militaire rechters dwalingen kunnen begaan. waartegen terecht werd opgemerkt, dat het onmogelijk was om bij dat voorstel op dit bepaalde punt in de verouderde militaire strafrechtspleging in te grijpen; men moest zich dan ook tevreden stellen met zonder eenige tegenspraak te constateeren, dat spoedige herziening van de militaire strafprocedure zich nu nog temeer aanbeveelt, om ook daarin de instelling der revisie op te nemen. Iets dergelijks herhaalt zich bij de indiening van het wetsontwerp tot vaststelling van het tegenwoordige Wetboek van Strafvordering. Immers de Memorie van Toelichting op Titel VIII van het 3e Boek verklaart, dat het niet wenschelijk is voorgekomen, de bepalingen van de herziening ook op uitspraken van den *nzilitairen* rechter toepasselijk te verklaren, omdat dan de burgerlijke rechter zou hebben te oordeelen ook over zgn. militaire delicten, waarvan de berechting uitsluitend aan den militairen rechter is opgedragen en men veelal van oordeel is, dat hiervoor kennis van specifiek militaire toestanden wordt vereischt, welke den burgerlijken rechter ontbreekt. „Overigens" — heet het even later — „zal aan deze zaak nog de noodige aandacht zijn te schenken bij de regeling van de rechtsmacht van den militairen rechter, welke op de toepassing van revisie ten deze van overwegenden invloed zal kunnen zijn. Mocht zich inmiddels een omstandigheid voordoen, als aangegeven in art. 432 (cf art. 457 Sv.) ten aanzien van een door een militairen rechter gegeven gewijsde, dan is altijd nog het recht van gratie daar, om het gepleegde onrecht te herstellen."

Het slot dezer toelichting is weinig gelukkig. De mogelijkheid eener *gunst* kan het gemis van een noodzakelijk *rechtsmiddel* nimmer — ook niet tijdelijk — verdedigen.

Bovendien die tijdelijkheid dreigt langdurig te worden: sinds boven geciteerde woorden werden geschreven, 1914, verliep bijkans een kwarteeuw en nog is revisie in het militaire strafproces niet meer clan wat daarvan de toenmalige eerste luitenant der infanterie, de latere minister van oorlog, **J. J.** C. van Dijk in 1900 getuigde: een vrome wensch.

Gelukkig is de leemte niet vergeten. Immers minister Donner gaf in antwoord op eenc desbetreffende vraag in het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer over de Justitiebegrooting voor 1927 te kennen de afzonderlijke terhandneming der revisie — waar een algeheele herziening der militaire strafrechtspraak niet in het naaste verschiet ligt — te zullen overwegen; op 12 Januari 1928 was blijkens eene mededeeling van dien bewindsman naar aanleiding van vragen, gesteld door het lid der Tweede Kamer den heer Kleerekooper, die overweging reeds begonnen: volgens de schriftelijke behandeling van het ontwerp der Justitiebegrooting voor 1929 koesterde de minister de hoop, dat een desbetreffend ontwerp de Staten-Generaal binnenkort zal bereiken. Een paar jaar later leerde 's ministers bescheid op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer

over de Justitiebegrooting voor 1932, dat een voorontwerp tot invoering van de mogelijkheid van herziening van door den militairen rechter gewezen sententies en vonnissen onlangs in gemeenschappelijk overleg gereed was gekomen en betreffende dat ontwerp in verband met vraagstukken — zoo lezen wij — samenhangend met den dienst der zeemacht in de overzeesche gebicdsdeelen schriftelijk van gedachten gewisseld werd met den minister van Koloniën.

Stil gezeten heeft men dus niet... alleen het resultaat bleef voor de militaire veroordreldeli uit. Begrijpelijk. want in het kader onzer huidige militair-rechterlijke organisatie is eene bevredigende regeling ten deze niet te vinden. Naar welk college toch zoude de H.R. de aanvrage bot herziening van een gewijsde van het H.M.G. gegrond achtrnde, de zaak hebben te verwijzen? Naar datzelfde Hof in andere samenstelling m.a.w. bezet met plaatsvervangers? Slechter trouvaille ware moeilijk denkbaar!

Reeds door deze lacune is mijn eerste stelling bewezen; doch uit den overvloed van andere argumenten daarvoor moge ik hier nog enkele noemen.

Nauwelijks minder bedenkelijk dan het ontbreken van revisie — een gemis al heel sterk sprekend voor hen, die een hoogeren militairen rang dan dien van luitenant ter zee der 1e klasse of van kapitein bij de landmacht bekleedende, in eersten en laatsten aanleg voor het H.M.G. terecht staan (art. 82 der Invoeringswet 1921) — is het verstoken zijn van de militaire justitiabelen van de cassatie. De onderwerping ook van de uitspraken van den militairen rechter aan de cassatierechtspraak is uit den treure bepleit; reeds meer dan een eeuw geleden door onzen grooten Jonas Daniel Meyer in zijn in 1817 verschenen „Sur la nécessité d'une Haute Cour provisoire", een 20-tal jaren daarna door den Franeker Hoogleeraar Mr. F. de Greve en door Mr. C. A. den Tex (in Nederlandsche Jaarboeken resp. 1840 en 1842), nog weer later, nadat in 1881 de N.J.V. zich had uitgesproken voor toelating van het rechtsmiddel van cassatie tegen uitspraken van den militairen rechter, door den onvergetelijken president (toen nog lid) van het H.M.G. Mr. G. H. van Bolhuis, die te den Helder voor de Marinevereeniging in 1898 zeide: ,.Dat de uitspraken in hooger beroep vatbaar zouden zijn voor beroep in cassatie en dus aan het oppertoezicht van den H.R. onderworpen, zou ik niet anders dan wenschelijk achten en passend in het stelsel der Grondwet, die dat college als opperste gerechtshof voor hrt heele Rijk heeft ingesteld."

In stede van deze lijst van srhrijvers en sprekers te vervolgen wil ik hier slechts aanstippen, dat twee mannen, die uitgesproken voorstanders waren eener afzonderlijke strafrechtspraak over militairen in tijd van vrede en in deze zeker als deskundig waren tc achten, te weten de herren P. P. C. Collette, later lid van het H.M.G. en Mr. A. C. Wesenhagen, destijds auditeur-militair te 's Gravenhage, onder hun desiderata noemden: cassatie op den H.R. en dus geen bezwaar hebben gezien — en terecht — in de

deelneming van dat uit burgers bestaande college aan de cassatie-rechtspraak in militaribus.

Niet alleen om het belang der door den militairen rechter veroordeelden gaat het hier, doch ook om den waarborg voor eenheid in wetstoepassing; wil men deze onder het huidig bestel verzekeren, dan is er slechts één weg: bij de wet een uitzondering te maken op den in art. 76 der Inv. 1921 neergeschreven regel, dat de militaire rechter kennis neemt van de strafbare feiten begaan door militairen. Dat doet art. 405 der Invaliditeitswet. luidende: „Van overtredingen dezer wet door militairen begaan neemt de burgerlijke rechter kennis." De toelichting daarop is wel merkwaardig: „Militairen zullen o.a. voor dienstboden in hunne gezinnen premiën moeten betalen; ter bevordering van de eenheid in de toepassing dezer wet, waaromtrent nog geen jurisprudentie bestaat, is het wenschelijk, dat de militair voor den burgerlijken rechter terecht staat wegens overtreding dezer wet, dus zoowel wegens het plegen van een overtreding als van een misdrijf bij deze wet strafbaar gesteld."

Deze gedachtengang [1]) zoude er toe kunnen leiden de geheele afzonderlijke militaire rechtspraak af te schaffen want verreweg de meeste wetten zullen ook door militairen kunnen worden overtreden en zelfs bestaande jurisprudentie omtrent oude wetten includeert zonder oppertoezicht van den H.R. nog geen eenheid in de toepassing der wet.

Eenmaal is er een gewichtige stap gedaan tot de verwezenlijking van hetgeen zoolang en door zoovelen werd gewenscht.

Art. 80 tweede zinsnede der lex-Godefroi, houdende eene nieuwe regterlijke inrigting, luidde: „Gelijke bevoegdheid (nl. tot kennisneming, van den eisch tot cassatie) wordt aan den H.R.. naar de regels door de wet te stellen, toegekencl aangaande de uitspraken van de colleges aan welke bij bijzondere wetten regtsmagt in strafzaken is opgedragen", een voorschrift volledigheidshalve opgenomen „teneinde in dit artikel overeenkomstig art. 162 der G.W. de geheele werkkring van den H.R. als regter in cassatie aan te wijzen." Helaas deze wet-Godefroi (wet van 31 Mei 1861 Stbl. no. 49) is nimmer ingevoerd.

De zwakke plek in het militaire strafproces is het vooronderzoek; geen wonder, waar de leidende rol daarbij vervuld wordt door geen rechterlijk ambtenaar, doch door den officier-commissaris, geassisteerd door een anderen officier, den secretaris. Hoc geheel anders in het voor de burgers geldende strafproces! Vooral in de latere jaren is hoe langer hoe meer de nadruk gelegd op het gewicht der benoeming tot rechter-commissaris, belast met de behandeling van strafzaken; volkomen terecht, want vele zijn de

---

[1]) Naar wij meenen te weten is de hierbedoelde bepaling en de daarbij behoorende toelichting opgenomen zonder voorafgaand overleg met de toenmalige Departementen van Marine en Oorlog. Voorwaar geen voorbeeld dat navolging verdient! Red. M.R.T.

eischen te stellen aan dien functionaris en groot is zijn invloed. Doch waar het geldt militaire verdachten stelt men aan den leider van de instructie zelfs niet het postulaat van het jurist-zijn! En dit terwijl aan de informatiën voor den officier-commissaris een heel wat grootere beteekenis wordt gehecht dan aan het gerechtelijk vooronderzoek van den R.C.: de verhooren, door den officier-commissaris gehouden, hebben voor de wet gelijke waarde als die voor den vollen Krijgsraad afgenomen.

Toen in 1919 op den eersten militairen juristendag werd besproken de vraag in hoeverre de militair-rechterlijke organisatie in den mobilisatietijd voldaan had (men zie de praeadviezen en discussie in het M.R.T. deel 15) werden ernstige klachten vernomen over het vooronderzoek — althans over dat bij de landmacht.

Dat ongunstige gevolgen van dezen toestand niet nog sterker naar voren zijn getreden is m.i. te danken onder meer aan de omstandigheden, dat voor den militairen rechter aanhangige zaken meerendeels, ook feitelijk, van eenvoudigen aard zijn en voorts dat soms in niet eenvoudige zaken, van groot gewicht bovendien, de justitie in zooverre „veine" had, dat in den aanvang aangenomen kon worden, dat de militair in deelneming met een burger (art. 81 Inv. 1921) het commuun delict had begaan, zoodat de geheele instructie door den R.C. gevoerd werd, hoewel de zaak nimmer voor den burger- noch voor den militairen rechter werd behandeld.

Tenslotte: wij hebben sinds 1 April 1923 slechts één Krijgsraad voor de landmacht en één voor de zeemacht binnen het Rijk in Europa. In het tijdvak van 20 December 1913 tot 1 April 1923 — dus ook in de mobilisatiejaren — was dit aantal onderscheidenlijk nog 3 en 1. Welnu, wanneer men nog eens naleest de besprekingen gehouden op den militairen juristendag, dan is het wel heel duidelijk, dat het openingswoord van den voorzitter, Mr. Dr. Schepel, met alle recht kon constateeren: „het aantal colleges van eerste instantie was althans bij de landmacht veel te klein." Immers terwijl omnium consensu de militaire rechtspraak snel moet zijn, werden ernstige klachten vernomen over den grooten tijdsduur, welke veelal verliep tusschen het strafbare feit en de berechting.

Hoe stelt men zich nu voor, dat bij een herhaling der mobilisatie in onze dagen de stroom van strafzaken zoude kunnen worden verwerkt niet door 3 maar door 1 Krijgsraad voor de landmacht?

Zelfs voor normale tijden is de huidige regeling, volgens welke het Rijk in Europa voor de landmacht één militair arrondissement vormt. moeiliik bevredigend te noemen. Toen in 1913 het aantal krijgsraden voor de landmacht van 5 werd teruggebracht op 3 waarschuwde Mr. van Bolhuis, deze bij uitstek deskundige, tegen het met het oog op de groote afstanden niet-dagvaarden van getuigen naar de residentie van den Krijgsraad. Schuilt in de organisatie van thans dan ook niet het gevaar, dat niet immer op voldoende wijze gebruik zal worden gemaakt door den Krijgsraad van diens bevoegdheid ex art. 163 R.L. om in den vollen Krijgsraad

getuigen of deskundigen tc hooren, met het gevolg, dat niet ten allen tijde de beginselen van het mondelinge en onmiddellijke onderzoek ook in het militaire strafproces tot hun recht zullen komen? En wordt bij wel gebruik maken van dat recht geen zwaar offer aan tijd en geld gevorderd?

Het instellen voor de landmacht naast den Krijgsraad te 's Rosch van een ander dergelijk college zoude de bovrngeschctste en andere nadeelen niet voldoende wegnemen en bovendien in eene andere fout doen vervallen: immers reeds de gemiddelde dagelijkschc sterkte van het leger (volgens de dezer dagen verschenen Crimineele Statistiek over het jaar 1934 te stellen op nog geen 17.000 personen) doet vermoeden, dat voor de rechterlijke ambtenaren, die bij die twee Krijgsraden een op zich zelf staandcn werkkring zouden hebben, in normale tijden niet voldoende arbeid tc verrichten zou zijn. De Justitieele Statistiek over 1933 (M.R.T. deel 31) bevestigt dit vermoeden door te vermelden, dat gedurende laatstgemeld jaar door den Krijgsraad te 's Rosch werden afgedaan bij vonnis 577 en buiten proces 715 zaken.

Overmoedig is het, meen ik, niet om nu mijn eerste stelling brwezen te achten.

De tweede thesis houdt onder meer in een uitermate betwist gedeelte, te weten, dat eene bijzondere strafrechtspraak over militairen in tijd van vrede behouden dient te blijven. Tot tweemaal toe werd de N.J.V. in deze materie tot een beslissing geroepen, in 1881 en 1900, en beide malen kwamen mijn medestanders gchavend uit den strijd; in het eerste jaar kon slechts 's Krijgsraads rechtspraak voor zooveel militaire misdrijven betreft genade vinden; het was juist de militaire praeadviseur, generaal J. C. C. den Beer I'oortugael, oud-minister van oorlog, die in tegenstelling met zijn mede-praeadviseur Prof. Mr. M. S. Pols, den oud-advocaatfiscaal voor de zee- en landmacht, in vredestijd militairen ter zake van commune delicten wilde doen terechtstaan voor den gewonen strafrechter; in het laatste jaar waren de debatten niet door twee, doch door vier praeadviczen voorbereicl; weer deecl zich het merkwaardige verschijnsel voor, dat de beide militaire praeadviseurs, de kapitein-luitenant-ter-zee J. P. van Rossum en de luitenantkolonel van den Generalen Staf G. J. W. Koolemans Beynen de rechtsmacht van den militairen rechtcr wilden beperken, waarbij eerstgenoemde. commandant van Hr. Ms. pantserdekschip Koningin Wilhelmina der Nederlanden, het verst ging door te bepleiten: berechting door den burgerrechter van alle delicten door militairen gepleegd, zulks alleen met uitzondering van de met het oog op de schepen buitengaats voorziene doch als hoogst zeldzaam gedachte gevallen, dat de burgerrechter niet bereikbaar en uitstel van brhandeling en afdoening der zaak ongewenscht is. Veel minder ver ging de overste Koolemans Beynen, die alleen de commune delicten aan de kennisneming door den militairen rechter wilde onttrekken. Niettegenstaande de beide burger-praeadviseurs, Mr. L. M. Rollin

Couquerque, destijds adjunct-commies bij het Departement van Oorlog, en Mr. P. Verloren van Themaat, advocaat-fiscaal bij het H.M.G., zich met klein van redenen voor de onverminderde rechtsmacht van den militairen rechter in tijd van vrede uitspraken, vereenigde de vergadering zich met het standpunt door den heer van Rossum ingenomen; wat de commune delicten betreft werd zelfs zonder hoofdelijke stemming, met groote meerderheid, ontkennend beantwoord de vraag, of er voor tijd van vrede een afzonderlijke militaire rechtspraak moet zijn.

Invloed op dit votum zal wellicht hebben gehad de toendertijd ook in ons land de gemoederen op ongemeene wijze boeiende zaak-Dreyfus. Mr. J. A. Levy — hoe rijst bij de nalezing in de Handelingen van het woord van dezen welsprekenden geleerde diens zeer bijzondere figuur weer voor ons op — erkende het volmondig, dat l'affaire ten gevolge had gehad, dat hij een der voorstanders uit het jaar 1881, vreezend thans mogelijke conflicten tusschen het levensbeginsel van het leger. de onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan den meerdere, en den eerbied voor de justitie. tot tegenstander der militaire rechtspraak was geworden.

Naar mijn overtuiging, gegrond ook op mijne ervaringen, verkregen gedurende een 4-jarige werkzaamheid als auditeur-militair. bestaat voor die vrees geen aanleiding; ik bewaar uit dat reeds ongeveer een kwarteeuw achter mij liggend ambtstijdperk de allerb ste herinneringen aan de onafhankelijkheid, eerlijkheid en onpartijdigheid. onder alle omstandigheden, van den Nederlandschen officier ook waar deze geroepen is tot oordeelen als rechter.

Niet herhalen wil ik hier de voor en tegen de militaire rechtspraak in tijd van vrede, eene vraag ook ten onzent van alle tijden, aangevoerde argumenten, welke gemakkelijk te vinden zijn onder meer in de Verslagen der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, waarin meer dan eens op het laatste der vorige eeuw deze belangrijke quaestie tot bijzonder lezenswaardige beschouwingen aanleiding gaf, voorts in de Handelingen der N.J.V. en onzer Staten-Generaal, waar de materie tallooze malen ter sprake kwam, soms uitvoerig, zooals o.m. op 10 October 1924 in de Tweede Kamer. toen de heer van Sasse van Ysselt, wiens groote verdiensten *ook* op het gebied der militaire strafwetgeving wel niet zullen worden betwist. indiende een o.a. door den tegenmoordigen minister van justitie ondersteunde motie van orde, waarin de Regeering werd uitgenoodigd voorstellen van wet in te dienen tot afschaffing van de militaire rechtspraak binnen het Rijk in Europa in tijd van vrede — Pen motie welke nimmer in behandeling kwam in de Tweede Kamer, welke inmiddels haar gewaardeerd mede-lid, den voorsteller der motie. moest afstaan aan onzen Senaat.

Te minder wil ik de motieven van voor- en tegenstanders opsommen omdat — zie ik goed — niet immer eene zuiver principieele beantwoording werd gegeven, doch werd uitgegaan van onze, ook

naar mijn oordeel, gebrekkige militair-rechterlijke organisatie en procesregeling; bovendien in de laatste tientallen jaren is veel veranderd, ook in onze weermacht, welke gelukkig minder nog dan in de negentiger jaren een kaste, een wereld op zichzelf vormt, waardoor aan de destijds te berde gebrachte argumenten niet meer dezelfde beteekenis als weleer is te hechten.

Doch belangwekkend is de vraag nog immer, en het ware interessant [1]) te kunnen ervaren hoe de meening daarover is van ons tegenwoordig officierscorps en van ons huidig geslacht van juristen, van wie vele militair zijn of geweest zijn. Is mijn optimisme te groot, wanneer ik veronderstel, dat mijn voorstel tot behoud doch reorganisatie der militaire justitie in die beide kringen eenigen bijval vinden zal?

In de van 1918 dateerende Memorie van Toelichting op het ontwerp-Invoeringswet-militair straf- en tuchtrecht lezen wij de stelling, dat de eenige bestaansreden eener bijzondere militaire justitie in tijd van vrede is de militaire tucht. Intusschen heeft de Regeering in latere jaren nog andere motieven genoemd. Zoo oordeelde zij blijkens de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de Justitiebegrooting voor 1930 een algehecle opheffing van de militaire rechtspraak in vredestijd niet mogelijk, omdat de vredesorganisatie van dit instituut — evenals die van andere deelen onzer weermacht — basis moet zijn van de organisatie in oorlogstijd, een argument nog weer herhaald in November j.l. in het ministerieele antwoord op het V.V. betreffende de Justitiebegrooting voor 1936. Weer een ander geluid hooren wij in het V.V. van ons Lagerhuis over de Defensiebegrooting voor de jaren 1930, 1931, 1932 en 1933; daarin lezen wij telkens, dat de aan het woord zijnde bewindsman afschaffing van de militaire rechtspraak niet wenschelijk acht op grond van de overweging, dat in het leger zoodanige andere tocstandcn en verhoudingen heerschen, dan in de burgermaatschappij, dat het noodzakelijk is, dat aan de berechting van militairen deelnemen personen, die met die toestanden en verhoudingen volkomen vertrouwd zijn.

Allerminst ontzeg ik waarde aan dit alles, doch cr is meer. Het tuchtrecht in onze weermacht zal ook in vredestijd moeten worden uitgeoefend door den militairen meerdere; voor de uitoefening van die hoogst belangrijke functie zal hij niet slechts kennis van het tuchtrecht, doch ook van het strafrecht moeten bezitten; tucht- en strafrecht zijn op militair terrein slecht van elkaar te scheiden, men denke b.v. aan het zgn. oneigenlijk disciplinair recht van art. 2 sub 2 tot en met 6 der Wet op de Krijgstucht, waarin wor-

---

[1]) Interessant, ook omdat sedert het begin dezer eeuw de belangstelling voor het militair recht ten onzent toegenomen is: het meer dan 30 jarig Militair-Rechtelijk Tijdschrift en de in April jl. opgerichte Militair-rechtelijke vereeniging zijn daarvan de gewaardeerde, respectievelijk oudste en jongste, getuigen.

den genoemd een aantal feiten, waartegen in de gemeene en militaire strafwetgeving is voorzien; deelneming aan militaire rechtspraak in vredestijd door den officier zal in belangrijke mate ten goede komen aan diens vorming niet enkel tot strafrechter in tijd van oorlog, doch tevens tot tuchtrechter ook in vredestijd.

Reeds deze overwegingen kunnen m.i. dragen de stelling, dat een afzonderlijke strafrechtspraak over militairen in tijd van vrede behouden dient te blijven en zij geven tevens eene aanwijzing, dat de rechtsmacht van den militairen rechter niet beperkt moet worden, met name niet tot militaire delicten; ook de overtredingen, thans door hem berecht, zoude ik niet aan zijne competentie willen onttrekken. Ik betreed hiermede een gebied, waarop fel gestreden werd.

De tweede stelling achter het academisch proefschrift: ,,Opmerkingen over de Nederlandsche strafwetgeving voor het krijgsvolk te lande", waarop de groote kenner van ons militair recht, medeoprichter van ons Tijdschrift, Prof. Mr. H. van der Hoeven, op 22 December 1864 den doctorsgraad verkreeg, luidde: ,,Uitbreiding van de competentie van den militairen rechter. ook tot commune clelicten, is af te keuren" en art. 4 van diens ongeveer 25 jaren later samengesteld Ontwerp eener wet tot voorloopige regeling der rechtsmacht van den militairen rechter liet als regel de militaire rechter in tijd van vrede geen kennis nemen van overtredingen, waarop geen andere hoofdstraf is gcstclcl dan geldboete; in den loop der jaren werd een en ander niet alleen door Prof. van der Hoeven doch ook door vele anderen verdedigd.

Toch zoudc ik de tegenwoordige rechtsmacht van den militairen rechter ratione rnateriae willen bestendigen en zulks — al acht ik niet zonder brteekenis het meer claarvoor gebezigde argument, dat strafbare feiten ook voorzooverre niet voorzien in het Wetboek van Militair Strafrecht door een militair gepleegd naast overtreding der algemeene rechtsorde tevens in zich kunnen sluiten aanranding der militaire orde en discipline — hoofdzakelijk om utiliteitsredrnen. Uitbreiding der uitzonderingen, reeds thans bestaande op den regel, dat de militaire rechter kennis neemt van de strafbare feiten begaan door militairen, acht ik ondoelmatig en licht tot conflicten leidend. Wat overtredingen betreft, zoo valt bovendien te bedenken, dat verreweg het grootste gedeelte daarvan den militairen rechter niet bereikt, doch door schikking ex art. 74 Swb. of krijgstuchtelijk ex art. 2 W.K. wordt afgedaan.

De aparte militaire rechtspraak in tijd van vredc willencle behouden, doch erkennende dat deze thans niet aan redelijkerwijze te stellen eischen voldoet, zal men hebben te zoeken naar een reorganisatie. welkt. de leemten en gebreken, waarvan ik enkele mocht noemen, wegneemt.

Schier talloos zijn de pogingen in die richting gedurende een lange reeks van jaren gedaan. Zoo bracht, nu al weer ruim 10 jaren geleden, in Augustus 1925, de ministerieele commissie voor de in-

voering van het Wetboek van Militair Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht aan de Ministers van Justitie. van Marine a.i. en van Oorlog een voorloopig rapport uit betreffende de herziening van het militair strafprocesrecht, hetwelk ni fallor nimmer werd gepubliceerd en over welks inhoud ten deze dus beter worde gezwegen. Moge ons parlement aanleiding vinden om aan de Regeering te verzoeken alsnog tot de openbaarmaking over te gaan.

Bij het streven naar reorganisatie zal men zich hebben te doordringen van het groote gewicht onzer weermacht, waarvoor levenseisch is een justitieel apparaat, in staat om ook in buitengewone omstandigheden, b.v. mobilisatie, naar behooren te functionneeren; eenerzijds zal men zich dan hoeden voor ook maar eenigszins gewaagde proefnemingen, anderzijds zich haasten in den onbevredigenden toestand van thans belangrijke verbeteringen te brengen. Het veiligst zal men daarbij gaan door dc verdere ontwikkeling onzer militaire rechtspraak te zoeken langs de wegen, sinds 1912 ingeslagen, te weten versterking van het rechtsgeleerd element, overneming, mutatis mutandis, van veel uit het voor de burgers geldend strafprocesrecht en opdracht van functies bij de militaire rechtspraak aan reeds in burgerlijkc rechterlijke bedieningen werkzame personen.

Die wegen zijn ook aangewezen door het uiteraard gering aantal door den militairen rechter te behandelen zaken: volgens de hierboven reeds geciteerde Justitieele Statistiek (gepubliceerd in het M.R.T. deel 31 blz. 127) werden gedurende 1933 bij vonnis afgedaan door het H.M.G. te 's Hage 117, door den Krijgsraad te 's Hertogenbosch 577 en door den Krijgsraad te Willemsoord 60 zaken, waarbij men voor het H.M.G. nog zoude kunnen voegen 26 behandelde klachtzaken, d.w.z. in zake beklag betreffende opgelegde disciplinaire straffen.

In zeer groote trekken denk ik mij nu de hervorming aldus. Het Rijk in Europa, thans voor de landmacht vormende één militair arrondissement. wordt verdeeld in 6 militaire arrondissementen, elk met als hoofdplaats, waar de Krijgsraad wordt gehouden, een gemeente, alwaar gevestigd is eene arrondisscments-rechtbank en tevens garnizoen; de Krijgsraad bestaat uit 5 leden, van wie 2, onder wie de president, te benocmrn uit de leden van voormelde rechtbank, terwijl de 3 overige den rang. van officier moeten bekleeden en behooren tot de garnizoenen in het militair arrondissement, bij uitzondering in een naburig (dit met het oog op het zelden voorkomende geval, dat een hoofd- of opperofficier moet terechtstaan); officier van justitie hij en griffier van die rechtbank treden op onderscheidenlijk als auditeur-militair bij en secretaris van dien Krijgsraad.

Eén (hoogstens een tweetal) dier zes Krijgsraden is tevens Krijgsraad bij de Zeemacht, met als rechtsgebied het Rijk in Europa (cq. een gedeelte daarvan); daarbij treden de officier van

justitie en griffier op als fiscaal cri secreiaris; de 3 militaire leden zijn officieren in den dienst ter zee.

De ten parkette en ter griffie der rechtbank werkzame rechterlijke beambten fungeeren als zoodanig bij drn Krijgsraad.

Het Rijk in Europa is voorts verdeeld in twee ressorten, elk met als hoofdplaats, waar het Militair Gerechtshof zitting houdt. een gemeente, alwaar gevcstigcl is een Gerechtshof en tevens garnizoen: elk dier twee militaire Gerechtshoven bestaat uit 5 leden, van wie *2*, onder wie de president, te benoemen uit de leden ran het ter plaatse zetelende Gerechtshof, terwijl de 3 overige den rang van Hoofd-. Opper- of Vlagofficier moeten bekleeden en behooren tot de garnizoenen of de Directies drr marine in het ressort van hrt Militair Gerechtshof: procureur-grveraal bii e11 griffier van hri Gerechtshof treden op onderscheidenlijk als advocaat-fiscaal bij en griffier van het Militair Gerechtshof; de 3 militaire leden bchooren zoo mogelijk in meerderheid lot dal gedeelte der weermacht land- of zeemacht —- waartoe de te berechten persoon behoort. De ter 's Hofs griffie en ten parkettr van den procureur-generaal werkzame rechterlijke beambten fungeeren als zoodanig bij heb Militair Gerechtshof ter plaatse.

Ook waar de militaire gerechten zullen zijn geroepen tot een beslissing in raadkamer zullen zij zijn samengesteld als voren gemeld.

De zes Krijgsraden oefenen uit de rechtsmacht thans opgedragen aan den Krijgsraad bij de landmacht: voorzooverre aangewezen als Krijgsraad bij de zeemacht oefenen zij tevens uit de rechtsmacht thans opgedragen aan den Krijgsraad in de Directie der Marine te Willemsoord, gemeente den Helder een er: ander met dien verstande, dat voor den Krijgsraad tevens zullen terechtstaan zij, die thans in eersten en laatsten aanleg voor het H.M G. moeten terechtstaan. De overige rechtsmacht van dat Hof wordt verdeeld over de twee Militaire Gerecht-hov.-n. die dus ook zullen hebben te oordeelen over het beklag in zake opgelegde krijgstuchtelijke straf voorzooverre thans het H.M.G. daartoe geroepen is.

Het Wb. van Sv. zal ook gelden voor aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen. behoudens verschillende wijzigingen; wellicht kan een en ander worden neergelegd in pen in ons wetboek op te nemen nieuwen titel: „Berechting van militairen", wellicht nog beier iri een nieuw Wetboek van Militaire Strafvorderng en Militair-rechterlijke Organisatie; in elk geval zal voorop zijn te stellen. dat de bepalingen van ons strafprocesrecht ook in zaken betreffende militairen van toepassing zijn, voorzoovrrre niet anders is bepaald. zoodat de militaire strafvordering slechts zal wezen aanvullend recht, gelijk zij reeds nu in zake het bewijs van strafbare feiten is (cf. art. 74 Inv. 1921); in dat aanvullend recht zullen dan onder meer uiteraard plaats moeten vinden diverse voorschriften, thans opgenomen in de alsdan ai te schaffen Provisionele Instructie voor het H.M.G. alsmede in de dan tevens ten doode

opgeschreven Regtsplegingen bij de Landmagt en bij de Zeemagt.

Beroep in cassatie en aanvrage tot herziening ten aanzien van militaire gewijsden zullen alzoo mede mogelijk zijn; in beginsel zal immers ook hier het in het Wb. van Sv. bepaalde gelden.

Voor de zeemacht — behalve voorzooverre-in Oost-Indië, in welk opzicht een den bestaanden toestand, dus ook den Zeekrijgsraad te Soerabaja, bestendigende uitzondering onvermijdelijk schijnt — dus ook rechtspraak alleen door een of meer Krijgsraden binnen het Rijk in Europa; geen rechtspraak dus buitengaats, behalve in Oost-Indië. Op dit denkbeeld, eenigszins analoog aan hetgeen reeds in 1900 door den Kapitein-luitenant-ter-zee van Rossum werd voorgesteld, waren, naar die praeadviseur oordeelde en conform diens advies de N.J.V. als haar votum uitsprak slechts voor bij de wet aangewezen urgente gevallen, welke volgens dien deskundige hoogst zelden zullen voorkomen, excepties toe te laten, te weten wanneer de rechter niet bereikbaar en uitstel van behandeling en afdoening der zaak ongewenscht is. Wellicht zouden thans, 36 jaren later, nu het verkeer bespoedigd is, die excepties, waartegen overigens geen overwegend bezwaar zou bestaan, kunnen worden gemist en volstaan kunnen worden met eene regeling eenigermate in den trant van die. omschreven in art. 14 der wet van 7 Mei 1856 (Stbl. no. 32), zoodat na zoo noodig maatregelen tot bewaring van bewijs te hebben genomen met de berechting kan worden gewacht tot de komst binnen het Rijk in Europa van het schip en den verdachte — althans van laatstgenoemde bij diens afzonderlijk transport. Bij elke reorganisatie zal bij de zeemacht op militair-rechtelijk gebied stellig werk zijn te verrichten, waarbij een dankbaar gebruik zal zijn te maken van de goede diensten der officieren van administratie bij de zeemacht, die door hunne opleiding voor dat werk. naar zij in den loop der jaren overtuigend deden blijken, zoo geschikt zijn.

De voordeelen der hier in zeer groote trekken aangegeven hervorming zijn niet gering: de groote gebreken van den huidigen toestand, waarvan ik hierboven enkele mocht noemen, zullen verdwijnen; het bestaan van twee Militaire Gerechtshoven zal eene bevredigende regeling der revisie mogelijk maken; immers de aanvrage tot herziening gegrond achtende kan de H.R. dan verwijzen naar een Militair Gerechtshof, dat van de zaak nog geen kennis heeft genomen; ook bij cassatie levert het bestaan van die 2 Hoven voordeel op; de informatiën voor den officier-commissaris, die ..zwakke schalm in de keten van ons militaire strafproces", zullen plaats maken voor het gerechtelijk vooronderzoek door den R.C., die als Krijgsraad-commissaris evenals de officier van justitie als auditeur-militair zal worden ingeschakeld — een denkbeeld reeds vele jaren geleden door Prof. van der Hoeven bepleit; ook in het stadium, hetwelk aan de behandeling ter terechtzitting vooraf gaat, zal door de betere uitrusting van het militair-rechtelijk apparaat de procesgang in *beginsel* gelijk kunnen zijn aan die voor burgers

geldende, onder meer ook wat betreft de preventieve hechtenis, tot dusverre in onze Regtsplegingen voor Land- en Zeemagt in vergelijking met ons Wb. van Sv. nauwelijks geregeld; het scheppen van 6 landmacht-Krijgsraden in plaats van één. komt uiteraard de berechting ten goede; onder meer zal daardoor overeenkomstig het dan ook voor militairen geldende strafprocesrecht het onmiddellijkheidsbeginsel meer tot zijn recht kunnen komen; het voorkomt bovendien, dat bij mobilisatie al spoedig wegens overbelasting van dien éénen Krijgsraad een onhoudbare toestand ontstaat of de toevlucht moet worden genomen tot plotseling in het leven geroepen temporaire Krijgsraden zonder voldoende scholing; liet geeft voorts aan een veel grooter aantal onzer officieren gelegenheid om deel te nemen aan de rechtspraak en om daardoor te ontwikkelen hunne geschiktheid tot strafrechter in tijd van oorlog en tot tuchtrechter ook in tijd van vrede: het zal de overheid ook in staat stellen in tijd van oorlog te beschikken over verschillende burger-juristen, die als president. burger-lid. auditeur-militair. fiscaal of secretaris met de militaire rechtspleging volkomen bekend zijn geworden; de militaire rechtspraak in oorlogstijd, waarover deze bijdrage niet handelt, is een belangrijk vraagstuk, hetwelk grondige voorbereiding behoeft, waarbij men wellicht tot de conclusie zal komen, dat die burgers, alsdan met militairen rang bekleed en in het legerverband opgenomen, belangrijke diensten kunnen bewijzen aan de rechtspraak in oorlogstijd; kortom onze oorlogsvoorbereiding in militair-rechtelijk opzicht zal niet onbelangrijk door de reorganisatie kunnen worden gebaat.

De geschetste hervorming zal noodwendig voeren tot eene nauwe samenwerking tusschen justitieele en militaire autoriteiten, zoo o.a. bij de vraag omtrent de verwijzing naar den Krijgsraad. waarbij in geval van verschil één der Militaire Gerechtshoven zal hebben te beslissen; zoo bij het verhoor door den Krijgsraadcommissaris, die telkens de militaire autoriteit in de gelegenheid zal hebben te stellen in persoon of door een harerzijds aan te wiizen officier de verhooren bii te wonen.

Van die nauwe samenwerking heb ik de allerbeste verwachtingen, gegrond ook op mijne ervaringen gedurende mijn auditeurschap. En ik acht die noodzakeliike innige samenwerking een voordeel te meer van mijn voorstellen. Want zij kan burgerij en weermacht tot elkaar brengen en het hare ertoe bijdragen, dat onze krijgsmacht worde beschouwd als een kostelijk stuk van onze natie.

In het bovenstaande treft men het woord ,,bezuiniging" niet aan. Want al bracht de verwezenlijking van deze denkbeelden kosten mede, dan zoude ik ze toch met warmte aanbevelen. Maar voor hen, die er prijs op stellen om het voorgestelde ook uit een oogpunt van bezuiniging te bezien, zij hier vermeld, dat ongetwijfeld op deze wijze op 's lands uitgaven belangrijk kan worden bespaard. Op de Justitiebegrooting. voor 1936 (wet van 13 Maart 1936 Stbl. no. 3201) is uitgetrokken voor de militaire rechtspraak f 74.800.—,

waaronder voor personeelsuitgaven voor het H.M.G. f 31.338.—, den Krijgsraad voor de Landmacht f 31.393.— en den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa f 11.084.—. Anders zal het wezen bij de geschetste reorganisatie: de militaire leden van de beide Militaire Gerechtshoven zullen evenals thans de militaire krijgsraadleden als zoodanig geenerlei bezoldiging ontvangen; het lidmaatschap vormt voor hen, anders dan thans voor de militaire leden van het H.M.G., geen zelfstandigen werkkring; en ook aan de rechterlijke ambtenaren, die bij die twee Hoven en hij de zes Krijgsraden militair-rechterlijke functiën zullen waarnemen, zal daarvoor geen vergoeding behoeven te worden toegekend.

In het hier ontworpen plan is slechts heel weinig wat nieuw, d.w.z. nog niet vroeger zoo of ongeveer zoo voorgesteld is. Trouwens op het door ons betreden terrein is gedurende lange jaren eigenlijk alles voorgesteld... behalve om de zaak te laten zooals zij is.

Zal onze landsregecring en ons parlement juist dien door niemand aanbevolen weg in hoofdzaak blijven volgen? Ik weiger het te gelooven.

Zeker, de lijdensgang van ons militair recht geeft geen stof tot een hoopvolle prognose; tusschen de regeeringsopdracht aan den Hoogleeraar van der Hoeven in 1886 en de inwerkingtreding van het schitterende resultaat van diens arbeid in 1923 lag — allerminst door de schuld van van der Hocvrn, die na een tweetal jaren zijn taak voortreifelijk volbracht had — een tijd langer dan het geheelc leven van Alexander de Groote. Een *algeheele* herziening van het *formeel* militair strafrecht werd sincls jaar en dag zeker niet minder wenschrlijk geacht — de partieele van 1912 werd uitdrukkelijk aangekondigd als te geschieden in afwachting van de algeheele herziening van het militair procesrecht — doch telkens uitgesteld o.a. omdat men eerst wilde afwachten het nieuwe Wb. van Sv., hetwelk inmiddels tot stand gekomen en alweer 10 jaar oud geworden is.

Bovendien ontveins ik mij niet hoe epineus een belangrijke wijziging van elke rechterlijke organisatie is; boven sprak ik over de lex-Godefroi; het ontwerp van dien Minister was het zesde in een reeks ontwerpen op eene rechterlijke organisatie in de jaren 1851—1861 ingediend: nadat achtereenvolgens de ontwerpen van vijf ministers (Nedermeyer van Rosenthal, Strens, Donker Curtius, van der Brugghen cn Root) zelfs niet de Eerste Kamer hadden bereikt, was Minister Godefroi gelukkiger. Hij zag zijn ontwerp door dc Tweede Kamer aangenomen, zelfs door de Eerste Kamer en wet worden, welke echter nimmer in werking trad; toch moesten in de 70er jaren nog een zevende en een achtste ontwerp, resp. van de Ministers Jolles en de Vries, volgen en tot niets leiden, aleer men het „non possumus" uitsprak en zijn toevlucht nam tot partieele wijziging der Wet op de regtcrlijke organisatie en het beleid der justitie.

En toch heb ik hoop! De bewogenheid van het heden en naaste verleden, de alleszins gerechtvaardigde bezorgdheid voor de toekomst moeten wel prikkelen tot daden, wel nopen tot handelen, waar in de rustiger jaren van voorheen overwegen en uitstellen nog verantwoord kon worden geacht.

Moge terwille van de justitie en onze weermacht, terwille dus van het Kederlandsche volk, die hoop niet ijdel blijken!

NASCHRIFT

Al heb ik slechts de hoofdlijnen willen trekken toch mag ik niet onvermeld laten onze militaire juristen, waaronder hier worden verstaan niet alleen de meesters in de rechten onder de officieren van land- en zeemacht, maar ook diegenen hunner, die in het bezit zijn van het belangrijke getuigschrift van meer uitgebreide kennis in rechtswetenschappen; zeer hoop ik, dat hun aantal, blijkens eene opgave in het M.R.T. 1934/35 eenigen tijd geleden reeds ongeveer 40 bedragende, nog zal groeien bij vermeerdering van de toekomstmogelijkheden voor hen. Daartoe nu zal de hierboven geschetste reorganisatie leiden. Immers er zullen een groot aantal militaire leden van de beide Militaire Gerechtshoven en van de 6 Krijgsraden benoemd moeten worden en verder zullen de militaire juristen uitnemende diensten kunnen bewijzen als officier, toegevoegd aan de met de verwijzing te belasten militaire autoriteit, als officier, die namens de militaire autoriteit de verhooren door den Krijgsraad-commissaris kan bijwonen, waarbij ik mij denk een voorschrift, krachtens hetwelk die officier te stellen vragen kan opgeven (cf. art. 185 Sv.) en als raadsman.

Wat de(n) Krijgsra(a)d(en) bij de zeemacht binnen het Rijk in Europa betreft ware m.i. nog verder te gaan en de mogelijkheid te scheppen om den bij uitstek deskundigen fiscaal te behouden: dit zoude in het door mij gedachte systeem kunnen geschieden door te bepalen, dat de dienst van den fiscaal (dat is dus de officier van justitie) kan worden waargenomen niet alleen door een substituut-officier van justitie ter plaatse, doch ook door een waarnemend officier van justitie, waartoe de aclvocaat-fiscaal bij het Militair Gerechtshof, binnen welks rechtsgebied de Krijgsraad is gelegen, kan aanwijzen een officier van administratie der zeemacht tevens zijnde meester in de rechten of doctor iuris (men vergelijke art. 6a R.O. en art. 96 P.I. H.M.G.). Men brdenke, dat ook bij aanvaarding van de hierboven voorgestane hervorming, welke buiten beschouwing laat de rechtspleging bij de zeemacht in Oost Indië, die officieren als fiscaal en secretaris bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja zullen hebben te fungeeren.

Wellicht zal men ten slotte t.a.v. het secretariaat van de Krijgsraden, ook van die der landmacht, eene regeling kunnen treffen analoog aan die thans geldende voor het griffierschap bij het

H.M.G. (art. 113 P.I. H.M.G.), zoodat een militair jurist als secretaris den Krijgsraad zal hebben bij te staan.

Welk een ruim terrein voor prettige en vruchtbare samenwerking tusschen burgers en militairen!

LITERATUUR.

Mr. H. van der Hoeven: ,,Opmerkingen o.a. over den militairen rechter voor de landmacht (Samenstelling, rechtsmacht, rechtspleging), in de vergadering der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap van 26 November 1875 en de discussie daarover ter vergadering van 11 Febr. 1876 (Verslag dier Vereeniging 1875/1876 resp. pag. 41 volg. en 193 volg.).

Praeadviezen en beraadslagingen in Handelingen der Nederlandsche Juristen-Vereeniging over 1881 (I bl. 174—269; II bl. 153—238).

G. J. W. Koolemans Beynen: ,,Bespreking van vraagpunten betreffende de militaire rechtspraak", ter vergadering der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap d.d. 28 Februari 1883 (Verslag dier Vereeniging 188211883 pag. 236 volg.).

P. P. C. Collette: ,,Herziening van het formeel militair-strafrecht, mede in verband met de Deutsche-Militar-Strafgerichtsordnung van het jaar 1898" (Verslag dier Vereeniging l89811899 pag. 236 volg.).

Mr. G. H. van Bolhuis: „De strafrechtspleging bij de Nederlandsche Zeemacht". Verslag der Marine-Vereeniging. Jaargang 189711898.

Praeadviezen en beraadslagingen in Handelingen der Nederlandsche Juristen-Vereeniging over 1900 (I bl. 152—403; II bl. 99—192).

Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman: ,,Militaire rechtspraak" in Tijdschrift voor Strafrecht. Deel XIII (1900) pag. 315 volg.

J. J. C. van Dijk: ,,Militaire Rechtspleging" in „De militaire Spectator". Nieuwe Serie, 69e jaargang (1900) pag. 72 volg. met naschrift op pag. 130.

P. P. C. Collette: „Ook voor tijd van vrede moet eene afzonderlijke strafrechtspraak voor militairen behouden blijven; zij behoort zich uit te strekken tot alle delicten". Verslag der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap 1900/1901 pag. 470 volg.

Mr. A. C. Wesenhagen: ,,De rechtstoestand van den militair in Nederland". 's Hage 1902.

Mr. F. A. van Engen: ,,Militaire rechtspleging". Acad. Proefschrift. Utrecht 1903.

„Afschaffing van Krijgsraden". Pro: Henri van der Mandere, contra: C. A. Prins. Baarn 1910.

Mr. J. P. van Rossum Jr.: ,,Het Wetsontwerp tot wijziging van de Rechtspleging bij de Zeemacht", Acad. Proefschrift. Leiden 1912.

Mr. R. van Woelderen: Revisie in strafzaken ook voor militairen? in Tijdschrift voor Strafrecht Deel XXV (1914) pag. 158 volg.

„Les conseils de guerre" par Paul Meunier. Paris 1919.

P. J. van Munnekrede: „De militaire justitie bij het leger in oorlogs- en in vredestijd". Rede gehouden in de openbare algemeene vergadering van de Algemeene Roomsch Katholieke Officieren-vereeniging te Breda op 26 October 1932 en later herhaald te 's-Gravenhage. Opgenomen in het Maandblad dier Vereeniging November 1933; ook te vinden in Militair-Rechtelijk Tijdschrift. Deel XXX (1934—1935) pag. 17 volg.

Eberhard Schmidt: „Militärstrafrecht" in Enzyklopadie der Rechts- und Staatswissenschaft, Berlin 1936.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking (ex art. 15 R.L.) dd. 27 December 1935.

President: Mr. Dr. C. J. H. Schepel.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. E. Jellinghaus.

Als bestuurder van een rijwiel rijden op een gedeelte van den openbaren weg dat voor het berijden met rijwielen in beide richtingen gesloten is verklaard.

Het belang der Justitie eischt dat de rechter in deze zaak beslist, aangezien de uitspraak afhangt van de vraag of de betrokkene zich kan beroepen op bevrijdende omstandigheden, welke zijn strafbaarheid uitsluiten, zijnde dit een juridische vraag van zoodanigen aard, dat zij aan het oordeel van den rechter moet worden onderworpen.

Verwijzing naar den militairen rechter, waartoe de garnizoenscommandant in strijd met het advies van den auditeur-militair geen termen vond, alsnog, overeenkomstig de door den A.-M. in zijn advies geformuleerde telastelegging, bepaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen het schrijven dd. 21 November 1935, Nr. 1738 R., van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's Hertogenbosch, waarbij deze autoriteit op grond van den inhoud van een proces-verbaal d.d. 21 September 1935 op ambtseed opgemaakt door Levinus Rakker, sergeant bij de Groep Breda, Onderafdeeling Breda, van de 3de Afdeeling Politietroepen, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, ten laste van den sergeant-majoor-instructeur J. J. B., dienende bij het 14de Regiment Infanterie, in garnizoen te Bergen op Zoom, destijds gedetacheerd te Breda, den Garnizoens-Commandant te Breda heeft geadviseerd, dezen onderofficier naar den Krijgsraad te verwijzen ter zake, dat hij op of omstreeks 16 September 1935. des voormiddags omstreeks 8.20 te Teteringen als bestuurder gezeten op een rijwiel, daarmede heeft gereden op het gedeelte van den openbaren rijweg, den Rijksweg Gorinchem-Breda, dat is gelegen tusschen KM. 25.064 en KM. 29.300, welk weggedeelte in het belang van de vrijheid en de veiligheid van het verkeer bij beschikking van den Minister van Waterstaat van 27 Januari 1931, No. 429, voor het berijden met rijwielen in beide richtingen gesloten is verklaard, welke geslotenverklaring is aangeduid door waarschuwingsborden van het door den Minister van Waterstaat vastgestelde model;

Gelezen wijders het schrijven d.d. 7 December 1935, nr. 212 R., van den Garnizoens-Commandant te Breda, inhoudende diens beschouwingen nopens bovenvermeld proces-verbaal, strekkende tot niet-verwijzing van den sergeant-majoor-instructeur **J. J.** B. naar den Krijgsraad. zoomede het schriftelijk verzoek d.d. 4 December 1935, nr. 1738 R., van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's Hertogcnbosch, om, nu de Garnizoens-Commandant geen termen vindt de bedoelde zaak naar den Krijgsraad te verwijzen, terwijl hij, Auditeur-Militair, van meening is dat het belang der Justitie verwijzing vereischt, het Hoog Militair Gerechtshof overeenkomstig het bepaalde in artikel 15 van de Rechtspleging bij de Landmacht daarover te doen beslissen;

Gelet op het te dezer zake uitgebrachte advies d.d. 21 December 1935, nr. 1846, van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat het belang der Justitie eischt, dat de rechter beslist inzake het feit, omschreven in het advies tot verwijzing naar den Krijgsraad, aangezien de uitspraak afhangt van de vraag, of de betrokkene zich kan beroepen op bevrijdende omstandigheden, welke zijn strafbaarheid uitsluiten, zijnde dit een juridische vraag van zoodanigen aard, dat zij aan het oordeel van den rechter moet worden onderworpen;

Gezien artikel 15 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Bepaalt, dat verwijzing naar den militairen rechter van den sergeant-majoor-instructeur **J. J.** R. zal plaats hebben ter zake, dat hij .... enz. (zie boven).

Bepaalt voorts, dat afschrift van deze beschikking zal worden gezonden aan den Garnizocns-C'omniandant te Breda, aan den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht te 's Hertogenbosch en aan den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht [1]).

Krijgsraad voor de Landmacht te 's Hertogenboseh.

Vonnis van 10 Maart 1936. [2])

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoors J. Polvliet en E. P. H. Haan; Eerste-Luitenants E. A. Brongers en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Zie de hiervóór opgenomen beschikking van het H.M.G. van **27** *December 1935.*

Het als bestuurder van een rijwiel een weg berijden, welke ingevolge art. 8 *en met inachtneming van het bepaalde bij art. 10 van*

[1]) Zie verder het hierna opgenomen vonnis van **10** Maart **1936.**
Red. **M.R.T.**

[2]) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 17 April **1936** bevestigd.

het Motor- en Rijwielregiement voor het verkeer met rijwielen in beide richtingen is gesloten. Straf 50 cent geldboete.

Beklaagde's verweer, ais zoude hij hebben gehandeld ter uitvoering van een ambtelijk bevel verworpen. vermits hem niet bevolen was den troep op zijn rijwiel zittende te volgen.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens **J.** J. B., oud 46 jaar, geboren te Vlissingen, sergeant-majoor-instructeur bij de Tirailleur-compagnie van het 14de Regiment Infanterie, te Bergen op Zoom, destijds gedetacheerd te Breda, beklaagde en gerequireercle in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 6 Juni 1906 vrijwillig is verbonden als soldaat, op **1** Mei 1927 is bevorderd tot sergeant-majoor-instructeur en op 15 Februari 1934 is overgeplaatst bij het 14e Regiment Tnfanterie;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 28 Februari 1936 betcekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij .... enz. (Zie de hiervóór opgenomen beschikking van het H.M.G. van 27 December 1935).

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 16 September 1935 des voormiddags omstreeks 8.20 uur te Teteringen als bestuurder van een rijwiel heeft gereden op het gedeelte van den openbaren rijweg, den Rijksweg Gorinchem-Breda, dat is gelegen tusschen KM. 25.064 en KM. 29.300; dat hij aanvankelijk op het rijwielpad heeft gereden en ter plaatse, waar hij het onderdeel, waartoe hij behoorde, ingehaald had, het rijwielpad heeft verlaten, ten einde zich bij den waarnemend-Commandant te kunnen melden; dat de Commandant hem toevoegde: ,,Sluit maar achter aan den troep aan''; dat hij hieraan heeft voldaan; dat daarbij niet is gezegd, dat hij moest volgen, zittend op zijn rijwiel;

dat hij zich van af dat oogenblik beschouwde als onderdeel van de colonne en daardoor niet het recht had de colonne te verlaten om op het rijwielpad te gaan rijden;

O. dat in het proces-verbaal d.d. 21 September 1935 onder nr. 159 op den ambsteed opgemaakt door L. Bakker, sergeant der 3de Afdeeling Politietroepen, groep Breda, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter, o.m. staat gerelateerd:

dat relatant op 16 September 1935 des vóórmiddags omstreeks 8.20 uur heeft gezien, dat een persoon, sergeant-majoor-instructeur

der Infanterie, als bestuurder was gezeten op een rijwiel en daarmede buiten noodzaak voortreed over het Rijkswegvak van den openbaren rijweg, den Rijksweg Breda-Gorinchem, gelegen tusschen K.M. 25.064 en K.M. 29.300 onder de gemeente Teteringen, welk weggedeelte voor het algemeen rijverkeer is bestemd, doch in het belang van de vrijheid en de veiligheid van het verkeer bij Besluit van den Minister van Waterstaat van 27 Januari 1931, nr. 18, gesloten is verklaard voor het verkeer met rijwielen in beide richtingen; dat aan de westzijde van het Rijkswegvak een in behoorlijken staat verkeerend rijwielpad aanwezig is, aangeduid door waarschuwingsborden, waarvan het model door den Minister van Waterstaat is vastgesteld; dat bedoelde wielrijder op zeer korten afstand achter een marcheerende colonne Infanterie reed, komende uit de richting Breda en gaande in de richting Oosterhout; dat bedoelde wielrijder desgevraagd opgaf genaamd te zijn: ,,Jacobus Johannes R., geboren te Vlissingen 5 September 1889, sergeant-majoor-instructeur der Infanterie, behoorende tot de Tirailleur-compagnie van het 14e Regiment Infanterie te Bergen op Zoom, thans verblijf houdende in het Kampement Chassée-Kazerne te Breda", — zijnde beklaagde — en verklaarde als wielrijder te zijn ingedeeld en de colonne niet uit eigen beweging te mogen verlaten;

0. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan;

0. dat het verweer van beklaagde, als zoude deze gehandeld hebben ter uitvoering van een ambtelijk bevel, door den Krijgsraad wordt verworpen, vermits hem niet bevolen is den troep op zijn rijwiel zittende te volgen;

Gezien de artikelen 2 en 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 2 en 28 der Motor- en Rijwielwet, 1, 8, 10, 11, 73 en 88 van het Motor- en Rijwielreglement, juncto het Besluit van den Minister van Waterstaat van 27 Januari 1931, nr. 18, en artikel 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: ,,het als bestuurder van een rijwiel een weg berijden, welke ingevolge artikel 8 en met inachtneming van het bepaalde bij artikel 10 van het Motor- en Rijwielreglement voor het verkeer met rijwielen in beide richtingen is gesloten;

Veroordeelt den beklaagde tot eene geldboete van vijftig cent. bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door één dag hechtenis.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 24 Maart 1936.

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Majoors J. Polvliet en E. P. H. Haan, kapitein B. P. F. van Driel en eerste-luitenant E. A. Brongers.

Diefstal van een paar beenkappen en van een paar rijgschoenen, toebehoorende aan andere dietzstplichtigen, op een kamer der kazerne waarop beklaagde met die militairen gelegerd was.

De door den Krijgsraad aan de feiten gegeven qualificatie „diefstal, tweemaal gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbare feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken", wordt in appèl door het H.M.G. vernietigd en gewijzigd in „diefstal, tweemaal gepleegd". De straf, 14 dagen gevangenisstraf onvoorwaardelijk wordt door het Hof voorwaardelijk opgelegd. Proeftijd 2 jaren.

Voor al het overige het vonnis bevestigd.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens A. M., oud 21 jaar, geboren te Uithuizermedeii, gewoon dienstplichtig soldaat van het Remontedepôt te Milligen, thans met groot verlof te Leermens (gem. 't Zand) beklaagde en gerequirecrde in persoon;

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stuklien, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat blijkens overgelegd extract-stamboek de beklaagde op 4 October 1934 is ingelijfd bij het Ie Regiment Huzaren en op 28 December 1935 met groot vrrlof is vertrokken;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 17 Maart 1936 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat hij in of omstreeks het einde der maand December 1935 te Milligen, gemeente Apeldoorn, op de kamer der kazerne waarop hij met na te noemen militairen gelegerd was, heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een paar beenkappen, toebehoorende aan den dienstplichtigen soldaat Klein-Molenkamp en een paar rijgschoenen toebehoorende aan den dienstplichtigen soldaat Haarsma, welke goecleren althans toebehoorden aan anderen dan aan hem, beklaagde:

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekent zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt;

dat hij was gelegerd op kamer 0 van de kazerne van het Remontedepôt te Milligen, alwaar ook gelegerd waren Seegers en Klein-Molenkamp; dat hij op 28 December 1935 met groot verlof zou gaan; dat hij lage schoencn had en met hooge schoenen niet groot verlof wilde gaan; dat hij op het kastje van Seegers een paar hoogr burgerschoenen zag staan; dat hij op Vrijdag 27 December 1935 die schoenen wegnam en aantrok; dat hij op 28 December 1935 Seegers tegenkwam, die tegen hem zeide, dat hij die schoenen niet mocht medenemen, doch ze terug moest zetten en dat ze van Haarsma waren; dat hij ook de beenkappen op Vrijdag 27 December 1935 heeft weggenomen uit den haverzak van Klein-Molenkamp; dat hij van plan was, zoodra hij thuiskwam van zijn tien dagen hechtenis, de schoenen en beenkappen terug te sturen;

O. dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1°. F. Haarsma, 20 jaar, gew. dienstpl. soldaat Remontedepôt te Milligen:

dat hij gelegerd was op kamer O in de kazerne te Milligen; dat hij een paar rijgschoenen, die geheel zijn eigendom waren, in bewaring had gegeven aan den dienstplichtige Seegers, die naast hem was gelegerd;

dat hij aan Seegers geen toestemming had gegeven die schoenen aan een ander in gebruik te geven, terwijl hij ook niemand anders toestemming had gegeven die schoenen weg te nemen;

2°. E. J. Seegers, 20 jaar, gew. dienstpl. soldaat te Milligen:

dat hij gelegerd was in de kazerne van het Remontedepôt te Milligen op kamer 0; dat hij op 28 December 1935 te ongeveer 7 uur zag, dat beklaagde een paar rijgschoenen aan had. die toebehoorden aan getuige Haarsrna en welke hij, getuige, voor dezen in bewaring had; dat hij tegen beklaagde zcide, dat deze die schoencn rnoest uittrekken; dat , toen hij, getuige, om 12 uur na afloop van den dienst op de kamer kwam, de schoenen niet op het kastje stonden;

dat beklaagde intusscheri met groot verlof was vertrokken en hij, getuige, die vermissing den volgenden dag aan Haarsma heeft gezegd;

3°. A. J. Klein-Molenkamp, 20 jaar, gew. dienstpl. soldaat bij het Remontedepôt te Milligen:

dat hij gelegerd was op kamer 0 in de kazerne te Milligen; dat hij op 29 December 1935 des middags te ongeveer 12 uur bemerkte, dat zijn beenkappen niet meer in zijn haverzak waren, die onder zijn kastje hing; dat die beenkappen zijn eigendom waren en hij aan niemand toestemming heeft gegeven om zijn beenkappen weg te nemen;

O. dat de Krijgsraad beklaagdc's verweer, dat hij van plan was

de beenkappen en schoenen terug te sturen, als zijnde ongeloofwaardig verwerpt;

O. dat — nu het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem ten laste gelegde heeft begaan, niet dien verstande, dat beenkappen en schoenen toebehoorenden aan de in de telasteleggirig genoemde personen;

Gezien de artt.: 2, 60 en 62 Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 10, 44, 57, 84 en 310 Wetboek van Strafrecht, 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen bierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: diefstal, tweemaal gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbare feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van veertien dagen.

Dit vonnis is bij sententie van het H.M.G. van 8 Mei 1936 hevestigd, behalve wat betreft de qualificatie, welke is gewijzigd in: ,,diefstal tweemaal gepleegd", en wat betreft de straf, welke door het Hof voorwaardelijk is opgelegd. Proeftijd 2 jaren.

Men vergelijke nog het vonnis van den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch van 12 Mei 1936, M.R.T. XXXII, 160, waarbij de Krijgsraad zich blijkbaar, wat betreft de toepassing van art. 44 W. v. S., bij de jurisprudentie van hef H.M.G. heeft aungesloten.

Red. M.R.T.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 15 Juli 1936.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: kapitein-luitenant ter zee H. Spits, officier van administratie 1e klasse A. J. Poll, luitenants ter zee 1e klasse Jhr. N. J. C. Versluys en P. J. G. Huijer.

Als militair opzettelijk een meerdere door eenige feitelijkheid beleedigen (spuwen van een schildwacht tegen diens hoofd en schouder) Art. 110 j° art. 128 W.v.M.S.

De Zeekrijgsraad te Willemsoord,

In de zaak van den Fiskaal tegen: B., zeemilicien-stoker der 2de klasse, oud 20 jaren, geboren te Winterswijk, gerequireerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad, dd. 1 Juli 1936, No. 6146 Int.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad, dd. 4 Juli 1936, No. 6146 Int., en het aan den voet van dat bevel aan den beklaagde telastegelegde:

dat hij, dienende als zeemilicien-stoker der 2de klasse, op den 14en Juni 1936 aan boord van Hr. Ms. ,,Gelderland", liggende te den Helder, opzettelijk zijn meerdere, den zeemilicien-stoker E. H. Kostons door eenige feitelijkheid heeft beleedigd, door opzettelijk dezen, die toen, voorzien van een band, waarop het woord ,,schildwacht" was geplaatst, welken band deze aan den linkerbovenarm droeg, aan boord van genoemden bodem op post of uitkijk was geplaatst, tegen diens hoofd en/of op diens schouder te spuwen;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding. dd. 4 Juli 1936, waarbij bovenstaand bevel en de daarop gestelde telastlegging zijn beteekend aan den beklaagde en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Zeekrijgsraad op Woensdag 15 Juli 1936 des namiddags ten 1½ ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van cisch door den Fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde en veroordeeling deswege van hem tot eene gevangenisstraf voor den tijd van een maand;

O., dat het extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 28 Februari 1936 is opgekomen voor den werkelijken dienst als stoker der 3e klasse z/m voor den tijd van 8 maanden en dat hij thans nog als stoker der 2e klasse z/m dient;

O., dat heeft verklaard de getuige:

E. H. Kostons, zeemilicien-stoker der 3e klasse: dat hij op 14 Juni 1936 aan boord van Hr. Ms. ,,Gelderland" liggende te den Helder, als schildwarht op post werd geplaatst, om den linkerbovenarm voorzien van een band waarop het woord ,,schildwacht"; dat boven zijn standplaats rumoer werd gemaakt en dat hij zag en hoorde dat in zijn nabijheid slapende korporaals er door gehinderd werden: dat hij de zich boven hem bevindende personen aanmaande stil te zijn, waarop de beklaagde hem toevoegde: ,,Als je niet weggaat, dan zal ik je op je hoofd spuwen" en toen hij staan bleef, hem opzettelijk tegen zijn rechteroor en schouder spoog;

O., dat de beklaagde heeft verklaard;

dat hij is R., oud 20 jaren, geboren te Winterswijk, dienende als zeemilicien-stoker der 2e klasse aan boord van Hr. Ms. „Gelder-

land"; dat hij op 28 Februari 1936 is opgekomen in werkelijken dienst als zeemilicien-stoker der 3e klasse;

dat hij dient als zeemilicien-stoker der 2e klasse aan boord van Hr. Ms. „Gelderland", liggende te den Helder; dat hij op 14 Juni 1936 aan boord van genoemd schip zich ontkleedde met anderen. waarbij werd gelachen en gepraat, waarop de schildwacht zeemilicien-stoker Kostons, voorzien van den schildwachtband aan den linkrrbovenarm, tot stilte aanmaande; dat hij toen opzettelijk dien schild acht op zijn schouder heeft gespogen;

O.,dat door de verklaring van den getuige en die van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen met beklaagdes schuld er aan hetgeen hem is ten laste gelegd, met dien verstande dat hij den schildwacht tegen hoofd en schouder heeft gespogen;

O., dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificerrd: als militair opzettelijk een meerdere door eenige feitelijkheid beleedigen;

O., dat een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband met de omstandigheden waaronder het is begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen 1, 60. 62, 110, 128 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 185, 189 en 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagdes schulcl er aan hetgeen hem is ten laste gelegd gelijk hooger overwogen en qualificeert het bewezen verklaarde als boven vermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken.

(In dit vonnis is berust. Red. M.R.T.).

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandseh-Indië.

Sententie van **28** Februari 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, Mr. H. TV. van Nieuwenhuizen en hoofdofficier van administratie der 2e klasse J. Rotgans (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. J. G. Binddingh de Voogt.

1°. Het zich in kennelijken staat van dronkenschap op den openburen weg bevinden. 2°. Mishandeling. 3°. Straatschenderij. 4°. Huisvredebreuk.

De ter zake van hef sub 2° en 4° vermelde door den Krijgsraad voorwaardelijk opgelegde gevangenisstraf van één maand door het H.M.G. gewijzigd in onvoorwaardelijk, daar het Hof bijzonderlijk

de mishandeling van een politieagent van zoodanig ernstigen aard acht, dat, mede in aanmerking genomen beklaagde's strafregister, voor toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling geen termen aanwezig zijn.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal hij den Zeekrijgsraad te Soerabaja ratione officii, appellant, en N., stamboeknummer ...., oud 21 jaren, geboren te Wateringen, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als tamboer der 2e klasse bij den „Onderzeedienst" in Nederlandsch-Indië, beklaagde-geappèlleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 21 Januari 1936, waarvan appèl, waarbij beklaagde, met vrijspraak van het hem meer of anders telastegelegde, ter zake van het hem overigens telastegelegde [1]) is schuldig ver-

---

[1]) De telastelegging luidde:

„dat hij op den 22sten September 1935 des namiddags omstreeks half drie „te Soerabaja:

a. „zich op den openbaren weg, de Niasstraat, heeft bevonden in kenlijken „staat van dronkenschap verkeerende

en

„toen aldaar aan een zich op *dien weg bevindenden voetganger, die een „rijwiel aan de hand vervoerde, baldadiglijk dat rijwiel heeft ontrukt „en op het wegdek heeft geworpen, waardoor nadeel kon worden teweeg- „gebracht;*

b. „opzettelijk den inlandschen agent van politie der 2de klasse dienst „doende bij de Algemeene Politie te Soerabaja, Wongsodihardjo bin „Sokosendjojo, die — in uniform gekleed — aldaar op ronde was, ge- „welddadig een slag of stomp in het gezicht, ter hoogte van het rechter- „oog, heeft gegeven waardoor genoemde agent ter plaatse pijnlijk werd „getroffen;

c. „opzettelijk en wederrechtelijk, althans baldadiglijk een op het aan den „openbaren weg grenzende erf van het perceel Niasstraat 7a staanden „bloempot, toebehoorende aan Achmad Darwis, althans aan een ander „dan aan hem, beklaagde, heeft vernield of beschadigd waardoor nadeel „kon worden teweeggebracht;

d. „in de woning gelegen op het perceel Niasstraat 7a in gebruike bij „Achmad Darwis, althans bij een ander dan bij hem — beklaagde —, „wederrechtelijk is binnengedrongen, immers zich den toegang tot die „woning heeft verschaft door gewelddadig tegen een met een grendel „afgesloten toegangsdeur van die woning te schoppen en te trappen, „tengevolge waarvan de afsluiting van die deur is bezweken."

Hiervan is het sub *a* gecursiveerde gedeelte niet bewezen verklaard „aangezien ten deze slechts over één beëedigde getuigenverklaring wordt beschikt".

Wat het sub *c* telastegelegde betreft, overwoog de Krijgsraad dat „niet gebleken is dat beklaagde's opzet gericht was op vernieling of beschadiging, doch wel dat zijn opzet op baldadigheid was gericht en dat door zijne handeling, die plaats vond op het voorerf van het aan den openbaren weg gelegen perceel Niasstraat *7a* de veiligheid op dien weg werd bedreigd."

Red. M.R.T.

klaard aan: Z. ,,Het zich in kennelijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden": II. ,,Mishandeling"; III. ,,Straatschenderij" en IV. ,,Huisvredebreuk[w] en is veroordeeld terzake van het feit sub I tot *tien gulden* geldboete, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door eene hechtenis voor den tijd van 10 dagen, terzake van het feit sub III tot *tien gulden* geldboete, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door eene hechtenis voor den tijd van 10 dagen en terzake van de feiten sub II en TV tot erne gevangenisslraf voor den tijd van *één maand,* met bevel, dat deze gevangenisstraf niet zal worden tenuitvoergelegd tenzij de krijgsraad later mocht gelasten, op grond dat de beklaagde voor het einde van een proeftijd van *één jaar* zich aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, of, militair zijnde, zich schuldig heeft gemaakt aan een krijgstuchtelijk vergrijp vallende onder artikel *2* No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is. of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2 No. 2—6 van die wet;

Gelet op de door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad ie Soerabaja op 29 Januari 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 14 Februari 1936 en het relaas van beteekening daarvan cld. 18 Februari 1936;

Gehoord den door den Advocaat-Piskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 28 Februari 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië met ontvangst van het appèl. het vonnis a quo zal bevestigen:

O.. dat beklaagde tot zijn raadsman heeft gekozen den Officier van Administratie der 2de klasse S. D. Duijverman, doch deze wegens vertrek naar Nederland verhinderd is geworden beklaagde ter terechtzitting bij te staan, weshalve hem door 's Hofs President is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. J. G. Buddingh de Voogt, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O. dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht beklaagde op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, met vrijspraak van een onderdeel daarvan, aan het hem telastegelegde heeft schuldig verklaard en die feiten juist heeft omschreven, [1]) doch het Kof zich niet geheel kan vereenigen met de beslissing omtrent de opgelegde straffen;

O., dal het Hof bijzonderlijk de mishandeling van den agent van politie 2de klasse Wongsodihardjo acht van zoodanig ernstigen aard. [2]) dat, mede in aanmerking genomen beklaagde's strafregis-

[1]) De qualificatie ,,huisvredebreuk[y] lijkt ons toch in het W.v.S. niet bekend, al is dit woord de gebruikelijke naam voor het misdrijf van art. 138.

[2]) De bedoeling zal wel zijn, dat het *feit,* mishandeling van een agent van politie door een militair, van zoo ernstigen aard is, niet dat die mishandeling zelve i.c. zoo ernstig was. Red. M.R.T.

ter, voor toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling geen termen aanwezig zijn;

dat het College bij de strafbepaling in aanmerking wil nemen beklaagde's jeugd en de omstandigheid, dat hij de feiten in dronkenschap heeft gepleegd, moetende nochtans uit het feit, dat beklaagde kort na het plegen der feiten een vrij volledig relaas van het gebeurde aan de politie heeft kunnen geven, worden afgeleid, dat hij niet zoo dronken was als hij heeft opgegeven;

dat termen zijn voorgekomen, van den tijd, door beklaagde in arrest doorgebracht, hem 14 dagen als straftijd toe te rekenen;

Gezien de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen met uitzondering van art. 13 van het Wetboek van Militair Strafrecht en de artt. 14 *a* en *b* van het Wetboek van Strafrecht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshoí in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 21 Januari 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, voorzoover daarbij is bepaald, dat de opgelegde straf niet zal worden ondergaan, tenzij de Zeekrijgsraad later anders zal gelasten op grond dat beklaagde zich binnen den proeftijd van één jaar aan een st afbaar feit of, militair zijnde, aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallend onder art. 2, No. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is. of aan een krijgstuchtelijk vergrijp. vallende onder art. 2, No. 2—6 van die wet, heeft schuldig gemaakt;

Bepaalt. dat van den tijd, door beklaagde in arrest doorgebracht, hem 14 dagen als straf zal worden toegerekend;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 20 Maart 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, Mr. H. W. van Nieuwenhuizen en hoofdofficier van administratie der 2e klasse J. Rotgans (plv.).

Als sergeant van de week onvoldoende contrôle uitgeoefend op den dienst van de kamerwachten, xulks onder verzachtende omstandigheden.

De Krijgsraad heeft terecht het beroep gedeeltelijk qegrond verklaard. de oorspronkelijke strafreden gewijzigd en de straf verminderd, echter aan de nieuwe straf ten onrechte de benaming gegeven: „mondelinge berisping"; dit moet zijn „berisping"; de straf „mondelinge berisping" bestaat niet, wordt immers niet vermeld in artt. **3,** *4 en 5 W. v. K. Weliswaar bepaalt art. 6 dat*

een berisping mondeling of schriftelijk kan worden toegediend, doch deze wetsbepaling heeft niet de strekking strafsoorten te scheppen, doch slechts, evenals de daarop volgende in § III opgenomen artikelen, regelen te stellen ten aanzien van de tenuitvoer-Zegging der in de voorgaande artikelen limitatief opgesomde straffen.

Nu klager reeds een zwaarder straf, 4 dagen licht arrest, heeft ondergaan en mitsdien kan worden aangenomen, dat het met de straf van „berisping" beoogde doel, t.w. dat den delinquent het onkrijgstuchtelijke in zijn gedrag onder het oog wordt gebracht, i.c. is bereikt, kan de tenuitvoerlegging van de berisping achterwege blijven.

De gewijzigde straf en strafreden zullen worden ingeschreven in klagers strafboek in stede van die waarover beklag onder vermelding van de desbetreffende beschikkingen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Gezien de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. 6 Februari 1936, waarbij het beklag van den klager S., algemeen stamboeknummer ...., oud 38 jaren, geboren te 's Gravenhage (Z.H.), laatstelijk dienende als Europeesch sergeant bij het 1ste Bataljon Infanterie te Magelang, over de straf van „vier dagen licht arrest" met de omschrijvende reden: „Als sergeant van de week onvoldoende contrôle uitgeoefend op den dienst van de kamerwachten", hem opgelegd op den 25sten November 1935 door zijn Compagniescommandant, den Kapitein der Infanterie G. C. M. Kerkkamp, welke straf en atrafreden door den Chef van den strafoplegger, den Majoor der Infanterie P. Scholten, Commandant van het 1ste Bataljon Infanterie te Magelang, zijn gehandhaafd, *gedeeltelijk gegrond is verklaard,* met wijziging van de straf en strafreden, zooals deze zijn gehandhaafd door den Chef van den strafoplegger en met oplegging van in stede van „vier dagen licht arrest" de straf van „mondelinge berisping", met bepaling, dat de strafreden zal luiden: „Als sergeant van de week onvoldoende contrôle uitgeoefend op den dienst van de kamerwachten, zulks onder verzachtende omstandigheden", met last, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking;

Nog gezien de stukken van den proccsse;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en het Hof zich ook met de door den Krijgsraad genomen beslissing kan verecnigen;

dat evenwel 's Krijgsraads beschikking wijziging behoeft ten aanzien van de benaming der opgelegde straf;

O. te dien aanzien:

dat de door den Krijgsraad opgelegde straf van „mondelinge berisping" niet bestaat. immers niet wordt vermeld in de artikelen **3,** 4 en 5 van het Wetboek van Krijgstucht;

dat weliswaar art. 6 van genoemd wetboek bepaalt, dat een be-

risping mondeling of schriftelijk kan worden toegediend en te dien aanzien enkele regelen stelt. doch deze wetsbepaling niet de strekking heeft, strafsoorten tc scheppen, doch slechts, evenals de daaropvolgende in afdeeling I van § III opgenomen wetsartikelen, regelen te stellen ten aanzien van de tenuitvoerlegging der in de voorgaande artikelen limitatief opgesomde straffen;

dat mitsdien op de gronden en middelen, in 's Krijgsraads beschikking genoemd, welke het Hof overneemt, de aan klager opgelegde straf van „vier dagen licht arrest" behoort te worden gewijzigd in die van „berisping";

O., dat, aangezien klager ter zake van het onderwerpelijke feit reeds een zwaardere straf heeft ondergaan en mitsdien kan worden aangenomen, dat het met de straf van „berisping" beoogde doel, te weten, dat den delinquent het onkrijgstuchtelijke in zijn gedrag onder het oog wordt gebracht, in casu ten aanzien van klager reeds is bereikt, de tenuitvoerlegging van de berisping in verband met het bepaalde bij artikel 70, 2de lid, van meergenoemd wetboek achterwege kan blijven;

Gelet op artikel 68 van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende:

Vernietigt de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. 6 Februari 1936, op het onderwerpelijk beklag genomen, ten aanzien van de opgelegde straf;

Wijzigt de straf van „vier dagen licht arrest", zooals die door den Chef van den strafoplegger is gehandhaafd, in „berisping";

Bepaalt, dat deze straf geacht moet worden bereids te zijn tenuitvoergelegd door het ondergaan der bij deze beschikking gewijzigde zwaardere straf;

Keurt overigens 's Krijgsraads beschikking goed;

Beveelt, dat de gewijzigde straf en strafreden zullen worden ingeschreven in klagers strafboek in stede van die waarover beklag onder vermelding der betrekkelijke beschikking.

De door het Indische H. M. G. in bovenstaande beschikking gegeven beslissing betreffende de benaming van de straf van berisping lijkt ons wel wat àl fe formeel. Zij is ook in strijd met de in Nederland bestaande gewoonte, (Zie bijv. laatstelijk de beschikking van het H. M. G. van 18 October 1935, M. R. T. XXXI, 492) en de hier te lande geldende voorschriften (Zie daaromtrent Aanhangsel Regl. Inw. dienst Kon. landm. Deel A. blz. 40). Verg. ook nog onze opmerkingen in M. R T. XXIV, 366

Wie moet nu na beklag beslissen hoe de straf van „berisping" zal worden ten uitvoer gelegd? Wenschelijk zal het o.i. in elk geval zijn, en wellicht ligt dit ook in de bedoeling, dat het Hof, in het dictum zijner beschikking waarbij het de straf van „berisping" oplegt, tevens bepaalt op welke wijze die straf alsdan zal worden ten uitvoer gelegd. *Red. M. R. T.*

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 24 April 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. kolonel-tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn. Mr. H. W. van Nieuwenhuizen en hoofdofficier van administratie der 2e klasse J. Rotgans, (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. 3. R. L. Jansen.

Raadsman: luitenant ter zee der 1e klasse Mr. M. W. Mouton.

Veroordeeling van een officier tot 6 welen hechtenis wegens: a. *Het aan xijn schuld den dood van een ander te wijten hebben; b. Het aan zijn schuld te wijten hebben dat een ander zwaar lichamelijk letsel bekomt.*

Naar aanleiding van een door beklaagde in hooger beroep aangevoerd, geheel nieuw verweer heeft het H.M.G. een nader onderzoek gelast.

Conclusie deskundige slechts ten deele overgenomen.

Beklaagde heeft met eene snelheid gereden, welke onder alle omstandigheden, doch zeker in verband met zijne geringe emnring in het autorijden, onverantwoordelijk was. Het ongeval is aan xijn onvoorzichtig en roekeloos rijden, mitsdien aan zijne schuld te wijten.

Met instemming van het Hof, den advocaat-fiskaal en den beklaagde heeft de raadsman, die bij de hervatting van het onderzoek door ambtsbezigheden verhinderd was om op de terechtzitting aanwezig te zijn, de verdediging schriftelijk ter kennis van het college gebracht bij nadere memorie, na van het verhandelde op die terechtzitting op de hoogte te zijn gesteld.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, apèllant tevens geapèlleerde, en H., oud 32 jaren, geboren te Rotterdam, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Officier van den Marinestoomvaartdienst der 2dc klasse bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië te Soerabaja, beklaagde-geappèlleerde tevens apèllant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeckrijgsraad tr Socrabaja, gewezen en uitgesproken op den 21sten Februari 1936, waarvan appèl, bij

welk vonnis het den beklaagde telastegelegde [1]) wettig en overtuigend is bewezen verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan: *a.* „Het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben" en b. „Het aan zijn schuld te wijten hebben dat een ander zwaar lichamelijk letsel bekomt" en deswege is veroordeeld tot hechtenis voor den tijd van zes weken;

Gelet op dc zoowel door den beklaagde als door den Fiskaal bij voornoemden Krijgsraad op 25 Februari 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis, alsmede op de door beklaagde op 9 Maart 1936 ter 's Hofs Griffie ingediende memorie van appèl ddo. 6 Maart 1936;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 5 Maart 1936 en hek relaas van beteekening daarvan ddo. 7 Maart d.o.v.;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 3 April 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandscb-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal brvestigen;

Gehoord den beklaagde in zijn middelen van verdediging;

Nog gelet op de door beklaagde's raadsman, den Luitenant ter der 1ste klasse Mr. M. W. Mouton, ter terechtzitting in hooger beroep ddo. 20 Maart 1936 overgelegde nadere memorie van verdediging en op de aanvullende memorie, door dien raadsman op 16 April 1936 ter 's Hofs Griffie ingediend;

---

[1]) De telastelegging luidde:
„dat hij op **10** Juni **1935** te ongeveer **6** uur **30** minuten des voormiddags „met een door hem bestuurd vierwielig motorrijtuig op hoogst onoordeel„kundige, onvoorzichtige, onbekwame en onervaren wijze den openbaren „weg van Malang naar Soerabaja heeft bereden, ongeveer ter hoogte van „de dessa Kepoeloengan in het onderdistrict Gempol, dooïdat hij — rijdende „in Noordelijke richting — zich daarmede met een voor zijne ervaring en „bekwaamheid in het besturen van motorrijtuigen onverantwoordelijke „snelheid (circa 80 à **90** k.m. per uur) over dien weg heeft verplaatst en „onder die omstandigheid bij of direct na het voorbijrijden van een in „dezelfde richting als hij — beklaagde — ter linkerzijde van dien weg „rijdende autobus, het stuur van zijn motorrijtuig te plotseling en zoover „naar links heeft omgewend, dat zijn motorrijtuig is geslipt en hij de macht „over het stuur verloor waardoor dat rijtuig tegen een ter linkerzijde van „dien weg staanden boom is gebotst en zwaar werd beschadigd tengevolge „waarvan de toen naast hem — beklaagde — in dat rijtuig gezeten „*G.* L. A. Spaens een hersenschudding met een uitgebreide schedelbasis„fractuur bekwam en enkele uren later aan die letselen is overleden, en „tengevolge waarvan de achter in zijn — beklaagde's — motorrijtuig ge„zeten inlandsche vrouw Jasih uit dat rijtuig en op het wegdek is geslin„gerd en een hersenschudding en een fractuur van beide bovenbeenen be„kwam en ongeveer vier maanden ter verpleging in de Centrale Burgerlijke „Ziekeninrichting te Soerabaja moest worden opgenomen en gedurende „dien tijd verhinderd is geweest hare beroepsbezigheden als bediende uit „te oefenen, zijnde het alzoo aan zijn — beklaagde's — grove schuld te „wijten, dat voormelde Spaens is overleden en dat voormelde inlandsche „vrouw het vorenomschreven letsel heeft bekomen waaruit het daarbij „genoemde gevolg is ontstaan."

O., dat beklaagde tot zijn raadsman heeft gekozen den luitenant ter zee der 1ste klasse Mr. M. W. Mouton, die ter 's Hofs terechtzitting van 20 Maart 1936 is verschenen, doch door ambstbezigheden verhinderd is geworden op de terechtzitting ddo. **3** April 1036 aanwezig te zijn en de verdediging mondeling voor te dragen, evenwel, met instemming van het Hof, van den Advocaat-Fiskaal en van den beklaagde, die verdediging schriftelijk ter kennis van het College heeft gebracht bij nadere memorie, na van het verhandelde ter terechtzitting op de hoogte te zijn gesteld;

O., dat beklaagde in beide instantiën heeft ontkend, dat de dood van G. L. A. Spaens en het door getuige Jasih beliomen letsel aan zijn schuld zijn te wijten en in hooger beroep, ten deele in afwijking van zijn verklaringen in eersten aanleg, heeft opgegeven:

dat hij, als bestuurder van een automobiel, waarin de evengenoemde personen zaten, rijdende op tijd en plaats, als in de telastlegging omschreven, met een snelheid van ongeveer 60 K.M. per uur, een vóór hem in dezelfde richting rijdende autobus, bestuurd door getuige Soekiman, wilde passeeren;

dat deze autobus toen reeds geheel links van den weg reed, doch nadat hem uit het nog meer naar links uitwijken door getuige Soekiman was gebleken, dat hij door dezen in de gelegenheid gesteld werd te passtieren, op een oogenblik, waarop hij die autobus reeds was genaderd op een afstand van 2 à **3** meter, bemerkte, dat deze zich plotseling over een afstand van 2 meter naar rechts verplaatste:

dat hij, teneinde een aanrijdig te voorkomen, zonder te remmen naar rechts stuurde, doch op de berm van den weg gekomen, om een botsing met de zich ter rechterzijde van den weg bevindende boomen te voorkomen, het stuur weer naar links wendde, het gaspedaal losliet en, naar hij vermoedt, door het springen van de rechtervoorband van zijn auto, de macht over het stuur verloor en opbotste tegen een boom ter linkerzijde van den weg, waardoor zijn automobiel werd vernield en den inzittenden personen letsel werd toegebracht;

dat hij daarom het ongeval toeschrijft aan de schuld van getuige Soekiman en een samenloop van onvoorzienbare omstandigheden;

O., dat het Hof naar aanleiding van beklaagde's -- wat het springen van de rechtervoorband betreft, geheel nieuw — verweer een nader onderzoek heeft gelast in dier voege, dat den in eersten aanleg gehoorden getuige-deskundige Von Hombracht is opgedragen, een nadere ambtseedige schriftelijke verklaring in te dienen betreffende den toestand der banden van beklaagde's auto na het ongeluk en de vermoedeliike oorzaak van daaraan eventueel geconstateerde beschadigingen en voorts als deskundige ter terechtzitting is gehoord C. L. Mesrnan Schultz. autohandelaar, wonende te Batavia-Centrum, die op die terechtzitting een schriftelijk rapport heeft ingediend en toegelicht;

O., dat door de voormelde ambtseedige verklaring van den getuige-

deskundige Von Hombracht in verband met diens verklaringen in eerste instantie het Hof bewezen acht, dat de rechter-voor- en achterband van beklaagde's auto na het ongeval volkomen intact waren. zoodat de door beklaagde opgegeven vermoedelijke oorzaak niet kan worden aanvaard;

O., dat de deskundige Mesman Schultz als zijn oordeel heeft te kennen gegeven, dat de oorzaak van het ongeval hierin is gelegen, dat beklaagde bij het naar links sturen zijn vaart heeft verminderd in stede van die te vermeerderen, daar hij juist, door op dat oogenblik gas te geven, het stuur in zijn macht had kunnen houden;

dat deze deskundige voorts van oordeel is, dat beklaagde heeft gereden met een snelheid, die voor zijn bekwaamheid te groot was. doch dat een situatie als die, waarin beklaagde zich bevond, toen hij naar rechts en vervolgens naar links moest uitwijken, zelden voorkomt en slechts door automobilisten met groote ervaring op de juiste wijze kan worden opgelost;

O., te dien aanzien:

dat de conclusie, waartoe de deskundige Mesman Schultz is gekomen, twijfel zoude wettigen, of beklaagde aan het ongeval zoodanige grove schuld heeft gehad als voor de toepasselijkheid van de artt. 307 en 308 van het Wetboek van Strafrecht is vercischt, doch het Hof die conclusie slechts ten deele tot de zijne kan maken;

dat toch vooreerst het College beklaagde's opgave, dat de autobus zich plotseling over een zoo grooten afstand als beklaagde meedeelt naar rechts zou hebben verplaatst, geheel onaannemelijk acht, daar een voertuig met den omvang van een autobus daarvoor veel meer tijd noodig zou hebben dan dat beklaagde, althans als hij voldoende oplettendheid heeft betracht, gelijk hij opgeeft, dat het geval is geweest, dit pas zou hebben kunnen bemerken, toen hij de autobus op enkele meters afstand was genaderd;

dat bovendien het Hof in verband met de verklaringen van de getuigen Soekiman, Saroewi en Astrotroeno niet aanneemt. dat de autobus kort vóór het ongeval belangrijk naar rechts is uitgeweken, xijnde ook niet gebleken van eenig beletsel op den weg, hetwelk tot een zoodanige manoeuvre der autobus aanleiding zou hebben kunnen geven;

dat integendeel het Hof op dc gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, en bijzonderlijk in aanmerking nemende, dat is komen vast te staan, dat beklaagde's auto vóór de autobus — die nog rijdende was — langs is gereden, zonder door deze te zijn aangeraakt en vervolgens bij de botsing met den boom totaal werd vernield, zulks niettegenstaande beklaagde, naar hijzelf erkent, na het passeeren der bus zijn vaart had verminderd, aanneemt, dat beklaagde met een grooter snelheid heeft gereden dan 60 K.M. per uur en wel met ecne, welke onder alle omstandigheden, doch zeker in verband met beklaagde's geringe ervaring in het autorijden, onverantwoordelijk was;

dat het dan ook naar 's Hofs oordeel aan dit snelle rijden moet worden geweten, dat beklaagde, op zeer korten afstand van de autobus bemerkende, dat deze eenigermate naar rechts ging — hetgeen niet onaannemelijk is — niet meer in staat was belangrijk vaart te minderen en met passeeren te wachten, gelijk hij had behooren te doen;

O., dat het College dan ook wettig en overtuigend bewezen acht, dat het ongeval aan beklaagde's onvoorzichtig en roekeloos rijden. mitsdien aan zijn schuld, is te wijten. zoodat hij terecht door den eersten rechter aan het hem telastegelegde is schuldig verklaard;

O., dat het bewezen verklaarde in het beroepen vonnis juist is omschreven, doch de eerste rechter heeft verzuimd, behalve de artt. 55 en **307** van het Wetboek van Strafrecht tevens art. **308** van dat wetboek aan te halen, hetgeen dus alsnog moet geschieden;

O., dat het Hof met den Zeekrijgsraad in verband met de groote mate van schuld van beklaagde en de zeer ernstige gevolgen van de aanrijding, een strenge bestraffing noodzakelijk acht en zich derhalve met de opgelegde straf kan vereenigen;

Gezien, behalve de in beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. **308** van het Wetboek van Strafrecht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 e.v. van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 21 Februari 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 1 Mei 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, Mr. H. W. van Nieuwenhuizen en hoofdofficier van administratie 2e klasse J. Rotgans (plv.)

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. Soerjadi.

Feitelijke insubordinatie, eenig lichamelijk letsel ten gevolge hebbende (slaan van een als galerijwacht fungeerenden fuselier, ten gevolge waaraan deze is gevallen en een bloedende hoofdwonde heeft bekomen). De Krr., van oordeel, dat art. 117 (128 Ned.) niet van toepassing is op een galerijwacht, had het feit, ten onrechte, gequalificeerd als „mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar ge-

durende en ter zake van de rechtmatige uitoefening zijner bediening". Aangezien aan de functie van galerijwacht is verbonden de plicht om zorg te dragen voor de rust en orde in de aan zijn toezicht toevertrouwde kamers in het kampement, vloeit uit die functie noodzakelijk voort, dat de daarmede belaste militair de tot handhaving dier rust en orde noodige bevelen kan geven aan ieder die dexelve verstoort of dreigt te verstoren, onafhankelijk van diens rang of stand. Het feit is derhalve gepleegd tegen een meerdere in den zin van art. 53, lid 1 sub 3° b W.v.M.S. [1]*).*

I.c. blijkt genoegzaam van eene regelmatige aanwijzing als galerijwacht, daargelaten in hoever het verweer dat die aanwijzing niet door het bevoegd gezag was geschied, indien zulks vaststond, van belang zou zijn.

Het feit, begaan naar aanleiding van een door den galerijwacht in zijne functie, immers in het belang van de nachtrust gegeven bevel, moet worden aangemerkt als te zijn gepleegd ter zake van eene dienstaangelegenheid, derhalve in dienst.

Ook is van toepassing de strafverzwarende omstandigheid, eenig lichamelijk letsel, nu de door den galerijwacht bekomen verwonding, ofschoon niet door beklaagde rerhtstreeks toegebracht, het onmiddellijk gevolg is van de door hem gepleegde aanranding.

Ofschoon een soldaat die een misdrijf tegen de ondergeschiktheid pleegt van zoodanig ernstigen aard als het onderwerpelijke, niet geschikt is te achten om als infanterist l e klasse te worden gehandhaafd, acht het Hof om verscheidene redenen i.c. termen aanwezig om de BIJKOMENDE *straf van verlaging tot fuselier voorwaardelijk op te leggen. Proeftijd één jaar. De* HOOFD*straf, 3 maanden gevangenisstraf, echter onvoorwaardelijk opgelegd.*

De verklaring van den meerdere-galerijwacht, dat beklaagde hem MET EEN BOKSBEUGEL *heeft geslagen, vindt van elders geen bevestiging en wordt als minder waarschijnlijk, niet als juist aanvaard.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione officii, appellant, en N. L., algemeen stamboeknummer ...., oud 33 jaren, geboren te Boenaken (Menado), laatstelijk dienende als Menadoneesch hoornblazer (infanterist lste klasse) bij het 10de Bataljon Infanterie te Weltevreden, van en met 24 September 1935 tot en met 26 September 1935 in voorloopig arrest, daarna op vrije voeten, beklaagde-geappelleerde.

---

[1]) Deze in het overeenkomstige art. 67 Ned. W.v.M.S. in andere bewoordingen voorkomende bepaling schrijft voor dat de verhouding van meerdere tot mindere ook bestaat:
„3° tusschen militairen, onafhankelijk van rang of stand:
a. .....
b. wanneer de een krachtens beschikking van het bevoegd gezag eene functie uitoefent, waaraan gezag over den ander is verbonden, doch alleen in de uitoefening dier functie."

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 5 Maart 1936 en uitgesproken op 20 Maart 1936, waarvan appel, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf: ,,Mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar gedurende en ter zake van de rechtmatige uitoefening zijner bediening" en deswege is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden en verlaging tot de klasse van fuselier, met bepaling, dat de tijd van en met 24 September 1935 tot en met 26 September 1935 door hem in voorloopige bewaring doorgebracht bij de uitvoering der gevangenisstraf geheel in mindering zal worden gebracht;

Gelet op de door den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi op den 6den April 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 21 April 1936 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 22 April daaropvolgende;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 1 Mei 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het hooger beroep, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de daarin aan het bewezenverklaarde feit gegeven qualificatie, zoomede van de deswege opgelegde hoofdstraf;

en, ten aanzien van deze punten het beroepen vonnis verbeterende, beklaagde zal schuldig verklaren aan het misdrijf van ,,feitelijke insubordinatie, eenig lichamelijk letsel tengevolge hebbende";

hem deswege zal veroordeelen tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden;

het beroepen vonnis, met behoud van de tegen beklaagde uitgesproken verlaging, voor het overige zal bevestigen;

Gelet op hetgeen door en namens beklaagde ter terechtzitting in hooger beroep is aangevoerd;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde heeft verzocht in persoon ter terechtzitting in hooger beroep te mogen verschijnen, weshalve hij daartoe is opgeroepen en hij ter terechtzitting is verschenen;

O., dat beklaagde mede heeft verzocht om toevoeging van een advocaat en procureur als raadsman, weshalve hem is toegevoegd Mr. Soerjadi, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en het Hof met den Krijgsraad het telastegelegde op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, wettig en overtuigend bewezen acht met

dien verstande, dat is komen vast te staan, dat beklaagde den toen als galerijwacht fungeerenden fuselier, getuige Rorora, nadat deze den last had gegeven, een op de galerij brandende lamp te dooven, heeft geslagen, tengevolge waarvan deze getuige is gevallen en een bloedende hoofdwonde heeft bekomen, gelijk in de telastelegging omschreven;

dat, aangezien uit het visum reperturn van den Officier van Gezondheid L. J. Lentjes moet worden afgeleid, dat de door getuige Rorora bekomen verwonding kan zijn veroorzaakt hetzij door een stomp voorwerp, hetzij door een val, doch in elk geval niet door een stomp of slag met de hand, terwijl de verklaring van getuige Rorora, dat beklaagde met een boksbeugel heeft geslagen, geen bevestiging vindt in de verklaring der overige gehoorde getuigen en in het bijzonder de verklaring van getuige Deen, die meedeelt, dat getuige Rorora hem onmiddellijk na het feit een relaas van het gebeurde deed, zonder over een boksbeugel te spreken, de juistheid der verklaring van getuige Rorora in dit opzicht minder waarschijnlijk maakt, het Hof aanneemt, dat genoemde verwonding door den val is ontstaan;

dat beklaagde mitsdien alsnog behoort te worden vrijgesproken van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen is verklaard;

O., dat de Krijgsraad van oordeel is geweest, dat beklaagde ter zake van het door hem gepleegde feit niet kan worden schuldig verklaard aan het misdrijf, strafbaar gesteld in art. 106 van het Wetboek van Militair Strafrecht, (117 Ned. Red.) omdat de galerijwacht in art. 117 van dat Wetboek (128 Ned. Red.) niet wordt genoemd onder de militairen, die uit hoofde van hun functie ten aanzien van de misdrijven, omschreven in de vierden titel van het Tweede Boek van meergenoemd wetboek met meerderen zijn gelijkgesteld;

O., dat het Hof die meening niet kan deelen en met den Advocaat-Fiskaal van oordeel is, dat, aangezien aan de functie van galerijwacht is verbonden de plicht om zorg te dragen voor de rust en orde in de aan zijn toezicht toevertrouwde kamers in het kampement, uit die functie noodwendig voortvloeit, dat de daarmede belaste militair de tot handhaving dier rust en orde noodige bevelen kan geven aan ieder, die dezelve verstoort of dreigt te verstoren, onafhankelijk van diens rang of stand;

dat mitsdien, vermits beklaagde den getuige Rorora heeft geslagen, terwijl deze als galerijwacht dienst deed en terwijl beklaagde, gelijk hij zelf erkent, vermoedde en moest begrijpen, dat deze met die functie was belast, vaststaat, dat beklaagde dit feit pleegde tegen een meerdere in den zin van art. 53, lid 1 sub 3° b van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat, vermits beklaagde het feit heeft gepleegd naar aanleiding van een door dezen in zijn functie van galerijwacht, — immers in het belang van de nachtrust in de aan zijn toezicht toevertrouwde

kamers in het kampement — gegeven bevel, het feit moet worden aangemerkt als te zijn gepleegd ter zake van een dienstaangelegenheid, derhalve in dienst;

O., dat beklaagde's raadsman nog in twijfel heeft getrokken, of getuige Borora door het bevoegd gezag tot galerijwacht is aangewezen, doch daargelaten in hoeverre dit verweer van belang zou zijn[1]), indien zulks niet vaststond, in casu van zoodanige regelmatige aanwijzing genoegzaam blijkt uit de verklaringen van dezen getuige zelf en van getuige Lichtleitner;

O., dat derhalve beklaagde behoort te worden schuldig verklaard aan het misdrijf, omschreven in art. 106, lste lid, van meergenoemd wetboek, terwijl tevens van toepassing is de strafvcrzwarende omstandigheid, omschreven in het 2de lid van dat wetsartikel, aangezien de door getuige Rorora bekomen verwonding, ofschoon niet door beklaagde rechtstreeks toegebracht, het onmiddellijk gevolg is van de door beklaagde jegens dien getuige gepleegde aanranding;

O. ten aanzien van de op te leggen straffen:

dat de door den eersten rechter opgelegde hoofdstraf den Hove te licht is voorgekomen in verhouding tot den ernst van het gepleegde misdrijf en de gevolgen, door getuige Rorora daarvan ondervonden;

dat in het algemeen een soldaat die een misdrijf tegen de ondergeschiktheid pleegt van zoodanig ernstigen aard als het onderwerpelijke, niet geschikt is te achten, als infanterist lste klasse te worden gehandhaafd en het Hof zich mitsdien kan vereenigen met de door den eersten rechter opgelegde bijkomende straf van verlaging tot de klasse van fuselier, doch het College in het onderwerpelijke geval den beklaagde op na te noemen gronden en onder de hieronder te vermelden voorwaarden in de gelegenheid wil stellen, de tenuitvoerlegging der bijkomende straf te voorkomen;

dat toch het Hof, in aanmerking nemende de omstandigheden, waaronder het misdrijf is gepleegd, bijzonderlijk, dat getuige Rorora niet met den noodigen tact is opgetreden, en voorts, dat beklaagde, gelijk uit het onderzoek en uit zijn strafboek blijkt, weliswaar door zijn driftigen aard meermalen — en, gelijk ook in het onderwerpelijke geval, onder invloed van zijn echtgenoote — tot de met de krijgstucht onvereenigbare handelingen is gekomen, doch anderzijds blijkens zijn van September 1932 af blanco strafregister, is een oppassend soldaat, termen aanwezig acht, ten aanzien van de bijkomende straf het instituut der voorwaardelijke veroordeeling toe te passen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

O., dat het Hof termen aanwezig acht, den tijd, door beklaagde op 24, 25 en 26 September 1935 in verzekerde bewaring doorgebracht, geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde gevangenisstraf;

O., dat beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in

---

[1]) Dit „daargelaten" is ons niet geheel duidelijk; art. 53(1) 3°, b stelt toch den eisch, dat eene functie wordt uitgeoefend „krachtens beschikking van het bevoegd gezag." Red. M.R.T.

hooger beroep gewenscht is voorgekomen, zoodat de daaraan verbonden kosten behooren te worden gebracht ten laste van den Lande;

Gelet, behalve op de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen (met uitzondering van de artt. 351 en 356 van het Wetboek van Strafrecht), op de artt. 15, 16, 53 en 106 lid 1 en 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht, art. 14a van het Wetboek van Strafrecht, alsmede art. 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht en de artt. 51(3) ten 2de en (5) en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie, zoomede art. 9 van Stbl. 1934 No. 173;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 5 Maart 1936 gewezen, op 20 Maart 1936 uitgesproken en op 31 Maart 1936 den beklaagde in afschrift toegezonden vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep, voorzoover beklaagde daarbij aan de geheele telastelegging schuldig is verklaard, alsmede ten aanzien van de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie en van de opgelegde hoofdstraf;

Spreekt beklaagde vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Verklaart den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde N. L., algemeen stamboek No. ...., schuldig aan het misdrijf: „Feitelijke insubordinatie, eenig lichamelijk letsel ten gevolge hebbende";

Veroordeelt hem te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met bepaling, dat de tijd, door hem op 24, 25 en 26 September 1935 in verzekerde bewaring doorgebracht, hem geheel als straf zal worden toegerekend;

Gelast, dat de aan beklaagde bij het beroepen vonnis opgelegde bijkomende straf van verlaging tot de klasse van fuselier niet zal worden tenuitvoergelegd, tenzij de Krijgsraad te Tjimahi [1]) later anders mocht gelasten op grond, dat beklaagde gedurende den proeftijd van één jaar zich heeft schuldig gemaakt aan een strafbaar feit dan wel aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2 No. 1 van het Wetboek van Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder art. 2 No. 2 tot en met 6 van dat Wetboek;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige;

Verstaat, dat de kosten, verbonden aan beklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep, zullen worden gebracht ten laste van den Lande.

Noot van den inzender.

De vorenopgenomen sententie is in tweëerlei opzicht belangrijk.

In de eerste plaats ziet het Hof met den Advocaat-Fiskaal doch in afwijking van het oordeel van den Krijgsraad in de verhouding

---

[1]) Volgens art. 14f Ind. W.v.S. kan de last tot tenuitvoerlegging worden gegeven door den rechter die in *eersten aanleg* heeft gevonnist.
Red. M.R.T.

van de galerijwacht tot manschappen een verhouding van meerdere tot mindere als bedoeld bij art. 53 (1) 3° b W.M.S., en niet slechts een verhouding welke tot gehoorzaamheid verplicht [1]).

In de tweede plaats spreekt het Hof hier naast een onvoorwaardelijke hoofdstraf een voorwaardelijke bijkomende straf — van verlaging — uit. Dit is, n.f., in de Nederlandsch-Indische jurisprudentie en in ieder geval in de militairrechtelijke h.t.l. een novum.

De vraag rijst, of eene beslissing als de onderwerpelijke niet in strijd is met de wettelijke regeling neergelegd in art. 14a—f W.v.S. en artt. 15—23 W.v.M.S. Deze vraag meen ik bevestigend te moeten beantwoorden aan de hand èn van de tekst der Wet èn van de geschiedenis der (toenmaals) overeenkomende Nederlandsche Wet. Het Ontw. Loeff kende niet de voorwaardelijke oplegging der bijkomende straf, hetgeen te verklaren is uit de opvatting (in dat ontwerp) der voorwaardelijke veroordeeling als bestemd om de toepassing van korte vrijheidstraffen te beperken en mede uit het facultatief karakter dezer straffen.

In het Ontwerp Regout werd voorwaardelijke oplegging van bijkomende straffen toegelaten doch slechts van de bijkomende straffen genoemd in art. 9 b no. 1—4 [2]) Nederl. W.v.S. en dan nog slechts indien de Rechter uitdrukkelijk de voorwaardelijkheid van de bijkomende straf uitsprak.

Volgens art. 14 a W. v. S. is van een voorwaardelijke bijkomende straf alleenlijk sprake als sequeel van een voorwaardelijke hoofdstraf; al. 3 van ons artikel zegt dat met zooveel woorden: „Het bevel (van niet ondergaan) t.a.v. de hoofdstraf strekt zich ook uit tot de bijkomende straffen" en dan nog „voorzoover de rechter niet anders bepaalt". De rechter mag dus naast een voorwaardelijke hoofdstraf een onvoorwaardelijke bijkomende straf opleggen.

Van een bevoegdheid tot het voorwaardelijk opleggen van de bijkomende straf alléén is niet de rede.

Uit hrt tweede lid van art. 14 a W.v.S. volgt ook, dat dit niet de bedoeling van den wetgever is. Immers daarin wordt de mogelijkheid gegeven om het bevel te geven ten aanzien van de veroordeeling in boete, doch met deze reserve, dat den rechter blijkt, dat de betaling der boete „of *de tevens uitgesproken verbeurdverklaring*" voor den veroordeelde overwegend bezwaar oplevert. Oordeelt de rechter alleen het laatste het geval te zijn, dan zal hij toch, om aan dit bezwaar te ontkomen, het bevel moeten geven ten aanzien van de hoofdstraf, — de boete —.

Ware voorwaardelijke veroordeeling alleenlijk ten aanzien van de bijkomende straf mogelijk in des wetgevers bedoeling, dan zou deze bepaling v.z.b. de verbeurdverklaring, als geheel overbodig

---

[1]) Deze opmerking is ons niet duidelijk; eene verhouding welke tot gehoorzaamheid verplicht eischt toch tevens eene verhouding van meerdere tot mindere. Red. M.R.T.

[2]) Dit moet zijn art. 9 b, nos. 1, 3 en 4. Zie M.R.T. VIII, blz. 178. Red.

achterwege zijn gebleven [1]). Ook de verdere uitwerking van het instituut wijst erop, dat aan een uitsluitende voorwaardelijke veroordeeling m.b.t. de bijkomende straf *niet is gedacht.* Ook de redactie van art. 18 W.M.S. (Nederl. art. 19) wijst duidelijk in deze richting.

Afgezien van het vorenstaande is de beslissing in ieder geval mede in strijd met de bedoeling van den militairen wetgever, zooals uit de M.v.T. op de artt. 13—19 Ned. W.M.S. duidelijk blijkt. Ik citeer: ad art. 13 (Ontw. 12a; Indisch art. 15). ,,In het bijzonder wordt herinnerd aan het laatste lid van art. 14a W.v.S. [2]) (3e lid Tnd. W.v.S.). Het behoeft geen betoog, dat de rechter van de daarin gegeven bevoegdheid om ,,anders te bevelen" met name gebruik zal maken ten aanzien van de bijkomende straffen van ontslag uit den militairen dienst, verlaging of plaatsing in een stafklasse, welke wel niet anders dan onvoorwaardelijk zullen moeten worden opgelegd" *) en ad art. 19 (Ontw. 12 g; Ind. art. 18): ,?Overigensis het moeilijk zich een geval te denken waarin de militaire rechter inderdaad vrijheid zou vinden om een dier straffen (bijkomende militaire straffen) *voorwaardelijk* op te leggen. De redactie der artikelen 23, 25 en 26 (Ontw. 15, 17 en 18; artt. 26 en 28 Ind.) van het W.M.S. schijnt dit — mede in verband met het nieuw voorgestelde art. 13 (Ontw. 12a) vrijwel uit te sluiten: Art. 19 (Ontw. 12g; Ind. art. 18), eerste lid, zal derhalve practisch wel geen toepassing vinden."

Wat hier gezegd wordt van een voorwaardelijke veroordeeling m.b.t. de bijkomende straffen naast de voorwaardelijke hoofdstraf, geldt uiteraard a fortiori voor een beslissing als de onderwerpelijke. Zie in verband met deze kwestie tevens het redactioneel naschrift onder de sententie van het Hoog Mil. Gerechtshof van 15 November 1921 in (M.R.T., XVII, blz. 468/470).

Het laatste gedeelte van bovenstaande noot bevat een betoog strekkende om eene voorwaardelijke veroordeeling tot eene militaire bijkomende straf nooit in toepassing te brengen. Dit gaat ons wat te ver. Gelijk wij in ons door den geachten inzender aangehaald onderschrift in M.R.T. XVII, blz. 470 reeds opmerkten, kunnen wij ons uitzonderingsgevallen denken, waarin xoodanige veroordeeling ge-

---

1) Hoewel voor het Nederl. W.v.S. dit argument vervalt door de wijziging, welke art. 14*a* in *1929* heeft ondergaan, ligt de zaak daar toch niet anders, want ook volgens de nieuwe redactie blijft het bevel met betrekking tot de bijkomende straf gekoppeld aan dat ten aanzien van de hoofdstraf gegeven, alleenlijk met deze beperkingen: 1° dat, waar het bevel met betrekking tot de hoofdstraf gedeeltelijk kan worden gegeven dit met bet ekking tot de bijkomende straf niet zoo is; dit bevel raakt de bijkomende straf in haar geheel; 2° dat, evenals voorheen, de rechter de bijkomende straf onvoorwaardelijk kan opleggen naast de voorwaardelijke hoofdstraf.

2) Vóór de daarin in *1929* aangebrachte wijzigingen.

*) Kempen, Invoeringswet, blz. *51* en *54.* M.R.T. XVII, blz. 160 en 163.

Red. M.R.T.

rechtvaardigd is. Dit geldt meer in het bijzonder voor verlaging van een niet-gegradueerde, een geval derlzalve ais xich in bovenstaande sententie heeft voorgedaan. De krijgstucht levert alsdan tegen die veroordeeling o.i. geen overwegend bezwaar en zij is noch met de woorden der wet noch met de bedoeling van den wetgever in strijd. Deze heeft immers juist de mogelijkheid van xoodanige veroordeeling, blijkens art. 19 W.v.M.S. voor oogen gehad.

Een geheel andere vraag betreft de wettelijke toelaatbaarheid van eene veroordeeling onvoorwaardelijk tot eene Izoofdstraf en daarnevens voorwaardelijk tot eene bijkomende straf. Te dien aanzien zijn ook wij besclzeidenlijk van meening dat het gelijk niet is aan de zijde van het H.M.G., daargelaten of zoodanige wetstoepassing bij uitzondering niet wel eens gewenscht xou kunnen zijn. Het complex der bepalingen betreffende de voorwaardelijke veroordeeling verzet er zich ook o.i. tegen en de wetgever schijnt aan die mogelijkheid zelfs ook niet gedacht te hebben. In de geschiedenisd der wet vinden we geen enkel aanknoopingspunt, de litteratuur zwijgt er over en rechtspraak hebben we evenmin kunnen ontdekken. 's Hofs beslissing vormt inderdaad een novum [1]). Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 15 Mei 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. kolonel tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, Nr. H. W. van Nieuwenhuizen en hoofdofficier van administratie 2e klasse J. Rotgans (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: officier van den marine-stoomvaartdienst 2e klasse M. A. W. Bos.

1°. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen, in dienst gepleegd (toevoeging van uitdrukkingen van gelijke beteekenis als „snotaap", „snotneus", „klier', „snotkwal"); 2°. Opzettelijke ongehoorzaamheid (nalaten te voldoen aan den last om zijn stamboeknummer op te geven).

De feiten waren gepleegd door een korporaal tegenover een ranggenoot jonger in rang, doch tijdens diens functie als baksmeester, terwijl beklaagde behoorde tot diens baksvolk.

---

[1]) Wij hebben nog eens geïnformeerd op het Centraal Bureau voor de Statistiek, ook daar kon men zich een zoodanige veroordeeling niet herinneren.

De Krr. heeft ten onrechte hier art. 67, 3° W. v. M. S. niet toepasselijk geacht.

Een baksmeester staat, volgens de bepalingen van het Regl. Inw. dienst, aan het hoofd van den bak en heeft als zoodanig een taak, welker vervulling gezagsoefening impliceert over allen die tot den bak behooren, ter zake van aangelegenheden die functie betreffende, is mitsdien aan te merken ais meerdere in den xin van art. 67, 3°. Hieraan doet niet af, dat de baksmeester i.c. niet overeenkomstig het voorschrift van art. 57 Regt. I.D. is aangewexen door den eersteofficier, daar dit voorschrift, blijkens art. 1 o.a. voor de inrichtingen der zeemacht slechts als leidraad, niet als een bindende instructie kan worden aangemerkt.

De vraag of een militair krachtens beschikking van het bevoegd gezag andere militairen onder zijne bevelen heeft, moet worden beantwoord naar gelang van de omstandigheden; ieder die binnen den kring van de hem opgedragen dienstverrichtingen een xoodanige beschikking neemt, kan als „het bevoegd gezag" worden aangemerkt. Dit kon i.c. geschieden door den opperschipper, chef d'équipage, xelfs door den bootsman, belast met de functie van provoost.

De aanstelling tot baksmeester was overeenkomstig de voorschriften bekend gemaakt op het publicatiebord.

De beleedigende uitdrukkingen zijn gebexigd tijdens het avondschaften aan den bak, mitsdien in dienst.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant, en B., stamboeknummer. . . . oud 32 jaren, geboren te Alkmaar, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als korporaal-machinist bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië te Soerabaja, beklaagde-geappelleerde.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 31sten Maart 1936, waarvan appèl, waarbij beklaagde is vrijgesproken van het hem telastegelegde, [1]) met verwijziging der zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere

[1]) De telastelegging luidde:

1°. „dat hij, dienende als korporaal-machinist in de Kazerne voor den „Onderzeedienst te Soerabaja, aldaar, op 1 November 1935, terwijl hij „tijdens avondschaften aan één der bakken zat, opzettelijk zijn meerdere, „den kwartiermeester W. W. H. Peeters, die toen naar hij — beklaagde — „wist als baksmeester aan het hoofd stond van den bak waarbij hij — „beklaagde — was ingedeeld en die als zoodanig zorg droeg voor de orde „aan den bak gedurende het schaften, in diens tegenwoordigheid mondeling „heeft beleedigd, althans uitgescholden of beschimpt, door dezen opzettelijk „toe te voegen de woorden „snotaap", „snotneus", „klier", **„snotkwal",** „althans woorden van gelijke beteekenis, zulks naar aanleiding van een „aanmerking, die hij — beklaagde — even te voren wegens onnoodige „luidruchtigheid van Peeters had ontvangen;"

behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier en dezen ter beoordeeling is gelaten of beklaagde al dan niet overeenkomstig het bepaalde bij artikel 2 aanhef en sub 1°. der Wet op de Krijgstucht krijgstuchtelijk behoort te worden gestraft wegens hetgeen bij de behandeling dezer zaak met betrekking tot de ten laste gelegde feiten is gebleken;

Gelet op de door den Fiskaal bij voornoemden Zeekrijgsraad op 8 April 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 18 April 1936 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 21 April 1936;

Gehoord den door den Advocaat-Piskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 1 Mei 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het hooger beroep, het vonnis a quo zal vernietigen en beklaagde zal schuldig verklaren aan de hem ten laste gelegde feiten, opleverende de misdrijven van ad 1um. ,,als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen in dienst gepleegd"; ad 2um. ,,opzettelijke ongehoorzaamheid";

hem deswege zal veroordeelen tot een gevangenisstraf voor den tijd van twee weken;

Gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde tot zijn raadsman heeft gekozen den Officier van den Marine-Stoomvaartdienst der 2de klasse M. A. W. Bos. die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de Zeekrijgsraad naar 's Hofs oordeel terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, bewezen heeft geacht, dat beklaagde op 1 November 1935 in de Kazerne van den Onderzeedienst te Soerabaja, terwijl hij tijdens het avondschaften aan een der bakken zat, den kwartiermeester W. W. H. Peeters, die alstoen als baksmeester fungeerde, beleedigende uitdrukkingen heeft toegevoegd van gelijke beteekenis als in de telastelegging omschreven;

2°. ,,dat hij, dienende als korporaal-machinist in de Kazerne voor den ,,Onderzeedienst te Soerabaja, aldaar op *2* November **1935** tijdens schaften ,,aan den bak, nadat zijn meerdere, de kwartiermeester W. W. H. Peeters, ,,die toen naar hij — beklaagde — wist als baksmeester aan het hoofd ,,stond van den bak waarbij hij — beklaagde — was ingedeeld, hem had ,,gelast zijn stamboeknummer op te geven, teneinde — naar hij begreep — ,,rapport te kunnen maken over zijn — beklaagde's — houding en gedrag ,,op den vorigen avond aan den bak jegens dien kwartiermeester, heeft ,,geweigerd althans opzettelijk heeft nagelaten aan dat dienstbevel te ge-,,hoorzamen."

dat het Hof evenzeer door de in dat vonnis genoemde middelen het wettig en overtuigend bewijs geleverd acht, dat beklaagde op 2 November 1935 in genoemde kazerne opzettelijk heeft nagelaten, te voldoen aan den last van getuige Peeters voornoemd, zijn naam en stamboeknummer op te geven, zulks terwijl hij begreep, dat deze getuige hem dit bevel gaf, teneinde rapport te kunnen maken van het voorschreven voorval op 1 November 1935;

O., dat mede aan beklaagde ten laste is gelegd, dat hij deze feiten heeft gepleegd tegen een meerdere en wel in verband met de omstandigheid, dat getuige Peeters ten tijde van het plegen der genoemde feiten als baksmeester stond aan het hoofd van den bak, waartoe beklaagde behoorde; [1])

---

[1]) De Krijgsraad had daaromtrent overwogen en beslist:

O. ten aanzien van de vraag of de kwartiermeester Peeters bij de uitoefening van diens functie als baksmeester de meerdere van beklaagde was,

dat, wil er tusschen een baksmeester en zijn baksvolk een verhouding van meerdere tot mindere bestaan, deze verhouding moet voldoen aan de eischen, welke daaraan zijn gesteld in artikel 67, 1e lid van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat waar in casu zoowel Peeters als beklaagde den rang van korporaal bekleeden, het bestaan van een meerderheidsverhouding tusschen beide personen slechts gebaseerd kan wezen op artikel 67, 1e lid sub 2° dan wel artikel 67 1e lid sub 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat uit de bewoordingen van artikel 67, 1e lid sub 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht blijkt, dat de aldaar genoemde verhouding onafhankelijk is van den door betrokkenen bekleeden militairen rang en dat derhalve bij de beantwoording van de vraag, of in een geval als het onderhavige een meerderheidsverhouding bestond, de verhouding voortvloeiende uit den rang of uit meerderen ouderdom daarin buiten beschouwing dient te blijven, zoodat in casu uitsluitend dient te worden nagegaan of kwartiermeester Peeters krachtens beschikking van het bevoegd gezag beklaagde onder zijn bevelen had;

O. dat gelet op de geschiedenis van de totstandkoming van het artikel 67, 1e lid sub 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht en in analogie aan het daarna tot stand gekomen artikel 72 (4) van de Voorschriften voor de Commandeerende Officieren van H. Ms. Oorlogsschepen en inrichtingen der Zeemacht vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 23 September 1929 No. 40, sedert herhaaldelijk gewijzigd en aangevuld, laatstelijk bij Koninklijk Besluit van 14 October 1935 No. 46, waar reeds aan gerechten twijfel onderhevig is, of de Commandant als het bevoegd gezag in den zin van artikel 67, 1e lid sub 3° is te beschouwen, het geen betoog behoeft, dat de eenvoudige aanwijzing tot baksmeester door een lagere autoriteit, zelfs door den eersten officier, hoezeer een aanwijzing door dezen laatsten functionnaris ook zou voldoen aan het voorschrift neergelegd in artikel 57 van het Reglement op den Inwendipen Dienst aan boord van H. Ms. Oorlogsschepen en in de inrichtingen der Zeemacht, niet als beschikking van het bevoegd gezag, in den zin van artikel 67, 1e lid sub 3° is aan te merken;

dat een beschikking van het bevoegd gezag als bedoeld in artikel 67, 1e lid sub 3" in het onderhavige geval niet is aan te wijzen;

dat in verband hiermede de vraag of kwartiermeester Peeters overeenkomstig de betrekkelijke voorschriften tot baksmeester is benoemd, buiten beschouwing kon blijven;

O. dat op grond van het bovenstaande een verhouding van meerdere tot

O. te dien aanzien:

dat getuige Peeters den rang van kwartiermeester bekleedt, derhalve een gelijken rang als beklaagde, en in ouderdom daarin jonger is dan beklaagde, mitsdien moet worden nagegaan, of deze getuige te dezer zake kan worden aangemerkt als meerdere krachtens een functie, waartoe hij door het bevoegd gezag is aangewezen, in den zin van artikel 67, 3° van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat inderdaad een baksmeester, die krachtens het bepaalde bij artikel 57, lid 2 van het Reglement op den Tnwendigen Dienst staat aan het hoofd van den bak en als zoodanig krachtens de artt. 95, lid 4 en 261 van dat Reglement een taak heeft, welker vervulling gezagsuitoefening over allen, die tot den bak behooren, impliceert, ter zake van aangelegenheden, die functie betreffende, als meerdere in den zin van voormeld art. 67, 3° is aan te merken;

dat beklaagde's raadsman nog heeft betoogd, dat uit art. 266, lid **3** van voorineld Reglement het tegendeel zou zijn af te leiden, doch ten onrechte, daar in deze bepaling uitsluitend de positie der zeuntjes wordt geregeld in tegenstelling met de hierboven genoemde bepalingen, die algemeene regelen geven ten aanzien van de baksmeesters;

dat dus uit de omstandigheid, dat art. 266, lid **3** voornoemd de baksmeesters bijzonderlijk als meerderen der zeuntjes aanwijst, geenszins kan worden afgeleid, zooals de raadsman meent, dat zij niet op grond van elders in het Reglement opgenomen bepalingen ook tegenover anderen als zoodanig als meerderen zijn aan te merken;

O., dat beklaagde in hooger beroep heeft verklaard, niet beter te weten dan dat getuige Peeters op **1** en 2 November 1935 zijn baksmeester was, doch niettemin het Hof evenals de eerste rechter verplicht is, te onderzoeken het verweer van beklaagde's raadsman, dat getuige Peeters niet door het bevoegd gezag als zoodanig is aangesteld, mitsdien op gemelde data die functie rechtens niet vervulde;

O. te dien aanzien:

dat artikel 57, lid 2 van het Reglement op den Inwendigen Dienst bepaalt, dat de baksmeesters moeten worden aangewezen door den Eerste-Officier, terwijl in casu door de verklaringen der getuigen Cornelis en Van Dort is komen vast te staan, dat getuige Peeters niet door den Eerste-Officier als baksmeester is aangewezen;

dat evenwel uit art. **1** van dit Reglement blijkt, dat bij de samenstelling daarvan is uitgegaan van de eischen van den dienst aan boord der groote schepen onder normale omstandigheden en dit overigens, bijzonderlijk voor de kleine schepen en de inrichtingen

---

mindere tusschen kwartiermeester Peeters en beklaagde tijdens het gebeurde niet bestond;

O. dat de gedragingen van beklaagde echter wel in strijd zijn met de militaire tucht of orde.

der zeemacht, slechts als een leidraad voor een dienstregeling, mitsdien niet als een bindende instructie kan worden aangemerkt;

dat derhalve de omstandigheid, dat getuige Peeters niet door de in voormeld art. 57, lid 2 genoemde autoriteit als baksmeester is aangewezen, niet uitsluit, dat hij door het bevoegd gezag is aangewezen;

dat de vraag, of een militair krachtens beschikking van het bevoegd gezag andere militairen onafhankelijk van hun rang of stand onder zijn bevelen heedt, moet worden beantwoord naar gelang van de omstandigheden en naar 's Hofs oordeel iedere meerdere, die binnen den kring der hem opgedragen dienstverrichtingen een zoodanige beschikking neemt, als ,,het bevoegd gezag" kan worden aangemerkt;

dat krachtens art. 237 van het Reglement op den Inwendigen Dienst de chef d'equipage is belast met de uitvoering der bedoelingen van den Eerste-Officier en dus bij gebreke van een beschikking van deze autoriteit en in diens plaats bevoegd is te achten tot het aanstellen van baksmeesters, gelijk blijkens de verklaring van de getuigen Cornelis en Van Dort in de Kazerne van den Onderzeedienst placht te geschieden;

dat getuige Van Dort heeft verklaard, dat inderdaad de aanstelling van getuige Peeters tot baksmeester moet hebben plaats gehad door den chef d'équipage en hij, gelijk gebruikelijk was, vermoedelijk op diens aanwijzing de namen der baksmeesters, waaronder dien van Peeters, op het daartoe bestemde publicatiebord heeft geschreven;

dat weliswaar de verklaring van den toenmaals in genoemde kazerne als chef d'équipage fungeerenden opperschipper, getuige Kabel, die immers heeft meegedeeld, dat juist de divisie, waartoe beklaagde en getuige Peeters behoorden, krachtens instructie van den Eerste-Officier, getuige Cornelis, niet als onder den dienst der kazerne ressorteerende moest worden beschouwd en hij derhalve noch met de indeeling der bakken, noch met de aanwijzing der baksmeesters van de korporaals en manschappen van die divisie bemoeienis heeft gehad, twijfel wettigt, of getuige Van Dort bij de aanwijzing der baksmeesters, waartoe getuige Peeters behoorde, inderdaad slechts een opdracht van genoemden chef d'équipage uitvoerde, doch veeleer moet worden aangenomen, dat de bootsman getuige Van Dort, belast met de functie van provoost in voornoemde kazerne, toen zelfstandig heeft gehandeld, doch ook in dat geval de aanwijzing is geschied door het bevoegd gezag;

dat toch de provoost — gelijk te stellen met den onderofficier van het benedenschip, bedoeld in art. 241 van meergenoemd Reglement — belast is met het toezicht in de verblijven der korporaals en manschappen en met de behartiging der huishoudelijke aangelegenheden en derhalve de aard van deze functie medebrengt, dat ook de provoost in casu bevoegd was tot het aanstellen van baksmeesters;

dat zulks temeer klemt ten aanzien van de onderwerpelijke

divisie, vermits, indien de verklasing van getuige Kabel juist is, deze niet behoorde tot den dienstkring van den chef d'équipagc van de kazerne van den Onderzeedienst;

dat de aanstelling van getuige Peeters tot baksmeester blijkens de verklaring van getuige van Dort en de erkentenis van beklaagde dienzelfden dag op het publicatiebord was bekend gemaakt, zulks overeenkomstig het bepaalde bij art. 72, lid 2, van de Voorschriften voor de Commandeerende Officieren van Hr. Ms. oorlogsschepen cn inrichtingen der Zeemacht;

O., dat, nu uit het hierboven overwogene volgt, dat getuige Peeters is aangesteld tot baksmeester door het bevoegd gezag, onverschillig of getuige Van Dort ten deze handelde namens den chef d'équipage dan wel op eigen gezag, het Hof een nader onderzoek naar de vraag, welke der beide genoemde mogelijkheden zich in easu heeft voorgedaan, overbodig acht;

O., dat in verband met het hierboven overwogene wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde de hem ten laste gelegd-en wettig en overtuigend bewezen feiten heeft gepleegd jegens een meerdere;

dat beklaagde de voorschreven beleedigende uitdrukkingen bezigde tijdens het avondschaften aan den bak, mitsdien in dienst;

dat getuige Peeters aan beklaagde het bevel, zijn stamboeknummer op te geven gaf, teneinde van eerstgenoemd feit rapport te kunnen opmaken, dit mitsdien was een dienstbevel ten aanzien van een aangelegenheid, de functie van baksmeester betreffende;

dat deze feiten mitsdien opleveren de misdrijven, omschreven in de artikelen 108 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, en beklaagde deswege tot straf moet worden veroordeeld, zoodat het beroepen vonnis behoort te worden vernietigd;

O. ten aanzien van de op te leggen straf:

dat het Hof, in aanmerking nemende de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd, alsmede, dat beklaagde's gedrag in dienst gedurende de acht voorafgaande jaren doorloopend als zeer goed is beoordeeld, met oplegging van een korte vrijheidstraf wil volstaan;

Gezien de artikelen 2, 60, 108 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, de artikelen 10 en 57 van het Wetboek van Strafrecht, alsmede artikel 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 e.v. van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep:

In naam der Koningin!

Vernietigt het op 31 Maart 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat beklaagde het hem sub 1° en 2° telastegelegde heeft gepleegd in voege als hierboven omschreven;

Spreekt hem vrij van hetgeen hem meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Verklaart den aan hoofde dezer nader omschreven beklaagde B,, stamboeknummer ...., schuldig aan de misdrijven:

I. ,,Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen, in dienst gepleegd";

II. ,,Opzettelijke ongehoorzaamheid";

Veroordeelt hem deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van twee weken. [1])

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van **26** Mei 1936.

President: kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: luitenant ter zee 1e klasse **J.** G. van Nauta Lemke, officier van den marine-stoomvaartdienst 1e klasse W. Moree, kapitein der mariniers W. Schuiling en officier van administratie 1e klasse **J.** Bouma.

Rehoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (behoorende tot het wachtkwartier in het Marine-kampement te Malang, dat kampement ongeoorloofd verlaten).

Volgens de bepalingen van het Reglement op den inwendigen dienst aan boord van Hr. Ms. oorlogsschepen en in de inrichtingen der zeemacht rust op de wachtdivisie, behalve indien in bijzondere gevallen anders is bepaald, de verplichting aan boord of in de inrichting der zeemacht te blijven, ook al waren dan i.c. de aan beklaagde opgedragen diensten op het oogenblik waarop hij xich verwijderde, verricht. Overigens moet onder ,,eenige wacht" in art. 129 W. v. M. S. niet alleen worden verstaan dat gedeelte van de wachtdivisie dat daadwerkelijk met waakdiensten is belast, doch onder dat begrip moet de geheele wachtdivisie worden begrepen.

Vijf dagen gevangenisstraf nadat beklaagde wegens hetxelfde feit reeds krijgstuchtelijk gestraft was met 14 dagen verxwaard arrest.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen: M., stamboeknummer ...., oud 24 jaren, geboren te Zeist, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 1ste klasse bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, gerequireerde,

---

[1]) Het H.M.G. heeft in bovenstaande sententie zijne ruime opvatting van het bepaalde in art. **67,** 3° W.v.M.S., reeds blijkende uit de sententie van 30 Oct. *1931,* M.R.T. XXVIII, **307,** nader bevestigd. Red. M.R.T.

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 24sten Maart 1936 No. A 16/3/14;

Gezien het bevelschrift tot bijeenlioming van den Zeekrijgsraad van den 8sten Mei 1936 No. A 16/4/19, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij, dienende als matroos der lste klasse bij de Koninklijke ,,Marine en tijdelijk ondergebracht zijnde in het Marine-kampement ,,te Malang, terwijl hij op 25 Januari 1936 behoorde tot het wacht-.,kwartier en dat kampement niet mocht verlaten, opzettelijk onge-,,oorloofd in den avond van dien dag die inrichting om ongeveer ,,10 uur heeft verlaten, zijnde hij verder ongeoorloofd afwezig ge-,,bleven totdat hij zich op 26 Januari 1936 te ongeveer 12 uur ,,'s middags vrijwillig bij voormeld kampement heeft teruggemeld";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 16den Mei 1936 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 26sten Mei 1936 des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen" en veroordeeling van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van tien dagen;

O. dat de beklaagde zich op den 25sten September 1930 vrijwillig als lichtmatroos onder stamboek No. .... voor den tijd van vijf jaren in den Zeedienst heeft verbonden, na het verlaten van het opleidingsschip en dat hij thans nog als matroos der lste klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 31 October 1937;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekent zich aan het hem tenlastegelegde te hebben schuldig gemaakt;

dat hij op 25 Januari 1936, dienende bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, tijdelijk was ondergebracht in het Marinekampement te Malang en dat hij dien dag van 7 uur voormiddag tot 26 Januari 1936 ten 7 uur voormiddag behoorde tot het wachtkwartier van genoemd kamp: dat hij wist, dat hij zoolang hij tot dat wachtkwartier behoorde, het kampement niet mocht verlaten;

dat hij, als tehoorende tot dat wachtkwartier, op 25 Januari 1936 van 8 uur voormiddag tot 10 uur namiddag de cantinewacht deed; dat hij, toen om 10 uur in den avond van dien dag de cantine op het kamp gesloten werd, als wachthebbende, geen daadwerkelijken dienst meer behoefde te doen, en mocht gaan slapen;

dat hij dien avond om 10 uur van het kamp is weggeloopen en

in uniform gekleed heimelijk is gaan passagieren; dat hij daartoe van niemand toestemming ontvangen had en dus opzettelijk ongeoorloofd het kamp om 10 uur in den avond van 25 Januari 1936 heeft verlaten; dat hij sindsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig is gebleven, totdat hij zich den volgenden dag, 26 Januari 1936, te ongeveer 12 uur 's middags vrijwillig bij het kampement heeft teruggemeld;

dat hij om 10 uur in den avond van dien 25sten Januari 1936 is weggeloopen, omdat hij wist, dat hij na dat tijdstip als wachthebbende geen dienst meer te verrichten had;

dat hij door den Commandant van den Dienst der Conservatie ter zake van dit door hem begane feit is gestraft met 14 dagen verzwaard arrest;

O. dat P. M. Luijken, oud 27 jaren, sergeant-konstabel te Soerabaja, als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij in de tweede helft van Januari 1936 als Chef d'équipage in het Marinekampement te Malang het personeel van het aldaar verblijvende detachement onder nadere goedkeuring van den Commandant van dat kamp voor de wachten op dat kamp indeelde; dat hij weet dat beklaagde op 25 Januari 1936 tot het wachtkwartier van dit kamp behoorde en dat beklaagde gedurende den tijd van het wachtkwartier waartoe beklaagde behoorde, het kamp niet mocht verlaten;

dat beklaagde op 25 Januari 1936 van 8 uur voormiddag tot 10 uur namiddag de cantinewaeht had; dat beklaagde na 10 uur dien avond van den 25sten Januari 1936, op welk tijdstip de cantine gesloten werd, geen daadwerkelijken wachtdienst meer behoefde te verrichten; dat beklaagde dan wel mocht gaan slapen, doch het kamp niet mocht verlaten vóór den volgenden morgen te 8 uur voormiddag;

O. dat ten processe aanwezig is een uittreksel uit het Scheepsjournaal van het Marine-kampement te Malang, voor eensluidend uittreksel geteekend door den Beheerder van genoemd kamp, o.m. inhoudende:

Zondag, 26 Januari 1936.

Gedurende den nacht g.b. Mankeert vanaf 25-1-'36 2200 matroos 1e kl. M.; 12.15 meldt zich matroos 1e kl. M.;

O., dat door de verklaring van den beklaagde en die van den hiervoren genoemden getuige zoomede door het ten processe aanwezige schriftelijke bescheid in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

O. dat krachtens artikel 55 van het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Hr.Ms. Oorlogsschepen en in de Inrichtingen der Zeemacht de bemanning voor het doen van wacht is verdeeld in drie wachtdivisiën. terwijl uit artikel 88 van genoemd Reglement volgt, dat die divisiën beurtelings gedurende 24 uur wacht hebben en dat op de wachtdivisie — behalve indien in bij-

zondere gevallen anders is bepaald — de verplichting rust, aan boord of in de inrichting der Zeemacht te blijven;

O. dat de aan beklaagde opgedragen diensten op het tijdstip waarop hij zich uit het kampement verwijderde weliswaar waren verricht, doch dat waar hij tot de wachtdivisie behoorde de verplichting op hem rustte om in het kampement te blijven;

dat overigens ander het begrip „eenige wacht" in artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht niet alleen moet worden verstaan dat gedeelte van de wachtdivisie, dat daadwerkelijk met waakdiensten is belast, doch dat onder dat begrip de geheele wachtdivisie moet worden begrepen;

O. dat het wettig en overtuigend bewezen verklaarde strafbaar is en moet worden gequalificeerd als: „Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen;"

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar feit den beklaagde moet worden toegerekend;

O. dat beklaagde ter zake van het in de tenlastelegging omschreven feit reeds krijgstuchtelijk is gestraft met veertien dagen verzwaard arrest;

dat de na te melden straf derhalve geacht kan worden in goede verhouding te staan tot den ernst van het door den beklaagde begane feit in verband met de omstandigheden waaronder het werd begaan en de persoonlijkheid van den dader;

Gezien de artikelen: 1, 60 en 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 57 van de Wet op de Krijgstucht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijf dagen. [1])

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 7 Juli 1936.

President: kapiteili-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: luitenant ter zee 1e klasse J. G. van Nauta Lemke, officier van den marinestoomvaartdienst 1e klasse H. Uurbanus, kapitein der mariniers W. Schiiiling en officier van administratie 1e klasse J. Bouma.

Behoorende tot eenige wacht ais ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen

[1]) Dit vonnis is in, door den Fiskaal ingesteld, hooger beroep bevestigd bij sententie van het H.M.G. van N.I. van 3 Juli 1936. Red. M.R.T.

(behoorende tot de reewacht zich ongeoorloofd van boord begeven).

Volgens de bepalingen van het Reglement op den inzoendigen dienst aan boord van Hr. Ms. oorlogsschepen en in de inrichtingen der zeemacht rust op de zoachtdivisie, behalve indien in bijzondere gevallen anders is bepaald, de verplichting aan boord of in de inrichting der zeemacht te blijven, ook al werden op het oogenblik dal beklaagde zich verwijderde, de wachtdiensten waartoe hij was aangewezen nog niet daadwerkelijk verricht. Onder het begrip, ,,eenige wacht" in art. 129 W. v. M. S. moet overigens niet alleen worden verstaan dat gedeelte van de wachtdivisie, dat daadwerkelijk met waakdiensten is belast, doch onder dat begrip moet de geheele wachtdivisie worden begrepen.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen K., stamboeknummer ...., oud 24 jaren, geboren te 's-Gravenhage, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 2de klasse aan boord Hr.Ms. ,,Serdang" te Soerabaja, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlanclsch-Indië van den 18den Mei 1936 No. A. 16/5/4;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 18den Juni 1936 No. A. 16/6/10, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij dienende als matroos der 2de klasse aan boord van ,,Hr.Ms. ,,Serdang" liggende te Soerabaja, terwijl hij op den 8sten ,,Maart 1936 de reewacht had, welke wacht duurde tot den voor-,,middag van 9 Maart 1936, gedurende welk tijdvak hij zich niet ..zonder vergunning van boord mocht verwijderen, zich op den ,,8sten Maart 1936 te ongeveer 12 uur 30 's middags opzettelijk ,,ongeoorloofd van boord heeft begeven en den wal is opgegaan, ,,zijnde hij verder opzettelijk ongeoorloofd afwezig gebleven totdat ,,hij dienzelfden dag ter verpleging in de Marine-Afdeeling van de ,.Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Soerabaja is opgenomen";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 26sten Juni 1936 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag den 7den Juli 1936 des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan ,,Behoorende tot ccnige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen" en veroor-

deeling van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier weken;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processc tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 30sten October 1930 vrijwillig als lichtmatroos onder stamboek No. .... voor den tijd van vijf jaren in den Zeedienst heeft verbonden. na het verlaten van het opleidingsschip en dat hij thans nog als matroos der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 31 October 1936;

O. dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekent zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt;

dat hij op 8 Maart 1936 diende als matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Serdang", welk schip toen te Soerabaja lag; dat hij dien dag behoorde tot het wachtsvolk rn derhalve het schip zonder vergunning niet mocht verlaten: dat hij trouwens ook uit anderen hoofde niet naar den wal mocht, want dat hij toen was gestraft met licht arrest; dat zijn wacht duurde tot den voormiddag van 9 Maart 1936;

dat hij zich op 8 Maart 1936 te omstreeks 12 uur 15 minuten vall boord heeft begeven niettegenstaande de dienstdoende onderofficier van de wacht hem nog zeide dat hij niet mocht gaan passagieren: dat hij tegen den dienstdoenden onderofficier heeft gezegd. dat hij hem — beklaagde — maar niet moest tegenhouden omdat hij toch den wal op ging en 's avonds wel terug zou zijn om wacht te doen; dat hij dit ook van plan was: dat hij vervolgens den wal is opgegaan en naar een café aan den Oedjoeng is gegaan en daar ongeveer 5 flesschen bier heeft gedronken; dat hij 's middags om 4 aar dat café heeft verlaten met de bedoeling om naar de bovenstad te gaan, en onderweg daarheen eerst nog heeft getracht geld te leenen bij een waschbaas aan den Oedjoeng; dat hij zich niet heinnert wat er verder is gebeurd nadat hij den waschbans had verlaten; dat het eenige wat hij zich herinnert is. dat hij op zeker oogenblik in een zijgang van den Oedjoengweg lag met eenige wonden op zijn hoofd en dat hij toen omringd was door inlanders: dat hij niet weet hoe hij de verwondingen heeft bekomen; dat hij vervolgens is opgestaan en zich aan het politieposthuis aan den Oedjoengweg heeft laten verbinden; dat hij vandaar per zieken-auto naar de C.B.Z. te Soerabaja is getransporteerd cn na aldaar den zelfden dag te zijn opgenomen, ongeveer 14 dagen verpleegd is geworden; dat hij nimmer het voornemen heeft gehad om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken;

dat hij van boord is weggeloopen omdat hij begreep dat hij, in verband met een hem opgelegde straf. peen examen zou mogen doen voor matroos der 1ste klasse: dat hij inziet geheel verkeerd te hebben gehandeld;

O. dat als getuige onder eede is gehoord T. F. Faber. oud 23

jaar, van beroep matroos der lste klasse te Soerabaja, die heeft opgegeven:

dat hij evenals beklaagde op 8 Maart 1936 behoorde tot het wachtsvolk van Hr.Ms. „Serdang", welk schip toen te Soerabaja lag; dat hij, toen hij tijdens het middagschaften zich als dienstdoend onderofficier van de wacht bij den valreep aan boord van genoemden bodem bevond, plotseling beklaagde in passagierstenue gekleed bij dien valreep zag komen;

dat hij, begrijpende dat beklaagde wilde gaan passagieren en wetende dat deze tot het wachtsvolk behoorde en bovendien gestraft was met arrest. tegen beklaagde gezegd heeft: „R., je mag niet passagieren, want je hebt de wacht en je bent gestraft"; dat beklaagde antwoordde te gaan passagieren en den valreep afliep: dat hij beklaagde nog nageloopen heeft en bij een der armen heeft gegrepen, doch dat beklaagde zich losrukte en zeide, dat hij — getuige — maar niet moest probeeren hem tegen te houden, want dat hij toch wegging;

dat beklaagde daarop doorgeloopen is en dat hij, getuige, daarop weer binnenboord is gegaan;

dat beklaagde op de hondenwacht van 9 Maart 1936 daadwerkelijk op wacht moest komen als leerling;

O., dat voorts ten processe aanwezig is en voorgelezen is een door het Hoofd van de Marine-Afdeeling van de C.B.Z. te Soerabaja, den Officier van Gezondheid der lste klasse Dr. C. W. Bottema opgemaakte verklaring gedagteekend 26 Mei 1936, waarin deze arts verklaart. dat de matroos der 2de klasse K. op 8 Maart 1936 des namiddags 5 uur in de C.B.Z. te Soerabaja is opgenomen wegens huidwonden, bloeduitstortingen boven het rechteroog en alcoholroes en op 21 Maart 1936 uit die inrichting. is ontslagen;

O., dat door de verklaringen van den beklaagde en die van den hiervoren genoemden getuige zoomede door het ten processe aanwezige schriftelijke bescheid in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

O., dat krachtens artikel 55 van het Reglement op den Inwendigen dienst aan boord van Hr.Ms. Oorlogsschepen en in de Inrichtingen der Zeemacht de bemanning voor het doen van wacht is verdeeld in drie wachtdivisiën, terwijl uit artikel 88 van genoemd Reglement volgt, dat die divisiën beurtelings gedurende 24 uur wacht hebben en dat op de wachtdivisie — behalve indien in bijzondere gevallen anders is bepaald — de verplichting rust, aan boord of in de inrichting der Zeemacht te blijven;

O., dat de wachtdiensten waartoe beklaagde was aangewezen op het tijdstip waarop hij zich van boord verwijderde, weliswaar nog niet daadwerkelijk werden verricht, doch dat, waar hij tot de wachtdivisie behoorde, de verplichting op hem rustte om aan boord te blijven;

dat overigens onder het begrip „eenige wacht" in artikel 129 van

liet Wetboek van Militair Strafrecht niet alleen moet worden verstaan dat gedeelte van de wachtdivisie. dat daadwerkelijk met waakdiensten is belast, doch dat onder dat begrip de geheele wachtdivisie moet worden begrepen;

0.. dat het wettig en overtuigend bewezen verklaarde strafbaar is en moei worden gequalificeerd als: ..Behoorende lot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen":

O.. dat het bewezen verklaarde strafbaar feit den beklaagde moei worden toegerekend;

O., dat de na te melden straf derhalve geacht kan worden in goede verhouding te staan tot den ernst van het door den beklaagde begane feit in verband met de omstandigheden waaronder het werd begaan en de persoonlijkheid van den dader;

Gezien de artikelen: 1, 60 en 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen:

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier weken.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 26 Mei 1936.

President: kapitpin-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: luitenant ter zee 1e klasse J. G. van Nauta Lemke. officier van den marine-stoomvaartdienst 1e klasse W. Moree, kapitein der mariniers W. Schuiling en officier van administratie 1e klasse J. Bouma.

Als militair in dienst opzettelijk een mindere slaan en door schoppen pijn veroorzaken, beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd (hef geven van een klap en een schop door een officier aan zijn bediende).

Veroordeeling tot f 100 boete. Bij de struftoemetinq in aanmerking genomen onbehoorlijk en brutaal optreden van den bediende, hetwelk door dezen wel is waar is besfreden, doch door den inhoud van diens conduite-boekje aannemelijk wordt gemaakt.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdencle in de Marine-Kazerne Gorbeng, in de zaak tegen: H., oud 24 jaren. geboren te Salatiga, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als luitenant ter

zee der 2de klasse bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië te Soerabaja, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 30sten Maart 1936 No. A 16/G/1/6;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 8sten Mei 1936 No. A. 16/G/1/9, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

.,dat hij, dienende als luitenant ter zee der 2de klasse bij den ,,Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië te Soerabaja, aldaar op den ,,31sten Januari 1936, nadat hij den inlandsclien jongen Bijarkin, ,,die — bediende bij de officieren van genoemden dienst zijnde — ,,toen beklaagde's kamerjongen was, had onderhouden over de wijze. ,,waarop die jongen naar het oordeel van hem — beklaagde — zijn ,,werk had verricht, opzettelijk gewelddadig voornoemden Bijarkin ,,heeft geslagen en geschopt. waardoor deze ter plaatse, waar die ,,slag en schop zijn lichaam troffen pijn heeft ondervonden";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 15den Mei 1936 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 26sten Mei 1936 des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt, den beklaagde vertoond en voorgehouden:

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenornen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan ,,Als militair in dienst opzettelijk een mindere slaan en door schoppen pijn veroorzaken; beide feiten als Pén voortgezette handeling beschouwd" en veroordeeling van hem deswege tot eene geldboete van een honderd vijftig gulden, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door een hechtenis voor den tijd van vijftien dagen:

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O., dat de beklaagde op den 5den September 1933 is benoemd tot luitenant ter zee der 3de klasse en dat hij thans nog als luitenant ter zee der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden;

O., dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekent zich aan het hem telastegelegde te hcbbcn schuldig gemaakt;

dat hij op 31 Januari 1936 als luitcnant ter zee der 2de klasse bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Tndië te Soerabaja diende; dat 'hij aldaar een kamer had en dat hem als kamerjongen was toegewezen de Inlandsche jongen Rijarkin, die bediende bij de officieren van genoemde kazerne was; dat Bijarkin sinds begin December 1935 zijn kamerjongen was; dat Bijarkin als kamerjongen was belast met het schoonhouden van zijn, beklaagde's, kamer, het onderhouden

van zijn uitrustingsartikelen, poetsen en witten van schoenen en dergelijke werkzaamheden:

dat Bijarkin aanvankelijk zijn diensten als karnerjongen goed verrichtte, doch dat ongeveer begin Januari 1936 dit plotseling veranderde en dat de oorzaak daarvan hem, beklaagde, onbekend is;

dat op 31 Januari 1936 Bijarkin omstreeks 6 uur 30 's morgens in zijn kamer kwam en dat hij — beklaagde — hem toen een standje heeft gegeven, omdat deze nagelaten had aan zijn eenige dagen tevoren gegeven order om een paar witte schoenrn, welke hem — beklaagde — niet toeboorden, weg te brengen. te gehoorzamen:

dat hij dit standje op een zeer gewonen toon heeft gegeven;

dat Bijarkin hierna met een zeer verongelijkt gezicht hem de witte schoenen toonde en daarbij zeide, dat dit toch zijn — beklaagde's — schoenen waren; dat zulks bij nader inzien inderdaad het geval was en dat hij tegen Bijarkin zijn ongelijk heeft erkend; dat hij daaraan toevoegde, dat hij nu nog een paar zwarte schoenen miste en dat Bijarkin daarop iets in zich zelf mopperdr en een verongelijkt gezicht bleef trekken: dat hij niet heeft verstaan wat Bijarkin zeide;

dat hij door de houding en het gemopper van Bijarkin eenigszins kwaad werd en dat hij dezen toen heeft medegedeeld, dat hij dit niet meer wenschte, dat deze zijn werkzaamheden beter moest verrichten, want dat hij — beklaagde — anders den sergeant-hofmeester daarvan op de hoogte zou stellen; dat zulks van zijn zijde op eenigszins driftigen toon werd opgemerkt;

dat ongeveer 5 minuten later. toen hij aan zijn schrijftafel zat te schrijven, Bijarkin wederom binnenkwam en dat deze hem toen op een zcer brutale manier zeide, dat hijzelf zijn aflossing als kamerjongen van beklaagde wel aan den hofmeester zou vragen; dat hij — beklaagde — door dit onbeschofte optreden van Bijarkin boos werd en dat hij is opgestaan en dezen heeft gezegd, dat als er sprake was van zijn aflossing, hij — beklaagde — dat dan wel met den hofmeester zou bespreken en dat het geen pas gaf, dat hij, Bijarkin. dat aan den hofmeester ging vragen; dat hij Bijarkin daarop wederom uit zijn kamer heeft gestuurd, zoo iets zeggende als: ,,Donder op''; dat Bijarkin daarop de kamer heeft verlaten; dat weer ongeveer 5 minuten later. Bijarkin nogmaals zijn kamer binnenkwam, met de bedoeling, naar hij zag, aan het verwisselen van gordijnen te beginnen; dat hij zulks den vorigen dag aan hem had opgedragen, doch dat hij — beklaagde — dat thans niet meer noodig vond; dat hij dit dan ook tegen Bijarkin op zeer normalen toon heeft gezegd en dat deze toen op zeer brutale wijze wederom begon te inopperen en o.a. zooiets zeide als, dat hij iederen dag van hem — beklaagde — andere orders kreeg en niet meer wist. waaraan hij zich te houden had; dat Bijarkin daarbij met het gordijn in de handen stond. dit vervolgens losliet en zijn armen slap langs het lichaam liet hangen, daarmede klaarblijkelijk te kennen willende geven, dat het hem begon te vervelen:

dat door deze wijze van optreden van Bijarkin mede in verband met hetgeen tevoren dien ochtend gebeurd was, hij — beklaagde — zoo driftig werd, dat hij van zijn stoel opsprong, naar Bijarkin toeging en hem met zijn vlakke rechterhand een stevigen klap op zijn linkerwang gaf; dat Bijarkin toen op geruimen afstand van den muur van zijn kamer stond, zoodat het uitgesloten is, dat hij tengevolge van den slag, dien hij — beklaagde — hem toediende, met het hoofd tegen den muur is aangekomen;

dat hij Bijarkin daarop bij zijn schouders gepakt en hem omgedraaid heeft; dat deze daarop met den rug naar hem kwam toe te staan; dat hij hem daarna in de richting van den uitgang van zijn kamer geduwd heeft en hem, terwijl deze de kamer verliet met zijn — beklaagde's — geschoeiden voet, een schop tegen het zitvlak gegeven heeft; dat het een vrij stevige schop was;

dat hij kan aannemen, dat door den slag en den schop door hem — beklaagde — Bijarkin toegebracht. deze ter plaatse, waar hij geraakt werd, wel pijn ondervonden zal hebben;

dat hij — beklaagde — er over gedacht heeft om rapport van Bijarkin te maken. doch dat hij, voordat hij dit zou doen, hoorde dat Riiarkin een klacht had ingediend en dat hij daarom er maar van afgezien heeft om rapport te maken, omdat hij zulks in de gegeven omstandigheden niet fair vond;

O., dat getuige Bijarkin, oud 34 jaren, Inlandsche jongen te Soerabaja heeft verklaard:

dat hij op 31 Januari 1936 als Inlandsche jongen bij den Onderzeedienst in Nedcrlandsch-Indië te Soerabaja diende en dat hij als zoodanig was geplaatst bij de officieren van genoemden dienst; dat hij in het bijzonder was belast met den dienst van kamerjongen van beklaagde en dat hij diens kamer moest schoonhouden. diens bed moest opmaken, diens schoenen moest schoonmaken en diens kleeren moest onderhouden;

dat hij vóór dien dag van beklaagde nooit aanmerkingen had ontvangen dat hij zijn dienst als kamerjongen niet naar behooren verrichtte;

dat hij op den ochtend van dien dag de kamer van beklaagde binnenging om zijn werkzaamheden als kamerjongen tc verrichten; dat hij zag, dat beklaagde achter zijn schrijftafel gezeten was en dat hij hoorde, dat beklaagde hem vroeg, waar diens witte schoenen waren;

dat hij — getuige — die schoenen van onder het bed haalde en hen beklaagde getoond heeft;

dat beklaagde hem eenige dagen tevoren order gegeven had een paar witte schoenen. die beklaagde niet toebehoorden, weg te brengen, doch dat hij — getuige — die order reeds had uitgevoerd;

dat beklaagde hem tezelfdertijd vroeg, waar diens zwarte schoenen waren en dat hij beklaagde toonde, dat die zich ook onder het bed bevonden;

dat beklaagde hem beide vragen op boozen ioon stelde en dat hij, getuige, noch gemopperd heeft noch brutaal was;

dat dadelijk hierop beklaagde hem vroeg, waarom hij een ander gordijn voor een deur in zijn kamer had opgehangen;

dat beklaagde hem dit zelf eenigc dagen tevoren had opgedragen cn dat hij dit toen aan beklaagde mededeelde: dat hij dit op een normale toon zeide en daarbij niet brutaal was;

dat beklaagde daarop van zijn stoel sprong, naar hem toe kwam en hem met één zijner vuisten een harden klap tegen de rechterwang gaf, waardoor hij — getuige -— met zijn linkerwang tegen een van de muren van de kamer botste; dat zijn rechterwang ervan pijn deed en dat hij er eenigszins van duizelde;

dat daarop beklaagde tegen hem zei: „Pergi" en dat beklaagde hem, getuige, terwijl hij bezig was de kamer te verlaten. een harden schop met diens geschoeiden voet tegen zijn zitvlak gaf; dat hij, getuige, daardoor ter plaatse pijnlijk wercl getroffen;

dat hij gedurende al dien tijd dat deze gebeurtenissen in de kamer van beklaagde plaats vonden, deze kamer niet verlaten heeft;

dat beklaagde hem dien ochtend niet gezegd heeft. dat hij, getuige, zijn dienst als jongen beter moest verrichten en dat beklaagde anders den sergeant-hofmeester daarvan zou waarschuwen;

dat hij — getuige — wel tegen brklaagde toen deze hem geslagen en geschopt had, naar aanleiding daarvan gezegd heeft: ,,Als U niet meer op mijn diensten gesteld bent, za1 ik mijn aflossing aan den sergeant-hofmeester vragen";

dat hij streds zijn diensten van kamerjongrn van beklaagde naar behooren heeft verricht;

O., dat ten processe aanwezig is een uittreksel uit het conduiteboekje van den Tnlandschen Jongen Bijarkin. stambocknummer 473 B;

O. dat door de verklaringen van den beklaagdc en die van den hiervoren genoemden getuige in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

O. dat het wettig en overtuigend bewezen verklaarde strafbaar is gesteld en moet worden gequalificeerd als: „als militair in dienst opzettelijk een mindere slaan en door schoppen pijn veroorzaken; beide feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd";

O. dat het bewezen verklaarde strafbaar feit den beklaagde moet worden toegerekend;

O. omtrent de op te leggen straf:

dat de juistheid van beklaagde's opgave dat zijn drift, waardoor hij tot zijn daad kwam, zijn grond vond in het onbehoorlijk en brutaal optreden van den jongen Bijarkin, weliswaar door dezen in zijn verklaring onder eede afgelegd wordt bestreden, doch dat naar de meening van den Krijgsraad, de inhoixd van het uittreksel-conduitcboekje van dezen getuige beklaagde's verweer aannemelijk maakt;

dat, hoewel het bovenstaande beklaagde allerminst disculpeert, zulks als verzachtende omstandigheden bij de straftoemeting in acht moet worden genomen;

O. dat bij toepassing van vrijheidsstraf als hoofdstraf gevangenisstraf van niet meer dan drie maanden zou behooren te worden opgelegd;

O. dat na te melden straf derhalve geacht kan worden in goede verhouding te staan tot den ernst van het door den beklaagde begane feit in verband met de omstandigheden waaronder het begaan werd en de persoonlijkheid van den dader;

Gezien de artikelen: 2, 60, 142 1e lid van het Wetboek van Militair Strafrecht; 24 en 56 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene geldboete van een honderd gulden bij gebrekc van betaling en verhaal te vervangen door een hechtenis voor den tijd van tien dagen.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 25 Juli 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, kapitein der infanterie W. A. M. Goedhart, eerste-luitenant der genie J. P. L. Tulfer en eerste-luitenant-adjudant der infanterie H. W. Hartwig.

De chef van den strafoplegger heeft met ongegrondverklaring van het beklag en eenige wijziging van de strafreden, de straf, 14 dagen streng arrest. verzwaard tot terugstelling (van seraeant 2e klasse ziekenverpleger) tot soldaat 2e klasse ziekenverpleger en heeft klager bovendien gestraft met 14 dagen verzwaard arrest ,,wegens het indienen van een reclame, die in dusdanige mate ongegrond is bevonden, dat het inbrengen beschouwd moet worden als een ernstige uiting van oneerbiedigheid tegenover zijn meerdere."

De Krijgsraad verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond, brengt de straf terug tot terugstelling tot soldaat 1e klasse ziekenverpleger met wijxiging, echter niet strekkende ten gunste van klager, van de strafreden in: ,,Slapende op wacht aangetroffen als eenigste ziekenverpleger der zaal, terwijl ernstige zieken aan zijne zorg waren toevertrouwd. Voorts het onderzoek door liegen bemoeilijkt." De

Krr. vereenigt xich verder met de nevenskomende straf van 14 dagen verzwaard arrest, doch wijzigt de strafreden ter zake in: „Het indienen van een onredelijk beklag."

Het H.M.G. keurt 's Krijgsraad's beschikking goed, behalve wat betreft de omschrijving van de reden behoorende bij de nevenstraf, welke ten onrechte is opgelegd wegens indiening van een onredelijk beklag, nu immers door den Krr. in de eerste straf ten gunste van klager wijxiging is gebracht, mitsdien dit beklag niet onredelijk is bevonden. Niettemin is de nevenstraf terecht opgelegd, doch de strafreden moet luiden: „Bij beklag over een hem opgelegde straf het onderxoek door voortgexet hardnekkig liegen bemoeilijkt, hiermede blijk gevende van ernstige oneerbiedigheid."

BESCHIKKING,

genomen door den Krijgsraad te Sjimahi inzake: H., algemeen stamboeknummer ...., oud .. jaren, geboren te O. (A.), laatstelijk dienende als Amboineesch soldaat 2de klasse ziekenverpleger, van het Militair Hospitaal te W., tot voor kort Amboineesch sergeant 2de klasse ziekenverpleger, thans bij het ..de Bataljon Infanterie te M.,

Klager over de straf van „veertien dagen streng arrest" met de oinschrijvende reden: „Slapende op wacht aangetroffen als eenigste ziekenverpleger der zaal, terwijl er een delireerende cn nog twee andere ernstige zieken aan zijn zorg waren toevertrouwd. Voorts door liegen het onderzoek bemoeilijkt, terwijl geen enkele verzachtende omstandigheid voor hem is aan te voeren", hem opgelegd op den 17den Mei 1935 door zijn Korpscommandant, den Officier van Gezondheid der lste klasse H.G.L., welke straf en strafreden door den Chef van den strafoplegger. den Dirigeerend Officier van Gezondheid 2de klasse Dr. A. K. v. H. met ongegrondverklaring van het beklag, is gewijzigd in „terugstelling tot soldaat 2de klasse ziekenverpleger" met de omschrijvende reden „Door den Officier van Gezondheid der wacht slapende aangetroffen zittende in een stoel, die door kussens gemakkelijk was gemaakt, terwijl hij als eenige verpleger op de zaal wacht had en toezicht moest houden op twee ernstige lijders. Voorts door liegen het onderzoek bemoeilijkt terwijl geen enkele verzachtende omstandigheid is aan te voeren"; terwijl klager bovendien door den chef van den strafoplegger op grond van de lichtvaardige wijze waarop de klacht is voorgebracht, is gestraft met 14 dagen verzwaard arrest met omschrijvende reden: „Wegens het indienen van een reclame, die in dusdanige mate ongegrond is bevonden, dat het inbrengen beschouwd moet worden als een ernstige uiting van oneerbiedigheid tegenover zijn meerdere".

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend W. dd. 31 Mei 1933 van den Gewestelijk Eerstaanwezend Officier van Gezondheid aldaar, Dr.

A. K. v. H., waaruit blijkt, dat klager op den 23sten Mei 1935 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van ,,veertien dagen streng arrest", gewijzigd als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den vorigen dag de beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij een bezwaarschrift van klager dd. 24 Mei 1935, en een schriftelijke toelichting met schetskaartje van den strafoplegger die heeft verklaard niet uitdrukkelijli te wenschen om ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord;

Gehoord den klager en den getuige, Officier van Gezondheid 2de klasse J. E. J. de H.. ter terechtzitting:

Gelezen de processen-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 j°. 62 van het Wetboek van Krijgstucht te W. gehouden verhooren van de getuigen J. de G., J. W. A. S., T. en P., en hetgeen klager daarop nog heeft aangevoerd;

O., dat uit boveneerstgenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafboek en de bij de stukken aanwezige beschikking van den chef van den strafoplegger blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen, en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager zoowel het in de strafreden omschreven slapen op wacht. als het bemoeiliiken van het ter zake ingesteld onderzoek door liegen in het door den Krijgsraad ingesteld onderzoek is blijven ontkennen;

O., dat de onder eede gehoorde getuigen hebben verklaard:

1°. de Officier van Gezondheid 2de klasse J. E. J. de H.:

dat hij in den nacht van 12 op 13 Mei 1935 te omstreeks 11.30 uur, als de wachthebbende geneesheer, per rijwiel de ronde heeft gedaan langs de verschillende zalen van het Militair Hospitaal te W., en daarbij zaal Xa aandoende, de fietsbel heeft geluid om den ziekenverpleger van die zaal te roepen, en daarna toen die verpleger niet verscheen, op de fiets blijvende en de deur van de zaal half openende, nog vergeefs een keer ,,oppas" heeft geroepen;

dat hij vervolgens is doorgereden naar de ongeveer 20 pas verder gelegen zaal XI, en daar heeft gebeld, en nadat de ziekenverpleger van die zaal was verschenen en had meegedeeld, dat er geen bijzonderheden waren, naar zaal Xa is teruggekeerd, daar weer heeft gebeld en geroepen, en toen niemand verscheen, van de fiets is afgestapt en de zaal is binnengegaan door de houten deur met jalouzieën, over den gang tusschen waschplaats en eetzaal, en vervolgens door de glazen deur tusschen dokterskamer en isoleerkamer op de zaal is gekomen;

dat hii in de isoleerkamer. die geen deur heeft, heeft gekeken, doch er geen ziekenverpleger 'heeft gezien;

dat hij dezen heeft aangetroffen in de zaal, rechts, zittende op een stoel, onderuitgezakt met een kussen in den rug en half onder

het hoofd, de beenen op de zich daar bevindende lange tafel en slapende;

dat hij vlak bij hem staande, op nog geen meter afstand, tot drie maal toe ,,oppas" heeft geroepen, en klager eerst bij den derden roep wakker schrok en opstond;

dat hij hem niet heeft aangeraakt;

dat hij hem toen heeft aangezegd, dat hij op het rapport moest komen, en daarbij de opmerking heeft gemaakt, dat hij dit zelf wel zou begrijpen, aangezien er ernstige patienten op de zaal waren;

dat het n.l. gewoonte is een verpleger, die slapende op een zaal wordt aangetroffen niet altijd te rapporteeren, doch dit niet over het hoofd lian worden gezien als er ernstige patienten op de zaal zijn;

dat klager zeide, dat de patient rustig was, en verzocht om niet op het rapport te worden gebracht, met de woorden ,,minta ampoen" of iets van dien aard;

dat er in de isoleerkamer twee ernstige typhuspatienten werden verpleegd, en hij één van hen te ± 10 uur, een pantopon-injectie had laten geven door den daartoe bevoegden verpleger S.;

dat hij dien patient de pols heeft gevoeld, en deze evenals de andere, toen rustig sliep;

dat klager nog zeide, dat hij naar de groote zaal was gegaan, omdat de patient na de injectie rustig was geworden;

dat hij toen hem heeft toegevoegd ,,en toen ben jij ook maar gaan slapen";

dat hij vervolgens de zaal heeft verlaten en in de kamer van den wachtdokter in het wachtregister heeft ingevuld dat hij klager slapende op de zaal had aangetroffen, terwijl daar drie ernstige patienten waren;

dat zaal Xa de internezaal is met doorgaans ernstige patienten, en klager er de eenige verpleger was;

dat hij bij de terugkeer van de ronde brigadier S. heeft ontmoet, die hem zeide klager een kwartier te voren wakker te hebben aangetroffen;

2°. P., Javaansch infanterist 1ste klasse, algemeen stamboeknummer ....:

dat hij in de maand Mei j.l. met typhus ziek liggend op zaal Xa van het Militair Hospitaal op een zekeren nacht wakker is geschrokken doordat hij meer dan drie maal ,,oppas, oppas" hoorde roepen, waarop de verpleegde T. ,,san, san" (,,sergeant, sergeant") riep en hij zelf zeide ,,dimana sersan itoe" (,,waar is die sergeant");

dat vlak daarop de dokter binnenkwam, naar iederen patient keek, terugkeerde naar de plaats, waar klager zich bevond, waar hij hem heeft hooren zeggen ,,kowe djaga tidoer", en sergeant H. antwoorden ,,ja, saja poenja salah", en vervolgens de dokter zeide ,,nou op het rapport", en de zaal verliet;

dat klager daarop aan T. vroeg waarom hij hem niet gewekt had, en hij ook nog hoorde zeggen ,,ja, saja poenja sial"; (,,mijn noodlot");

dat klager zich had bevonden bij de tafel naast krib 1 tegenover zijn krib, Nr. 2, en hij voordat klager den dokter antwoordde het kraken van een stoel heeft gehoord;

3°. T., Javaansch infanterist Iste klasse, algemeen stamboeknummer ....:

dat hij op zekeren nacht in de maand Mei j.l. op de zaal van het Militair Hospitaal, waar hij wakker lag, den dokter van de wacht „oppas", „oppas" heeft hooren roepen, en daarop zelf vrij hard „san, san" is gaan roepen;

dat ook de 4 kribben verder liggende infanterist P. vroeg „sersan dimana itoe";

dat de dokter toen naar zijn krib liep, en weer wegging en hij hem even later hoorde zeggen „kowe tidoer" („je slaapt"), en klager antwoordde „ja tidoer toean" („ja ik slaap mijnheer"), waarop de dokter liet volgen „besok pagi toeroet rapport" („morgenochtend op het rapport");

dat de stem van klager kwam uit de richting van de krib van P.;

dat klager toen de dokter weg was, hem heeft gevraagd waarom hij hem niet gewekt had;

4°. J. de G., hoofdverpleger bij het Militair Hospitaal te W.:

dat klager hem op een morgen in de maand Mei j.l. te ± 8 uur op de corridor heeft staande gehouden met het verzoek hem te helpen, daar hij dien nacht geslapen had en door den wachtdokter was gerapporteerd;

dat hij dit later aan den adjudant van politie M. heeft meegedeeld toen hij hoorde, dat klager reclameerde en volhield dien bewusten nacht niet te hebben geslapen;

dat klager in het algemeen goed is hij de uitvoering van zijn diensten;

5°. J. W. A. S., brigadier ziekenverpleger, algemeen stamboeknummer 86716:

dat hij op den . .den Mei 1035 den wachtdienst heeft gehad in het Militair Hospitaal;

dat toen op zaal Xa twee zeer ernstige patienten waren en één van hen in een zeer delireercndcn toestand was;

dat hij hierover met den wachtdokter heeft gesproken en te omstreeks tien uur, op zijn derde ronde, bedoelden patient een pantoponinjectie heeft toegediend, en klager hem daarbij heeft geholpen;

dat klager op die zaal de wacht had van 8 uur tot half één;

dat hij op zijn vierde ronde, te omstreeks kwart voor twaalf bij den wachtdokter is geroepen, die hem meedeelde, dat hij klager slapende in een stoel op de zaal had aangetroffen, en dat deze eerst na drie keer te zijn aangeroepen wakker was geworden;

dat de patient, dien hij een injectie had toegediend na korten tijd rustiger werd;

dat hij klager toen heeft aangeraden op een stoel te gaan zitten vóór den ingang van het vertrek, waar de zwaar zieke patienten

lagen, zoodat hij hen in het oog kon houden en tevens de zaal kon overzien;

dat klager dit ook heeft gedaan, en nog heeft opgemerkt, dat dit moeilijk was, waarop hij hem heeft gezegd dan maar extra op te passen;

O., dat klager gehoord op bovenopgenomen hem zeer bezwarende en den Krijgsraad volkomen betrouwbaar voorkomende verklaringen, is blijven volharden in zijne ontkentenis, en het met die verklaringen strijdig verweer heeft gevoerd:

P. dat hij niet slapend in een stoel op de zaal is aangetroffen, gelijk dokter de H. heeft verklaard, doch zich bij de komst van den dokter bevond in de isoleerkamer voor aan die zaal bij een typhuspatient, die zoo luid schreeuwde, dat hij het roepen van den dokter niet heeft kunnen hooren, en daar gezeten was op een stoel zonder kussen met den rug naar de deuropening;

dat hij op de vraag van den dokter of hij sliep terstond is opgestaan en de houding heeft aangenomen en gezegd heeft, dat hij niet sliep, doch de dokter hem, zonder iets te zeggen het rapport heeft aangezegd;

dat de dokter de zaal niet is doorgeloopen:

2°. dat hij zich na het vertrek van den dokter niet naar de slaapplaats van T. heeft begeven, noch de uitdrukking „saja sijal" heeft gebezigd;

3°. dat hij heelemaal niet met getuige de G. over slapen op wacht heeft gesproken en diens hulp niet behoefde;

O., dat de strafoplegger in zijn toelichting heeft verklaard:

dat klager niet direct is gestraft doordat hij het onderzoek heeft bemoeilijkt, daar tengevolge van zijn ontkennen de dokter en andere getuigen nogmaals moesten worden gehoord;

O., dat de chef van den strafoplegger de strafverzwaring en de nevenskomende straf o.m. heeft gemotiveerd met de overweging, dat is gebleken, dat klager geheel en al verstoken is van verantwoordelijkheidsbesef, en geen begrip heeft van de verplichtingen aan een militair van zijn rang verbonden, en dat het feit, dat hij een geheel ongegronde reclame heeft ingediend wijst op een volkomen gebrek aan eerbied tegenover zijne meerderen;

O., dat ook de Krijgsraad door de vier getuigenverklaringen voormeld, beschouwd in onderling verband en samenhang, volkomen overtuigd is geworden van het in de strafreden omschreven slapen van klager op wacht onder de aangegeven verzwarende omstandigheden, en mede daarvan dat hij het onderzoek van den strafoplegger door liegen heeft bemoeilijkt;

O., dat het College voorts instemt met de scherpe veroordeeling van dit gedrag van klager als bovenvermeld door den chef van den strafoplegger, en de daarop gebaseerde straf van terugstelling, echter de degradatie tot soldaat (ziekenverpleger) 2de klasse te verregaand acht en van oordeel is, dat met terugstelling tot hospitaalsoldaat 1ste klasse had moeten zijn volstaan;

O., dat het beklag deswege gedeeltelijk gegrond moet worden verklaard;

O., dat de Krijgsraad zich eveneens kan vereenigen met de oplegging door den chef van den strafoplegger van een nevenskomende straf van veertien dagen verzwaard arrest op grond van de onredelijkheid van het beklag, dat met een voortgezet hardnekkig liegen in het onderzoek gepaard is gegaan, tegen de straf van veertien dagen streng arrest, welke te licht is voorgekomen;

dat uit de verklaring betreffende de indiening van het beklag in verband met den inhoud van klagers bezwaarschrift moet worden afgeleid, dat de oorspronkelijke straf van veertien dagen streng arrest slechts ten deele is ondergaan;

O., dat de redactie van de strafreden van de straf waarover beklag — als door den chef van den strafoplegger gewijzigd — evenals die van de nevenskomende straf, eenige wijziging behoeft, welke wijzigingen echter niet van dien aard zijn, dat zij kunnen worden geacht ten gunste van klager te strekken;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond;

Brengt de opgelegde straf van terugstelling tot soldaat 2e klasse ziekenverpleger terug tot terugstelling tot soldaat 1ste klasse ziekenverpleger;

Wijzigt de strafreden en bepaalt, dat deze zal luiden: ,,Slapende op wacht aangetroffen als eenigste ziekenverpleger der zaal, terwijl ernstige zieken aan zijne zorg waren toevertrouwd. Voorts het onderzoek door liegen bemoeilijkt.";

Handhaaft de door den chef van den strafoplegger opgelegde nevenskomende straf van veertien dagen verzwaard arrest;

Wijzigt de strafreden van die straf en bepaalt, dat deze zal luiden: ,,Het indienen van een onredelijk beklag";

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

Woog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 13 September 1935.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: Gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andrée Wiltens en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi dd. 25 Juli 1935, waarbij het beklag van den klager H., algemeen stamboeknummer .... enz.;

Nog gezien de stukken van den processe;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en het Hof zich ook kan vereenigen met 's Krijgsraads beslissing ten aanzien van de aan klager op 17 Mei 1935 opgelegde straf en strafreden;

O. ten aanzien van de aan klager door den Chef van den strafoplegger opgelegde nevenstraf en daarbij behoorende strafreden:

dat deze neven-straf, ook na de door den Krijgsraad in de daarbij behoorende strafreden gebrachte wijziging, wordt geacht te zijn opgelegd ter zake van indiening van een onredelijk beklag;

dat in casu echter voor een nevenstraf op dezen grond reeds daarom geen aanleiding kan bestaan, omdat blijkens de beslissing van den Krijgsraad in de eerste straf ten gunste van klager wijziging is gebracht, mitsdien dit beklag niet onredelijk is bevonden;

dat niettemin het Hof van oordeel is, dat terecht in casu door den Chef van den strafoplegger een nevenstraf is opgelegd, en wel, omdat klager tegen alle evidentie in op ergerlijke wijze een volkomen onjuiste voorstelling van zaken is blijven geven, mitsdien daardoor een groot gemis aan eerbied voor zijn meerderen heeft betoond;

dat derhalve, met handhaving van de nevenstraf, die den Hove is voorgekomen in juiste verhouding te staan tot den ernst van het gepleegde vergrijp, de daarbij behoorende strafreden wijziging behoeft;

Gezien de artt. 67 en 68 van het Wetboek van Krijgstucht;

BESCHIKKENDE:

Vernietigt de beschikking. door den Krijgsraad te Tjimahi op 25 Juli 1935 op het onderwerpelijk beklag genomen, ten aanzien van de strafreden behoorende bij de door den Chef van den strafoplegger opgelegde nevenstraf;

Verstaat, dat die strafreden zal luiden:

„Bij het beklag over een hem opgelegde straf het onderzoek door voortgezet hardnekkig liegen bemoeilijkt, hiermede blijk gevende van ernstige oneerbiedigheid.";

Verstaat, dat deze strafreden zal worden ingeschreven in klagers strafboek in stede van die, waarover beklag;

Keurt overigens die beschikking goed;

Gelast, dat dezelve naar haren inhoud behoorlijk zal worden tenuitvoergelegd.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 10 Augustus 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, kapitein der infanterie W. A. M. Goedhart, eerste-luitenant der genie J. P. L. Tulfer en eerste-luitenant-adjudant der infanterie H. W. Hartwig.

Geslapen als galerijwacht, zonder dat hieruit nadeelige gevolgen zijn voortgevloeid.

Beklag ongegrond. Straf en strafreden gehandhaafd.

Om een drietal redenen legt de Krijgsraad bovendien eene straf op wegens „oneerbiedigheid door den inhoud van het beklag".

Het H.M.G. keurt 's Krijgsraads beschikking goed behalve wat betreft de oplegging van de nevenstraf. Van de bevoegdheid der beklagrechtelijke instanties om ter zake van onredelijk beklag of oneerbiedigdheid bij het onderzoek nevenstraffen op te leggen, behoort met groote omzichtigheid te worden gebruik gemaakt. Met weerlegging van de motieven van den Krr. acht het Hof i.c. voor eene nevenstraf niet voldoende aanleiding. De beschikking in zooverre vernietigd.

BESCHIKKING,

genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake: H., algemeen stamboeknumnier ...., oud 23 jaren, geboren te S., laatstelijk dienende als Europeesch fuselier bij het ..de Bataljon Infanterie te W..

Klager over de straf van: „vier dagen streng arrest" met de omschrijvende reden: „Geslapen als galerijwacht, zonder dat hieruit nadeelige gevolgen zijn voortgevloeid", hem opgelegd op den 11den Mei 1935 door zijn Compagniescommandant, den Kapitein der Infanterie N., welke straf en strafreden door den Chef van den strafoplegger, den Kapitein der Infanterie F. O. G., Commandant van het ..de Bataljon Infanterie te W., zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD:

Gezien de verklaring gedagteekend W., 16 Mei 1935 van den Commandant van het ..de Bataljon Infanterie te W., den Kapitein der Infanterie F. O. G., waaruit blijkt, dat klager op den 15den Mei 1935 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf en strafreden in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den 14den Mei 1935 de afwijzende beslissing van den Chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waarbij een verklaring van den strafoplegger, dat hij niet uitdrukkelijk als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad wenscht

te worden gehoord en het bezwaarschrift van klager (product *h.* van den inventaris):

Gezien de processen-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 j°. 62 van het Wetboek van Krijgstucht te W. afgenomen verhooren van klager en de getuigen C.. D. en W.;

O., dat uit hovenaangehaalde verlilaring en den inhoud van klagers strafboek blijkt, dat de hij § VI van het Wetboek van Krijgstucht voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager heeft opgegeven:

dat hij klaagt over straf en strafreden beide, omdat hij niet geslapen heeft en dat hij zich te zwaar gestraft acht voor het feit. dat hij als galerijwacht op zijn bed heeft gelegen;

voorts als toedracht der feiten:

dat hij in den nacht van 29/30 April 1935 galerijmacht Nr. 2 was van 12 uur 's nachts tot 2 imr v.m., op de 1e sectie van de lste compagnie van het ..de Bataljon Tnfanterie te TV.;

dat hij tot omstreeks kwart voor 2 dien nacht aan een tafel in het dagverblijf heeft gezeten, waar hij bezig was zijn geweer tc reinigen en de knoopen van zijn attila op te poetsen;

dat omstreeks 10 minuten over half 2 de Europeesch fuselier W. de chambrée heeft verlaten en deze. terugkomende vroeg hoc laat het was, waarop hij gezegd heeft, dat het over half 2 was;

dat hij toen juist klaar was met zijn geweer en was begonnen met de knoopen van zijn atilla te poetsen;

dat hij ook daarmede gereed zijnde, naar hij zich meent te herinneren om 13 minuten vóór 2, naar de chamhrée is gegaan, zijn geweer en atilla heeft opgeborgen en op zijn krib, de 2de krib van af de deur, is gaan liggen:

dat even nadat hij op zijn krib was gaan liggen een hem onbekende Europeesche sergeant vergezeld van een hem onbekenden Javaanschen infanterist 1e klasse, in de richting van zijn krih kwamen, waarop hij onmiddellijk is opgestaan en naar den sergeant is toegeloopen:

dat de sergeant hem zeide, dat hij geslapen had, hetgeen hij ontkende, waarop de sergeant weer zeide: „Zeg nu maar, dat ie geslapen hebt, dan zal ik je misschien niet op het rapport brengen", doch hij is blijven ontkennen te hebben geslapen en den sergeant den juisten tijd genoemd heeft:

dat hij daarna zijn horloge uit zijn kastje heeft gehaald om den serpeant te toonen. dat hij den juisten tijd genoemd had;

dat de sergeant, na zich eerst enkele passen verwijderd te hebben. zijn naam en stamboeknummer heeft gevraagd en hem gezegd heeft dat hij op het rapport zou moeten komen;

dat hij bekent op zijn bed te hebben gelegen:

dat hij den sergeant voor het eerst bemerkt heeft, toen hij voor de krib naast zijn (klagers) slaapplaats stond;

dat hij ontkent, dat de sergeant hem bij den schouder heeft gegrepen;

dat hij den sergeant niet eerder gezien of gehoord heeft, omdat de sergeant gummi-schoenen aan had en op zijn teenen liep;

dat toen hij op zijn bed is gaan liggen, de nachtpit brandde, en toen hij opstond de daglamp aan was;

dat het mogelijk is, dat de sergeant de lamp heeft ontstoken;

dat de schakelaar zich naast de deur bevindt vlak bij zijn krib. doch dat hij van het aansteken van de lamp niets bemerkt heeft. en hij zich heeft omgedraaid toen het licht brandde;

dat hij niet ingedommeld is en niet direct toen de daglamp brandde zich heeft omgedraaid, omdat hij dacht, dat een van de jongens de lamp ontstak;

O., dat de beëedigde getuigen C., Europeesch sergeant, algemeen stamboeknummer ...., en D., Javaansch infanterist 1ste klasse, algemeen stamboelinummer ...., gelijkluidend hebben verklaard:

dat zij te samen, als wachtcommandant en wachthebbende, op 30 April 1935 te omstreeks 1.30 uur v.m. een ronde door het kampement hebben gemaakt om de galerijwachten te controleeren;

dat bij een van de sectie's van de 1ste compagnie de galerijwacht bleek te mankeeren;

dat zij daarop de chambree zijn binnengegaan, waar alles in rust was en den galerijwacht gezocht hebben;

dat alle klamboe's uitgezonderd één, waren neergelaten en zich op het bed met geopende klamboe een geheel gekleede Europeesch fuselier bevond;

dat zij de chambrée hebben doorgeloopen en deze daarna hebben verlaten, en Djamin vervolgens van sergeant C. de opdracht kreeg vóór de chambrée te wachten, terwijl de sergeant naar de wacht is teruggekeerd om het galerijwachtbriefje te halen, en na enkele minuten is teruggekomen;

dat zij daarna weer de chambrée zijn opgegaan, nadat de sergeant de verlichting had ontstoken, door de knop, die zich vlak naast de deur bevindt, om te draaien;

dat zij bij de krib. waarop de geheel gekleede fuselier lag. hebben stil gestaan en de sergeant den man bij den arm geschud heeft, waarop de fuselier wakker schrok en onmiddellijk van zijn bed opstond;

dat die fuselier een horloge te voorschijn haalde en den sergeant toonde hoe laat het was;

verder getuige C.: dat zich vervolgens een gesprek heeft ontsponnen tusschen hem en den galerijwacht, omdat deze ontkende te hebben geslapen, en hij hem heeft aangeraden eerlijk voor de waarheid uit te komen;

dat hij op het door hem gehaalde briefje gezien had, dat de Europeesche fuselier H. op dat uur galerijwacht had, en hij klager om ongeveer 1.48 uur v.m. gewekt heeft; dat hij niet weet of door hem of door D. „galerijwacht" is geroepen;

dat hij dien nacht mudelschoenen met kopspijkers droeg;

verder getuige D.: dat hij, toen de sergeant, wachtcommandant, en hij voor de eerste maal op de galerij kwamen, drie malen „galerijwacht" heeft geroepen;

dat zich tusschen den sergeant en den galerijwacht een gesprek heeft ontsponnen, hetgeen hij niet heeft kunnen verstaan, omdat hei. in het Hollandsch gevoerd werd;

O., dat de beëedigde getuige TV., heeft verklaard:

dat hij in den nacht van 29/30 April is opgestaan om naar de w.c. te gaan en den galerijwacht H. heeft zien zitten op de galerij;

dat hij terugkomende heeft gevraagd hoe laat het was, en H. toen gezegd heeft: „Half twee, iets over half twee kan het zijn";

dat klager bezig was de knoopen van zijn attila te poetsen, en er een geweer naast hem stond:

dat hij daarna zelf is gaan slapen en niet weet wat er verder op de chambrée is voorgevallen;

O., dat klager heeft erkend op zijn nachtleger te zijn gaan liggen alvorens zijn dienst van galerijwacht was geëindigd en hierdoor reeds ernstig is tekort geschoten in zijn dienstverplichtingen, terwijl voorts uit de verklaringen van de beëedigde getuigen C. en D. is komen vast te staan, dat klager *slapende* op zijn nachtleger is aangetroffen, hebbende beide getuigen immers verklaard, dat zij den galerijwacht eerst gezocht hebben op de chambrée en stilgestaan hebben voor het het nachtleger van een fuselier (klager), die geheel gekleed op zijn slaapplaats lag;

dat vervolgens sergeant C. naar de wacht is gegaan om hei galerijwachtbriefje te halen en, teruggekeerd, den op zijn nachtleger geheel gekleed liggenden fuselier heeft wakker geschud, na te voren het electrische licht te hebben ontstoken;

O., dat de Krijgsraad mitsdien de overtuiging heeft verkregen, dat klager in den nacht van 29/80 April 1935 omstreeks 1.30 uur v.m. als galerijwacht slapende is aangetroffen en deswege terecht is gestraft;

O., dat de strafreden het gepleegde Ceit op juiste wijze weergeeft en de straf moet worden geacht in juiste verhouding te staan tot den ernst van het gepleegde vergrijp, zoodat het beklag ongegrond moet worden verklaard;

O. ten aanzien van het door klager ingediende bezwaarschrift gedateerd Weltevreden 18 Mei 1935: (product h.);

1. dat klager aanvoert (1e alinea blz. 2). dat de door hem opgegeven getuige, Europeesch fuselier W., algemeen stamboeknummer ...., door den strafoplegger niet is gehoord. terwijl uil het bij de stukken aanwezige voorloopig onderzoek (product q) blijkt, dat deze getuige op 7 Mei 1935 (dus vóór de bestraffing op 11 Mei 1935) is gehoord;

   dat klager aldus op lichtvaardige wijze den strafoplegger beschuldigt het onderzoek niet volledig te hebben gehouden, door een door hem (klager) opgegeven getuige niet te hooren;

2. dat klager in de 3e alinea op blz. 2 zich niet bepaalt tot een zoo nauwkeurig mogelijke omschrijving van de feiten waarover beklag wordt gedaan en hetgeen tot eigen rechtvaardiging moet worden aangevoerd, doch doet voorkomen dat de wachtcommandant in zijn verplichtingen is tekort geschoten, door rondes met de contrôleklok niet in persoon, of door den korporaal van aflossing, te doen verrichten;
3. dat klager in de 9e alinea op blz. 2 te kort schiet in eerbied tegenover zijn onmiddellijken chef, door de naar diens overtuiging opgelegde strafreden als ,,onwaarachtig" te qualificeeren;

O., dat aan klager wegens de gebleken oneerbiedigheid door den inhoud van het beklag, een krijgstuchtelijke straf behoort te worden opgelegd, naast de hem oorspronkelijk opgelegde straf, doch de Krijgsraad bij de straftoemeting rekening wil houden met de eenvoudige ontwikkeling van klager;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op het ingediende beklag:

Verklaart het beklag ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf en strafreden, zooals deze ook zijn gehandhaafd door den chef van den strafoplegger;

Straft klager, naast de hem oorspronkelijk opgelegde en gehandhaafde straf, met twee dagen verzwaard arrest, met omschrijvende reden:

,,Oneerbiedigheid door den inhoud van het beklag";

Gelast, dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 6 September 1935.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andrée Wiltens, luitenant-kolonel der infanterie M. E. A. van Goor en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi dd. 10 Augustus 1935, waarbij het beklag van den klager H., algemeen-stamboeknummer .... enz.;

Nog gezien de stukken van den processe;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd en de beschikking van den Krijgsraad op het door klager ingediend beklag ook op goede gronden is genomen;

O., dat het Hof zich niet kan vereenigen met de aan klager door den Krijgsraad wegens „oneerbiedigheid door den inhoud 'van het beklag" opgelegde straf van twee dagen verzwaard arrest;

O. te dien aanzien:

dat van de bevoegdheid der beklagrechtelijke instanties, om ter zake van onredelijk beklag of oneerbiedigheid bij het onderzoek nevenstraffen op te leggen, met groote omzichtigheid behoort te worden gebruik gemaakt;

dat uit klager's bezwaarschrift, ofschoon inderdaad verschillende passages bevattend, welke achterwege hadden behooren te blijven, naar 's Hofs oordeel veeleer blijkt een gemis aan vaardigheid van klager om zijn zaak op behoorlijke wijze schriftelijk uiteen te zetten en gemis aan begrip bij klager ten aanzien van den loop van het beklagrechtelijk proces dan van gemis aan eerbied jegens meerderen, en het Hof daarom de — op zich zelf juiste grieven van den Krijgsraad, in de voorlaatste overweging der beschikking sub 1 en 2 vermeld, niet acht van zoodanigen aard, dat zij een nevenstrai rechtvaardigen;

dat de 9de alinea op blz. 2 van het bezwaarschrift, in voornoemde overweging der beschikking sub 3 besproken, naar 's Hofs oordeel niet anders is te beschouwen dan als een op onbeholpen wijze uitdrukking geven door klager aan zijn meening, dat hij ten onrechte is gestraft, omdat de strafreden berust op onware getuigenissen;

dat inderdaad uit het gehouden onderzoek is gebleken, dat klager zich ten onrechte door de straf en de strafreden bezwaard gevoelt;

dat evenwel niet iedere onjuist bevonden ontkentenis van schuld aanleiding mag geven tot een bestraffing wegens oneerbiedigheid;

dat — gelijk van algemeene bekendheid is — het meermalen voorkomt, dat iemand. die uit den slaap wordt gewekt, zich niet bewust is te hebben geslapen. en het Hof niet de overtuiging heeft bekomen, dat klager met volle bewustheid van den juisten stand van zaken, tegen alle evidentie in, zijn bewering niet te hebben geslapen, heeft geponeerd en volgehouden, zoodat ook op dezen grond voor een nevenstraf geen aanleiding bestaat;

Gezien art. 68 van het Wetboek van Krijgstucht;

BESCHIKKENDE:

Vernietigt de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi dd. 10 Augustus 1935, op het onderwerpelijk beklag genomen, voorzoover daarbij aan klager wegens „oneerbiedigheid door den inhoud van het beklag" een straf van twee dagen verzwaard arrest is opgelegd;

Keurt overigens die beschikkinp goed;

Gelast. dat deze naar haren inhoud behoorlijk zal worden ten-uitvoergelegd.

———

AMBTENARENRECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 16 Juli 1936.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Artt. 115, lid 3, 116, 117, 118 en 119 Ambtenarenwet 1929.

Korting door den Pensioenraad toegepast op het pensioen eener weduwe ter voldoening van eene vordering wegens borgtocht aangegaan door haar overleden echtgenoot.

De korting is terecht toegepast, waaraan niet afdoet dat i.c. door de weduwe afstand van de huwelijksgemeenschap is gedaan, door haar de nalatenschap van haar echtgenoot onder voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard en dat naar de regelen van het BURGERLIJK *recht verhaal ter zake van eene schuld als ten deze bedoeld en onder omstandigheden als ten deze aanwezig, op het vermogen en inkomen, zoo ook op het pensioen, dier weduwe, niet bestaat.*

Art. 117 kan niet als bezwaar worden aangemerkt, aangezien, wat daarvan ook de strekking moge zijn, het i.c. niet betreft beslag, doch korting.

Ook van overschrijding van bevoegdheid door den Pensioenraad kan niet worden gesproken. De doelmatigheid van den maatregel staat niet ter beoordeeling van den C. R. Beroep ongegrond.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven inzake:

J. C. hl., weduwe van L. B., wonende te Apeldoorn, eischeresse in hooger beroep, voor wie ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. J. A. H. Coops, advocaat te Apeldoorn, tegen: den Pensioenraad, gevestigd te 's-Gravenhage, gedaagde in hooger beroep, voor welken ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden Mr. W. P. Mulié. commies bij dien Raad, wonende te 's-Gravenhage.

De Centrale Raad van Beroep,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde gemachtigden;

Wat aangaat de feiten van twistgeding:

O. dat de Pensioenraad bij brief van 8 Januari 1936, F.U. No. 528.212238 **I,** aan Mw. de Wed. L. B.-J. C. M., Deventerstraat 301, Apeldoorn, als zijn beslissing heeft medegedeeld:

„Wij zullen met inachtneming van het bepaalde bij de artikelen 118 en 119 der Ambtenarenwet 1929 (Staatsblad No. 530) op Uw pensioen korting toepassen ter voldoening eener vordering ad f 497,19 wegens borgtocht en rente, ten behoeve van den heer C. F. C. L. te Nieuwer-Amstel.

Aanvangende bij de uitbetaling van Uw pensioen over het eerste kwartaal 1936 zal driemaandelijks een bedrag van f 37.50 worden gekort. totdat bovenbedoelde vordering zal zijn voldaan.";

O. dat het Ambtenarengerecht te Arnhem bij uitspraak van 17 April 1936 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — het door voornoemde weduwe R. tegen vorenbedoelde beslissing ingestelde beroep ongegrond heeft verklaard;

O. dat eischeresse van deze uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep en op de bij beroepschrift aangevoerde gronden heeft verzocht die uitspraak, alsmede de beslissing van den Pensioenraad van 8 Januari 1936, welke door het Ambtenarengerecht wordt gehandhaafd, alsnog te vernietigen;

O. dat gedaagde bii contra-memorie het door hem ingenomen standpunt heeft verdedigd en heeft geconcludeerd tot ongegrondverklaring van het beroep tegen vorenbedoelde uitspraak;

In rechte:

O. dat het Ambtenarengerecht op goede gronden, welke deze Raad overneemt en tot de zijne maakt, heeft overwogen. dat terecht door den Pensioenraad met gebruikmaking van de artikelen 115. lid 3. 116 en 118 der Ambtenarenwet 1929 ten behoeve van C. F. G. L. te N.-A. — als crediteur van L. R., in leven ambtenaar in den zin dier wet — kortinq is toegepast op het pensioen, hetwelk aan eischeresse, als weduwe van dien ambtenaar. is toegekend, waaraan niet afdoet, dat in het onderhavige geval door eischeresse afstand van de huwelijksgemeenschap is gedaan, door haar de nalatenschap van L. R. onder voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard en dat naar de regelen van het *burgerlijk* recht verhaal, ter zake van een schuld als ten deze bedoeld en onder omstandigheden, als ten deze aanwezig, op het vermogen en inkomen — zoo ook het pensioen — van eischerecse niet bestaat;

O. dat alsnog wordt overwogen, dat krachtens het bepaalde in artikel 119 der Ambtenarenwet 1929 korting op de wijze en tot het bedrag, als ten deze is vastgesteld, mocht en kon plaats vinden;

O. dat dezen Raad ook overigens niet is gebleken van het bestaan van eenig algemeen verbindend voorschrift. waarmede de bestreden beslissing feitelijk of rechtens zou strijden. en met name artikel 117 van vorengenoemde wet niet als zoodanig kan worden aangemerkt, aangezien. wat daarvan ook de strekking moge zijn, het in casu niet betreft beslag, doch korting op pensioen;

O. dat voorts niet met recht kan worden gezegd. dat de Pensioenraad i.c. van zijn *bevoegdheid,* om korting ten behoeve van een schuldeischer van een ambtenaar voor een door dezen erkende vordering toe te passen op een pensioen als het onderhavige, kennelijk

een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven; staande de doelmatigheid van den getroffen maatregel niet ter beoordeeling van dezen Raad;

O. dat mitsdien de uitspraak, waarvan beroep, behoort te worden bevestigd;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 16 Juli 1936.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Batenburg.

Art. 99 Algemeen Rijksambtenarenreglement.

Het eervol ontslag is verleend ingevolge art. 99 en met inachtneming onn de voorwaarden in dat artikel gesteld. Niet aannemelijk gemaakt dat tot het bestreden ontslagbesluit een onoirbaar motief heeft geleid.

Wèl is, na een gerechtelijk onderzoek terzake van verdenking van het acrnnemen van steekpenningen door klager. wenens gebrek aan bewijs van strafvervolging afgezien. doch de administratie heeft na die verdenking, klaarblijkelijk het vertrouwen, hetwelk zij meende in hem te moeten kunnen stellen om van zijne diensten te kunnen blijven gebruik maken, verloren. Het besluit heeft dus niet eenig onoirbaar motief, maar het dienstbelang, zooals dit, ongetwijfeld te goeder trouw. door de administratie werd gezien, tot grondslag. De C.R. laat echter uitdrukkelijk in het midden, of terecht tegen klager bovenbedoelde verdenking is gerezen.

Uitspraak Ambtenarengerecht, in xoover het ingestelde beroer, ongegrond is verklaard, zij het op andere gronden, bevestigd, doch die uitspraak vernietigd in zoover daarbij hef ontslagbesluit is bevestigd, vermits de Ambtenarenwet zoodanige bevestiging niet kent.

De Centrale Raad van Beroep heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

C. H. H., wonende te Heerlen, eischer in hooger beroep. in persoon ter openbare terechtzitting verschenen, bijgestaan door zijn raadsman Mr. Ch. M. J. Witlox, advocaat te 's Hertogenbosch, tegen: den Minister van Financiën, als vertegenwoordiger van Hare Majesteit de Koningin. gedaagde in hooger beroep, voor wien ter openbare terechtzitting als gemachtigde is opgetreden: Mr. B. R. Wesseling, advocaat te Utrecht.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP,

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat bij Koninklijk Besluit van 7 Mei 1935, No. 26, op de voordracht van den Voorzitter van den Raad van Ministers van 30 April 1935, No. 187 I, Kabinet M.R., en gelet op artikel 99 van het Algemeen Rijksambtenarenreglement, is goedgevonden en verstaan:

1°. aan C. H. H., bouwkundig ambtenaar 1ste klasse bij den Rijksgebouwendienst te Keerlen, met ingang van 1 Juli 1935, eervol ontslag te verleenen;

2°. te bepalen. dat van 1 Juli 1935 af aan C. H. H. voornoemd ten laste van Hoofdstuk VIIB der Rijksbegrooting een uitkeering wordt toegekend overeenkomstig de voorschriften van het Koninklijk Besluit van 3 Augustus 1922, Staatsblad No. 479, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 9 Januari 1935, Staatsblad No. 8;

O. dat het Ambtenarengerecht te Roermond bij uitspraak van 14 April 1936 — naar welker inhoud hierbij wordt verwezen — het door C. H. H. tegen voormeld besluit ingestelde beroep ongegrond heeft verklaard en het Koninklijk Besluit van 7 Mei 1935, No. 26, heeft bevestigd;

O. dat eischer van deze uitspraak tijdig is gekomen in hooger beroep, bij beroepschrift vorderende vernietiging van de uitspraak, gegrond-verklaring van het door hem ingestelde beroep tegen voormeld Koninklijk Besluit van 7 Mei 1935 en voorts, dat deze Raad alsnog, met nietig-verklaring van dat Koninklijk Besluit, zal beslissen, dat het hem gegeven ontslag ten onrechte is verleend;

O. dat de gemachtigde van den Minister van Financiën, vertegenwoordigende Hare Majesteit de Koningin, bij contra-memorie heeft verzocht de aangevallen uitspraak te bevestigen;

In rechte:

O. dat ten deze moet worden onderzocht, of het voormelde Koninklijk Besluit van 7 Mei 1935 feitelijk of rechtens strijdt met de toepasselijke algemeen verbindende voorschriften dan wel of Hare Majesteit de Koningin bij het nemen daarvan van Hare bevoegdheid kennelijk een ander geruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat bij het bestreden besluit aan eischer ontslag is verleend ingevolge het bepaalde bij artikel 99 van het Algemeen Rijksambtenarenreglement, welk artikel luidt:

„1. Door Ons kan, op voordracht van Onzen Minister, Voorzitter van den Raad van Ministers, aan een ambtenaar in vasten dienst ook op andere gronden, dan die in artikel 98 zijn geregeld of waarnaar in dat artikel is verwezen, ontslag worden gegeven. Dat ontslag wordt dan eervol verleend.

2. In geval van ontslag ingevolge dit artikel wordt door Ons. op voordracht van Onzen Minister, Voorzitter van den Raad van Ministers, een regeling getroffen, waarbij den ambtenaar een uitkeering verzekerd wordt, welke, naar Ons oordeel, met het oog op de omstandigheden redelijk is te achten. Deze uitkeering zal in geen geval minder mogen zijn dan die, welke den ambtenaar op grond van het bepaalde in het volgend artikel zou toekomen, in geval van een ontslag als daar bedoeld.";

O. dat vaststaat, dat het aangevallen besluit is genomen met inachtneming van de voorwaarden, in voormeld artikel 99 gesteld, zoodat van strijd met dat artikel ten deze geen sprake is en dat evenmin is gebleken van strijd met eenig ander toepasselijk algemeen verbindend voorschrift;

O. dat alsnu nog moet worden beslist, of Hare Majesteit de Koningin bij het nemen van het bestreden besluit van Hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat, gelet op de zeer ruime bevoegdheid tot het verleenen van ontslag aan een ambtenaar, in voormeld artikel 99 aan de Kroon gegeven, slechts dan op goede gronden zoude kunnen worden betoogd, dat ten deze van de bevoegdheid, bij dat artikel gegeven, kennelijk een ander gebruik zoude zijn gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven, indien aannemelijk ware, dat een onoirbaar motief tot het nemen van het bestreden besluit had geleid;

O. dat tegen eischer in 1934 verdenking is ontstaan, dat hij een ambtsmisdrijf zou hebben begaan, bedoeld in artikel 362 van het Wetboek van Strafrecht; dat ter zake een gerechtelijk onderzoek is ingesteld, doch wegens gebrek aan bewijs van strafvervolging is afgezien:

O. dat geacht moet worden vast te staan, dat de administratie, na de tegen eischer gerezen verdenking, klaarblijkelijk het vertrouwen, hetwelk zij meende in hem te moeten kunnen stellen, om van zijn diensten te kunnen blijven gebruik maken, heeft verloren;

O. dat het bestreden besluit dus niet eenig onoirbaar motief, maar het dienstbelang, zooals dit, ongetwijfeld te goeder trouw, door de administratie werd gezien, tot grondslag heeft;

O. dat het bestreden besluit dus niet kan worden nietig verklaard op dezen grond, dat de Kroon van Hare bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden, waarvoor die bevoegdheid is gegeven; wordende echter door dezen Raad uitdrukkelijk in het midden gelaten, of terecht tegen eischer verdenking is gerezen, dat hij zich aan eenig ambtsmisdrijf, als bedoeld in artikel 362 van het Wetboek van Strafrecht, heeft schuldig gemaakt;

O. dat uit het bovenstaande volgt, dat de uitspraak, waarvan beroep, zij het op andere gronden dan waarop zij werd gewezen, moet worden bevestigd, in zoover daarbij het ingestelde beroep ongegrond is verklaard;

O. voorts, dat de uitspraak, waarvan beroep, moet worden vernietigd, in zoover daarbij het Koninklijk Besluit van 7 Mei 1935, No. 26, wordt bevestigd, overmits de Ambtenarenwet 1929 zoodanige bevestiging niet kent;

Recht doende in naam der Koningin!

Bevestigt de uitspraak, waarvan beroep, in zoover daarbij het ingestelde beroep ongegrond is verklaard;

Vernietigt die uitspraak voor het overige.

Militair-rechtelijke vereeniging.

Nog juist tijdig genoeg om in de November-aflevering van het M.R.T. te worden opgenomen, ontving de Redactie onderstaande mededeeling van den secretaris der Militair-rechtelijke vereeniging. Wij geven daaraan alsnog gaarne bekendheid en wenschen dc M.R.V. succes toe met haar ,,militair-rechtelijken dag", dien wij dan ook warm in de belangstelling van onze lezers aanbevelen.

Op 21 November a.s. zal de Militair-rechtelijke vereeniging haar Iste jaarlijksche algemeene ledenvergadering houden in het Restaurant Anjema, Lange Vijverberg 12, 's-Gravenhage.

Nadat van 10.00—10.30 gelegenheid tot kennismaking zal zijn gegeven, wordt een huishoudelijke vergadering gehouden. De agenda voor deze vergadering luidt als volgt:

1. Opening.
2. Notulen van de oprichtingsvergadering.
3. Voorstel tot uitbreiding van het bestuur met één lid; het bestuur stelt als candidaat: Prof. Mr. R. Kranenburg, van de Universiteit te Leiden.
4. Vaststelling voor de contributie voor 1937.
5. Vaststelling van de plaats, waar de jaarlijksche algemeene ledenvergadering in 1937 zal worden gehouden.
6. Benoeming commissie van kasopneming.
7. Rondvraag.
8. Sluiting.

Vervolgens zal Prof. Mr. J. M. van Bemmelen, Hoogleeraar in het Strafrecht aan de Universiteit te Leiden, om 11.15 een inleiding houden over ,,De ontwikkeling van onze materieele militaire strafwetgeving", terwijl om 13.45 de Kapitein der Artillerie Mr. J. C. van Heuven zal spreken over ,,Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht en zijn toepassing".

Tusschen de beide inleidingen bestaat gelegenheid tot het deelnemen aan een gezamenlijke koffietafel. De kosten hiervan bedragen f 1.50 p. p. (koffie inbegrepen).

Daar de vereeniging er uit propagandistisch oogpunt groote waarde aan hecht in den kring van belanghebbenden zooveel mogelijk bekendheid te verwerven, zullen alle beroeps- en reserve-officieren bij de te houden inleidingen van harte welkom zijn.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Rechtspleging bij de Landmacht.

Ministerieele beschikking van 30 September 1936, IIde **Afd.** H., *nr.* **5.** *(Zie ook L.O. 1934, nr. 76.* [1]*)*

Legerorders 1936, Nr. 269.

De functiën, bedoeld in art. 11 en 12 van de Regtspleging bij de Landmagt, zullen worden vervuld door de op blz. 194 van het Boekwerk nr. 82 „Vredesorganisatiën-1933" vermelde Garnizoenscomrnanclanten, met dirn verstande, dat ten aanzien van het vorenstaande worden geacht te brhooren:

Rotterdam tot het garnizoen 's-Gravenhage;

Leeuwarden tot het garnizoen Groningen;

Zwolle tot het garnizoen Deventer.

De militairen, die — met inachtneming van het vorenstaande — niet geplaatst zijn in garnizoenen, moeten ten aanzien van bovenvermelde functiën, voor zoover niet anders is bepaalcl, beschouwd worden als te behooren tot het garnizoen waar hun korpscommandant of overeenkomstige autoriteit, *die strafbevoegdheid te hunnen aanzien heeft,* is geplaatst.

Ten aanzien van militairen, behoorende tot een divisie van het Wapen der Koninklijke Maréchaussée, worden de functiën van art. 11 en 12 van de Regtspleging bij de Landmagt vervuld door den Commandant van het garnizoen, waar de betrokken divisiecommandant zijn standplaats heeft.

De garnizoenscommandant te Arnhem vervult bovenvermelde functiën ten aanzien van militairen, behoorende tot het Depot Koninklijke Maréchaussée.

De cornrnanclanten der garnizoenen, n-aar de afdeelingscommandanten van het Korps Politietroepen hun standplaatsen hebben, verrichten meergenoemde functiën ten aanzien van militairen behoorcnclc tot de betrokken afdeelingen Politietroepen.

Voorts wordt een aan de rechtsmacht van den militaircn rechter onderworpen persoon, indien hij niet tot een garnizoen behoort of geacht wordt te behooren en eenig strafbaar feit pleegt, *met befrekking tot* **hef** *aan die zaak te geven gevolg,* geacht te behooren lot het garnizoen van diens korpscommandant c.q. gewezen korpscommandant of van de overeenkomstige autoriteit.

L.O. 1924. nr. 353, 5de B.U., blz. 1160, wordt hierbij ingetrokken. [2])

[1]) M.R.T. XXX, blz. 1. Red.
[2]) M.R.T. XX, blz. 241. Red.

Het gestelde in de tweede kolom op blz. 202 van borkwerk nr. 82 „Vredesorganisatiën-1933" achter Officieren-commissaris, vervangen door:

Amersfoort.
Arnhem.
Breda.
's-Gravenhage.
's-Hertogenbosch.

Noot (16) in de derde kolom van bovengenoemde bladzijde vervangen door:

(16) Zie L.O. 1934, nr. 76 en L.O. 1936, nr. 269.

De hierboven vermelde wijziging zal in de eerstvolgende opgave van wijzigingen in genoemd boekwerk worden aangebracht.

Officier van kazernepiket.

Ministerieele beschikking van 29 October 1936, IIde Afd. B., nr. 20.

Legerorders 1936, Nr. 287.

Den Advocaat-fiskaal voor de Zee- en landmacht gehoord, breng ik onder de aandacht, dat de officier van kazernepiket (artikelen 15*a* tot en met 15e van het R.I.D.K.L., Deel A) is bevelhebber van alle kazernewachten in het betrokken kazernecomplex. Deze functionnaris valt derhalve, bij schending van dienstplichten als zoodanig, onder dc strafbepaling van het vierde lid van artikel 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht.

De Minister van Staat,
Minister van Defensie a.i.,

Voor den Minister.
De Secretaris-Generaal,
C. P. *VAN* GINKEL.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Garnizoenscommando.

(In tijd van vrede niet waar te nemen door reserve-officieren)

Het is in de praktijk gebleken, dat de regeling van de wijze, waarop tot nu tor — in tijd van vrede —in het garnizoenscommando werd voorzien, niet in alle opzichten heeft voldaan.

Betrof voorheen de werkzaamheid van den garnizoenscommandant in hoofdzaak het ter plaatse tegenover de burgelijke autoriteiten vertegenwoordigen van de weermacht, het bewaren van de orde en de rust onder de in het garnizoen aanwezige militairen en het optreden ter uitvoering van de militaire strafwetten, thans omvat deze werkzaamheid ook het treffen van voorbereidingen op het gebied van mobilisatie, enz.

Daar liet voor een reserve-officier die telkenmale slechts voor enkele weken werkelijken dienst verricht, bezwaarlijk is zich in de laatstbedoelde voorbereidingen in te werken en voorts de beperkte tijd gedurende welken werkelijke dienst wordt verricht. zooveel mogelijk dient te worden benut om de betrokken reserve-officieren te bekwamen voor de hen bij mobilisatie wachtende taak. is het ongewenscht de reserve-officieren in *vredestijd* als garnizoenscommandant te doen optreden.[1])

In verband met het vorenstaande is op voorclraeht van den Minister van Staat, Minister van Defensie a.i., bij K.B. van 2 October 1936, nr. 48 o.m. bepaald, dat in de garnizoensplaatsen de hoogst of oudst in rang zijnde officier behoorende tot het beroepspersoneel, dienstdoende bij de in dat garnizoen aanwezige troepen (de Koninklijkr Maréchaussée hieronder niet begrepen), optreedt als garnizoenscommandant. tenzii de Minister van Defensie op andere wijze in dit coinmando voorziet.

Bij het samenstellen van de negende opgave van wijzigingen in het boekwerk „Vredesorganisatiën - 1933" is met het bovenstaande rekening gehouden.

Uit de Engelsche militaire rechtspraak.

Guardsman who refused to shave off moustache.

Xrthur Leslie Bursell, the Coldstream Guardsman, whose refusal to shave off his moustache led to questions in the House of Commons, has left the Army.

He is now at his home in Hull—and he has the famous moustac'hc with him. According to his Army papers, Bursell was discharged „for misconduct".

---

[1]) Vergelijk M.R.T. XXIX, blz. **228.**

Rursell, who is twenty, was sentenced by his commanding officier to ten days' confinement to barracks for refusing to shave off the moustache, and was later court-martiallcd arid sentenced to 28 days detention for not obeying the order of a regimental sergeant-major.

He joined the Coldstream Guarcls as a boy six years ago. „T have been growing a moustache ever since T was fifteen, and othcr man in the regiment have moustaches exactly like mine", he told me to-day.

„I was ordered to shave it off, but I dit not like this. and asked to see thr commanding officer, who also said T have to shavr it off. I did not think I looked ridiculous."

(„The naval and military record" van 26 Maart 1936.)

N. J. J. van Rijn van Alkernade. †

Na cene langdurige ongesteldheid is op 10 November j.l. op 74-jarigen leeftijd te 's-Gravenhage overleden de gcpensionneerdc hoofdofficier van administratie der 1ste klasse rnet titulairen rang van schout-bij-nacht N. J. J. van Rijn van Alkcmade, tijdens zijric functie van hoofd-intendant der zeemacht tevens geruimen tijd redacteur van het Militair-rechtelijk tijdschrift. [1]) daarna, met ingang van 16 Februari 1916, benoemd tot lid van hel Hoog Militair Grrechtshof, welk rechterlijk ambt hij, op geneeskundig advies, op 1 April 1924 meende tc moeten neerleggen.

Bij herhaling werd op de verdiensten van dezen even werkzamen als bekwamen officier, ook in dit tijdschrift, de aandacht gevestigd. [2]) Wat van Rijn aanvatte — de hem in zijn langdurige en eervolle loopbaan verstrekte opdrachten zijn vele en belangrijke geweest — deed hij grondig en goed, wel eens heftig, met inzetting van zijn geheele, krachtige persoonlijkheid. Dat ook de Regeering zijne verdiensten op hoogen prijs stelde, daarvan heeft zij hem talrijke malen op overtuigende wijze doen blijken.

Het militair recht heeft steeds van Rijn's warme belangstelling gehad. Geschoold in de praktijk, gesteund door ernstige studie, heeft hij zich op dit gebied groote autoriteit weten ie verwerven.

Voor de jongeren moge hij ren lichtend voorbeeld zijn. Eenigen tijd geleden (M.R.T. XXV, blz. 454) herinnerde de tegenwoordige fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord zijn jongeren collega aan Goethe's woorden:

„Was du ererbt von deinen Vätern hast.
Erwirb es, um es zu besitzen."

[1]) Zie bij de aanvaarding van deze redactie zijne mededeeling in M.R.T. VII, blz. 209.

[2]) Zie o.a. het redactioneel artikel in Deel XI, blz. 452; verder de rede van den President van het H.M.G. in Deel XIX, blz. 605.

Wij zijn overtuigd, dat hij daarbij in liet bijzonder, en terecht, zal gedacht hebben aan den, nu overleden schout-bij-nacht Van Rijn van Alkemade.

Op 13 November voncl onder groote belangstelling op Westerveld de verassching plaats. Moge zijne echtgenoote, dochter en zoon in die belangstelling eenige troost kunnen vinden en ook dáárin hel bewijs zien, dat allen die van Rijn hebben gekend, de overtuiging dragen, dat de dood hier aan een welbesteed leven van een verdienstelijk man een einde heeft gemaakt.

Zijne asch ruste in vrede.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Klachtdelicten, gepleegd door militairen der zeemacht.

door

MR. R. J. BRÜNNER

Officier van administratie 1e klasse Kon. Marine.

Tusschen den Nederlandschen en den Indischen tak van de militair-rechtelijke familie is weer [1]) een verschil van meening. Het betreft nu íle vervolging van klachtdelicten.

Op 31 Mei 1933 moest een marinier zich voor den Zeekrijgsraad te Willemsoord verantwoorden terzake van beleediging van een fuselier dei militaire politietroepen fa Curaçao. Deze laatste had — blijkbaar gedachtig aan de befaamde jurisprudentie van het Indische militaire Hof [2]) — bij heb uitlokken der strafvervolging niets geriskeerd. Hij was voor den bevoegden Curaçaoschen ambtenaar verselienen qualitate qua doch ook als particulier. Naar menschelijke berekening zou hem dus niet kunnen overkomen, hetgeen zijn Indische collega's overkwam t.w. dat de rechter hem geen genoegdoening q.q. zou geven, maar hem zou heen zenden met de boodschap, dat hij maar een doodgewoon particulier was en zich dus te houden had aan titel VII van liet Wetboek van Strafrecht.

Hij had echter buiten den waard gerekend. Getrouw aan de leer van het Hoog Militair Gerechtshof van Ned.-Indië begint hel Helder-sehc college met op te merken, dat hij in den zin der Nederlandsche strafwet een buitenlandsch ambtenaar is en ergo niet beschermd wordt door de artikelen 267 en 269 Sr. [3]) Echter ook de door onzen fuselier veiligheidshalve ingediende klachte kan geen genade vinden in de oogen van den Nederlandschen rechter.

Zij is, als niet volgens de wettelijke voorschriften gedaan, niet meer en niet minder dan waardeloos. Er bestaat — aldus de Zeekrijgsraad te Willemsoord — geenerlei aanleiding om aan de woorden „bevoegde ambtenaar" in artikel 164 van het Wetboek van Strafvordering en „officier van justitie en hulpofficier van justitie"

---

1) Op strafrechtelijk gebied is er de controverse inzake de interpretatie van de woorden „van de vrijheid van handelen berooven" in art. 117 W.v. M.S.; volgens het Indische Hof een voortdurend delict (M.R.T. XXX, 80), volgens het Nederlandsche een afloopend (niet gepubliceerde sententie).

Op tuchtrechtelijk gebied verschillen beide colleges van meening t.a.v. de vraag, wie bevoegd is tot kennisneming van een beklag over een stïaf, opgelegd terzake van onredelijk beklag door de hoogere militaire autoriteit. (M.R.T. XXVIII, 284).

2) M.R.T. XXVII, 34.

3) M.R.T. XXIX, 471.

in artikel 165 van datzelfde wetboek, een ruimere interpretatie te geven dan aan liet begrip ambtenaar in het Wetboek van Strafrecht. waaronder het college verstaat den ambtenaar in Nederlandschen dienst.

Vermits terzake van het feit dus geen recht tot strafvordering aanwezig is, spreekt de Raad beklaagde vrij (artikel 185, laatste lid, R.Z.).

De fiskaal, die geen enkel bezwaar tegen verooïdeeling had gezien en dan ook daartoe geconcludeerd had. neemt het voor onzen Curaçaoenaar op. Krachtig keert hij zich tegen het gemis aan solidariteitsgevoel bij zijn rechter. Waar moet het heen bij een opvatting als die van den Heldersclien Raad? De ambtenaren in de overzeesche gebiedsdeelen zullen q.q. voor de marineschepelingen vogelvrij zijn. Wij kennen — aldus de openbare aanklager — in Indië reeds dezen ongewenschten toestand, en indien gij, appèlrechter Uwe sanctie hecht aan deze beslissing, zal geen overzeesche ambtenaar meer veilig zijn voor den marineman.

Hij klopt aan doovemansdeur, zelfs bij zijn hoogsten chef. [1]) Deze concludeert kalniweg tot bevestiging van het vonnis à quo en het Hof laat tenslotte weten, dat de behandeling der zaak het College tot geen andere beschouwingen heeft geleid dan die des eersten rechters. Het beleedigen van den bewusten fuselier is aan te merken als krijgstuchtelijk vergrijp.

Blijkbaar neemt het College met den Krijgsraad aan, dat het feit zijne omschrijving nict vindt in eenigc strafwet. [2])

Het debat is hiermede — zooals dat in de rechtspraak gaat — gesloten. Veel wijzer zijn we nict. Hoe men hei in ons gebied overzee dan wel moet aanleggen om genoegdoening te verkrijgen, wordt ons niet gezegd. Is de civielrechtelijke (art. 1408 e.v. B.W.) weg clc eenige? Het schijnt de moeite dit na te gaan. Doch vooraf het betoog van den rechter in Tnsulinde. Die veroordeelde wèl en de situatie was m.m. dezelfde. Het was in Indië een echtpaar, dat zich beleedigcl zag door een marineschepeling. Het echtpaar deed aangifte met verzoek om vervolging bij den bevoegden (bevoegd van hun standpunt) ambtenaar te Soerabaja. Gevolg: verwijzing van den marineman. Op 11 September 1034 verschijnt hij voor het Soerabajasehe college en .... hoort zich veroordeelen terzake van eenvoudige beleediging. (M.R.T. XXX, 541).

Zaten het Nederlandsche Hof en de Heldersche Raad misschien te ver af van hunne jusbitiabelen, dat ze niet tot deze praktische oplossing konden geraken? Ik geloof — gezien een beslissing van den Zeekrijgsraad te Soerabaja van 16 April 1935 (M.R.T. XXXI, 611), waar het dogma ,,ambtenaar is Nederlandsche ambtenaar" nog altijd

---

[1]) **M.R.T.** XXIX, **474.**

[2]) M.i. ten onrechte: er is slechts een voorwaarde van vervolgbaarheid niet vervuld; **M.R.T.** XXIX, 468 en 474. Zie ook Pompe, blz. **343,**

opgeld doet [1]) — niet dat dit de oorzaak is. Maar laten wij Zeekrijgsraad en Hof zelf aan het woord.

De eerste begint met te constateeren, dat er klachte is gedaan binnen den termijn, genoemd in artikel 66 Sr. Dit blijkt uit een zelfstandig (?) wettig *bewijsmiddel*, voldoende aan alle daaromtrent in het Wetboek van Strafrecht en door den aard van het klachtrecht zelve gestelde eischen.

Hij overwergt, dat de Regtspleging bij de Zeemagt geen processueele voorschriften omtrent eene klacht in den zin van het Wetboek van Strafrecht kent, dat deze wet in het bijzondrr niet aanwijst de wijze, waarop eenr dergelijke klacht moet worden ingediend en den persoon bij wien dit moet geschieden [2]); dat het Wetboek van Strafvordering, wel voorschriften dienaangaande bevattende, t.a.v. de rechtspleging bij de Nederlandsche militaire rechtscolleges verbindende kracht mist.

Wel kan op grond van artikel 66 van het Wetboek van Strafrecht worden aangenomen, dat de wetgever bij clit artikel het oog gericht had op het indienen van eene klacht bij een Nederlandschen ambtenaar, zijne functie uitoefenende binnen het Rijk in Europa, maar hiertegenover staat, dat dezelfde wetgever op de personen, aan de militaire rechtsmacht onderworpen, het Nederlandsche gemeene strafrecht van toepassing heeft verklaard en de uitoefening drzer rechtsmacht heeft opgedragen aan de krijgsraden bij de zeemacht builen het Rijk in Europa en buiten Oost-Indië en aan die in Oost-Indië.

Voorts heeft deze wetgever, de bepalingen van het gemeene recht betreffende het bewijs van strafbare feiten van toepassing verklarende in de zaken, waarvan de militaire rechter kennis neemt, onder schriftelijke bescheiden mede begrepen de verklaringen, processenverbaal of relazen van openbare ambtenaren of colleges in eene der koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, voorzoover die grschriften naar de wetgeving van die kolonie of bezitting in strafzakrn als schriftelijke bescheiden worden aangemerkt. En het is — aldus de Krijgsraad — nu toch wel met alle redelijkheid in strijd, dat eene klacht, voldoende aan alle daaromtrent door het Nederlandsche matcrieele strafrecht en door den aard van het klachtrecht gestelde eischen, in Oost-Indië ingediend, en ontvangen met inachtneming van alle daaromtrent in het Reglement op de Strafvordering gegeven voorschriften, door dien militairen rechter in genoemd werelddeel als niet rechtsgeldig zou worden beschouwd, nu hij dienaangaande door geen enkel processueel wettelijk voorschrift is gebonden.

Het Hof (M.R.T. XXX, 544) kon zich met deze motiveering niet

---

[1]) De Nederlandsche burgerstrafrechter toonde zich in de zaak van de Indische studenten niet minder dogmatisch; men vgl. N. J. 1928, 824, alwaar men een beslissing van de Haagsche rechtbank in dien zin kan vinden.

[2]) De redactie M.R.T. adviseert om de klacht bij den C.O. van den delinquent te doen (M.R.T. XXIX, 472 noot).

ten volle vereenigen. Volgens den appèlrechter had de Zeekrijgsraad, constatecrendr dat bcscheidcn aanwezig waren als bedoeld in artikel 74 sub 3° der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht. daarop krachtens liet bepaalde bij artikel 185 der Rechtspleging Zeemacht aanstonds recht mogen doen. Uit processen-verbaal, opgemaakt door tot het ontvangen van klachten bevoegcle ambtenaren, blijkt dat het bewuste echtpaar ieder voor zich een klacht heeft ingediend tegen beklaagde. De Rechtspleging bij de Zeemacht bevat geen bepaling, welke het indienen van zoodanige klachten bij een militaire autoriteit voorschrijft en de bevoegdheid tot het indienen eener klachte is voor ingezetenen van Ned.-Indië niet beperkt t.o.v. militaire justitiabelen.

De slotsom waartoe liet Hof komt, is dat in casu op volkomen wettige wijze van het indienen der in artikel 269 van het Wetboek van Strafrecht als voorwaarde voor de strafvervolging gestelde klacht is gebleken.

's Hofs beslissing trok ook buiten militair-rechtelijken kring de aanlacht. In een bijdrage[1]), opgenomen in den bundel „Rechtskundige Opstellen". aan Professor Meyers aangeboden ter gelegenheid van zijn zilveren ambtsjubileum, haalt Mr. P. J. A. Clavareau haar aan als voorbeeld van eene niet-cloginatisehe wetstoepassing. In noot 61 merkt hij naar aanleiding van de jurisprudentie van den militairen rechter t.a.v. artikclen als 180 en 184 Sr. op: „Dezelfde moeilijkheden „rijzen, wanneer bij een klachtdeliet de klacht is ingebracht bij een „ambtenaar in de overzecsche gewesten; is dan aan art. 164 Sv. vol-„daan? De militaire rechter kan zich in zoo'n geval — aangenomen, „.dat art. 164 Sv. van toepassing moet worden geacht — redden met „art. 74, 3° Invw. M.S.T.R., waarin wordt bepaald, dat onder schrif-„telijke bescheiden worden begrepen verklaringen enz. van ambte-„naren in koloniën en bezittingen. Aldus Ind. H.M.G. 12 Oct. 1934 „M.R.T. XXX, 541. Daarentegen achtten Kr. Willemsoord 31 Mei „1933 M.R.T. XXIX, 468 en Ned. H.M.G. 8 September 1933 M.R.T. „XXIX, 474 om dogmatische redenen zoo'n klacht niet voldocride.

„Het wil mij evenwel voorkomen, dat zelfs de civiele strafrechter, „.die met de uitspraak van de Haagsche Rechtbank instemt. een in „.den vreemde ingebrachte klacht zal kunnen accepteeren, en wel op „.grond van art. 10 A.B."

In hoeverre het betoog van den Indischen militairen rechter i.c. steekhoudend was, is door hem riiet onderzocht Voor mij zijn de argumenten zoowel van het Soerabajasche als van het Bataviasche college — gelijk ik reeds gelegenheid had op te merken (M.E.T. XXXI, p. 223 noot en 224) — weinig overtuigend.

Ik wil ze hier achtereenvolgens bespreken.

1. Beirle colleges zijn het erover eens, dat de klachte tijdig[2]) is ingediend. Dit is niet voor tegenspraak vatbaar. Immers het feit werd gepleegd op 21 April 1934 en klachte volgde resp. op 22 April en

[1]) **Vgl.** M.R.T. XXXI, **384.**
[2]) Vgl. T. v. S. XL, 64.

8 Juni d.a.v., mitsdien binnen den termijn van 9 maanden, dien artikel 66 Sr. stelt.

2. Zoowel Hof als Zeekrijgsraacl coristateercn dat de R.Z. geen processueele voorschriften kent omtrent een klachte. In het vonnis wordt daarna de min of meer raadselachtige (hoe zoo? Red.) opmerking gemaakt, dat het Wetboek van Strafvordering ten aanzien van de rechtspleging bij dc Nederlandsche militaire rechlscolleges verbindende kracht mist. Het Hof knoopt er het betoog aan vast, dat de bevoegdheid tot het indienen eener klachte bij de voor hen bevoegclc ambtenaren voor ingezetenen van Ned.-Indië ten opzichte van militaire justitiabelen niet is beperkt, nu de Rechtspleging bij de Zeemacht dienaangaande geen bepaling bevat.

De Zeekrijgsraad miskent met hare opmerking in de eerste plaats de geheele regeling van ons klachtrecht. De Regeering zelve betoogde bij de wijzigingswet 1886 (vgl. E. A. Smidt, Wetboek van Strafvordering p. 64): „Het Wetboek van Strafrecht behelst de bepalin-„gen aangaande de personen, door wie de klachte moet geschieden en „aangaande de termijnen binnen welke de indiening en de intrekking „daarvan moet plaats hebben. Het Wetboek van Strafvordering be-„hoort aan te wijzen de ambtenaren tot wie die klachten moeten wor-„den gericht en den vorm waarin zij moeten worden gedaan."

In dc tweede plaats zou men van 's Krijgsraads stelling kunnen zeggen, dat — gesteld al dat hier sprake is van de „rechtspleging" — zij in strijd is met de rechtspraktijk, die immers overal, waar onze bedaagde Rechtsplegingen ons in den steek laten. het Wetboek van Strafvordering te hulp roept. [1])

Het Hof heeft voor zijn betoog blijkbaar twee: argumenten: 1°. artikel 74 aanhef en sub 3° der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 2°. het feit dat de R.Z. geen voorschriften geeft aangaande de klachte.

De portée van het eerste rn — zie ik goed — voornaamste argimient van den appèlrechter ontgaat mij. Het bewuste voorschrift is ren *bewijs*voorschrift, ontworpen onder vigueur van het oude Wetboek van Strafvordering, dat een veel minder vrijgevige regeling van de schriftelijke bescheiden kende dat het tegenwoordige.

Het gaat er bij de tegenwoordige regeling immers niet om òf iets een schriftelijk bescheid is (liet geringste vodje papier is dat), maar welk soort schriftelijk bescheid een bepaald stixk vormt. En men komt in het hewijsrecht t.a.v. verklaringen, processen-verbaal of relazen van openbare ambtenaren of colleges in Ned.-Indië veel verder met artikel 159 (2) der Indische Staatsregeling, al spreekt dit dan van „Europeesche" openbare ambtenaren.

Doch dit trrzijde, want het gáát hier niet om het bewijs. De militaire rechter, ook die in Ned.-Tndië, heeft in den gedachtegang van het Nederlandsche militaire Hof na te gaan of aan de eischen, die in den zevendcn titel van het Wetboek van Strafrecht zoomede in

---

[1]) Zie het Hoofdstuk „Justitieele Zaken"

de artikelen 164, 163(2) en 165 van het Wetboek van Strafvordering gesteld zijn, voldaan is. Is de uitslag van dit onderzoek negatief, dan kan het O.M. in zijne vordering niet worden ontvangen.

Dat men zich te houden zou hebben aan voorschriften van het Wetboek van Strafvordering, ontkent het Hof met den Zeekrijgsraad — gelijk ik hierboven getracht heb te betoogen — ten onrechte. Het klachtrecht is geregeld deels in het materieele, deels in het formeele recht. Men kan niet het eene aanvaarden en het andere verwerpen.

Aangenomen dat de voorschriften van het Wetboek van Strafvordering derhalve ook verbindend zijn, dienen wij ons af te vragen, of dit nu werkelijk moet leiden tot de — het rechtsgevoel weinig bevredigende — solutie van den militairen rechter in Nederland.

De artikelen van het Wetboek van Strafvordering zelve laten ons in den steek, evenals trouwens ook de wordingsgeschiedenis: aan een geval als het hier besprokene is in de verste verte niet gedacht. De regeling, aldaar gegeven, verzet zich zelfs tegen een ruimere interpretatie. Immers artikel 164 schrijft voor, dat de klachte gedaan zal worden bij den „bevoegden" ambteiraar cri artikel 165 verklaart tot het ontvangen enkel bevoegd den officier en hulpofficier van justitie. En op het niet naleven dezer voorschriften stelde de wetgever als straf zelfs nietigheid. Een behoorlijke klacht was volgens hem inzake klachtdelicten een essentieel vereischte (Smidt, t.a.p. blz. 65).

Kan men den beleedigden rechtsgenoot in onze overzeesche gewesten dan niets beters adviseeren, dan schriftelijk klachte te doen bij een officier of hulpofficier van justitie in Nederland? [1])

Met Mr. Clavareau meen ik van wel. Dezen wil liet voorkomen in zijn eerder genoemde bijdrage (ten deele overgenomen in M.R.T. XXXI, 384), dat de civiele strafrechter een in den vreemde ingebrachte klachte zal kunnen accepteeren op grond van artikel 10 der Wet houdende Algemeene Bepalingen.

Blijkbaar acht hij een beroep van den militairen rechter op het daarin neergelegde rechtsbeginsel voor dezen onnoodig in verband met artikel 74, 3° Invoeringswet M.S.T.R.

Met artikel 10 A.B.. luidende „De vorm van alle handelingen wordt beoordeeld naar de wetten van het land of de plaats alwaar die handelingen zijn verricht". brengt men de quaestie, die ons bezig houdt, meteen op ruimer terrein. De vraag is in principe deze „kan men bij nog andere personen dan bij den officier en hulpofficier van justitie rechtsgeldig klachte doen?", of meer positief: „Is de klachte gedaan bij den ambtenaar, die volgens de wet van de plaats van den aangever de bevoegde is, rechtsgeldig?"

Het argument tegen eene bevestigende beantwoording van deze vragen, dat ontleend kan worden aan artikel 66 Sr., komt mij van

---

[1]) Noyon I, 419; aanteekening op art. 66 „het is de vraag of de schriftelijke klacht is ingediend wanneer zij verzonden is dan wel wanneer zij den bevoegden ambtenaar bereikt heeft. N.m.m. is de eerste opvatting de juiste: de klacht is geschied wanneer zij geschreven en verzonden is."

weinig gewicht voor, vermits aldaar ongetwijfeld gedacht is aan een klachtdelict, gepleegd in Nederland, waarvan men tijdens een verblijf in of buiten Europa kennis krijgt.

De klachtgerechtigde wordt in de gelegenheid gestold om de voorschriften van het Wetboek van Strafvordering na te leven

Voor een beroep op artikel 10 A.B. — hetzij men dit wetsvoorschrift nu een imperatieve dan wel een facultatieve strekking toekent — is ruimte bij een vormvoorschrift. De vraag is clus allereerst ,,wat is een vormvoorschrift?" en daarna ,,kan artikel 165 Sv. gerekend worden te behooren tot de varn~voorsehriften?"

Aldus uitgaande van het begrip vorm, zou men in het onderhavige geval de vraag te beantwoorden krijgen of de eisch van medewerking van derden i.c. van den officier of hulpofficier van justitie als vormvereischte of als materieele bepaling beschouwd moet worden. In de litteratuur wordt deze vraag volgens L. I. Rarmat ,,De regel locus regit actum in het internationaal privaatrecht" verschillend beantwoord. Een der door hem geciteerde schrijvers (p. 14) is van oorcleel. dat men het vereischte tot den vorm moet rekenen, indien de derde wiens medewerking vereischt wordt, tot deze rneclewerking verplicht is.

Mr. Rarmat zelf. van meening dat men voor het vaststellen van de werkingssfeer van „locus regit actum" uit mort gaan van den regel zelf, stelde een onderzoek in naar de ontwikkeling en den grondslag van het adagium. Deze laatste moet z.i. worden gezocht (p. 370) in de overweging, dat liet in een aantal internationale gevallen om zuiver practische redenen wenschelijli is om de voorschriften geldende ter plaatse, waar de personen zich ten tijde van liet verrichten eener handeling bevinden, binnen zekere grenzen op deze handelingen van toepassing te achten. Aan toepassing van den lex loei actus kleven een aantal niet te onderschatten voordeelen [1]):

In de eerste plaats zijn aan iemand. die een rechtshandeling verricht, meestal slechts de ter plaatse geldende voorschriften bekend. De rechtsgeleerde hulp. die hij aldaar kan inrorpen, is bovendien in den regel slechts deskundig niet betrekking tot deze voorschriften.

Veelal is het zelfs onmogelijk om ter plaatse, waar men een rechtshandeling verricht, de voorschriften eener vreernde wet te vervullen, b.v.. indien die vreemde wet de medewerking van een ambtenaar eischt, die ter plaatse, waar de handeling wordt verricht, niet bestaat, of, indien hij wel bestaat, niet bevoegd is tot deze medewerking.

Maar ook, indien het in acht nemen van vreemde voorschriften niet onmogelijk is, voorkomt men de nietigheid van vele internationale rechtshandelingen, indien men de lex loci actus op bepaalde wettelijke voorschriften toepast, daar de praktijk geleerd heeft, dat vele personen het als vanzelfsprekend beschouwen, dat zij bij heb verrichten van rechtshandelingen aan de wetten van de plaats onder-

---

[1]) L.c., p. 93.

worpen zijn, waar zij zich bevinden en derhalve slechts deze regelen in acht nemen.

In deze redeneering is het cardinale punt de vraag of de rechtshandeling op rechtsgeldige wijze is tot stand geliomen, rechtsgeldig dan volgens den lex loci actus. En nu kunnen wij hier verder in het midden laten wat in het internationaal privaatrecht daarvan als vaststaande wordt aangenomen, waar de quaestie die ons bezig houdt ligt op interregionaalrechtelijk terrein.

Mr. Wagener verkondigt op het voetspoor van Kosters (Het Internationaal burgerlijk recht in Nederland, p. 319) en Josephus Jitta (Internationaal Privaatrecht, p. 193) in zijn proefschrift „De verhouding tusschen het Nederlandsche en Nederlandsch-Indische privaatrecht" de stelling, dat in het interregionale recht alles, wat iri één rijksdeel op rechtsgeldige wijze is tot stand gekonien. in de andere rijksdeelen erkend zal inoctcn worden. Dit beginsel, zou men — volgens hem — ook wanneer de internationaal-privaatreehtelijkr wetenschap liet tegenovergestelde aannam, in het interrrgionalr recht al moeten aannemen wegens de nauwe verwantschap der wetten. onder welker vigueur de betreffende rechtsfeiten of rechtsverhoudingen lot stand komen. Al deze wctten zijn immers in het interregionale recht direct of indirect door hetzelfde staatsgezag in het leven geroepen. En met betrekking tot de torpasselijkheid der Nederlandsche Algemeene Bepalingen op het interregionale recht citeert hij Kosters, die op p. 324 van zijn aangehaald werk zegt: „Mits voor oogrn houdende, dat in het collisierecht van moederland en koloniën in hunne onderlinge verhouding de nationaliteit plaats maakt voor de woonplaats, kunnen wij overigens de regelen onzer wet A.B. met betrekking tot de koloniën toepassen op gelijke wijze als t.a.v. het overige buitenland." (l.c. u. 13).

Al deze uitspraken bewegen zich uitsluitend op privaatrechtelijk terrein, de wet A.B. echter niet, evenmin als de principes die aan de bewuste uitspraken ten grondslag liggen. Ook voor het publieke recht zou ik willen onderschrijven, hetgeen Wagener op g. 16 zegt, nl. dat slechts dan de rechter van een der rijksdeelen het recht der andere rijksdeelen, waarnaar de normale interregionale collisieregels verwijzen. buiten toepassing kan laten, rn slechts dan de volgens wctten van andere rijksdeelen „verkregen rechten" niet behoeft te erkennen [1]), wanneer een wetsbepaling van zijn eigen wetgeving *uitdrukkelijk* en *zeer positief* den wil van den wetgever te kennen geeft. dat ten aanzien van een *bepaald* onderwerp de toepassing van elk ander recht binnen het betreffende rechtsgebied te eenenmale is uitgesloten. Alleen een speciale wetsbepaling, die de strekking daartoe duidelijk te kennen geeft, zal dus het recht van andere rijksdeelen kunnen weren.

---

[1]) Onder erkenning van „verkregen rechten" verstaat de schrijver „het als rechtsgeldig erkennen van rechtsfeiten en rechtsverhoudingen in het buitenland tot stand gekomen".

Mits derhalve voldoende aan alle voorwaarden, die de lex loci actus daaraan stelt, zal een Irlacht, die werd ingediend met inachtneming van andere eischen dan het Wetboek van Strafrecht en Strafvordering stellen, als geheel rechtsgeldig moeten worden beschouwd. [1])

Over „politiehulp bij aanhouding van militairen".

De Legerorders 1936 bevatten onder nr 111 een beschikking van den Minister van Defensie d.d. 1 April 1936, IIe Afd. H, nr 8 (opgenomen in M.R.T. XXXII op pag. 1), bij welke beschikking aan de weermacht wordt bekend gemaakt, dat de Minister van Justitie, door plaatsing in het Algemeen Politieblad, aan dc ambtenaren van Rijks- en Genieentepolitie nieuwe aanwijzingen heeft gegeven betreffende de door die ambtenaren te verleenen hulp aan met een rang bekleede militairen bij het aanhouden van minderen die zich aan een krijgstuchtelijk vergrijp of aan een strafbaar feit schuldig maken.

L.O. 1930, nr 101 (M.R.T. XXVI, pag. 1), bevattende een soortgelijke mededeeling naar aanleiding van een beschikking van den Minister van Justitie d.d. 19 Maart 1930, is hiermede komen te vervallen.

Ingrijpende wijzigingen zijn in de bestaande regeling niet gebracht. De voornaamste bedoeling van de nieuwe beschikking van den Minister van Justitie schijnt wel te zijn, duidelijk het verschil te doen uitkomen tusschen de verplichtingen van het personeel der Koninklijke Maréchaussée en die van de overige ambtenaren van Rijks- en Gemeentepolitie *voor wat betreft de hulpverleening bij aanhouding van militairen, die zich aan een krijgstuchtelijk vergrijp hebben schuldig gemaakt.*

De beschikking van 19 Maart 1930 toch bevatten onder „1e" deze bepaling:

„Agenten en hoogere ambtenaren van Rijks- en Gemeentepolitie „zijn niet verplicht hulp te verleenen bij het aanhouden van militai- „ren, die zich schuldig hebben gemaakt aan een *krijgstuchtelijk* „vergrijp."

Deze stellige redactie zou twijfel kunnen doen ontstaan omtrent de verplichtingen van het personeel der Koninklijke Maréchaussée in een dergelijke aangelegenheid. Dit personeel toch is, behalve ambtenaar van Rijkspolitie. tevens militair en als zoodanig onderworpen aan bepalingen van het „Reglement betreffende de Krijgstucht" en aan die van het „Wetboek van Militair Strafrecht". En art. 27 R.K. verplicht ieder militair oni mede te werken tot de

[1]) Door het bij de wet van 19 Juli 1934 S. 405 in het Wetboek van Strafrecht ingelaschte artikel 67a zijn de bezwaren, verbonden aan de jurisprudentie van het Nederlandsche H.M.G., met betrekking tot een misdrijf van beleediging ondervangen.

instandhouding van een goede krijgstucht, terwijl de militair, die weigert of opzettelijk nalaat te gehoorzamcri aan een hem door een meerdere gegeven dienstbevel (als hoedanig het bevel om hulp te verlecnen hij de aanhouding van een militair, die zich aan een krijgstuchtelijk vergrijp heeft schuldig gemaakt, in den regel toch wel zal zijn aan te merken) zich schuldig maakt aan het misdrijf van art. 114 W.v.M.S. (opzettelijke ongehoorzaamheid).

De *nieuwe* beschikking van den Minister van Justitie, zooals die is ter kennis gebracht in L.O. 1936, nr 111, bevat onder „1e":

„ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie zijn niet verplicht „hulp te verleenen bij het aanhouden van militairen, die zich schul- „dig hebben gemaakt aan een *krijgstuchtelijk* vergrijp. Bedoelde „verplichting tot hulpverleening geldt wel voor het personeel der „Koninklijke Maréchaussée, dat hooger in rang is dan de over- „treder."

Thans is dus de uit het R.K. voortvloeiende verplichting van het personeel der Koninklijke Maréchaussée, om hulp te verlecnen op verzoek van een met een rarig bekleeden militair hij de aanhouding van minderen, die een krijgstuchtelijk vergrijp hebben gepleegd, ook vanwege den Minister van Justitie helirachtigd. Echter met het uitdrukkelijk voorbehoud, dat de verplichting tot hulpverleening alléén bestaat voor het personeel, dat *hooger in rang is dan de overtreder.*

De consequentie van deze nieuwe beschikking van den Minister van ,Justitie zou dus zijn dat een officier, die een sergeant wegens onkrijgstuchtelijk gedrag wil aanhouden en daartoe de hulp van anderen behoeft, zich met een verzoek (bevel) om hulp *niet* zou kunnen wenden tot een toevallig passeerenden wachtmeester van de Koninklijke Maréchaussée, zelfs al zou deze wachtmeester in rang ouder zijn dan de aan te houden sergeant, terwijl die officier *wel* de hulp van andere sergeanten zou kunnen inroepen!

Om zeker te zijn van de hulp van de Koninklijke Maréchaussée zou hij echter moeten wachten tot er een opperwachtmeester of hooger geplaatste van dat Wapen voorbijkmam!

De reden van die uitzonderingshepaling „. . . ., dat hooger in rang is dan de overtreder" is mij niet duidelijk. Naar mijn bescheiden meening is, voorheen evenzeer als thans, het personeel der Koninklijke Maréchaussér, ongeacht den rang, als ***militair,*** ingevolge de bepalingen van het R.K., verplicht mede te werken aan de handhaving van de krijgstucht en dus om, waar noodig. en zéker desgevraagd, aan met een rang bekleede militairen terzake hulp te verleenen.

Vanzelfsprekend zijn er omstandigheden denkbaar, waarin het verleenen van bedoelde hulp niet is te verecnigen mei een bijzondere opdracht van politioneelen aard, maar dat kan óók het geval zijn met den maréchaussée, hóóger in rang dan de overtreder.

Nu de meergenoemde beschikking van den Minister van Justitie in de Legerorders wordt vermeld en ook als bijlage II is toegevoegd aan het boekwerk 90*k* („Leidraad voor het onderricht met betrekking tot de wettelijke bepalingen betreffende de ondergeschiktheid"), zoo-

dat deze beschikking van den Minister van Justitie onwillekeurig ter sprake moet komen bij theorieën over krijgstucht, is het misschien niet ongewenscht, dat aan de weermacht wordt medegedeeld, of het de bedoeling inderdaad *is*, om voor personeel van de Koninklijke Maréchaussée, lager in rang dan, of van denzelfden rang als de overtreder, een uitzonderingsbepaling te treffen en voor dat personeel de uit het R.K. voortvloeiende verplichting tot hulpverleening op te heffen.

Is zulks echter ***niet*** de bedoeling. en blijft dus voor dat personeel *naast* de verplichtingen, voor hen voortvloeiende uit nieergenoernde beschikking van den Minister van Justitie, de verplichting tot hulpverleening krachtens het R.K. onverminderd bestaan, dan nioge er op worden gewezen, dat de wijze, waarop de L.O. 1936 nr 111 in liet boekwerk 90*k* is opgenomen, aanleiding kan geven tot misverstand. Tmmers, onder het opschrift:

.,Politiehulp hij aanhouding van rnilitairen.
(L.O. 1936, nr. 111)"

volgt niet de geheele genoemde Legerorder. doch alléén de daarin vervatte beschikking van den Minister van Justitie, en zelfs *die* nog zonder den aanhef.

De lezer. die de officieele Legerorder niet ter contrôle bij de hand heeft, zou hierdoor tot de conclusie kunnen komen, dat de betrokBen legerorder nieuwe bepalingen geeft, terwijl in werkelijkheid de legerorder niet méér doet dari de weermacht er mede in kennis stellen, dat de Minister van ***Justitie*** een nieuwe beschikking aan de ambtenaren van Rijks- en Gemeentepolitic heeft uitgegevcri.

Hoewel de bepalingen betreffende hulp, Ir verleenen ter zake van een gepleegd *krijgstuchtelijk vergrijp*, grootendeels slechts theoretische waarde hebben, aangezien in de practijk ongehoorzaamheid aan of verzet tegen de door den meerdere in het belang van de krijgstucht gegeven hcvclen of getroffen maatregelen den betrokken mindere al h661 spoedig een misdrijf doet plegen, in welk geval *alle* ambtenaren van Rijks- en Gemeentepolitie tot hulpverleening verplicht zijn, is het toch gewenscht, dat die bepalingen geen mogelijkheid tot twijfel laten.

De nieuwc beschikking van den Minister van Justitie bevat onder „6e" nog een nieuwe aanwijzing, die op zich zelf geen toelichting behoeft:

„de hulpverleening door ambtenaren van Rijks- en Gemeente-
„politie bij aanhouding en overbrenging van militairen dient zich
„in voorkomende gevallen niet verder uit te strekken dan tot aan
„den ingang van het kazernccomplex. waar de betrokken militair
„is gehuisvest, alwaar de hulp behoort te worden overgenomen
„door den commandant van de kazernewacht en het te diens be-
„schikking staande personeel."

Deze bepaling is van toepassing, ongeacht of de aanhouding heeft plaats gehad naar aanleiding van een gepleegd krijgstuchtelijk vergrijp, dan wel van een gepleegd strafbaar feit.

Naar aanleiding van het schrijven van den Minister van Defensie, IIe Afd. B, nr. 17, d.d. 12 December 1935 (M.R.T. XXXI, pag. 438), waarin wordt bepaald, dat het voor een meerdere in burgerkleeding, die wil optreden tegen minderen, die een krijgstuchtelijk vergrijp plegen, niet noodig en zelfs ongewensclit is zich tegenover die minderen als meerdere te lcgitimecren door het vertoonen van een of ander legitimatiebewijs, moge in dit verband nog een opmerking worden gemaakt.

Van den *mindere* kan worden geëischt, dat hij zonder meer geloof heeft te hechten aan de enkele bekendstelling van den meerdere als zoodanig, maar met den ambtenaar van Rijks-of gemeentepolitie staat het er anders voor. Laatstgenoemde zal zcrr vermoedelijk den meerdere die, in burgerkleeding, zijn hulp konit inroepen ter zake van een door een mindere gepleegd strafbaar feit, verzoeken, zich als militair en als meerdere te legitimeercn, aangezien alleen dàn de politieman reden kan hebben om te vermoeden, dat de mindere zich inderdaad aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt, speciaal waar het meestal een misdrijf tegen de ondergeschiktheid zal betreffen, dat zich zonder die legitimatie niet als zoodanig aan den politieman vóórdoet.

Voor dergelijke gevallen zal n.m.m. de meerdere, die zich in burgerkleeding in het openbaar vertoont, goed doen, steeds een legitimatiebewijs bij zich te dragen. ***Niet*** om hiermede eventueel een minder militair te overtuigen van zijn rang, doch in het belang van eventueel in te roepen politiehulp.

Ede, 12 Octohcr 1936.

Mr. H. H. A. DE GRAAFF.
1e-Luitenant Art.

Onderschrift Redactie.

Ten aanzien van L.O. 1936, nr. **111,** merken wij op, dat liet bepaalde sub l " van genoemde L.O. slechts betreft de eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen, vermits het gestelde sub 2° van deze L.O. aangeeft, hoe gehandeld moet worden bij hulpverleening ten aanzien van strafbare feiten (w.o. dus ook de oneigenlijke krijgstuchtelijke), gepleegd door militairen.

Bij de samenstelling van den slotzin van het bepaalde onder 1° is o.i. in het oog gehouden het bepaalde in het tweede lid van art. 27 R.K., luidende: ,,De meerdere die nalaat op te treden tegen te zijner kennis gekomen krijgstuchtelijke overtredingen, maakt zich daardoor zelf aan een krijgstuchtelijk vergrijp schuldig", waaruit logisch volgt, dat een meerdere van een overtreder dus zeker hulp moet vrrleenen, wanneer een andere meerdere hem daarom vraagt.

De wenschelijkheid van hulpverleening door een mindere, bij aanhouding van een meerdere, die zich aan een *zuiver* krijgstuchtelijk vergrijp (dat toch altijd van ,,betrekkelijk[H] lichten aard is). heeft schuldig gemaakt, komt ons niet zonder bedenking voor.

Zooals inzender reeds terecht opmerkt zal het aantal gevallen

waarin hulpverleening gevraagd wordt voor aanhouding van militairen tier zake van door hen gepleegde eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen zeer sporadisch zijn.

Wèl zal een gepleegd krijgstuchtelijk vergrijp spoedig gevolgd kunnen worden door b.v. opzettelijke ongehoorzaamheid, doch dan is het gestelde sub 2° in meergenoemde L.O. van toepassing. De meerdere heeft dit zelf grootendeels in de hand.

Een van de weinige gevallen, (wellicht nog theoretisch), waarbij ten aanzien van een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp hulpverleening bij aanhouding van een meerdere noodig zou kunnen zijn, is b.v. het volgende:

Een officier die zich te voet op den openbaren weg bevindt, wordt snel gepasseerd door een sergeant op een rijwiel, zonder dat desc hem den voorgeschreven militairen groet brengt en zonder dat de officier gelegenheid heeft hem een ,,halt" toe te roepen.

O.i. verdient het nu uit ren krijgstuchtelijk oogpunt geen aanbeveling om aan een soldaat of aan een korporaal, die zich toevallig per rijwiel in de nabijheid bevindt, de opdracht t~ geven bedoelden sergeant aan te houdrn.

Het bij zich dragen van een legitimatiebewijs door een in burgerkleeding gekleeden militairen meerdert. voor uitzonderingsgevallen als door inzender aangehaald, komt ons niet strikt noodzakelijk voor, temeer waar ren meerdere bovendien, ook door zijn wijze van optreden, den betrokken politieman wel de gerechtvaardigde overtuiging zal kunnen geven, dal, hij werkelijk meerdere is.

UIT ANDERE TIJDSCHRIF'TEN.

Voorlichtingsrapporten in strafzaken, waarvan de militaire rechter kennis neemt. [1])

Op pagina 165 van het Maandblad 1935 [2]) gaf ik eenige cijfers omtrent de voorlichtingsrapporten, uitgebracht ten behoeve van den zeekrijgsraad te den Helder. Het scheen mij de moeite waard, eens na te gaan, in hoeverre fiskaal en krijgsraad zich vereenigden met de conclusie van het rapport. De uitslag van dit onderzoek met nog eenige andere gegevens laat ik hier volgen:

1933. Het aantal behandelde zaken bedroeg 60. In 4 ervan werden rapporten gevraagd: 2 van de zijde van beklaagde, 2 van de zijde van den Officier-Commissaris.

3 rapporten bevatten geen bepaalde conclusie; **1** adviseerde tot v.v., welk advies door fiskaal en krijgsraad werd gevolgd. In de overige gevallen volgde 1× vrijspraak en 2× o.v. gevangenisstraf.

De zaken, waarin gerapporteerd werd, betroffen artikel 310 Sr. en de artikelen 98, 108 en 117 van het Wetboek van Militair Strafrecht (resp. desertie, bedreigen van een meerdere en feitelijke insubordinatie).

1934. Het aantal behandelde zaken bedroeg 72. In 12 ervan werden rapporten gevraagd: 7 van de zijde van beklaagde, 5 van de zijde van den Officier-Commissaris.

4 rapporten bevatten geen bepaalde conclusie; **1** adviseerende tot het opleggen van een onvoorwaardelijke geldboete (terzake van 239 Sr.), welk advies door fiskaal en krijgsraad werd gevolgd. In de 7 overige gevallen werd een voorwaardelijke straf voorgesteld. Hiertoe behoorden 4 steekpenningen-zaken (rapporten gevraagd door de raadslieden).

In 2 gevallen [3]) kon de fiskaal zich vereenigen met een voorwaardelijke straf; deze betroflen overtreding van 114 en 117 M.S., zoomede 129 M.S. In zijn vonnis volgde de krijgsraad slechts in een der laatstgenoemde gevallen het advies van den fiskaal. T.a.v. de steekpenningen-zaken volgde het college weer het requisitoir.

De zaken, waarin gerapporteerd werd, betroffen 2 gevallen van eenvoudigen diefstal, een geval van valschheid in geschrifte, een tweetal zedenclelicten, een viertal steekpenningen-zaken zoornede vervolgingen terzake van art. 359, 352 en 408. In zuiver militaire strafzaken (t.w. overtreding van 114 en 117 zoomede van art. 129

---

[1]) Dit artikel is, evenals het volgende, overgenomen uit de November-aflevering, blz. 272 en 279, van het Maandblad voor berechting en reclasseering.

[2]) Zie M.R.T. XXXI, blz. **135.**

[3]) Blijkens gewaardeerde mededeeling van de Redactie van het „Maandblad" komen in dit artikel enkele drukfouten voor, welke bij de overneming in het M.R.T. zijn gecorrigeerd. Red. M.R.T.

Wetboek van Militair Strafrecht) werd slechts tweemaal een rapport gevraagd.

1935. Het aantal behandelde zaken bedroeg 54. In 10 ervan werden rapporten gevraagd: alle vanwege den Officier-Cornmissaris. 3 ervan bevatten geen bepaalde conclusie, zeven adviseerden tot eene voorwaardelijke straf.

In vier gevallen ging de fiskaal in zijn requisitoir mede met het advies tot voorwaardelijke veroordeeling. Tri 2 zaken vorderde hij een deels voorwaardelijke, deels onvoorwaardelijke gevangenisstraf, in de overige gevallen concludeerde hij tot liet opleggen van een onvoorwaardelijke gevangenisstraf. De krijgsraad volgde slechts in 2 zaken het advies van zijn O.M. en legde 1× een voorwaardelijke en 1× een deels voorwaardelijke, deels onvoorwaardelijke gevangenisstraf op.

3 van de zaken, waarin gerapporteerd werd, betroffen militaire delicten (art. 152, 108 en 114 zoomede 114 eri 117), de overige commune misdrijven (behoudens één zedenmisdrijf alle vermogensmisdrijven.)

Hieronder laat ik een tabelletje volgen:

Jaar	Aantal zaken	Rapporten	Op verzoek van		Conclusie v.h. Rapp.			Eisch	Vonnis	Militair delict
			Raadsman	Off. Comm.	o.v. boete	v.v.	geen			
1933	60	4	2	2	—	1	3	1 v.v. 2 o v.	1 v.v. 2 o.v. 1 vrijspr.	3
1934	72	12	7	5	1	7	4	1 boete 2 v.v. 9 o.v.	1 boete 3 v.v. 8 o.v.	2
1935	**54**	10	—	10	—	7	3	**4** v.v. **4** o.v. 2 deels v.v. deels o.v.	**1** v.v. **8** o.v. 1 deels o.v.	**3**

In 1933 kwam er geen wijziging in de gegeven beslissingen, doordat appèl achterwege bleef. In 1934 werd in 4 gevallen de onvoorwaardclijk opgelegde gevangenisstraf door het Hoog Militair Gerechtshof gewijzigd in eene voorwaardelijke.

Onder de door den zeekrijgsraad in 1933, 1934 en 1935 behandelde zaken waren resp. 38, 35 en 25 militaire misdrijven.

Met het trekken van ren conclusie uit deze cijfers zal men zeer voorzichtig moeten zijn. Tk zou wèl durven beweren, dat het O.M. blijkens de rubriek „eisch" meer ooren had naar het advies van den voorlichtingsdienst, dan de rechter, doch het gaat mij te ver oni uit die cijfers de slotsom te trekken, dat de krijgsraad niet geporteerd is

voor v.v. in het algemeen, zooals eenigen tijd geleden een pleiter meende te mogen opmerken.

Trouwens men moet bedenken, dat tegen het uitoefenen van de bevoegdheid, bedoeld in artikel 14 a Sr., speciaal bij de zeemacht zich bezwaren kunnen voordoen. En dan niet ten aanzien van miliciens, die immers altijd maar tijdelijk justitiabel zijn voor den militairen rechter en dus hun proeftijd in de burgermaatschappij slijten, maar wel ten aanzien van beroepspersoneel, dat reizen maakt in en buiten Europa. Bij deze categorie van personen zal het verleenen van bijstand niet altijd even gemakkelijk gaan.

Onclanks dat geloof ik, dat het met v.v. al clan niet met bijzondere voorwaarden wel eens meer te probeeren was, dan thans geschiedt.

Gelijk uit het bovenstaande kan blijken, gingen opdrachten tot het uitbrengen van voorlichtingsrapporten uitsluitend uit van raadsman en Officier-Commissaris. De rechter zelf vond tot nog toe geen aanleiding tot het geven van dergelijke opdracht, evenmin als trouwens de fiskaal. Het is geen gewoonte om vóór dc bcslissing omtrent al dan niet vervolgen advies in te winnen, ofschoon het militaire strafprocesrecht zich niet verzet tegen seponeeren of voorwaarclelijk seponeeren en het laatste in de practijk ook wel eens geschiedt.

Toch is het m.i. jammer, dat nimmer vóór de beslissing omtrent vervolgen een rapport wordt gevraagd en wel hierom, omdat, indien besloten is tot vervolgen (d.i. wanneer verwezen is naar den krijgsraad), niet meer van vervolging kan worden afgezien. Op het gerechtelijk vooronderzoek (te onzent informatiën geheeten) volgt automatisch behandeling ter terechtzitting.

Nu is er voor den voorlichtingsdienst ongetwijfeld een moeilijkheid en dat is deze, dat hij advies moet gcvcn in militairc verhoudingen, hetgeen een zekere kennis daarvan eischt. Op den duur verkrijgt de rapportecrcnde ambtenaar deze wel. maar toch meen ik, dat deze nooit zóó zal worden, dat men aan hem over kan laten de beslissing over de wenschelijkheid van het uitbrengen van een rapport.

Ik raak daarmede een der vragen aan, welke Mr. van der Waerden aan het slot van zijn overzicht van de werkzaamheden der Reclasseeringsraden in het jaar 1934 (Jaarboek voor Berechting en Reclasseering 1936 p. 58) stclcle, t.w.:

1e. Wie moet beslissen over de wenschelijkheid van liet uitbrengen van een voorlichtingsrapport in een strafzaak: de magistratuur of de reclasseering?

2e. Alleen rapporten met het oog op dc mogelijkheid eener v.v. of meer in het algemeen om den rechter bouwstoffen voor een juiste straftoemcting te verschaffen?

Het wil mij voorkomen, dat bij de militaire justitie de beslissing, bedoeld sub 1°, in handen moet blijven van den Officier-Commissaris en de reclasseering slechts een adviseerende stem moet hebben. De practijk bij dezen zeekrijgsraad is, dat de Officier-Commissaris de dossiers uitzoekt, waarvan hij wil weten, of een voorlichtingsrapport

ook naar de meening van íle Commissie van Voorlichting in strafzaken in het arrondissement Alkmaar wenscheliik is.

Over het algemeen worden dossiers in zuiver militaire strafzaken niet om advies gezonden. Een enkele maal is dit anders, als de motieven voor de daad liggen in b.v. huiselijke omstandigheden. Dan heeft het zijn nut, om bij het beschouwen van de daad en dader den blik ook eens verder te richten dan de grenzen van schip en kazerne. Immers daarbinnen blijft het conduiteboekje met zijn beoordeelingen veeltijds. Het mag dan wel eens vermelden ,,kan niet tegen den wal" maar het beziet dan slechts de resultaten van het verblijf aan den wal.

Bij de militaire misdrijven hebben we meestal genoeg aan die gegevens van ,,binnenboord". De straffen en de beoordeelingen erin voorkomende geven in het algemeen een vrij goecl beeld van den delinquent als militair.

Wat de tweede vraag betreft, zie ik de waarde van de voorlichtingsrapporten aldus, dat zij den rechter bouwstoffen kunnen verschaffen voor een juiste bepaling van strafsoort en strafmaat. En het wil mij voorkomen, dat een gemotiveerd voorstel omtrent de op te leggen straf voor den rechter ook zijn waarde kan hebben. Tan een psychiater hoorde ilí eens, dat hij met opzet zich in zijn rapport onthouden had van het geven van een meerling omtrent de op te leggen straf, daar hij vreesde, dat dit niet in goede aarcle zou vallen. Misschien dat de redactie hierover eens hare meening kan zeggen. Bij de voorlichtingsrapportcn zag ilí dikwijls alleen, dat men de reclasseeringskansen gunstig oordeelde en dat men zich onthield van het doen van een bepaald voorstel. [1])

Den Helder. BRÜNNER.

Twee onnoodige vrijheidsbeperkingen bij de strafoplegging.

Er zijn, ondanks alle vrijheid, waarin de Nederlandsche strafrechter zich mag verheugen, nog enkele grenzen aan die vrijheid gesteld, welke voor ecne goede berechting hinderlijk zijn. Ze worden hier kortelijk vermeld, hetgeen ter bevoegde plaatse misschien het inzicht en daarmee het verlangen zal doen rijpen, voorstellen aan den wetgever te doen om des rechters bevoegdheden nog een weinig te verruimen. Vergeleken bij hetgeen hem reeds is toegestaan en gcmeteri aan het vertrouwen in zijn beleid, dat daaruit spreekt, zijn deze desiderata tenslotte maar kleinigheden en daarbij nog zulke, die in het algemeen voor den verdachte voordeelig zijn.

De eerste dier hinderlijke vrijhcidsbeperkingeri vloeit voort uit art. 14a Wetb. van Str. Daarin staat in liet 3de lid, dat, zoo de hoofdstraf voorwaardclijk wordt opgelegd, zulks ook geldt voor de bijkomende straf, behoudens afwijkende bepalingen door den rechter. Op zich zelf is daar geen bezwaar tegen. Maar nu omgekeercl: Indien

---

[1]) Zie hierover o.m. laatste jaarverslag Genootschap blz. **23.** Red.

de hoofdstraf onvoorwaardelijk wordt opgelegd, Iran de rechter dan de bijkomende straf voorwaardelijk geven? Het eerste lid van ons artikel, dat enkel van hoofdstraffen gewag maakt, in verband met het reeds vermelde 3de lid, wettigt de opvatting, dat de rechter dit inderdaad niet kan. [1]) Minstgenomen is zijne bevoegdheid hiertoe meer dan twijfelachtig en, voorzoover mij bekend, niet aangenomen door de rechtspraak. Dit kan tot zeer ongewenschte gevolgen leiden. speciaal bij de bestraffing van verkeersdelicten, waarbij de rechter boven eenc onvoorwaardelijk opgelegde als direct voelbaar leed bedoelde boete of hechtenis eene ontzegging van het recht, motorrijtuigen te besturen, wil uitspreken, doch dit laatste voorwaardelijk — als ernstige waarschuwing —; zoodat de kostwinning van den verdachte er vooralsnog niet door beïnvloed wordt. Zoolang de rechter hierin gehandicapt is, zal hij óf in strijd met wat z.i. het maatschappelijk belang eischt, door weglating van het voorwaardelijk chauffeerverbod tc licht straffen, of te zwaar. In dat laatste geval zal hij zeer vaak — met name clan, wanneer met de ontzegging een bestaansbelang van den verdachte gemoeid is — die ontzegging toch niet onvoorwaardelijk uitspreken, maar als hulpmiddel ter vermijding hiervan naast de onvoorwaarclelijke geldboete eenc voorwaardelijke gevangenisstraf of hechtenis opleggen. waaraan dan de voor~vaardelijkeontzegging wordt vastgekoppeld. Maar daartegen bestaan m.i. groote theoretische en practische bezwaren. Theoretisch immers wordt hiermee het beginsel prijs gegeven, dat de straf geëvenredigd moet zijn aan het feit, terwijl het practisch bepaaldelijk voor verdachten terzake overtreding van de artt. 307 en 308 Sr., die geen misdadigers plegen te zijn, zeer onaangenaam is, zoo ze vrijheidsstraf krijgen, al is het dan eene voorwaardelijke. en zulks a fortiori, wanneer die straf eigenlijk onverdiend zwaar en onteerend is en allicht ook zoo wordt gevoeld.

Waarschijnlijk zijn ook met betrekking tot andere bijkomende straffen casusposities te bedenken, waaruit het duidelijk is, dat ze na onvoorwaardelijke hoofdstraf voorwaardelijk moeten kunnen worden opgelegd. De voorgestelde wijziging zal in allen gevalle zoo ruim mogelijk moeten zijn, b.v. door een nieuw laatste lid van art. 14a: ,,Het bevel, bedoeld in het eerste lid, kan ook enkel ten aanzien eener bijkomende straf worden gegeven".

De tweede belemmering voor goede strafrechtspraak, waarop ik hier wil wijzen, is gelegen in de onvolledigheid van art. 61 Wetb. van Sr. in verband met het voorschrift van art. 424 2de lid Wetb. van Sv. Eerstgemelde bepaling laat ons in het onzekere, of voorwaardelijk opgelegde straffen even zwaar zijn als de even lange, resp. even hooge onvoorwaardelijke van dezelfde soort. De jurisprudentie van den H. R. (arresten van 7 Mei 1917 en 30 Juni 1919, resp. te vinden N. J. '17 blz. 701 en N. J. '19 blz. 770) leert ons als diens opvatting, dat er tusschen overigens gelijke onvoorwaardelijk en voorwaardelijk

[1]) Het H.M.G. van N.I. heeft dit wèl als geoorloofd aangenomen, bij sententie van 1 Mei 1936, M.R.T. XXXII, blz. 277. Zie echter daartegen de onderschriften. Red, M.R.T.

opgelegde straffen geen zwaarteverschil bestaat en men enkel met een verschil bij de tenuitvoerlegging te doen heeft. Voor den jurist is dit heel begrijpelijk, maar voor den verdachte minder of liever in het geheel niet. Wat echter erger is, is dit, dat er tengevolge van deze opvatting, wanneer enkel de verclaclite in hooger beroep is gegaan, geen correctie der straf mogelijk is in dier voege, dat eene vrijheidsstraf van bepaalde lengte of eene boete van bepaalde hoogte, onvoorwaardelijk opgelegd, wordcn vervangen door een langere vrijheidsstraf of hoogere boete, voorwaardelijk opgelegd, hoewel de meeste verdachten er van overtuigd zouden zijn, er daarmede beter af te komen. Het lijkt me redelijk, de mogelijkheid tot deze wijze van strafoplegging te openen. De rechter in hooger beroep immers kan van meening zijn, dat, zoo de verdachte de berouwhebbende of afgeschrikte is, die hij schijnt, de door de eerste instantie opgelegde straf te zwaar is reeds alleen om het feit, dat ze onvoorwaardelijk is opgelegd, terwijl hij tevens vindt, dat, indien het berouw of de afschrikking niet echt mochten zijn en dit door wangedrag aan het licht mocht komen, de eerste instantie te mild is geweest en dus eene zwaardere straf op hare plaats geweest zou zijn, die derhalve nu voorwaardelijk moet worden opgelegd.

Wordt de wijziging, die art. 424 bij de Wet van 29 November 1935 (Stbl. no. 683) heeft ondergaan, ingevoercl [1]), zoodat met eenparigheid van stemmen ook oplegging van eene zwaardere straf mogelijk zal zijn, dan wordt dit bezwaar iets minder groot, maar verdwijnen doet het niet. Om het te ondervangen zal behooren te wordcn bepaald, dat voorwaardelijk opgelegde straffen, onafhankelijk van haar duur of hoogte, geacht worden niet zwaarder te zijn dan onvoorwaardelijke. Door deze redactie zal het tevens mogelijk blijven — iets, waarvan de wenschelijkhrid door niet van eergevoel ontbloote verdachten soms wel gevoeld wordt — voorwaardelijke vrijheidsstraf te vervangen door onvoorwaardelijke geldboete. Eerstgemelde is dan immers weliswaar niet zwaarder dan laatstgemelde, doch ook niet lichter en dus zal de boete ook dan nog, na enkel door den verdachte ingesteld appel, opgelegd kunnen worden.

Moge dit geen woestijnroep zijn!

A. J. MARX.

---

[1]) Dit is reeds geschied met ingang van 1 Januari 1936. De oude bepaling werd weinig strookend met den publiekrechtelijken aard van het strafproces geacht. Dit motief geldt, o.i. nog in verhoogde mate, in het militair strafproces, te meer omdat er ook tuchtrechtelijke consequenties bij in het spel zijn. Men zie onze opmerkingen in Deel XXXI, blz. 7. Toch heeft de wetgever het met art. 424 correspondeerende art. 77a der Prov. Instr. voor het H.M.G. aandacht niet waardig gekeurd. Het militair recht mag zich in de laatste jaren weinig verheugen in de belangstelling van het Departement van Justitie. Red. M.R.T.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 10 Maart 1936. [1])

President: Mr. W. M. van Larischot.

Leden: Majoors J. Polvliet en E. P. H. Haan, Eerste-Luitenants E. A. Brongers en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Agliina.

Als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling beleedigen (in een spoorwegcoupé, hoorbaar voor in die coupé aanwezige personen, tot een anderen. militair zeggen: ,,de kapitein H. is een luizebos''). Die woorden geven minachting voor dien meerdere te kennen en zijn mitsdien beleedigend.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor liet Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens L. Chr. G., oud 20 jaar, geboren te Amsterdam, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de Specialistencompagnie van het 7e Regiment Infanterie, te Harderwijk, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r. o. met zijn genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

0. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient:

O. dat, blijkens overgelegd extract-staniboek, de beklaagde op **3** October 1935 is ingelijfd bij het 7e Regiment Infanterie en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken en, blijkens ambtelijke verklaring d.d. 28 Januari 1936, door den compagnies-commandant te Harderwijk opgemaakt, beklaagde op 3 October 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

0. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 27 Februari 1936 beteekend schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 19 Februari 1936

---

[1]) Dit vonnis werd bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 17 April 1936, met verandering van het in de telastelegging voorkomende woord ,,Februari" in ,,Januari", (zijnde dit een schrijffout) en verzwaring der straf tot 14 dagen gevangenisstraf, bevestigd.

te Amsterdam, althans in eeriige gemeente gelegen aan de spoorlijn Amsterdam-Amersfoort van de Nederlandsche Spoorwegen, in een voor het publiek toegankelijke coupé van een trein der Nederlandsche Spoorwegen, rijdende op de lijn Amsterdam-Amersfoort, als militair opzettelijk en in het openbaar in tegenwoordigheid van meerdere in die coupé aanwezige personen mondeling zijn ineerdere, den Kapitein H., heeft beleedigd, door op zoodanig luiden toon, dat het voor die personen duidelijk hoorbaar was, tegen een anderen militair, in dezelfde coupé aanwezig, te zeggen: „Zijn Kapitein, de Kapitein H., is een luizebos", althans woorden van gelijke beteekenis;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekent, zich aan het hem tenlastegelegde te hebben schuldig gemaakt; dat hij zich in den avond van 19 Januari 1936 bevond in een coupé IIIe klasse van de Nederlandsche Spoorwegen op de lijn Amsterdam-Amersfoort; dat er toen op een zeker oogenblik over den Kapitein werd gesproken: dat zulks was naar aanleiding van hei feit, dat D. vertelde dat hij twee dagen licht arrest had gekregen; dat hij, beklaagde, toen heeft gezegd: „Zijn Kapitein, de Kapitein H., is een luizebos"; dat hij die woorden op zoodanig luiden toon heeft gezegd, dat anderen het konden hooreii;

O. dat de navolgende getuigen hebben verklaard en inet eede bevestigd:

1. J. W. D., 18 jaar, dienstplichtig-soldaat bij de Tirailleurcompagnie van het 7e Regiment Infanterie te Harderwijk:

dat hij zich in den avond van 19 Januari 1936 bevond iri een coupé van den trein, welke om 21.09 uit Amsterdam vertrekt; dat later er nog meerdere menschen in kwamen, zoodat, toen de trein wegging, er nog eenige burgers en een huzaar hadden plaats genomen; dat hij, nadat er eenigen tijd heen en weer was gepraat, heeft verteld, dat hij twee dagen licht arrest had gekregen na een kastinspectie en dat hij nog wat te goed had; dat beklaagde daarop zeide: „Zijn Kapitein, de Kapitein H., is een luizebos, dat moest een broer van Hitler zijn"; dat een oogeriblik daarna het gesprek is gestaakt, omdat een der burgers, die later bleek sergeant van de Militaire Politie te zijn, zich legitimeerde;

2. **H. J.** van D., 21 jaar, dienstplichtig-huzaar te Harderwijk:

dat hij in den avond van 19 Januari 1936 kwam in een coupé van den trein, die om 21.09 uur van Amsterdam naar Harderwijk vertrekt; dat in die coupé zich twee dienstplichtigen bevonden, beklaagde en D.; dat op een gegeven oogenblik D. vertelde, dat hij den volgenden dag bij zijn Kapitein op rapport moest komen; dat beklaagde daarop zeide: „Zijn Kapitein, de Kapitein H., dat is een luizebos, die moest een broer van Hitler zijn";

O. dat de door beklaagde ten aanzien van den Kapitein H. *ge*bezigde woorden: „Zijn Kapitein, de Kapitein H. is een luizebos", minachting voor dien meerdere in rarig tc kennen gaven en mitsdien beleedigend waren;

O. dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem tenlastegelegde feit heeft begaan, met dien verstande, dat het is gepleegd in eenige gemeente, gelegen aan de spoorlijn Amsterdam-Ainersfoort van de Nederlandsche Spoorwegen en beklaagde de woorden heeft gebezigd, in de telastelegging genoemd;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62 en 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 63 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboveii als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: ,,als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling beleedigen";

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van ééne week.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 21 April 1936. [1])

President: Mr. J. G. C. H. Dubois (plv.).

Leden: Majoors J. Polvliet en E. P. H. Haan, Ritineester IT. Wilbrenniiick en Eerste-Luitenant E. A. Brorigers.

Auditeur-Militar: Mr. J. S. L. Aghina.

1°. Opzettelijke ongehoorzaamheid (weigeren te voldoen aan het bevel om een tafel schoon te maken); 2°. Als militair opzettelijk een meerdere beschimpen (,,Al heb je een. paar strepen op je mouwen, daarom ben je nog geen haar meer dan ik"). beide feiten ééne voortgezette handeling uitmakende.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens T. A. van K.. oud 21jaar, geboren te Hendrik-Ido-Ambacht, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 1e Tirailleur-compagnie van het Regiment Wielrijders, tc 's-Hertogenbosch, beklaagde en gerequireerde in persoon.

---

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 29 Mei 1936 bevestigd,

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. rnet zijn genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

0. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklaagde op 3 October 1935 is ingelijfd bij het Regiment Wielrijders en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en, blijkens ambtelijke verklaring d.d. 16 Maart 1936, door den compagnies-commandant te 's-Hertogenbosch opgemaakt, beklaagde op 3 October 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 9 April 1936 beteekende schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks Y Maart 1936 te 's-Hertogenbosch, als militair:

I. nadat zijn meerdere, de korporaal K., hem had gelast een tafel, welke hij, beklaagde, had verontreinigd, schoon te maken, heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

II. opzettelijk denzelfden meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling heeft beschimpt [1]), door hem toe te voegen: ,,Al heb je een paar strepen op je mouwen, daarom ben je nog geen haar meer dan ik", althans woorden van gelijke beteekenis;

0. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat op 9 Maart 1936 de korporaal K. in de Isabella-kazerne te 's-Hertogenbosch hem heeft gelast, een tafel schoon te maken; dat hij heeft geweigerd aan dat bevel te gehoorzamen, door te zeggen: ,,Dat doe ik om de sodemieter niet": dat hij de tafel niet heeft schoongemaakt, hoewel hij die toch ook vuil had gemaakt, doordat hij in zijn drift een mes met een groote kluit boter over de tafel had gesmeten; dat er ook bloed uit een snee in zijn hand op de tafel was gekomen;

dat hij ook nog tegen den korporaal heeft gezegd: ,,Al heb je een paar strepen op je mouwen, daarom ben je nog niet zooveel meer dan ik"; dat hij spijt heeft van het gebeurde;

O. dat F. W. K. K., 20 jaar, sergeant bij het Regiment Wielrijders te 's-Hertogenbosch, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij op 9 Maart 1936 te 's-Hcrtogenbosch beklaagde heeft gelast, een tafel, die hij had verontreinigd, schoon te maken; dat beklaagde weigerde aan zijn bevel te voldoen, door te zeggen: ,,Dat doe ik om de sodemieter niet"; dat beklaagde zijn bevel niet heeft opgevolgd; dat deze hem nog daarbij de woorden toevoegde: ,,Al heb je een paar strepen op je mouw, daarom ben je nog geen haar meer dan ik";

[1]) Men vergelijke in verband met de formuleering van deze telastelegging onze opmerkingen in M.R.T. XXXI, blz. 454. Red, M.R.T.

O. dat — nu ten aanzien van het feit sub TT het oµzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder dit feit is gepleegd, — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande, dat hij de woorden heeft gebezigd, sub II in de tenlastelegging genoemcl;

O. dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62, 108 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 27, 56 en 91 van het Wetboek van Strafrecht. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „I. opzettelijke ongehoorzaamheid; IT. als militair opzettelijk een meerdere beschimpen, beide feiten ééne voortgezette handeling uitmakende";

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van drie weken;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 9 tot 12 Maart 1936 in mindering zal worden gebracht.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 23 Juni 1936. [1])

President: Mr. F. b. M. I. baron van Hövell tot Westerflier (plv.).

Leden: Majoor E. P. H. Haan, Kapitein W. L. Voneken, Eerste-Luitenants E. A. Brongers en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

1°. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen (toevoeging van de woorden „Rosmalensche hoer"); 2°. Als militair opxettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen en met eenig kwaad bedreigen („dan moet je me maar eens rapporteeren, als je durft, dan krijg ik je nog wel eens, Rosmalensche boer"), alles ééne voortgezette handeling uitmakende.

---

[1]) Dit vonnis werd bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 14 Augustus 1936 bevestigd, behoudens ten aanzien van de straf, welke werd verminderd tot 14 dagen gevangenisstraf.

De uitdrukking „Rosmalensche boer" geeft minachting voor den meerdere te kennen en is mitsdien beleedigend. Niet bewexen dat beklaagde den meerdere heeft uitgeschoiden.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor liet Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, op en jegens C. A. F. J., oud 21 jaar, geboren te Zundert, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de 3e Schoolbatterij van het 3e Regiment Veld-Artillerie, te Breda, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijn genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklaagde op 2 September 1935 is ingelijfd bij het 3e Regiment Veld-Artillerie, cn tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en, blijkens anibtelijke verklaring d.d. 26 Mei 1936, door den batterij-commandant te Breda opgemaakt beklaagde op 2 September 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 13 Juni 1936 beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 16 Mei 1936 te Breda, als militair:

I. opzettelijk zijn meerdere, den dienstplichtigen korporaal van L., in zijne tegenwoordigheid inoridcling heeft beleedigd en uitgescholden, door hem toe te voegen de woorden: „Rosmalensche boer", althans woorden van gelijke betcekeriis;

II. opzettelijk denzelfderi meerdere in zijne tegentvoordiglicid mondeling heeft beleedigd en met eenig kwaad heeft bedreigd en heeft uitgescholden, door hem toe te voegen: ,.Dan moet je me maar eens rapporteeren, als je durft, dan krijg ik je nog wel eens „Rosmalensche boer", althans woorden van gelijke beteekenis; [1])

O. dat de beklaagde heeft verklaard: dat hij op Zaterdag 16 Mei 1936 des morgens omstreeks 8 uur zich bevond op de eetzaal in de Artillerie-Kazerne Nonnenveld te Breda; dat hij den korporaal van L. toen heeft toegevoegd: „Dan moet je mij maar eens rapporteeren, dan krijg ik je nog wel eens";

---

[1]) Meermalen treft het ons, en ook hier is dit weder het geval, dat bij de telastelegging van feiten strafbaar gesteld bij art. 108 W.v.S. de verzwarende omstandigheid genoemd in het 2de lid, dat n.l. het misdrijf *in dienst* is gepleegd, buiten beschouwing is gelaten. Ook bij de qualificatie wordt dat 2de lid, al is de telastelegging wel juist, herhaaldelijk over het hoofd gezien. Red. M.R.T.

O. dat de navolgenclc getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1°. M. van L., 21 jaar, gewoon dienstplichtig-korporaal bij de 3e Schoolbatterij van het 3e Regiment Veld-Artillerie, te Breda: dat hij zich op 16 Mei 1936 bevond op de eetzaal van de Artillerie-Kazerne Nonnenveld te Breda; dat er op een gegeven oogenblik mei een stuk brood werd gegooid; dat hij verbood zulks te doen, waarop beklaagde begon te vlocken en tegen hem, getuige, riep: „Rosmalensche boer"; dat hij, getuige, na afloop van het morgeneten naar zijn kastje ging; dat beklaagde toen naar hem toekwam en tegen hem zeide: ,,Dan moet je mij maar eens rapporteeren, als je durft, dan krijg ik je nog wel eens, Rosmalensche boer";

2°. K. H., 20 jaar, gewoon dienstplichtig-korporaal bij de Se Schoolbatterij van het 3e Regiment Veld-Artillerie, te Breda: dat hij op 16 Mei 1936 omstreeks 7.15 uur voormiddag zich tijdens het morgeneten bevond op de eetzaal van de Artillerie-Kazerne te Breda; dat hij op een gegeven oogenblik hoorde, dat de korporaal van L. beklaagde verbood met brood te gooien; dat beklaagde hierop begon te vloeken en den korporaal toeriep: „Rosmalensche boer";

O. dat de door beklaagde tegenover den korporaal van L. gebezigde uitdrukking „Rosmalensche boer" minachting voor dien meerdere in rang te kennen gaf en mitsdien beleedigend was;

O. dat — nir het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd, — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd ten aanzien van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft, — de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande, dat hij de woorden heeft gebezigd, in de telastelegging genoemd, en behoudens dat niet is bewezen, dat hij dien meerdere heeft *uitgescholden*, zoodat beklaagde hiervan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband ie staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

Gezien de artikelen 6, 10, 60. 62 en 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 74, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 56 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: ,,I. als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen; II. als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen en met eenig kwaad bedreigen; alles ééne voortgezette handeling uitmakende";

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van drie weken;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 28 Juli 1936. [1])

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Luitenant-Kolonel J. Polvliet, Ritmeester H. Wilbrenninck, Eerste-Luitenants E. A. Brongers en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Raadsman (in hoogcr beroep): Mr. H. J. Marius Gerlings, ie Utrecht.

Opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen (na inlijving als dienstplichtige weigeren om een voor hem bestemde uniform-veldjas aan te trekken, ook nog, nadat de meerdere hem had gezegd dat hij zich schuldig maakte aan dienstweigering en daarvoor waarschijnlijk in de gevangenis zou komen).

Beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt geacht om in den militairen stand te blijven, doch niet zoodanig ongeschikt, dat hij voor goed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten.

Straf: vijftien waanden gevangenisstraf met ontslag zonder ontzetting.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens J A. R., oud 19 jaar, geboren te Hoogezand, gewoon dienstplichtig-huzaar bij het 2de eskadron van het Ie Regiment Huzaren te Amersfoort, thans gedetineerd in het Huis van Bewaring te 's-Hertogenbosch, beklaagde en gearresteerde.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijlien inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

---

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 18 September 1936 bevestigd, behoudens ten aanzien van de hoofdstraf, welke werd verminderd tot één jaar gevangenisstraf.

O. dat, blijkens overgelegd extract-stamhock, de beklaagde op 1 Juli 1936 is ingelijfd bij het Ie Kegiment Huzaren en tijdens liet plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens anihtelijke verklaring d.d. 3 Juli 1936, door den eskadrons-commandant te Amersfoort opgemaakt, beklaagde op 1 Juli 1936 op de plaats zijner bestemming is aangekomen.

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 18 Juli 1936 hetrekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 1 Juli 1936 te Amersfoort, als militair, nadat zijn meerdere, de eerste-luitenant Hoytema van Konijnenburg, hem had gelast een voor hem liestemde uniform-veldjas aan te trekken. heeft geweigerd aan dat dienstbevel te gehoorzamen en, nadat dezelfde meerdere hem uitdrukkelijk op zijn strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekent, zich aan het hem ten laste gelegde ie hebben schuldig gemaakt;

dat hij zich op 1 Juli 1936 te ongeveer 17.00 uur bevond op het bureau van liet 2e eskadron van het Ie Regiment Huzaren in dc Prins-Willem-III-kazerne te Amersfoort; dat de eerste-luitenant Hoytema van Konijnenburg hem toen gelastte een militaire veldjas, n elke deze hem, heklaagde, aanwees, aan te trekken; dat hij geweigerd heeft aan dat dienstbevel te gehoorzamen, zeggende: .,Dat doe ik niet, ik wil niet opgeleid morden tot moordenaar"; dat de luitenant hem daarop heeft gewezen op de gevolgen van zijn dienstweigering en hem heeft medegedeeld, dat hij daarvoor in de gevarigcnis zou komen, en hem daarna opnieuw heeft gelast de voor hem bestemde jas aan te trekken; dat hij echter hij zijn weigering bleef, waarna hij in voorloopig arrest is gestelcl;

O. dat J. Hoytema van Konijnenburg. 34 jaar, eerste-luitenant hij het Ie Regiment Huzaren, wonende te Amersfoort, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd: dat hij op 1 Juli 1936 te ongeveer 17 uur op het bureau in de Prins-Willem-111-kazerne te Amersfoort beklaagde heeft gelast een militaire veldjas, die de fourier hem voorhield, aan te trekken met de woorden: ,,Ik gelast je deze jas aan te trekken"; dat beklaagde weigerde aan zijn last te voldoen, zeggende: ,,Dat doe ik niet, want ik wil niet tot moordenaar opgeleid worden"; dat hij, getuige, daarna beklaagde heeft gewezen op de gevolgen van zijn weigeren en op zijn strafbaarheid, door hem te zeggen, dat hij zich schuldig maakte aan dienstweigering en dat hij daarvoor waarschijnlijk in de gevangenis zou komen; dat hij daarna beklaagde opnieuw heeft gelast de voor hem bestemde veldjas aan te trekken; dat beklaagde bleef weigeren, aan zijn last ie voldoen, zeggende: ,,Ik doe het niet";

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft hekomcri, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan;

O. dat de Krijgsraad beklaagde op grond van het begane feit ongeschikt acht om in den militairen stand te blijven dienen, doch niet zoodanig ongeschikt, dat hij voor goed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten;

Gezien de artikelen 6, 10, 23, 60, 62 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 27 en 91 van het Wetboek van Strafrcrhl. 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenoinen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „opzettelijke ongehoorzaamheid, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt, nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen";

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van vijftien maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 1 Juli 1936 ai' in mindering zal worden gebracht.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbossh.

Vonnis van 11 Augustus 1936.[1])

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Kapitein H. L. G. Lambert, Ritmeester H. Wilbrenninck, Eerste-Luitenants E. A. Brongers en H. J. F. Naarding.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. Aghina.

1°. Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd (nalaten te voldoen aan het bevel om zijn veldjas dicht te knoopen en zijn muts op te zetten en vervolgens weigeren om zijn naam op te geven); 2°. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne fegenwoordiglreid mondeling beleedigen en met eenig kwaad bedreigen en beschimpen (,,Wat verbeeldt je je wel, snotneus, dat je een flinke vent bent? Je bent maar een doodgewoon. dienstplichtig sergeantje", verder: „Dat zou je me in hel burgerleven niet moeten lappen, maar mijn dag

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 9 October 1936 bevestigd, behoudens ten aanzien van de opgelegde straf, welke werd verminderd tot 5 dagen gevangenisstraf.

komt ook wel eens. Ik zal het onthouden. We zullen eens zien, of je dan ook zoo'n flinke vent bent."), alles ééne voortgezette handeling uitmakende.

Het woord „snotneus" geeft minachting voor den meerdere te kennen, is mitsdien beleedigend.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor do Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens J. X. F., oud 29 jaar, geboren te Bergen op Zoom, gewoon dienstplichtig-soldaat bij de Specialistencompagnie van het 3e Regiment Infanterie, te Bergen op Zoom, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijn genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklaagde op 22 Maart 1927 is ingelijfd bij het 3e Regiment Infanterie en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 20 Juli 1936, door den compagnies-commandant ie Bergen op Zoom opgemaakt, beklaagde op 22 Maart 1927 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 3 Augustus 1936 beteekende schriftelijk bevel lot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 17 Juni 1936 te Bergen op Zoom, als militair:

I. nadat zijn meerderr, de sergeant-capitulant K., hem had gelast zijn veldjas, die hij in het openbaar ongesloten droeg, dicht te knoopen en zijn muts op te zetten, en vervolgens om hem zijnen iiaam op te geven, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten aan die dienstbevelen te gehoorzamen;

II. opzettelijk denzelfden meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling heeft beleedigd en beschimpt, door hem toe te voegen: „Wat verbeeldt je je wel, snotneus, dat jc een flinke vent bent? Je bent maar een doodgewoon dienstplichtig sergeantje", althans woorden van gelijke beteekenis, en in zijne tegenwoordigheid mondeling rnet eenig kwaad heeft bedreigd, door hem toe tr voegen: „Dat zou je me in het burgerleven niet moeten lappen, maar mijn dag komt ook wel eens. Ik zal het onthouden. We zullen eens zien, of je dan ook zoo'n flinke vent bent", althans woorden van gelijke beteekenis;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 17 Juni 1936 te Bergen op Zoom als soldaat met groot verlof inspectie moest maken voor den Indeelings-Districtscomman-

dant; dat hij, toen omstreeks 12 uur des middags die inspectie was afgeloopen. in uniform gekleed met eenige kameraden een potje bier is gaan drinken; dat hij vervolgens verschillende café's te Bergen op Zoom heeft bezocht en aldaar bier heeft gedronken; dat hij omstreeks halfvier van dien middag in een café te Bergen op Zoom een burgerpakje leende en toen naar de groentenveiling ging; dat hij, na zijn zaken daar te hebben afgedaan, weder naar een café is gegaan en weer bier heeft gedronken; dat hij in dit café zoodanig door drank is bevangen. dat hii zich niets kan herinneren. wat er daarna gebeurd is, en dat het hem een raadsel is, dat hij ten slotte zijn militaire uniform weer heeft aangetrokken;

O. dat P. K., 23 jaar, sergeant-capitulani van het 14e Regiment Infanterie te Bergen op Zoom, als getuige heeft verklaard en met rede bevestigd:

dat hij op 17 Jui 1936 sergeant van de week was bij de Specialistencompagnie van het 14e Regiment Infanterie en zich des namiddags omstreeks 8.15 uur bevond in de nabiiheid van de achterpoort van het voormalig Militair Hospitaal te Bergen op Zoom; dat hij op dat moment een soldaat. die hem later bleek beklaagde F. te zijn, zag aankomen, die zijn veldjas ongesloten droeg, zijn veldmuts in de hand had en die onder den invloed van drank verkeerde; dat hij, toen beklaagde dicht bij hem was, dezen gelastte zijn veldjas dicht te knoopen en zijn veldmuts op te zetten; dat beklaagde zijn veldias niet dichtknooute en zijn veldmuts niet opzette; dat hii vervolgens beklaagde gelastte zijn naam op te geven, waarop deze zeide: „Dat gaat je geen donder aan"; dat beklaagde zijn naam niet opgaf; dat hij ten slotte beklaagde medekreeg naar het wachtlokaal van het voormalig Militair Hospitaal; dat beklaagde hem in dat wachtlolcaal toevoegde: „Wat verbeeldt je je toch wel, snotneus, dat je een flinke vent bent? Je bent maar een doodgewoon dienstplichtig sergeantjc; dat zou je me in het burgerleven niet moeten lappen, maar mijn dag komt ook wel eens. Ik zal het onthouden We zullen eens zien, of je dan ook zoo'n flinke vent bent";

O. dat het woord „snotneus", door belilaagde tegenover zijn meerdere in rang, den sergeant K., gebezigd, minachting voor dien meerdere in rang te kennen gaf en mitsdien beleedigend was;

O. dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd, — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande: ad **1,** dat hij opzettelijk heeft nagelaten zijn veldjas dicht te knoopen en zijn muts op te zetten en dat hij heeft geweigerd zijn naam op te geven, en ad II: dat beklaagde de woorden hecft gebezigd, in de telastelegging genoemd;

O. dat de bewezen verklaarde feiten moeten worden beschouwd in zoodanig onderling verband te staan, dal zij één voortgezette handeling uitmaken;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62, 108 en 114 van het Wetboek

van Militair Strafrecht, 74, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht. 27, 56 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 197 van de Rechtpleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als:

„I. opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd;

II. als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen en met eenig kwaad bedreigen en beschimpen:

alles ééne voortgezette handeling uitmakende";

Veroordeelt den beklaagde tot een gevangenisstraf van veertien dagen:

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht. bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 20 tot 25 Juli 1936 in mindering zal worden gebracht.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 28 Juli 1936. [1])

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: Luitenant-Kolonel J. Polvliet, Ritmeester H. Wilbrenninck, Eerste-liuitenarits E. A. Brongers rn P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Opzettelijke ongehoorzaamheid meermalen gepleegd (1°. weigeren te voldoen aan den last om in de houding te gaan sfaanen vervolgens om zijn naam op te geven; 2°. weigeren te voldoen aan den last om mede te gaan naar de kazerne).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogentrosch, r.o. eiscber, op en jegens J. \T.. oud 20 jaar, geboren te Middelburg, gewoon dienstplichtig-soldaat hij de Tirailleur-compagnie van het 14e Regiment Infanterie, te Bergen op Zoom, beklaagde en gerequireerde in persoon.

De Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa te 's-Hertogenbosch,

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

---

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 18 September 1936 bevestigd.

O. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient:

O. dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklaagde op 19 Maart 1936 is ingelijfd bij het 14de Regiment Infanterie en tijdens het plegen van na te melden feiten nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 24 Juni 3936, door den compagnies-commandant te Bergen op Zoom opgemaakt, beklaagde op 19 Maart 1936 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 16 Juli 1936 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

I. dat hij op of omstreeks 6 Juni 1936 te Middelburg, als militair, nadat zijn meerdere, de dienstplichtige korporaal van W., hem achtereenvolgens had gelast in de houding te gaan staan tijdens hij met hem sprak en hem zijnen naam op te geven, heeft geweigerd, althans opzettelijli heeft nagelaten aan die dienstbevelen te gehoorzamen;

II. dat hij op of omstreeks 7 Juni 1936 te Middelburg, als militair, nadat zijn meerdere. de dienstplichtige korporaal van W., hem had gelast met hem mede te gaan naar de kazerne, daar hij, beklaagde. zich in burgcrkleeding gekleed op den openbaren weg bevond, heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten, aan dat dienstbevel te gehoorzamen;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 6 Jurii 1936 te ongeveer 7 uur namiddag op de Markt te Middelburg van zijn rijwiel stapte en met eenige kennissen ging staan praten; dat op een gegeven oogenblik hem twee liorporaals, waaronder de korporaal van W., passeerden op ongeveer een meter of vijf van hem af; dat nadien de korporaals hem nog enkele malen voorbij kwamen en hij hen toen niet groette; dat ten slotte de korporaal van W naar hem toekwam en zeide: ,,Kun je niet groeten?"; dat hij daarop antwoordde: ,,Ja zeker kan ik groeten, maar als U steeds heen en weer blijft loopen, kan ik niet blijven groeten"; dat hij, tijdens hij met dien korporaal sprak, niet in de houding stond, doch op den hagagedrager van zijn fiets zat; dat de korporaal van W. daarop tegen hem zeide, dat hij in de houding moest gaan staan; dat hij hem antwoordde, dat hij niet in de houding ging staan; dal de liorporaal nog enkele malen tegen hem zeide: ,,Doe je het niet?", waarop hij, beklaagde, antwoordde: ,,Neen"; dat hij niet in de houding is gaan staan; dat de korporaal hem daarop naar zijn naam vroeg, waarop hij. beklaagde, antwoordde: ,,Dat zeg ik niet"; dat hij zijn naam niet heeft opgegeven;

dat hij op 7 Juni 1936 omstreeks 6 uur namiddag den korporaal van W. weer voorbij fietste in de Noordstrnat te Middelburg; dat hij toen in burger gekleed was; dat de korporaal hem toeriep, dat hij moest afstappen, hetgeen hij ook deed; dat de korporaal hem vroeg, of hij W. was en of hij in dienst was, waarop hij. beklaagde,

bevestigend antwoordde; dat hierop de korporaal van W. woordelijk tegen hem zeide: „Wil je als Je blieft eens even inee naar de kazerne gaan?", waarop hij, beklaagde, aritwoordde: „Ik zou niet weten, waarom ik zou medegaan"; dat de korporaal daarop zeide: „Dus je gaat niet mede?", waarop hij, beklaagde, antwoordde: „Neen"; dat. toen de korporaal naar een politieagent ging, hij, beltlaagde. op zijn fiets is gestapt en naar huis is gereden: dat hij niet mede naar de kazerne is gegaan;

O. dat B. van W., 19 jaar, dienstplichtig-korporaal bij de School voor dienstplichtige onderofficieren-administrateur te Middelburg. als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij op Zaterdag 6 Juni 1936 met zijn collega van T. liep in de Lange Noordstraat te Middelburg, toen beklaagde hem op een rijwiel passeerde en niet groette; dat hij later omstreeks 7 uur beklaagde alleen op de Markt zag staan in gezelschap van burgers; dat beklaagde hem aankeek en niet groette; dat, toen zij, na eerst doorgeloopen te zijn, weder terugliepen en beklaagde wederom passeerden, deze voor de derde maal niet groette; dat hij, getuige, naar hem toeging en vroeg. waarom hij niet groette: dat beklaagde, terwijl deze op zijn bagagedrager bleef zitten, antwoordde: .,Daar kan ik hier niet aan beginnen"; dat hij, getuige, hem daarop gelastte in de houding te gaan staan, waarop beklaagde zeide: „Als je nu een luitenant of een kolonel was. zouden wij daar wel eens aan kunnen denken"; dat beklaagde de houding niet heeft aangenomen; dat hij vervolgens tegen beklaagde zeide op bevelenden toon: „Zou je misschien je naam willen opgeven"; dat beklaagde zijn naain niet opgaf; dat hij, getuige, kort daarop den dienstplichtigen sergeant R. ontmoette, die hem den naain van beklaagde mededeelde;

dat op 7 Juni 1936 des namiddags omstreeks 6 uur heklaagdc, in burgerkleeding gekleed en gezeten op een rijwiel, hem passeerde in de Lange Noordstraat te Middelburg; dat hij beklaagde toeriep af te stappen, waaraan deze voldeed; dat op zijn vraag beklaagde bekende W. te heeten en in militairen dienst te zijn; dat beklaagde ook te kennen gaf, dat hij wist, dat hij niet in burgerkleeding gekleed mocht gaan; dat hij, getuige. beklaagdc daarop gelastte met hem mede naar de kazerne te gaan, zeggende:: En nu ga je met mij mede naar de kazerne"; dat heklaagde niet aan zijn bevel gehoorzaainde. zeggende: .,Je inoet maar eens probeeren mij in de kazerne te brengen"; dat ook zijn tweede bevel om mede naar de kazerne te gaan, beklaagde niet gehoorzaamde;

O. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande, dat beklaagde heeft geweigerd aan de in de telastelegging genoemde dienstbevelen te gehoorzamen;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en

Tuchtrecht, 57 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „opzettelijke ongehoorzaamheid, meermalen gepleegd";

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van twee weken.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 23 Augustus 1935.

President: Mr. E. K. Hesselink

Leden: Mr. W. Andrée Wiltens, gep. luitenant-kolonel der artillerie R. F. C. Smith (plv.) en hoofdofficier van administratie 2e klasse J. Rotgans (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. Z. h. Carpentier Alting.

Desertie in tijd van vrede, gepleegd terwijl de schuldige is dienstdoende, hebbende hij zich verwijderd naar het buitenland (verwijdering met het oogmerk om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken. terwijl hij dienst deed ais galerijwacht, hebbende hij zich als verstekeling ingescheept op een naar hef buitenland bestemd Engelsch schip, door welks gezagvoerder hij tijdens de reis, nog in een Nederlandsch-Indische haven, aan den havenmeester is overgegeven).

De Krr., niet bewezen achtende, dat het oogmerk om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken, reeds bij beklaagde bestond op het oogenblik dat hij de galerijwacht verliet, had hem niet schuldig mogen verklaren aan desertie met de twee verzwarende omstandigheden van art. 88, 1e lid sub 4° en 5° (99 Ned.) W.v.M.S., doch slechts aan desertie met de sub 5° genoemde verzwarende omstandigheid, terwijl in dat geval mede in overweging had moeten worden genomen of daarnaast schuldigverklaring aan het misdrijf van art. 86, sub 1° (97 Ned.) met de verzwarende omstandigheid van art. 88, 1e lid sub 4° (99 Ned.) had moeten volgen. Het H.M.G. acht echter wèl bewezen dat beklaagde van den aanvang af het oogmerk heeft gehad om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken. Het vonnis mitsdien bevestigd.

Het telastegelegde en bewezene valt ook onder art. 118, lid I jo.

lid 5 (129 Ned.) W.v.M.S.. doch deze lichtere strafbepaling moet buiten toepassing blijven.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsoli-in di^, tusschen den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi, ratione officii, appèllant tevens geappèlleerde, en J. R.. algemeen stamboeknummer ...., oud 23 jaren, geboren te O. (gemeente A, provincie G.), Europeesch fuselier bij de Afdeeling Wielrijders te W., van 16 Juni 1935 tot 1 Juli 1935 in voorloopig arrest; sedert de verwijzing naar den Krijgsraad op 1 Juli 1935 in arrest,. beklaagde-geappèlleerde tevens apppèllant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien liet vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, gewezen op 26 ,Juli 1935 en uitgesproken op 2 Augustus 1935, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde tenlastegelegde [1]) in voege al:, daarin aangegeven wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde ie dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf: ..Desertie in tijd van vrede, gepleegd terwijl de schuldige is dienstdoende, hebbende hij zich verwijderd naar het buitenland" en deswege is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden, met bepaling, dat de tijd door hem vanaf den 16den Juni 1935 in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf geheel in mindering moet worden gebracht;

Gelet op de door den beklaagde op 3 Augustus 1935 en door den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te Tjimahi op 5 Augustus 1935, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep vari dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep dd. 16 Augustus 1935 en het relaas van beteekening daarvan dd. 19 Augustus daaraanvolgende;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- cri Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en

---

[1]) De telastelegging luidde:

„dat hij op of omstreeks 13 Juni 1935, in tijd van vrede, opzettelijk zonder daartoe verlof te hebben bekomen en zonder andere geldige redenen, met het oogmerk om zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, het kwartier van zijn korps, zijnde de Afdeeling Wielrijders te Batavia-Centrum op het eiland Java, heeft verlaten des voormiddags omstreeks 3 uur, terwijl hij dienst deed als galerijwacht, mitsdien zijn post eigendunkelijk heeft verlaten en zich vervolgens met gelijk oogmerk van dit eiland naar het buitenland heeft verwijderd door zich op of omstreeks bovengenoemden datum te T. P. (B.) als verstekeling aan boord van het Engelsche schip „Silver Cypress", dat naar het buitenland, immers via S., P. en C., naar A. zou vertrekken, in te schepen, en met dit schip op of omstreeks 14 Juni 1935 uit **T.-P.** te vertrekken, vervolgens op 15 Juni 1935 door den gezagvoerder van het schip te T. B., eiland S., aan den havenmeester aldaar is overgegeven, waarna hij op denzelfden dag door de politie naar zijn garnizoen te Batavia-Centrum is overgebracht."

daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl dd. 23 Augustus 1935, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal bevestigen;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan, in appèl persoonlijk voor den Hove te mogen verschijnen, zoodat hij is opgeroepen om ter terechtzitting aanwezig te zijn en aldaar is verschenen;

O., dat beklaagde mede heeft verzocht, hem in hooger beroep een raadsman toe te voegen, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. Z. A. Carpentier Alting, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof zich niet ten volle kan vereenigen met de gronden, waarop de beroepen beslissing steunt;

O., dat de Krijgsraad, niet bewezen achtende dat het oogmerk om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, reeds bij beklaagde bestond op het oogenblik, dat hij de galerijwacht verliet, hem niet schuldig had mogen verklaren aan desertie met de twee verzwarende omstandigheden van art. 88, 1e lid sub 4° en 5° (99 Ned. Red.) van het Wetboek van Militair Strafrecht, doch slechts aan desertie met de sub 5° genoemde verzwarende omstandigheid, terwijl in dat geval mede in overweging had moeten worden genomen of daarnaast schuldigverklaring aan het misdrijf van art. 86 sub 1° (97 Ned. Red.) met de verzwarende omstandigheid van art. 88, 1e lid sub 4° (99 Ned. Red.) van het Wetboek voornoemd had moeten volgen; [1])

O., echter, dat het College wèl bewezen acht, dat beklaagde van den aanvang af het oogmerk heeft gehad zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken;

[1]) De Krijgsraad had overwogen:

„O. dat door beklaagde's bekentenis en opgaven, de verklaringen der getuigen en de schriftelijke bescheiden, allen voormeld, het telastegelegde met beklaagde's schuld daaraan, wettig en overtuigend is bewezen, uitgezonderd evenwel, dat beklaagde reeds bij het verlaten van het kampement het oogmerk heeft gehad om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, zijnde de Krijgsraad van oordeel, dat dit oogmerk door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen der getuigen W. en B., en het feit der inscheping op een Engelsch schip met bestemming naar A., wel is komen vast te staan bij het vertrek uit T. P.;

O., dat dit bewezene o.a. oplevert een zich verwijderen naar het buitenland — als moet worden aangenomen op grond van de Memorie van Toelichting (van der Hoeven II pag. 152) — en beklaagde derhalve moet worden schuldig verklaard aan het misdrijf, voorzien en strafbaar gesteld in artikel 87 (lid 1, 1e j° lid 2) (98 Ned. Red.) j° artikel 88 (lid 1, 4e en 5e j° lid 2) (99 Ned. Red.) van het Wetboek van Militair Strafrecht, en te dier zake tot gevangenisstraf moet worden veroordeeld;

O., dat het telastegelegde en bewezene ook valt onder het bereik van artikel 118, lid 1 j° lid 5 (129 Ned. Red.) van het Wetboek van Militair Strafrecht, doch deze lichtere strafbepaling buiten toepassing moet blijven."

dat weliswaar beklaagde in beide instantiën heelt opgegeven, tlnt hij aanvankelijk slechts het oogmerk had naar Bandoeng te gaan om met den Legercommandant te spreken, doch deze op zich zelf reeds weinig overtuigend klinkende opgave geheel in tegenspraak is rnct beklaagde's ovrrigc verklaringen betreffende zijn gedrag bij het verlaten van het kampement:

dat hij immers, gelijk hij mede heeft opgegeven. alvorens hij het kampement verliet, zijn kleedingkist naar buiten heeft gebracht om te zien, of er een burgerpak in zat, rn toen dit niet het geval bleek. naar de kampong is gegaan, om daar zijn militaire kleeding met burgerkleeding te verwisselen, hetgeen hij aldaar heeft gedaan;

dat, indien beklaagde inderdaad slechts had willen wegloopen om den Legercommandant te spreken, hij geen behoefte zou hebben gehad aan burgerkleeding;

O.. dat door genoemde feiten cn de daaruit voortspruitende aanwijzingen wettig en overtuigend wordt bewezen. dat beklaagde rceds, toen hij van de wacht wegliep, het oogmerk had, zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken en mitsdien de strafverzwarende omstandigheid van art. 88 1e lid sub 4° van het Wetboek van Militair Strafrecht aanwezig is;

O., dat het Hof de in eerste instantie opgelegde straf niet te zwaar acht, en voorts van oordeel is, dat cr termen aanwezig zijn, den tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht. mede geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde vrijheidstraf;

O., dat hrt Hof. van oordeel, dat beklaagde's verschijning ter terechtzitting in hooger beroep in het belang van het onderzoek is geweest, de kosten, daaraan vrrhonden. ten laste van den Lande wenscht te laten;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 211 van de Rechtspleging bij de Landmacht en de artt. 43, 51 (3) ten 2de en (5) en 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 26 Juli 1935 gewezen en op 2 Augustus 1935 uitgesproken vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi, waarvan beroep;

Bepaalt, dat de tijd. door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring cloorgebracht, mede geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde vrijheidstraf:

Verstaat, dat de kosten, verbonden aan brklaagde's persoonlijke verschijning ter terechtzitting in hooger beroep, zullen komen ten laste van den Lande.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie vair 7 Augustus 1936

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. H. Toxopeüs.

Advocaat-fiskaal: Mr. J. E. Jonkers (plv.).

Raadsman: Mr. J. G. Buddingh de Voogt.

1°. Desertie in tijd van vrede (oogmerk om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken); 2°. diefstal.

De term „dienstdoende" (art. 99, 1e lid. 4° W.v.M.S.) heeft een minder ruime beteekenis dan de uitdrukking „in dienst". Beklaagde die, toen hij zich verwijderde gestraft was met licht arrest, pleegde het feit (zie art. 56 W.K.) wel „in dienst" doch niet terwijl hij was „dienstdoende", onder welke laatste uitdrukking moet worden verstaan het bezig zijn met de vervulling van een bepaalde dienstverrichting, als hoedanig het ondergaan van straf niet is aan te merken.

Beklaagde ter zake van de dooi. hem gepleegde feiten ongeschikt geacht om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting.

In de zaak aanhangig voor liet Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant tevens geappèlleerde, en X., stamboek No. ...., oud 22 jaren, geboren te Rotterdam, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 2dc klasse bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, beklaagde-geappèlleerde tevens appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 21 Januari 1936 [1]), waarvan appel, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde [2]) wettig en overtuigend bewezen

---

[1]) Er moet wel een bijzondere, ons niet bekende, reden zijn geweest, waarom er tusschen vonnis en sententie een zoo lange tijd verloopen is. Red. M.R.T.

[2]) De telastelegging luidde:

1e. „dat hij dienende als matroos der 2de klasse bij den Dienst der „Conservatie te Soerabaja, aldaar op den 9den November 1935, in tijd „van vrede, met het oogmerk om zich voor goed aan zijn dienstverplich„tingen te onttrekken, althans opzettelijk ongeoorloofd, immers gestraft „zijnde inet licht arrest, van gemelde inrichting is weggeloopen en sinds-

is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaarcl aan de misdrijven: **I.** „Desertie in tijd van vrede" en **11.** „Diefstal" en deswege is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van één Jaar, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering clezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 12den November 1935 en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, met last tot teruggave van de als stuk van overtuiging gediend hebbende portemonnaie aan den beklaagde en van den inhoud van deze portemonnaie (drie dubbeltjes) aan J. **J.** van Hoorn, na verloop van acht clagen, nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, tenzij daarop binnen dien termijn door den eigenaar of rechthebbende onder den Secretaris van den Zeekrijgsraad beslag zij gelegd op de wijze bij het Reglement op de Rechtsvordering in Nederlandsch-Indië voorgeschreven;

Gelet op de zoowel door den Fiskaal bij voornoemclen Zeekrijgsraad als door den beklaagde op 29 Januari 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 30 Juli 1936 en het relaas van beteekening daarvan ddo. **1** Augustus 1936;

Gehoord den door den plv. Advocaat-E'iskaal voor de Land- en Zeeinacht in Nederlandsch-Indië. Mr. **J. E.** Jonkers. genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. **"i** Augustus 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het hooger beroep, het vonnis a quo zal bevestigen;

Nog gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagclc het verzoek heeft gedaan om toevoeging van een rechtsgeleerd raadsman in appèl, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij

---

„dien voortdurend en zonder vergunning afwezig is gebleven, totdat hij „op den 12den November 1935 aan boord van Hr. Ms. „Mijnenveger D" „liggende op het Marine-Etablissement te Soerabaja door een patrouille „is aangehouden en overgebracht naar voornoemde inrichting;

2e. „dat hij op den 9den November 1935, uit een bed staande in een „ziekenzaal van de Kazerne voor den Dienst der Conservatie te Soerabaja, „heeft weggenomen een portemonnaie, inhoudende f 78.— (acht en zeventig „gulden), althans een bedrag aan geld, welke portemonnaie met inhoud „toebehoorde aan J. J. van Hoorn, althans aan een ander dan aan hem „— beklaagde —, met het oogmerk om zich die goederen wederrechtelijk „toe te eigenen."

Deze ten laste gelegde feiten zijn door den Krijgsraad bewezen verklaard met dien verstande. dat de beklaagde, toen hij op den 9den November 1935 van den Dienst der Conservatie is weggeloopen, het oogmerk had om zich voorgoed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken en dat de portemonnaie inhoudende eenig geld toebehoorde aan J. J. van Hoorn.

Red. M.R.T.

het Hooggerechtshof Mr. J. G. Buddingh de Voogt, die ter terechtzitting is verschenen rn de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd rn de Zeekrijgsraad ook trrrcht op clr gronden en middelen, in hrt beroepen vonnis genoemd, beklaagde aan dc hcm tenlastegelegde feiten schuldig lieeft verklaard;

O. ten aanzien van de qualificatie van het sub T tenlastegelegde:

dat aan beklaagde in genoemd onderdeel is tenlastegelegd, dat hij opzettelijk ongeoorloofd van den dienst der Conservatie is weggeloopen met het oogmerk, zich voor goed aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, terwijl hij gestraft was met licht arrest;

dat mitsdien de vraag rijst, of op dat oogenblik beklaagde moest geacht worden te zijn dienstdoende, en de strafverzwarende omstandigheid, bedoeld in art. 99, 1ste lid sub 4°, van het Wetboek van Militair Strafrecht aanwezig is;

O. nader te dien aanzien:

dat blijkens art. 56 van het Wetboek van Krijgstucht (lees: Wet op de Krijgstucht, *Red.*) het ondergaan van een krijgstuchtelijke straf wordt beschouwd als dienst en beklaagde derhalve op het oogenblik, dat hij het misdrijf van desertie beging, dit pleegde in dienst,;

dat evenwel aan den term „dienstdoende" naar 's Hof's oordeel een minder ruime beteekenis is ie hechten dan aan de uitdrukking „in dienst", zooals deze in onderscheidene wetsartikelen voorkomt en in art. 76 van het Wetboek van Militair Strafrecht nader wordt gedefinieerd, immers onder „dienstdoende" moet worden begrepen het bezig zijn met de vervulling van een bepaalde dienstverrichting;

dal, het ondergaan van een straf niet als een bepaalde dienstverrichting is aan te merken en derhalve terecht de evengenoemde verzwarende omstandigheid buiten toepassing is gelaten;

O., dal ook het sub II tenlastegelegde door den eersten rechter met juistheid is omschreven [1]);

O. ten aanzien van de opgelegde straffen [2]):

dat beklaagde in beide instantiën heeft aangevoerd, dat hij, reeds het voornemen opgevat hebbende, zich aan zijn dienstverplichtingen te onttrekken, teneinde (? Red.) in verband met ondervonden teleurstellingen in dienst en de omstandigheid, dat hij vermoedde, uit den dienst te zullen worden ontslagen, toevallig de portemonnaie van getuige Van Hoorn, waarvan hij aannam, dat deze veel geld bevatte,

---

[1]) Dus geen toepassing van art. 44 W.v.S. Red. M.R.T.

[2]) In het vonnis wordt daaromtrent overwogen:

„dat beklaagde door het plegen van het hem onder 2e. ten laste gelegde feit het noodzakelijke onderlinge vertrouwen dat schepelingen aan boord of bij een inrichting in elkaar moeten kunnen stellen op grove wijze heeft geschonden en naar het oordeel van den Krijgsraad — mede in verband met het ooginerk van beklaagde ten opzichte van het sub 1°. tenlastegelegde feit, dan ook een zeer gestrenge bestraffing geboden is."

Red. M.R.T.

ontdekte en deze heeft weggenomen uitsluitend met de bedoeling zich de mogelijkheid te verschaffen, aan dit voornemen gevolg te geven;

dat evenwel deze door beklaagde's raadsman nader aangevoerde verdediging, die wellicht in verband met den uit zoodanig voornemen blijkende wanhopigen gemoedstoestand een eenigermate mildere beoordeeling der gepleegde misdrijven zou hebben gewettigd, geen steun vindt in beklaagde's gedrag na het plegen der feiten, immers niet, een zoodanige bedoeling onvereenigbaar is, dat beklaagde zich eerst naar. ren Inlandsche vrouw heeft begeven, vervolgens het gestolen geld in drie dagen tijd vrijwel geheel in café's heeft verteerd en vervolgens zich aan boord van een mijnenveger heeft begeven, om wederom geld te leenen van een kameraad en nog weer eens te passagieren;

dat daarom het Hof de door den Zeekrijgsraad opgelegde straf niet te zwaar acht en met dat College van oordeel is, dat beklaagde ter zake van de door hem gepleegde feiten ongeschikt is, in den militairen dienst te blijven;

O., dat het Hof termen aanwezig acht, den tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, hem mede geheel als straftijd tor te rekenen;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 21 Januari 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, zulks met behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt, dat de tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, hem mede geheel als straf zal worden toegerekend.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 4 September 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. van Olst.

Advocaat-fiskaal: Mr. J. K. L. Jansen.

Raadsvrouw: Mrj. Mr. M. Weeber.

1°. Opzettelijke ongehoorzaamheid (weigeren en opzettelijk nalaten om te voldoen aan het bevel van een schildwacht om mede te gaan naar het wachtlokaal in de kazerne); 2°. a. Als militair

opzettelijk een meerdere in zijne tegenzooordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen in dienst gepleegd; b. Bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht (toevoeging aan dien schildwacht van: „als ik drie maanden krijg, heb jij geen twee maanden meer te leven. Als ik; je nog eens een keer tegenkom, hetzij hier, hetzij in Holland, dan steek ik je neer. Als ik mijn dolk bij mij had gehad, don wist ik wel wat ik deed.").

De schildwacht behield die hoedanigheid, toen hij overeenkomstig zijn consigne beklaagde na aanhouding begeleidde om hem in arrest fe stellen, zoodat zijne verklaring als volledig bewijs is aan ie merken, zijnde niet gebleken van eenige omstandigheid, welke aanleiding zou geven aan de betrouwbaarheid don wel geloofwaardigheid van dezen getuige te twijfelen.

De enkele verklaring van den schildwacht kevert wel hei wettig bewijs van het misdrijf tegen de ondergeschiktheid, strafbaar gesteld bij art. **108** *W.v.M.S., doch dit bewijsmiddel is niet voldoende om het, zwaardere, misdrijf van art.* **285** *W.v.S. naar eisch van rechten ais bewezen aan te nemen. De verklaring van den schildwacht staat echter i.c. niet geheel op zich zelve doch wordt bevestigd door een tweetal aanwijzingen, zoodat hef geheele feitencomplex naar eisch van rechten is bewezen. De feiten vallen zoowel onder art. 108 W.v.M.S. ais onder art. 285 W.v.S. zoodat, met toepassing van beide qualificaties, krachfens art.* **55** *W.v.S. de tegen laatstgemeld misdrijf bedreigde strafbepaling. als bevattende de zwaarste hoofdstraf, moet worden toegepast. Art.* **285** *bevat een geheel ander element dan art. 108, t.w. bedreiging met een misdrijf tegen het leven gericht, zoodat de strafbepaling in het militaire strafrecht i.c. niet als een bijzondere strafbepaling ten opzichte van het voornoemde misdrijf van de burgerlijke strafwet is aan te merken, mitsdien het eerste en niet het tweede lid van art.* **55** *W.v.S. toepassing behoort te vinden.*

Anders dan de Krr. acht het H.M.G. dezen beklaagde ter zake van de thans gepleegde feiten niet ongeschikt om in den militairen dienst te blijven, in aanmerking genomen zijne jeugd, alsmede, dat hij nog nief eerder wegens vergrijpen tegen de ondergeschiktheid gecorrigeerd is moeten worden en, wat zijn karakter en dienstijver betreft, gunstig wordt beoordeeld.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, geappelleerde, en F., stamboeknummer..... oud **23** jaren, geboren te Kollum, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als marinier der 2e klasse, thans als marinier der 3e klasse bij de Marinekazerne „Goebeng" te Soerabaja, sedert 18 Augustus 1936 in arrest zonder waarneming van dienst, beklaagde-appèllant.

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 18 Augustus 1936, waarvan appel, bij welk vonnis het den beklaagde tcnlastcgelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verlrlaard, beklaagde te dier zake, met vrijspraak van het hem meer of anders tenlastegelegde, is schuldig verklaard aan de misdrijven: 1e. „opzettelijke ongehoorzaamheid" en 2e. „als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen in dienst gepleegd" en deswege is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden. met bepaling, dat dc tijd door den veroordeclde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den lsten tot en met den 4den Juni 1936 en vanaf den 18den Augustus 1936 en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Gelet op dc door den beklaagde op 20 Augustus 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis:

Gczien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 26 Augustus 1936 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 29 Augustus daaraanvolgende;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Mr. J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 4 September 1936. daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van liet appèl, het beroepen vonnis zal vernietigen voorzoover beklaagde daarbij is vrijgesproken van het in de tweede plaats primair hem tenlastegelegcle, ten aanzien van de met betrek-

---

[1]) De tenlastelegging, waarvan het gecursiveerde gedeelte door den Krijgsraad niet bewezen was verklaard, luidde:

„dat hij dienende als marinier der 2de klasse bij de Marinekazerne „Goebeng" te Soerabaja, aldaar in den morgen van den lsten Juni 1936 „te omstreeks 5 uur 30 minuten des voormiddags, nadat de marinier der „2de klasse J. J. J. van der Jagt, die op het terrein van genoemde inrich„ting op post of op uitkijk was gesteld en met geweer was gewapend en „die als zoodanig niet aan hem — beklaagde — ondergeschikt was, ter „uitvoering van een zijner consignes hem — beklaagde — had bevolen om „mede te gaan naar het in genoemde kazerne gelegen wachtlokaal, heeft „geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten, aan dat dienstbevel te „gehoorzamen, hebbende hij voorts genoemden marinier-schildwacht naar „aanleiding van vorenomschreven aangelegenheid opzettelijk in diens „tegenwoordigheid mondeling bedreigd met eenig misdrijf tegen het leven, „*althans* met *zware* mishandeling, althans met eenig kwaad, door in diens „bijzijn en doelende op den schildwacht tegen dezen te zeggen „als ik drie „maanden krijg, heb jij geen twee maanden meer te leven. Als ik je nog „eens een keer tegenkom, hetzij hier, hetzij in Holland, dan steek ik je „neer. Als ik mijn dolk bij mij had gehad, dan wist ik wel wat ik deed", „althans door woorden van dergelijke dreigende beteekenis en strekking."

king tot dit deel der tenlastelegging gegeven schuldigverklaring en qualificatic cn ten aanzien van de opgelegde bijkomende straf;

hem alsnog zal schuldig verklaren aan het in de tweede plaats primair tenlastegclegde;

dit zal qualificeeren als ,.bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht";

het beroepen vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Gezien de stukken;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan om toevoeging van een rechtsgeleerd raadsman in appèl, weshalve hem door 's Hofs President als verdedigster is toegevoegd de advocate cn procureur bij het Hooggerechtshof Mejuffrouw Mr. M. Weeber, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagde aan het hem in de eerste plaats tenlastegelegde heeft schuldig verklaard en clit feit juist heeft omschreven;

O., dat ondanks beklaagde's hardnekkige ontkentenis in beide instantiën de eerste rechter ook het in de tweede plaats tenlastegelegde bewezen heeft geacht op grond van de verklaring van getuige Van der Jagt, en zulks terecht, daar deze getuige op het oogenblik, dat hij beklaagde aanhield, de hoedanigheid van schildwacht bezat in den zin van art. 69 van het Wetboek van Militair Strafrecht en deze hoedanigheid behield, toen hij, overeenkomstig het hem blijkens de verklaring van getuige Scheltema de Heere verstrekte consigne, beklaagde na die aanhouding begeleidde, teneincle hem in arrest te stellen, derhalve zijn verklaring krachtens art. 74 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht in verband met het bepaalde bij art. 128 van het Wetboek van Militair Strafrecht als volledig bewijs is aan te merken, zijnde niet gebleken van eenige omstandigheid, welke aanleiding zou geven aan de betrouwbaarheid dan wel geloofwaardigheid van dezen getuige te twijfelen;

O., dat de Zeekrijgsraad, van oordeel zijnde, dat het sub 2° tenlastegelegde uitsluitend wordt bewezen door de verklaring van getuige Van der Jagt, terecht heeft aangenomen, dat door die verklaring wel het wettig bewijs wordt geleverd van het misdrijf tegen de ondergeschiktheid, strafbaar gesteld bij art. 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht, doch dit bewijsmiddel niet voldoende is, om het — zwaardere — misdrijf van art. 285 van het Wetboek van Strafrecht naar eisch van reehtrn als bewezen aan te nemen;

dat echter naar 's Hofs oordeel de verklaring van getuige Van der Jagt niet geheel op zich zelf staat;

O. te dien aanzien:

dat beklaagde in hooger beroep heeft erkend. tot getuige Van der Jagt te hebben gesproken de woorden: ,,Ik ben lang genoeg in dienst om te weten, dat ik tegen een schildwacht niets mag doen.";

beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verklaart het sub 2° tenlastegelegdc wettig en overtuigend bewezen:

Verklaart den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde F., stamboeknummer ...., deswege schuldig aan de misdrijven:

a. ,,als militair opzettelijlr een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen, in dienst gepleegd";

b. ,,bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht";

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Noot van den inxender:

Ten laste gelegd was, voor zoover betreft het in de tweede plaats tenlastegelegde: dat beklaagde genoemden marinier-schildwacht naar aanleiding van vorenomschreven aangelegenheid opzettelijk in diens tegenwoordigheicl mondeling (zou hebben) bedreigd met eenig misdrijf tegen het leven althans met zware mishandeling, althans met eenig kwaad door in diens bijzijn en doelende op den schildwacht tegen dezen te zeggen: ,,als ik drie maanden krijg, heb jij geen twee maanden meer tc leven. Als ik je nog eens tegenkom, hetzij hier hetzij in Holland, dan steek ik je neer. Als ik mijn dolk bij mij had gehad, dan wist ik wel wat ik deed."

De Zeekrijgsraad nu achtte niet wettig bewezen, dat beklaagde dezen getuige v. d. J. (den schildwacht) in diens tegenwoordigheid *met eenig misdrijf tegen het leven of met zware mishandeling* heeft bedreigd.

Inderdaad is deze beslissing, nu de eerste rechter voorts op de enkele getuigenis van v. d. J. wel bewezen achtte ,,bedreiging door een militair van een meerdere met eenig kwaad'' en getuige v. d. J.'s verklaring woordelijk inhield wat is ten laste gelegd, niet anders te verklaren dan zooals de sententie in de 4de overweging weergeeft. namelijk dat de vrijspraak werd gegrond op de opvatting, dat art. 74 Tnvoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht *uitsluitend* slaat op misdrijven *tegen de ondergeschiktheid,* en lrrachtens dit artikel dus een getuigenis van den meerdere, tegen wien het feit werd gepleegd, niet bewijst een *commun delict,* i.c. liet misdrijf van art. 285 W.v.S.

Daargelaten, dat ook bij de opvatting van den eersten rechter van een vrijspraak de rede niet had mogen zijn — er wordt immers maar één feit ten laste gelegd, het overige zijn kwalificaties. onder welke naar het oordeel van den terilastelegger dit feit zou kunnen vallen —, kan ik de honoreering van het standpunt van den eersten rechter door het Hof niet deelen en Fen van meening, dat het hoogste College hier te formeel heeft gedacht en daardoor zich onnoodig heeft gezet tot het opsommen van aanwijzingen, wellie de getuigenis van den meerdere — v. d. J. — ook met betrekking tot het commun delict tot wettig bewijs hebben vervolledigd.

Bedoeld art. 74 Inv. Militair Straf- en Tuchtrecht luidende: dat „de afzonderlijke getuigenis van een militair of gewezen militair betreffende een misdrijf tegen de ondergeschiktheid, tegen hem gepleegd, een volledig bewijs van schuld kan opleveren" is een *bewijsrechtelijk* artikel en verklaart tot wettig bewijs van feiten, welke een misdrijf tegen de ondergeschiktheid opleveren, de getuigenis van den meerdere, tegen wien dat feit werd begaan, voldoende.

Nu zijn feiten òf bewezen òf onbewezen, tertium non datur. In casu was dus, krachtens art. 74 meergenoemd, bewezen hetgeen is ten laste gelegd: het toevoegen door beklaagde als militair, in dienst, van de daarin neergelegde bedreiging van den meerdere — immers schildwacht — v. d. J. Maar dit welbcwezen feit valt tevens onder art. 285 W.v.S., hetwelk als met zwaardere straf bedreigd en niet als een generiek misdrijf tegenover art. 108 W. v. Mil. Str. als species daarvan te beschouwen, behoorende te worden toegepast, art. 55 (2) W. v. Strafr. Sluit dit nu de toepasselijkheid van dat laatste artikel uit? Ik meen op bovenstaanden grond te mogen zeggen: neen; dat kan nimmer de bedoeling van den wetgever zijn geweest.

Bij de vaststelling van art. 74 Inv. M. S. en Tuchtrecht is uiteraard niet gedacht aan ééndaadschen samenloop en dus evenmin aan samenloop met commune delicten. Doch dat mag, m.i. logisch en gezond gedacht, niet leiden tot het door den Krijgsraad en het Militair Hof ingenomen standpunt. Het bewijsrecht dient tot bewijs van *feiten* en *niet* van *juridische kwalificaties,* en feiten zijn òf bewezen òf onbewezen.

Kan, zoo vraag ik mij af, den wetgever bij de vaststelling van art. 122 W.v.M.S. wel de hier bestreclrn opvatting voor oogen hebben gestaan? Of is dit artikel niet éér een argument, dat de wetgever aan de mogelijkheid van een opvatting als hier bestreden niet heeft gedacht?

Mij dunkt het laatste. J. R. L. J.

De juridische moeilijkheden welke zich in deze zaak hebben voorgedaan, vinden voor een gedeelte haar oorsprong in de dikwijls, en ook hier weder, yevolgde, doch afkeurenswaardige gezooonte om in eene tenlastelegging ook wettelijke qualificaties op te nemen. De krijgsraad had beter gedaan om zich te bepalen tot het feitelijk deel der tenlastelegging, dus van de bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven, althans met zware mishandeling, niet vrij te spreken doch dit qualificatieve gedeelte der tenlastelegging als daarin niet thuishoorende, uitdrukkelijk in eene overweging ter zijde te stellen. Het H.M.G. had het dan buiten beschouwing kunnen laten.

Wat nu het feitelijk gedeelte der tenlastelegging betreft, de doolden beklaagde gebezigde, in de beschuldiging voorkomende. dreigende woorden vallen ongetwijfeld zoowel onder de omschrijving van art. 108 W.v.M.S. als onder art. 285 W.v.S. Welke bepaling behoort nu te worden toegepast? Die vraag is niet zoo gemakkelijk

te beantwoorden.[1]) *Wij zouden ons het liefst op het standpunt willen stellen dat inroeping uan de gemeenrechtelijke strafbepaling pas aan de beurt komt als het militair strafrecht in het geheel geen strafbepaling, op het tenlastegelegde toepasselijk, bevat. Zoo bepaalt art. 2 W.v.M.S. dan ook: „Op de niet in dit Wetboek; omschreven strafbare feiten, begaan door aan de militaire rechtsmacht onderworpen personen, is het gemeene strafrecht toepasselijk, ... Het artikel stelt daarbij echter de restrictie „behoudens de afwijkingen bij de wet vastgesteld". Zonder die toevoeging zou ons evengenoemd standpunt onaantastbaar zijn, doch nu is men terstond geneigd om bijv. de regelen van den samenloop vervat in artt. 55 en vlgg. W.v.S., welke artikelen immers krachtens art. 91 W.v.S. en art. 1 W.v.M.S. ook voor het militair strafrecht gelden. als zoovele „afwijkingen" van den algemeenen regel, welken art. 2 geeft, aan te merken. In art. 55 is in het eerste lid de regel gesteld dat, indien een feit in meer dan ééne strafbepaling valt, slechts ééne dier bepalingen wordt toegepast, bij verschil die waarbij de zwaarste hoofdstraf is gesteld. Maar als deze regel ook geldt indien eerz feit valt onder eene bepaling van het Wv.M.S. en tevens onder eene van het W.v.S., zuaarvoor is dan, zoo vragen wij, art. 122 W.v.M.S. geschreven? Alleen het SLOT val2 het artikel heeft zin, het voorschrift dat de zwaardere strafbepaling van het gemeene recht prévaleert zou volkomen overbodig zijn, immers datzelfde volgt reeds uit meergenoemd art. 55, Ie lid W.v.S. Eenzelfde redeneering zou opgaan ten opzichte van de redactie van art. 3. Zie aan het slot de woorden „of het feit valt onder eene zwaardere strafbepaling". En eveneens ten aanzien van art. 142, 4e lid. Deze laatste bepaling werd aan het artikel toegeuoegd met de toelichting: „Aanvulling met een vierde lid is noodig met het oog op samenloop." (van der Hoeverz II, blz. 361). Wij durven intusschen toch hier niet eene altijd gevaarlijke redeneering à contrario te volgen, welke dan kierop neer zou komen dat. nu art. 122 en ook artt. 3 en 142 voor de speciale daarin genoenzde gevallen de zwaarste bepaling toepasselijk verklaren, die regel in andere gevallen, bijv. 108 W.v.M.S. versus 285 W.v.S., NIET zou gelden. Wij meenen dit te meer niet te vnogen doen, nu de Regeering tijdens de behandeling van het ontwerp-W.v.M.S. uitdrukkelijk en zonder tegenspraak heeft te kennen gegeven, dat art. 55 toepasselijk is. In de M.v.T. op art. 2 lezen wij n.l. het volgende: „Over het geval dat een feit zoowel onder eene strafbepaling van het gemeene recht als onder eene van hef militair strafzuetboek valt, behoeft in dit artikel niet te worden gesproken, vermits alsdan overeenkomstig het eerste of het tweede lid van*

---

[1]) Ook onder de oude wetgeving was de verhouding van het gemeene tot het militaire strafrecht niet geheel duidelijk. Zie art. 13 C.W.L., 12 C.W.W. en art. 1 der wetten van 14 November 1879 Stbl. nos. 191 en 193, alsmede de bijdrage in M.R.T. XV, blz. 545-560. Onder die wetgeving heeft de rechtspraak niet het beginsel gehuldigd, dat aan het militaire recht reeds als zoodanig steeds de voorkeur moet worden gegeven.

artikel 55 van het Wetboek van Strafrecht moet worden beslist, welke van de beide strafbepalingen moet worden toegepast." [1])

Het tweede lid van art. 55 bepaalt: „Indien voor een feit dat in eene algemeene strafbepaling valt, een bijzondere strafbepaling bestaat, komt deze alleen in aanmerking." Men kan de meening kunnen verdedigen, dat eene strafbepaling uit het W.v.M.S. ALTIJD *het karakter heeft van eene „bijzondere" strafbepaling tegenover eene strafbepaling uit het* ALGEMEENE *W.v.S., al was Izet maar alleen reeds omdat het militaire strafwetboek in de meeste artikelen eene bepaalde hoedanigheid voor den dader eischt, n.l. dat hij is „militair". Die opvatting zou echter ook weder in strijd komen met evenbedoelden passus uit de M.v.T., waarin immers ook de mogelijkheid wordt aangenomen dat art. 55,* EERSTE *lid van toepassing zal kunnen zijn.*

De vraag of art. 55, EERSTE *of* TWEEDE *lid toepassing moet vinden, aal dus beantwoord moeten worden aan de hand van hetgeen wetenschap en rechtspraak ten aanzien van de strekking van dat artikel leeren en waarbij dan het militaire en het gewone strafrecht als een geheel moeten worden beschouwd. Eenstemmigheid bestaat daaromtrent allerminst, in de zoet zelve is een criterium niet te vinden. De Hooge Raad heeft bij arrest van 15 Februari 1932, (N.J. 1.932, blz. 289, met een noot van prof. Taverne. W. 12491) een nog al bestreden nieuwe leer wat betreft de beteekenis van „een feit" in art. 55 aanvaard. Wij moeten hier voor de strekking van art. 55 verwijzen naar de desbetreffende vrij uitvoerige rechtspraak en literatuur* [2]). *Eenvoudig is de materie niet; daarbij is ook hef nauw verband met art. 68 W.v.S. van groot belang.*

In de hierboven gepubliceerde sententie heeft het Indische H.M.G. beslist dat de dreigende woorden zoowel vallen onder art. 108 W.v.M.S. als onder art. 285 W.v.S. en met vermelding van beide qualificaties [3]), *de strafbepaling van laatstgenoemd artikel als stellende de zwaarste hoofdstraf, toepasselijk verklaard. Het Hof is vat2 oordeel dat i.c. het eerste lid van art. 55 W.v.S. toepassing moest vinden, nu art. 285 een geheel ander element bevat dan art. 108,*

---

[1]) Van der Hoeven I, blz. 87.

[2]) Zie Pompe, Handboek van het Nederlandsche strafrecht, blz. 149 en vlgg. en laatstelijk het arrest van den H.R. van 2 Juni 1936, N.J. 1936, No. 992 met onderschrift T. Behalve het door het H.M.G. van N.I. in zoover bevestigde, niet zeer duidelijke vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja van 17 Maart 1936, M.R.T. XXXII, 188 hebben wij nà de inwerkingtreding van het W.v.M.S. jurisprudentie betreffende de verhouding van het militaire tegenover het gemeene strafrecht niet kunnen vinden.

[3]) Beide qualificaties. Oppervlakkig geoordeeld lijkt dit niet veel zin te hebben en het geschiedt dan ook dikwijls niet. Toch is het juist, nu art. 55 spreekt van ééne strafbepaling. Maar het kan ook practische beteekenis hebben bijv. bij latere recidive. In ons geval kan de vermelding de opvatting versterken dat art. 128 toepasselijk is. Bovendien kan het van belang zijn voor de bevoegdheid van den militairen rechter (art. 81 Inv.wet Mil. Straf- en Tuchtrecht).

zoodat de strafbepaling van ket militaire strafrecht in dit geval niet als een bijzondere sfi-afbepaling is aan te merken. Deze beslissing is dus in zooverre in overeenstemming met onze hierboven weergegeveia opvatting en sluit zich, indien wij ons niet vergissen, overigens aan bij de jongste jurisprudentie vare den Hoogen Rand.

In deze zaak deed zich nu echter nog een andere moeilijkheid voor. De Zeekrijgsraad had n.l. de vraag of ook het misdrijf van art. 285 W.v.S., met toepassing van art. 128 W.v.M.S. en art. 74, 1° Inv.wet Mil. Straf- en Tuchtrecht, als wettig bewezen mocht worden aangenomen op de afzonderlijke getuigenis van een schildwacht, ontkennend beantwoord. Het Hof behoefde op die artikelen geen beroep te doen omdat het voor de verklaring van den schildwacht bevestiging vond in e~) tweetal aanwijzingen, derhalve het wettig bewijs langs normalen weg geconstrueerd kon worden. Toch vond het college het noodig in eene overweging de juistheid van de opvatting van den Krijgsraad te bevestigen. Naar wij bescheidenlijk meenen ten onrechte, zoodat wij ons ten deze dan ook liever aansluiten bij het betoog van den advocaat-fiskaal. Het Hof beslist zelf dat de ten laste gelegde dreigende woorden ook vallen onder art. 108, verklaart zelfs schuldig aan het daarin genoemde misdrijf. En uoor bewijs van DIT *misdrijf, de sententie zegt het ten overvloede, is in elk geval de verklaring van den schildwacht voldoende. Wat doet het er dan toe, dat de* FEITEN *ook nog vallen onder een andere, zwaardere, strafbepaling? Trouwens in dien vierden titel, waarvoor art. 128 geldt, komen verscheidene misdrijven voor met een veel hooger strafmaximum dan dat in art. 285 W.v.S. gesteld Ook de geschiedenis van art. 128 geeft steun aan onze opvatting. In de M.v.T. lezen wij ais de bedoeling van het voorschrift: „Deze bescherming (n.l. o.a. van den schildwacht) kan niet beter en niet eenvoudiger verleend worden, dan door hen gelijk te stellen met meerderen in rang van alle andere militairen* DIE MISDRIJF *TEGEN* IIEN MOCHTEN PLEGEN." [1]) *Misdrijf, zoo algemeen mogelijk.*

Nog een andere opmerking ontleend aan de geschiedenis, verdient onze aandacht. In verband met art. 128 stant art. 74, 1° Inv.wet. De redactie verschilt echter. Art. 128 verwijst naar feiten omschreven „in dezen Titel" d.i. titel IV W.v.M.S. Art. 7'4 daarentegen spreekt van een. „misdrijf tegen de ondergeschiktheid". Men zou denken dat dit hetzelfde is, immers het opschrift van dien vierden titel luidt eveneens „Misdrijven tegen de ondergeschiktheid". Toch is dit niet zoo. Aanvankelijk werd in ort. 7'4 eveneens verwezen naar „een in Titel IV van het Tweede Boek van het Wetboek van Militair Strafrecht omschi-even misdrijf". De wijziging bedoelde het mogelijk te maken om „het artikel ook toe te passen, wanneer de verwijzing naar den militairen rechter, ter zake van een in de Crimineele Wetboeken omschreven strafbaar feit, heeft plaats gehad

---

[1]) Van der Hoeven II, blz. 286. Cursiveering van ons.

na Izet in werking treden van het Wetboek van Militair Strafrecht. Ingevolge het bepaalde in artikel 96 van het ontwerp (thans artikel 101) zal alsdan, voor zooveel betreft de wijze van rechtspleging, de nieuwe wetgeving moeten worden toegepast, dus ook het onderhavige artikel. Dit zou echter niet mogelijk zijn, omdat Izet dan niet betreft een „in Titel IV van ket Tweede Boek van het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven misdrijf". Door de hiervoor tusschen aanhalingsteekens geplaatste woorden te vervangen door het opschrift van genoemden Titel van het Wetboek van Militair Strafrecht blijft de beteekenis van het artikel voor de nieuwe wetgeving onverarzderd, maar zal het ook in het hierboven bedoelde geval toepassing kunnen vinden."

De wijziging had dus de strekking om onder de werking van het artikel ook te brengen misdrijven tegen de ondergeschiktheid al zijn die NIET *in dien vierden titel omschreven. Eenigszins vreemd doet daartegenover wel aan het laatste gedeelte der toelichting dat de beteekenis van het artikel voor de nieuwe wetgeving onveranderd is gebleven. Immers het artikel is thans niet meer beperkt tot Titel IV.*

Consequent ware het van den wetgever geweest om ook in art. 138 in gelijken zin eene zoijxiyiny aan te brengen. Nu dil niet is geschied, kan de nieuwe tekst van meergenoenzd art. 74 ook bij de irzterpretafie van art. 128 nochtans eene vingerwijzing zijn om dit artikel in ruimen zin op te vatten, zeker niet meer te beperken dan de woorden eischen. En dit laatste hebben Krijgsraad en H.M.G. in deze zaak o.i. juist wèl gedaan.

Red. M.R.T.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 3 Juni 1936.

President: kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong

Leden: luitenant te zee 1e klasse J. G. van Nauta Lemke, officier van den marinestoomvaartdienst Ie klasse W. Moree, luitenant ter zee 1e klasse J. A. Gauw en kapitein der mariniers W. Schuiling.

1°. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen (doelende op den meerdere en in diens bijzijn bexigen van het woord „koleremonteurs"); 2°. Feitelijke insubordinatie, zijnde het feit buiten dienst gepleegd (den meerdere gewelddadig bij diens arm grijpen en aan diens chevron trekken).

Beklaagde's verklaring zoodanig onder den invloed van drank te zijn geweest. dat hij zich niet meer herinnert wat er is voorgevallen, geeft in verband met hetgeen de getuigen betreffende zijn toestand hebben verklaard, geen aanleiding om aan te nemen, dat hij de feitelijke strekking van zijn handelingen niet kon beseffen.

Het woord „koleremonteurs" geeft minachting voor den meerdere te kennen, is mitsdien beleedigend.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-kazerne Goebeng, in de zaak tegen: N., stamboeknummer ...., oud 24 jaren, geboren te 's-Gravenhage, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der lste klasse aan boord van Hr. Ms. „Sumatra" te Soerabaja, gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 22sten Februari 1936 No. A. 16/2/15;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 18den Mei 1936 No. A. 16/5/2, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij, dienende als matroos der lste klasse in den avond van „den 28sten December 1935 te Soerabaja, opzettelijk een meerdere, „zijnde den in uniform gekleeden korporaal-monteur G. van Leeu„wen, in diens tegenwoordigheid mondeling heeft beleedigd, althans „uitgescholden of beschimpt, door — o.m. dorlendc op dien meer„dere — in diens bijzijn het woord „koleremonteurs" (choleramon„teurs) te bezigen, hebbende hij vervolgens dien meerdere feitelijk „aangerand, door dezen opzettelijk gewelddadig bij diens arm te „grijpen en aan diens chevron te trekken;"

Gezien het exploit van betrekening en dagvaarding van den 23sten Mei 1936 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Woensdag, den 3den Juni 1936 des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processc, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertooncl en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „*1e.* Als *militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen"; 2e. „Feitelijke insubordinatie. zijnde het feit buiten dienst gepleegd"* en veroordeeling. van hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 18den Augustus 1930 vrijwillig als lichtmatroos onder stamboek No. .... voor den tijd van vijf jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als matroos der lste klasse bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 31 October 1937;

0. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij niet weet of hij zich aan de hem ten laste gelegde feiten

heeft schuldig gemaakt, aangezien hij den bewusten avond zoodanip onder den invloed van alcoholhoudenden drank was, dat hij zich niet meer herinnert, wat er gebeurd is;

dat hij omstreelis 7 uur in den avond van 28 December 1935, nadat hij tevoren in gezelschap van den matroos der 2de klasse Van den Berge eenige café's had bezocht en daar veel bier en whisky-soda gedronken had, in uniform gekleed het café ,,De Gouden Leeuw" op Pasar Besar te Soerabaja binnentrad, dat hij toen voelde, dat hij teveel alcohollioudenden drank gebruikt had en zich daardoor wat slap ter been voelde en in abnormaal vroolijke stemming was;

dat hij zich herinnert, dat hij bij binnenkomst in dat café den matroos der lste klasse Schuite en een korporaal, dien hij — beklaagde — wel van gezicht doch niet van naam kende, beiden in uniform gekleed, aan de bar zag zitten; dat hij wist, dat hij met dien korporaal destijds, toen deze nog monteur lste klasse of matroos-monteur was, had gediend bij den Onderzeedienst in Nederland; dat hij — beklaagde — nimmer met dien korporaal moeilijkheden had gehad;

dat hij — beklaagde — bij de bar gekomen ,.Goeden avond" heeft gezegd; dat de matroos Schuite dezen groet op dezelfde wijze beantwoordde, doch dat de korporaal niets zeide en slechts een gebaar met een zijner handen maakte, waaruit hij — beklaagde — opmaakte dat de korporaal liever niets met hem te maken wilde hebben;

dat hij — beklaagde — wel weet, dat hij daarop aan de bar is gaan zitten en wederom bier heeft gedronken, voorts dat hij op een zeker oogenblik op het terras, dat voor het café is gelegen, gezeten was, doch dat hij zich verder niets herinnert;

O. dat de navolgende personen, als getuige gehoord onder eede hebben verklaard:

le. G. van Leeuwen, oud 23 jaren, korporaal-monteur te Soerabaja:

dat hij omstreeks 8 uur in den avond van 28 December 1935 in uniform gekleed, en in gezelschap van den matroos der lstc klasse Schuite, het café ,,De Gouden Leeuw" op Pasar Besar te Soerabaja binnentrad; dat hij toen aan het buffet een hem onbekenclen matroos der lste klasse zag zitten en dat hij in den hem getoonden persoon herkent bedoelden matroos der lste klasse (de Officier-Commissaris toont aan den getuige den persoon van beklaagde); dat beklaagde bij wijze van groet een hand tegen hen opstak en dat hij, getuige, clezen groet beantwoord heeft met een ,.Goeden avond";

dat Schuite en hij — getuige — aan het buffet hebben plaats genomen en dat hij onmiddellijk daarop beklaagde hoorde zeggen: ,,Daar heb je nou die keleremonteurs, daar ben ik nog zeuntje bij geweest en nou ze korporaal zijn, zijn ze zoo hoog als de pest"; dat beklaagde verder nog zoo iets mompelde als ,,kwijl" en ,,kwajongen" en daarop liet volgen: ,,Maar ik clurf hem nog even goed een pak op zijn kelerelei te geven"; dat beklaagde bij het bezigen van deze

uitdrukkingen hem — getuige — aankeek; dat hij — getuige — zich door de uitdrukking „keleremonteurs" beleedigd voelde, doch daarvan niets liet blijken en ook niets tegen beklaagde gezegd heeft; dat hij — getuige — niet weet waarom beklaagde aldus tegen hem optrad, want dat hij daartoe geen enkele aanleiding gegeven had;

dat beklaagde daarop van zijn krukje sprong en op hem afkwam en hem tocvoegdc: „Kom er maar uit, je bent een jovele jongen als je je strepen afdoet, ga maar inee naar buiten"; dat beklaagde hem tijdens dit gezegde bij de rechtermouw van zijn wit hemd greep, zonder echter zijn arrn zelf beet te pakken; dat beklaagde hem toen op niet krachtige wijze aan zijn mouw trok; dat hij, getuige, toen tegen beklaagde zeide: „Houd je nou kalm, ik ken je niet eens"; dat beklaagde daarop door Schuite en den beheerder van het café werd weggetrokken;

dat hij — getuige — even later zag en hoorde, dat beklaagde, terwijl deze op hem afkwam, zeide: „Waarom zou ik hem alsnog niet een pak op zijn kelerelei geven"; dat beklaagde hem daarop bij zijn linkerarm greep en daaraan met kracht trok; dat beklaagde vervolgens de korporaalsstreep op zijn, getuige's, linkerarm greep en daaraan trok, daarbij zeggende: „.Doe je streep nou maar af en kom mee naar buiten"; dat beklaagde daarop door Schuite en den beheerder van het café werd weggetrokken;

dat beklaagde dien avond den indruk maakte onder den invloed van sterken drank te zijn, aangezien zijn haren in de war waren, zijn uniform er slordig uit zag, hij flesschen, die in zijn buurt stonden op nonchalante wijze verplaatste en hij eenigszins met dubbele tong sprak; dat beklaagde niet zoodanig onder den invloed was, dat hij niet meer wist, wat hij deed;

2e. **P. J.** T). Schuite, oud 28 jaren, matroos der 1ste klasse te Soerabaja:

dat hij omstreeks 8 uur in den avond van 28 December 1935 met den korporaal-monteur van Leeuwen, die in uniform gekleed was, liet café „De Gouden Leeuw" op Pasar Besar te Soerabaja binnen trad; dat hij onmiddellijk, nadat zij aan het in dat café aanwezige buffet waren gaan zitten, zag en hoorcle, dat beklaagde die daar ook zat, tegen den korporaal van Leeuwen, terwijl beklaagde dezen aankeek, op luiden toon begon te schelden en hem woorden als „snotneus", „kwajongen" en „keleremonteur" of „keleremonteurs" toevoegde; dat de korporaal daartoe geen enkele aanleiding had gegeven en er ook niet op reageerde; dat beklaagde daarop op den korporaal afging en zeide, dat hij, beklaagde. hem wel een pak slaag zou geven; dat beklaagde den korporaal toen niet aanraakte;

dat beklaagde even later weer op den korporaal afging dat beklaagde den korporaal weer bedreigde en tegen hem zei: .„Kom maar van die stoel af"; dat hij — getuige — met den beheerder van het café beklaagde heeft teruggeduwd;

dat weer even later, hij — getuige — eenig gestommel hoorde en toen opkijkende, zag, dat beklaagde den korporaal van Leeuwen bij

diens linkerarm vasthad en daaraan krachtig trok; dat hij — getuige — daarop beklaagde van den korporaal heeft afgetrokken;

dat beklaagde dien avond wel eenigszins onder den invloed van alcoholhoudenden drank was, doch niet in die mate, dat hij niet meer wist, wat hij deed;

O. dat de beklaagde heeft verklaard, dat hij den avond van den 28sten December 1935 zoodanig onder den invloed van alcoholhoudenden drank was, dat hij zich niet meer herinnert, wat er dien avond is voorgevallen;

dat deze opgave in verband met hetgeen de getuigen betreffende beklaagde's toestand hebben verklaard, geen aanleiding geeft aan te nemen, dat beklaagde dien avond de feitelijke strekking van zijn handelingen niet kon beseffen;

O. dat het door den beklaagde tegenover zijn meerdere in rang, den korporaal-monteur G. van Leeuwen, gebezigde woord: ,,keleremonteurs" minachting voor dien meerdere in rang te kennen geeft en mitsdien beleedigend was;

O. dat door de verklaring van den beklaagde en die van de hiervoren genoemde getuigen in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezeii hetgeen beklaagde primair is ten laste gelegd, met dien verstande, dat hij het woord ,,keleremonteurs" heeft gebezigd;

O. dat het bewezen aangenomene strafbaar is en behoort te worden gequalificeerd als:

1e. ,,Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen";

2e. ,,Feitelijke insubordinatie, zijnde liet feit buiten dienst gepleegd";

O. dat de bewezen verklaarde strafbare feiten den beklaagde moeten worden toegerekend;

O. dat de na te noemen straf staat in een goede verhouding tot den ernst van de gepleegde feiten in verband inet de omstandigheden waaronder deze werden begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen: 1, 60, 108 1e lid. I17 1e lid en 121 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde primair ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eenc gevangenisstraf voor den tijd van vier weken.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 10 *September 1935.*

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der artillerie P. *F. W.* von Seydlitz Kurzbach, *kapitein* der *infanterie* W. *A. M. Goedhart, eerste-luitenant der genie J. P. E. Tulfer en eerste-luitenant-adjudant der infanterie H. W.* Hartwig.

Gemankeerd op twee achtereenvolgrnde hoofdappèis en aich daarna vrijwillig gemeld.

De Krijgsraad schorst op 3 September de uitvoering van de straf (zes dagen verzwaard arrest) waarover beklag, op grond, dat nog in onderxoek is of van de bevoegdheid tot strafoplegging in dezen een juist gebruik is gemaakt.

De chef van den strafoplegger heeft klager niet in persoon gehoord, noch door een tot straffen bevoegden meerdere doen ondervragen. Dit laatste was i.c. mogelijk geweest. Nu niet is voldaan aan den eisch uitdrukkelijk in art. 62 W.v.K. gesteld, verklaart de Krijgsraad de beslissing van den chef van den strafoplegger op het beklag nietig en stelt de stukken weder in diens handen ten einde met inachtneming van art. 62 opnieuw in zake dit beklag eene beslissing te nemen.

H.M.G.: De Krijgsraad heeft niet de bevoegdheid tot schorsing van eene krijgstuclzfelijke straf. 's Krijgraads beschikking van 3 September derhalve vernietigd.

Het verzuim van den chef van den strafoplegger, de niet-naleving van art. 62, kon voor den Krijgsraad geen reden opleveren om de beslissing van dien chef nietig te verklaren, daar de wet op het niet nakomen van dit voorschrift niet uitdrukkelijk nietigheid stelt. Ook de beslissing van den Krr., dat de stukken in handen van den tot straffen bevoegden meerdere zullen worden gesteld, ten einde opnieuw eene beslissing op het beklag te geven, is niet voorzien in het W.v.K.

De beschikking van den Krr., wegens schending van de voorgeschreven vormen derhalve in xoover vernietigd, wzet opdracht op het beklag alsnog eene beslissing te nemen, met inachtneming van 's Hofs dispositie, en de stukken daarna weder aan den Hove te doen toekomen.

De Krijgsraad verklaart nu bij „nadere beschikking", na gehouden verhoor van den strafoplegger en van klager, het beklag gegrond, moetende het ontbreken van klager op het middagappèl worden toegeschreven aan misverstand.

Straf en strafreden nietig verklaard met last dat hiervan melding aal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.

Met eene aanvulling, houdende den last straf en strafreden in klagers straflijst onleesbanr te maken, goedgekeurd door het H.M.G.

BESCHIKKING

genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake M., algemeen stamboeknummer ...., oud .. jaren, geboren te A., laatstelijk dienende als Europeeseh infanterist 1e klasse stafschrijver bij het Iste Bataljon Infanterie te M., thans ingedeeld bij het Xde Bataljon Infanterie te W.,

Klager over de straf van „zes dagen verzwaard arrest" met de omschrijvende reden: „Gemankeerd op twee achtereenvolgende hoofdappèls en zich daarna vrijwillig gemeld", hem opgelegd op den Gden Juli 1935 door den Commandant van den Kleinen Staf van het Iste Bataljon Infanterie te M., den Onderluitenant der Infanterie B.P.S., welke straf en strafreden door den Chef van den strafopleggcr, den Kapitein der Infanterie E.T.K., Wncl. Commandant van het Iste Bataljon Infanterie te M., zijn gehandhaafd.

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend M., den 26sten Juli 1935 van drn Wnd. Commandant van het Iste Bataljon Infanterie te M., den Kapitein der Infanterie E.T.K.. waaruit blijkt, dat klager op den 18den Juli 1935 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van „zes dagen verzwaard arrest" met omschrijvende reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den vorigen dag de afwijzende beslissing van den chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waaronder ren afschrift van een bezwaarschrift van klager ddo. 10 Juli 1935, eene toelichtende verklaring van den strafoplegger ddo. 21 Augustus 1935 en een schrijven van den Wnd. Korps-Commandant voornoemd ddo. 21 Augustus 1935;

Gehoord den klager;

O., dat uit boveneerstgenoemde verklaring en de bij de stukken aanwezige beschikking van den chef van den strafopdegger ddo. 15 Juli 1935 omtrent de afdoening van het beklag blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat op grond van de opgaven van klager, de daarmee overeenstemmende verklaring van den strafoplegger cn het bij de stukken aanwezig extract-vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. 28 Mei 1935 Nr. 64/1935 is komen vast te staan:

1°. dat klager is gestraft op den dag volgende op dien waarop het tegen hem gewezen vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. 28 Mei 1935 Nr. 64/1935, waarbij hij was veroordeeld wegens

,,verduistering gepleegd door een ambtenaar die bij het begaan van het strafbaar feit gebruik maakt van gelegenheid hem door zijn ambt geschonken" tot de straf van twee maanden gevangenis en tot verlaging, tegen hem was ten uitvoer gelegd (5 Juli 1935);

2°. dat het mankerren waarvoor klager is gestraft, betrekking heeft op het middag-appèl en avond-appel van den 5den Juli, d.i. op tijdstippen, waarop beklaagde van rcchtswcgr in arrest had behooren te zijn;

3°. dat klager de straf waarover thans beklag, nog in het geheel niet heeft ondergaan (zijnde hij op den 8sten Juli 1935 naar Tjimahi opgezonden en op den volgenden dag in de militaire strafgevangenis aldaar gedetineerd, waaruit hij na ommekomst van de gevangenisstraf voormeld op den 3den September 1935 op vrije voeten werd gesteld);

4°. dat de chef van den strafoplegger klager niet in persoon heeft gehoord, noch door een tot straffen bevoegden meerdere heeft doen ondervragen, doch het beklag op het bezwaarschrift van klager en de bij de stukken aanwezige verklaring van den strafoplegger ddo. 21 Augustus 1935 heeft afgedaan;

O., dat de Krijgsraad op den 3den September 1935 de uitvoering van de straf waarover beklag heeft geschorst op grond, dat nog in onderzoek is of van de bevoegdheid tot strafoplegging in dezen een juist gebruik is gemaakt;

O., dat artikel 62 van het Wetboek van Krijgstucht uitdrukkelijk den eisch stelt, dat de chef van den strafoplegger klager en zoo noodig getuigen in persoon ondervraagt en indien dit niet mogelijk is, door een 'tot straffen bevoegden meerdere doet ondervragen, en eerst dan wanneer ook dit laatste niet doenlijk is de ondervraging schriftelijk door den chef van den strafoplegger kan geschieden;

Gelet op de beschikking van het Hoog Militair Gerechtshof ddo. 7 September 1928 Nr. 275 in de beklagzaak van den Javaanschen sergeant 2de klasse M., algemeen stamboeknummer 90212;

O., dat derhalve de chef van den strafoplegger bij het nemen van zijn 'beslissing op dit beklag heeft gehandeld in strijd met voormelde wetsbepaling. daar toch klager te T. door een tot straffen bevoegden meerdere had kunnen worden gehoord, weshalve de beslissing van den chef van den strafoplegger, den (Wnd) Commandant van het Iste Bataljon Infanterie te M. behoort te worden nietig verklaard en de zaak opnieuw in handen van deze autoriteit behoort te worden gesteld ten einde met inachtneming van den inhoud dezer beschikking eene beslissing inzake het beklag te nemen;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

BESCHIKKENDE:

Verklaart het in hoofde dezer nader aangeduid beklag van bovengenoemden klager ontvankelijk;

Verklaart de beslissing van den chef van den strafoplegger, den Kapitein der Infanterie E.T.K., ddo. 15 Juli 1935, waarbij de straf

en de bijbehoorende strafreden, zooals deze door den strafoplegger op den 6 den Juli 1935 is opgelegd, is gehandhaafd, nietig;

Stelt de stukken in handen van den tot straffen bevoegden meerdere, onder wiens rechtstreeksch bevel de strafoplegger, de Commandant van den Kleinen Staf van het Iste Bataljon Infanterie te M., is gesteld, teneinde met inachtneming van artikel 62 van het Wetboek van Krijgstucht opnieuw in zake het beklag van den Europeeschen infanterist 1ste klasse M.. algemeen stamboeknummer ...., een beslissing te nemen.

—

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Beschikking van 11 October 1935.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. schout-bij-nacht tit. Jhr. S. de Ranitz, Mr. W. Andrée Wiltens en gep. luitenant-kolonel der artillerie R. li'. C. Smith (plv.).

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien de beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi dd. 10 September 1935, waarbij het beklag van den klager M., algemeen stamboeknummer ...., enz.;

Nog gezien de stukken van den processe;

Mede gelezen de dispositie van voormelden Krijgsraad ddo. **3** September 1935, waarbij de tenuitvoerlegging van de straf waarover beklag is geschorst;

O., dat krachtens het bepaalde bij artikel 58, lid **1** van het Wetboek van Krijgstucht de tenuitvoerlegging eener krijgstuchtelijke straf niet wordt geschorst door de indiening van een beklag en deze regel slechts uitzondering lijdt, voorzoover de wet dit uitdrukkelijk bepaalt;

dat een recht tot schorsing van zoodanige tenuitvoerlegging in het 2e lid van artikel 58 voornoemd wordt toegekend aan den meerdere, die over het beklag heeft te beslissen, doch dit recht nergens aan den Krijgsraad wordt toegekend, in het bijzonder niet in artikel 67, lid **1** van genoemd wetboek, waarbij voormeld artikel 58, lid 2 niet op dit College toepasselijk is verklaard;

dat bovendien uit de omstandigheid, dat in art. 66, lid 2 van gemeld wetboek, waarin een geval wordt geregeld, bij hetwelk de Krijgsraad in de plaats treedt van den Chef des strafopleggers, wel het lste, doch niet het 2de lid van art. 58 op dit College toepasselijk is verklaard, duidelijk blijkt, dat de wetgever den Krijgsraad de bevoegdheid tot schorsing eener krijgstuchtelijke straf bepaaldelijk heeft willen onthouden;

dat mitsdien 's Krijgsraads dispositie ddo. 3 September 1935, daar deze niet berust op eenige wetsbepaling, behoort te worden vernietigd;

O., dat in casu in strijd met het bepaalde bij artikel 62, lid 1 en lid 2 van het Wetboek van Krijgstucht de chef van den strafoplegger heeft verzuimd den klager persoonlijk te ondervragen dan wel te doen ondervragen;

dat weliswaar klager zijn beklag schriftelijk had toegelicht, doch. vermits artikel 62 het ondervragen of doen ondervragen van klager in persoon imperatief voorschrijft, de chef van den strafoplegger dit verhoor ook in het onderwerpelijk geval niet achterwege had mogen laten;

dat evenwel dit verzuim voor den Krijgsraad geen reden kon opleveren de beslissing van den chef van den strafoplegger nietig te verklaren, daar de wet op het niet nakomen van hei in de vorige alinea bedoeld voorschrift niet uitdrukkelijk nietigheid stelt;

dat ook de beslissing van den Krijgsraad, dat de stukken in handen van den tot straffen bevoegden meerdere zullen worden gesteld, ten einde opnieuw een beslissing op het beklag te geven, niet is voorzien in het Wetboek van Krijgstucht, in het bijzonder niet in art. 64 juncto 67 van dat wetboek;

O., dat derhalve door den Krijgsraad de voorgeschreven vormen zijn geschonden, zoodat met vernietiging van zijn beschikking de stukken aan den Krijgsraad behooren te worden teruggezonden met last het begane verzuim, te weten, dat de Krijgsraad heeft nagelaten het beklag ten gronde te behandelen en af te doen, te herstellen en vervolgens de stukken weder aan het Hof te doen toekomen;

O., dat de beschikking, door den Krijgsraad op het onderwerpelijk beklag genomen, mitsdien behoort te worden vernietigd en dat College alsnog in de gelegenheid behoort te worden gesteld, met in acht nemen van deze beschikking op het beklag een beslissing te nemen;

Gezien artikel 68 van het Wetboek van Krijgstucht;

BESCHIKKENDE:

Vernietigt de dispositie van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. 3 September 1935, waarbij de tenuitvoerlegging van de straf waarover beklag is geschorst;

Vernietigt de beschikking van voormelden Krijgsraad, op 10 September 1935 op het onderwerpelijk beklag genomen, behalve voorzoover daarbij dat beklag ontvankelijk is verklaard;

Draagt dien Krijgsraad op, op het onderwerpelijk beklag alsnog een beslissing te nemen, zulks met in acht nemen van 's Hofs dispositie;

Bepaalt, dat de tot deze beklagprocedure betrekkelijke stukken weder aan dien Krijgsraad zullen worden toegezonden, met last

aan dat College, om dezelve na het nemen der voorschreven beschikking den Hove weder te doen toekomen.

NADERE BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Tjimahi inzake: M. algemeen stamboeknummer. . . ., enz.;

DE KRIJGSRAAD, [1])

Herlezen zijne in deze zaak genomen beschikking ddo. 10 September 1935 Nr. 19R/1935 voorzoover het beklag daarbij ontvankelijk is verklaard;

Gelezen de hierop door het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië gegeven beschikking ddo. 11 October 1935 Nr. 80, waarbij met vernietiging van het overige deel van de beschikking van den Krijgsraad voormeld — die de beslissing van den Chef van den strafoplegger nietig had verklaard — den Krijgsraad is opgedragen alsnog een beslissing te nemen op het onderwerpelijk beklag;

Herlezen het proces-verbaal van het ter terechtzitting gehouden verhoor van den klager en de schriftelijke toelichting van den strafoplegger ddo. 21 Augustus 1935;

Gezien de processen-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 jo. 62 van het Wetboek van Krijgstucht respectievelijk te M. en te W. gehouden verhooren van den strafoplegger, den Onderluitenant der Infanterie B.P.S., en van klager;

O., dat op grond van de opgaven van klager, de daarmee overeenstemmende verklaring van den strafoplegger in verband met het bij de stukken aanwezige extract-vonnis van den Krijgsraad te Tjimahi ddo. 28 Mei 1935 Nr. 64/1935, is komen vast te staan:

1°. dat klager is gestraft met de straf waarover beklag op den dag volgende op dien waarop het tegen hem gewezen vonnis ddo. 28 Mei 1935 voormeld, waarbij hij was veroordeeld tot de straf van twee maanden gevangenisstraf, en verlaging tot infanterist 1ste klasse tegen hem was ten uitvoergelegd, d.i. op den 5den Juli 1935;

2°. dat het mankceren waarvoor klager is gestraft betrekking heeft op het wegblijven van het middag- en avondappèl op den 5den Juli, d.i. op tijdstippen, waarop hij van rechtswege in arrest had moeten zijn ingevolge de executie van het tegen hem gewezen vonnis;

3°. dat klager op dienzelfden dag te half twaalf v.m. uit het arrest — waarin hij van rechtswege verbleef ingevolge artikel 29(2) van het Wetboek van Militair Strafrecht — is ontslagen, waarbij hem door den strafoplegger voornoemd vrij is gegeven om zijn particuliere zaken af te handelen, daar hij den 6den Juli (dus den volgenden dag) moest afpresenteeren om dan naar Tjimahi te vertrekken, waar hij de gevangenisstraf voormeld moest ondergaan;

---

[1]) De samenstelling van den Krijgsraad was gelijk aan die vermeld bij de beschikking van 10 September 1935. Red. M.R.T.

4°. dat de strafoplegger hem toen persoonlijk heeft aangezegd, dat hij vrij kon uitgaan. behalve op dc uren, dat hij voorschriftmatig in het kampement moest zijn;

5°. dat klager erkent, dat hij op het middag- en avondappel van den 5 den Juli 1935 niet is verschenen:

O. dat klager als grond voor zijn beklag aanvoert:

1°. dat hij, daar hij stafschrijver was, nooit op het middagappèl is geweest, en hij zoowel als zijne voorgangers — stafschrijvers — daarvan steeds zijn vrijgesteld geweest;

2°. dat hij zich op den 5den Juli 1935 te 11.55 *v*.m. (ten rechte als blijkt uit de verklaring van den strafoplegger, *n*.m.) vrijwillig heeft gemeld;

O., dat de strafoplegger voornoemd in zijn verhoor heeft volhard bij punt a) zijner toelichtende verklaring, dat door hem was bepaald, dat het personeel van den kleinen staf slechts dàn vrijgesteld is van het 'bijwonen van het middagappèl, indien tot 2 uur n.m. is gewerkt geworden;

en voorts heeft verklaard:

dat klager van deze order, welke lang voordien was bekend gemaakt, op de hoogte moet zijn geweest;

dat klager zich op den 5den Juli 1935 te **11** uur 's avonds heeft gemeld, voorzoover hij zich herinnert;

dat hij de in punt e) zijner toelichting onderstreepte woorden woordelijk heeft gebezigd;

dat klager ook op 6 Juli geen dienst meer heeft gedaan;

dat het niet uitgesloten is, dat het mankeeren van klager op het middagappèl van 5 Juli onopzettelijk is geschied, doch een gevolg is geweest van zijn onverschillig karakter;

dat klager bekend stond als zeer onverschillig en onnauwkeurig in de uitvoering van zijne dienstverrichtingen;

dat hij niet zeker meer weet of klager buiten het kampement was gehuisvest:

dat klager normaal niet op het avondappel aanwezig behoefde te zijn en het absent-melden van klager op dit appèl een gevolg (ten rechte uitvloeisel) was van eene desbetreffende bepaling in den Inwendigen Dienst;

O., dat klager op de verklaring van den strafoplegger gehoord, heeft volgehouden dat hem van de door den strafoplegger bedoelde order (als betreffende de stafschrijvers) niets bekend was, en dat *hij* steeds van het middagappèl vrijgesteld is geweest, en daar ook nooit is verschenen; zoo ook de brigadier-stafschrijver P.;

dat hij wel zulk een order heeft hooren geven aan den Amboineeschen hulpschrijver P., die dan ook geregeld op het middagappèl verscheen op de dagen, dat het bureau voor 2 uur n.m. gesloten werd;

dat hij zelf een woning buiten het kampement bewoonde;

dat zijn mankeeren op het middagappèl absoluut op een misver-

stand berust, daar hij beslist in de meeiiing heeft verkeerd van dat appèl te zijn vrijgesteld;

O., dat de Krijgsraad uit het gehouden onderzoek, waarbij het weinig ter zake doende wordt geacht of de stafschrijvers inderdaad nimmer op het middagappèl plachten aanwezig te zijn, hetgeen niet is komen vast te staan (zijnde het den Krijgsraad bekend, dat stafschrijvers in het algemeen vrijgesteld zijn van liet middagappèl) de overtuiging heeft bekomen, dat het ontbreken van klager op het middagappèl van 5 Juli j.l. moet worden toegeschreven aan misverstand;

dat klager immers buiten liet kampement woonde, derhalve als zoodanig vrij was gesteld van het avondappel, en waarschijnlijk — gegeven de door den strafopleger medegedeelde regeling — vaak ook niet op het middagappèl heeft behoeven te komen, in verband waarmee de weinige uren te voren gegeven order — die kennelijk de strekking had eenige controle op klager te blijven houden met het oog op zijne opzending naar de Militaire strafgevangenis te Tjimahi — dat hij vrij uit kon gaan behalve op de „uren, dat hij voorschriftmatig in het kampement moest zijn", en de mededeeling, dat hij vrij af had, niet voldoende duidelijk en positief moet worden geacht voor de bijzondere omstandigheden, waarin klager toen verkeerde;

dat weliswaar klager had kunnen informeeren wat er precies van hem werd verwacht, hetgeen hij heeft nagelaten, doch daartegenover staat, dat hij zijn goeden wil heeft getoond door — toen hij blijkbaar bericht had gekregen absent te zijn gemeld — zich te 11.55 uur n.m. nog te melden;

O., dat de Krijgsraad op voorschreven gronden geen voldoende termen aanwezig acht voor eene disciplinaire correctie van klager, weshalve het beklag gegrond behoort te worden verklaard;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht:

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gegrond;

Verklaart de opgelegde straf en strafreden nietig;

Gelast, dat hiervan melding zal morden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van deze beschikking.[1])

Aldus gedaan op heden, den zes en twintigsten November 1900 en vijf en dertig.

---

[1]) Deze beschikking is goedgekeurd door het H.M.G. bij beschikking van 3 Januari 1936, echter met de overweging:

„dat evenwel, daar het beklag gegrond is verklaard, de Krijgsraad had behooren te gelasten, dat de straf en strafreden waarover beklag overeenkomstig het bepaalde bij art. 64, lid 1 van het Wetboek van Krijgstucht opleesbaar zullen worden gemaakt in klager's straflijst, weshalve het bevel daartoe alsnog moet worden gegeven."

Dientengevolge komt in het dictum voor:

„Gelast, dat de straf en strafreden waarover beklag in klager's straflijst onleesbaar zullen worden gemaakt." Red. M.R.T.

Krijgsraad te Tjimahi.

Vonnis van 10 December 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, kapiteins der infanterie G. J. Bekkers en W. A. M. Goedhart en eerste-luitenant der infanterie J. F. M. H. van Poeteren.

Auditeur-militair: Mr. H. W. Felderhof.

Desertie gepleegd in tijd van vrede, terwijl de schuldige is dienstdoende (beklaagde had, toen hij zich verwijderde, dienst en mcl binnendienst voor de compagnie).

Beklaagde is strafbaar; hieraan doet niet af, dat zijn verband op den dag, dat hij deserteerde verstreken was, immers hij toen nog was in werkelijken dienst, en niet aannemelijk is gemaakt, dat hij niet viel onder een der bepalingen van het eerste lid van art. 46 W.v.M.S. (60 Ned.).

Beklaagde is ter zake van het door hem gepleegde feit in verband met zijn ongunstig strafregister, niet geschikt om den door hem bekleeden rang te behouden. Verlaging van sergeant tot den sfand van soldaat, met bepaling dat hij xal behooren tot de klasse van fuselier.

Beklaagde heeft de toevoeging van een raadsman verzocht, doch er was voor hem geen raadsman beschikbaar.

DE KRIJGSRAAD TE TJIMAHI,

Zitting houdende in het Krijgsraadlokaal te Tjimahi in de zaak tegen B., algemeen stamboeknummer ...., oud 30 jaren, geboren tc M., laatstelijk dienende als Europeesch sergeant bij het lste Bataljon Infanterie te M., van 30 Augustus 1935 tot en met 11 September 1935, en van en met 10 October 1935 tot en met 16 October 1935 in voorloopig arrest; daarna op vrije voeten,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den fungeerend Plaatselijk Commandant te M., ddo. 2 November 1935 Nr. 14;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te L, ddo. 14 November 1935, en het aan den voet van dat bevel den beklaagde tenlastegelegde, luidende als volgt:

dat hij op of omstreeks 23 Juli 1935, in tijd van vrede, opzettelijk, zonder daartoe verlof te hebben bekomen en zonder andere geldige redenen het kwartier van zijn korps, zijnde het lste Bataljon Infanterie te M., terwijl hij dienstdoende was, heeft verlaten en zich heeft begeven naar P. en B., waarna hij op 30 Augustus 1935 te B.

door de politie is gearresteerd en aan de militaire autoriteiten aldaar overgegeven;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 18den November 1935, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Krijgsraad te Tjimahi op Vrijdag, den 29sten November des voormiddags te 8 ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde:

Gehoord de voorlezing der na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Auditeur-Militair overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van beklaagde aan het hem tenlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden en verlaging tot den stand van soldaat, met bepaling, dat hij zal behooren tot de klasse van fuselier;

O., dat beklaagde de toevoeging van een raadsman heeft verzocht, doch geen raadsman voor hem beschikbaar was; [1])

O., dat uit het in afschrift bij de stukken aanwezig extract uit beklaagde's stamboek blijkt, dat hij thans oud 30 jaren, geboren te M., zich op den 5den Juli 1922 verbonden heeft voor den dienst bij de Koloniale troepen, zoowel in als buiten Europa, zich sedert heeft herverbonden en thans nog als sergeant bij de Landmacht in Nederlandsch-Indië dient;

O., dat beklaagde ten processe heeft bekend schuldig te zijn aan liet hem tenlastegelcgdc, en heeft opgegeven:

dat hij op 23 Juli 1935 uit streng arrest werd ontslagen en toen naar het compagniesbureau van de 2dc compagnie van het lste Bataljon Infanterie te M. is gegaan, teneinde zich te melden bij den sergeant-majoor-administrateur, omstreeks kwart vóór 6 des voormiddag~;

dat hij, daar de sergeant-majoor er nog niet was, onverrichterzake naar de chambrée is teruggegaan, op de corridor in het dagverblijf van de 2de compagnie is gaan zitten en niet met den dienst is medegegaan;

dat toen de compagnie te half 7 was afgemarcheerd, hij wederom naar het compagniesbureau is gegaan en zich meldde, zeggende, dat hij op het rapport moest komen, daar er weer een rapport zou zijn binnengekomen omtrent door hem gemaakte venduschulden;

dat hij wist weer een zware straf te zullen krijgen, en toen besloot weg te gaan naar zijn kinderen te P. met het plan om die kinderen, welke hij reeds een dag of tien tevoren naar P. had gebracht, naar zijn moeder te B. te brengen;

dat hij gewacht heeft tot de compagnie van de exercitie terugkwam en zijn brigade heeft overgegeven aan den Javaanschen sergeant S., van oordeel zijnde, dat hij dit wel mocht doen, omdat

---

[1]) Vergelijk art. 113(2) Ind. R.L. gelijkluidend met art. 116, 2e lid, Ned. R.L. Red. M.R.T.

hij den 12den Juli 1935, toen hij moest bijteekenen, ontslag uit het Leger had gevraagd;

dat hij om ongeveer 8 uur klaar was rnet het overgeven van dc brigade, het kampement is uitgegaan en zich heeft begeven naar P.;

dat hij dien dag geen moeite meer gedaan heeft om met den dienst mee te gaan, denkende, dat zijn ontslagaanvrage reeds was afgekomen;

dat hij op **23** Juli 1935 het kampement van het lste Bataljon Infanterie verlatende, dienst had en wel binnendienst voor de compagnie;

dat hij in P. een dag is gebleven en den 24 sten Juli 1935 naar zijn moeder in B. is gegaan, waar hij haar vertelde, dat hij ontslag uit het Leger had gevraagd;

dat hij ongeveer een week na zijn aankomst te B. ook zijn kinderen bij zijn moeder aldaar heeft laten komen;

dat hij naar M. wilde teruggaan en zijn moeder hem daartoe ook dikwijls heeft aangespoord, doch hij ziek is geworden, het bed moest houden en tot 25 Augustus 1935 bij zijn moeder ziek heeft gelegen;

dat hij ook geen geld meer had en na zijn ziekte niet naar M. terug kon;

dat hij gedurende zijn ziekte zijn salaris over de maand Juli 1935 heeft gevraagd en daartoe zijn compagniescommandant een brief heeft geschreven;

dat hij op 30 Augustus 1935 door de politie is opgevat en te B. in voorloopig arrest werd gesteld;

dat hij op 4 September 1935 naar M. werd overgebracht en aldaar in voorloopig arrest gesteld werd;

dat hij op 27 Juli 1935 ziek is geworden aan een vrouwenziekte, die hij te M. had opgeloopen;

dat hij niet weggegaan is met de bedoeling om voorgoed uit den dienst weg te blijven. doch alleen de bedoeling had om zijn kinderen bij zijn moeder te brengen;

O., dat de getuige, Kapitein der Infanterie van B. heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat beklaagde op 23 Juli 1935 uit streng arrest werd ontslagen. en dien dag weder gestraft zou worden wegens een nieuwe schuldenzaak, doch niet verschenen is en sedert heeft gemankeerd, waarna hij op 23 Augustus 1935 werd afgevoerd;

dat op 30 Augustus 1935 werd bericht, dat beklaagde te B. van desertie terug was, waarop hij op 4 September 1935 te M. werd aangebracht:

dat beklaagde in dienst niet veel presteerde, en telkens voor tekortkomingen gestraft moest worden, terwijl hem zware staffen moesten worden opgelegd wegens het maken van ongeoorloofde verteringen en het niet nakomen van zijne verplichtingen;

dat een reëngagement in zijn rang hem geweigerd werd, *en hem slechts werd toegestaan om bij te teekenen als fuselier;*

O., dat ter terechtzitting is voorgelezen en aan beklaagde voorgehouden een ambtseedig proces-verbaal van 31 Augustus 1935, opgemaakt en geteekend door den Inspecteur van Politie te B., O.G., houdende dat hij op Vrijdag 30 Augustus 1935 te B. in de woning van de weduwe B. heeft aangehouden en gearresteerd den Europeeschen sergeant B.;

O., dat door beklaagde's bekentenis en opgaven bovenomschreven, bevestigd door de verklaring van den getuige van B. en den inhoud van het ambtseedig proces-verbaal bovenvermeld, het tenlastegelegde met beklaagde's schuld daaraan wettig en overtuigend is bewezen, met dien verstande, dat hij zich op den 23sten Juli 1935 heeft verwijderd;

O., dat dit bewezene is omschreven en strafbaar gesteld bij artikel 87 lid 1 ten 2de jo. lid 2 jo. artikel 88 lid 1 ten 4e van het Wetboek van Militair Strafrecht; (artt. 98 en 99 Ned. Red.)

O., dat beklaagde ter zake tot straf moet worden veroordeeld;

dat hieraan niet afdoet dat zijn verband op den dag, dat hij deserteerde verstreken was. immers hij toen nog was in werkelijken dienst, en niet aannemelijk is gemaakt, dat hij niet viel onder een der bepalingen van het eerste lid van artikel 46 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

O., dat beklaagde ter zake van het door hem gepleegde feit, in verband met zijn ongunstig strafregister, niet geschikt meer is om den door hem bekleeden rang te behouden [1]), zoodat de bijkomende straf van verlaging tot den stand van soldaat toepassing behoort te vinden, met bepaling. dat hij zal behoorcn tot de klasse van fuselier;

O., dat er termen zijn om den tijd door beklaagde in voorloopige bewaring doorgebracht bij de uitvoering der straf geheel in mindering te brengen;

Gelet op bovenaangehaalde wetsbepalingen, zoomede op dc artikelen 33(1) van het Wetboek van Strafrecht, 1, 6, 10 en 28 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 1 der Bepalingen Rechtsmacht Militairen Rechter, 194a, 195 en 199 van de Rechtspleging bij de Landmacht en 370 e.v. van het Reglement op de Strafvordering-;

Rechtdoende: In naam der Koningin!

Verklaart het tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen en beklaagde daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezenverklaarde als het misdrijf: ,,desertie gepleegd in tijd van vrede. terwijl dc schuldige is dienstdoende"; [2])

Veroordeelt beklaagde deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

---

[1]) Zie art. 28 Ind. W.v.M.S. (art. 25 Ned.) Red. M.R.T.

[2]) Naar onze meening heeft de Krijgsraad i.c. aan het begrip ,,dienstdoende" een veel te ruime beteekenis toegekend. Zie Van der Hoeven, I, 604-605. Het gaat niet alleen om een theoretische vraag van qualificatie, maar vooral om de practische gevolgen van zoodanige ruime uitlegging, immers zou daardoor in vele gevallen disciplinaire afdoening. ongeoorloofd worden. Red. M.R.T.

Bepaalt, dat de tijd door hem van en met 30 Augustus 1935 tot en met 11 September 1935, en van en met 10 tot en met 16 October 1935 in voorloopige bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf geheel in mindering zal worden gebracht;

Verlaagt beklaagde tot den stand van soldaat, met bepaling, dat hij zal behooren tot, de klasse van fuselier.

Krijgsraad te Tjimahi.

Vonnis van 4 Januari 1935.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, eerste-luitenant der genie J. P. L. Tulfer, ccrstc-luitenants der infanterie L. N. F. van den Kolk en H. W. Hartwig.

Auditeur-militair: Mr. H. W. Felderhof.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid welke ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen duurt, gepleegd in tijd van vrede, terwijl de schuldige is dienstdoende (beklaagde behoorde, toen hij zich verwijderde, tot de wacht in de blokzaal van het militair hospitaal).

Straf: **3** *weken gevangenisstraf, in verband met beklaagdes zeer goed gedrag te ondergaan als hechtenis.*

DE KRIJGSRAAD TE TJIMAHI,

Zitting houdende in het Krijgsraadlokaal te Tjimahi, in de zaak tegen: D., algemeen stamboeknummer ...., oud ± .. jaren, geboren te K., laatstelijk dienende als Javaansch hospitaalsoldaat lste klasse bij het Militair Hospitaal te T., op vrije voeten,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te T. ddo. 28 November 1394 No. 59;

Gezien het bevelschrift tot het Bijeenkomen van den Krijgsraad van den Plaatselijke Commandant te T. ddo. 13 December 1934, en het aan den voet van dat bevel den beklaagde tenlastegelegde, luidende als volgt:

dat hij op 6 November 1934 terwijl hij dienst deed als hospitaalsoldaat in het Militair Hospitaal te T.. hebbende hij immers wachtdienst, opzettelijk zonder daartoe verlof te hebben bekomen zich heimelijk heeft verwijderd en zich naar G. heeft begeven, in de nabijheid van welke plaats hij eenige dagen is gebleven, waarna. hij zich op 9 November 1934 te T. wederom vrijwillig heeft gemeld;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 17en December 1934, waarbij bovenvermeld hevel en de daarop gestelde

tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Krijgsraad te Tjimahi op Vrijdag, den 4den Januari 1935 des voormiddags te 8 ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing der na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Auditeur-Militair overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem tcnlastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van een maand te ondergaan als hechtenis;

O., dat uit het in afschrift bij de stukken aanwezig extract-stamboek van beklaagde blijkt, dat hij thans oud ± .. jaren, geboren te K., zich op den 4den October 1923 verbonden heeft voor den dienst bij de Koloniale troepen, zich sedert heeft herverbonden en thans nog als hospitaalsolclaat lste klasse bij de Landmacht in Nederlandsch-Indië dient;

O., dat beklaagde ter terechtzitting heeft bekend schuldig te zijn aan het hem tenlastegelegde en heeft volhard bij zijne opgaven voor den Commissaris, luidende deze als ter terechtzitting aangevuld in hoofdzaak als volgt:

dat hij op den 6den November 1934, voor 24 uur op wacht is getrokken in de blokzaal van het Militair Hospitaal te T., voor welke wacht hij daags te voren was gecommandeerd;

dat hij dadelijk, nadat hij daarvoor was gecommandeerd, is gaan piekeren over zijne in kampong IK. nabij G. wonende zeventigjarige moeder, die hij sedert Mei 1932 — toen hij met 2 maanden verlof was geweest — niet meer had gezien;

dat hij bij het aanvragen van dat verlof had verzocht na ommekomst in G. te mogen worden ingedeeld, hetgeen niet is toegestaan geworden, en dat verzoek heeft herhaald toen hij in October 1934 bijteekende;

dat de majoor vreesde, dat dit verzoek niet zou worden toegestaan, omdat hij nog geen vier jaren op T. was en hem 8 dagen verlof naar G. heeft aangeboden, doch hij, beklaagde, eerst antwoord op den verzoekstaat wilde afwachten;

dat hij echter, toen het werk op de blokzaal was afgeloopen, weer is gaan piekeren over zijne moeder en plotseling de ingeving heeft gekregen, dat er met haar iets niet in orde was, en het toen niet meer kon uithouden, waarop hij, bedenkende, dat er omstreeks 10 uur een trein naar Midden-Java ging, daarmee naar G. is gegaan zonder dat de wachtcommandant hem heeft opgemerkt;

dat hij zijne moeder in welstand heeft aangetroffen en drie dagen later, ongerust, omdat hij gedurende den dienst was weggeloopen, is teruggekeerd naar T., waar hij zich bij den sergeant-majoor van politie H. heeft gemeld; dat hij veel spijt heeft van het gebeurde;

dat hij zijn dienst altijd goed heeft gedaan;

O., dat deze bekentenis en opgaven zijn bevestigd door de beeedigde verklaringen der getuigen:

1°. X., Javaansch korporaal-ziekenverpleger:

dat hij op 6 November 1934 tezamen met D. wacht had in de blokzaal van het Militair Hospitaal te T. en D. hem omstreeks 10 uur permissie heeft gevraagd om even naar de verbandkamer te gaan, hetgeen hij toestond, doch D. niet is teruggekomen;

2°. J. H., sergeant-majoor-ziekenverpleger, houdende:

dat op 9 November 1934 omstreeks 9 uur v.m. de Javaansche soldaat 1ste klasse D. zich bij hem heeft gemeld en hij hem, wetende dat D. eenige dagen te voren gedrost was, in de politiekamer heeft gezet;

dat D. zijn dienst steeds zeer goed verricht en het hem zeer verwonderde, dat hij gedrost was;

O., dat het tenlastegelegde met beklaagde's schuld daaraan door de bekentenis en opgaven van beklaagde bevestigd als voormeld, wettig en overtuigend is bewezen;

O., dat dit bewezene is vnorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 86 ten 1ste jo. 88 ten 4e van het Wetboek van Militair Strafrecht en beklaagde te dier zake tot straf moet worden veroordeeld;

O., dat bij de straftoemeting rekening behoort te worden gehouden met beklaagde's overigens zeer goed gedrag in dienst, blijkende dit ook uit zijn strafregister, waarin over de laatste 9 jaren slechts één straf van twee dagen kwartierarrest voorkomt — in verband waarmee ook termen bestaan voor toepassing van artikel 14 van voormeld Wetboek;

Gelet op de bovenaangehaalde wetsbepalingen. zoomede op de artikelen 194a, 195 en 199 van de Rechtspleging bij de Landmacht, 1, 6 en 10 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 1 van de „Bepalingen rechtsmacht militairen rechter" en 292 e.v. van het Inlandsch Reglement.

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart heb tenlastegelegdr wettig en overtuigend bewezen en beklaagde daaraan schuldig;

Qualificeert het bewezene als het misdrijf: „Opzettelijk ongeoorloofde afwezigheid, die ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen duurt, gepleegd in tijd van vrede, terwijl de schuldige is dienstdoende"; [1])

Veroordeelt beklaagde deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Bepaalt, dat deze gevangenisstraf zal worden ondergaan als hechtenis.

---

[1]) Men vergelijke ook het vonnis van denzelfden Krijgsraad van 10 December 1935, hiervóór blz. 394 en onze daaronder gestelde opmerking.
Red. M.R.T.

Krijgsraad te Tjimahi.

Beschikking van 7 Januari 1936.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, kapiteins der infanterie G. J. Bekkers en W. A. M. Goedhart en eerste-luitenant der infanterie J. F. M. H. van Poeteren.

Bij bevordering van een opperzoachtmeester-instructeur tot den naast-hoogeren rang verkeerdelijk het aan betrokkene volgens de M.B.R. 1925 aankomende bedrag te Oerekenen, waardoor de op te leggen overgangskorting, vallende op *het traktement berekend volgens de M.R.B. 1934 in stede van terecht op f 38,55, op f 13,65 kwam vast te staan, door welke onnauwkeurigheid voor den betrokken onderofficier onaangename gevolgen zijn ontstaan.*

Naar het oordeel van den Krijgsraad is de door klager gemaakte misrekening er eene xooals op elk druk bureau of kantoor onvermijdelijk van tijd tot tijd zullen voorkomen, en nu klagers administratie xoowel door zijn korpscommandant als door den kwartiermeester als „goed" wordt beoordeeld, acht het college de thans begane fout niet van xoodanigen aard, dat klager daarvoor disciplinair behoorde te worden gestraft.

Beklag gegrond. Straf en strafreden vernietigd, met last dat deze in klagers strafboek onleesbaar zullen worden gemaakt onder vermelding van deze beschikking.

BESCHIKKING, genomen door den Krijgsraad te Sjimahi, inzakr E., algemeen stamboeknummer ...., oud 35 jaren,. geboren te N., laatstelijk dienende als opperwachtmeester-administrateur bij de Iste Afdeeling Veldartillerie te M.,

Klager over de straf van „twee dagen licht arrest" met de omschrijvende reden: „Bij bevordering van een Opperwachtmeester-Instructeur tot Adjudant-onderofficier op 1 Mei 1935 het tractement van bedoelden onderofficier door onnauwkeurigheid te hoog berekend, tengevolge waarvan thans f f 150.— op het tractement van dien onderofficier moet worden ingehouden, zijnde ten onrechte genoten", hem opgelegd op den 19den November 1935 door zijn batterijcommandant, den Kapitein der Artillerie L.E.L.,welke straf door den Chef van den strafoplegger, den Majoor der Artillerie L., Commandant van de Iste Afdeeling Veldartillerie te M., is gehandhaafd, terwijl de strafreden is gewijzigd in: „Bij bevordering van een Opperwachtmeester-Instructeur tot den naast-hoogeren rang verkeerdelijk het aan betrokkene volgens de M.B.R. 1925 aankomende bedrag te berekenen, waardoor de op te leggen overgangskorting, vallende op het tractement berekend volgens de M.B.R. 1934 in stede van terecht op f 38,55, op f 13,65 kwam

vast te staan, door welke onnauwkeurigheid voor den betrokken onderofficier onaangename gevolgen zijn ontstaan."

DE KRIJGSRAAD,

Gezien de verklaring gedagteekend M., den 2den December 1935, van den Commandant van de Iste Afdeeling Veldartillerie aldaar, waaruit blijkt, dat klager op den 2den December 1935 de beslissing van den Krijgsraad heeft ingeroepen over de straf van ,,twee dagen licht arrest" met omschrijvenrle reden als in hoofde dezer vermeld, nadat hem op den 25sten November 1935 de beslissing van den Chef van den strafoplegger ter kennis was gebracht;

Gezien de overige op deze zaak betrekking hebbende bescheiden, waaronder een bezwaarschrift ddo. 22 November 1935 en een aanvullend verweer ddo. 25 November 1935 van den klager, en eene schriftelijke toelichting van den strafoplegger, die heeft verklaard, dat hij niet uitdrukkelijk wenscht als getuige ter terechtzitting van den Krijgsraad te worden gehoord;

Gelezen de processen-verbaal van de met toepassing van de artikelen 67 jo. 62 van het Wetboek van Krijgstucht te M. gehouden verhooren van den klager, den strafoplegger en van den getnige **J. J.** M.;

O., dat uit boveneerstgenoemde verklaring, den inhoud van klagers strafboek en de bij de stukken aanwezige iiota van den Commandant der Iste Afdeeling Veldartillerie voornoemd ddo. 25 November 1935 blijkt, dat de bij de regeling van het recht van beklag voorgeschreven termijnen in acht zijn genomen en klager den hiërarchieken weg heeft gevolgd, weshalve hij ontvankelijk is in zijn beklag;

O., dat klager heeft te kennen gegeven, dat hij bezwaar heeft zoowel tegen de straf als tegen de strafreden, op grond dat hij meent geen krijgstuchtelijk vergrijp te hebben gepleegd, zijnde de door hem begane fout z.i. een vergissing of misrekening, en van administratieve onnauwkeurigheid geen sprake;

O., dat door het gehouden onderzoek is komen vast te staan en ook door klager wordt erkend:

dat klager in April 1935 naar aanleiding van de bevordering op **1** Mei 1935 van den opperwachtmeester M. tot adjudant-onderofficier-instructeur, en de deswege aan dezen onderofficier toe te kennen bezoldigingsverhooging ambtshalve een z.g. model Nr. 22 heeft moeten opmaken en bij de berekening van de bezoldiging, waarbij hij behalve met de nieuwe Militaire Bezoldigingsregeling (voortaan M.B.R. te noemen) van 1934, ook met de oude M.B.R. van 1935 (1925? Red.) rekening moest houden, de laatste regeling verkeerd heeft toegepast, hebbende klager ten onrechte in stede van het bepaalde in M.B.R. 1925, Hoofdstuk IX B **I,** artikel 5 lid (2) 1e h, nl. dat als diensttijd ten volle wordt meegerekend de volbrachte werkelijke diensttijd langer dan **3** jaren als militair beneden den rang van wachtmeester (wachlmeester-titulair), toegepast het bepaalde in de M.B.R. 1934, blz. 33 onder *h*. hetgeen tengevolge

heeft gehad dat bij de berekening van de voorpractijk een diensttijd van één jaar te veel in rekening is gebracht, zoodat een te kleine overgangskorting werd opgelegd, nl. een van f 13,65 in stede van f 38,55;

dat deze fout is ontsnapt aan den luitenant-adjudant van het korps en aan den Korpscommandant zelven, en dientengevolge genoemden onderofficier gedurende een half jaar f 24,90 per maand te veel is uitbetaald;

O., dat klager in zijn bezwaarschrift aanvoert, dat de misrekening het gevolg is geweest niet van onnauwkeurigheid, doch van verwarring der bepalingen, wordende in de M.B.R. van 1925 gesproken van 2 jaren voorpractijk na 3 jaren dienst, en in de M.B.R. 1934 van 5 jaren voorpractijk na 2 jaren dienst;

en voorbs dat het oploopen van het ie veel genotene buiten zijn schuld ligt, daar in geval van controle, hetzij bij de batterij, hetzij bij den kwartiermeester, de misrekening zeker zou zijn achterhaald, en de eindcontrôle bij het bureau-stamboek (dat de fout ontdekte) eerst volgt ± 6 maanden na de teekcning van het betrekkelijke model Nr. 22;

dat zijn batterij-commandant het te allen tijde ovcrbodig heeft geacht zijne berekeningen inzake bezoldigingsvermeerdering nader te controleeren;

dat verwarring der huidige bepalingen te allen tijde mogelijk is bij drukke werkzaamheden of wanneer men b.v. midden in de werkzaamheden even wordt weggeroepen;

O., dat de op verzoek van den Krijgsraad gehoorde getuige **J. J.** M., onderluitenant der militaire administratie. heeft meegedeeld, dat in de door klager bij hem ingediende administratieve bescheiden nimmer meer dan de normaal voorkomende onjuistheden zijn geconstateerd;

O., dat de strafoplegger heeft meegedeeld, dat de modellen Nr. 22 in het algemeen niet door hem worden gecontroleerd, en ook de luitenant-adjudant van zijn korps niet nauwkeurig pleegt te controleeren of de betrekkelijke bepalingen in acht zijn genomen;

dat klager in het algemeen ***goed*** is in de uitvoering van zijn administratieve werkzaamheden, doch hij wel eens vergissingen maakt;

O., dat de Chef van den strafoplegger blijkens zijn nota bij dc bepaling van de zwaarte van de straf rekening heeft gehouden met het feit, dat klager reeds eenmaal gestraft is met een berisping met de strafreden: „Op een drukken bureaudag de vergissing begaan een straf foutief in te schrijven, tengevolge waarvan een kanonnier ten onrechte 1 nacht in de politiekamer heeft doorgebracht";

O. dat de Krijgsraad van oordeel is, dat de door klager gemaakte misrekening er eene is zooals op elk druk bureau of kantoor onvermijdelijk van tijd tot tijd zullen voorkomen, en nu klage s administratie zoowel door zijn Korpscommandant als door den kwartier-

meester „goed" wordt beoordeeld, het College de thans begane fout niet van zoodanigen aard acht, dat klager daarvoor disciplinair behoorde te worden gestraft;

O., dat het beklag mitsdien gegrond behoort te worden verklaard en straf en strafreden, zooals zij respectievelijk door den Chef van den strafoplegger zijn gehandhaafd en gewijzigd, moeten worden vernietigd;

Gelet op § VI van het Wetboek van Krijgstucht;

Beschikkende op de ingediende klacht:

Verklaart het beklag gegrond;

Vernietigt de straf en strafreden, zooals zij respectievelijk door den Chef van den strafoplegger zijn gehandhaafd en gewijzigd;

Gelast, dat deze in klagers strafboelr onleesbaar zullen worden gemaakt, onder vermelding van deze beschikking. [1])

BESCHIKKING VAN DEN KAPITEIN, WAARNEMEND-COMMANDANT VAN HET KORPS POLITIETROEPEN VAN .... 1936.

Zonder hiertoe toestemming te hebben bekomen, zich per motorrijwiel buiten zijn standplaats begeven, waardoor een bewakingsdienst ongeveer een half uur vertraging heeft ondervonden. Beklag ongegrond.

DE KAPITEIN, WAARNEMEND-COMMANDANT VAN HET KORPS POLITIETROEPEN,

Gezien het beklag van X., korporaal bij de .. Afdeeling politietroepen, houdende den op den 13den Augustus 1936 kenbaar gemaakten wensch om zich te beklagen, zoowel over de zwaarte, als over de strafreden van de hem door zijn onderafdeelings-commandant — tevens waarnemend-afdeelingscommandant op het tijdstip van indiening van het beklag — op 8 Augustus 1936 opgelegde straf van acht dagen licht arrest met de strafreden:

„Zonder hiertoe toestemming te hebben bekomen, zich per motor-
„rijwiel buiten zijn standplaats begeven, waardoor een bewakings-
„dienst ongeveer een half uur vertraging heeft ondervonden.";

Gehoord den gestrafte, die verklaarde:

1°. dat hij zich inderdaad in strijd met de bestaande bepalingen zonder toestemming van zijn commandant buiten zijn standplaats heeft begeven;

2°. dat de toevoeging aan de strafreden van de woorden: „waardoor een bewakingsdienst ongeveer een half uur vertraging

---

[1]) Deze beschikking is goedgekeurd door het H.M.G. bij beschikking van **14** Februari **1936.** Red. M.R.T.

[2]) De onderwe pelijke klachtbeschikking geeft een voorbeeld van toepassing van het gestelde onder b van aant. **3** ad art. **61** W.K. van „De *practijk* van *het militaire tuchtrecht".* Red. M.R.T.

heeft ondervonden" het feit onnoodig ernstiger qualificeert dan het inderdaad is geweest, aangezien ook bij een geoorloofde afwezigheid van klager buiten zijn woning, doch in zijn standplaats, vertraging zou zijn ontstaan in den te verrichten bewakingsdienst;

3°. dat hij vermeent dat hij, nu in aanmerking is genomen dat door zijn ongeoorloofde afwezigheicl de uitvoering van een bewakingsdienst is vertraagd, te zwaar is gestralt;

Gehoord den strafoplegger, eerste-luitenant Y., die verklaarde:

1°. dat klager de feiten, zooals die in het rapport van diens groepscommandant zijn vermeld, volmondig heeft erkend;

2°. dat door de ongeoorloofde afwezigheid van klager een bewakingspatrouille ten behoeve van een bij ..... geland militair vliegtuig ruim een half uur te laat kon worden uitgezonden;

3°. dat de door klager gewraakte woorden uit de strafreden daarin door den strafoplegger zijn opgenomen, om het aan het gepleegde feit verbonden gevolg juist te omschrijven;

4°. dat de vertraging in den bewakingsdienst den ernst van het gepleegde feit heeft vergroot;

5°. dat volgens de bestaande bepalingen ieder militair van de groep heeft zorg te dragen, dat te allen tijde zijn adres bekend is aan den groepscommandant;

Gezien de verhooren en verdere informatiën te dezen genomen;

O., dat bij het onderzoek is komen vast te staan en door klager is toegegeven, dat hij zich zonder toestemming buiten zijn standplaats heeft begeven;

O., dat door de ongeoorloofde afwezigheid van klager buiten zijn standplaats de uitzending van een bewakingspatrouille ongeveer een half uur vertraging heeft ondervonden;

O., dat in de strafreden het gepleegde feit en het daaruit voor den dienst voortgevloeide nadeelige gevolg juist zijn weergegeven;

O., dat de zwaarte van de straf evenredig is aan den ernst der overtreding;

Gezien de artikelen 61, 62, 65 en 66 der Wet op de krijgstucht;

Beschikkende op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf en de omschrijving van de strafreden;

Bepaalt, dat een afschrift van deze beschikking zal worden aangeboden aan den Minister van Staat, Minister van Defensie a.i. en zal worden uitgereikt aan den strafoplegger en aan den klager.

's Gravenhage, ... 1936.

De Kapitein,
Waarnemend-Commandant van het
Korps politietroepen,
Z.

MILITAIR-RECHTELIJKE VEREENICING.

Eerste jaarlijksche Algemeene Ledenvergadering

op 21 November 1936

in Huize Anjema, Langs Vijverberg 12, 's-Gravenhage.

Volgens de presentielijst waren aanwezig: het Bestuur en 44 leden. De Eerevoorzitter, zoomede het lid *Mr. E. Jellinghaus*, hadden bericht van verhindering gezonden.

Te 10.30 opent de Voorzitter *Prof. Mr.* **J.** *M. van Bemmelen,* de huishoudelijke vergadering met een korte rede, waarin hij zijn vreugde uitspreekt over de talrijke opkomst der leden, welke blijk geeft van groote belangstelling voor het streven der vereeniging.

Vervolgens doet de Secretaris-Penningmeester voorlezing van de notulen der oprichtersvergadering, welke ongewijzigd worden goedgekeurd.

De Voorzitter stelt vervolgens het bcstuursvoorstel aan de orde om het bestuur met één lid uit te breiden en als bestuurslid te kiezen *Prof.* Mr. R. *Kranenburg,* Hoogleeraar in het Staatsrecht aan de Universiteit te Leiden. De bedoeling van het voorstel is, ook door de samenstelling van het bestuur tot uiting te doen komen, dat het Staatsrecht en het Volkenrecht, voor zoover deze betrekking hebben op weermachtsaangelegenheden, naast Straf- en Tuchtrecht de belangstelling der vereeniging hebben. Het Bestuur heeft *Prof. Kranenburg* aangezocht zich in beginsel beschikbaar te willen stellen, omdat uit de vele moeite, welke Zijn Hooggeleerde zich indertijd als hoogleeraar aan de Gemeente-Universiteit te Amsterdam heeft gegeven voor de rechtsgeleerde opleiding van de aldaar gedetacheerde officieren, wel zeer duidelijk de meening van *Prof. Kranenburg* is gebleken, dat kennis van publiek recht voor officieren van groot belang moet worden geacht. Het voorstel wordt met algemeene stemmen aangenomen.

De contributie voor 1937 wordt gehandhaafd op f 2.50.

De Voorzitter doet het voorstel de jaarlijksche algemeene ledenvergadering in 1937 eveneens te 's-Gravenhage te houden. Aldus wordt besloten.

Tot leden van de commissie van kasopneming worden benoemd de Heeren *van Erp, Viseur* en *van Waning.*

Bij de rondvraag oppert de Heer *Holtrust* de mogelijkheid om vanwege de vereeniging alle leden te abonneeren op het Militair-Rechtelijk Tijdschrift. De contributie zou dan iets moeten worden verhoogd. De Firma Mouton & Co. is bereid bij afname van tenminste 90 abonnementen den prijs per abonnement te brengen op f 2. De Heer *Holtrust* meent, dat toezending van het tijdschrift aan alle leden het onderlinge contact zal kunnen bevorderen.

De Kapitein *Spruijt* merkt op dat hij tegen dezen vorm van con-

tributieverlaging is. De contributie is, met het oog op de representaticve verplichtingen der jonge vereeniging reeds minimaal.

Luitenant-Generaal van *Munnekrede* betoogt, dat toezending van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift hem geen doeltreffend middel schijnt als stimulans voor het onderling contact der leden. S e onderzoeken ware echter, of er geen anclerr redenen zijn, welke vóór het plan spreken.

De Voorzitter zegt toe, de zaak in de eerstvolgende bestuursvergadering ter sprake te zullen brengen. Hij vraagt machtiging voos het Bestuur om — mochten de wenschelijkheid en de mogelijkheid van het voorstel *Holtrust* komen vast te staan — de contributie te verhoogen tot het vereischtc bedrag. De machtiging wordt verleend.

De Voorzitter sluit daarop, niets meer aan de orde zijnde, onder dankzegging te 10.55 de vergadering.

Te 11.15 opende de Voorzitter de Algemeene Vergadering en heette de volgende autoriteiten welkom: Jhr. W. Röell, Luitenant-Generaal, Commandant van het T'eldleger. T. L. Kruijs, Vice-Admiraal, Commandant der Marine te Willemsoord, J. T. Fürstner, Schout-bij-Nacht. Chef van den Marinestaf, A. R. van den Bent, Kolonel, Garnizoens-Commandant te 's-Gravenhage, Mr. H. van Haeringen, Voorzitter van het Militair Ambtenarengerecht te 's-Gravenhage, Dr. Mr. J. S. Barbas, Luitenant-Kolonel, vertegenwoordiger van de Nationale Christen Officieren Vereeniging en P. W. Pieters, Ritmeester der Huzaren. vertegenwoordigende de Vereeniging van Officieren van de Koninklijke Landmacht.

Vervolgens hield de T'oorzitter ondervolgende inleiding over:

De ontwikkeling van ons materieel militair strafrecht.

Ons allen ligt natuurlijk de overval op Curaçao in Juni 1929 nog in het geheugen. Een aantal T'enezolancn wist zich meester te maken van het Waterfort in Willemstad en daarna den gouverneur van Curaqao en den militairen commandant te dwingen het in de St. Anna-haai liggende schip „Maracaibo" te hunner beschikking te doen stellen. Ja, zij wisten hun zin zelfs zoover door te drijven, dat de gouverneur en de militaire commandant hen moesten vergezellen naar Venezuela, totdat het schip hen daar aan land had gezet. De militaire commandant van Curaçao heeft naar aanleiding van dit voorval te recht moeten staan en is tenslotte veroordeeld tot één dag gevangenisstraf ter zake van het misdrijf van art. 74 van het Curaçaosch Wetboek van Militair Strafrecht, dat ongeveer gelijkluidend is aan het artikel 95 van het gelijknamige Nederlandsche Wetboek [1]).

---

[1]) De sententie van het H.M.G. is te vinden in M.R.T. XXVI, blz. 329.

Deze zaak zij hier om twee redenen nog eens vooropgesteld: ten eerste omdat zij, evenals zoo menig andere militaire strafzaak, duidelijk laat zien, dat het militaire strafrecht vol zit met juridische moeilijkheden; ten tweede omdat misschien geen zaak zoo goed als deze het stadium teekent, waarin zich de ontwikkeling van ons materieel militair strafrecht bevindt.

Verschillende der juridische moeilijkheden in deze zaak zijn destijds reeds uitvoerig belicht [1]). Zoo deed zich de vraag voor, of deze Venezolanen wel als vijanden beschouwd konden worden. Om dit te betoogen moest een beroep gedaan morden op art. 87 van het Wetboek van Strafrecht (art. 90 van het Curaçaosche): ,,Onder vijand worden begrepen opstandelingen." Dan was het weer de vraag, of de term ,,opstandelingen' wel op deze Venezolanen van toepassing kon worden geacht. Om deze vraag te beantwoorden, moeten wij de geschiedenis van ons Wetboek van Strafrecht raadplegen. In de Eerste Kamer is destijds de quaestie: ,,Wie zijn opstandelingen", gesteld, en de Regeering heeft geantwoord: ,,Opstandeling is hij die zich door geweld onttrekt aan 't gezag der Regeering, welks onderdaan hij is." [2])

De vraag verschuift dus weder. Zij luidt nu: Waren deze Venezolanen onderdaan van de Nederlandsche Regeering in Curaçao? Het H.M.G. heeft ook dit als bewezen aangenomen, omdat het hier betrof een groep van personen, die vanuit Rio Canario onverhoeds het door de militaire troepen bezette Waterfort hebben overvallen, welke personen waren ,,voor het meerendeel in Curaçao gevestigd". Daarmede was de vraag niet definitief beantwoord, immers liet te Curaçao gevestigd zijn maakt iemand nog niet per se tot Nederlandsch onderdaan. Eigenlijk had ook nog moeten worden bewezen, dat zich onder deze Venezolanen personen bevonden, die voldeden aan de vereischten van art. 1, 1^0—5^0 van de wet van 1910, betreffende het Nederlandsch onderdaanschap van niet-Nederlanders. Gaarne wil ik aannemen, dat zulks het geval was, maar het was eigenlijk niet geheel juist om dit stilzwijgend aan te nemen. Zoo zien wij dus quaesties van staats- en strafrecht in een dergelijke procedure oprijzen. Ik mag misschien nog een juridische moeilijkheid, waarop ook reeds eerder in dit verband is gewezen, in herinnering brengen. Het is deze:

Gesteld de militaire commandant had dit misdrijf niet culpoozelijk, maar opzettelijk gepleegd, zou hij dan ook strafbaar zijn geweest? Welk misdrijf zou hij dan hebben begaan? Wij denken natuurlijk aan art. 84 W.v.M.S. Moeilijkheid geeft hier de term ,,in tijd van oorlog". ,,Strijd met opstandelingen" is nog geen oorlog, ook geen dreigende oorlog [3]). Deze strijd wordt pas gelijkgesteld

---

[1]) Zie Mr. J. Tuinstra, Het strafproces tegen den kapitein Borren, in M.R.T. XXVII, blz. 103.

[2]) Smidt. I. tweede uitg. blz. **539.**

[3]) Zie het artikel van d(e) W(ijs): Tijd van oorlog en militair strafrecht, in M.R.T. X, blz. 23.

met oorlog zoodra ingevolge art. 71 W.v.M.S. aan een gedeelte der Krijgsmacht op de door den Koning tc bepalen wijze is bekend gemaakt, dat het door het militair gezag is aangewezen, hetzij ter deelneming aan een militaire expeditie, hetzij ter bestrijding eener vijandelijke macht, hetzij ter handhaving der onzijdigheid van den staat, hetzij ter voldoening aan eene vordering van het bevoegd gezag in geval van oproerige beweging. Van dit alles was bij de inneming van het Waterfort geen sprake. Indien derhalve de militaire commandant het opzettelijk had overgegeven aan de opstandelingen, zou hij waarschijnlijk niet strafbaar zijn geweest ingevolge art. 84 W.v.M.S. Zou zijn handeling dan gevallen zijn onder art. *85* van dat Wetboek? Ook dit artikel zou niet van toepassing zijn — al wordt hier niet van tijd van oorlog gesproken — indien het juist dc militaire commandant zelf was, die een met aanval bedreigden post overgaf. Wij zien dus, dat de Staat beter beschermd is in vredestijd tegen de culpooze vergrijpen van zijn militaire commandanten, dan tegen hun opzettelijke, tenzij — en daarvoor zou ik zelf veel voelen — gezegd zou kunnen worden, dat ook degene, die iets opzettelijk doet, het tevens aan zijn schuld te wijten heeft [1]).

Dat ik deze juridische moeilijkheden en quaesties hier vooropstel, diene om U te betoogen, dat ook bij de berechting van militaire delicten de algemeene juridische vragen te voorschijn komen en dat het noodig is, dat militair geschoolde juristen zich met deze vragen bezig houden. U zult zeggen, dat wisten wij wel en onze aanwezigheid op deze vergadering geeft er blijk van, dat wij het beseften. Het is dan ook niet zoozeer tot TJ, dat ik dit zeg, als wel tot het groote publiek, vooral het groote publiek van militairen en juristen, die hier thans niet aanwezig zijn en die over het algemeen te weinig belangstelling voor het militair recht bezitten, totdat zij plotseling uit hun rust dienaangaande worden opgeschrikt, door schokkende gebeurtenissen. zooals de overval op Curaçao en op ,,De Zeven Provinciën". Dan bemerken de meeste menschen pas, dat het niilitair recht moet worden toegepast, dan moet dit deel van heb recht plotseling zijn deugdelijkheid en bruikbaarheid bewijzen. Het spreekt echter wel van zelf. dat een gedeelte van het recht, dat periodiek onder gebrek aan belangstelling lijdt, in zijn deugdelijkheid geschaad wordt. Reeds *Mr.* H. *van der Hoeven* klaagde in *1864* hierover. Hij schreef het hieraan toe, dat ,,dat recht maar voor soldaten geschreven was" [2]). Sedert de dagen van *Mr. van der Hoeven,* is, niet in de laatste plaats dank zij diens eigen levenswerk, verbetering in den toestand gekomen. Het bestaan van het Militair Rechtelijk Tijdschrift, dat nu reeds zijn 32-sten jaargang beleeft, een voortreffelijke commentaar op het Wetboek van Militair

---

[1]) Zie over deze quaestie mijn artikel: Nemo debet bis vexaïi, blz. 22 en W. **12736,** v.

[2]) Opmerkingen over de Nederlandsche Strafwetgeving voor het Krijgsvolk te Lande, prschr. Leiden 1864, blz. **3.**

Strafrecht en de Wet op de Krijgstucht, als die van onzen eerevoorzitter J. J. C. van *Dijk;*, een verzamelwerk als: De practijk van het Militaire Tuchtrecht van de heeren *Van Voorst Evekink*, *Berger* en *Kruls*, een artikel als dat van *Mr. Cluysenaer*, betreffende „De afzonderlijke strafrechtspraak over militairen in tijd van vrede". in het Jubileumnummer van het Tijdschrift voor Strafrecht van dit jaar *) zijn de levende bewijzen voor die belangstelling. Deze is ongetwijfeld in niet geringe mate geprikkeld in en door de mobilisatie, toen tal van juristen met liet militair recht in levend contact kwamen. De eerste militaire juristendag op 11 October 1919 was daarvan het sprekend bewijs. Wij mogen dien dag als een voorlooper beschauwen op het streven onzer vereeniging [1]). Het is nu dan ook het oogenblik om eerbiedig stil te staan bij de nagedachtenis van hem, die dezen eersten militairen juristendag presideerde en die ook overigens zulke groote verdiensten heeft gehad voor ons militair recht: Mr. Dr. *C. J. H. Schepel.*

Zooals ik echter reeds zeide, het was niet slechts om de juridische moeilijkheden van het militair recht te ctaleercn. dat ik de zaak van den overval op Curaçao vooropstelde, maar ook omdat deze zaak zoo duidelijk weergeeft het stadium, waarin de ontwikkeling van ons materieel strafrecht zich op clit oogenblik bevindt. Daarvoor wil ik aanknoopen bij de overweging van het H.M.G. voor de opgelegde straf van één dag gevangenis. Hei. Hof zeide dienaangaande:

> „dat aan beklaagde zijne ernstige nalatigheid, die zulke schromelijke gevolgen heeft gehad, zwaar zou moeten worden aangerekend, ware het niet, dat ter terechtzitting zooveel gunstigs omtrent den persoon en de werkzaamheid, onder zeer moeilijke omstandiglicden, van beklaagde met betrekking tot de uitoefening van zijn politietaak is gebleken en tevens aan den dag is gekomen, hoe de Nederlandsche Regeering in het openbaar en ook in geschrifte tegenover den Gouverneur van Curaçao, opperbevelhebber van de aldaar aanwezige krijgsmacht, de politietaak der troepen steeds op den voorgrond heeft geschoven en aan hare zuiver militaire tank nagenoeg geen aandacht lieeft gewijd; dat, waar beklaagde dit hem van hoogerhand gegeven voorbeeld heeft gevolgd, daarvoor inderdaad verzachtende omstandigheden mogen gelden; dat beklaagde, op wien practisch is gedemonstreerd, dat de ondanks zijn aanhoudend aandringen niet op volle sterkte gebrachte Rijkslandmacht niet terzelfder tijd kan dienen tot bescherming der kolonie, waarvoor de wetgever haar blijkens art. 99 van het Regeeringsreglement heeft bestemd, en lot uitoefening van den politiedienst op Curaçao, deze proefneming niet al te duur zal mogen bekoopcn."

---

[1]) Het Verslag van dezen dag is te vinden in M.R.T. XV, blz. 233, de praeadviezen van Mrs. G. van Slooten en M. H. de Eoer in dienzelfden jaargang blz. 33 en 63.

*) Overgenomen in M.R.T. XXXII, blz. 243. Red. M.R.T.

Ik haal deze strafmotiveering daarom in haar geheel aan, omdat daarin zoo duidelijk twee stellingen besloten liggen, welke ook Eberhard Schmidt in zijn boek over Militar Strafrecht, van dit jaar, voorop stelt. Deze stellingen zijn: I. Het Militair strafrecht, als het bijzonder strafrecht voor hen die tot de weermacht behooren, vormt een bestanddeel van het veel verder reikende „Wehrstrafrecht". Dit Welirstrafrecht omvat alle strafrechtelijke normen, die de landsverdediging en de weerkracht van het volk tegen misdadige handelingen en nalatigheden beschermen. II. „Soldatische Disziplin ist gewisz nicht durch Strafgesetze zu schaffen. Sie gestaltet sich aus dem Geiste und dem Lebenswillen des Volkes und aus seinen soldatischen Fähigkeiten." Erkenning van deze zelfde stellingen kwam ook tot uiting in de overwegingen omtrent de op te leggen straffen in de zaak van „De Zeven Provinciën".

Wij zicn derhalve dat naar de huidige opvatting het militair strafrecht een onderdeel is van een veel grooter geheel, het Wehrstrafrecht, ja van het geheele staats-, straf- en administratiefrecht, dat de weerkracht van een volk regelt. In laatste instantie is dus het militair strafrecht maar één van de uitingsvormen van den wil van een volk om zich te handhaven in het wereldgeheel. Wanneer de wil van het volk om zich als mogendheid te handhaven verflauwt, wanneer de heele organisatie van de weermacht niet gezond is, dan is alleen met militair strafrecht de discipline niet te handhaven. Wij zien dus op het oogenblik het militair strafrecht als een onderdeel van het geheele recht, dat voor het heele volk geldt. Daarmede is een eindpunt bereikt in een ontwikkelingsgang van dit reeht.

Van een jus speciale voor een bepaalde groep, is het een onderdeel geworden van het recht, dat voor het geheele volk geldt. Wij zicn hier derhalve een soortgelijk verschijnsel als bij een ander onderdeel van het strafrecht, het fiscaal strafrecht, dat zich ook van een bijzonder stuk strafrecht heeft ontwikkeld tot een onderdeel van het algemeen strafrecht [1]). „Ook hier orerhecrscht de gedachte, waarvan ook art. 91 W.v.S. uitgaat, dat in beginsel kan worden volstaan met het gewone recht."

In dezen ontwikkelingsgang van het militair strafrecht van jus speciale voor een bepaalde groep tot onderdeel van het gemeen recht voor het geheele volk, zijn drie stadia duidelijk te onderscheiden, welke met de ontwikkeling van de weermacht ten nauwste verband houden. De eerste periode is die van 1579—1799. Wij leven dan onder vigueur van den Bestaltbrief van 1579, later van dien van 1590. Deze laatste was twee eeuwen lang ons militair strafwetboek en was een typisch stuk jus speciale. Hij diende in de eerste plaats om de hurgers te beschermen tegen de ongeregeldheden

---

[1]) Mr. J. Offerhaus. Het commissieverslag over fiscaal straf- en strafprocesrecht. N. J. B. 1936, blz. 490.

van de soldatcii. Dat blijkt uit de Inleiding op den Bestaltbrief, zooals wij clien vinden bij *Van der Kemp* [1]):

> ,,Ende willende, dat zoodaeiie Knechten in goede geregeltheyt ende crychs discipline onclerhoudcn worden, omme mitsdien voor te conimen ende beletten alle gewelt, berovinghe ende vuysteeringhe zoe binnen den steden als ten platten Lande soe es..... daarop gemaect ende geslooten deese tegenwoirdigc Ordonnancie ende Besbaltbrief."

Dit militair strafrecht, dat dus zuiver het recht was, geschreven voor eeii bepaalde groep, gold tot 1799. Het ging natuurlijk gepaard niet een eigen rechtspraak, doch de hevige geschillen over de competentie ga ik stilzwijgend voorbij. Wie er meer van wil weten, leze de nog steeds zoo waardevolle inleiding op het standaardwerk van *Mr.* M. *S. Pols* [2]). In 1795 begint dan, zooals deze schrijver zegt, voor de geschiedenis van het militair strafrecht een geheel nieuw tijdvak. Een burger. de reeds bejaarde Leeuwardsche notarius publicus, Petrus Wierdsma, ontwerpt een militair wetboek. Hij bezat, omdat hij sedert 1775 auditeur-militair was hij den krijgsraad te Leeuwarden, daarvoor de noodige capaciteiten en ervaring. Dit wetboek is doortroliken van hetzelfde principe, hetwelk ook was neergelegd in de artt. 298 en 299 van de Staatsregeling van 1798:

> Het *Volk van Oorlog* blijft, zonder onderscheiding van rang, in alle civile zaken, en voords in commune delicten, alleenlijk onderworpen aan den Burgerlijken Regter.
>
> Zoodanige feiten echter, die in den Dienst, en door den Krijgsman alleen, kunnen worden bedreven, worden aan Garnisoens-Krijgsraaden verwezen, die, op confessie, vonnis wijzen, zonder hooger beroep.
>
> De Wet zal nader bepaalen de gevallen, op welke deze regel toepaslijk zij.

In het Reglement van 1799 kreeg men dan ook een nauwkeurige bepaling wie militairen waren, en wat onder militaire delicten was te verstaan. Wij weten, al weder voornamelijk door Pols, dat liet Reglement van 1799 slechts kort gegolden heeft en dat het in 1813 wel weder tijdelijk en provisioneel kracht van wet heeft gekregen, maar dat de Crimineele Wetboeken voor het Krijgsvolk te Water en voor het Krijgsvolk te Lande van 1814 en 1815 meer waren een navolging van een ontwerp van 1808 dan van het Reglement van 1799.

Met deze wetboeken van 1814 en 1815 begint dan de tweede periode. Het militair strafrecht is nog wel jus speciale voor een specialen stand, veel meer dan zulks in de bedoeling had gelegen van den maker van de Staatsregeling van 1798, maar het is toch een ander jus speciale dan iri de periode 1579—1799. Het best wordt

---

[1]) 't Gezag en Magt en de Grenzen der Militaire Rechtbank in de Vereenigde Nederlanden. Twaalfde Deel (1792).

[2]) Het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande. 2e uitg. 1876 blz. 33 v.

de positie van het militair strafrecht gekenschetst door dezen zin uit het boek van Pols: ,.De militairen vormen als het ware eene bijzondere maatschappij te midden van de groote burgermaatschappij."

Het militair strafrecht dient thans dus niet meer om de gewone burgers te beschermen tegen de soldaten, maar om een stuk van de geheele maatschappij, dat een afzonderlijke positie inneemt, van een eigen strafrecht, dat voor zijn bijzondere doeleinden geeigend is, te voorzien. Ook de commune delicten, door militairen begaan, worden derhalve weder bij den militairen rechter gebracht.

Het jus speciale voor militairen wordt gerechtvaardigd door datgene wat heil onderscheidt van gewone burgers, in liet bijzonder daardoor dat de samenwerking bij de gewone burgers berust op derzelver vrijen wil, bij de militairen op dwang.

Bij *Van* ***der*** *Hoeven* vinden wij voor het eerst den overgang naar de moderne opvatting, nl. dat het militair strafrecht slechts daarom een afzonderlijke plaats inneemt, omdat een deel van de staatstaak is de instandhouding van den Staat in tijd van oorlog, hetgeen ook in vredestijd afzonderlijke strafbepalingen noodzakelijk maakt voor dat gedeelte der geheele burgerij, dat dit onderdeel der staatstaak moet vervullen. Wel vermeldt ook hij nog in de eerste plaats, dat de militaire eer, de volstrekte gehoorzaamheid van den militair een afzonderlijke berechting en een bijzonder strafrecht noodzakelijk maken, maar hij doet ook een beroep op art. 177 van de Grondwet: ,,Het leger dient tot handhaving der onafhankelijkheid van den Staat en tot beveiliging van zijn grondgebied." Dat beroep op art. 177 Grw. luidt dc opvatting van de derde periode, waarin wij thans leven en die nog niet is algesloten, in, welke opvatting dus hierin bestaat: Het militair strafrecht is een deel van het recht, dat geldt voor liet geheele volk en neemt evenals het fiscaal recht en het amhtenarenrecht slechts daardoor een speciale plaats in, dat het geschreven is voor bijzondere omstandigheden en voor een afzonderlijk deel van de staatstaak.

Bij de totstandkoming van het huidige Wetboek van Militair Strafrecht is dit standpunt door sommige leden verdedigd. ,,Militairen", zoo zeiden zij, ,.zijn gewone burgers, wien een speciale taak is opgedragen."

Daarin hadden deze leclen volkomen gelijk. De conclusie, die zij daaruit trokken, was echter slechts ten deele juist. Zij zeiden: „Onnoodig en verkeerd is het eene afzonderlijke strafwet te maken voor een bepaalde klasse van personen." Inderdaad, militair recht mag geen klasse-recht zijn, maar afzonderlijke strafbepalingen hebben wij wel noodig en, in oorlogstijd, ook een afzonderlijke rechtspraak, welke laatste reeds in vredestijd, net als iedere andere instelling, die er in oorlogstijd moet zijn, moet worden voorbereid en beproefd. De regeeriiig stelde zich dan ook, naar ik meen, op het zuivere standpunt en zeide:

„Het is reeds tallooze malen herhaalcl. dat de militairen —

individueel — vóór alles ook gewone burgers zijn. Het recht, dat hen beheerscht, behoort dus in het algemeen hetzelfde te zijn en is ook in het algemeen hetzelfde als dat waaronder de andere gewone burgers leven. Zij vormen echter te zamen een organisch geheel, hetwelk wat zijn vorming betreft, vooral deze eigenaardigheid heeft, dat het langs een zeer bijzonderen weg, in hoofdzaak n l. door middel van dwang, bijeengebracht is en door hetzelfde middel bijeengehouden moet worden. Dat gedwongen samenzijn eenerzijds, doch niet minder ook *de aard der op de krijgsmacht steunende zware verplichtingen en der door haar te verrichten, hoogst belangrijke taak* brengen noodwendig mede, dat in de militaire wereld een trapsgewijze hiërarchische verhouding, eene ondergeschiktheid van den mindere aan zijn meerderen bestaat, zooals in geen enkele andere klasse. gemeenschap of vereeniging van personen worden gevorderd."

Nog wordt hier derhalve de dwang, die het organisch geheel bijeenbrengt, op den voorgrond geschoven, maar daarnaast worden de taak en de aard dier taak genormd, als de eigenlijke oorsprong van het afzonderlijk militair strafrecht. Het eindpunt van dezen ontwikkelingsgang zal m.i. moeten zijn, dat de aard van de taak als voornaamste reden voor het afzonderlijke in het militair strafrecht wordt gezien en dat de hiërarchische verhouding en de dwang slechts als uitvloeisel van die taak worden beschouwd. *Militairen zijn burgers met een bijzondere taak.*

Tn den laatsten tijd is de gedachte, dat het militair straf- en tuchtrecht groepsrecht zou zijn, weder sterk gepropageerd. *Röling* in zijn praeadvirs voor de Nederlandsche Juristenvereeniging van dit jaar heeft dit betoogd voor het tuchtrecht. Hij ziet zelfs alle iuchtrecht als groepsrecht. Persoonlijli voel ik vnor die opvatting in het geheel niet. Integendeel. ik meen, dat alle recht zich richt tot het geheele volk en dat het zelfs nimmer goed kan functionneeren, indien het niet door het geheele volk wordt aanvaard, gevocld cn gedragen. Voor het militair straf- en tuchtrecht geldt dit in de hoogste mate. Het moet juist steeds minder groepsrecht, steeds meer gemeen recht worden. Het geheele volk inoet begrijpen en aanvaarden, dat in oorlogstijd samenwerking, tucht en verantwoordelijkheid naast gehoorzaamheid van ieder geeischt worden.

Mag ik dan enkele conseqiieiities trekken uit den hier geschetsten ontwikkelingsgang.

1o. Het militair recht mag nimmer zoodanig een jus speciale opleveren, dat het gevolg zou zijn of is, dat andere gedeelten van het recht des Rijks niet voor de militairen gelden. Het is derhalve een wantoestand, indien de Krijgsraad te Soerabaja en het Indisch H.M.G. op een militair der Nederlandsche Zeemacht de Indische Strafwet, en in het bijzonder verordeningen, daar geldende, niet kunnen toepassen, omdat zij Nederlandsche rechters zijn, die uitsluitend Nederlandsch militair recht en het daardoor tevens van toepassing verklaarde Nederlandsche recht kunnen toepassen. De

strijd over deze quaestie gevoerd, de oplossing van *Franken*, die wil dat in dergelijke gevallen de militaire rechter zich onbevoegd zal verklaren en dat de Indische civiele strafrechter zich wel competent zal achten, zij zijn beide onvruchtbaar. Het woord is hier aan den wetgever, die, hoe eer hoe beter, moet zorgen, dat deze misstand in ons recht uit den weg wordt geruimd [1]).

2o. Wij moeten geraken tot een vredesorganisatie van onze militaire strafrechtspraak, die aan twee eischen voldoet: primo dat de oorlogsorganisatie dier rechtspraak er gemakkelijk uit kan voortvloeien; secundo dat de berechting van door militairen gepleegde civiele delicten, die slechts in geringe mate een onkrijgstuchtelijk element in zich dragen, niet te zeer verschilt van de berechting dezer zelfde delicten, door burgers begaan. Hier doet zich dan de qunestie voor — door Mr. *Ciuysenaer* onder het oog gezien — of wij de militaire rechtspraak geheel moeten overbrengen naar den civielen rechter, of wel, ander uiterste, dat wij het aantal der Krijgsraden moeten uitbreiden, zoodat deze beter in staat zouden zijn om ook in oorlogstijd de taak te beheerschen, dan wel, derde door *Mr. Cluysenaer* voorgestane mogelijkheid, of mij een soort personeele unie tot stand zullen brengen tusschen burgerlijke en militaire rechtspraak. waarbij het aantal Krijgsraden zou kunnen worden uitgebreid, terwijl daarin, naast militairen, leden van een rechtbank zitting zouden hebben, en terwijl het gerechtelijk vooronderzoek geheel zou worden opgedragen aan een rechter-commissaris. Cassatie en revisie zouden tevens moeten worden mogelijk gemaakt. Voor dit systeem ware m.i. veel te zeggen. Vooral indien wij nog eens zouden kunnen geraken tot een algeheele vereenvoudiging van onze rechterlijke organisatie — die ik mij dan het liefst aldus voorstel. dat er slechts zouden zijn rechtbanken en een centraal hof — zou er veel voor zijn te voelen. dat deze zouden zijn voorzien van militaire kamers, bestaande uit militairen en juristen. De eenvoudige strafzaken zouden worden berecht door een politierechter, die tevens kantonrechter zon zijn. Appèl zou er moeten zijn op de volle kamer. Bij een stuk of zes à acht dezer rechtbanken zou er dan een militaire kamer moeten zijn en tevens een militaire kanton-politierechter. Alle competentie-quaesties zoudrn op die wijze zijn afgesneden. Aan de militaire leden dezer rechtbanken zou de eisch moeten worden gesteld. dat zij waren hoofdofficieren met juridische opleiding.

Waarom de militaire kamers van de rechtbank zouden moeten zijn samengesteld uit vijf leden — zooals Mr. Cluysenaer wenscht —, kan ik niet inzien. Indien voor een delict, door een burger gepleegd, drie rechters voldoende zijn, is dit m.i. ook voor militairen

[1]) Een uitstekend beknopt overzicht van de literatuur en rechtspraak, betreffende deze quaestie, is te vinden in het opstel van Mr. P. J. A. Clavareau, Dogmatische Rechtstoepassing, in de Rechtskundige Opstellen aangeboden aan Prof. Mr. E. M. Meyers, 1935, blz. 899. *)

*) Zie ook M.R.T. XXXI, blz. 384. Red. M.R.T.

het geval. Een dergelijke algeheele reorganisatie van onze rechterlijke macht zal echter wel voorloopig toekomstmuziek blijven. En inmiddels moet er toch ook wel wat gewijzigd worden. De berechting van overtredingen behoorde m.i. tenzij ze krijgstuchtelijk worden afgedaan, gewoon door de kantorirechters te geschieden. De zaken hebben hier meestal zulk een locale kleur, zijn gemeenlijk ook van zoo weinig gewicht, dat het niet de moeite waard is om daarmede een krijgsraad, en dan nog wel één krijgsraad voor het geheele land, te belasten.

30. Ook de krijgstuchtelijke afdoening van overtredingeri moet m.i. meer beperkt worden dan thans het geval is. Natuurlijk schuilt er in iedere overtreding een onkrijgstuchtelijk element. In sterke mate is dit het geval met de overtredingen als openbare dronkenschap, baldadigheid en dergelijke. Maar andere overtredingen, in het bijzonder de verkeersovertredirigcn zouden m.i. beter geheel door de kantonrechters kunnen worden afgedaan. Onze kantonrechters behooren zooveel gevoel voor de weermacht te hebben, dat zij het feit, dat een overtreding is begaan door een militair, als een strafverzwarende omstandigheid zouden weten aan te rekenen. De indeeling, volgens welke art. 2, 5° en 6° W.K. sommige overtredingen wèl en andere nièt onder de oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen brengt, is m.i. niet logisch of systematisch verantwoord. Voor lichte misdrijven bestaat er meer aanleiding dan voor overtredingen om ze tot dc oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen te rekenen. Hier kan zich toch veel gemakkelijker het geval voordoen, dat een feit, door een gemonen burger begaan, zou worden geseponeerd, terwijl vnor een militair een krijgstuchtelijke straf nog wel noodzakelijk wordt geacht. Ook is het mogelijk, dat, juist in het belang van delinquent en maatschappij beide, de krijgstuchtelijke straf effectiever en opvoedender wordt geacht dan een geldboete of gevangenisstraf door den rechter opgelegd.

40. Tenslotte ben ik van oordeel, dat het groote strafrechtelijke principe: „geen straf zonder schuld" ook voor de krijgstuchtelijke vergrijpen behoort te gelden. Het zal bij de krijgstuchtelijke vergrijpen op dezelfde wijze zich voordoen als bij overtredingen in het commune recht. Indien iemand iets doet, dat zich met de krijgstucht niet laat rijmen — b.v. hij komt te laat van verlof terug —, dan zal zijn schuld over het algemeen verondersteld worden. Indien hij echter het ontbreken van alle schuld waarschijnlijk kan maken. zal de strafoplegger een onderzoek moeten doen naar dit verweer en, als inderdaad blijkt althans eenigermate waarschijnlijk is, dat de man geen schuld heeft, zal hij vrij uit moeten gaan. Indien hij dus — om een voorbeeld uit den laatsten tijd te nemen — er vast op heeft mogen rekenen, dat een kameraad hem met een auto zou komen halen, om samen naar hun standplaats terug te keeren en deze kameraad laat hem in den steek en hij kan nu op geen manier op tijd komen, dan zal hem geen krijgstuchtelijke straf mogen worden opgelegd, tenzij natuurlijk hem uitdrukkelijk was

opgedragen om een of ander officieel vervoermiddel te bezigen dan wel hem een zoo belangrijke taak na zijn terugkeer van verlof wachtte, dat hij geen enkel risico dienaangaande mocht loopen.

In dit verband zou ik ook nog een zaak willen bespreken, die in den laatsten tijd de gemoederen sterk heeft bewogen en die ik — dit zij voorop gesteld — slechts uit coiirantenbcrichten ken.

Aan een huzaar werd door een officier in burger gelast om uit een auto te komen, daar deze officier meende, dat de huzaar zich schuldig maakte aan het krijgstuchtelijk vergrijp van te hebben gevraagd om mee te mogen rijden, terwijl juist een order was afgekondigd, dat militairen in uniform zich niet langs den weg mochten posteeren en niet aan automobilisten om een ,,lift" mochten vragen. De huzaar vroeg toen aan dezen in burger gekleaden officier om zich te legitimeeren en wenschte zonder een dergelijke legitimatie niet zonder meer aan zijn orders te voldoen. Naar aanleiding van dit geval is in onze dagbladen de vraag gesteld of het niet wenschelijk zou zijn, dat militaire meerderen voorzien zouden worden van een legitimatiebewijs, zooals wij dit voor opsporingsambtenaren kennen. Voorshands zie ik nog niet in wat hiertegen zou zijn.[1]).

Ik zou de lijst van conclusies, die wij kunnen trekken uit de stelling: ,,De militair is een burger met een speciale taak", nog met verscheidene kunnen vermeerderen. Maar ik nam reeds te veel van Uw tijd in beslag. Ik hoop te hebben aangetoond, dat ons militair strafrecht zich heeft ontwikkeld van een recht voor een specialen stand tot een speciaal onderdeel van het gemeene recht, een speciaal onderdeel, dat strafbare feiten bestrijdt, die slechts begaan kunnen worden onder bijzondere omstandigheden of bij de voorbereiding, die het volk moet treffen, om die bijzondere omstandigheden onder de oogen te zien. Ik meen verder te hebben aange-

---

[1]) Bij de discussie wees Majoor D. van Voorst Evekink er op, dat de Minister van Defensie bij brief van 12 December 1935 IIe Afdeeling B., nr. 17, gepubliceerd in M. R. T. XXXI, blz. 438 een dergelijk legitimatiebewijs uit krijgstuchtelijk oogpunt ongemenscht had geacht. Voorts wees hij op een arrest van den H. R. van 30 Jan. 1933, N. J. '33, blz. 467, W. 12598, waarbij t.a.v. een politieambtenaar in burger was beslist, dat deze door zich als zoodanig bekend te maken, zijn qualiteit afdoende had kenbaar gemaakt en dat de eisch, dat hij daarenboven een ambtspenning zou moeten vertoonen geen steun in de wet vindt. Hiertegenover zij opgemerkt, dat deze rechtspraak van onzen H. R. niet zoo heel gelukkig schijnt. Ter vergadering hoorde ik b.v. van een geval, dat onlangs een psychopaath te Noordwijk 20 automobilisten, die in een file stonden te wachten had gevraagd om hun rijbewijs, daarbij hun mededeelende dat hij ,,politie" was. Als het rijbewijs hem dan vertoond werd, scheurde hij het meteen door midden, zeggende: dat deugt in het geheel niet. Het verleenen van een legitimatiebewijs aan meerderen in den militairen dienst, zou bovendien nog heelemaal niet behoeven in te sluiten, dat een mindere *steeds* zou mogen weigeren te gelooven, dat hij met een meerdere te doen had, als deze zijn legitimatiebewijs niet zou kunnen toonen. Er zijn gevallen denkbaa , dat de legitimatie op andere wijze zal kunnen geschieden, b.v. doordat de meerdere aan den mindere bekend is, doordat de mindere ziet, dat ook andere minderen dezen meerdere gehoorzamen, etc.

toond, dat de samenwerking van militairen en juristen op dit gebied onontbeerlijk is, en ik moge eindigen met den wensch uit te sprcken, dat onze jonge vereeniging nog tal van jaren het centrale punt voor deze samenwerking moge vormen.

Vervolgens sprak de Commandant van het Veldleger, Luitenant-Generaal ***Jhr.*** W. *Röell* namens de Koninklijke Landmacht een hartelijken gelukwenseh uit met de oprichting van deze, vooral voor de Weermacht, zoo belangrijke Vereeniging.

Nadat in de middagpauze een gemeenschappelijke koffietafel was gehouden werd te 13.45 uur de middagvergadering door den Voorzitter geopend.

Te dezer vergadering was de Eerevoorzitter, de oud-Minister van Oorlog J. J. C. *van Dijk* mede tegenwoordig.

Kort na den aanvang heeft Z. Exc. de Minister van Staat, Minister van Defensie a.i. Dr. *H. Colijn* de vergadering met een bezoek vereerd. Beiden werden door den Voorzitter welkom geheeten.

Als inleider trad op de Kapitein der Artillerie *Mr. J.* C. *van Heuven* die tot onderwerp had gekozen:

„Artikel 2 van de *Wet* op de Krijgstucht en zijn toepassing."

Excellenties!
Dames en Heeren!

Wanneer ik voor U ga sprcken over een militair-tuchtrechtelijk onderwerp, dan is mij dat, behalve een voorrecht, ook een vreugde, want ik geloof, dat het militair tuchtrecht een bespreking ook in onze vereeniging alleszins waard is.

Mr. Röling constateert in het praeadvies, dat hij dit jaar voor de Nederlandsche Juristenvereeniging heeft geschreven [1]), dat tot voor betrekkelijk korten tijd de beoefening van het tuchtrecht werd verwaarloosd ten bate van het civiele en het strafrecht. Hij bedoelde daarbij niet zoo zeer het militair tuchtrecht, als wel het tuchtrecht in het algemeen, zooals dat zich in verschillende vormen in de samenleving kan voordoen. Hij schrijft dit toe aan de in dien tijd geldende individualistische opvattingen en merkt daarna op, hoe tegenwoordig aan het tuchtrecht meer eer wordt bewezen. Naar zijn meening is dit een gevolg van het feit, dat „de groep" in de moderne maatschappij een belangrijker plaats heeft gekregen.

Wat hier ook van waar is, dat het tuchtrecht in aanzien is gestegen

---

[1]) Handelingen der Nederl. Juristen-Vereeniging, 1936, Eerste stuk. Praeadviezen van Mrs. B. V. A. Röling en H. **A.** J. Gysen over de vraag: „Is het wenschelijk, dat verband wordt gelegd tusschen de verschillende maatregelen naar aanleiding van eenzelfde feit, te nemen door den strafrechter en andere bij of krachtens de wet ingestelde organen? Zoo ja, op welke wijze ware dit verband te regelen?"

wordt door het feit zelf, dat de Nederlandsche Juristen-Vereeniging er zooveel aandacht aan schenkt, wel bewezen.

Ik zal mij niet verdiepen in de vraag, of het al dan niet een toeval is, dat wij ten aanzien van het militair tuchtrecht hetzelfde verschijnsel kunnen waarnemen.

Vermoedelijk zal wel altijd tucht in den een of anderen vorm hebben bestaan en — min of meer krachtig — zijn gehandhaafd in de legers van alle tijden. Maar men ontkomt niet aan den indruk dat — vooral in vorige eeuwen — die handhaving, ook waar het betrof oplegging van straf, werd beschouwd als een soort van vanzelfsprekendheid, welke geen aanleiding gaf tot het nauwkeurig overwegen van de wijze waarop de beste uitkomst kon worden verkregen, en welke zeker geen aanleiding gaf, om door de militaire meerderen tot object van studie te worden gemaakt.

Hierin is een ingrijpende verandering gekomen. En dit is een reden tot voldoening, omdat een welorerwogen toepassing van hei tuchtrecht, gevolg van een goed begrip van dat recht, van uitnemend belang moet worden geacht bij het streven de tveerinacht zoo goed mogelijk te doen beantwoorden aan de eischen, welke haar doelstelling vordert.

Ik ben er mij van bewust, dat velen van U ten zeerste zijn vertrouwd met de militaire tucht. Want van het oogenblik af, dat onze officieren-leden in militairen dienst kwamen, hadden ze met haar te maken en moesten zij zich overeenkomstig haar voorschriften gedragen. Korten tijd later. bij hun bevordering tot korporaal, werden zij reeds geroepen aan de handhaving van de tucht mede te werken en bij iedere rangsverhooging werd hun verantwoordelijkheid ook op dit gebied grooter. Was het aanvankelijk onwennig aan de tucht te zijn ondermorperi, al spoedig veranderde dit en meer en meer ging men de gestelde orde even „natuurlijk" vinden als de burger die, welke door het strafrecht wordt beschermd en gehandhaafd.

Maar voor hen, die niet onder militaire tucht hebben gestaan. is de zaak anders. Ket zal wel altijd moeilijk blijven het essentieele te vatten van de samenleving in een kring, waar men geen deel van uitmaakt. En toch is dit voor wat betreft de militaire tucht van veel belang voor eenige groepen van personen, aan wie de behartiging van sommige weermachtsbelangen is opgedragen.

Ik wil U als voorbeeld één groep noemrn van niet-militairen. voor wie een goed begrip van de eischen der tucht belangrijk is Die groep wordt gevormd door de raadslieden, die bij een van onze militair-rechterlijke colleges zijn ingeschreven. Zij treden voor die colleges weliswaar op iii strafzaken. maar bij de berechting van elk door een militair gepleegd strafbaar feit kan het blijken, dat de mate, waarin de tucht werd geschonden, een factor behoort te vormen bij de beoordeeling van het feit door den rechter. Ook de raadsman moet dus zooveel mogelijk in staat zijn de aanranding van de tucht op juiste waarde te schatten. En bovendien levert de

regeling, volgens welke een betrekkelijk groot aantal (strafrechtelijk) strafbare feiten krijgstuchtelijk kan worden afgedaan, voor den militairen beklaagde, zelfs als hij reeds voor zijn rechter staat, mogelijkheden op, welke de raadsman behoort te kunnen overzien en waarvoor wederom een goed inzicht in de tuchteischen noodig is.

Deze regeling is grootendeels neergelegd in Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht, dat het onderwerp is van mijn voordracht.

De strafbare feiten vinden hun omschrijving in Boek II en III van het Wetboek van Strafrecht, in Boek II van het Wetboek van Militair Strafrecht en verder in tallooze artikelen, verspreid in een groot aantal wetten, terwijl dan nog ontelbare strafartikelen van lagere wetgevers daarbij komen. Maar voor de aanduiding van de krijgstuchtelijke vergrijpen achtte de wetgever dit ééne Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht voldoende.

Hiermede raken wij al dadelijk de vraag, of er een uiteindelijk verschil in wezen bestaat tusschen het strafrecht en het tuchtrecht.

Want indien deze beide deelen van het recht op zóó uiteenloopende wijze in geschreven bepalingen werden neergelegd, is dit dan niet een argument voor hen, die het eens zijn met de verklaring van sommige leden van de Eerste Kamer [1]), geuit bij de totstandkoming van dc Wet op de Krijgstucht, dat een scherpe onderscheiding behoort te worden gemaakt tusschrn strafbare feiten en krijgstuchtelijke vergrijpen?

Moeten wij in de systematiek van het recht naast grootheden als burgerlijk recht, staatsrecht, strafrecht. het tuchtrecht plaatsen, of moeten wij naast het burgerlijk recht, staatsrecht, volkenrecht, een ruim strafrechtsbegrip stellen, dat mede het tuchtrecht omvat?

Ik zal op deze — eigenlijk rechtswijsgeerige — vragen, hoe belangwekkend zij ook zijn, niet verder ingaan, omdat zij mij buiten het onderwerp zouden voeren.

In ieder geval is Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht voor het tuchtrecht van grondleggende beteekenis. Het kan niet anders, of de inzichten, welke men heeft omtrent doel en beteekenis van het militair tuchtrecht, spelen een rol bij de uitlegging en toepassing van een dergelijk artikel. De beteekenis van het militaire tuchtrecht is de medewerking, welke zijn toepassing verleent bij de instandhouding van de krijgstucht.

Eenerzijds behoort de bestraffing, welke ook in den tuchtkring ultima ratio moet blijven, niet zwaarder te zijn dan voor de handhaving van de tucht noodig is, anderzijds moet zij *dus* zóó geschieden, dat haar nuttig effect zoo groot mogelijk wordt.

Twee van de gewichtige factoren, welke hierbij van invloed zijn, wil ik U noemen. Zij houden min of meer verband met elkaar.

In de eerste plaats *de wenschelijkheid van snel recht.* Op ieder gebied van het recht wordt die wenschelijkheid erkend, maar

---

[1]) Voorloopig Verslag; Van der Hoeven, III, blz. 59.

nergens treedt zij zóó sterk naar voren als in het militair tuchtrecht.

In zijn praeadvies voor den „militair-rechtelijken dag", welke aan dien van vandaag vooralging en plaats vond op 11 October 1919, schreef wijlen *Mr.* G. van *Slooten* [1]):

„Militaire rechtspleging moet snel zijn. De handhaving van orde en tucht moet uit de vlotte hand geschieden, elke aarzeling, elk talmen, elk gezeur suggereert gebrek aan kracht en aan macht, is oorzaak van nieuwe ontbindingsverschijriselen."

Wat Mr. *Van Xlooten* schreef ten aanzien van de berechting van strafbare feiten, gaat in het bijzonder ook op voor de afdoening van krijgstuchtelijke vergrijpen.

Het is zoo nuttig — ik grond mijn incening niet alleen op abstracten denkarbeid, — dat de tuchtstraf kort op het krijgstuchtelijk vergrijp volgt,omdat het feit den dader dan nog versch in het geheugen ligt.

De manschappen van een compagnie, eskadron of batterij leven gedurende het grootste deel van den dag in voortdurend en nauw contact met elkaar. Zij verrichten samen hun dienst, zij eten samen, zij slapen zelfs in dezelfde kamer. Wanneer een van hen is gerapporteerd aan den Commandant, zijn vele anderen daarvan al heel gauw op de hoogte. En wanneer dan de reactie onnoodig lang uitblijft, gaat ook ten aanzien van hen haar werking in veel gevallen grootendeels verloren.

Juist waar het hier dikwijls minder ernstige feiten betreft, zal de meening kunnen post vatten, dat de tot straffen bevoegde meerdere lankmoedig daar tegenover staat, hetgeen op den duur voor de tucht fnuikend zal blijken te zijn.

Ik zeide reeds, dat de tweede factor verband houdt met den eersten. Want het is, o.a. ter bevordering van een snelle berechting, gewenscht om — zonder de onafwijsbare noodzakelijkheid van een degelijk gegrondvest eindoordeel van den strafoplegger uit het oog te verliezen — de tuchtzaken toch vooral *niet noodeloos als ingewikkeld te beschouwen*. Dat kan aanleiding geven tot vertraging. De wetgever heeft bij het tot stand komen van de Wet op de Krijgstucht rekening gehouden met de omstandigheid, dat zij zou worden toegepast door personen, wier werkzaamheid en opleiding niet in de eerste plaats zijn gericht op de beoefening van het recht. Hij heeft die wet in bouw en redactie eenvoudig gehouden en hij is er daarbij naar mijn meening in geslaagd de hoofdlijnen van het tuchtrecht klaar tot uiting te doen komen. Misschien zou een enkel punt hier en daar wat nader kunnen zijn geregeld, maar de wet in haar geheel geeft een afgerond systeem, dat gemakkelijk is te bevatten en dat — met verstand toegepast — een juiste tuchthandhaving be-

---

1) M.R.T., deel XV, blz. 33 e.v. Prae-adviezen van Mr. G. v. Slooten Azn. en van Mr. M. H. de Boer over de vraag: „In hoeverre heeft de militair-rechterlijke organisatie in den mobilisatietijd voldaan?"

vordert. Het militair tuchtrecht is een *eenvoudig vecht,* dat bij zijn toepassing geen behoefte heeft aan vernuftige juridische constructies.

De wet laat haar toepasser veel vrijheid — ik zal hier nader op terug komen — en stelt hem in staat om aan elk concreet geval die oplossing te geven, welke voor de tucht het meest bevorderlijk is.

Elk geval stelt zijn eischcn, vraagt zijn eigen oplossing. Niet iedereen ziet dit dadelijk in en het is in het bijzonder voor den militair, die aan orde en regelmaat is gewend, niet altijd even gemakkelijk.

Zijn beroepshandelingen worden voor een groot deel bepaald door geschreven dienstvoorschriften. Hij is gewoon daarin een *houvast* te vinden. Waar de wet hem geen houvast geeft, ontstaat het gevaar, dat hij aan beslissingen in gevallen, welke zijn voorafgegaan, een verkeerde waarde toekent, dat hij ze ziet als schema's, waar volgende gevallen in moeten worden gedrongen. *Hij wenscht geen fouten te maken.* Maar hij ontneemt daarcloor misschien aan het tuchtrecht de fijne punten, welke van zooveel belang zijn, en de kans op fouten wordt zeker niet geringer. Jurisprudentie (het woord is in dit verband naar ik meen het eerst gebruikt door de samenstellers van het boekwerk „De Practijk van het Militair Tuchtrecht", en heteekent hier: eindbeslissingen van het Hoog Militair Gerechtshof in beklagzaken) kan dikwijls op allerlei punten verheldering brengen. Maar omdat de feiten altijd verschillen en de wet ruimte laat ze verschillend te behandelen, verdient het geen aanbeveling het tuchtrecht star toe te passen.

In het eerste lid van Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht vinden wij een formule. wclkc de z.g. *eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen* aanduidt.

Dit lid luidt: „Krijgstuchtelijke vergrijpen zijn: 1°. alle niet in „eenige strafwet omschreven feiten, strijdig met eenig clienstbevel „of dienstvoorschrift, of onbestaanbaar met de militaire tucht of „orde".

Daar zijn indertijd zoowel in de Tweede als in de Eerste Kamer bedenkingen in het midden gebracht tegen deze omschrijving.

Zoo hadden in de Tweede Kamer verscheidene laden bezwaar tegen de slotwoorden „onbestaanbaar met de militaire tucht of orde". Daarop, zoo meenden zij, zou ten allen tijde ren bcroep kunnen worden gedaan om willekeur te dekken [1]).

In de Eerste Kamer waren enkele leden van oordeel, dat naast de „militaire tucht en orde" ook de „militaire eer cn waardigheid" hadden behooren te worden genoemd [1]). Vele leden van deze Kamer achtten de omschrijving uitermate vaag en algemeen en in het bijzonder de laatste woorden ervan meer „een paraphrase dan een definitie" [2]).

Ik geloof, dat deze laatste meening juist is.

---

[1]) Van der Hoeven III, blz. **67.**
[2]) **T.a.p.** blz. **70.**

In de Memorie van Toelichting [1]) was reeds op welsprekende wijze uiteengezet, dat het een ondoenlijke taak is, een specifieke opsomming van disciplinaire vergrijpen te geven. Zoo zeide zij o.a. ,,Wilde men beproeven een volledige lijst van disciplinaire ver-,,grijpen samen te stellen, men zou zeer spoedig tot de overtuiging ,,der onuitvoerbaarheid van het voorgenomen plan geraken, en zich ,,genoopt zien aan die lijst, als aanhangsel of aanvulling, één artikel ,,toe te voegen, waarin *alle* in de vorige artikelen niet vermelde „indisciplinaire feiten strafbaar worden gesteld: een artikel alzoo, in ,,hetwelk de erkentenis van het vruchtelooze der poging zou zijn ,,gelegen, en dat tevens de overbodigheid van de geheel voorafgaande lijst als met één penriestreek zou aantoonen" en even verder heet het: „Men bepaalt zich tot eene alles omvattende algemeene ..aanduiding."

Die ,,algemeene aanduiding" leert ons niet veel, maar toch genoeg.

Wat leert zij ons dan?

Ten einde dit in het licht te stellen, begin ik met haar tot een eenvoudigeren vorm terug te brengen.

Het zal wel geen tegenspraak ontmoeten, dat feiten, welke strijdig zijn met eenig dienstbevel of dienstvoorschrift, tevens onbestaanbaar zijn met de militaire tucht of orde.

Als min of meer practische toelichting is er tegen den tusschenzin: ,,strijdig niet eenig dienstbevel of dienstvoorschrift" geen bezwaar, integendeel, maar begripmatig kan hij worden gemist. In de tweede plaats: is er een verschil tusschen „de militaire tucht" en „de militaire orde"?

Indien zoo'n verschil er is, hebben wij in ieder geval te maken met een fijne schakeering. Neemt men verschil aan, dan is ,,militaire tucht" een ruimer begrip dan ,,militaire orde". Tucht omvat ook orde.

Wanneer men nu de woorden ,,militaire tucht" vervangt door het woord ,,krijgstucht", is de wettelijke aanduiding, zonder dat aan haar beteekenis geweld is aangedaan, teruggebracht tot dezen vorm: ,,Krijgstuchtelijke vergrijpen zijn alle niet in eenige ,,strafwet omschreven feiten, onbestaanbaar met de krijgstucht". Duidelijker dan uit de wet zelf blijkt nu, dat de wetsformule niet veel heeft van een definitie, welke ons iets zou kunnen zeggen omtrent den aard der krijgstuchtelijke vergrijpen. Het begrip krijgstucht blijft onverklaard.

Belangrijk zijn de woorden: *„niet in eenige strafwet omschreven"*. Met deze woorden wordt in de eerste plaats te kennen gegeven, dat strafwettelijk omschreven feiten tevens onbestaanbaar met de krijgstucht kunnen zijn en in de tweede plaats, dat de kennisneming van strafbare feiten niet behoort tot de competentie van den tot straffen bevoegden meeerdere. Uiteraard kunnen bij de wet uitzonderingen worden gemaakt op dit beginsel, hetgeen ook is ge-

---

1) T.a.p. blz. **31 en 32.**

schied in de punten 2 tot en met 6 van Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht.

Belangrijk is ook het woord: „alle". De wet stelt geen eisch betreffende de mate, waarin de krijgstucht moet zijn aangerand, alvorens men kan spreken van een krijgstuclitelijk vergrijp. Ook de allerlichtste aanranding levert zoo'n vergrijp op. Daarmede is niet gezegd, dat ook altijd een tuchtstraf zal moeten worden opgelegd, maar het is goed, dat de wet uitdrukkelijk de bevoegdheid daartoe geeft, omdat er zich omstandigheden laten denken, waarin het straffen van een zeer lichte overtreding wenschelijk of zelfs noodzakelijk kan zijn.

De tot straffen bevoegde meerdere zal in elk afzonderlijk geval, dat aan zijn kennisneming wordt onderworpen, antwoord moeten geven op de vraag: „Is dit feit onbestaanbaar met de krijgstucht?" Het Reglement betreffende de Krijgstucht strekt hem daarbij tot handleiding. Artikel 16 van dat reglement schrijft hem voor, bij dc beantwoording van die vraag de *algemeene beginselen,* neergelegd in het eerste hoofdstuk van het reglement, als leidraad te nemen. Het tweede lid van artikel 16 zegt verder, dat de nipt-nakoming van de *verbods-* of *gebodsbepalingen,* opgenomen in het tweede hoofdstuk van het Reglement, onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde.

Artikel 15 deelt mede, dat hei Reglement onder meer de strekking heeft, de *grondslagen van de krijgstucht te omschrijven en aldus een algemeene aanwijzing te geven vnn datgene, wat onbestaanbaar is met de militaire tucht of orde.*

Zoo vindt dus de tot straffen bevoegde meerdere *eenig houvast* in het Reglement betreffende de Krijgstucht, d.w.z. algemeene beginselen en eenige verbods- en gebodsbepalingen, maar ook niet meer.

Het Reglement maakt geen aanspraak en zou trouwens ook geen aanspraak kùnnen maken op volledigheid. Het werd reeds opgemerkt, dat het onmogelijk is alle feiten op te sommen, welke krijgstuchtelijke vergrijpen kunnen opleveren. Men kan er duizend noemen en een oogenblik later zal het duizend en éérste zich voordoen.

Ook vinden wij geen *definitie* van krijgstucht in het Reglement. Artikel 1, dat een bekende zinsnede uit de Memorie van Toelichting inhoudt, waarin een kleine, maar veelbeteekenende wijziging is aangebracht, zegt wèl, wat de krijgstucht *omvat* en wat zij *eischt,* maar niet, wat zij *is.*

Toch zal dc tot straffen bevoegde meerdere dat moeten weten. Hoe zal hij anders moeten uitmaken of een Erit onbestaanbaar is met de krijgstucht?

Mr. Röling wijst er in zijn praeadvies op [1]), dat vele tuchtrechten niets bepalen over de bijzondere plichten, doch slechts aan den tuchtrechter bepaalde tuchtsanctir.: ter beschikking stellen; dat

[1]) T.a.p. blz. 36 e.v.

andere vage formules kennen, welke nog nadere opvulling behoeven en dat er ten slotte zijn, waar iets meer concreets wordt; geboden.

Hij is van oordeel ,dat het geven van een opsomming van feiten niet alleen *ondoenlijk* is, maar ook *onnoodig*. Letterlijk zegt hij: ,,Onnoodig acht men dergelijke opsomming der *groepsplichten, ..want gewoonlijk is de omvang van de bijzondere plichten bekend.* ,,De groepen zijn speciaal. Meest strekken de plichten zich uit tot ,,een bijzonder gebied. Welnu: op dat bijzonder gebied is de be-..trokkene voldoende thuis. In de groep wordt die kennis van den ,,een op den ander overgedragen. Hij, die er plots midden in valt, ,,moet zich maar spoedig bij zijn collega's op de hoogte stellen."

Ongetwijfeld behoort het militair luchtrecht tot die soorten. waarin ,,iets meer –- en zelfs veel — concreets wordt geboden".

Dat is maar goed ook. De militaire tuchtkring is een zeer bijzondere. Hij omvat personen van zeer hooge, naast personen van zeer geringe ontwikkeling. Nu zijn de tuchtplichten van den soldaat zeker niet dezelfde als die van zijn kapitein of ritmeester. Maar voor vele soldaten is het desondanks moeilijk in te zien. hoe zij zich als militair hebben te gedragen. Men mag het niet aan hen overlaten ,,zich maar spoedig bij hun collega's op de hoogte te stellen". Het zijn daarom voortreffelijke maatregelen,dat met alle dienstplichtigen theorie over de krijgstucht wordt gehouden en dat hun een exemplaar van het Reglement betreffende de Krijgstucht wordt uitgereikt.

En tòch- tòch zal op een gegeven oogenblik een dienstplichtige kunnen worden gestraft voor een feit, waar zijn Reglement hem niets over zegt. Het spreekt vanzelf, en artikel 37 van de Wet op de Krijgstucht schrijft het ten overvloede uitdrukkelijk voor, dat bij de beoordeeling van dat feit rekening zal moeten worden gehouden met het licht, dut den overtreder is geschonken, en dat de strafmaat hierdoor zal worden beïnvloed. Maar straf blijft mogelijk.

Wederom haal ik *Mr. Röling* aan[1]). Naar zijn oordeel en ik meen, dat hij gelijk heeft, blijft de inhoud van het tuchtrecht niet beperkt tot het doen *nalaten* van bepaalde gedragingen, maar legt het den plicht op, te *doen* als een goed groepslid betaamt. ,,Het ,,eigenlijke (militair) tuchtrecht toont duidelijk hoe de militair ,.meer plichten dan de gewone burger heeft[2])". Dit is vooral daardoor te verklaren. dat er *plichten* staan tegenover *het recht* en *de bevoegdheid* om te dienen. Artikel 28. 2° van het Wetboek van Strafrecht en artikel 6, b, 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht, welke beide betrekking hebben op bijkomende straffen, spreken met zooveel woorden over dit recht en deze bevoegdheid.

Aan den officier en aan den tot straffen bevoegden meerdert: in het bijzonder worden op dit gebied hooge eischen gesteld. Hij zal niet alleen zijn eigen gedragslijn moeten bepalen — en soms

---

[1]) T.a.p. blz. 38.
[2]) T.a.p. blz. **43.**

onder moeilijke omstandigheden — maar ook die van zijn ondergeschikten moeten uitstippelen.

Hoe geheel anders is zijn positie volgens de wet bij het nemen van een beslissing als tuchtrechter, dan de positie van den strafrechter.

De strafrechter vindt — ik wees er reeds op — de strafbare feiten, nauwkeurig omschreven neergelegd in een groot aantal wetsartikelen. Beantwoordt een feit niet aan de omschrijving van zoo'n artikel, hij zal geen straf mogen opleggen, ook al was de daad naar zijn meening nòg zoo afkeurenswaardig.

Is het feit wèl omschreven, dan vindt hij daarbij tevens aangegeven, welke straf hij zal mogen opleggen en het maximum van die straf.

Ook al is het strafsysteem van het Wetboek van Strafrecht in de vijftig jaren van zijn gelding heel wat soepeler geworden, hij blijft toch oneindig gebondener dan de tuchtrechter, die vrij is in de keuze van de strafsoort en slechts heeft te maken met algemeene maxima.

De reden, waarom de wetgever den strafrechter niet méér vrijheid heeft gelaten, is overbekend. Hij meende, dat aan de *rechtszekerheid* tekort zou worden gedaan, dat de burger *willekeur* te vreezen zou hebben, indien deze zou kunnen worden gestraft wegens handelingen, waarvan een omschrijving niet in dc strafwet was te vinden. Zeker is dit een gewichtig argument. Het is de bedoeling van Artikel 1 van het Wetboek van Strafrecht het dienovereenkomstig beginsel tot uitdrukking te brengen. „Geen feit is strafbaar dan uit kracht van een daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling". Het is merkwaardig, dat dit voorschrift grammaticaal ook opgaat voor het militaire tuchtrecht, er is immers Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht!

Behalve, dat den tuchtrechter een vrijer strafsysteem ten dienste staat, is er ook nog een gebied, waar geen geschreven bepaling van wet of reglement hem antwoord geeft op de vraag: strafbaar of niet-strafbaar?

Hier is het voordeel aan verbonden, dat nooit de dader van een krijgstuchtelijk ontoelaatbaar feit, dat toevallig geen omschrijving vond, vrijuit behoeft te gaan.

Maar de vraag rijst: hoe is het gesteld met de *rechtszekerheid?* Is *willekeur* mogelijk?

Eigenlijk zijn dit twee vragen. Ik beantwoord eerst de laatste van de twee.

De groote vrijheid van den tuchtrechter laat wel degelijk de *mogelijkheid* van willekeur open. Ik merk daarbij dadelijk op, dat tegen dergelijke willekeur als werkzaam middel het recht van iederen gestrafte om het verlangen kenbaar te mogen maken zich over een opgelegde bestraffing te beklagen, zou kunnen worden toegepast en dat bovendien wel zeer spoedig de meerderen van een strafoplegger

ambtshalve een einde zou maken aan het naar willekeur straffen door een bepaalden tot straffen bevoegden meerdere.

Maar voordat deze middelen hun uitwerking zouden kunnen hebben, zou reeds genoeg kwaad kunnen zijn geschied, bijv. doordat de tenuitvoerlegging van de straf in het algemeen niet wordt opgeschort door het indienen van beklag. *Mogelijkheid* van willekeur blijft bestaan.

Nu de eerste vraag, welke een feitelijke is en op grond van practische ervaring moet worden beantwoord. Veertien jaren practijk van het militair tuchtrecht doen zien, dat de rechtszekerheid bij zijn toepassing niet te wenschen overlaat. Ieder officier heeft in zijn omgeving kunnen waarnemen, hoe de omstandigheid, dat den tot straffen bevoegden meerdere zooveel vrijheid wordt gelaten bij het nemen van zijn beslissing, hem juist ten volle doet beseffen, dat, *hij* het is, die de geheele verantwoordelijkheid draagt. Het zij mij vergund een term uit het Burgerlijk Wetboek te bezigen: aan zijn *goede trouw* behoeft niet te worden getwijfeld.

Zoo is het dan geen nadeel, dat er betrekkelijk veel aan ,,das freie Ermcsscn" van den militairen tuchtrechter wordt overgelaten, want het maakt hem mogelijk met alle factoren — het zijn er dikwijls vele en sommige daarvan kunnen beter worden aangevoeld dan onder woorden gebracht — rekening te houden, welke invloed behooren te doen gelden. Hij kan het tuchtrecht een *soepele* toepassing geven, d.i. een toepassing, welke het meest bevorderlijk is voor de handhaving van de krijgstucht.

Zeker kan hij bij die toepassing soms voor moeilijkheden komen te staan. Niet altijd zal liet hem b.v. gemakkelijk vallen om te beslissen of een gedraging onbestaanbaar is met de krijgstucht. Ik wijs in dit verband op de gedachtenwisseling, welke kort geleden werd gepubliceerd in ,.De Militaire Spectator" [1]), tusschen twee onzer bestuursleden over de vraag, of het zich verdraagt mrt een goede krijgstucht, dat een militair in uniform per fiets een kind vervoert, welke vraag werd opgelost in een brief van het Departement van Defensie, waarin werd bepaald, *dat elk geval afzonderlijk dient te worden beschouwd.*

Een gedraging kan in verband met veranderende begeleidende omstandigheden nu eens onkrijgstuchtelijk zijn, dan weer niet. Een teveel aan imperatieve voorschriften kan hier spoedig schadelijk werken.

De militaire tuchtrechter zal de moeilijkheden moeten oplossen aan de hand van wet en voorschriften, geleid door zijn ervaring en overeenkomstig zijn geweten. Zijn gezond verstand behoort bij zijn werkzaamheid ten volle tot zijn recht te komen.

Hierdoor wordt die werkzaamheid, welke geschiedt in het belang

---

[1]) Kapts. D. v. Voorst Evekink en A. J. J. M. Lohmeyer in „De Mil. Spectator" v. Apr. '36 (blz. 146 e.v.) en v. Mei '36 (bl. 196 e.v.) ; zie ook M.R.T. Deel XXXII, blz. 114.

van de tucht, zoo aantrekkelijk, temeer, omdat hij, die haar uitoefent, den terugslag ervan van nabij en op korten termijn bespeurt in den geest van het onderdeel, dat hij de eer heeft te commandeeren.

De punten 2 tot en met 6 van Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht openen de mogelijkheid tot het onder bepaalde, in de wet genoemde, omstandigheden krijgstuchtelijk afdoen van feiten, welke op het oogenblik, dat zij worden gepleegd, een misdrijf of een overtreding in den zin van de strafwet opleveren. Het *oneigenlijk* disciplinair recht vinclt in deze punten zijn grondslag.

Het groote verschil tusschen de eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen, genoemd in punt 1, en de oneigenlijke vergrijpen van de punten 2 tot en met 6 is, dat eerstgenoemde vergrijpen *nooit* in eenige *strafwet* zijn omsehrevrn, laatstgenoemde daarentegen *altijd,* welk verschil belangrijke consequenties medebrengt.

Het in de punten 2 tot en met 6 neergelegde stelsel heeft ten aanzien van de handhaving van dc krijgstucht eenige groote voordeelen.

In de eerste plaats schept het de mogelijkheid om op een aantal misdrijven en overtredingen de straf — zij het dan een tuchtstraf — veel *sneller* te laten volgen dan volgens de strafrechtelijke procedure ooit zou kunnen.

Ik wees reeds op het wenschelijke van snel recht, in het bijzonder van militair tuchtrecht.

Ten tweede kan de strafoplegger. omdat het hier in verband met de voorwaarden van de wet lichtere en meestal lichte strafbare feiten betreft en omdat hij in staat is geweest den persoon van den dader in zijn dagelijkschen dienst waar te nemen en te leeren kennen en hij bovendien dikwijls de sfeer, waarin het delict werd gcplccgd, met juistheid kan beoordeelen, de op te leggen straf of toe te passen maatregel *beter aanpassen aan het geval,* waardoor de nuttige werking daarvan grooter is of kan zijn dan die van een door drn strafrechter op te leggen rechtsstraf.

En ten derde is het een voordeel, samenhangende met het eerstgenoemde, dat niet voor elk misdrijf, ook al is het van nog zoo geringen aard, het gansche militair-rechterlijke apparaat in beweging behoeft te worden gebracht met zijn verwijzing naar den Krijgsraad, zijn informatiën voor den officier-commissaris, zijn in acht nemen van vrij langdurige termijnen en zijn overige — in ernstigere gevallen niet te ontberen — phasen van het strafproces. Indien elke geringe diefstal, ongehoorzaamheid, enz. aanhangig moest worden gemaakt bij den Krijgsraad, zou dit een volstrekt onnoodige belasting zijn van de militair-rechterlijke colleges en tevens zou misschien het gevaar niet geheel denkbeeldig zijn, dat om der gevolgen wille in sommige van zulke zaken maar van vervolging werd afgezien. Dit laatste moet ontoelaatbaar worden geacht.

Ik noem U een voorbeeld. Wanneer een dienstplichtige slechts

een of twee sigaretten steelt van den man, naast wien hij is gelegerd, ***moet*** tegen hem worden opgetreden. De tucht eischt, dat er op een manschappenkamer zoovcel mogelijk onderling vertrouwen heerscht. Door het nauwe contact, waarin manschappen, afkomstig uit allerlei kring, min of meer gedwongen moeten samenleven, zal anderzijds de gelegenheid tot stelen, juist van kleinigheden, soms gunstig zijn, al bevatten de voorschriften bepalingen om die gelegenheid te beperken. Misbruikt iemand de hem geboden mogelijkheid en komt zijn identiteit aan het licht, dan moet worden ingegrepen, omdat anders zijn daad vermoedelijk de voorbode is van een reeks andere kleine diefstallen, door hem en wellicht door anderen gepleegd, hetgeen ten nadccle komt van de eigenaars, maar ook ernstige schade toebrengt aan de tucht. Een in verband met de omstandigheden min of meer ernstige tuchtstraf zal heilzaam werken.

Uit het voorbeeld blijkt tevens het voordeel van snel recht. Indien die tuchtstraf mogelijk nog denzelfden dag wordt opgelegd, waarop de dader wordt ontdekt, ligt op liet oogenblik van de bestraffing het feit versch in zijn geheugen en in dat van zijn kamergenooten. Er is een groote kans, dat de misschien eerst kort geleden wellicht spontaan opgekomen lust van den gestrafte zich wederrechtelijk te verrijken. voor altijd is onderdrukt, terwijl het goed en als afschrikwekkend voorbeeld tot de anderen doordringt, waarom. hun kameraad op weinig comfortabele wijze een aantal dagen in afzondering moet doorbrengen.

Artikel 10 van de Regtspleging bij de Landrnagt en L.O. 1923, no. 383. schriiven den tot straffen bevoegden meerderen voor om elke zaak, welke zij overeenkomstig een van de punten 2 tot en met 6 hebben afgedaan, ter kennis te brengen van den garnizoenscommandant.

De garnizoenscommandant is op zijn beurt gehouden ingevolge artikel 11 van de Regtspleging bij de Landmagt het advies van den auditeur-militair in te roepen en daarna te beslissen, of met de krijgstuchtelijke afdoening van de zaak kan worden volstaan, dan wel of zij alsnog naar den militairen rechter moet worden verwezen.

Artikel 57 van de Wet op de Krijgstucht. dat nauw met artikel 2 samenhangt, schept nainelijk de mogelijkheid om op disciplinaire bestraffing van krijgstuchtelijke vergrijpen bestraffing door den ***rechter*** te laten volgen.

Voor één feit kunnen dus twee straffen worden opgelegd, eerst een tucht-, daarna een rechtsstraf. De omgekeerde volgorde kan bij hooge uitzondering voorkomen, wanneer het de burgerlijke strafrechter is geweest, die den militair de eerste straf heeft opgelegd. Men heeft dan met een geheel andere rechtsfiguur te maken, waar ik niet verder over zal spreken.

De vraagt rijst onmiddellijk, of de mogelijkheid van dubbele bestraffing niet strijdt met het beginsel van het „***ne bis in idem***".

Zij werd in de Staten-Generaal bij de behandeling van het wetsontwerp en ook door anderen uitvoerig besproken. Thans wordt zij vrijwel algemeen ontkennend beantwoord.

Strijd met het beginsel, zooals dit in artikel 68 van het Wetboek van Strafrecht is omschreven, is er niet, omdat dit artikel spreekt van gewijsden, afkomstig van den Nederlandschen, den kolonialen en den buitenlandschen *rechter*, en de tot straffen bevoegde meerdere niet onder het wettelijk begrip van rechter is begrepen.

Maar tegenwoordig wordt ook wel algemeen aangenomen, dat er geen strijd is met het „*ne bis in idem*" als rechtsbeginsel. Het zou anders niet mogelijk zijn, dat onze wetten toelieten en bepaalden, dat leden van *allerlei* door de wet erkende tuchtkringen op twee wijzen werden gestraft.

Dit neemt niet weg, dat de beide bestraffingen tezamen niet zwaarder behooren te zijn dan uit doelmatigheidsoogpunt strikt is vereischt. Daarom is de vraag, welke dit jaar door de Nederlandsche Juristen-Vereeniging werd besproken: „Is het wenschelijk, „dat verband wordt gelegd tusschen de verschillende maatregelen „naar aanleiding van eenzelfde feit, te nemen door den strafrechter „en andere bij of krachtens de wet ingestelde organen?" een belangrijke en bovendien met het oog op het toenemen van het aantal tuchtkringen in den lateren tijd een actueele.

Het verband, waarvan in de vraag sprake is, wordt voor gevallen van cumulatie van straffen, opgelegd door den rechter en door den tot straffen bevoegden meerdere, gelegd in het tweede lid van artikel 57 van de Wet op de Krijgstucht, dat luidt: „In geval van „schuldigverklaring houdt de rechter bij de bepaling van de straf „met die toepassing (d.i. toepassing van krijgstuchtelijke straf „voor hetzelfde feit) rekening."

Ofschoon het opleggen van een rechtsstraf na een tuchtstraf dus niet in strijd komt met het „*ne bis in idem*" en artikel *57*, lid 2, van de Wet op de Krijgstucht tegemoet komt aan de eischen van de billijkheid, zoo moet er toch steeds naar worden gestreefd deze dubbele bestraffing in het *militair recht* te voorkomen. In „De Militaire Spectator" van December 1930 en in „Mavors" van October 1936 bracht ik deze meening reeds tot uiting. Ik grond haar o.a. op waarnemingen, gedaan in een tijdvak van zes jaren, gedurende hetwelk ik secretaris van den officier-commissaris te 's-Gravenhage was.

De gevallen waren gelukkig niet talrijk. Maar wanneer zich zulk een geval voordeed, kwam gedurende de informatiën steeds aan het licht, dat de beklaagde niet begreep, hoe het billijk kon zijn, dat hij na zijn krijgstuchtelijke straf te hebben ondergaan, bovendien nog naar den Krijgsraad werd verwezen. Wanneer men zoo iemand rustig de zaak uitlegde, bleek dat weinig verheldering te geven. De regel „*ne bis in idem*" leeft in het volk[1]). maar min of meer

[1]) Mr. Röling, t.a.p. blz. **75.**

subtiele juridische onderscheidingen liggen den soldaat niet, wiens geest in deze ongetraind is. Hij ziet bovendien den Krijgsraad niet als orgaan van de algemeerie rechtsorde, den tuchtrechter als vertegenwoordiger van den tuchtkring. Hij ziet hen beiden als onderdeel van wat hij noemt het „gezag" en hij beoordeelt zijn daad achteraf misschien zelf wèl als afkeurenswaardig, maar zonder zich te realiseeren in welke wet de overtreden verbodsbepaling was te vinden.

Daarom kan dubbele bestraffing zoo licht een averechtsche werking hebben. Zoo het eenigszins mogelijk is, dient zij te worden vermeden. Het gaat er om, de criminaliteit te bestrijden en den overtreder op te voelden tot bruikbaar soldaat, d.i. dus ook tot buikbaar mensch, en niet tot jurist.

Toch is de regeling van de artikelen 2, 2° t/m. 6° en 57 van de Wet op de Krijgstucht, tezamen met die van artikel 10 van de Regtspleging bij de Landmagt en van L.O. 1923, No. 383, een nuttige. De omstandigheid, dat de disciplinaire afdoening van alle oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen ter kennis moet worden gebracht van den garnizoenscommandant, stelt deze autoriteit in staat een indruk te krijgen op grond van een groot aantal rapporten, van den aard der gevallen, welke in het algemeen krijgstuchtelijk worden afgedaan. Het wordt hem mogelijk met dezen indruk rekening te houden, wanneer hij ingevolge artikel 12 van de Regtspleging bij de Landmagt een beslsising moet nemen in zaken, welke hem worden gemeld, omdat de Commandeerende Officier van het korps van den verdachte twijfelt, of zij strafrechtelijk dan wel krijgstuchtclijk moeten worden behandeld. hetgeen ten goede komt aan de eenheid van toepassing van de wet bij de verschillende onderdeelen van het garnizoen.

De regeling heeft verder verdienste, omdat de tot straffen bevoegde meerderen als het ware schriftelijk verantwoording moeten afleggen van elke wegens een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp opgelegde straf.

Ten derde zijn er gevallen, waarin het noodzakelijk kan zijn een zaak naar den Krijgsraad te verwijzen, nadat al krijgstuchtelijk is gestraft en waarin de nadeelen van dubbele bestraffing op den koop toe moeten worden genomen. Ik meen, dat dit in hoofdzaak die gevallen zijn, waarin nà de krijgstuchtelijke bestraffing omstandigheden aan het licht komen, waardoor het feit zóózeer van aanzien verandert, dat, waren die omstandigheden van stonde af aan bekend geweest, ongetwijfeld verwijzing naar den Krijgsraad zou hebben plaats gehad.

Terwijl ik den nadruk blijf leggen op de wenschelijkheid, dat de garnizoenscommandant een zeer beperkt gebruik maakt van de hem bij artikel 57 van de Wet op dc Krijgstucht verleende bevoegdheid, wil ik thans nagaan, welke de oorzaken kunnen zijn, dat de tot straffen bevoegde meerdere en de gerechtsofficier van meening verschillen betreffende de iioodzaak tot verwijzing naar

den Krijgsraad. Want het is uitsluitend dit verschil van meening, dat een dubbele bestraffing tengevolge kan hebben.

Er zijn twee mogelijkheden. De eerste is, dat de strafoplegger heeft gestraft in een geval. waarin hij die bevoegdheid niet had. De punten 2 t/m. 6 van artikel 2 van dc Wet op dc Krijgstucht beperken haar namelijk tot een aantal misdrijven en overtredingen, welke zij uitdrukkelijk noemen. Niet *alle* strafbare feiten mogen disciplinair worden afgedaan. Doet zich nu het geval voor, dat een tot straffen bevoegde meerdere zich hiervan niet voldoende rekenschap heeft gegeven, of wel ten onrechte heeft gemeend, dat het feit beantwoordde aan de delietsomschrijving van een der wèl opgesomde artikelen, dan is men geneigd te zeggen, dat de garnizoenscommandant, die op de een of andere wijze van het geval kennis krijgt, de zaak *dus* alsnog naar den Krijgsraad zal moeten verwijzen.

In afwijking van vroegere meening ben ik thans van oordeel, dat deze regel niet altijd behoort te worden toegepast. Het is zeer wel denkbaar, dat wanneer een strafbaar feit is gepleegd, niet genoemd in een van de punten 2 tot en met 6 van Artikel 2 van dc Wet op de Krijgstucht, waarvan de dader ten onrechte. immers in strijd met de wet, krijgstuchtelijk is gestraft, met deze bestraffing, alle omstandigheden in aanmerking genomen, kan worden volstaan.

Is het dan niet beter een dubbele bestraffing te voorkomen door verwijzing naar den Krijgsraad niet tr laten volgen?

De vervolging zal alleen achterwege kunnen blijven, indien ook in het militair strafrecht het *opportuniteitsbeginsel* geldt.

In tegenstelling met het Wetboek van Strafvordering [1]), is dit beginsel niet uitdrukkelijk opgenomen in de Regtspleging bij de Landmagt. In artikel 11 leest men echter (ik laat eenige bijzinnen weg): „Indien de *Commanderende officier van hei Garnizoen van oordeel is, dat de zaak door den Militairen Regter moet worden onderxocht en beoordeeld,* zal de verdagte naar den Krijgsraad worden verwezen."

Men kan hier dus uit lezen, dat het oordeel van den garnizoenscommandant beslissend ia. Ik geef toe. dat een tegenwerping mogelijk is, omdat de beteekrnis van den zin verandert, wanneer men den klemtoon niet legt op *„de Commanderende Officier van het Garnizoen"* maar op het woord *„moet"*.

Intusschen, de *woorden* van de wet verzetten zich in geen geval tegen mijn opvatting, dat ook in het militair recht het opportuniteitsbeginsel geldt. Er zijn verschillende plaatsen bij *Van der Hoeven,* waaruit blijkt, dat de Regeering destijds van dezelfde meening was [2]). Eenige malen werd namelijk opgemerkt, *„dat het legaliteitsprincipe niet in ons constitioneei recht is opgenomen".*

Het seponeeren van een zaak in een geval als ili noemde, is dus mogelijk en kan gewenscht zijn. Iets anders is het, dat dergelijke

[1]) W. v. Sv., Artt. 12, 167 en 242.
[2]) Van der Hoeven III, blz. 37, 39, 63.

gevallen, welke niet altijd zijn te voorkomen. zeldzaamheden behooren te blijven. Er zijn verschillende werkzame middelen om dit te bereiken.

De tweede mogelijkheid, welke verschil van inzicht kan doen ontstaan tusschen den strafoplegger en den garnizoenscommandant ten aanzien van de noodzakelijkheid van verwijzing, is een andere waardeering van de feiten aan de hand van de voorwaarden, welke de wet stelt voor krijgstuchtelijke afdoening.

Deze voorwaarden zijn twee in getal. Voor alle strafbare feiten van de punten 2 tot en met 6 van Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht geldt de eisch, dat zij onbestaanbaar moeten zijn met de militaire tucht of orde. Het is zeer begrijpelijk, dat deze eisch wordt gesteld, omdat anders de beteekenis van het woord „oneigenlijk" in de uitdrukking „oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp" wel zeer verstrekkend zou zijn.

Bij een deel der opgesomde feiten vloeit de onbestaanbaarheid met de militaire tucht of orde voort uit hun aard, is zij dus *steeds* aanwezig, bij een ander deel *kan* zij aanwezig zijn, maar óók ontbreken. De wet draagt de beoordecling hiervan op aan den tot straffen bevoegden meerdere. De tweede voorwaarde is, dat het strafbare feit van zóó lichten aard moet zijn, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan. Deze eisch geldt niet voor de feiten, welke zijn opgesomd in punt 5. Deze feiten zijn *steeds van voldoend lichten aard voor krijgstuchtelijke afdoening.* Ik wijk hier af van de meening van de samenstellers van het boekwerk „De Practijk van het Militaire Tuchtrecht" [1]), die ook ten aanzien van deze feiten een beoordeeling naar hun gewicht eischen. De wet noemt dezen eisch niet, waar nog bij komt, dat de Memorie van Toelichting hieromtrent zegt [2]): „..... vermits nagenoeg „altoos de wegens zoodanige feiten opgelegde straffen in werkelijk„heid zwaarder zijn, dan de straf, die de rechter had *kunnen* „opleggen.....". Dit wijst eerder in omgekeerde richting.

Bezien wij thans eerst de voorwaarde van *„onbestaanbaarheid met de militaire tucht of orde".* De bepalingen van de wet zeggen niets omtrent de mate, waarin de tucht of orde moet zijn aangerand. Dat is in overeenstemming met punt 1 van Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht, waarin immers is bepaald, dat *„alle* feiten enz.. onbestaanbaar met de militaire tucht of orde, krijgstuchtelijke vergrijpen opleveren". Volgens de wet is aan de voorwaarde voldaan, indien. wanneer het feit niet in de strafwet was strafbaar gesteld, een eigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp, van hoe lichten aard ook, zou overblijven.

Het is merkwaardig te constateercn, hoe het Hoog Militair Gerechtshof in eenige beschikkingen betreffende gevallen, waarin er tusschen den garnizoenscommandant of vlootvoogd en den auditeur-militair of fiskaal meeningsverschil bestond over de ver-

[1]) T.a.p. blz. 21, Toelichting 1.
[2]) Van der Hoeven III, blz. 92.

wijzingsvraag, dezen wettelijken eisch heeft uitgebreid in dien zin, dat het voor disciplinaire afdoening vordert, dat het krijgstuchtelijk element op den voorgrond, het strafrechtelijk element van het feit daarentegen op den achtergrond treedt.

De redactie van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift verwondert zich hier over. Zij vestigt er de aandacht op in Deel XXIX, bladzijde 222, dat de eisch van het Hof niet in de wet, wel in de Memorie van Toelichting, wordt genoemd. Nu dient niet uit het oog te worden verloren, dat de Memorie van Toelichting werd geschreven in een tijd, toen in het bijzonder ook de dogmatische beoefening van de rechtswetenschap vele aanhangers had. Dit komt ook tot uiting bij de behandeling van de Wet op de Krijgstucht in de Staten-Generaal. Telkenmale wordt gewezen op het verschil tusschen het strafrecht en het tuchtrecht. Er wordt gewaarschuwd tegen vermenging van strafrecht en tuchtrecht [1]), waartusschen een scherp onderscheid moet worden gemaakt. Men krijgt den indruk, dat deze onderscheiding wordt aanbevolen om redenen van dogmatischen aard, niet om redenen van doelmatigheid. De Memorie van Toelichting laat het twistpunt buiten beschouwing. Zij acht het practisch nut van het stelsel der oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen zóó groot, dat men maar over het eventueel bezwaar tegen het uit het oog verliezen van de onderscheiding zal moeten heenstappen [2]).

De Regeeringscommissaris meent in een van zijn redevoeringen, dat de regeling practisch is en bovendien, dat zij de onderscheiding — terecht — niet uit het oog verliest. Dit laatste zou blijken uit het feit, dat hier te lande niet de militaire autoriteiten, maar het openbaar ministerie beslist of een zaak strafrechtelijk zal worden vervolgd [3]).

In alle gepaste bescheidenheid meen ik te mogen opmerken, dat dit argument van *Prof. Van der Hoeven* weinig gelukkig is gekozen, omdat het een miskenning inhoudt van ons militair strafprocesrecht. De *beslissing* is wel degelijk aan de militaire autoriteit, namelijk aan den garnizoenscommandant of aan den vlootvoogd. Hieraan doet niet af het feit, dat de auditeur-militair of fiskaal een eindbeslissing kan inroepen van het Hoog Militair Gerechtshof, dat vervolging kan gelasten. Een dergelijke last kan het Gerechtshof geven aan den Officier van Justitie ingevolge artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering. Maar toch bepaalt artikel 9 van dat wetboek, dat de officier van justitie met de vervolging is belast.

Het Hoog Militair Gerechtshof overwoog in zijn beschikking van 28 Augustus 1925 [4]), dat de wetqever blijkens Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht geen verwijzing naar den Krijgsraad heeft gewild in die gevallen, waarin de zaak *beter* en *doelmatiger* enkel krijgstuchtelijk zou kunnen worden afgedaan.

[1]) Van der Hoeven III, blz. 59,
[2]) T.a.p. blz. 33.
[3]) T.a.p. blz. 52.
[4]) Wetenschappelijk Jaarbericht 1935, blz. 356. M.E.T. XXI, blz. 300.

Soms kan aan dien doelmatigheidseisch worden voldaan, ook al treedt het krijgstuchtelijk element in het feit niet op den voorgrond.

De tweede voorwaarde, waaraan voor krijgstuchtelijke afdoening van de feiten van de punten 2 tot en met 6 van Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht moet worden voldaan is, dat de zaak „van *zóó* lichten aard moet *zijn*, dat *zij* buiten strafrechtelijke *behandeling* kan *worden* afgedaan."

Welke factoren moeten beslissend zijn bij de beantwoording van de vraag, of een feit aan deze voorwaarde voldoet?

De wet stelt wederom geen bijzondere eischen. Zij vertrouwt op het beleid van haar uitvoerders. Moeten deze zich afvragen: „Levert het feit naar zijn aard een strafrechtelijk of een krijgstuchtelijk vergrijp op" of wel: „Kan van krijgstuchtelijke afdoening voldoende uitwerking worden verwacht, zoodat daarmede kan worden volstaan?".

Mijns inziens zullen zij verstandig doen eerstgenoemde vraag overeenkomstig het advies van de Memorie van Toelichting te laten vallen. Voor degenen, die principieel verschil zien tusschen beide soorten vergrijpen, moge hier het practische voordeel overheerschen.

Zij, die het met Mayer eens zijn [1]), dat „die im Konkreten Fall gegebene Bagatellnatur" van het delict de vervanging van den strafrechter door den tuchtrechter veroorlooft, ondervinden hier geen moeilijkheid.

Ik ben het eens met de meening van de Redactie van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift [2]), wanneer zij opmerkt:

„. . . . . dat art. 2 niet eiseht, dat de daar genoemde feiten van „lichten aard zijn, maar dat zij van *xóó lichten* aard zijn, dat de „*zaak* buiten strafrechtelijke behandeling *kan* worden afgedaan" en vervolgens: „De door den Wetgever gekozen woorden wijzen naar „de bedoeling, dat strafrechtelijke behandeling achterwege kan „blijven indien de disciplinaire autoriteit met de haar ten dienste „staande middelen bij machte is om den dader eene aan diens schuld „evenredige straf op leggen. . . . . "

Van dit oogpunt uit gezien, zal een feit niet zoo geheel spoedig naar den Krijgsraad behoeven te worden verwezen, indien men let op de in de wet gestelde maxima van de zwaarste krijgstuchtelijke straffen.

Wellicht zal men tegenwerpen, dat de auditeur-militair of fiskaal bij het eischen van een bepaalde straf de belangen van de algemeene rechtsorde vertegenwoordigt, en dat de tot straffen bevoegde meerdere zich moet beperken tot de belangen van de krijgstucht. Maar in de eerste plaats vallen deze twee soorten van belangen goeddeels samen. In de tweede plaats gaat de tegenwerping niet meer op van het oogenblik af, dat de wet het oneigenlijk disciplinair recht in het leven roept, omdat elke *krijgstuchtelijke afdoe-*

---

[1]) H. Mayer, Zuchtgewalt und Strafrechtspflege, aangehaald door Mr. Röling, t.a.p. blz. 102.

[2]) M.R.T., Deel XXIX, blz. 220.

ning van een misdrijf of overtreding implicite een waardeeringsoordeel inhoudt betreffende de eischen, welke de algmeene rechtsorde in dat bepaalde geval stelt.

In de derde plaats zou ik niet willen stellen en bet blijkt ook niet, dat dit de meening van de Redactie van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift zou zijn, dat altijd krijgstuchtelijk moet worden gestraft, indien de wettelijke maxima der tuchtstraffen maar hoog genoeg zijn. Elk geval kan afzonderlijk worden bekeken.

Wèl pleit ik voor een minder spoedige verwijzing naar den militairen rechter dan thans wel eens plaats heeft.

Ik verwijs in dit verband ook op de artikelen van de eerste luitenants Mr. *De Graaff* en *Pan den Heuvel* in „Mavors" van Juli en November 1936 [1]).

Zij laten stemmen uit de practijk hoorcn ten gunste van een ruimerc krijgstuchtelijke afdoening; zij achten deze in het belang van de tucht.

Naast algemeene beginselen van tuchtrecht, spreekt ook de omstandigheid, dat het de tot straffcri bevoegde meerdere is, die het feitelijk tuclitelement van nabij en *dus het best* kan beoordeelen, vóór hun mecniiig.

Waar de wet zulk een ruime mogelijkheid openlaat, is het moeilijk in te zien, wat de beteelzenis kan zijn van een verwijzing naar den rechter van gevallen, waarin de onderganc tuchtstraf voldoende was in verband met den ernst van het feit.

Ik noern U een geval. dat de Redactie van liet Militair-Rechtelijk Tijdschrift aanhaalt [2]): „Bij beschikking van 28 Maart 1924 deed „het Hof te niet de straf van 8 dagen verzwaard arrest op grond „dat dc mishandeling ter zake waarvan die straf was opgelegd vrij „ernstige gevolgen had gehad en tevens dat de beslissing over het „al dan niet strafbaar zijn van den dader geenszins van eenvoudigen „aard was (de man had zich op noodweer beroepen). Een straf„rechtelijke vervolging is daarna ingesteld en de schuldige ver„oordeeld tot 3 dagen gevangenisstraf met inminderingbrenging „van **3** dagen preventief arrest, ondergaan reeds vóór de disciplii„naire bestraffing. Wij vragen: was hier nu de tenietdoening van „de disciplinaire straf met als gevolg verwijzing naar den militairen „rechter noodzakelijk?".

Kapitein der Artillerie A. *Spruyt* heeft in het „Wetenschappelijk Jaarbericht 1935 van de Vereeniging ter beoefening van de krijgswetenschap" een aantal beschikkingen en sententies van het Hoog Militair Gerechtshof bijeengebracht. De beschikkingen hebben betrekking op gevallen, waarin de tot de verwijzing bevoegde officier en de auditeur-militair of fiskaal verschilden van inzicht over het al dan niet verwijzen van een bepaalde zaak naar den

[1]) Mr. H. H. **A.** de Graaff: „Het wijzen op de strafbaarheid in gevallen van opzettelijke ongehoorzaamheid"; M. van den Heuvel: „De mogelijkheid van krijgstuchtelijke afdoening van gevallen van opzettelijke ongehoorzaamheid."

[2]) M.R.T. Deel XXIX, blz. 221.

militairen rechter. De sententies betreffen gevallen, waarin de beklaagde overeenkomstig artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht door het Hof werd verwezen naar den Commandeerende-Officier van zijn korps. Dit artikel biedt den raadsman de mogelijkheden, waar ik in het begin van mijn voordracht over sprak.

Bij één van deze beschikkingen gelastte het Hof de verwijzing naar den Krijgsraad van een korporaal der Politietroepen [1]), die een motorrijwiel, dat hij reeds geruimen tijd bezat, had bereden, zonder dat hij een geldig rijbewijs had. Deze korporaal was reeds gestraft met 6 dagen licht arrest. De Krijgsraad veroordeelde hem tot f 5 boete. Had hij geen krijgstuchtelijke straf gehad, dan zou vermoedelijk de boete f 7,50 of f 10 hebben bedragen. Wordt nu de ernst van het feit meer geaccentueerd door een aantal guldens boete, dan door een krijgstuchtelijke vrijheidsstraf, terwijl het hier betrof een gegradueerd beroepsmilitair van een korps, waarbij de tucht bijzondere eischen stelt?

Kapitein Spruyt trekt naar aanleiding van deze beschikking de conclusie, welke uiteraard voor zijn rekening blijft, dat een dienstplichtige, die een ritje per motorrijwiel maakt, maar bij toeval een enkele maal vergeet zijn rijbewijs bij zich te steken, vermoedelijk gevoeglijk deswege krijgstuchtelijk gestraft zal kunnen worden.

De stelling laat zich echter verdedigen, dat het juist deze dienstplichtige is, die gevoeglijk naar den Krijgsraad kan worden verwezen, omdat het niet zoo gemakkelijk is in te zien, met welk krijgstuchtelijk belang zijn handelwijze in botsing kwam, in tegenstelling tot die van den korporaal der Politietroepen. Omdat het feit, gepleegd door den dienstplichtige, zooveel lichter is, kan worden volstaan met een niet te zware boete en het is zeer wel in te denken, dat de betrokkene door krijgstuchtelijke afdoening met eenige dagen arrest onevenredig *zwaar* wordt getroffen.

Kapitein *Spruyt* heeft aan de verzameling van gevallen in het Wetenschappelijk Jaarbericht, waar ik U over sprak, met scherpzinnigheid een aantal beschouwingen vastgeknoopt betreffende de meening van het Hoog Militair Gerechtshof over de vraag, wanneer krijgstuchtelijke afdoening overeenkomstig de punten 2 tot en met 6 van Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht mogelijk is, zooals deze meening naar aanleiding van die gevallen tot uiting is gekomen.

Een van zijn conclusies luidt, dat het feit van eenvoudigen *aard* moet zijn en het bewijs en de strafrechtelijke rubriceering van het feit geen juridische moeilijkheden mogen bieden. Deze eisch kwam o.a. naar voren in het geval van den man, die na krijgstuchtelijk te zijn gestraft met 8 dagen verzwaard arrest, vervolgens door den Krijgsraad werd veroordeeld tot **3** dagen gevangenisstraf met aftrek van **3** dagen preventief.

De Redactie van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift [2]) zegt hieromtrent, na eerst te hebben gewezen op overeenkomstige eischen in

---

[1]) Beschikking H.M.G. van **19 Mei 1533.**
[2]) M.R.T. Deel XXIX, **blz. 222.**

het Wetboek van Strafvordering voor de rechtspraak door den politie- en den kinderrechter: ,,Soortgelijke eischen stelt art. 2 ,,W.Kr. echter niet. Een feit kan trouwens van lichten aard zijn ,,en toch moeilijk wat betreft het onderzoek. Menig, ook zuiver ,,disciplinair vergrijp kost bij het onderzoek heel wat meer hoofd- ,,breken en is dikwijls veel meer ingewikkeld dan tal van strafbare ,,feiten." De Redactie wijst er op, dat de krijgstuchtelijk gestrafte een tweevoudig, de strafrechtelijk veroordeelde een enkelvoudig recht van beroep heeft, beide in hoogste instantie te behandelen door het Hoog Militair Gerechtshof, dat dus contrôle kan uitoefenen.

De laatste conclusie, welke kapitein *Spruyt* formuleert, is een van de beide gevolgtrekkingen, waartoe hij komt alleen op gronden van ervaring, dus zonder dat zij uit 's Hofs beslissingen blijken.

Zij luidt: ,,Bij de beoordeeling van de vraag, of krijgstuchtelijke ,,dan wel strafrechtelijke afdoening gewenscht is, wordt mede in ,,aanmerking genomen of de dader al of niet binnen korten tijd met ,,groot verlof huiswaarts zal worden gezonden. Zoo ja, dan kome ,,deze factor ten gunste aan krijgstuchtelijke afdoening."

Ik meen hieruit te mogen opmaken en het stemt mij tot voldoening dat ook de Heer *Spruyt,* waar mogelijk, aan eischen van doelmatighcid een plaats inruimt.

De heer *Xpruyt* noemt de vijf conclusies, waar hij toe komt, *,,criteria".* Ik zou liever willen spreken van *,,wenken".* Het woord criteria schijnt mij eenigszins gevaarlijk, omdat het den verkeerden indruk kan wekken, als zou het tuchtrecht min of meer als met een keurslijf moeten worden bekleed, hetgeen zeker niet de bedoeling van den schrijver is, omdat hij zijn artikel besluit met den raad om bij de beantwoording van de vraag, of een feit in aanmerking komt voor krijgstuchtelijke afdoening, ook de *algemeene beginselen van het tuchtrecht en verder vooral ook het eigen inzicht te laten spreken.*

Ik wil dit advies *ondersteunen* cn het *uitbreiden* tot de toepassing van het geheele militaire tuchtrecht, ook van het eigenlijke, omdat ik meen, dat de zoo belangrijke handhaving van de tucht en daardoor ook de tucht zelf er door wordt gediend.

Zoo ben ik dan gekomen aan het slot van mijn inleiding. Ik weet, dat ik lang niet volledig was. Sommige punten moesten onbesproken blijven, andere konden slechts even worden aangeroerd, maar ik mag thans niet meer van Uw geduld vergen.

Wanneer ik de Koninklijke Marine in mijn beschouwingen slechts weinig direct betrok, was dat niet uit gebrek aan reverentie of belangstelling, maar omdat ik ten aanzien van de tuchtpractijk aan boord te weinig deskundig ben. Het moge mij ten goede worden gehouden.

Ik heb gezegd.

Na een korte rust bestond er gelegenheid tot gedachtenwisseling naar aanleiding van de rede van Kapitein *Mr. J. C. van Heuven*. Achtereenvolgens werd het woord gevoerd door *Ritmeester P. TV. Pieters, Majoor D. van Voorst Evekink, Prof. Mr. J. M. van Bemmelen, Mr. D. B. A. Franken* **en** *Mr. H. J. Kruls*.

Ritmeester *Pieters* brengt hulde aan den inleider voor de wijze, waarop deze zijn onderwerp heeft behandeld, en zegt verder, dat het wel voorkomt, dat een regimentscommandant voortdurend wijzigingen aanbrengt in straffen, opgelegd door de onder zijn bevelen gestelde, tot straffen bevoegde meerderen en dezen bovendien bevelen geeft ten aanzien van de wijze, waarop zij de tucht hebben te handhaven in hun onderdeelen.

Waar de inleider heeft gezegd, dat de tuchtrechter zijn beslissingen overeenkomstig zijn geweten behoort te nemen en het niet is uitgesloten, dat er op een gegeven oogenblik een conflict zal kunnen ontstaan tusschen de uitvoering van ontvangen bevelen eenerzijds en het geweten anderzijds, vraagt de Heer *Pieters*, hoe een strafoplegger in zoo'n geval zal hebben te handelen, waarna hij nog opmerkt, dat het niet bevordelijk is voor het prestige van een meerdere, wanneer zijn beslissingen achteraf telkens worden gewijzigd, terwijl dit bovendien voor dien meerdere hoogst onaangenaam is en het ook niet ten goede zal komen aan de samenwerking tusschen hoogeren en lageren commandant.

Naar aanleiding van hetgeen Ritmeester *Pieters* heeft gezegd, doet Majoor *van Voorst Evekink* als zijn meening kennen, dat, gelet op de militair-hierarchische verhoudingen, de regimentscommandant niet alleen bevoegd is zijn ondercommandanten voor te schrijven, hoe zij de tucht moeten handhaven en hun strafbevoegdheid uitoefenen, maar dat de oiidercommandanten deze aanwijzingen ook onvoorwaardelijk behooren na te komen.

Prof. Mr. *van Bemmelen* wil niet nalaten naar aanleiding van de woorden van Majoor *vnn Voorst Evekink* iets in het midden te brengen. Op het door den Majoor gestelde beginsel zijn zijns inziens uitzonderingen, door het geweten gesteld. wel degelijk mogelijk. Zoo zal het bijvoorbeeld in oorlogstijd wel mogelijk zijn, dat een regimentscommandant onder enerveerende omstandigheden bevelen geeft ten aanzien van de handhaving van de tucht, welke hij, indien hij rustig had kunnen nadenken, achterwege zou hebben gelaten. De tot straffen bevoegde meerdere zal die bevelen, wanneer hun uitvoering in strijd zou komen met zijn goede trouw, niet zonder meer mogen opvolgen.

Mr. D. B. A. Franken betuigde in de eerste plaats zijn waardeering voor de uitstekende wijze, waarop de inleider het onderwerp heeft behandeld. De inleider heeft echter steeds als alternatief gesteld krijgstuchtelijke afdoening of berechting door den Krijgsraad. Er is echter nog een andere mogelijkheid voor de overtredingen, qenoemd in Artikel 2, 5° en 2, 6° van de Wet op de Krijgstucht, n.l. de transactie. Vooral voor de overtredingen, ge-

noemd in Artikel 2, 6°, is dit van veel belang, omdat juist de wijze, waarop deze overtredingen moeten worden afgedaan, in de praktijk tot veel moeilijkheden aanleiding heeft gegeven.

Waarom heeft de wetgever in Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht de mogelijkheid geschapen om strafbare feiten krijgstuchtelijk af te doen? Zuiver en alleen om doelmatigheidsredenen en niet omdat de in Artikel 2, 2°—6° bedoelde strafbare feiten in disciplinaire afdoening hun natuurlijke berechting vonden. Men wilde voor lichte overtredingen de rompslomp van een Krijgsraad vermijden. Inderdaad heeft de wetgever — zooals de inleider ook heeft betoogd — zich op het standpunt gesteld, dat er een kenmerkend verschil tusschen straf- en tuchtrecht bestaat. Velen loochenen echter dat onderscheid en zien in Artikel 2, 2°—6°, van de Wet op de Krijgstucht een uiting van het feit, dat de natuur sterker is dan de leer. Van belang — hoewel thans niet ter zake dienend — mag de vraag heeten: ,,Indien het tuchtrecht niet behoort tot het strafrecht, doch daarvan behoort te worden onderscheiden, is dan het tuchtrecht een afzonderlijk onderdeel van het recht, of behoort het wellicht tot een ander onderdeel van het recht, b.v. het administratief recht?" Zoolang niet is uitgemaakt, of er al dan niet verschil tusschen straf- en tuchtrecht bestaat, en zoo ja, waarin dan het materieele wezenskenmerk van het tuchtrecht ligt, moet het duidelijk zijn, dat, wanneer twee personen over deze materie verschillend denken, zij ook over de vraag, of een onder Artikel 2, 6°, van de Wet op de Krijgstucht genoemde overtreding strafrechtelijk dan wel krijgstuchtelijk dient te worden afgedaan, niet tot overeenstemming zullen komen. Men kan dan wel het eindoordeel van het Hoog Militair Gerechtshof inroepen, doch het Hof kan de vraag ook niet aan de hand van een materieel rechtscriterium oplossen. zoodat zijn beslissingen niet anders dan incidenteel kunnen zijn. En daarom hooren wij van het Hof niet meer dan *dat* in het eene geval de strijd tegen de eischen van de krijgstucht op den voorgrond en het strafrechtelijk karakter op den achterqrond treedt, zoodat krijgstuchtelijke afdoening is aangewezen, en in het andere geval niet meer dan *dat* het krijgstuchtelijk element op den achtergrond en het strafrechtelijk element op den voorgrond treedt, zoodat strafrechtelijke behandeling is geboden.

Beter lijkt het daarom om een vooringenomen standpunt in te nemen, door òf alle gevallen in den regel krijgstuchtelijk af te doen, òf ze in den regel strafrechtelijk door middel van transactie af te doen. Dat is doelmatig, omdat dan in den regel de rompslomp van den Krijgsraad wordt vermeden en de strafoplegger, de gerechtsofficier en het Hoog Militair Gerechtshof hun tijd beter kunnen gebruiken dan voor het oplossen van de vrijwel ijdele strijdvraag, of bij de betrekkelijk onbenullige overtredingen van een militair, die bij verandering van richting met het door hem bestuurde rijwiel zijn arm niet heeft uitgestoken of die geen reflector aan zijn spatbord had, het krijgstuchtelijk dan wel het strafrechtelijk element praevaleert.

Bij de zeemacht heeft men als vooringenomen standpunt gekozen strafrechtelijke afdoening ex Artikel 74 van het Wetboek van Strafrecht.. Dit is daarom doelmatig, omdat wanneer fiskaal en verdachte het eens worden — en men wordt het altijd eens — alles met één instantie is afgeloopen, terwijl aan een krijgstuchtelijke bestraffing nog wel eens twee instanties kunnen worden toegevoegd, namelijk beklag bij de hooqere militaire autoriteit en vervolgens beklag bij het Hoog Militair Gerechtshof.

Van dat vooringenomen standpunt kan wel weer worden afgeweken, doch alleen weer om redenen van doelmatigheid. Het kan n.l. doelmatig zijn, dat het feit door middel van transactie niet in vergetelheid behoort te geraken, doch krijgstuchtelijke afdoening gelegenheid behoort te geven om het feit in 's mans straflijst te vermelden, opdat ook volgende commandanten uit die strafreden een aanwijzing meer hebben omtrent 's mans mentaliteit. Als voorbeeld wordt genoemd het geval, dat een schrijver een particulieren brief onder dienstomslag portvrij heeft verzonden (overtreding der postwet). Hier werd niet getransigeerd, doch krijgstuchtelijk gestraft, daar het toch wel noodzakelijk was, dat de strafreden in 's mans conduiteboekje werd vermeld, opdat volgende chefs van den verlachte zouden weten. hoe het met 's mans betrouwbaarheid is gesteld.

Mr. H. J. *Kruls*, hierop het woord verkrijgende, zeide ongeveer het volgende, nadat hij eerst gaarne namens de samenstellers van het boekwerk ,,De Practijk van het Militaire Tuchtrecht" hulde aan den inleider had gebracht.

Ik kan de meening niet deelen, dat de feiten, genoemd in Artikel 2, 5° van de Wet op de Krijgstucht, steeds van voldoencl lichten aard zijn, om krijgstuchtelijk te kunnen worden afgedaan. Dit moet ook bij deze feiten wel degelijk aan den tuchtrechter ter beoordeeling worden overgelaten.

Men moet echter het begrip ,,van lichten aard" niet in te engen zin nemen.

Het gaat er niet uitsluitend om, of de delinquent meer of minder dronken is geweest en of de door hem in het openbaar gezongen liederen in meerdere of mindere mate voor de eerbaarheid aanstootelijk waren.

Het begrip ,,van lichten aard" houdt mede in, dat het delict, wat het bewijs betreft, van lichten aard is, of derhalve de tuchtrechter zonder een omstandig onderzoek en zonder zware juridische problemen te moeten oplossen, de schuld van den man en de strafbaarheid van het feit kan vaststellen.

Het Hoog Militair Gerechtshof acht voor krijgstuchtelijke afdoening noodig, dat de zaak van zoo eenvoudigen aard moet zijn, dat zonder omstandig onderzoek van den tot straffen bevoegden meerdere een beslissing in de zaak zelve kan worden genomen. (Sententie d.d. 18 September 1923, M.R.T. XIX, blz. 329).

Dit is geen eisch, door het Hof gesteld naast de voorwaarden uit

de wet. Het is slechts de door het Hof gegeven interpretatie van den wettelijken eisch „van lichten aard".

Duidelijk blijkt dit ook uit de Beschikking van 28 Maart 1924 (M.R.T. XX, blz. 96), waarbij het Hof een krijgstuchtelijke straf (Artikel 2, 3^0) vernietigde, omdat het feit — o.m. daar de gestrafte zich op een strafuitsluitingsgrond had beroepen — ten onrechte was beschouwd als te zijn van voldoend lichten aard.

Toegegeven wordt, dat de eisch „van lichten aard" niet woordelijk in artikel 2, 5^0, wordt gesteld.

Maar gelden de genoemde overwegingen niet evenzeer ten aanzien van de hier genoemde feiten? Kan ook bij deze vergrijpen niet een omstandig onderzoek zijn vereischt en kunnen ook hier geen juridische vraagpunten rijzen, waardoor zij niet meer van lichten aard zijn in den zin, zooals het Hoog Militair Gerechtshof deze uitdrukking in andere gevallen interpreteerde?

Aan de afwijkende redactie moet m.i. niet te groote waarde worden toegekend. Daar is geen reden voor.

En wat zou de tuchtrechter dan wel te beoordeelen hebben? De strijd met de krijgstucht staat in alle gevallen buiten kijf. Slechts de lichte aard, maar dan natuurlijk in den zin, zooals het Hof deze uitdrukking interpreteerde, blijft over!

Kapitein Mr. *van Heuven* beantwoordde daarop de sprekers en ving aan met hen te danken voor hun waardeerende woorden en voor de uit hun vragen blijkende belangstelling in het onderwerp.

Ten aanzien van de vraag van Ritmeester *Pieters* merkt hij op, dat het moeilijk is om voor gevallen, als door den Heer *Pieters* genoemd, een algemeen-geldende oplossing te geven. De omstandigheden, waaronder zulke gevallen zich kunnen voordoen, kunnen zóó uiteenloopen, dat zij elk afzonderlijk zullen dienen te worden beschouwd. Eenige richtlijnen zijn echter wel te geven.

Majoor *van Voorst Evekink* heeft terecht opgemerkt, dat een regimentscommandant uiteraard de bevoegdheid heeft aanwijzingen aan zijn ondercommandanten te verstrekken, waarmede zij moeten rekening houden bij hun optreden als tuchtrechter. De regimentscommandant is degene, die verantwoordelijk is voor de tucht in zijn regiment. Le colonel, c'est le régiment.

De inleider is het echter eens met Professor van *Bemmelen*, dat het niet ondenkbaar is, dat het opvolgen van gegeven aanwijzingen in bepaalde gevallen wel eens in conflict zou kunnen komen met het geweten van den tot straffen bevoegden meerdere.

Met Ritmeester *Pieters* is de inleider van oordeel, dat het voortdurend wijziging brengen in opgelegde straffen niet gunstig is voor het prestige van den strafoplegger. Dit behoort dus aanleiding voor dien strafoplegger te zijn, zijn beslissingen zooveel mogelijk in den geest van zijn chef te nemen. Mochten desondanks meeningsverschillen veelvuldig blijven voorkomen en ingrijpen van den hoogeren chef tengevolge hebben — een geval, dat naar de meening

van inleider wel een groote zeldzaamheid zal zijn — dan zou de strafoplegger kunnen overwegen, indien hij overtuigd was een zaak naar beste weten en goede trouw te hebben afgedaan, het oordeel van den Minister van Defensie in te roepen overeenkomstig de bepaling van Artikel 71 van de Wet op de Krijgstucht.

Met het betoog van *Mr.* D. B. *A. Franken* kan de inleider zich voor een goed deel vereenigen. De doelmatigheid zal den doorslag moeten geven bij de beantwoording van de vraag, op welke wijze een feit, genoemd in de punten 2 tot en met 6 van Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht, zal moeten worden afgedaan. Zeker kan transactie dikwijls verkieslijk zijn in die gevallen, waarin dc overtreding geen of slechts een zeer gering krijgstuchtelijk element bevatte, en wel omdat de gang van zaken dan eenvoudiger is en omdat een krijgstuchtelijke vrijheidsstraf dan minder op haar plaats kan zijn.

Mocht de transactie te zijner tijd bij de wet worden geregeld, dan zal aan de militaire autoriteit moeten blijven opgedragen telkens te beslissen of zal mogen worden getransigeerd of krijgstuchtelijk gestraft. De factoren, welke bij deze beslissing invloed behooren te doen gelden, zullen dikwijls veel overeenkomst vertoonen met die, welke spreken bij de vraag: „strafrechtelijke of krijgstuchtelijke afdoening?" Laatstgenoemde vraag is belangrijker dan deze andere: „transactie of behandeling door den Krijgsraad?"

In zijn antwoord aan Eerste-Luitenant *Mr.* H. J. *Kruls* ontkende de inleider, dat wanneer men een delict „van lichten aard" noemt,' daarmede iets zou zijn gezegd betreffende het ontbreken van bewijsmoeilijkheden, juridische problemen, enz. Men geeft met die uitdrukking alleen te kennen, dat het delict „de rechtsorde niet ernstig aanrandde".

Punt 5 van Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht staat toe, dat een aantal in dat punt genoemde delicten krijgstuchtelijk worden afgedaan, indien zij naar het oordeel van den tot straffen bevoegden meerdere buiten strafrechtelijke behandeling kunnen blijven. Nu kan het wel zijn, dat deze meerdere meent, dat een bepaald feit niet buiten strafrechtelijke behandeling kan blijven in verband met omstandigheden, als door den Heer *Kruls* genoemd. Hij is dienaangaande geheel vrij in zijn beslissing. Maar welk nut heeft het in zoo'n geval te spreken van een „strafbaar feit van lichten aard"? Dat is niet zoo gemakkelijk te vatten. Indien nu het ook ten aanzien van punt 5 gebruikmaken van de uitdrukking „van lichten aard" geen nadeelige gevolgen kon hebben, zou de inleider deze kwestie niet ter sprake hebben gebracht. Maar zulke gevolgen zijn wel degelijk mogelijk. Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht eischt nergens, dat het feit „van lichten aard" moet zijn voor krijgstuchtelijke afdoening, het werd bij de inleiding reeds naar voren gebracht. Noodig is slechts, dat het feit „van zóó lichten aard is, dat enz." Er bestaat op dit punt veel misverstand bij de tot straffen bevoegde meerderen, misverstand, dat ten nadeele komt aan de mate,

waarin oneigenlijke krijgstuchtclijke vergrijpen worden afgedaan. En omdat de inleider een voorstander is van krijgstuchtelijke afdoening steeds wanneer zij doelmatig is, wil hij niet alleen gaarne zoo mogelijk medehelpen om dit misverstand uit den weg te ruimen, maar moet hij bepaaldelijk bezwaar maken den weg er voor te effenen ten aanzien van delicten, wier min of meer ernstigen aard de wetgever geheel buiten beschouwing laat.

De inleider wilde aan zijn antwoord aan Mr. **Kruis** nog de volgende beschouwingen vastknoopen.

Tusschen de aanduidingen „van lichten aard" en van „eenvoudigen aard" bestaat een groot verschil. Dat het soms misschien aanbeveling verdient een feit naar den militairen rechter te verwijzen, omdat het niet „van eenvoudigen aard" is, kan worden toegegeven. Maar dit behoeft niet te worden aanvaard als een algemeene regel en het is ook beter om dat niet te doen.

Dagelijks moeten bij de afdoening van eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen bewijsmoeilijkheden worden opgelost door de tot straffen bevoegde meerderen. Professor *van Bemmelen* heeft in zijn inleiding de wenschelijkheid betoogd, ook in het tuchtrecht strafrechtelijke begrippen als schuld, overmacht, noodweer, enz. toe te passen. Naar de meening van Kapitein Mr. van *Heuven* doen deze begrippen hun invloed vrijwel steeds gelden bij de toepassing van het tuchtrecht. Zij komen tot uiting in het billijkheidsgevoel van den tuchtrechter, dat ongetwijfeld medespreekt bij de beslissing, of in een bepaald geval zal worden gestraft of niet.

Als de wet deze beslissing aan zijn beleid overlaat, waar het betreft eigenlijke krijgstuchtclijke vergrijpen, waarom zou dan per se de strafrechter moeten optreden, wanneer een feit overigens er voor in aanmerking komt om te worden beschouwd als een oneigenlijk krijgstuchtelijk vergrijp, dat wellicht veel minder ernstig is, dan sommige denkbare eigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen?

De inleider heeft niet de meening willen doen post vatten, dat bij voorbeeld de uitsluitingsgronden van het Wetboek van Strafrecht in het tuchtrecht worden toegepast of zouden moeten worden toegepast op een wijze, geheel overeenkomende met de strafrechtelijke. Hij noemt als voorbeeld „ambtelijk bevel" en haalt een geval aan, dat in de November-aflevering van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift is te vinden [1]).

Een sergeant-majoor reed op zijn fiets achter een colonne infanterie op een openbaren weg, waarop rijwielverkeer in beide richtingen was verboden. Een sergeant der Politietroepen zegde hem wegens dit feit proces-verbaal aan. Even te voren had de commandant van de colonne den sergeant-majoor opdracht gegeven achter den troep aan te sluiten.

Op verzoek van den auditeur-militair gelastte het Hoog Militair Gerechtshof den betrokken garnizoenscommandant de zaak naar den

[1]) M.R.T., Deel **XXXII,** blz. **259** e.v.

Krijgsraad te verwijzen, daarbij overwegende, dat de uitspraak afhing van de vraag, of de betrokkene zich kon beroepen op bevrijdende omstandigheden, welke zijn strafbaarheid uitsloten, en dat deze juridische vraag aan het oordeel van den rechter behoorde te worden onderworpen. De sergeant-majoor beriep zich namelijk op Artikel 43 van het Wetboek van Strafrecht (ambtelijk bevel). De Krijgsraad verwierp zijn verweer, omdat hem niet was bevoleii zich „op zijn rijwiel zittende" bij den troep aan te sluiten, en veroordeelde tot *f* 0,50 boete. Uit het verloop van de zaak blijkt, dat aan de strafrechtelijke zijde van het geval alle haar toekomende eer werd bewezen.

Welke krijgstuchtelijke overwegingen kunnen een rol hebben gespeeld?

Spreker vermoedt — en hij wil een oogenblik aannernen, dat het zoo is — dat er een voorschrift of een gewoonte bestaat, aangevende op welke wijze een onderofficier, voorzien van een rijwiel en deel uitmakende van een marcheerenden troep infanterie, zich behoort voort te bewegen, hetzij zittende op dat rijwiel, hetzij te voet het rijwiel aan de hand medevoerende.

In het eerste geval zou er — krijgstuchtelijk gezien — in het onderhavige geval een omstandigheid aanwezig zijn geweest, welke — gelet op den plicht van den sergeant-majoor om „zich als een goed groepslid te gedragen" — het ambtelijk bevel zeer nabij komt. Men is geneigd haar zelfs even zwaar te doen wegen. Vermoedelijk zal dit echter strafrechtelijk ontoelaatbaar worden geacht. Verwijzing naar den Krijgsraad verdient hier aanbeveling.

In het tweede geval zou er, behalve een overtreding tegen liet gemeene strafrecht, tegelijkertijd een krijgstuchtelijk vergrijp zijn gepleegd, in verband met den genoemden gedragsplicht. In dit geval zou moeten worden overwogen. of het dientengevolge geen aanbeveling verdiende de zaak krijgstuchtelijk af te doen. Een tuchtstraf zou wellicht doeltreffender werken dan een boete, waar de aanranding van de krijgstucht in werd verdisconteerd. De rechtsstraf is lang niet altijd zwaarder dan de tuchtstraf.

De inleider eindigde met het verduidelijken van zijn bedoeling aan de hand van een voorbeeld, ontleend aan den dienst bij de veldartillerie.

Nadat de Voorzitter dank had gebracht aan kapitein *Mr. van Heuven* voor zijn belangwekkende inleiding. heeft Zijne Excellentie ***Dr.*** H. *Colijn* een korte rede gehouden.

De Minister verklaarde met veel belangstelling de inleiding te hebben gevolgd. Zooals de vader weet, dat het ter handhaving van de orde in het gezin en ter opvoeding van zijn kinderen noodig is om den eenen zoon een gevoelige bestraffing toe te dienen, terwijl voor een zelfde feit. begaan door een anderen zoon, een berisping voldoende is, zoo is het ook in bet leger en op de vloot mogelijk bij de handhaving van de tucht rekening te houden met

allerlei factoren. Al acht Zijne Excellentie zich niet zoo heel deskundig in zake alle details op militair-rechtelijk gebied, hetgeen voor een Minister van Defensie ook niet noodzakelijk is, zoo wil hij toch uitspreken, dat ook naar zijn meening *de doelmatigheid een zeer voorname rol in het tuchtrecht behoort te spelen.*

De Voorzitter sprak vervolgens woorden van hartelijken dank tot Zijne Excellentie *Dr. Colijn* cn tot de andere aanwezige autoriteiten, die door het doen blijken van haar belangstelling den dag zoozeer hebben opgeluisterd. Hij sloot vervolgens de bijeenkomst.

Het eerste optreden van de M.R.V. is een zeer groot succes geworden. Wij wenschen haar van harte geluk dam-mede en hopen, dat zij op den ingeslagen weg zal voortgaan. *Red. M.R.T.*

OFFICIEEL GEDEELTE.

Verboden geschriften.

Ministerieele beschikking van 16 November 1936, IIde Afd. B, nr. 12.
(Zie L. O. 1,931, nr. 225 O.)[1])

Legerorders 1936, Nr. 297 O.

In de Bijlage van L.O. 1931, nr. 225 *O*, wordt onder „*I. Binnenlandsche geschriften.*" bijgevoegd:

60	Het nationale dagblad	dagelijks.

Toepassing van artikel 84 van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht.

Ministerieele beschikking van 7 December 1936, IIde Afd. B, nr. 33.

Legerorders 1936, Nr. 320.

Gelet op het gestelde in artikel 84, eerste lid, van het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht, verbied ik aan militairen, hehoorende tot het beroepspersoneel, nevenwerkzaamheden te verrichten als agent van een onderneming of bedrijf.

Zij, die thans zoodanige werkzaamheden verrichten, mogen loopende zaken tot uiterlijk 1 December 1937 afwikkelen.

De Minister van Staat,
Minister van Defensie a.i.
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
C. P. VAN GINKEL.

[1]) M.R.T. XXVII, 289. Zie verder laatstelijk M.R.T. XXXII, 230. Red. M.R.T.

Tijdelijk verleenen van de hoedanigheid van maréchaussée aan militairen van de Koninklijke landmacht.

Koninklijk besluit van 25 November 1936, nr. 60.
Ministerieele kennisgeving van 14 December 1936, IIde Afd. B, nr. 14.

Legerorders 1936, Nr. 326.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op dc gemeenschappelijke voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Defensie ad interim van 10 November 1936, IIde Afdeeling B, nr. **3,** en van Onzrn Minister van Justitie van 20 November 1936, 5de Afdeeling, nr. 6289 G;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. in te trekken het Koninklijk besluit van 24 Februari 1893, nr. 36;

II. te bepalen:

1°. Aan officieren en onderofficieren — hieronder begrepen korporaals — van de landmacht, niet behoorende tot het Wapen der Koninklijke Maréchaussée, kan, voor zooveel de belangen van den dienst dit toelaten, tijdelijk de hoedanigheid van maréchaussée worden verleend.

2°. Ter uitvoering van het onder 1°. bepaalde worden door den Minister van Defensie, na overleg met den Minister van Justitie, de noodige voorschriften gegeven.

3°. Op de onder 1°. bedoelde officieren en onderofficieren — hieronder niet begrepen korporaals — zal toepasselijk zijn het Koninklijk Besluit van 13 Februari 1845 *(Staatsblad* nr. 8), betreffende de beëediging van officieren en onderofficieren bij het Wapen der Maréchaussée, als ambtenaren belast met het opsporen van misdrijven en als hulp-officieren van Justitie.

Onze Ministers van Defensie en van Justitie zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken en aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 25sten November 1936.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Defensie a.i.,
H. COLIJN.

De Minister van Justitie,
VAN SCHAIK.

Bij de samenstelling van de tweede opgave van wijzigingen in het Voorschrift betreffende het verleenen van militairen bijstand, 1928, zal met het vorenstaande rekening worden gehouden.

Regeling voor de te 's Gravenhage werkzaam gestelde militairen der zeemacht beneden den rang van officier.

IIIe Afd. A, Nr. 89.

DE MINISTER VAN STAAT,
MINISTER VAN DEFENSIE a.i.,

Stelt vast de ,,Regeling voor de te 's-Gravenhage werkzaam gestelde militairen der zeemacht beneden den rang van officier."

Art. 1.

(1). De voor tewerkstelling te 's-Gravenhage aangewezen schepelingen worden door den Commandant der Marine te Willemsoord, met aanduiding van hunne nadere bestemming, geplaatst bij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam.

(2). Zij blijven gedurende hunne tewerkstelling onder de beveleu van den Commandant dier afdeeling in den zin als bedoeld in artikel **39** van de Wet op de Krijgstucht en in artikel 4 van de Rechtspleging bij de Zeemacht.

(3). De zeeofficier, geplaatst als waarnemend Hoofd bij de IIIe afdeeling A van het Departement van Defensie te 's-Gravenhage, treedt op als bemiddelend orgaan tnsschen den in het vorige lid genoemden commandant en de in deze regeling bedoelde militairen.

Art. 2.

Voor hunne dagelijksche werkzaamheden zijn zij ter beschikking van de chefs. bij wier afdeeling of bureau zij zijn tewerkgesteld.

Art. **3.**

Bij den aanvang cn bij beëindiging van hunne tewerkstelling te 's-Gravenhage melden zij zich des voormiddags te 8½ uur bij den in artikel **1 (3)** genoemden zeeofficier.

Art. 4.

(1). Zij worden — voorzoover zij niet aan den wal zijn geplaatst — in onderhoud gesteld bij een der te 's-Gravenhage garnizoen houdende korpsen van de landmacht en zijn alsdan onderworpen aan de voor het betrokken korps voor den huishoudelijken dienst geldende voorschriften.

(2). Ingeval het opvolgen dezer voorschriften bezwaren zou opleveren in verband met den aard of den tijd van de hun opgedragen werkzaamheden brengen zij deze ter kennis van den Commandant van het, in het eerste lid bedoelde korps en doen daarvan tevens mededeeling aan den in artikel **1 (3)** genoemden zeeofficier.

(3). De in het vorige lid vermelde officieren plegen, zoo noodig. ter zake onderling overleg.

Art. 5.

Zij dienen eventueele verzoeken, voor zoover deze niet uitsluitend betrekking hebben op den huishoudelijken dienst, schriftelijk in aan den chef bij wiens afdeeling of bureau zij zijn tewerkgesteld. Deze voorziet het verzoek van zijn advies en stelt den betrokkene in de gelegenheid het aan den in artikel 1 (3) genoemden zeeofficier voor te dragen.

Art. 6.

Rapporten omtrent strafbare feiten of krijgstuchtelijke overtredingen, begaan door de in deze regeling bedoelde militairen worden door de in artikel 2 genoemde chefs of den in artikel 4 genoemden commandant ter kennis gebracht van den in artikel 1 (3) genoemden zeeofficier.

Slotartikel.

Het bepaalde in de voorgaande artikelen is van overeenkomstige toepassing op de zeemiliciens. die te 's-Gravenhage zullen worden tewerkgesteld.

Bij opkomst voor herhalingsoefeningen geldt in zoodanig geval voor hen als plaats van opkomst de Afdeeling Mariniers te Rotterdam, vanwaar zij, na inspectie van de niedegebrachte uitrusting, naar 's-Gravenhage worden gedirigeerd.

's-Gravenhage, 17 December 1936.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
C. P. VAN GINKEL.

President Zeekrijgsraad Willemsoord.

Bij Koninklijk besluit van 2 Januari 1937 Nr. 40 is aan *Mr. W*. de *Xittei-*, op zijn verzoek, met ingang van 1 Januari 1937, eervol ontslag verleend uit zijne betrekkingen van president van den Krijgsraad voor de zeemacht binnen liet Rijk in Europa te den Helder en kantonrechter-plaatsvervanger in het kanton den Helder, onder dankbetuiging voor de door hem in rechterlijke betrekkingen bewezen diensten.

Hoog Militair Gerechtshof.

Bij Koninklijk besluit van 23 December 1936, n° 42, is aangewezen tot Raad in het Hoog Militair Gerechtshof te 's Gravenhage, als bedoeld in het eerste lid van artikel 28 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, Vice-Admiraal A. Vos, Hoofd der IVe Afdeeling A van het Departement van Defensie.

Beklagzaken bij de Koninklijke Marine 1 Juli 1935—1 Juli 1936. [1])

KWALITEIT	Ingediend bij Hoogere Militaire Autoriteit	Beschikkingen				Straffen en strafredenen						Hof Militair Gerechtshof	
		Gegrond	Gedeeltelijk gegrond	Ongegrond	Niet ontvankelijk	Handhaving straf- en strafreden	Handhaving straf en wijziging strafreden	Wijziging straf en handhaving strafreden	Wijziging straf en strafreden	Straf en strafreden teniet gedaan	Nadere straf redelijk	Aantal malen eindbeslissing ingeroepen	Beslissing
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Officieren.	4	—	2	2	—	2	1	—	1	—	—	—	—
Reserve-officieren.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Onderofficieren met den rang van sergeant en hooger	8	2	1	5	—	5	—	—	2	2	2	4	* 2 (3-11) 1 (5- 8) 1 (6)
Korporaals en manschappen. .	34	4	5	25	—	20	7	1	1	4	8	4	* 2 (5- 7) 1 (5- 8) 1 (4-10)
Dienstplichtig personeel beneden den rang van onderofficier .	3	—	—	3	—	2	1	—	—	—	1	—	—
Inlandsche onderofficieren met den rang van sergeant en hooger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inlandsche korporaals en manschappen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal . . 1935—1936	49	6	8	35	—	29	9	1	4	6	11	8	8
1934—1935	55	7	16	30	2	21	15	4	6	7	12	5	5
1933—1934	83	8	16	59	—	51	13	1	10	8	7	48	48
1932—1933	105	9	32	64	—	59	14	21	2	9	4	11	11
1931—1932	71	12	17	41	1	37	15	1	7	10	9	4	4
1930—1931	50	1	19	29	3	26	15	1	7	—	—	3	3
1929—1930	62	7	17	39	2	37	14	1	5	6	—	3	3
1928—1929	80	5	22	55	—	53	11	2	11	5	—	6	6
1927—1928	62	11	27	22	—	22	13	8	8	9	—	5	5
1926—1927	44	2	15	22	1	18	12	—	4	1	—	2	2

* De omhaalde cijfers in kolom 14 duiden aan: de beschikking, straf en strafreden overeenkomstig die vermeld in de kolommen 3—12.

[1]) Vorige statistiek zie M.R.T. XXXI, blz. 441. Red. M.R.T.

Klachtenstatistiek van de Koninklijke Landmacht over het jaar 1936.

Getal door de meerderen van art. 61 W.K. behandelde klachtzaken. 1.	Beslissing. Gegrond. 2.	Gedeeltelijk gegrond. 3.	Ongegrond. 4.	kelijk. 5.	Extra straf wegens onredelijk beklag. 6.	Opmerkingen. 7.
Beroepspersoneel. 27 (a)	—	10 (37 %)	17 (63 %)	—	1	(a) Hieronder 2 capitulanten.
Verlofspersoneel. 93	7 (7.5 %)	32 (34.4 %	49 (52.7 %)	5 (5.4 %)	7	
Totalen. 120	7 (5.8 %)	42 (35 %)	66 (55 %)	5 (4.2 %)	8	

Van de in de koloinmen 3 en 4 vermelde 108 daarvoor vatbare zaken, werden slechts 10 (9.3 %), ***uitsluitend betreffende tot het*** *beroepspersoneel* ***behoorende klagers*** (a), aan de eindbeslissing van het Hoog Militair Gerechtshof onderworpen. Deze zaken volgen hieronder:

Volg. nr.	Beslissing van den meerdere van art. 61 W.K.	Eindbeslissing van het H.M.G.	Opmerkingen.
1	ongegrond	ongegrond (1)	(1) met de overweging „dat klager zonder eenigen redelijken grond 's Hofs eindbeslissing heeft ingeroepen". Klager is vervolgens deswege gestraft. (2) Met extra-straf wegens onredelijk beklag. (3) als opmerking (1).
2	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	
3	ongegrond	ongegrond	
4	ongegrond	gedeeltelijk gegrond	
5	gedeeltelijk gegrond	gedeeltelijk gegrond	
6	ongegrond	gegrond	
7	ongegrond	ongegrond	
8	ongegrond (2)	ongegrond	
9	ongegrond	ongegrond	
10	ongegrond	ongegrond (3)	

Vorige statistiek zie M.R.T. XXXI, blz. 442. Red. M.R.T.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Rechtsgeleerde studie bij de Landmacht.

Aan de eerste-luitenants der Infanterie J. HOLTRUST, J. W. HEEMSKERK, H. A. VISEUR en J. J. C. VAN ERP, alsmede aan de eerste-luitenants der Artillerie, gedetacheerd bij het Wapen der Kon. Maréchaussée A. J. W. J. L. LOSECAAT VAN NOUHUYS en J. VAN WANING is na daartoe afgelegd examen, het getuigschrift voor meer uitgebreide kennis op het gebied der rechtswetenschap uitgereikt.

Wij maken gaarne van deze gelegenheid gebruik om dezen heeren onze gelukwenschen aan te bieden.

Op hun verzoek was den candidaten weder vergund het examen in twee gedeelten af te leggen. Dientengevolge heeft het mondeling onderzoek naar hunne kennis betreffende strafrecht, strafvordering en militair recht plaats gevonden op 9, 16 en 23 Mei 1936, dat betreffende staatsrecht en volkenrecht op 15 en 16 December d.a.v.

Te voren, nl. op 7 April 1936 was den candidaten een tweetal, hieronder vermelde vragen toegezonden met uitnoodiging een beredeneerd antwoord op één daarvan (naar keuze) vóór 28 April d.a.v. in te zenden. Den candidaten was daarbij vrijheid gelaten aan deze opdracht niet te voldoen, in welk geval hun vóór het tweede gedeelte van het onderzoek een tweetal vragen op het gebied van staatsrecht en volkenrecht zou worden toegezonden, waarvan zij er alsdan één zouden hebben te beantwoorden. Alle candidaten hebben tijdig de militair-rechtelijlie vraag beantwoord.

Van 14 tot en met 26 September 1936 zijn de candidaten ter griffie van het Hoog Militair Gerechtshof gedetacheerd geweest.

Strafrechtelijke conflicten tusschen beroepsplicht en ambts(dienst)-plicht en de daarvoor in aanmerking komende oplossingen.

Zet aan de hand van de geschiedenis onzer militaire strafwetgeving Uwe meening uiteen over de vraag, op welke bepalingen van het gemeene recht omtrent het bewijs van strafbare feiten de aanhef van art. 74 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht betrekking heeft.

Rechtskennis van officieren.

In aansluiting aan onze mededeeling voorkomende op blz. 470 van Deel XXX van dit tijdschrift, geven wij hieronder weder een opgave van de officieren van land- en zeemacht in het bezit van het getuigschrift van meer uitgebreide kennis in rechtswetenschappen, alsmede van de officieren, die het doctoraal examen in de rechten hebben afgelegd, doch niet in het bezit zijn van genoemd getuigschrift, met vermelding tevens van hunne plaatsingen.

Landmacht.

IN HET BEZIT VAN HET GETUIGSCHRIFT:

Intendance.

W. C. Wensink,	Kapitein-intendant,	den Haag,	1925.[1]	Leeraar H. K. S.	

Infanterie.

I. Engers,	Majoor	6 It. I.	Breda,	1924.	
A. J. J. M. Lohmeijer,	Kapitein	Staf Inf.	den Haag,	1922.	Toegevoegd aan bevelhebber 1e Mil. Afd.
J. Termaten,	id.	2 R. I.	Venlo,	1924.	
J. A. Geensen,	id.	Staf Inf.	den Haag,	1925.	Werkzaam ten bureele v. d. Chef v. d. gen. staf,
Mr. A. P. Steffen,	id.	8 R. I.	Arnhem,	1924.	Off.-comm. in de 2e Mil. afd.
Mr. J. Tuinstra,	id.	7 R. I.	Harderwijk,	1922.	
W. Langeraar,	1e Luit.	21 R. I.	Amersfoort,	1931.	Secr. Off.-Commissaris.
W. P. J. A. Heynians,	id.	1 R. I.	Nijmegen,	1923.	Als voren.
A. P. J. Berger,	id.	19 R. I.	Arnhem,	1925.	
B. C. Mante,	id.	Staf Inf.	Breda,	1929.	Leeraar K. M. A.
A. Groen,	id.	S. R. O. I.	Kampen,	1933.	
E. L. Voorwinden,	id.	Staf Inf.	den Haag,	1930.	Toegevoegd aan den Inspecteur inf.
J. Gerritsen,	id.	id.	den Haag,	1933.	Dep. v. Defensie.
C. van Andel,	id.	Reg. Jagers	den Haag,	1935.	Secr. Off.-Commissaris.
A. H. Tripplaar,	id.	C.-Onb. onderafd. ptr.	Amsterdam,	1935.	
J. Holtrust,	id.	4 R. I.	Leiden,	1936.	
J. W. Heemskerk,	id.	Staf Inf.	den Haag,	1936.	Dep. v. Defensie.
H. A. Viseur,	id.	Staf Inf.	den Haag,	1936.	Als voren.
J. C. C. van Erp,	id.	1 R. I.	Assen,	1936.	

Artillerie.

Mr. P. M. W. J. van der Slikke,	Kapitein	Reg. kustartillerie	Vlissingen,	1924.	
A. J. Glerum,	id.	7 R. V. A.	Bergen op Zoom,	1923.	
A. Spruyt,	id.	R. M. A.	den Haag,	1922.	Fung. griffier H.M.G.
Mr. J. C. van Heuven,	id.	Staf art.	den Haag,	1927.	Toegevoegd aan den Inspecteur art. Plaatsverv. fung. griffier H. M. G.

[1]) Jaar waarin het getuigschrift verworven werd.

Koninklijke Maréchaussée.

W. Kist,	Kapitein	Districts-commandant te 's Hertogenbosch,	**1934.**
H. D. **J.** Ellens,	1e Luit.	idem te Roermond,	1935.
4. van der Minne,	id.	idem te Arnhem,	1935.
J. van Waning,	id.	idem te Leeuwarden,	**1936.**
A. J. **W.** J. L. Losecaat v. Nouliuys,	id.	Depot Apeldoorn,	1936.

NIET IN HET BEZIT VAN HET GETUIGSCHRIFT:

Infanterie.

Dr. Mr. **J.** S. Barbas,	Luit.-kolonel	C.-10 R. I.	Ede.
dr. **J.** Schuitemaker,	Kapitein	Staf Inf.	Amersfoort. Toegevoegd aan bevelhebber 4e Mil. Afd.
Mr. P. M. C. **J.** Hamer,	id.	**6** R. I.	Breda.
Drs. J. P. A. Mekkes,	1e Luitenant.	Adjudant C. V.	den Haag.

Artillerie.

Mr. R. N. de Ruyter van Steveninck,	Kapitein	2 R. V. A.	den Haag, (met verlof naar Ned.-Indië).
dr. **J.** D. Schepers,	id.	**6** R. V. A.	den Haag, (ged. onder bevel Chef G. S.)
Mr. H. **J.** Kruls,	1e Luit.	**2** R. V. **A.**	den Haag, (ged. H. K. S.)
Ir. H. H. A. de Graaff,	id.	S. R. O. B. A.	Ede.
Mr. W. P. J. A. van Royen,	id.	2 R. V. A.	den Haag.

Militaire veterinaire dienst.

Ir. **P. A.** van Driest,	Paardenarts der 1e klasse	K. R. A.	Arnhem.

Koninklijke Maréchaussée.

Ir. W. van den Hoek,	Majoor,	den Haag,	toegevoegd aan den Inspecteur van het wapen.

Zeemacht.

IN HET BEZIT VAN HET GETUIGSCHRIFT:

Dr. (Mr.) J. H. Zeeman,	Luitenant ter zee 1e klasse,	1936.	Hr. Ms. „Hertog Hendrik".
[r. D. B. A. Franken,	Off. v. admie 1e klasse,	**1923.**	Fisk. Zeekrijgsr. Willemsoord en leeraar alg. strafrecht K. I.
.. Lensvelt,	id.	1922.	Secr. Comm. Marine Willemsoord.
[. J. G. van Giessen,	id.	**1927.**	Fiskaal Zeekrijgsraad Soerabaja.

Mr. R. J. Brünner,	Off. v. admie. 1e klasse	1928. Off.-Comm. Willemsoord en leeraar mil. straf- en procesrecht K. I.
L. P. van Boven,	id.	1929. Plv. Off.-Comm.
P. Smit,	id.	1931. Dep. v. Defensie.
W. F. L. Waleveld,	id.	1930. Als voren.
T. Schaper,	id.	1933. Ned.-Indië.
J. Bouma.	id.	1935. Lid Zeekrijgsraad Soerabaja.
H. Bakker,	Off. v. admie 2e klasse,	1934. Dep. d. Marine Batavia.

NIET IN HET BEZIT VAN HET GETUIGSCHRIFT:

Mr. M. W. Mouton,	Luitenant ter zee 1e klasse, Ned.-Indië.
Jhr. Mr. C. J. P. von Mühlen,	Luitenant ter zee 2e klasse, Ned.-Indië.

Revisie in de militaire rechtspleging. Onderteekening van getuigenverklaringen.

In het verslag van de openbare beraadslagingen in de Tweede Kamer betreffende de Justitie-begrooting voor 1937 troffen wij het volgende aan:

De heer *Wendelaar:* Mijnheer de Voorzitter! Het merk als lid van de Commissie voor de Verzoekschriften van deze Kamer maakt niet het meest interessante deel van het werk hier uit, maar gedachtig aan het voorspel uit „Faust":

„Greift nur hinein ins volle Menschenleben,
Ein jeder lebt's: nicht vielen ist's bekannt,
Und wo ihr's packt, da ist's interessant!"

heb ik getracht uit de vele verzoekschriften op te diepen wat van belang kan zijn in breeder verband. En zoo heeft dan mijn aandacht getrokken een verzoekschrift van een gepensionneerd Indisch militair, waarin de man schrijft, dat hij destijds is veroordeeld, maar dat er nieuwe omstandigheden zijn opgekomen, nelke thans tot een geheel andere behandeling van de zaak zouden leiden; een dergelijke behandeling kan echter niet plaats hebben, omdat revisie volgens het militaire strafrecht niet mogelijk is. Dat is een lacune in onze wetgeving en ik heb eens nagegaan wat is geschied om die lacune aan te vullen. Ik moet tot mijn leedwezen zeggen, dat het onderzoek daar omtrent niet zeer bemoedigend is geweest; in een ariikel in het *Tijdschrift voor Strafrecht* [1]) heb ik nl. van de hand van den tegenwoordigen raadsheer in het gerechtshof te Leeuwarden, mr. O. J. Cluysenaer, gevonden, dat ons geacht medelid de heer van Dijk in

[1]) Overgenomen in M.R.T. XXXII, blz. 244 vlgg. Red. M.R.T.

1900 die lacune reeds heeft geconstateerd en haar toen heeft genoemd een vromen wensch. Later is er een opmerking gemaakt in het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer over de Justitiebegrooting van 1927; de toenmalige Minister Donner antwoordde, dat hij een afzonderlijlie terhandneming van de revisie zou overwegen.

Op 12 Januari 1928 (een jaar later) was blijkens een mededeeling van dien bewindsman, naar aanleiding van vragen, gesteld door het lid van de Tweede Kamer den heer Kleerekoper [1]), die overweging reeds begonnen; volgens de schriftelijke behandeling van het ontwerp der Justitiebegrooting voor 1929 [2]) koesterde de Minister de hoop, dat een desbetreffend ontwerp de Staten-Generaal binnenkort zou bereiken. Een paar jaar later leerde 's Ministers bescheid op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de Justitiebegrooting voor 1932 [3]), dat een voorontwerp tot invoering van de mogelijkheid van herziening van door den militairen rechter gewezen sententies en vonnissen onlangs in gemeenschappelijk overleg gereed was gekomen, maar dat er nog over van gedachten werd gewisseld met den Minister van Koloniën!

Wij leven op het oogenhlik in 1936, maar de spoedige aankondigingen van wetsontwerpen hebben blijkbaar nog niet tot iets tastbaars geleid. Dat neemt niet weg, dat ik een hernieuwde poging waag en hierop de aandacht van dezen Minister wil vestigen in de hoop, dat het tot iets tastbaars zal leiden.

In de tweede plaats hebben de requesten, die in handen van de Commissie voor de Verzoekschriften worden gesteld, de aandacht gevestigd op iets, dat naar mijn ineening ook een lacune in onze strafwetgeving is en wel dit, dat de getuigenverklaringen in het strafrechtproces niet door de getuigen zelf behoeven te worden onderteekend. Dat is in vele andere wetgevingen in het buitenland wel het geval en dat is in Nederland, als ik mij niet sterk bedrieg, bij de militaire rechtspraak ook het geval [4]). Het is ook het geval bij het vooronderzoek, maar niet bij de getuigenverklaringen op de gewone terechtzitting. Het is ook niet het geval hij getuigenverklaringen, die bij de politie worden afgelegd. Ik betreur ook dat in hooge mate, te meer, daar, naar mij werd medegedeeld, het bij een aantal colleges de gewoonte schijnt te zijn om getuigenverklaringen niet oogenblikkelijk nadat ze zijn afgelegd, vast te leggen in een proces-verbaal, maar eerst op den dag, dat het vonnis wordt gewezen. Nu wil ik natuurlijk niet beweren, dat dit met opzet gebeurt, maar het is menschelijk, het is zelfs begrijpelijk, maar zeker niet juist, dat, wannecr eenmaal de rechter tot de overtuiging is gekomen, dat iemand aan een bepaald misdrijf schuldig staat en hij zijn bewijs moet constru-

[1]) M.R.T. XXIII, 504.
[2]) M.R.T. XXIV, 384.
[3]) M.R.T. XXVII, 311. Red. M.R.T.
[4]) Inderdaad. Red. M.R.T.

eeren op wettelijlte basis, de geneigdheid ontstaat om het proces verbaal van de getuigenverklaringen zoo te maken, dat het te zamen met het vonnis een geheel uitmaakt. Ik wil niet beweren, dat men opzettelijk getuigenverklaringen anders voorstelt dan zij zijn afgelegd. Zoo is het niet. Maar ik vind, dat men aan de waarde van getuigenverklaringen in hooge mate afbreuk doet, wanneer men ze niet op hetzelfde oogenblik, dat ze worden afgelegd, vastlegt; men kan dan later beweren — zooals trouwens in hooger beroep meermalen door getuigen wordt beweerd —, dat de getuigenverklaringen niet weergeven hetgeen gezegd is. Het is op deze naar mijn smaak bestaande lacune, waarop ik nog eens de aandacht van den Minister wilde vestigen in de hoop, dat de Minister haar zal aanvullen.

Ik verwacht hierop op dit oogenblik geen antwoord, omdat noch de eene noch de andere zaak schriftelijk is voorbereid, maar ik heb daarentegen hoop, dat de Minister bij rustige overweging van deze zaak, wanneer hij op zijn Departement zal zijn teruggekeerd, gevolg aan deze beide zaken zal geven.

(Handelingen Tweede Kamer 1936-1937, blz. 460).

De Minister van Justitie, de heer van Schaik, heeft hierop geantwoord:

De heer Wendelaar heeft enkele opmerkingen gemaakt, die in het Voorloopig Verslag niet zijn behandeld, nl. de revisie van militaire vonnissen en de wijze, waarop de processen-verhaal in strafzaken wordt (lees: morden Red.) opgemaakt. De geachte afgevaardigde heeft mij daarvoor eenigszins à l'improviste geplaatst; vooral de eerste quaestie heb ik niet kunnen onderzoeken. Aan de quaestie van het in de practijk niet direct opmaken van het proces-verbaal in strafzaken zal ik gaarne de aandacht wijden.

(Handelingen 1936-1937, blz. 512).

Naar aanleiding van een verzoekschrift aan de Kamer ingediend door C. N. te Zutphen, waarin deze vraagt de revisie mogelijk te maken van eene sententie van het H.M.G. van Nederlandsch-Indië van 19 Mei 1905, herinnert de Commissie voor de Verzoekschriften er aan, dat deze aangelegenheid onlangs is ter sprake gebracht bij de behandeling van hoofdstuk IV der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1937 en stelt mitsdien voor ten aanzien van dit verzoekschrift over te gaan tot de orde van den dag.

Dc Kamer heeft zich met deze conclusie vereenigd.

(Handelingen Tweede Kamer 1936-1937, blz. 1187).

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De positie van den officier van gezondheid

door

Dr. (Mr.) J. H. ZEEMAN,
Luitenant ter zee der 1e klasse.

Inleiding.

De vraag, welke de juiste positie van den militairen arts is, is reeds eenige malen onder de oogen gezien. Zoo is er een gedachtenwisseling over geweest in het Militair-geneeskundig tijdschrift van 1899, tusschen de militaire doktoren Borgerhoff Mulder, Lorentz en Romeyn (pag. 5 e.v., 30 e.v., 169 e.v.). De eerste verdedigt het eerste standpunt, dat de officier van gezondheid vóór alles arts, geneeskundige, is: de beide anderen gaan daar tegen in, achten in alle (vele) gevallen den eed als geneeskundige afgelegd, achter te staan bij den eed al officier. Dit dispuut is min of meer voortgevloeid uit het proefschrift van Mr. Thyssen ,,Het geheim van den medicus". (1890).

Sedert dien bleef, tot de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof in 1915 inzake Dr. Beukers (zie M.R.T. XI, blz. 382. Red.), de quaestie rusten. Op deze sententie volgden weer eenige besprekingen, onder andere op de bijeenkomst der officieren van gezondheid der IIe divisie op 30 Augustus 1915 (zie M.G.T. 1915, pag. 258).

De groote strijd is pas ontbrand na de veroordeeling van Dr. Bos. Reeds Krijgsraad en Hof verschillen in argumentatie omtrent de positie: arts - militair. De sententie is opgenomen in het Weekblad van het recht 12840 (sententie van 25 Juli 1934) (M.R.T. XXX, 477. Red.) met een onderschrift van prof. van Bemmelen, welke het niet met die uitspraak eens is.

Verder is naar aanleiding van deze zaak nog in het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde over die positie van gedachten gewisseld. Ook hier geen eenheid van meening.

Zoo blijkt, dat sinds de vraag, wat praevaleert bij den officier van gezondheid, het zijn van medicus of het zijn van militair, is opgeworpen in 1890, tot op heden hierover geen communis opinio heerscht.

Wel is men het er over eens, dat verduidelijking dier positie zeer noodig is, vooral sinds de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van Ned. Indië over Dr. Bos.

Ik zal trachten de beide standpunten naast elkaar uiteen te zetten, nagaan of één dier standpunten duidelijk, voor ieder officier van gezondheid vanzelfsprekend, uit de ter zake bestaande voorschriften

voortvloeit, dan wel verduidelijking noodig is en hoe dit door wijziging is te verkrijgen.

Wettelijke voorschriften.

Voor ieder medicus geldt, dat hij na het afleggen van zijn artsexamen, den volgenden eed aflegt alvorens tot het uitoefenen van zijn beroep te mogen overgaan: „Zij die voldaan hebben bij het examen als arts (tandarts, apotheker, vroedvrouw of apothekersassistent) leggen, voordat zij als zoodanig worden toegelaten, in handen van den voorzitter van de examinerende faculteit of commissie den volgenden eed (of belofte) af: „Ik zweer (beloof), dat ik de genees- heel- en verlos (tandheel-, artsenijbereid-, verlos-) kunst volgens de daarop wettelijk vastgestelde bepalingen naar mijn beste weten cn vermogen zal uitoefenen en dat ik aan niemand zal openbaren wat in die uitoefening als geheim mij is toevertrouwd of ter mijner kennis is gekomen, tenzij mijne verklaring, als getuige of deskundige in regten gevorderd of ik anderszins tot het geven van medededeeling door de wet verpligt worde. Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig! (Dat beloof ik)" (art. 21 wet van 25 Dec. 1878, S. 222).

Ook zij, die zich reeds verbonden hebben of zich alsnog verbinden om als officier van gezondheid bij de zee- of landmacht te dienen, hebben vóór hun officierseed dezen eed afgelegd (zie onder meer sententie H.M.G. van 26 Nov. 1915, Ned. Jur. 1916, blz. 72, overwegende dat de in art. 21 der wet regelende de voorwaarden tot verkrijging van de bevoegdheid van arts ook geldt voor den ambtenaar die de geneeskunst uitoefent, dus ook voor den officier van gezondheid). (Zie M.R.T. XI, blz. 406. Red.).

Hun verbintenis berust, voor wat betreft de landmacht, op de wetten van 2 Aug. 1880, Stbl. 145, en van 9 Juni 1902, Stbl. 86, 87 en 90; voor wat betreft de marine op het K.B. van 15 Aug. 1923, nr. 44, met latere wijzigingen welke niet ter zake doen. (Reglement betreffende geldelijken steun van Rijkswege aan studenten in de geneeskunde, die zich hebben verbonden om als officier van gezondheid bij de zeemacht te dienen).

Naast hoogergenoemde voorschriften behooren tot de op de officieren van gezondheid toepasselijke wetten, door toetreding van Nederland, liet verdrag van Genève van 27 Juli 1929, voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken zich bevindende bij de legers te velde (Stbl. 514, K.B. van 25 Oct. 1932).

Dit Landverdrag vervangt een dergelijke overeenkomst van 6 Juli 1906 (K.B. van 19 Jan. 1909, Stbl. 14). Naar dit Landreglement verwijst nog het Verdrag van 18 Oct. 1907, K.B. 22 Febr. 1910, Stbl. 73, tot toepassing van de beginselen van het Verdrag van Genève van 1906 op den zeeoorlog.

Het Zeeverdrag is dus nog niet in overeenstemming gebracht met het nieuwe Landverdrag van 1929.

Van belang zijn dan uit het eerste Landverdrag de artikelen 7 en 8.

Art. 7. ,,De bescherming, aan de geneeskundige formaties en inrichtingen verschuldigd houdt op als men er gebruik van maakt tot het verrichten van voor den vijand nadeelige handelingen."

Art. 8. ,,Als redenen, die eene geneeskundige formatie of inrichting de bescherming, door art. 6 verzekerd, doen verliezen, worden niet beschouwd:

1°. het feit, dat het personeel van de formatie of inrichting gewapend is en van zijne wapenen gebruik maakt tot verdediging van zich zelf of van zieken en gewonden;"

2°..... enz.

Art. 7, 1e lid van het Zeeverdrag houdt in: ,,In geval van een gevecht aan boord van een oorlogsschip worden de ziekeninrichtingen zooveel mogelijk geëerbiedigd en gespaard", terwijl art. 8 die bescherming doet vervallen, cf. art. 7 van het eerste Landverdrag, bij het verrichten van nadeelige handelingen, als hoedanig, cf. art. 8 van het eerste Landverdrag ,,niet wordt beschouwd het feit, dat het personeel dier hospitaalschepen en ziekeninrichtingen voor de handhaving van de orde en tot verdediging van de gewonden en zieken gewapend is."

De artikelen 6, 7 en 8 van het tweede Landverdrag zijn, behoudens zeer geringe afwijkingen, gelijkluidend aan die van het voorafgaande.

In de Verordeningen der Koninklijke Marine (2 V.K.M. VI) vindt men over de positie van den militairen geneeskundige, over de beide eeden, geen woord. Slechts, (zie onder art. 17 van 2 V.K.M. VI) vindt men als uitlegging bij art. 8 van het Zeeverdrag: ,,Het gebruik der wapenen ter verdediging der zieken en gewonden moet dan ook niet worden opgevat als een verdediging van deze tegen den tegenstander, doch tegen mogelijke andere vijanden: kapers, wilde volksstammen, enz."

Nog afgezien van het feit of deze uitlegging van een verdrag, dus een wet door den rechter als verbindend zal morden aangemerkt, daar deze afkomstig is van de uitvoerende, niet van de wetgevende macht, lijkt mij deze verklaring vreemd. Die verdediging der gewonden wordt genoemd in een artikel, dat handelt over bescherming der hospitaalschepen, verschuldigd door den *vijand*. Deze vijand respecteert ze, tenzij er voor den *vijand* nadeelige handelingen worden gepleegd. Dan vervalt dus de bescherming van art. 8, bescherming ten opzichte van de belligerenten. Maar tot die ,,nadeelige handelingen" worden niet gerekend, het gewapend zijn van de officieren van gezondheid. Deze mogen die wapenen gebruiken ter verdediging hunner zieken.

Waarom dit te beperken tot aanvallen van piraten en dergelijke, waarom deze soort aanvallen in een artikel ,,hinein te interpreteeren", waar de strekking, mede in verband met art. 7, laatste en voorlaatste alinea duidelijk bedoelt verdediging tegen een belligerent die zelf het eerst de oorlogswetten schendt (bv. art. 11 Zeeverdrag), dus noodweer.

Verdere voorschriften bestaan er niet, tenminste niet betrekking hebbend op de positie als arts of als militair.

Ik zal thans de twee standpunten naast elkaar stellen, die van hen, die den officier van gezondheid in de eerste plaats als arts beschouwen, en die van hen, welke den officier van gezondheid allereerst als militair zien.

Eerste standpunt.

De officier van gezondheid is in de eerste plaats arts.

Dr. Borgerhoff Mulder heeft dit standpunt uiteengezet in het Militair geneeskundig tijdschrift 1899, waarbij hij zegt: ,,Voordat een officier van gezondheid den eed als zoodanig aflegt, deed hij den eed als arts. Die eed is een uitvloeisel van de wet. Bij het afleggen van den eed als officier zweert hij nog eens gehoorzaamheid aan de wetten en versterkt als het ware daardoor nog den eerst afgelegden eed. Mag hij nu dat deel van den eed, dat onderworpenheid aan de krijgstucht voorschrijft, alleen laten gelden en vergeten dat hij gehoorzaamheid aan de wetten zwoer?"

Dit standpunt is daarna weder te berde gebracht bij de berechting van Dr. Beukers in 1915. De quaestie was hier, of Beukers' beroep op overmacht op zou gaan; een strijd van plichten: of hij zijn ambtsplicht als arts, de geheimhouding mocht of moest schenden,.... bij nakoming van zijn plicht als militair, mededeeling over zieken te doen. Het Hoog Militair Gerechtshof gaf de volgende uitspraak: (Zie M.R.T. XI, 409. Red.) dat hij ,,geneeskundige was, toen hij werd officier, en officier is geworden en heeft kunnen worden enkel omdat hij geneeskundige was", met de restrictie: ,,de eed van den geneeskundige geldt slechts voor de gevallen waarin hij moet kunnen zijn vertrouwcnspersoon; wanneer hij staat als behandelend geneesheer tegenover zijn patient, niet ook wanneer hij staat tegenover iemand, die aan zijn keuring, inspectie of contrôlc zich heeft te onderwerpen". (t. a. p. blz. 407 Red.).

Hiermede is in overeenstemming wat Dr. von Nostiz Wallwitz opmerkte in zijn in 1906 geschreven verhandeling over subordinatie: ,,De officier van gezondheid is in de eerste plaats arts en alleen omdat hij arts is, is hij officier van gezondheid. Daarom ook heeft zijn geneeskundige beroepsplicht den voorrang boven den militairen plicht van gehoorzaamheid, en als de omstandigheden het onmogelijk maken beide plichten tot hun recht te doen komen, dan moet hij beslissen ten gunste van de plichtmatige uitoefening van zijn beroep en weigering van gehoorzaamheid."

Na de zaak Bos wordt dit standpnnt weer ingenomen door den verdediger van Dr. Bos, Dr. Bottema, die o.m. zegt: ,,De meeste officieren van gezondheid zijn dat niet geworden om militair te zijn, maar om een gelegenheid tot het uitoefenen van hun beroep te krijgen. Dit beroep vereischt een andere mentaliteit dan het beroep van militair. Wat de militaire arts zich in dienst eigen maakt, zal meestal zijn het besef van subordinatie. Militair initiatief mag men

van hem niet eischen. Dit gemis aan militaire eigenschappen wordt in militaire kringen den arts gaarne vergeven." De verdediger verwijst verder naar hoogergenoemde verdragen waaruit hij het noncombattante karakter opmaakt. Dr. Bottema eindigt met de woorden: ,,Beklaagde zou wel niets in zich hebben van wat des medicus moet zijn, als hij zijn dienst niet had verricht. Bijna alle oudere officieren van gezondheid der marine, ook zijn chefs, verklaarden dat zij hun patienten zouden hebben doorbehandeld. En de toenmalige chef van den geneesliundigen dienst had tot beklaagde gezegd: ,,Dat was je plicht".

Mocht de Overheid van oordeel zijn, dat bij muiterij het toezicht van den officier van gezondheid op de reeds voorhanden zijnde zieken ophoudt, dan mag zij dit wel duidelijk in de voorschriften zeggen, want het druischt in tegen de opinie van het geheele corps officieren van gezondheid."

De sententie in deze zaak van het H.M.G., overhellend naar het tweede standpunt, en welke ik daar zal behandelen, is gevolgd door een aantal artikelen in het Nederlandscli Tijdschrift voor Geneeskunde, waarbij Dr. Pinkhof zich op het eerste standpunt stelt. Zoo zegt hij, (Ned. T. v. G. 78 II, 17.2814 1934): ,,die in den officier van gezondheid geen militair zien maar een arts wiens arbeidsveld nu eenmaal de gewapende macht is. en die voor en boven alles zijn plicht als arts heeft te vervullen". Na repliek van eenige officieren van gezondheid herhaalt Pinkhof in N. T. v. G. 78 III 28 zijn meening met de woorden: ,,Maar ik meen te moeten volhouden, dat zulke militaire plichten nimmer in strijd mogen zijn met de verplichtingen, die zijn beroep als arts hem opleggen, en blijf mij daarbij beroepen op de militaire schrijvers die ik reeds heb aangehaald. Daarom maakt het geen verschil, of de officier van gezondheid tot zijn ambt was opgeleid of het pas had verworven, toen hij reeds arts was. In beide gevallen is hij onderworpen aan al de verplichtingen van den arts."

Tenslotte moge ik nog aanhalen, ter staving van dit standpunt, de annotatie van Prof. van Bemmelen in het Weekblad van het Recht, Nr. 12840[7], op de sententie van het H.M.G.: ,,M.i. is die beslissing juridisch niet juist. Het Hof heeft m.i. over het hoofd gezien, dat het in strijd kwam met zijn eigen uitgangspunt. Het Hof is nl. terecht van twee stellingen uitgegaan: 1e. dat de officier van gezondheid bekleedt de positie van officier en de krijgstucht moet handhaven, maar 2e. dat zijn ,,*voornaamste* taak" is *zijn* beroep van *arts uit* te *oefenen onder* militairen. Daaruit volgt m.i. dat de officier van gezondheid in noodgevallen altijd nog in de eerste plaats zijn taak als arts moet blijven uitoefenen en niet — zooals het H.M.G. meent — dat hij voor alles de krijgstucht moet handhaven. Het werk, de taak, is m.i. altijd nog essentieeler dan de positie, die slechts de vorm is, terwijl de taak liet eigenlijke doel van iemands bestaan, de inhoud van zijn positie uitmaakt. Het Hof zegt: .,dat de officier van gezondheid nimmer, zooals beklaagde heeft gedaan, maatregelen voor de handhaving van de krijgstucht geboden achterwege mag laten, uit vrees dat daar-

door iemands gezondheid of leven wordt in gevaar gebracht. Dat is m.i. veel te sterk uitgedrukt. De officier van gezondheid is natuurlijk mede geroepen om de krijgstucht te handhaven, maar hij moet ten slotte alles opofferen — zelfs de krijgstucht — als hij anders zijn voornaamste taak, nl. die van arts, niet meer zou kunnen uitoefenen". En verder: ,,Bij muitende militairen zou de officier van gezondheid m.i. wel eerst kunnen vorderen dat zij zich weer aan de krijgstucht onderwierpen". Maar ,,van den officier van gezondheid mocht niet verwacht worden, dat hij het militair-initiatief nam. En toch moest hij zijn zieken behandelen. Er ontstond derhalve voor hem een noodtoestand, een conflict van plichten, waarbij hij terecht ziin voornaamsten plicht, nl. om ziin taak als arts te vervullen. heeft behartigd. Ook de vroegere inspecteur van den militair-geneeskundigen dienst, luitenant-generaal b. d. Dr. J. C. Diehl, heeft in een artikel in de Geneeskundige Gids gezegd: ,,dat het nemen van initiatief of leiding op zuiver militair gebied van den officier van gezondheid niet mag worden geëischt of in redelijkheid verwacht" en ,,dat in zooverre de veroordeeling van den betrokken officier van gezondlieid niet te verdedigen is". Eindelijk: ,,Nu de officier van gezondheid zijn voornaaniste taak, die van arts. moest blijven uitoefenen, was onder deze omstandigheden van hem geen militair initiatief te verwachten en was hij dus niet strafbaar."

Samenvattend moge ik het eerste standpunt als volgt weergeven: De officier van gezondheid is in de eerste plaats arts, gebonden aan zijn beroepseed van medicus [1]). Daarnaast is hij militair. In geval van strijd moet noodtoestand worden aangenomen. Schendt de officier van gezondheid bij het naleven van zijn geneeskundige taak zijn officierseed, zijn plicht als militair, zoo moet hij op grond van overmacht, art. 40 W.v.Sr., worden vrijgesproken.

Van den officier van gezondheid mag niet worden verwacht een militair optreden, militair initiatief, tenzij tot zelfverdediging en bescherming van de aan zijn zorg toevertrouwde patienten, conform de verdragen van Genève. Hij is verplicht iederen patient die zijn hulp inroept, te helpen doch zal zich aan bevelen van hen die niet zijn meerderen zijn, in casu van muiters, niet behoeven te storen. Zelfstandig beslisse hij, of de patienten zijn hulp behoeven en oefene vrij van druk, van welke zijde ook zijn medische taak uit.

Tweede sfandpunt.

De *officier* van gezondheid is *in* de eerste plaats *militair*.

Deze meening is evenveel verkondigd als de eerste, meestal als antwoord op artikelen in den zin van dat standpunt. Men vindt in dezen geest in het Mil. Gen. Tijdschrift van 1899, pag. 118, een artikel van Dr. Romeyn waarvan de quintessens is dat de officier van gezondheid bij zijn eed als officier wordt ontslagen van zijn

---

[1]) Wij kunnen nog steeds niet, in de zaak Bos, een direct verband met de woorden van den medischen eed aanwezig zien. Red. M.R.T.

medisch ambtsgeheim, wanneer hij tot mededeeling over zijn zieken door de wet verplicht wordt. „Alleen hieruit volgt al, dat er geen sprake van kan zijn, dat de officier van gezondheid die de bestaande militaire voorschriften en reglementen opvolgt ook dan, wanneer zij hem bevelen sommige gegevens aangaande zijn patienten aan daartoe bevoegde superieuren bekend te maken, zich schuldig zou maken aan schending van zijn ambtseed. De officier van gezondheid wordt aangesteld en bezoldigd door den Staat. Wanneer liet belang van het leger en het materieel belang van een der daartoe afzonderlijk behoorende individuen niet overeenkomen, is de officier van gezondheid, als hij in de zaak betrokken wordt, verplicht de belangcn van den Staat op den voorgrond te plaatsen."

Later, in 1915 op de reeds genoemde bijeenkomst van officieren van gezondheid werd het standpunt van Dr. Romeyn aanvaard en diens betoog geresumeerd in de stellingen „dat het ambtsgeheim nooit in bijzondere mate de belangstelling heeft gaande gemaakt van de officieren van gezondheid. Uit de woorden van den eed bij het artsexamen afgelegd volgt vanzelve dat van een secret absolu geen sprake kan zijn; dit principe is ook niet voor den huisdokter vol te houden.

Ieder militair weet of wordt gecenseerd te weten, dat alles wat hij omtrent ziekten, zijn persoon of zijn huisgenooten betreffend, aan zijn militairen arts mededeelt, door dezen, voor zoover de belangcn van den Staat daarbij betrokken zijn, moet worden medegedeeld aan zijn chef die van die inlichtingen gebruik maakt."

De voorzitter der vergadering acht het niet twijfelachtig, dat de officier van gezondheid zijn militairen plicht, o.m. het mededeelen van ziekten aan zijn militaire meerderen, vóór zijn medischen plicht moet stellen.

Toch vindt hij den ambtseed van den medicus onduidelijk.

Na de zaak Bos komen in het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde vele artikelen voor, in den geest van het tweede standpunt, tegen de artikelen van Dr. Pinkhof. Zoo zegt Dr. Kothe: „De opvatting dat de officier van gezondheid geen militair is, doch slechts een arts wiens arbeidsveld in de gewapende macht ligt (te vergelijken dus bv. met den spoorwegarts, den fabrieksdokter, den gemeentegeneesheer) is, hoezeer zij ook aanhang vindt, onjuist. Het beroep van den officier van gezondheid is een specialisme. Hij is wèl militair. Hij maakt deel uit van een der technische organen der weermacht, gelijk bv. de officier van administratie, de topografische dienst, enz. Slechts omdat de zorg van den militair-geneeskundigen dienst zich richt op het kostbaarste en onvervangbaarste materieel der weermacht, nl. den mensch, slechts daarom is de positie van den officier van gezondheid in sommige opzichten een weinig anders dan die der andere technici. In verband hiermede moet ook aan de bepalingen van de conventie van Genève worden gedacht.

De officier van gezondheid, eenmaal aangesteld, is echter militair als elk ander. Dit ligt in de historische ontwikkeling en het is iii

alle weermachten zoo. Hij bekleedt den officiersrang met alle rechten doch ook met alle plichten daaraan verbonden. Als elk ander pas benoemd officier legt hij dan ook een eed af, waarbij hij o.a. onderwerping aan de krijgstucht, dus aan de militaire wetten belooft. Is zijn vorming nu niet zoodanig geweest dat hij de geheele draagwijdte daarvan al lang van te voren had leeren beseffen, dan behoort hij zich toch die zoo snel mogelijk te realiseeren. Het bephilosopheeren van het wezen van zijn positie zoowel als individu als ook als onderdeel van een zeker technisch dienstvak, zal hem voor vele moeilijkheden kunnen bewaren en hem o.a. in staat stellen het misverstand te bestrijden, als zou hij niets anders zijn dan een arts, wiens werkkring nu eenmaal in de gewapende macht ligt."

In dit stuk is wel zeer duidelijk de officier van gezondheid als militair op den voorgrond geplaatst.

Ook de Krijgsraad gaat in zijn vonnis in zake Bos (zie M.R.T. XXX, blz. 401, 11e. Red.) van deze meening uit, acht het voor beklaagde bezwarend, dat hij zijn dienst als medicus tijdens de muiterij heeft uitgeoefend. De Zeekrijgsraad overweegt dan: dat hij gedurende de muiterij medische hulp heeft verleend, ofschoon hij niet wist dat er torn iemand in levensgevaar verkeerde.

Samenvattend zou men het tweede standpunt aldus kunnen omschrijven:

De arts, welke wordt aangesteld als officier van gezondheid, en bij of na die aanstelling in zijn officierseed o.m. onderworpenheid aan de krijgstucht zweert, heeft daarmede zijn positie veranderd. Hij is een speciaal soort arts geworden, aan aparte, nieuwe regelen gebonden. Botsen deze nieuwe regelen tegen die van zijn ambtseed, zoo gaat het militair karakter voor. Hij heeft in dergelijke gevallen vóór alles te waken voor handhaving van de krijgstucht. Er is geen tweeslachtigheid in zijn functie, de aparte taak, arts voor militairen en als militair, heeft aparte rechten en verplichtingen; deze stellen als lex specialis de lex generalis (ambtseed) op zijde.

Het Hoog Militair Gerechtshof nam in zake Bos een standpunt in, dat dicht tot het tweede nadert. De sententie wordt besproken in het Weekblad voor het Recht door prof. van Bemmelen. Het Hof gaat niet zoover als de Krijgsraad, acht behandeling der aan zijn zorgen toevertroiiwde patienten blijvend, ook onder de meest bezwarende omstandigheden behoort de officier van gezondheid, *desgevraagd* aan niemand, zelfs niet aan vijanden of muitende schepelingen zijn hulp te weigeren indien de gezondheidstoestand van den zieke die hulp bepaaldelijk vordert. Daarbij mag niet als eisch gesteld morden, dat er onmiddellijk levensgevaar voor den patient moet zijn.

Het Hof acht echter den officier van gezondheid, hoewel zijn voornaamste taak is zijn beroep van arts uit te oefenen, toch als militair verplicht vóór alles de krijgstucht te handhaven; zoo is art. 143 W.M.S. wèl op hem toepasselijk en verklaart het Hof de militaire taak te praevaleeren. Op deze tweeslachtigheid wees prof. van Bemmelen al.

De behandeling van muiters, van hen dus die zeker tegen zijn militaire positie indruischen, mag hij voortzetten, zegt het Hof, daar ,,het bijzonder liarakter van het beroep van den arts, hetwelk de officier van gezondheid immers evenzeer uitoefent, tevens meebrengt, dat hij de aan zijn zorgen toevertroixwde patienten ook onder de meest bezwarende omstandigheden blijft behandelen en voorts, dat hij *desgevraagd* zijn medische hulp aan niemand behoort te weigeren, derhalve deze ook aan viianden en zelfs aan muitende militairen mag verleenen, indien de gezondheidstoestand van den zieke naar zijn inzicht die hulp bepaaldelijk vordert." Verder: dat de eisch van oogcnblikkelijk levensgevaar ,,niet mag worden gesteld, daar het niet in overeenstemming is met de eischen van het beroep van arts, om aan een zieke, nadat hij hem heeft onderzocht en geconstateerd dat hulp bepaald is vereischt, die niettemin te weigeren omdat er niet of nog niet sprake is van onmiddellijk levensgevaar."

Tenslotte eindigt het Hof met de conclusie: dat het ,,beklaagdes gedrag. door ook ongevraagd medische hulp te verleenen aan personen die naar zijn meening geen muiters waren — in het tegenovergestelde geval zou hij het slechts desgevraagd en dan nog slechts indien zijn hulp werkelijk noodig was, hebben mogen doen — niet laakbaar acht, doch zulks wel het geval is met de wijze, waarop hij in casu heeft gemeend zijn medische hulp te moeten verleenen ten koste van zijn verplichtingen als officier."

Tegenwoordige opvatting.

Ik geloof, na het bovenstaande, dat er niet één opvatting is. Wèl kan men spreken van een meening welke thans in officieele instanties overheerscht en welke de officieren van gezondheid goed zullen doen tot de hunne te maken. Dat is die van het Hoog Militair Gerechtshof, een vooropstellen dus van het militair zijn, zonder daarbij de artstaak te verwaarloozen, doch bij definitieven strijd tocli nooit het zich onderwerpen — daar gaat het om — aan orders van gezagsvijandige elementen. Bij dit standpunt komt de Conventie van Genève minder in het gedrang dan bij de rigoureuze tweede opvatting.

Het zijn van non-combattant, dat die conventie uitlegt als slechts ter zelfverdediging en ter verdediging van zieken en verpleegden te mogen worden op zij gesteld, wordt dus door deze opvatting ook buiten werking geacht bij militaire delicten, tegen den officier van gezondheid, als militair, geplecgd.

In het midden wordt in dìt geval gelaten het gevaar dat er uit voortvloeit voor hem en voor zijn patienten. Het Hof overweegt daaromtrent: dat er ,,namens dezen beklaagde een beroep is gedaan op den geest der Conventie van Genève, welke den officier van gezondheid tot non-combattant verklaart, doch ten onrechte; dat toch vooreerste ten deze geen sprake is van een oorlog en van oorlogvoerenden, als waarop die Conventie betrekking heeft, doch van een misdrijf der eigen onderschikten maar bovendien artikel 8 van het Verdrag voor de toepassing op den zeeoorlog der beginselen van het

Verdrag van Genève de mogelijkheid aanvaardt, dat het personeel der hospitaalscheisen en der ziekeninrichtingen — waaronder uiteraard de officieren van gezondheid zijn begrepen — gewapend is mede ter handhaving der orde, mitsdien juist geheel in overeenstemming is met den inhoud van het op alle officieren, dus ook op den officier van gezondheid, toepasselijke artikel **143** voormeld; dat bovendien in casu werd gepleegd een collectief misdrijf tegen de ondergeschiktheid, dat dus tegen alle officieren, mitsdien ook tegen beklaagde was gericht, en hij dus stellig verplicht was, de ter beëindiging van dit misdrijf gevorderde maatregclcn van geweld te nemen."

Deze opvatting van een rechterlijk college is niet bindend; een welbindende uitspraalí van den wetgever blijft gewenscht.

Mijns inziens blijft de tegenstrijdigheid tusschen ambtseed en officierseed, beiden zijn neergelegd in dc wet. Om den een boven den ander te stellen op grond van de verhouding les specialis — lex generalis, is zwak.

Nen kan met hetzelfde recht den officierseed als voor alle officieren geldend, algemeen achten. en voor een biizonder soort officieren, de artsen, hun ambtseed als lex specialis beschouwen. Dat deze laatste het eerst wordt afgelegd is meer een quaestie van vorm. Men zou zich een andere oplossing kunnen indenken, waarbij de volgorde van afleggen verwisselt.

Wanneer verder een internationaal tractaat, waartoe Nederland is toegetreden, een aparte status voor den arts invoert, mag het landsrecht niet daarmede in strijd komen, wijkt er steeds voor. Ook hier geldt de algemeene regel: verdragsrecht breekt landsrecht. (Zie ook François, Volkenrecht). (Verg. M.R.T. XXXI, **543.** Red.).

Dat bij de Conventie van Genève verdediging tegen muiters is voorzien, is hoogst twijfelachtig. Dat men zelfverdediging tegen hen zou aanvaarden, is zeker; dat men het non-combattant karakter ook in gevallen als art. **143** W.M.S. zou willen afschaffen, den officier van gezondheid militair *initiatief* zou toekennen, geloof ik niet. Hoezeer men eventueel van het nut hiervan overtuigd is. zal een dergelijke ruime interpretatie dan toch zeker duidelijk door of namens den wetgever moeten worden gegeven, opdat de officieren van gezondheid daaraan een vast richtsnoer hebben.

Herzieniny wettelijke voorschriften.

Na het bovenstaande is het duidelijk, dat de voorschriften herziening behoeven. Aanhangers zoowel van het eene als van het andere standpunt zijn het daar over eens.

Men wijst op de onvoldoende militaire voorbereiding: „De jonge man wordt opgeleid tot arts, geheel gelijk zijn standgenooten. Terwijl echter zijn vrienden na verwerving van hun diploma het vrije beroep kiezen, zegt men tegen hem: „Nu zijt gij officier van gezondheid". Werft men zoo, m.m. genisten, topografen,. . . . Waarbij de universiteiten wel artsen van goed gehalte opleiden, doch waarbij de vorming tot officier geheel ontbreekt. Juist door deze laatste om-

standigheid vormt zich bij velen de gedachte, dat de officier van gezondheid niets anders is dan een arts, wiens werkkring nu eenmaal toevallig bij de gewapende macht ligt". (Kothe in N. T. v. G., 1934).

Men wijst ook op de onduidelijkheid der bepalingen: ,,Wanneer in één persoon twee functies kunnen botsen, verwacht men een scherpen leidraad, doch ook deze is den officier van gezondheid niet verstrekt. Ook ervaren officieren van gezondheid weten niet met zekerheid antwoord te geven — bij kalm overleggen — of in een geval van muiterij de hoedanigheid van arts den voorrang moet hebben of die van militair. Hoe kan men dan van een jong officier van gezondheid een keuze eischen, in omstandigheden die zich hier hebben voorgedaan?

Pas als zulk een richtsnoer zal bestaan, zal men het den militairen arts mogen verwijten, als hij niet zich daarnaar gedraagt, doch nu niet". (pleidooi voor Dr. Bos).

De vraag blijft dus: hoe de voorscliriften te verduidelijken?

Primair is dan noodig een uitspraak van een met regelgevende macht bekleed orgaan omtrent het in te nemen standpunt. Welk dit ook is, verduidelijking blijft noodig. Mijns inziens ware de keuze in den geest van de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof in zake Dr. Bos te maken, daarbij de daarin voorkomende tegenstrijdigheid opheffend. Dus: taak is en blijft arts, het militair karakter brengt mede een zich verdedigen, het afleggen van het non-combattanten karakter:

a. in de gevallen voorzien bij de Conventies van Genève;
b. in de gevallen van militaire delicten tegen den officier van gezondheid, hetzij individueel, hetzij collectief.

In deze gevallen, waarin het non-combattant karakter verdwijnt, dient het militair zijn te primeeren.

De redactie van een dergelijk voorschrift ware te geven als een schriftelijke mededeeling, voorafgaande aan het afleggen van den officierseed van ongeveer den volgenden inhoud:

De officier van gezondheid zal zijn medisch beroep als primai beschouwen; bij strijd tusschen den officierseed en den medischen eed heeft hij zich aan den laatste te houden. Hij is non-combattant in den geest van de Conventies van Genève. Bij militaire misdrijven — enkelvoudige of collectieve — tegen de ondergeschiktheid zal hij zijn militair karakter doen voorgaan. Ambtsgeheim en ambtsplicht als medicus vervallen tegenover de daders van bovengenoemde delicten.

Naast dergelijke verklaring zal aan iederen nieuwen officier van gezondheid, zoo kort mogelijk na zijn in dienst treden, een korte cursus in militair tuchtrecht dienen te worden gegeven, ten einde hem kortelings in zijn milieu in te merken. Dit zou met eenige andere militaire lessen — het leeren gebruiken van het hem ter zelfverdediging gegeven wapen — kunnen worden gecombineerd.

Was de krijgstuchtelijke strafbevoegdheid aanwezig?

De beschikking van den Krijgsraad te Tjimahi van 10 Sept. 1935 M.R.T. XXXII, 386 en de daarop gevolgde uitspraken behandelen een beklag over een straf van zes dagen verzwaard arrest, opgelegd door den Onderluitenant-Commandant van den Kleinen Staf van een bataljon infanterie, en gehandhaafd door den waarnemenden Bataljonscomniandant.

Niet besproken vind ik daarbij de vraag, of die onderluitenant inderdaad sirafbevoegd was. Is een ,,Kleine Staf" aangewezen overeenliomstig art. 36, 2" Wb.K.? Dat is niet bijzonder waarschijnlijk, daar op die wijze aan onderofficieren een strafbevoegdheid zou zijn toegekend, die kennelijk niet in de bedoeling van den ordonnantiewetgever heeft gelegen. Uit art. 38 Wb.K. (dat weliswaar een ruimere strafbevoegdheid toekent dan art. 43 Ned. W.K.) blijkt die bedoeling duidelijk.

Heeft een dergelijke aanwijzing niet plaats gevonden, dan blijft voor zoover ik zie, slechts over, dat deze onderluitenant heeft gestraft als detachementscommandant overeenkomstig art. 38 lid 1 Wb.K. [1]). Maar lid 3, 1° van dat artikel bepaalt onder meer, dat een onderofficier-detacheinentscommandant niet mag straffen, indien het detachement behoort tot de bezetting van een garnizoen of post, waar een officier militair-commandant is.

Bovendien zouden de Krijgsraad en het Indische H.M.G. er geen bezwaar tegen hebben gemaakt, dat als detachementscommandant wordt gestraft door den commandant van een organieke eenheid. Zou dat inderdaad geoorloofd zijn, dan zijn alle bepalingen over de (beperkte) strafbevoegdheid behalve die, welke strafbevoegdheid toekent aan den officier-detachementscommandant, bijkans overbodig. M. i. verdient dan ook het oordeel van kapitein Mr. J. Schuitemaker de voorkeur, die onder detachement verstaat [2]):

,,iedere onder commando geplaatste verzameling militairen, beschouwd buiten het gewone verband, dat onze (vredes- of oorlogs-) organisatie aangeeft". [3])

---

[1]) De onderluitenant- en de adjudant-onderofficier-detachements-commandant mogen in Nederlandsch-Indië ook de straffen van verzwaard en streng arrest opleggen.

[2]) M.R.T. XXXI, **375.** Vgl. over dit artikel de recensie in den Militairen Spectator **1936, 69.**

[3]) Anders de Redactie in M.R.T. XXXI, **132** en De Practijk van het Militaire Tuchtrecht aant. **15** ad art. **41** W.K., waarmede Kapitein Schuitemaker in M.R.T. XXXI, **372** en ondergeteekende in M.R.T. XXXI, 130 verklaarden zich niet te kunnen vereenigen.

Kapitein Schuitemaker kent terecht niet aan alle detachementscommandanten strafbevoegdheid toe, maar slechts aan die detachementscommandanten, die een zekere ,,zelfstandigheid" genieten. Of schrijve , evenals de door hem in het geding gebrachte Regimentscommandant, de recensent in den Militairen Spectator, en De Practijk van het Militaire Tuchtrecht aant. **2** ad art. 41 W.K., eveneens terecht strafbevoegdheid ontzegt aan den commandant van een uit twee compagnieën bestaand detachement, dat een tweedaagschen marsch maakt, blijve thans buiten bespreking.

Ook voor het Nederlandsche leger is „detachement" een rekbaar begrip en levert (volgens de vredes- en meer nog volgens de oorlogsorganisatie), indien men die materie onderzoekt, de strafbevoegdheid in staven (vooral in de hoogere staven en in de artilleriecommando's) nog tal van vragen op. Als precedent van het te Tjimahi beoordeelde geval is te wijzen op de bestraffing, die aan den tegenwoordigen kapitein A. J. J. M. Lohmcijer in de M.R.T. XXIII, 41 stof tot critiek heeft gegeven. Vandaar, dat het m.i. op prijs zou moeten worden gesteld, indien de bovengeformuleerde vraag zou kunnen worden beantwoord *). Zij nog opgemerkt, dat het Tjimahische geval zeker niet pleit voor een ruiine toekenning van strafbevoegdheid.

's Gravenhage, Januari 1937.

P. J. A. CLAVAREAU.

Dat de *administratie* niet als eenig criterium voor de aanwezigheid van strafbevoegdheid mag worden gebezigd (vgl. in dit verband Kapitein A. Spruijt in M.R.T. XXX, 370), ben ik volkomen met Kapitein Schuitemaker eens. Zou misschien aan de *verpleging* waarde kunnen worden gehecht? Vooral in oorlogstijd, wanneer gemakkelijk secties en pelotons worden gedetacheerd, lijkt mij dat een bruikbaar criterium.

*) Misschien wil een onzer lezers in Indië deze vraag eens onder de oogen zien. Dat de strafbevoegdheid i.c. in drie instanties stilzwijgend is aangenomen lijkt ons toch wel een sterke aanwijzing dat de gestelde vraag bevestigend zal moeten worden beantwoord. Red. M.R.T.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 20 November 1936.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Rosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals Bi. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. Dr. W. A. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. R. J. Vermeulen (fung.).

Opnieuw door schulden oorzaak, dat klachten over wanbetaling over hem inkwamen, thans betreffende schulden in een café, van welke schulden de grootfe door de slordige boekhouding van den herbergier niet met zekerheid was vast te stellen.

Met geheele overneming van de gronden voorkomende in de in eersten aanleg genomen beschikking, het beklag ongegrond verklaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteeliend 5 October 1936 [1]), van den matroos der 1e klasse J. F., dienende aan boord van Hr.Ms. Wachtschip te Vlissingen, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingediend over de straf van 4 dagen streng arrest met inhouding geheele soldij en vermindering van kost, hem op 22 Mei 1936 opgelegd door zijn Commandant, den Kapitein ter zee H. J. van der Stad, en over de omschrijving van de daarbij behoorendc strafreden, luidende:

„Opnieuw door schulden oorzaak, dat klachten over wanbetaling over hem inkwamen, thans betreffende schulden in een café, van welke schulden de grootte door de slordige boekhouding van den herbergier niet met zekerheid was vast te stellen.",

bij welke beslissing, — op 2 October 1936 genomen en op 3 October d.a.v. ter kennis van klager gebracht, — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving van de strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

---

[1]) Deze verklaring was blijkens daarop gestelde aanteekening op 6 October door klager bij zijn commandant ingediend. Het H.M.G. schijnt daarin echter geen aanleiding te hebben gevonden om het beklag, als te laat ingediend, niet-ontvankelijk te verklaren. Verg. echter 's Hofs beschikking van 2 April 1929, M.B.T. XXV, 238. Red. M.B.T.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat de beschikking, door den Commandant der Marine te Willemsoord op 2 October 1936 op het beklag genomen, luidt:

„O. dat uit het onderzoek is komen vast te staan, dat door den „herbergier **P.** van Boekhout, eigenaar van het café „Centraal" te „Vlissingen, op 15 Mei 1936 een brief gesclireven werd aan den straf- „oplegger, vermeldende dat klager een schuld wegens gebruikte ver- „teringen en geldleeningen aan genoemden raféhouder had ten be- „drage van **f** 276,50;

„dat ten bewijze hiervan door voornoemden herbergier van Boek- „hout inzage werd verleend van een schrift, bevattende zijne aan- „teekeningen over verleende credieten, melk schrift zeer slordig was „bijgehouden, doch waaruit viel op te maken dat ten name van klager „onbetaalde schulden tot een bedrag van een paar honderd gulden te „boek liepen;

„O. dat klager tot zijn verweer aanvoert dat hij reeds jaren lang „regelmatig het café „Centraal" gedreven door van Boekhout te „Vlissingen bezocht en gewoonlijk in dat café verteringen maakte tot „een bedrag varieererid van drie tot vier en een halve gulden per „week;

„dat hij dikwijls iets gebruikte op crediet, doch steeds aan het „einde der week, na het ontvangen van soldij, zijn schuld voldeed en „thans uil dien hoofde niets meer vrrschuldigd is;

„dat hij nimmer geld leende van den caféhouder voornoemd en „nooit mondeling, noch schriftelijk aangemaand is geworden om on- „betaald gebleven verteringen te betalen;

„dat hij niecstal alleen passagierde en niemand kan noemen, die in „deze een verklaring zou kunnen afleggen;

„dat hij vermoedt dat van Boekliout bij betaling van de wekelijk- „sche verteringen naliet deze posten als voldaan aan te teekenen in „zijn boek;

„O., dat bij het onderzoek in deze zaak is verklaard:

„a. door den caféhouder **J. F.** van Boekhout:

„dat klager jaren geleden vóór zijn vertrek naar Ned.-Indië in „1928 of 1929 begonnen is met het bezoek aan café „Centraal", daar „regelmatig verteringen maalite, geld leende en slechts een enkele „maal zijn verteringen betaalde;

„dat deze schuld steeds meer opliep en bij klager's vertrek naar „Ned.-Indië in 1928 of 1929 (ten rechte Mei 1939) ongeveer **f** 90.— „bedroeg, voor welk bedrag hij klager een schuldbekentenis wilde „laten teekenen, hetgeen deze weigerde, belovende het geld uit Ned.- „Indië te zullen toezenden;

„dat afdoening der schuld niet heeft plaats gevonden en klager na „zijn terugkeer uit Ned.-Indië opnieuw het café „Centraal" bezocht, „verteringen maakte, geld leende en slechts een enkele maal geringe „bedragen betaalde, waardoor de schuld opliep tot een bedrag van „*f* 276,50;

,,dat aanmaningen tot betaling geen effect hadden en klager uit-
,,eindelijk na een bedreiging dat de schuld ter kennis van zijn Com-
,,mandant zou worden gebracht, het cafébezoek staakte;

,,dat pogingen om klager aan boord van Hr.Ms. ,,Friso" te spreken
,,geen succes hadden, vermits hij niet aan boord werd toegelaten en
,,hij na vijf maanden te hebben gewacht de zaak heeft voorgelegd aan
,,strafoplegger;

,,dat hij geen bewijzen van deze schuld bezit en slechts aanteeke-
,,ningen in het z.g. ,,pofboekje" het verschuldigde bedrag aanwijzen;

,,dat de matroos der 1e klasse Heisterkamp meerdere malen er bij
,,tegenwoordig was als hij klager aanmaande tot betalen en deze
,,getuige moet weten dat klager flink dronk, rondjes gaf en daarna
,,wegging zonder te betalen, roepende: ,,het komt wel in orde";

,,dat hij Heisterkamp, die hem wel eens gezegd heeft ,,er zal een
,,flink poetje (schuld) van F. staan", nooit het bedrag der schuld ge-
,,noemd heeft;

,,dat de matroos der 1e klasse Wisse en de sergeant Hartsuiker
,,mede kunnen verklaren dat klager veel verteerde, maar nooit be-
,,taalde;

,,b. door den matroos der 1e klasse W. F. Heisterkamp:

,,dat hij in de jaren 1931—'34 tijdens zijn plaatsing te Vlissingen
,,regelmatig het café ,,Centraal" aldaar bezocht en daar vele malen
,,klager ontmoette, die, indien hij alleen was, bij kwam zitten aan de
,,tafel, waaraan ook dikwijls Hartsuiker en Wisse zaten;

,,dat dan verteringen werden gemaakt varieerend van f 1,50—f 2,50;

,,dat hij nooit gezien heeft dat klager contant betaalde en deze,
,,voorgevende naar boord of naar zijn meisje te gaan, meestal alleen
,,wegging, hierbij den kastelein groetend met het gezegde: ,,safe, het
,,komt wel in orde, Jo";

,,dat hij nimmer gezien heeft dat klager met den kastelein afre-
,,kende en pertinent verklaart nooit met van Boekhout te hebben
,,gesproken over klager's schulden;

,,dat het hem wel aannemelijk voorkomt, dat klager een groote
,,schuld bij den kastelein van Boekhout zou hebben en klager bij zijn
,,vrienden bekend staat als een slecht betaler, die van collega's ge-
,,leend geld slechts met veel soesah terugbetaalt;

,,c. door den matroos der 1e klasse P. Wisse:

,,dat hij van 1932—1934 dienende te Vlissingen, stamgast was in
,,café Centraal en als zoodanig wel mocht poffen, mits bij traktement
,,het verschuldigde betaald werd;

,,dat hij in 1932, toen hij pas in ,,Centraal" kwam, van den kaste-
,,lein van Boekhout hoorde dat klager een groote schuld had staan
,,van ongeveer f 100.—, welke schuld dateerde van vóór klager's
,,vertrek naar Ned.-Indië;

,,dat hij naar zijn weten klager slechts éénmaal in Centraal heeft
,,ontmoet, waarbij deze contant met een gulden betaalde;

,,dat het van algemeene bekendheid was dat klager een slecht be-
,,taler was en hij van Boekhout heeft leeren kennen als een eerlijk

„man, die zeker geen biertje meer op zou schrijven dan er verteerd was;
„*d.* door den sergeant-schrijver L. Hartsuiker:
„dat hij van October 1932 — Naart 1934 te Vlissingen diende en „daar als stamgast het café Centraal bezocht;
„dat hij van tijd tot tijd pofte en betalen mocht wanneer het hem „schikte, zonder dat hij ooit om betaling gemaand werd;
„dat klager eveneens bezoeker van het café Centraal was, daar „meestal met zijn meisje kwam, doch meerdere malen in zijn gezel- „schap heeft gezeten;
„dat klager wel eens betaalde, doch meestal pofte en deze een tijd- „lang het café niet meer bezocht omdat de eigenaar hiervan hem niet „meer wilde poffen;
„dat klager, naar hij meent, slechts weinig traktement kreeg en „algemeen als een slecht betaler bekend stond;
„dat van Boekhout zijns inziens een strikt eerlijk persoon is, die „geen onjuiste opgave zal verstrekken;
„dat hij nooit gezien heeft dat klager geld van den herbergier „leende:
„O. ten aanzien van klager's verweer, dat én uit uit klager's eigen „verklaring én uit de verklaringen van de getuigen Heisterkamp „en Hartsuiker is komen vast te staan, dat klager gedurende eenige „jaren stelselmatig gebruik maakte van een hem door den kastelein „van het café Centraal verleend crediet:
„dat klager's opgave, dat hij zelf geen personen weet te noemen „die in deze eene verklaring zouden kunnen geven, vreemd aandoet, „daar het hem toch bekend moet zijn dat Hartsuiker en Heisterkamp „mede regelmatig het café Centraal bezochten en dikwijls in zijn ge- „zelschap zaten:
„dat deze getuigen wel verklaren dat klager meestal z'n verterin- „gen liet opschrijven, maar geen gewag maken van eenige periodieke „afrekening, hetgeen klager's verklaring dat hij zijn schuld aan den „kastelein wekelijks na ontvangst van soldij afrekende, dubieus „maakt;
„dat een aanwijzing voor het bestaan van een schuld van ongeveer „*f* 90.—, dateerend van vóór klager's vertrek naar Ned.-Indië in „1929, gevonden wordt in de verklaring van getuige Wisse;
„dat een aanwijzing voor het bestaan van een schuld op lateren „datum gevonden wordt in de verklaring van getuige Hartsuiker, „luidende dat klager zijn cafébezoek een tijdlang staakte, omdat de „eigenaar van het café hem niet meer wilde poffen, voor welke wei- „gering van crediet van de zijde van den kastelein geen aanleiding „zou hebben bestaan, indien klager's verklaring omtrent het wekelijks „voldoen van zijn schuld juist was;
„dat eveneens eene aanwijzing voor het bestaan der schuld wordt „gezien in het „pofboekje" van van Boelihout, welk „pofboekje" een „deel uitmaakt van de — zij het dan ook slordige — boekhouding „van den herbergier;
„dat verschillende getuigen den kastelein kenschetsen als een strikt

,,eerlijk persoon en klager daarentegen algemeen als een slecht betaler ,,wordt aangemerkt, hetgeen mede blijkt uit de beoordeelingen voor- ,,komende in klager's concluite-boekje en uit het feit dat klager in ,,de laatste jaren herhaaldelijk krijgstuchtelijk moest worden gestraft ,,wegens het riet nakomen van zijn finantieele verplichtingen;

,,dat klager's veronderstelling dat van Boekhout naliet de weke- ,,lijksche betalingen aan te teekenen in het pofboekje — gelet op de ,,grootte van het door den kastelein opgegeven bedrag — zou wijzen ,,op een stelselmatige oneerlijkheid van de zijde van den kastelein, ,,hetgeen onaannemelijk is, gezien de bcoordeeling van de persoon ,,van den kastelein door Wisse, Hartsuiker en Heisterkanip en het ,,feit dat de twee eerstgenoemden, die eveneens in het café Centraal ,,mochten poffen, kennelijk nooit iets van oneerlijkheid van den kas- ,,telein hebben bemerkt;

,,dat –- hoewel de verklaring van van Berkhout als zoude Heister- ,,kamp op de hoogte zijn geweest van klager's schulden, niet gedekt ,,wordt door Heisterkamp's eigen verklaring en evenmin iets geble- ,,ken is van het leenen van geld door den kastelein aan klager — de ,,verklaringen van Heisterkamp, Wisse, Hartsuiker en van Boekhout ,,alsmede de aanwijzing geput uit het ,,pofboekje'' van laatstgenoem- ,,de, in onderling verband en samenhang beschouwd, de overtuiging ,,wettigen dat klager terzake van verteringen in het café ,,Centraal" ,,een onbetaalde schuld aan van Boekhhout heeft, zij liet ook dat liet ,,bedrag der schuld niet met eenige zekerheid is vast te stellen;

,,dat klager's verweer dan ook wordt verworpen;

,,O. dat de als bestaand aangenomen schuld is ontstaan vóór 1 Mei ,,1936 en derhalve de regeling bedoeld in de beschikking van het ,,Departement van Defensie dd. 14 April 1036 IIIe Afd. A. no. 104 [1]) ,,niet van toepassing is;

,,O. dat het den militair krachtens artikel 22 van het Reglement op ,,de Krijgstucht verboden is schulden of grove verteringen te maken ,,en zulks een overtreding van de krijgstucht oplevert;

,,dat de overtuiging gewettigd is dat klager zich heeft schuldig ,,gemaakt aan zoodanig vergrijp, waarvoor hij terecht krijgstuchtelijk ,,werd gestraft;

,,O. dat de gewraakte omsclirijving der strafreden met juistheid de ,,feiten weergeeft en de opgelegde straf — gelet op den ernst van het ,,feit, de persooon van klager en diens doorgaand gedrag in den ,,dienst — niet te zwaar voorkomt;"

O. dat het onderzoek ter terechtzitting van het Hof tot geene andere beschouwingen heeft geleid dan die, welke in vorenstaande beschikking van den Commandant der Marine te Willemsoord zijn vermeld;

dat mitsdien deze beschikking in haar geheel moet worden bevestigd;

---

[1]) Zie Ver. Kon. Marine, Deel 2, Hoofdstuk IV A, Bijlage No. 4. Red. M.R.T.

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag;

Verklaart dit ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking. zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger, den Commandant der Marine te Willemsoord, den Advocaat-Fisliaal en den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 30 October 1936.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. Dr. W. A. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

Eigendunkelijk bij het exerceeren op Zaterdag gemankeerd, voorgevende toestemming van den vaandrig-sectie-commandatzt te hebben verkregen onz te gaan baden, terwijl bij nader onderzoek bleek, dat hij den sectie-commandant verkeerd had ingelicht, door het te laten voorkomen alsof het baden een dienst was, waarbij hij niet mocht mankeeren, terwijl bovendien bleek, dat het dien dag voor hem geen baden was.

De militaire chef verklaart het beklag ongegrond met handhaving van straf en strafreden en straft klager tegelijkertijd met 4 dagen verzwaard arrest wegens: ..Zich zonder redelijken grond beklaagd over de straf en strafreden van eert hem door zijn compagnies-commandant opgelegde straf."

Met overneming van de gronden vervat in de klachtbeschikking in eersten aanleg verklaart het H.M G. *het beklag ongegrond, daarbij tevens nog overwegende, dat klager zonder redelijken grond de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen.*

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 19 Augustus 1936, van den sergeant-capitulant L.N., dienende hij de Tirailleur-compagnie van het Regiment Jagers, in garnizoen te 's Gravenhage, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van de Regimentsschool van dat Regiment ingediend over de straf van acht dagen licht arrest, hem op 10 Augustus 1936 door zijn wnd.-compagnies-com-

mandant, den Eerste-Luitenant L. T. P. J. S. van Embden, opgelegd en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

,,Eigendunkelijk bij het exerceeren op Zaterdag gemankeerd, voorgevende toestemming van den vaandrig-sectie-commandant te hebben verkregen om te gaan baden, terwijl bij nader onderzoek bleek, dat hij den sectie-commandant verkeerd had ingelicht, door het tc laten voorkomen alsof het baden een dienst was, waarbij hij niet mocht mankeeren, terwijl bovendien bleek, dat het dien dag voor hem geen baden was.",

bij welke beslissing, — op 17 Augustus 1936 genomen en op 18 Augustus d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt, — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden, terwijl klager werd gestraft met vier dagen verzwaard arrest, wegens: ,,Zich zonder redelijken grond beklaagd over de straf en de strafreden van een hem door zijn compagnies-commandant opgelegde straf.";

Gezien de op deze zaak betrekking hebbendc bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat, in opdracht van den strafoplegger, op Zaterdag 15 Augustus 1936 door den adjudant-onderofficier A. L. van Soelen is gecontroleerd, of het kader van de Tirailleur-compagnie van het Regiment Jagers bij de exercitie aanwezig was;

dat daarbij aan genoemden adjudant-onderofficier is gebleken, dat klager mankeerde;

dat bij het door den strafoplegger gehouden onderzoek naar klager's afwezigheid door den sectie-commandant, die bij de exercitie tegenwoordig is geweest, den vaandrig T. E. van Drimmelen, is verklaard, dat klager zich des Zaterdagochtends tot hem heeft gewend met de mededeeling, dat hij dien ochtend moest baden, waarbij klager het heeft laten voorkomen, alsof baden een *dienst* was, waarbij hij niet mocht mankeeren, en dat hij, vaandrig van Drimmelen, daarom den klager niet heeft opgedragen aan de exercitie deel te nemen, en

dat bij bedoeld onderzoek door den adjudant-onderofficier van Soelen is verklaard, dat hij geen opdracht heeft gegeven, dat de capitulanten des Zaterdagochtends zouden baden;

O. dat klager heelt aangevoerd, dat hij recht had om in plaats van op Woensdag (zijnde de dag, waarop de soldijgenietenden baden) op Zaterdag te baden, omdat volgens hem de kamporder, luidende: ,,Jaarwedde genietende onderofficieren en tot het kamp behoorende ,,Rijkswerklieden kunnen tegen betaling van 10 cent gebruik maken ,,van de badinrichting des Zaterdags van 10.00-12.00", ten aanzien van de onderofficieren-capitulanten, hoewel dezen geen jaarwedde doch soldij genieten, van overeenkomstige toepassing is, voor welke

meening hij zich nog heeft beroepen op een opdracht of een gezegde van den adjudant-onderofficier van Soelen, welke opdracht of welk gezegde vóór klager's komst bij de compagnie eens zou zijn verstrekt aan- of gebezigd tegen een ander sergeant-capitulant en waaruit deze begrepen zou hebben, ,,dat ook de capitulanten op Zaterdag mochten baden";

O. dat klager's verweer moet worden verworpen, zulks op denzelfden grond, als aangegeven in de vorenvermelde beslissing van den Commandant van de Regimentsschool van het Regiment Jagers, in eersten aanleg op klager's beklag genomen, luidende: ,,dat klager zijn inlichtingen uit beter bron had dienen in te winnen, terwijl bovendien de beroepsonderofficieren weten, dat het baden des Zaterdags geen recht is, doch een gunst overeenkomstig een kamporder. luidende: ,,Jaarwedde genietende onderofficieren en tot het kamp behoorende Rijkswerklieden kunnen tegen betaling van 10 cent gebruik maken van de badinrichting des Zaterdags van 10.00-12.00"; dat logischer wijze deze order nooit voor alle onderofficieren kan gelden, omdat dan geen onderofficieren bij den dienst aanwezig zouden zijn op deze uren, zoodat inderdaad capitulant L. N. den vaandrig-sectiecommandant, die, doordat hij sinds korten tijd in het kamp dienstdoende gesteld, van de interne bepalingen in het kamp niet op de hoogte was, verkeerd heeft ingelicht door het te laten voorkomen, alsof het baden een dienst was, waarbij hij niet mocht mankeeren":

O. dat de omschrijving der strafreden klager's gedraging, — welke terecht in strijd is geacht met de krijgstucht, — duidelijk kenschetst, terwijl de opgelegde straf van acht dagen licht arrest geenszins te zwaar is;

O. dat klager zonder redelijken grond de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant van de Regimentsschool van het Regiment Jagers op het beklag genomen, voor zooveï deze beslissing op de oorspronkelijk aan klager opgelegde straf en de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden betrekking heeft;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beslissing zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger, den Commandant van de Regimentsschool, den Advocaat-Fiskaal en den Minister van Defensie.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's-Hertogenbosch.

Vonnis van 29 September 1936. [1])

President: Mr. K. C. J. M. Sassen (plv.).

Leden: Luitenant-Kolonel J. Polvliet, Ritmeester H. Wilbrenninck, Eerste Luitenants E. A. Brongers en P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

1°. Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen,' waarbij de schuldige zich naar het buitenland verwijdert; 2°. Mishandeling.

Anders dan de Krijgsraad die beklaagde van korporaal hij de Kon. Maréchaussée tot den stand van *soldaat had verlangd, acht hef H.M.G. hem op grond van de begane feiten niet onwaardig — gelijk de Krr. had overwogen — of ongeschikt om in den door hem bekleeden rang te blijven dienen. Vonnis in zoover vernietigd.*

In de zaak van den Auditeur-Blilitair bij den Krijgsraad voor de Landniaeht voor liet Rijk in Europa ter standplaats 's-Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens X., oud 25 jaar, geboren te Y., maréchaussée te voct bij de Brigade .... van de ..e Divisie Koninklijlre Maréchaussée, beklaagde en gerequireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH,

Gezien de processale stukken, door den eiseher r.o. met zijne genomen conclusie onder hehoorlijken inventaris overgelegd;

O. dat beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklaagde op 26 Februari 1930 is ingelijfd bij de Koninklijke Marine, op 8 April 1932 vrijwillig is verbonden voor zes jaren bij de Koninklijke Maréchaussée en op 16 Septcniber 1938 overgeplaatst bij de ..e Divisie Koninklijlre Blaréchaussée;

O. dat den beklaagde aan den voct van het hem op 23 September 1936 bctcekend schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

---

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. **30** October 1936 vernietigd, doch alleen ten aanzien van de bijkomende straf van verlaging, daar het Hof den beklaagde niet op grond van de begane feiten onwaardig of ongeschikt achtte om in den door hem bekleeden rang te blijven dienen.

I. dat hij op of omstreeks 2 Augustus 1936 zijn korps, de Brigade Koninklijke Maréchaussée te Y., zonder verlof heeft verlaten en daarvan sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd en onafgebroken afwezig is gebleven, totdat hij zich op 4 Augustus 1936 te B. heeft teruggemeld, zulks terwijl de schuldige zich verwijderde met het oogmerk om zich voor goed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken en zich naar het buitenland (België) heeft verwijderd;

II. dat hij op of omstreeks 5 Juli 1936 te H., althans in de omgeving dier gemeente, opzettelijk C. heeft mishandeld, door hem zoodanig gewelddadig in het aangezicht te slaan, dat deze daardoor pijnlijk werd aangedaan;

O. dat de beklaagde heeft verlilaard:

dat hij in den nacht van 5 op 6 Juli 1936 met zijn rijwiel reed langs den openbaren weg van H. naar B. in gezelschap van V.; dat zij onder de gemeente H. afstapten en aan den kant van den weg, gezeten op hun bagagedragers, een sigaret rookten; dat hij zijn kepi aan zijn electrisrhe rijwiellantaarn hing; dat na eenige minuten uit de richting A. twee wielrijders naderden, waarvan er een zonder licht reed; dat hij dezen wielrijder aanhield, die als naam opgaf C., terwijl de andere wielrijder hem bekend was als Z.; dat, nadat C. bekeurd was en beide wielrijders waren vertrokken, hij een hunner hoorde zeggen woorden van gelijke strekking als: ,,Die rotcholeralijder etc."; dat C. hem vroeg om de bekeuring niet te laten doorgaan, waarop hij beklaagde, antwoordde, dat de bekeuring doorging; dat C. toen zeide: ,,Dan zal er wel meer gebeuren, dan ben je er nog niet mee klaar"; dat hij, beklaagde, zich toen driftig maakte en C. mei de vlakke hand een klap om diens ooren gaf;

dat daarop C. een klacht tegen hem heeft ingediend bij zijn brigade-commandant; dat hij daardoor overspannen geraakte en geeii uitkomst nieer zag, te meer daar hem bij het onderzoek een behandeling voor den Krijgsraad voor oogen werd gehouden; dat hij op Zondag, 2 Augustus 1936, zeer vroeg is opgestaan en zijn burgerkleeren heeft gepakt in een koffer, waarna hij toen is gegaan naar V.. niet wien hij in een huurauto naar Amsterdam is vertrokken; dat hij vandaar per Pullman-trein naar Antwerpen vertrok, alwaar hij reeds om half tien op 2 Augustus 1936 was; dat hij daar naar een tante ging, die nog dienzelfden dag zijn vader in F. heeft gehaald; dat deze hem te verstaan gaf, dat hij de gevolgen van zijn daad te dragen had, waarop hij, beklaagde, besloot naar zijn korps terug te keeren; dat hij zich op 4 Augustus 1936 te 18.00 uur bij den waarnemend Districtscommandant van de Kon. Maréchaussée te B. heeft teruggemeld; dat hij geen verlof had om op 2 Augustus naar Antwerpen te vertrekken;

dat hij spijt heeft van het gebeurde;

O. dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. B., 40 jaar, wachtmeester der Kon. Maréchaussée te Y.:

dat hij van omstreeks eind Juli 1936 tot omstreeks 7 Augustus 1936 waarnemend Brigade-Commandant was van de Brigade Y. van

de ....e Divisie Kon. Maréchaussée; dat bij zijn brigade beklaagde diende; dat hem op Zondag 2 Augustus 1936 om 7.45 uur hij een door hem gehouden appèl bleek, dat beklaagde afwezig was; dat in den avond van 4 Augustus 1936 beklaagde zich bij zijn brigade te Y. heeft teruggemeld; dat beklaagde op 2 Augustus 1936 en de daaropvolgende dagen geen vrij van dienst had;

2. M., 37 jaar, 1e Luitenant der Kon. Maréchaussée te A.:

dat hij van 1 tot en met 31 Augustus 1936 waarnemend commandant is geweest van het district ...., waartoe de Brigade Y. behoorde; dat hij aan beklaagde op of omstreeks 2 Augustus 1936 geen verlof heeft verleend; dat deze zich op 4 Augustus 1936 te ongeveer 18 uur te zijnen huize te .... bij hem heeft teruggemeld;

dat hij beklaagde onmiddellijk daarop naar Y. heeft gedirigeerd;

3. C., 20 jaar, los-arbeider. wonende te....:

dat hij op Zondagavond 5 Juli 1936 te ongeveer half één met Z. per fiets reed van A naar Y langs den openbaren weg; dat hij geen licht op zijn fiets had en te H. werd aangehouden door een maréchaussée, die aan den weg stond met een vrouw, genoemd M.; dat hij van dien maréchaussée een bekeuring kreeg wegens rijden zonder licht; dat, toen zij weer op hun fiets zaten, hij, getuige, luid heeft gezegd: ,,Dat mokkel staat er ook bij met haar schijnheilig gezicht", althans soortgelijke woorden;

dat de maréchaussée hen achterna kwam en inhaalde; dat bij hem gekomen, de maréchaussée zeide: ,,Heb jij dat gezegd", hetgeen hij, getuige, toen ontkende; dat de maréchaussée daarop kwaad werd en hem met de volle vuist van diens rechterhand vlak achter zijn getuige's linkeroor sloeg; dat die klap hem veel pijn deed; dat hem later bleek, dat die maréchaussée genaamd was X., zijnde beklaagde;

O. dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder de feiten zijn gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen, — ieder bewijsmiddel slechts gebezigd t.a. van het feit of de feiten, waarop het betrekking heeft —, de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft begaan, met dien verstande, dat het feit sub II is gepleegd te H. en behoudens dat niet is bewezen het gedeelte van het sub I ten laste gelegde, luidende: ,,zich verwijderde met het oogmerk om zich voor goed aan zijne dienstvcrpliehtingen te onttrekken en", zoodat beklaagde hiervan behoort te worden vrijgesproken;

O. dat de Krijgsraad beklaagde op grond van de begane feiten onwaardig acht om in den door hem bekleeden rang van korporaal bij de Koninklijke Maréchaussée (onderofficier) te blijven dienen;

Gezien de artikelen 2, 6, 10, 25, 60, 97 en 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringssvet Militair Straf- en Tuchtrecht, 27, 57, 91. 300 van het Wetboek van Strafrecht, 193 cn 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als:

I. opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen, waarbij de schuldige zich naar het buitenland verwijdert;

II. mishandeling;

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van drie en dertig dagen;

Verlaagt hem tot den stand van soldaat;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 14 Augustus 1936 tot 16 September d.a.v. in mindering zal worden gebracht;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is ten laste gelegd, dan hierboven als bewezen is aangenomen;

Spreekt hern daarvan vrij.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 4 November 1936.

President: Mr. W. de Sitter.

Leden: Officier van administratie der 1e klasse M. J. C. Klaassen, Luitenant ter zee der 1e klasse Jhr. N. J. C. Versluys (plv.), Luitenant ter zee der 1e klasse P. J. G. Huijer en Officier van den Marinestoomvaartdienst der 1e klasse A. Govers.

Fiskaal: Officier van administratie der 1e klasse Mr. D. B. A. Franken.

Raadsman: Mr. Dr. J. A. E. Buiskool, tc Schagcn.

Oplichting of verduistering?

Oplichting (door zich voor te doen ais eigenaar een ander die een porternonnaie had gevonden, bewogen aan hem, beklaagde, die portemonnaie af te geven). Verweer te goeder trouw te hebben gehandeld, verworpen.

Veroordeeling van den 17 jarigen beklaagde tot f 10 boete, subsidiair 14 dagen tuchfschool, zulks met toepassing o.a. van artt. **39** *septies en 24 W.v.S.*

De Zeekrijgsraad te Willemsoord,

In de zaak van den Fiskaal tegen H. v. H., oud 17 jaar, geboren te Utrecht, marinier der 3e klasse, gerequireerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad d.d. 13 Augustus 1936;

Gezien het bevel tot bijeenlroming van den Krijgsraad d.d. 20 October 1936 en het aan den voet van dat bevel aan den beklaagde ten laste gelegde:

dat hij op den 28en Juli 1936 te Rotterdam, met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, door zich valschelijk en in strijd met de waarheid aan J. van Ravenswaay, die een portemonnaie had gevonden, voor te doen als eigenaar van die porternonnaie, voornoemden van Ravenswaay heeft bewogen de door dezen gevonden portemonnaie aan hem, beklaagde, af te geven,

althans dat hij op den 28en Juli 1936 te Rotterdam opzettelijk een portemonnaie, inhoudende een bedrag in geld ad f 1,60 of daaromtrent, welke portemonnaie met inhoud toebehoorde aan A. P. Warmerdam, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, welke portemonnaie met inhoud, nadat Warmerdam haar verloren had, was gevonden door J. van Ravenswaay en door dezen aan beklaagde was ter hand gesteld, omdat beklaagde aan van Ravenswaay had medegedeeld, dat hij, beklaagde, die portemonnaie verloren had, welke portemonnaie met inhoud hij, beklaagde, alzoo uit dien hoofde anders dan door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding d.d. 22 October 1936, waarbij bovenstaand bevel en de daarop gestelde tenlastelegging aan den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 4 Noveinber 1936 des narniddags ten 1½ ure;

Gehoord de verdediging van den beklaagde, voorgedragen door zijn raadsman;

Gehoord dc voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch, door den Fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het subsidiair tenlastegelegde en veroordecling deswege tot eene geldboete van f 10, te vervangen door tien dagen tuchtschool;

O. dal. het extract van het stamboek van den beklaagde inhoudt, dat hij op 18 Juni 1936 is aangenomen te 's Gravenhage als marinier der 3e klasse en dat hij thans als zoodanig nog dient;

0. dat hebben verklaard de getuigen:

1°. J. van Ravenswaay: dat hij op 28 Juli 1936 in de Mariniers-kazerne te Rotterdam een portemonnaie vond; dat de beklaagde hem op dat oogenblik voorbij ging en juist toen hij die portemonnaie had opgeraapt, zich tot hem wendde en tot hem zeide: „Die portemonnaie is van mij. die heb ik daarnet verloren", terwijl hij zijne broekzakken van buiten met zijn handen bevoelde; dat hij daarop de portemonnaie aan den beklaagde ter hand stelde, in het volste vertrouwen op diens woorden;

2°. A. P. Warmerdam: dat hij op 28 Juli 1936 in de Mariniers-kazerne te Rotterdam zijn porternonnaie vermiste, inhoudende een bedrag aan geld van ruim f 1,60, 2 buitenlandsche postzegels en een marniersknoopje; dat hij aan zijn bak daarvan kennis gaf en

vroeg, of iemand die portemonnaie had gevonden. waarop allen, ook de beklaagde, die vraag ontkennend beantwoordden;

O. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij is H. v. H., oud 16 jaar. geboren te Utrecht, dienende als marinier der 3e klasse hij de Afdeeling Mariniers te Rotterdam; dat hij op 18 Jurii 1936 in dienst is aangenomen als marinier der 3e klasse voor den tijd van zes jaren;

dat hij op 28 Juli 1936 in de Marinierskazerne te Rotterdam den marinier van Ravenswaay voorbijging en zag, dat deze met een portenionnaie in zijn hand stond; dat hij, hoewel hij zijn porternonnaie niet vermist had, tot van Ravenswaay zeide: „Die porternonnaie is van mij", waarop van Ravenswaay hem de porternonriaie overhandigde; dat hij korten tijd daarna den inhoud der portemonnaie zijnde aan geld f 1,60 benevens 2 buitenlandsche postzegels en een marniersknoopje, in zijn eigen portemonnaie heeft overgestort en daarna de ledige portemonnaie in de W.C. heeft geworpen; dat de portemonnaie, die van Ravenswaay hem ter hand stelde, hem niet toebehoorde, evenmin als de inhoud:

O. dat door de verklaringen van de getuigen en die van den beklaagde wettig en overtuigend is bewezen, met beklaagde's schuld er aan, hetgeen hem in de eerste plaats is ten laste gelegd: [1])

O. dat beklaagde's verweer, dat hij meende dat van Ravenswaay rnet zijn, beklaagde's, portemonnaie in handen stond en daarom (tezen tot afgifte daarvan bewoog, onaannemelijk is en in strijd met de feiten: dat toch beklaagde tot op dat oogenblik zijn porternonnaie niet had gemist, desondanks aan van Ravenswaay verklaart zijn porternonnaie te hebben verloren en dat het door van Ravenswaay gevonden exemplaar het zijne was, daarbij zijne broekzakken betastende, alsof daarin geen portemonnaie aanwezig was en dus doende zijne bewering geloofwaardig rnakende; dat, indien juist ware beklaagde's verhaal, dat hij kort daarop bevond dat zijn eigen portemonnaie zich wel in zijn broekzak bevond en de van van Ravensmaay ontvangen portemonnaie niet de zijne was, deze vergissing zeer gemakkelijk te herstellen zou zijn geweest door de portemonnaie aan van Ravensmaay terug te geven, die aan den eigenaar Warmerdam, toen die er naar vroeg, ter hand te stellen of anders aan den onderofficier van politie te brengen; dat beklaagde niets van dat alles bedenkt of doet, doch klaarblijkelijk wel tevreden met het door zijn bedrog verkregen goed den inhoud in zijn eigen portemonnaie overbrengt en de portemonnaie wegwerpt, waarschijnlijk in de hoop daardoor ontdekking te voorkomen; dat beklaagde's voorstelling van zaken mitsdien moet worden verworpen;

O. dat liet bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd: oplichting;

---

[1]) Het oogmerk tot wederrechtelijke bevoordeeling heeft de Krijgsraad blijkbaar als vanzelfsprekend uit de aangevoerde bewijsmiddelen voortvloeiend bewezen geoordeeld. Red. M.R.T.

O. dat een geldboete van tien gulden staat in goede verhouding tot den ernst van het gepleegde feit in verband niet de omstandigheden, waarin het is gepleegd, en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen 2, 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht. 23, 24, 39 septies [1]), 326 van het Wetboek van Strafrecht, 183, 189 en 219 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklaagdes schuld er aan, hetgeen hem is ten laste gelegd, gelijk hooger overwogen, en qualificeert het bewezen verklaarde als bovenvermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot een geldboete van f 10, bij niet-betaling of verhaal te vervangen door plaatsing in een tuchtschool voor den tijd van veertien dagen.

(In dit vonnis is berust).

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 14 Augustus 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. generaal-majoor tit. Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. van Olst (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. J. E. Jonkers (plv.).

Raadsman: Jhr. Mr. M. de Savornin Lohman.

Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen, meermalen gepleegd, alle feiten als ééne voortgexette handeling beschozcwd (toevoeging van de woorden „aan jou heb ik ook schijt" en verder met betrekking tot en ten aanhoore van der2 meerdere bezigen van de woorden: „rotmajoor" en „kinder-aanrander").

De laatste twee beleedigende uitingen, ook al geschiedden zij in beklaagde's woning, hadden op xoodanig luiden toon plaats dat hij xeer wel moet hebben begrepen, dat de meerdere daarvan kennis xou nemen. Toepassing van art. 74, 1°. Inv. wet.

De omstandigheden waaronder de feiten zijn gepleegd, in verband met beklaagdes zeer goed gedrag in dienst, xouden een milde beoordeeling wettigen, ware het niet dat hij door zijn houding ten processe, waaruit is af te leiden een volkomen gemis aan berouw en inxicht in het ernstig karakter van zijn misdrijf bijzonderlijk uit militair oogpunt, een gevoelige correctie verdient. De in eersten aanleg opgelegde straf, als zijnde te licht, verxwaarcl.

---

[1]) De Krijgsraad heeft hier blijkbaar art. 39 septies, *laatste* lid, W.v.S. toegepast en moest daarom ook art. 24 te hulp roepen. Art. 39 septies, *eerste* lid had zonder dezen omweg tot hetzelfde resultaat kunnen leiden.

Red. M. R. T.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appèllant tevens geappèlleerde, en S., stamboeknummer . . . . , oud 37 jaren, geboren te Stratum (Noord-Brabant), laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als korporaal-machinist bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, beklaagde-geappelleerde tevens appellant,

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 9 Juni 1936, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde tenlastegelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan: ,,Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen; meerdere malen gepleegd, alle feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd'' en deswege is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee weken:

Gelet op de zoowel door den den Fiskaal bij voornoemden Zeekrijgsraad als door den beklaagde op 13 Juni 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Mede gelet op de aanzegging van beklaagde om ter 's Hofs terechtzitting te verschijnen;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fisliaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. E. Jonkers, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 14 Augustus 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het hooger bcrocp, het vonnis a quo zal vernietigen, ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf;

voornoemden beklaagde terzake van het misdrijf, waaraan hij bij dat vonnis is schuldig verklaard, zal veroordeelen tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

het vonnis voor het overige za1 bevestigen;

Nog gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Gezien de stukken;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan om toevoeging van een rechtsgeleerd raadsman in appèl, weshalve hem door 's Hofs Pre-

---

[1]) De tenlastelegging luidde:
„dat hij, dienende als korporaal-machinist bij de Koninklijke Marine, „op den lsten Januari **1936** te Soerabaja, op het erf van, althans vanuit, „zijne woning gelegen aan den Tandjoeng-Perakweg aldaar, opzettelijk „den majoor-konstabel A. Feenstra, in diens tegenwoordigheid mondeling ,,heeft toegevoegd: ,,Aan jou heb ik ook schijt'', althans woorden in betee„kenis en strekking hiermede overeenkomende en vervolgens met betrekking ,,tot en ten aanhoore van voornoemden majoor-konstabel op luiden toon „de woorden: „rotmajoor", ,,kinder-aanrander'' heeft gebezigd, althans „woorden van deze beteekenis en strekking.''

sident als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hoogerechtshof Jhr. Mr. M. de Savornin Lohnian. die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof aanvulling van het onderzoek wenschelijk heeft geacht en te dien einde ter terechtzitting als getuigen onder eede nader heeft gehoord den majoor-konslahel A. Feenstra cn diens echtgenoote H. Feenstra-Van der Jagt, alsmede de in eersten aanleg niet gehoorde getuige R. C. Weverling-Hagelkerken;

O., dat ondanks beklaagde's hardnekkige ontkentenis de in de tcnlastclegging omschreven heleedigende uitdrukkingen dan wel eenige andere zoodanige uitdrukking te hebben gebezigd, het Hof na het nader verhoor der getuigen Peenstra en Pecnstra-Van der Jagt in hooger beroep niet den eersten rechter wettig en overtuigend bewezen acht, dat beklaagde de hem ten laste gelegde feiten heeft gepleegd. zijnde beide getuigen den Hove vollromen betrouwbaar voorgekomen;

dat de eerste rechter op grond van de verklaring van getuige Feenstra, wiens verklaring ten aanzien van een feit als het onderwerpelijke krachtens art. 74 sub 1°. der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht als volledig ben-ijs kan worden aangemerkt, mede bewezen heeft geacht, dat beklaagde de beleccligende uitdrukking „rotmajoor" heeft gebezigd, en het Hof deze beslissing juist aclit, kunnende toch de omstandigheid, dat deze getuige in hoogcr beroep, nadat reeds zoo vele maanden sedert het plegen van liet misdrijf zijn verloopen, heeft verklaard, zich op dat oogenblik niet meer met stelligheid te lírinnen herinneren. dit woord te hebben hooren uiten. in geenen deele als een verzwakking van zijn tevoren onder eede afgelegde verklaring worden aangemerkt;

dat de verklaring der in hooger beroep gehoorde — en eveneens volkomen betrouwbaar voorgekomen — getuige Weverling-Hagelkerken, dat ongeveer twee uren na het plegen der feiten beklaagde zich tegenover getuige Feeristra nog dusdanig abriormaal, ongepast en opgewonden gedroeg, dat zij, getuige, den indruk kreeg, dat beklaagde onder den invloed van sterken dank verkeerde, de juistheid der verklaringen van de getuigen Feenstra en Feenstra-Van der Jagt volkomen bevestigt en, mede in verband met beklaagde's eigen opgave, dat hij op den morgen vóór het plegen der feiten — 1 Januari 1936 — vrij veel sterken drank heeft gebruikt, de overtuiging beeft gevestigd, dat beklaagde onder den invloed van sterken drank verkeerde bij het plegen van het misdrijf;

O., dat het door beklaagde's verdediger gevoerde verweer, dat beklaagde de beleedigende woorden niet in tegenwoordigheid van getuige Feenstra zou hebben geuit, moet worden verworpen;

dat toch van de drie bewezen verklaarde beleedigende uitingen de eerste bepaaldelijk tot getuige Feenstra was gericht en de beide andere, ook al geschiedden zij in beklaagde's woning, blijkens de getuigenverklaringen plaats hadden op zoodanig luiden toon, dat be-

klaagde zeer wel moet hebben begrepen, dat getuige Feenstra daarvan kennis zou nemen;

dat de eerste rechter derhalve de bewezen verklaarde feiten terecht strafbaar heeft geacht en die juist heeft omschreven [1]);

O. ten aanzien van de straf:

dat de omstandigheden. waaronder de feiten zijn gepleegd, in verband met beklaagde's zeer goed gedrag in dienst, een milde beoordeeling zouden wettigen, ware het niet, dat beklaagde door zijn houding ten processe, waaruit is af te leiden een volkomen gemis aan berouw en inzicht in het ernstig karakter van zijn misdrijf bijzonderlijk uit militair oogparit, een gevoelige correctie noodzakelijk maken en het Bof op dien grond de in eersten aanleg opgelegde straf te licht acht;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van dc Provisioncele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naain der Koningin!

Vernietigt het op 9 Juni 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeelirijgsraad te Soerabaja, waarvan bcrocp, ten aanzien van de opgelegde straf;

Veroordeelt den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde S., stamboeknummer ...., terzake van liet misdrijf, waaraan hij bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard, tot gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

---

[1]) Uit het vonnis nenien wij nog de volgende overwegingen over:

O. dat de uitdrukkingen: „aan jou heb ik ook schijt" en de woorden „Rotmajoor" en Kinderaanrander" minachting te kennen geven en mitsdien beleedigend zijn;

O., dat door de verklaring van beklaagde en die van de hiervoren genoemde getuigen in onderling verband en samenhang beschouwd wettig en overtuigend bewezen is hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

O., dat de bewezen verklaarde feiten gelijksoortig zijn en moeten worden beschouwd, als uit één ongeoorloofd wilsbesluit te zijn voortgekomen en in zoodanig onderling verband te staan, dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken."

Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 21 Augustus 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der Infanlcrie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. van Olst (plv.).

Advocaat,-fiskaal: Mr. J. E. Jonkers (plv.).

Raadsman: Mr. J. G. Bouma.

Opzettelijke ongehoorzaamheid (weigeren en nalaten te gehoorzamen aan het bevel om zich om te draaien).

De meerdere gaf dit bevel om xich te overtuigen van den toestand waarin beklaagde later dan hem geoorloofd was, van passagieren terugkwam, derhalve ter xake van een dienstaangelegenheid. Dit bevel was dus zeer xeker een dienstbevel in den zin van art. 114 W.v.M.S.

Bij *de straftoemeting in aanmerking genomen dat het misdrijf kennelijk is gepleegd onder den invloed van sterken drank, terwijl het feit, gezien beklaagde's straflijst geheel op zich zelf staat. Verder in aanmerking genomen zijn jeugdigen leeftijd en volledige bekentenis in beide instantiën, legt het Hof een straf op gelijk aan den duur der voorloopige hechtenis, xoodat de straf geacht moet worden daardoor geheel te zijn ondergaan.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, geappèlleerde, en M., stamboeknummer ...., oud 21 jaren, geboren te 's Gravenhage. laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 2de klasse bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op den 28sten Juli 1936, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde tenlastegelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde tc dier zake is schuldig verklaard aan: „Opzettelijke ongehoorzaamheid" en deswege veroordeeld tob

---

[1]) De tenlastelegging luidde:
„dat hij, als matroos der 2de klasse, in den nacht van 1 op 2 Mei 1936 „in de kazerne voor den Dienst der Conservatie te Soerabaja heeft ge-„weigerd en opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door „zijn meerdere, den majoor-telegrafist J. Labruyère gegeven dienstbevel „om zich om te draaien."

eene gevangenisstraf voor den tijd van vier weken, met bepaling, dat de tijd door beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 9den tot en met 25 sten Mei 1936;

Gelet op de door den beklaagde op 5 Augustus 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger bcroep ddo. 11 Augustus 1936 en het relaas van bctcekening daarvan ddo. 13 Augustus d.a.v.;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. E. Jonkers, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 21 Augustus 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandscli-Indië, met ontvangst van het hooger bcroep, het vonnis à quo za1 bevestigen;

Gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Gezien de stukken;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan om toevoeging van een rechtsgeleerd raadsman in appèl, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. O. J. Azing Venema, wiens vervanger en ambtgenoot Mr. J. G. Bouma ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagde aan het hem tenlastegelegde heeft schuldig verklaard;

O., dat beklaagde's raadsman in hoogcr beroep heeft betoogd, dat het gepleegdc feit niet strafbaar is, omdat het door getuige Labruyère aan beklaagde gegeven bevel niet zou zijn een dienstbevel;

dat dit verweer moet worden verworpen, vermits, gelijk de eerste rechter heeft overwogen, [1]) getuige Labruyère dit bevel gaf, teneinde zich te overtuigen van den toestand, waarin beklaagde — later dan hem geoorloofd was — van passagieren terugkwam, derhalve terzake

---

[1]) In het vonnis wordt dienaangaande overwogen:

O. dat nader dient te worden onderzocht of het bevel van den getuige Labruyère aan beklaagde: „Draai je eens om" als een dienstbevel in den zin der wet kan worden aangemerkt;

O. dienaangaande, dat weliswaar getuige Labruyère tijdens het voorloopig onderzoek omtrent diens motief tot het geven van dit bevel heeft volstaan met de verklaring, dat deze ook wilde weten in welken staat de achterzijde van de uniform welke beklaagde droeg, zich bevond, doch thans ten processe heeft opgegeven, dat hij bij het geven van dit bevel werd geleid door de gedachte, dat in verband met beklaagde's achterblijven van passagieren en den toestand waarin beklaagde bij diens terugmelden verkeerde, het niet uitgesloten was, dat men later van getuige als dientdoend officier van de wacht eene verklaring betreffende dien toestand zou vorderen;

van een dienstaaiigelegenhcid, zoodat dit hevel zeer zeker was een dienstbevel in den zin van art. 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

dat mitsdien de eerste rechter terecht het feit strafbaar heeft geoordeeld en hetzelve juist heeft omschreven;

O. ten aanzien van de straf:

dat het Hof bij de straftoemeting in aanmerking wil nemen, dat het misdrijf kennelijk is gepleegd onder den invloed van sterken drank en, gezien beklaagde's straflijst, waaruit blijkt, dat hij — behoudens ter zake van een vergrijp? onmiddellijk voorafgaande aan het thans gepleegde misdrijf, nog niet eerder wegens eenig vergrijp tegen de ondergeschiktheid dan wel ander ernstig krijgstuchtelijk vergrijp gestraft is moeien worden — geheel op zich zelf staat;

dat in verband met deze omstandigheden en mede in aanmerking nemende beklaagde's jeugdigen leeftijd en volledige bekentenis in beide instantiën, het Hof terrnen aanwezig acht, hem een zoodanige straf op te leggen, dat deze, na toerekening van den tijd, door hem in verzekerde bewaring doorgebracht, geacht moet worden, geheel te zijn ondergaan;

Gezien. behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Tnstructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 28 Juli 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de opgelegde straf;

Veroordeelt den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde M., stamboeknummer ...., ter zake van het misdrijf, waaraan hij bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard, tot gevangenisstraf voor den tijd van zeventien dagen;

Verstaat, dat deze straf geacht moet worden, geheel te zijn ondergaan door den tijd, welken beklaagde in verzelierde bewaring heeft doorgebracht;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

---

dat hoewel in deze niet kan worden gesproken van een tenue-inspectie, het inderdaad een dienstbelang moet worden geacht dat een dienstdoend ondergeschikt officier van de wacht zich volledig op de hoogte stelt van den toestand van de uniform van een militair, ten aanzien van wien gelijk i.c. een nader onderzoek van den toestand, waarin deze zich van passagieren heeft teruggemeld niet is uitgesloten, ten einde eventueel later daaromtrent nadere inlichtingen te kunnen verstrekken;

dat derhalve moet worden aangenomen dat aan het door den getuige Labruyère aan beklaagde gegeven bevel zich eens om te draaien, een dienstbelang ten grondslag lag en dit bevel mitsdien als een dienstbevel in den zin van artikel 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht is aan te merken. Red. M. R. T.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 29 Augustus 1936.

President: Nr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. van Olst (plv.).

Advocaat-fiskaal: Mr. J. E. Jonkers (plv.).

Raadsman: officier van administratie 2e klasse J. J. van Houten.

ONGEVAL AAN BOORD VAN HR. MS. „FLORES". [1])

1°. Het aan zijne schuld den dood van een ander te wijten hebben; 2°. Het aan zijne schuld te wijten hebben, dat een ander xwaar lichamelijk letsel bekomt; 3°. Het aan zijne schuld te wijten hebben, dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstaat; alle feiten in de uitoefening van eenig beroep gepleegd.

Nu ten gevolge van beklaagde's verzuimen de mogelijkheid is geschapen, dat, zij het door andere, den beklaagde niet toe te rekenen oorzaken, een schot mef het kanon is afgegaan, waardoor 4 personen werden getroffen en een hunner gedood, kunnen deze gevolgen hem worden toegereketrd. Het is ten aarzxien aan de schuldvraag geheel onverschillig of de door beklaagde nagelafen voorzorgsmaatregelen al dan niet in eenig reglement bijzonderlijk waren voorgeschreven. Plichten van ieder die met een vuurwapen en deszelfs lading omgaat. Beklaagde is i.c. schromelijk te kort geschoten in het betrachten van de vereischte voorzichtigheid.

Breede motiveering van de straf. Gebrek aan leiding en toexicht. De in eersten aanleg opgelegde straf, 14 dagen gevangenisstraf, verminderd tot 2 weken hechtenis.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant tevens geappelleerde, en T., stamboeknummer ...., oud 26 jaren, geboren te Haarlem, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Leekrijgsraad gediend hebbende als korporaal-konstabel aan boord van Hr. Ms. „Flores" te Soerabaja, beklaagde-geappelleerde tevens appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen op 29 Juli 1936 en uitgesproken op 31 Juli d.o.v., waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde tenlastegelegde [2]) wettig en over-

---

[1]) Zie ook de hierna opgenomen sententie van 28 Augustus 1936 in zake den majoor-konstabel A.

[2]) Zie de tenlastelegging onder de sententie.

tuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake, met vrijspraak van het hem meer of anders tenlastegelegde, is schuldig verklaard aan:

I. „Het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben";

II. „Het aan zijn schuld te wijten hebben, dat een ander zwaar lichamelijk letsel bekomt";

III. „Het aan zijn schuld te wijten hebben, dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner beroeps [1]) bezigheden ontstaat";

alle feiten in de uitoefening van eenig beroep [1]) gepleegd;

en deswege is veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van twee weken;

Gelet op de zoowel door den beklaagde als door den Fiskaal bij voornoemden Zeekrijgsraad op 31 Juli 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 6 Augustus 1936 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 10 Augustus 1936;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. E. Jonkers, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 28 Augustus 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het hooger beroep, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf;

voornoemden beklaagde terzake van de feiten, waaraan hij bij dat vonnis is schuldig verklaard, zal veroordeelen tot eene hechtenisstraf voor den tijd van één maand;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Nog gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde tot zijn raadsman heeft gekozen den Officier van Administratie der 2de klasse J. J. van Houten, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof aanvulling van het onderzoek noodzakelijk heeft geacht en deswege als getuigen-deskundigen ter terechtzitting in hooger beroep nader onder eede heeft gehoord den luitenant ter zee der 1ste klasse J. G. van Nauta Lemke en den luitenant ter zee der 2de klasse B.;

O., dat beklaagde in beide instantiën heeft erkend, op 12 September 1935 de in de tenlastelegging omschreven werkzaamheden (mallen) met een kanon kaliber 15 c.M. aan boord van Hr. Ms. „Flores" te hebben verricht en daarbij niet te hebben genomen de voorzorgsmaatregelen, in die tenlastelegging sub *a* omschreven — zooals het buiten

---

[1]) Dit had o.i. „ambts" en „ambt" moeten luiden. Red. M.R.T.

boord baksen van het lianon en verwijdering van de slagveer en de slagpin vóór den aanvang der werkzaamheden — doch heeft aangevoerd, hetgeen ook is koinen vast te staan, dat hem bekend was, dat de electrische installatie voor persoonlijk vuur buiten werking was gesteld, waardoor geen schot kon afgaan, en voorts, dat hij wel enkele oogenblikken tevoren den gereedheidsschakelaar op niet-gereed had gesteld, terwijl hij niet heeft vermoed, noch kon vermoeden, dat in dit korte tijdsbestek, gedurende hetwelk hij zich van het kanon had verwijderd, getuige C. dezen schakelaar weder op gereed had gezet, alsniedr dat hij het op niet-gereed zetten van den gereedhcidsschakelaar — welke maatregel, mare deze niet ongedaan gemaakt. inderdaad het afgaan van een schot onmogelijk zou hebben gemaakt — een zoodanig nfdoenden maatregel achtte, dat andere overbodig waren. terwijl zijn verdediger dit betoog heeft geadstrueerd met een beroep op de omstandigheid, dat de in de tenlastelegging sub a vermelde voorzorgsmaatregelen ten aanzien van de werkzaamheden, door beklaagde toen verricht. nirt waren voorgeschreven;

O., dat het Hof voormelde, door beklaagde zelf erkende verzuimen zeer zeker aanmerkt als opleverend grove schixld, temeer, daar beklaagd~niet onmiddellijk vóór het inbrengen van de gevulde huls in het kanon zich nogmaals heeft vergewist, of dc gereedheidsschakelaar nog op niet-gereed stond, en hij voorts, toen getuige C. hem op het oogenblik, dat hij het sluitstuk van liet kanon wilde sluiten, waarschuwde met de woorden „niet afvuren, want ik ben de zaak aan het probeeren'' in stede, van, gelijk hij had behoorcn te doen, zich oogenblikkelijk rekenschap ie geven, dat de eenige voorzorgsmaatregel, dien hij genomen had, te weten, het op niet-gereed zetten van den gereedheidsschakelaar, ongedaan kon zijn gemaakt, dien getuige het onder de gegeven omstandigheden niet ter zake doende antwoord gaf, dat hij met mallen bezig was, welke werkzaamheid immers eveneens gevaarlijk is en waarmede hij is doorgegaan;

dat mitsdien, nu teilgevolge van beklaagde's voorschrcvrn verzuimen de mogelijkheid is geschapen, dat, zij het door andere, den beklaagde niet toe te rekenen oorzaken, een schot met dit kanon is afgegaan, waarbij vier personen werden getroffen en een hunner gedood, deze gevolgen beklaagde kunnen worden toegerekend;

dat het — zulks in tegenstelling met hetgeen door den verdediger is betoogd — ten aanzien van de schuldvraag geheel onverschillig is, of de door beklaagde nagelaten voorzorgsrnaatregeleri al dan niet in eenig regleinent bijzonderlijk waren voorgeschreven;

dat toch ieder, die met een vuurwapen en derzelver lading omgaat, zich voortdurend rekenschap heeft te geven, dat door tallooze oorzaken, welke hij nimmer tevoren geheel kan overzien, een schot kan afgaan dan wel een ontploffing kan plaats hebben, en derhalve verplicht is, geheel afgezien van hetgeen bijzonderlijk ten aanzien van een bepaalde verrichting voor zijn tak van dienst is voorgeschreven, al datgene te doen, mat mogelijk is, om te voorkomen, dat ieinand letsel zou kunnen bekomen;

dat beklaagde, bijzonderlijk door het niet buiten boord baksen van het kanon, alvorens daarin de gevaarlijke gevulde huls te brengen — waarbij hij zelfs naliet, zich te vergewissen, of zich voor den mond dan wel in de nabijheid van het kanon iemand bevond — en het niet verwijderen van de slagveer en de slagpin, ten deze schromelijk is tekort geschoten in het betrachten van de vereischtc voorzichtigheid;

O., dat dan ook terecht op gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, beklaagde aan het hem tenlastegelegde is schuldig verklaard — welke feiten in dat vonnis juist zijn omschreven — en het Hof een voorbeeldige straf noodzakelijk zou hebben geacht, ware het niet, dat zeer bijzondere omstandigheden in casu tot een mildere beoordeeling der gepleegde nalatigheden nopen;

O. te dien aanzien:

dat bij de strafbepaling het Hof met den Zeekrijgsraad het totaal gebrek aan leiding en gemis aan toezicht bij de artillcristische werkzaamheden aan boord van Hr. Ms. „Flores" ten tijde van het noodlottig ongeval in aanmerking wil nemen en daarbij bijzonderlijk ten gunste van beklaagde — die pas sedert 1½ jaar vóór dit ongeval den rang van korporaal-konstabel bekleedde — rekening houdt met de omstandigheid, dat deze nog geen twee weken tevoren dezelfde werkzaamheden voor de eerste maal had verricht op even onverantwoordelijke en roekelooze wijze, zonder dat zijn onmiddellijke chef, de majoor-konstabel en de officier, wien de artilleristische werkzaamheden aan boord van voormelden bodem toen maren opgedragen, de getuigen A. en B., die beiden daarbij eenigen tijd aanwezig waren, hem op zijn fouten hebben gewezen, door welke omstandigheid het weliswaar niet te verontschuldigen, doch zeer zeker verklaarbaar is, dat beklaagde zich niet bewust was van de ernstige gevaren, welke aan hetgeen hij bezig was te doen, waren verbonden;

dat, gezien deze omstandigheden, het College de door den eersten rechter toegepaste straf te zwaar acht en met oplegging van dc straf van hechtenis van denzelfden korten duur als door den Zeekrijgsraad opgelegd, wenscht te volstaan;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsartikelen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, alsmede de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 29 Juli 1936 gewezen, op **31** Juli d.o.v. uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad tc Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de opgelegde straf;

Veroordeelt den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde T., stamboeknummer ...., terzake van de misdrijven, waaraan hij bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard, tot de straf van hechtenis voor den tijd van twee weken;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

De tenlastelegging, waarvan het cursief gedrukte door den Krijgsraad als niet bewezen werd aangenomen luidde:

„dat hij dienende als korporaal-konstabel aan boord van Hr. Ms. „Flores", welk schip zich bevond in zee binnen het gebied van „Nederlandsch-Indië, aldaar in den morgen van den 12den Septem- „ber 1935, toen hij in de uitoefening van zijn functie als konstabel „aangewezen was om na te gaan of de, althans eenige, aan boord van „dien bodem aanwezige hulzen van 15 c.m. No. 6 en 7 gd. (gevuld) „exercitie, nog pasten in de kanons van dat kaliber, bij het uitvoeren „van deze opdracht, grovelijk onachtzaam en nalatig en zonder aan „de mogelijke daaruit voortvloeiende gevolgen te denken, althans „door gebrek aan de vereischte zorgvuldigheid, die te dien aanzien „van hem geëischt kon worden:

a. „heeft verzuimd om — alvorens het aan boord opgestelde kanon I „dat naar vooruit in de richting van den bak stond gericht, met „één dier gevulde hulzen te laden — dat kanon zoodanig te bak- „sen, dat het geladen zijn daarvan geen bezwaar kon opleveren „voor de zich aan boord hevindende opvarenden en voorts heeft „nagelaten om andere veiligheidsmaatregelen te nemen als b.v. „de slagveer en de slagpin uit het sluitstuk van dat kanon te „nemen, en

h. „onder de sub a vermelde omstandigheden, dat kanon hecft ge- „laden zonder de mechanische of de electrische afvuurinrichting „op rust te stellen en zich ook niet hecft overtuigd of die afvuur- „inrichtingen toen in veiligen stand stonden, *zelfs* niet, toen *hij* „*tijdens* dut iaden door *een bij* dat *kanon werkzamen geschut- „maker nog was gewaarschuwd* dat de *electrische afvuurinrich- „ting* van dat *kanon werd* beproefd en vervolgens het sluitstuk „van het kanon heeft gesloten, waardoor het mogelijk werd, dat „de slagveer, door een zich reeds eerder voorgedane storing in de „onder spanning gezette electrische afvuurinstallaties, electrisch „werd ontspannen en het kanon werd afgevuurd, door welk af- „vuren de lading van voormelde huls werd ontstoken en in bran- „denden toestand uit de monding werd geschoten, en waardoor „zich voor de monding een zeer hooge gasdruk ontwikkelde, ten- „gevolge waarvan de navolgende zich toen op den bak vóór dat „kanon bevindende personen werden getroffen en

1e. „de matroos der 1ste klasse **J. J.** Ursem talrijke in- en uitwen- „dige verwondingen o.a. een zoodanige verbloeding uit den lever „en uit de rechternier en talrijke wonden over het geheele lichaam „bekwam, dat hij ongeveer één uur later aan die verbloedingen en „verwondingen is overleden,

2e. „de schipper W. van Baars o.m.

a. „talrijke doorborende huidverwondingen over het geheele lichaam,

b. „een bloeduitstorting in de geheele rechterborstholte met long- „compressie en ademnood,

c. „perforeerende kleine verwondingen van de buikirigewanden,

d. „verbrijzeling van het rechteroog, door een doorborende wond

„dwars door de geheele onderhelft van het hoornvlies en rei-
„kende tot ver door de harde oogrok met uitstorting van glas-
„vocht, bekwam,

3e. „de inlandsehe kwartiermeester Ch. Suot

a. „enkele doorborende huidverwondingen van 1—5 m.m. doorsnee, op de linkerhalsstreek en linkerarm,

0. „bloeding uit de linkergehoorgang en doorboring van het linker-
„trommelvlies, bekwam en

4e. „de inlandsche matroos dei 2de klasse D. de Lima

n. „enkele doorborende huidvenvondingen van 1—3 m.m. doorsnee,

b. „verbranding van de eerste graad van de linkeraangezichtshelft,

c. „bloedingen uit beide gehoorgangen en doorboring van het linker-
„trommelvlies, bekwam,

„zijnde het alzoo aan zijn, beklaagde's grove schuld te wijten dat „Ursem op 12 September 1935 is overleden en dat Van Baars, Suot „en de Lima voormelde verwondingen en kwetsuren hebben gekregen, „en waardoor voor Van Baars voortdurende ongeschiktheid tot uit-
„oefening van diens functie als schipper bij de Koninklijke Marine „ontstond, en waardoor Suot en de Lima geruimen tijd verhinderd „zijn geweest om hunne gewone beroepsbezigheden respectievelijk „als kwartiermeester en als matroos der 2de klasse uit te oefenen."

Naar aanleiding van dit ongeval op de „Flores" is tegelijkertijd ook eene strafvervolging ingesteld tegen den als getuige in de bovenstaande zaak gehoorden niajoor-konstabel A. en den sergeant-geschutmaker C.

De drie zaken zijn, hoewel met elkander in zeer nauw verband staande, gesplitst verwezen en behandeld, blijkbaar met het oog op het bewijs, om zoodoende den beklaagde in de eene zaak als getuige in de andere zaken te kunnen hooren. Zoo is omgekeerd deze beklaagde T. getuige geweest in de zaken betreffende A. en C.

De beklaagden **h.** en C. zijn in eersten aanleg, met dezelfde qualificatie, schuldig verklaard en veroordeeld respectievelijk tot zes weken en één maand gevangenisstraf. Het H.M.G. heeft hen echter in hooger beroep beiden vrijgesproken, met verwijzing van de zaak, wat A. betreft, naar den commandeerenden officier.

Het onderzoek in deze zaken is blijkbaar wel zeer uitvoerig en minutieus ingesteld, de vonnissen in zake T., A. en C. beslaan niet minder dan 24, 23 en 25 compres getypte folio-bladzijden.

De sententie in zake A. is hierna opgenomen.

Blijkens de sententie in zake C. heeft de advocaat-iiskaal ter terechtzitting in hooger beroep aanvulling van de tenlastelegging verzocht, waarop het H.M.G. heeft beslist:

„dat beklaagde en zijn raadsman tegen deze aanvulling geen bezwaren hebben ingebracht, doch niettemin de verzochte wijziging moet worden geweigerd, vermits de Rechtspleging bij de Zeemacht zoodanige bevoegdheid aan het Opcnbaar Ministerie niet verleent, — behoudens in d~ zich hier niet voordoende gevallen op welke betrek-

king heeft art. 184 dier Rechtspleging — hetgeen bijzonderlijk blijkt uit art. 172 van meergenoemde Rechtspleging in verband met het bepaalde bij art. 97 van 's Hofs Provisioneele Instructie, alsmede uit art. 167 der Rechtspleging bij de Landmacht in Nederland in verband met art. 75 van de Provisionecle Instructie van het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland." [1])

Het Hof achtte het verzuim van dezen beklaagde niet van zoodanig ernstigen aard dat het is aan te merken als een zoodanig grove schuld gelijk voor de toepasselijkheicl van artt. 307 en 308 W.v.S. wordt vereischt, waaraan het nog de opmerking toevoegde: dat het Hof ten deze niet anders zou hebben geoordeeld, indien de tenlastelegging hadde geluid, gelijk de Advocaat-Fiskaal deze wenschte te wijzigen. *Red. M.R.T.*

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 28 Augustixs 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. generaal-inajoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. h. van Olst (plv.).

Advocaat-fiskaal Mr. J. E. Jonkers (plv.).

Raadsman: luitenant ter zee 2e klasse J. K. Muller.

ONGEVAL AAN BOORD VAN HR. MS. „FLORES" [2]). CAUSALITEIT.

Vrijspraak van de ten laste gelegde misdrijven omschreven in nrlt. 307 en 308 i° art. 309 W.v.S.

Indien een mindere een in algemeenen zin gestelde order ontvangt van een meerdere kan laatstgenoemde niet zonder meer strafrechtelijk verantwoordelijk worden gesteld voor alle uit die order voortvloeiende gevolgen, vooral niet indien de mindere hij de uitcoering van de order niet het beleid dat redelijkerzoijs van hem kan worden geëischt, betracht en zeker niet, indien de mindere daarbij tegen de voorschriften handelt. Er bestaat nu tusschen de verzuimen van beklaagde en, het noodlottig ongeval niet een zoodanig causaal verband als de wet voor toepassing van artt. 307 en 308 W.v.S. eischt.

Het niet duidelijk geven van een order en het niet behoorlijk controleeren van die order levert nochtans een krijgstuchtelijk vergrijp op als bedoeld in art. 2, 1° W.K. Verwijzing naar den tot strafferz bevoegden commandeerenden officier.

---

[1]) Men vergelijke onze opmerking onder de sententie van het H.M.G. van 4 September 1936 M.R.T. XXXII, blz. 504.

[2]) Zie ook de hiervóór opgenomen sententie van 29 Augustus 1936 inzake den korporaal-konstabel T.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant tevens geappelleerde en A., stamboeknummer ...., oud 41 jaren, geboren te Rotterdam, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als majoor-konstabel aan boord van Hr. Ms. „Flores" te Soerabaja. beklaagde-geappelleerde tevens appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTCIIOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen op 29 Juli 1936 en uitgesproken op 31 Juli d.o.v., waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde tenlastegelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan de misdrijven:

I. „Het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben";

II. „Het aan zijn schuld te mijten hebben, dat een ander zwaar lichamelijk letsel bekomt";

III. „Het aan zijn schuld te wijten hebben, dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstaat",

alle feiten in de uitoefening van eenig beroep gepleegd;

en deswege is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken;

Gelet op de zoowel door den beklaagde als door den Fiskaal bij voornoemden Zeekrijgsraacl op 31 Juli 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 6 Augustus 1936 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 10 Augustus 1936;

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. E. Jonkers, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 28 Augustus 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlaridseh-Indië, met ontvangst van het hooger beroep, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde straf;

voornoemden beklaagde terzake van de feiten, waaraan hij bij dat vonnis is schuldig verklaard. zal veroordcelcn tot eene hechtenisstrai voor den tijd van twee maanden;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde tot zijn raadsman heeft gekozen den luitenant ter zee der 2e klasse J. K. Muller, die ter terechtzitting is ver schenen en de verdediging heeft voorgedragen;

[1]) Zie de tenlastelegging onder de sententie.

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch het Hof aanvulling van het onderzoek noodzakelijk heeft geacht en te dien einde als getuigen-deskundigen ter terechtzitting in hooger beroep onder eede nader heeft gehoord den luitenant ter zee der 1ste klasse J. G. van Nauta Lemke en den luitenant ter zee der 2de klasse B.;

O., dat de Zeekrijgsraad wettig en overtuigend bewezen heeft geacht, dat beklaagde, door aan getuige T., een liorporaal-konstabel van geringe ancienniteit, op te dragen, in een kanon kaliber 15 c.M. van lading voorziene hulzen in te brengen, om te beproeven of zij pasten (te mallen) en vervolgens geen toezicht te houden op het volbrengen van die order door getuige T., bijzonderlijk door niet te controleeren, of deze getuige bij het verrichten van die werkzaamheden de vereischte voorzorgsmaatregelen in acht nam, mede schuld heeft aan het ongeluk, hetwelk op 12 September 1935 aan boord van Hr. Ms. „Flores" bij het verrichten van meergenoemde werkzaamheden heeft plaats gevonden, te weten het afgaan van een schot uit dat kanon, waardoor een persoon is gedood en drie anderen zijn gewond;

O., dat beklaagde in beide instantiën heeft ontkend, aan getuige T. de order te hebben gegeven, deze werkzaamheden te verrichten, doch heeft erkend, dat hij, nadat de officier der artillerie. getuige K. hem had meegedeeld, dat de gedeukte hulzen gemald moesten worden, wanneer daarvoor een gcschiktc gelegenheid was, deze mcdcdeeling heeft overgebracht aan getuige T. met de woorden „als de oefening afgeloopen is, gaan we mallen", met oefening bedoelende de te houden schietoefeningen op den morgen van 12 September 1935, zijnde deze toedracht van zaken door getuige T. bevestigd;

dat het Hof met den eersten rechter en op de gronden, in het beroepen vonnis aangevoerd, van oordeel is, dat onder de gegeven omstandigheden deze mededeeling door getuige T. kon en mocht worden opgevat als een order om, zoodra hij met zijn andere werk klaar zou zijn, te gaan mallen, als hoedanig deze getuige die mededecling ook heeft opgevat en uitgevoerd;

dat weliswaar beklaagde in hooger beroep heeft uiteengezet, dat hij had verwacht, dat getuige T. hem zou hebben gewaarschuwd, alvorens hij met het mallen zou beginnen, en hij, beklaagde. van plan was, daar dan bij tegenwoordig te zijn, doch het ongetwijfeld een fout is geweest van beklaagde, dat hij — gezien de hem bekende omstandigheid, dat getuige T. reeds eerder, zij het met patronen van veel geringer kaliber, zelfstandig had gemald, zijn bedoeling duidelijker had moeten uitdrukken en bijzonclerlijk er T. op had moeten wijzen, dat deze, alvorens deze zeer gevaarlijke werkzaamheden te beginnen, hem, beklaagde, moest waarschuwen;

dat het eveneens een verzuim van beklaagde is geweest, dat hij deze, zijn bedoeling dus minder juist weergevende mededeeling gedaan hebbende, gedurende de daaropvolgende anderhalf uur zich met ander werk is gaan bezig houden en niet meer heeft geïnformeerd, waarom getuige T. hem niet was komen waarschuwen, dat

het mallen kon beginnen, noch ook is gaan controleeren, wat deze getuige toen deed;

O., dat echter thans de vraag moet worden behandeld, of deze tekortkomingen met het plaats gehad hebbende ongeluk staan in zoodanig verband, dat hetzelve geacht kan worden mede door beklaagde's schuld te zijn veroorzaakt;

O. te dien aanzien:

dat, gelijk reeds eerder werd overmogeii, de mededeeling van beklaagde aan getuige T. om te gaan mallen, door dezen terecht als een order is opgevat;

dat echter, indien een miridere een in algemeenen zin gestelde order ontvangt van een meerdere, laatstgenoemde niet zonder meer strafrechtelijk verantwoordelijk kan worden gesteld voor alle uit die order voortvloeiende gevolgen, vooral iiiet. indien de mindere bij de uitvoering van de order iiict het beleid, dat redelijkerwijs van hem kan worden geëischt, betracht, en zeker niet, indien de mindere daarbij tegen de voorschriften handelt;

dat laatstbedoelde uitzondering zich in dit geval heeft voorgedaan, hcbbcnde toch getuige T. bij het mallen niet alle veiligheidsmaatregelen, die bij een clergelijke gevaarlijke werkzaamheid zijn geboden, toegepast en, voor zoover hij een enkele wel heeft genomen, verzuimd heeft dieri te coritroleeren — waartoe alle aanleiding was — toen hij daadwerkelijk niet mallen begon;

O., dat derhalve tusschen voorschreven verzuimen van beklaagde en het noodlottig ongeval niet bestaat een zoodanig causaal verband, als de wet voor toepassing van de artt. 307 en 308 van het Wetboek van Strafrecht eischt, zoodat niet wettig en overtuigend is bewezen, dat de dood van een der getroffenen en het door de andcreii bekomen letsel is te wijten aan beklaagde's schuld, weshalve het beroepen vonnis mort worden vernietigd cri beklaagde van het hem tenlastegelegde vrijgesproken;

O., dat nochtans het niet duidelijk geven van een order en het niet controleeren van die order in voege als boven omschreven naar 's Hofs oordeel oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld in art. 2 sub 1° der Wet op dc Krijgstucht en mitsdien deze zaak behoort tc worden verwezen naar den commandeerenden officier;

Gezien de artt. 2 sub 1° en 58 der Wet op de Krijgstucht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 29 Juli 1936 gewezen, op 31 Juli 1936 uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep;

Verklaart de schuld van den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde A., starnborkiiummcr ...., aan het hem tenlastegelegde niet wettig en overtuigend bewezen;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verwijst deze zaak onder mededeeling van alle stukken naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

De tenlastelegging luidde:

„dat hij dienende als majoor-konstabel aan boord van Hr. Ms. „Flores", welk schip zich bevond in zee binnen het gebied van „Nederlandsch-Indië, aldaar in den morgen van den 12den Septem- „her 1935. in de uitoefening van zijn functie als konstabel, tevens „oudste en hoogste in rang zijnde konstabel aan boord van dien „bodem, grovelijk onachtzaam en nalatig en zonder aan de mogelijke „daaruit voortvloeiende gevolgen te denken, althans door gebrek aan „de vereischte zorgvuldigheid, die te dien aanzien van hem geëischt „kon worden, aan een korporaal-konstabel van geringe ancienniteit „die — naar hij wist — eerst korten tijd geleden de opleiding tot „korporaal-konstabel had verlaten, opgedragen heeft om eenige van „een lading voorziene hulzen van 15 c.m. te mallen in een der aan „boord aanwezige kanons en, hoewel hij in zijn loopbaan nog nooit „had medegemaakt dat hulzen van zwaarder kaliber dan van 5 c.m. „aan boord werden gemald, bovendien heeft nagelaten om bij het „mallen door dien korporaal tegenwoordig te zijn cn daarop toezicht „uit te oefenen cn zich te vergewissen dat bij het mallen de ver- „eischte veiligheidsmaatregelen in acht zouden worden genoinen, „gelijk hij in die omstandigheden had behooren te doen. waardoor „het mogelijk is geworden, dat deze korporaal het aan boord van „dien bodem opgestelde naar den bak gericht kanon I heeft geladen „zonder daarbij afdoende voorzoïgsniaatregelen te nemen en dat het „kanon II-erd geladen op een oogcnblik dat een geschutinaker, bij het „opsporen van. een storing in de electrische handaivuurinrichtingen, „de electrische afvuilrinstallatie van dat kanon onder spanning had „gezet, tengevolge van welke storing gepaard gaande met de hier- „voren genoemde factoren, de slagveer van het kanon, nadat het sluit- „stuk was gesloten. zich ontspande, zoodat het kanon werd afge- „vuurd, door welk afvuren de lading van voormelde huls werd ont- „stoken en in brandenden toestand uit de monding werd geschoten, „en waardoor zich voor de monding een zeer hooge gasdruk ont- „wikkelde, tengevolge waarvan de navolgende zich toen op den bak „voor dat kanon bevindende personen werden getroffen en

1e .. (Zie verder de telastlegging onder de hiervóór opgenomen sententie van 29 Augustus 1936 inzake den korporaal-konstabel T.).

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 4 September 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. van Olst.

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mej. Mr. M. Weeber.

Art. 101 W.v.M.S. is niet toepasselijk, nu i.c. noch van een listigen kunstgreep, noch van een samenweefsel van verdichtsels sprake is, doch van een enkele leugen. Wèl levert het feit een krijgstuchtelijk vergrijp op in den sin van art. 2, 1° W.K.

Het tweede gedeelte der telastelegging levert op ,,opzettelijke ongeoorloofde afwesigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste een dag en niet langer dan dertig dagen". Samenloop met ecengenoemd krijgstuchtelijk vergrijp (art. 60 W.K.). Bij de straftoemeting hiermede rekening gehouden, doch tevens in aanmerking genomen dat beklaagde ter zake van het hem telastegelegde reeds is gecorrigeerd met 14 dagen streng arrest en zijn diensttijd als milicien-stoker in verband met de door hem gepleegde feiten met ongeveer drie maanden is verlengd. Straf: één week gevangenisstraf.

De door den A. F. verzochte wijziging van den tekst der telastelegging geweigerd, ofschoon beklaagde en zijn verdedigster daartegen geen bezwaar hebben gemaakt, vermits de R. Z. zoodanigr bevoegdheid aan het O.M. niet verleent. (Zie art. 172 R.Z., 167 R.L. j° art. 75 P.I.)

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, appellant tevens geappelleerde, en N., stamhorknummer ..... oud 18 jaren, geboren te Modjokerto, laatstelijk voor de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als inilitie-stoker aan boord van Hr. Ms. ,,Witte de With" te Soerabaja, beklaagde-geapelleerde tevens appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 11 Augustus 1936, waarvan appèl, bij welk von-

nis het den beklaagde telastegelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan: ,,Als militair zich opzettelijk door een samcnweefscl van verdichtsels, in tijd van vrede, voor den duur van ten minste een dag en van niet langer dan dertig dagen aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken" en deswege veroordeeld tot gevangenisstraf voor den tijd van één week;

Gelet op de zoowel door den beklaagde als door den Fiskaal bij voornoemden Zeekrijgsraad op 11 Augustus 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 18 Augustus 1936 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 20 Augustus 1936;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 4 September 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gereclitshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van het appèl, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de daarin aan het wel bewezene gegeven qualificatie, zoomede met betrekking tot de opgelegde straf;

En te dien aanzien het vonnis verbeterende:

het wettig en overtuigend bewezen verklaarde zal qualificeercn als de misdrijven van: ,,als militair zich opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels, in tijd van vrede. voor den duur van ten minste een dag en van niet langer dan dertig dagen aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken" en ,,opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, in tijd van vrede, voor den duur van tenminste een dag en niet langer dan dertig dagen";

hem ter zake zal veroordeelen tot gevangenisstraf voor den tijd van twee weken;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Gezien de stukken;

---

[1]) De telastelegging luidde:

„dat hij dienende als dienstplichtige der Koninklijke Marine aan boord „van Hr. Ms. ,,Witte de With" destijds liggende te Soerabaja, aldaar op „den 9den April 1936 nadat hij het opzettelijk listiglijk en in strijd met de „waarheid tegenover zijn divisiechef had doen voorkomen dat hij bericht „had gekregen dat zijne — beklaagde's — moeder ernstig ziek was en in „verband met die zoogenaamd nog bestaande ernstige ziekte zijner moeder „om een verlof heeft gevraagd, door welke voormelde handelingen hij, be„klaagde, van 9 April 1936 tot den morgen van 11 April 1936 een verlof „naar Solo heeft gekregen en zich alzoo opzettelijk gedurende dien tijd aan „de vervulling zijner dienstverplichtingen heeft onttrokken, zijnde hij voorts „na het verstrijken van het op vorenomschreven wijze verkregen verlof opzet„telijk ongeoorloofd van dat verlof achtergebleven en sindsdien opzettelijk „voortdurend ongeoorloofd afwezig gebleven totdat hij in den morgen van 14 „April 1936 vrijwillig aan boord van voormelden bodem is teruggekeerd."

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan om toevoeging van een rechtsgeleerd raadsman in appèl, weshalve hem door 's Hofs President als verdedigster is toegevoegd de advocate en procureur bij het Hooggerechtshof Mej. Mr. M. Weeber, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, doch de Advocaat-Fiskaal, de telastelegging niet geheel duidelijk oordeelend, een redactieverbetering daarvan heeft gevorderd in dier voege, dat daarin de woorden ,.nadat *hij"* komen te vervallen en het woord ,,had" in dezelfde zinsnede daarachter voorkomende, wordt veranderd in het woord .,heeft";

O. te dien aanzien:

dat iedere verandering in den tekst eener telastclegging is aan te merken als een wijziging daarvan; dat weliswaar beklaagde en zijn verdedigster tegen deze wijziging geen bezwaar hebben gemaakt, doch dezelve niettemin moet worden geweigerd, vermits de Rechtspleging bij de Zeemacht zoodanige bevoegdheid aan het Openbaar Ministerie niet verleent — behoudens in de zich hier niet voordoende gevallen op welke betrekking heeft art. 184 dier Rechtspleging [1]) —, hetgeen bijzonderlijk blijkt uit art. 172 van meergemelde Rechtspleging in verband met het bepaalde bij art. 97 van 's Hofs Provisioneele Instructie, alsmede uit art. 167 der Rechtspleging bij de Landmacht in Nederland in verband met art. 75 van de Provisioneele Instructie van het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

dat overigens naar 's Hofs oordeel ooli de ongewijzigde telastelegging genoegzaam duidelijk is, zoodat daarop kan m-orden recht gedaan;

O., dat aan belilaagde zijn te laste gelegd twee feiten, te weten:

1°. in de woorden vanaf ,,dat hij dienende als dienstplichtige" enz. tot en met ,.heeft onttrokken", dat hij door het opzettelijk listiglijk te doen voorkomen, dat zijn moeder ernstig ziek was, om een verlof heeft gevraagd en aldus, van 9 tot **11** April 1936 verlof bekomen hebbende, zich naar Solo te begeven, zich opzettelijk gedurende dien tijd aan zijn dienstverplichtingen heeft onttrokken;

2°. in de woorden ,,zijnde hij voorts" enz. tot en met ,,is teruggekeerd", dat hij van 11 tot 14 April 1936 opzettelijk ongeoorloofd afwezig is gebleven;

O. ten aanzien van het sub 1°. telastegelegde:

dat dil feil op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, wettig en overtiiigend is bewezen;

dat de Zeekrijgsraad dit feit heeft gequalificeerd als opleverend het misdrijf, strafbaar gesteld in art. 101 van het Wetboek van Militair Strafrecht, doch ten onrechte; dat toch beklaagde zich aan de vervulling van zijn dienstverplichtingen tijdelijk heeft onttrok-

---

[1]) Dit is ons niet duidelijk. De bepaling van art. **313** W. v. Sv. is in art. 184 R. Z. niet toepasselijk verklaard. Red. M. R. T.

ken door in strijd met de waarheid aan zijn divisiechef, getuige Kooyman mede te deelen, dat hij bericht had ontvangen, dat zijn moeder ernstig ziek was en op dien grond eenigr dagen verlof te vragen, welk verlof hij heeft bekomen;

dat hier noch van een listige kunstgreep, noch van een samenweefsel van verdichtsels sprake is, doch van een enkele leugen;

dat het onderwerpelijk feit noch bij voorschreven wetsbepaling, noch in eenig ander artikel der strafwetgeving strafbaar is gesteld, zoodat beklaagde van dit onderdeel der telastelegging — met vernietiging van het beroepen vonnis in zooverre — alsnog behoort te worden vrijgesproken;

dat nochtans dit feit oiibestaanbaar is inet de militaire tucht en orde, weshalve het oplevert een krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld bij art. 2 sub 1@der Wet op de Krijgstucht;

O. ten aanzien van het sub 2°. telastegelegde:

dat de Zeekrijgsraad dit feit kennelijk heeft beschouwd als een onderdeel van het — ten onrechte als een strafbaar feit beschouwde — eerste onderdeel der telastelegging, doch het Hof zich met dit oordeel niet kan vereenigen;

dat toch dit tweede onderdeel der telastelegging oplevert het misdrijf, strafbaar gesteld bij art. 97 sub 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht, en beklaagde derhalve alsnog aan dit misdrijf behoort te morden schuldig verklaard;

O., dat blijkens het hierboven overwogene in het onderwerpelijk geval samenloop bestaat tusschen twee als op zich zelf staande handelingen aan te merken feiten, waarvan liet eerste een krijgstuchtelijk vergrijp, het tweede een strafbaar feit oplevert, zoodat bij de straftoemeting terzake van laatstgeineld feil met het mede gepleegde lirijgstuchtelijk vergrijp rekening moet worden gehouden; dat mede in aanmerking moet morden genomen, dat beklaagde terzake van de beide hem te laste gelegde feiten bereids krijgstuchtelijk is gecorrigeerd met 14 dagen streng arrest;

O., dat het Hof rekening houdende met het bepaalde bij de artikelen 57 en 60 der Wet op de Krijgstucht in voege als hierboven overwogen en mede in aanmerking nemende, dat de diensttijd van beklaagde — milicien-stolier — in verband met de door hem gepleegde feiten met ongeveer drie maanden is verlengd, de opgelegde straf evenredig acht aan den ernst van het gepleegde misdrijf in verband met de omstandigheden waaronder het is gepleegd;

Gezien art. 97 sub 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht. de artt. 57 en 60 der Wet op de Krijgstucht en art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, alsmede de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Weigert de verzochte wijziging der telastelegging;

Vernietigt het op 11 Augustus 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, voor-

zoover beklaagde daarbij mede aan het hem sub 1° telastegelegde is schuldig verklaard ;

Verklaart dit feit wettig en overtuigend bewezen, doch niet strafbaar;

Spreekt beklaagde daarvan vrij;

Verklaart den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde N., stamboeknummer ...., schuldig aan het misdrijf: „Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede van den duur van ten minste een dag en niet langer dan dertig dagen";

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Noot van de Redactie:

De rechtspraak van het Indische H.M.G. betreffende het al of niet toelaatbare van eenc wijziging van de telastelegging in de militaire rechtspleging is zeer onvast.

Blijkens zijne sententie van 30 Juni 1933, M.R.T. XXIX, 248, achtte het Hof wijziging van de telastelegging in de R.Z. uitsluitend toegelaten in het geval omschreven in art. 172.

Daarentegen besliste het College bij sententic van 24 Augustus 1934, M.R.T. XXXI, 43 dat eene aanvulling van de telastelegging — in een geval niet vallende onder art. 172 — waartegen door beklaagde en zijn raadsman geen bezwaren waren ingebracht, toelaatbaar was. Deze opvatting werd kort daarop bij sententie van 28 September 1934, M.R.T. XXX, 582, uitvoerig gemotiveerd, bevestigd. Wijziging der telastelegging werd daarbij zoowel in hooger beroep als in eersten aanleg als geoorloofd geacht, voor zoover daardoor de beklaagde niet in zijne verdediging wordt benadeeld.

Blijkens onze noot op blz. 588 betwijfelden wij de juistheid van deze rechtspraak. Echter ook daarna, zie sententie van 12 Juli 1935, M.R.T. XXXI, 498 handhaafde het Hof zijne rechtspraak. Thans schijnt het College echter, blijkens dc hierboven opgenomen sententie, zijn standpunt te hebben herzien en is het weer teruggekeerd tot de oude opvatting van 1933. Wij achten dit juist, al betreuren wij zeer dat de wet daartce dwingt.

Vorenstaande sententie geeft ons nog aanleiding tot een andere opmerking. Herhaaldelijk kwamen ons den laatsten tijd rechterlijke uitspraken onder de oogen waaruit bleek dat eene verwijzing naar den Krijgsraad had plaats gevonden nadat reeds te voren ter zake van hetzelfde feit den schuldige eene disciplinaire straf was opgelegd. Gewoonlijk eindigde zoodanige verwijzing dan met een zeer lichte (tweede) bestraffing door den rechter. Wij vroegen ons dan ai, was die verwijzing nu wel noodzakelijk? Zoo ook hier. De man was reeds gestraft met 14 dagen streng arrest, bovendien wordt zijn diensttijd als dienstplichtige met **3** maanden verlengd. Nu volgt na verloop van bijna 5 maanden nog eene gevangenisstraf van één week. De nadeelen van zoodanige dubbele bestraffing wegens

hetzelfde feit meenen wij als bekend te mogen veronderstellen. (Zie o.a. onze opmerkingen M.R.T. *XXIX*, 219 en *XXX*, 570). De wetgever heeft zich dan ook eene verwijzing na disciplinaire bestraffing terecht slechts als hooge uitzondering gedacht. Wij laten dan nog buiten beschouwing het vele n-erk aan zoodanige verwijzing — meermalen volgt ook nog eene appèlbehandeling — verbonden.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 18 September 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. van Olst.

Advocaat,-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Jhr. Mr. H. de Savornin Lohman.

1°. Opzettelijke ongehoorxaamheid (nalaten te gehoorzamen aan het bevel om naar boord terug te keeren); 2° Feitelijke insubordinatie (toebrengen van slàgen of stooten aan een meerdere in een café naar aanleiding van het sub 1° bedoelde bevel).

Aannemelijk geacht, dat beklaagde zich bijna niets van het gebeurde herinnert, doch deze omstandigheid heeft niets uitstaande met de vraag of hij bewust heeft gehandeld. Wel acht het Hof beklaagde ten aanzien van de te laste gelegde feiten — zij het in sterke mate — verminderd toerekeningsvatbaar. In aanmerking genomen deze laatste omstandigheid, beklaagde's houding ten processe en goede beoordeelingen in dienst en mede rekening houdende met de door hem ter zake van dezelfde feiten reeds ondergane straf van 14 *dagen streng arrest, de in eersten aanleg opgelegde straf van 4 weken gevangenisstraf, als te zwaar, verminderd tot* 14 *dagen.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, ratione officii, geappelleerde, en K., stamboeknummer ...., oud 23 jaren, geboren te Rotterdam, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Sumatra", beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 25 Augustus 1936, waarvan appèl, bij welk

vonnis het den beklaagde telastegelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan de misdrijven: „opzettelijke ongehoorzaamheid" en „feitelijke insubordinatie" en deswege is veroordeeld tot een gevangenisstraf voor den tijd van vier weken;

Gelet op de door den beklaagde op 3 September 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 10 September 1936 en het relaas van beteelrening daarvan ddo. 14 September daaraanvolgende;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandsch-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 18 September 1936, daartoe strckliende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, met ontvangst van liet hooger beroep. het vonnis a quo zal vernietigen;

de schuld van beklaagde aan het hem ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen zal verklaren,

hem mitsdien daarvan zal vrijspreken;

Gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan om toevoeging van een rechtsgeleerd raadsman in appel, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Meester D. S. Westerman Holstijn, wiens vervanger en ambtgenoot Jhr. Mr. H. de Savornin Lohman ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat teil deze naar behooren is geprocedeerd;

O., dat de Advocaat-Fiskaal heeit gevorderd, dat beklaagde van het liem telastgelegde zal morden vrijgesproken op grond, dat door de verklaringen van de getuigen Tebbes en Renaud in verband met die van getuige-dcslxundige Van der Sluijs [2]) twijfel zon zijn gerezen, of tot beklaagde in verband met den toestand van acute alco-

---

[1]) De telastelegging luidde:

„dat hij, dienende als matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „„Sumatra", in den avond van den 8sten Maart 1936, terwijl hij zich „bevond in het café „Hollywood" te Cheribon, nadat zijn meerdere, de in „uniform yekleede kwartiermeester H. M. Tebbes hem, beklaagde, wegens „zijn onbehoorlijk optreden in die inrichting had gelast naar boord terug ie „keeren, althans zich uit die inrichting te verwijderen, opzettelijk heeft „nagelaten aan dit dienstbevel te gehoorzamen, hebbende hij vervolgens „naar aanleiding van vorenomschreven dienstaangelegenheid, opzettelijk „dien meerdere feitelijk aangerand d opzettelijk dezen gewelddadig een „of meer slagen of stooten met zijn vuist of hand toe te dienen."

[2]) Deze luidde:

„dat hij in verband met de verklaringen ten processe aangaande beklaagde's toestand afgelegd, van meening is, dat het hier een acuut geval van alcoholmisbruik met een pathologischen inslag betreft; dat hij, deskundige, beklaagde tijdens het plegen van de dezen ten laste gelegde feiten weliswaar niet ontoerekenbaar, doch wel verminderd toerekeningsvatbaar acht."

hol-intoxicatie, waarin hij verkeerde, genoegzaam is kunnen doordringen, dat hij zich tegenover een meerdere bevond;

dat het Hof die meening niet kan deelen;

O. te dien aanzien:

dat beklaagde zelf heeft erkend, dat hij zich — zij het vaag — herinnert, dat getuige Tebbes zeide: „breng hem naar boord" en hij, beklaagde, torn zeide: „ik wil niet", en voorts, dat hij van getuige Tebbes een vuistslag kreeg en dat dit moest zijn geschied uit zelfverdediging, omdat hij dien getuige aanrandde;

dat beklaagde tevens heeft erkend, toen te hebben geweten, dat getuige Tebbes zijn meerdere was;

dat deze opgaven in overeenstemming zijn niet de verklaringen, door de getuigen Tebbes en Leijte van den loop der gebeurtenissen gegeven, te weten, dat beklaagde eerst nadat hij had geweigerd, aan de order van getuige Tebbes te voldoen, hij dezen had aangerand en van hem een vuistslag had gekregen, is geraakt in een toestand, welken getuige Merceij met den term delirium heeft omschreven;

dat het Hof wel aannemelijk acht, dat beklaagde zich bijna niets van het gebeurde herinnert, doch deze omstandigheid niets uitstaande heeft met de vraag of hij bewust heeft gehandeld;

dat dan ook het College ten aanzien van de te laste gelegde en bewezen verklaarde feiten beklaagde — zij het in sterke mate — verminderd toerekeningsvatbaar acht;

O., dat het College, in aanmerking nemende laatstgenoemde omstandigheid, beklaagde's houding ten processe en goede beoordeelingen in dienst en mede rekening houdende met de door hem ter zake van de feiten, waarvoor hij thans terecht staat; bereids ondergane krijgstuchtelijke straf van 14 dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij gedurende den geheelen straftijd en met vermindering van kost, de door den eersten rechter opgelegde straf te zwaar acht;

Gezien, behalve de in liet beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisionecle Instructie voor liet Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 25 Augustus 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeckrijgsraad te Soerabaja waarvan beroep, ten aanzien van de opgelegde straf;

Veroordeelt den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde K., stamboeknuininer ...., ten aanzien van de feiten, waaraan hij bij liet beroepen vonnis is schuldig verklaard, tot gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 18 September 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. van Olst.

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Jhr. Mr. H. de Savornin *Lohman*.

1° Opxettelijke ongehoorzaamheid, tweemalen gepleegd (weigeren en nalaten te gehoorzamen aan het bevel om onmiddellijk uit zijn kooi te komen en zich bij den officier van de wacht te melden: weigeren althans nalaten te gehoorzamen aan het bevel om op te staan en zich naar de cel te begeven); 2° Als militair opzettelijk een meerdere in diens tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen in dienst gepleegd (toevoeging tot een of twee meerderen van de woorden: „de eerste die mij beetpakt, bijt ik zijn strot af"); 3° Feitelijke insubordinatie (zich met geweld verzetten tegen zijne meerderen die henz hadden aangegrepen om hem in eene cel te brengen).

De vele aan beklaagde opgelegde straffen staan vrijwel alle in verband met drankmisbruik aan den wal, terwijl hij overigens doorloopend gunstig wordt beoordeeld. Indien hij alsnog in staat blijkt aich ten aanzien van zijn, drankmisbruik grondig te beteren. is de verwachting gerechtvaardigd voorgekomen, dat ook zijn gedrag in overeenstemnziizg zal zijn met de eischen eener goede krijgstucht.

Op dien grond legt het H.M.G., naast eene onvoorwaardelijke hoofdstraf, de door den Krijgsraad opgelegde bijkomende straf, ontslag uit den militairen dienst, voorwaardelijk op. Proeftijd 2 jaren.

Wel is waar regelt art. 14a, lid 3. W.v.S. slechts uitdrukkelijk het geval dat het bevel tot voorwaardelijk niet ten uitvoer leggen der straf mede ten aanzien van de hoofdstraf of een gedeelte daarvan is gegeven, doch, vermits bij deze wetsbepaling de bevoegdheid om ten aanzien van de bijkomende straffen het instituut der voorwaardelijke veroordeeling toe te passen, den rechter uitdrukkelijk is toegekend, doet de omstandigheid, dat het geval dat de hoofdstraf niet, de bijkomende straf daarentegen wèl voorwaardelijk wordt opgelegd, niet bepaaldelijk in de wet wordt geregeld, niet af aan 's rechters bevoegdheid eene zoodanige beslissing te nemen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te

Soerabaja, ratione officii, geappelleerde, en G., stamboeknummer ...., oud 23 jaren, geboren te Egmond aan Zee, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der lste klasse bij den Onderzeedienst in Nederlandsch-Indië, te Soerabaja, sedert 25 Augustus 1936 in arrest zonder waarneming van dienst, beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 25 Augustus 1936, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan:

1e. „Opzettelijke ongehoorzaanihcid. twee malen gepleegd";

2e. „Als militair opzettelijk een meerdere in diens tegen oordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen, in dienst gepleegd";

3e. „Feitelijke insubordinatie" en deswege is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met bepaling dat van den tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf één dag en voorts vanaf den 25sten Augustus 1936 in mindering zal TI-orden gebracht en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

---

[1]) De telastelegging luidde:

„dat hij, dienende als matroos der lste klasse bij den Onderzeedienst in „Nederlandsch-Indië te Soerabaia, aldaar in den avond van 14 Juni 1936

a. „heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten te gehoorznmen „aan het hem door zijn meerdere, den korporaal-torpedomaker J. Aandeweg „gegeven dienstbevel om onmiddellijk uit zijn kooi te komen en zich bij den „officier van de wacht te melden;

b. „heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen „aan het hem door zijn meerdere, den luitenant ter zee der 2de klasse „J. N. J. van der Meij, gegeven dienstbevel om op te staan en zich naar de „cel te begeven;

e. „opzettelijk zijn meerderen, den luitenant ter zee der 2de klasse J. N. „J. van der Meij en den korporaal-torpedoinaker J. Aandeweg, althans één „hunne , toen deze hem na het sub b vermelde feit wilden overbrengen „of doen overbrengen naar een cel, in hunne, althans zijne, tegenwoordig„heid mondeling heeft bedreigd door dezen toe te voegen „De eerste die mij „beetpakt, bijt ik zijn strot af", althans door woorden van gelijke beteekenis „en strekking;

d. „zich met geweld, immers door zich schoor te zetten, te rukken en ie „trekken heeft verzet tegen zijn ineerderen den korporaal-torpedomaker „Aandeweg en den korporaal-machinist G. Hoiting, toen deze met eenige „andere schepelingen na de sub *6* en c vermelde feiten hem — in de recht„matige uitoefening van hun dienst — hadden aangegrepen om hem in eene „cel te brengen."

De Krijgsraad heeft al het bovenstaande in zijn geheel bewezen verklaard zonder zich over de daarin voorkomende alternatieven uit te spreken.

Red. M.R.T.

Gelet op de door den beklaagde op 1 September 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 10 September 1936 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 14 September 1936;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Laiid- en Zeemacht in Nederlaiidseh-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 18 September 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Ncderlandsch-Indië niet ontvangst van het appèl, het vonnis à quo za1 bevestigen;

Gelet op de door en namens brlilaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Gezien de stukken;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan om toevoeging van een rechtsgeleerd raadsman in appèl, weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Mr. D. S. Westerman Holstijn, wiens vervanger en ambtgenoot Jhr. Mr. H. de Savornin Lohman ter terechtzitting is verschenen en de verdediging lieeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genocmd, beklaagde aan het hem telastegelegde schuldig heeft verklaard en die feiten juist heeft omschreven;

O. ten aanzien van de opgelegde straffen:

dat het Kof, ofschoon met den eersten rechter beklaagde's opgaven, dat hij tijdens liet plegen der feiten dusdanig onder den invloed van sterken drank zou hebben verkeerd, dat hij niet wist mat hij deed, als onaannemelijk verwerpend, nochtans den indruk heeft bekomen. dat beklaagde de feiten heeft gepleegd onder zoodanigen invloed;

dat, gezien den ernst der gepleegde misdrijven en beklaagde's slechte straflijst en vroegere veroordeeling terzake van een — eveneens aan drankmisbruik toe te schrijven — misdrijf, de door den eersten rechter opgelegde hoofdstraf zeker niet te licht (zwaar? Red.) is voorgekomen;

dat het College evenwel ten aanzien van de vraag, of beklaagde terzake van de onderwerpelijke feiten ongeschikt is te achten, om iri den militairen dienst te blijven, een andere opvatting huldigt dan de Zeekrijgsraad;

dat toch de vele straffen, welke aan beklaagde morsten worden opgelegd, vrijwel alle met drankmisbruil; aan den wal in verband staan, terwijl hij, wat zijn bekwaamheid, bruikbaarheid, plichtsbetrachting, militaire aard en eigenschappen, alsmede wat zijn karakter betreft, doorloopcnd gunstig wordt beoordeeld;

dat derhalve, indien beklaagde alsnog in staat blijkt, zich ten aanzien van zijn drankmisbruik grondig te beteren, de verwachting,

dat ook zijn gedrag in overeenstemming zal zijn met de eischen eener goede krijgstucht, gerechtvaardigd is voorgekoinen;

dat op dien grond het Hof termen aanwezig acht, op beklaagde ten aanzien van de door den Zeekrijgsraad opgelegde bijkomende straf, het instituut der voorwaardelijke vcroordeeling toe te passen, waartegen het militair belang zich niet verzet;

dat wel is waar art. 14*a*. lid **3,** van het Wetboek van Strafrecht slechts uitdrukkelijk regelt het geval, dat het bevel tot voorwaardelijk niet ten uitvoer leggen der straf mede ten aanzien van de hoofdstraf of een gedeelte daarvan is gegeven, doch, verinits bij deze wetsbepaling de bevoegdheid, om ten aanzien van de bijkomende straffen het instituut der voorwaardelijke veroordeeling toe te passen, den rechter uitdrukkelijk is toegekend, de omstandigheid, dat het geval, dat de hoofdstraf niet, de bijkomende straf daarentegen wel voorwaardelijk wordt opgelegd, niet bepaaldelijk in de wet wordt geregeld, aan 's rechters bevoegdheid, een zoodanige beslissing te nemen, niet afdoet, [1])

dat den Hove termen zijn voorgekomen, den tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzelserde bewaring doorgebracht, mede geheel in mindering te brengen van de hem opgelegde gevangenisstraf;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, art. 14a van het Wetboek van Strafrecht en de artt. 13 en 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging hij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het op 25 Augustus 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, zulks met behoud van de daarbij aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt, dat de bijkomende straf niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat beklaagde zich binnen een proeftijd van twee jaren aan een strafbaar feit of krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld in art. 2 sub 2°—6° der Wet op de Krijgstucht dan wel aan een krijgsturhtelijk vergrijp als bedoeld in art. 2 sub 1° dier wet, dat van ernstigen aard is, heeft schuldig gemaakt;

Verstaat. dat de tijd, door beklaagde na de uitspraak van het beroepen vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht. mede geheel in mindering zal morden gebracht van de hem opgelegde gevangenisstraf.

---

[1]) Men vergelijke ook de sententie van het Hof van 1 Mei 1936 met de daaronder gestelde onderschriften (M.R.T. XXXII, blz. 277). Zie ook blz. **346** hiervóór. Red. M.R.T.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 22 September 1936. [1])

President: luitenant-kolonel der mariniers H. F. J. M. A. von Frijtag Drabbe (plv.).

Leden: luitenant ter zee 1e klasse J. G. van Nauta Lenike, officier van den marinestoomvaartdienst 1e klasse H. Uurbanus, kapitein der mariniers W. Schuiling en officier van administratie 1e klasse J. Bouma.

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede, van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen, gepleegd door twee personen gezamenlijk.

Nu niet is geblelcen, dat de beklaagden bij hun afspraak om te gaan passagieren, aanstonds zijn overeengekomen om zich langer dan 24 uur aan hunne dienstverplichtingen te onttrekken, is samenspanning niet komen vast te staan. Wèl echter dat zij, elkanders bedoeling begrijpende en daarmee irzstemnzende, bij het plegen van dat feit bewust hebben samengewerkt, mitsdien het feit gezamenlijk hebben gepleegd.

Wel hebben beklaagden door aan den onderofficier van de wacht toestemming te vragen om zich naar den ziekenboeg aan den wal te begeven, het doende voorkomen alsof zij zich onder geneeskundige behandeling dienden te stellen, bij dien getuige een onjuiste voorstelling van xaken gewekt, doch zich daarbij niet bediend van een listigen kunstgreep, noch van een samenweefsel van verdichtsels.

Het feit valt onder art. 97, j° art. 99, 2° W.v.M.S. Dit is echter geen bezwaar — al is art. 99 dan niet in art 2 W.K. genoemd — tegen krijgstuchtelijke afdoening nu in art. 99 uitsluitend strafverzwarende omstandigheden zijn vermeld en geen strafbare feiten zijn omschreven. Ook uit de geschiedenis van art. 72 W.K. blijkt, dat dil de opvatting was van den Regeeringscommissaris.

De gedragittg van de beklaagden was i.c. niet van zoodanigen aard, dat zij niet meer door den commandant met de hem ten dienste staande middelen zou kunnen worden afgedaan.

De Krijgsraad verklaart beklaagden schuldig aan het hun telastegelegde en qualificeert dit feit als bovenvermeld, doch legt geen straf op, maar verstaat — in verband met het feit dat de beklaagden texelfder xake reeds krijgstuchtelijk zijn gestraft en bij het gerechtelijk onderxoek geenerlei nieuwe omstandigheden aan het licht zijn gekomen, zoodat er geen termen zijn voor eene verwijzing naar den comm. officier — dat de zaak i.c. buiten strafreclztelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan.

---

[1]) Zie *ook de hierna opgenomen sententie van het* H.M.G. *van N.I. van* **30** *October* **1936.**

Anders H.M.G.: De wetgever heeft geen principieel onderscheid gemaakt tusschen het formuleeren van gequalificeerde vormen van misdrijven en het noemen van omstandigheden welke tot strafverhooging aanleiding geven.

Art. 2 W.K. maakt een uitzondering op den nlgemeenen regel dat berechting van strafbare feiten uitsluitend staat ter competentie van den strafrechter; uit het exceptioneele karakter dezer wetsbepaling vloeit reeds voort, dat zij niet mag worden uitgebreid tot strafbepalingen welke daarin niet uitdrukkelijk zijn genoemd. Dienovereenkomstig is ook art. 2 geredigeerd, waaraan niet afdoet, dat blijkens de geschiedenis der W.K. de Regeeringscommissaris blijk heeft gegeven van eene andere opvatting, vermits de rechfer. indien de wetstekst, gelijk i.c., duidelijk is, niet de bevoegdheid heeft op grond ont desxelfs geschiedenis, daaraan een andere uitlegging te geven dan waartoe de woorden der wet nopen.

De feiten mochten mitsdien i.c. niet buiten strafrechtelüke behandeling worden afgedaan. Vonnis in eoover vernietigd en de beklaagde? alsnog veroordeeld tot één week gevangenisstraf.

De Zeekrijgsraad te Soerabaja,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen: K. en P., resp. stamboelinumnicr .... en ...., oud resp. 22 en 25 jaren. geboren resp. te Vlaardinger-Ambacht en te Rotterdam. laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der lste klasse aan boord van Hr. Ms. „Mijnenveger B", gerequireerden;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nedcrlandsch-Indië van den 7den Augustus 1936 No. A. 16/7/20;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 4den September 1936 No. A 16/8/11, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan de beklaagden wordt ten laste gelegd:

„dat zij, dienende als matroos der lstc klasse bij de Marinekazerne „Oedjoeng" te Soerabaia en gedetacheerd zijnde aan boord van de te „Soerabaia liggende „Mijnenveger B", aldaar, in tijd van vrede, op „28 Juni 1936 des voormiddags omstreeks 7 uur 25, gezamenlijk of „ten gevolge van samenspanning, dan wel ieder voor zich, en wetende „dat zij op dien dag oni 7 uur 30 des voormiddags aan boord van „dat schip de wacht zouden krijgen, nadat zij het opzettelijk listig„lijk en in strijd met de waarheid tegenover den schepeling die de „valreepwacht had aan boord van voornoemden bodem, hadden doen „voorkomen. dat zij zich onder militair geneeskundige behandeling „dienden te stellen, door welke voormelde handelingen hun, beklaag„den, door bedoelde valreepwacht vergunning was verleend om zich „naar den ziekenboeg van de Marineliazerne „Oedjoeng" te Soerabaia „te begeven, zich van boord hebben begeven, den wal zijn opgegaan „en zich alzoo aan de vervulling van hunne dienstverplichtigingen

„hebben onttrokken en sindsdien opzettelijk ongeoorloofd voort-
„durend afwezig zijn gebleven, totdat zij zich op 29 Juni 1936 des
„namiddags omstreeks 3 uur 30 vrijwillig aan boord van voormelden
„bodem of in voormelde kazerne hebben teruggemeld";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 7den September 1936 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagden zijn beteekend en zij zijn gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag. den 22sten Septembcr 1936 des voormiddags te 9 uur;

Gezien de stukken van den processc, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagden vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van de beklaagden aan „Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede, van den duur van ten minste een dag en niet langer dan dertig dagen, gepleegd door twee personen gezamenlijk" en te verstaan dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagdo K. mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagden zich resp. op den 2en September 1931 en 16en September 1930 vrijwillig als lichtmatroos resp. onder stamboek No. .... en .... voor den tijd van vijf jaren in den zeedienst hebben verbonden, na het verlaten van het opleidingsschip, en dat zij thans nog als matroos der 1e klasse bij de Koninklijke Marine zijn verbonden tot resp. 1 Mei 1938 en tot 31 October 1936;

O. dat de beklaagde K. ten processe heeft opgegeven:

dat hij bekent zich aan het hem ienlastegelegde te hebben schuldig gemaakt;

dat hij .... enz.;

O. dat de beklaagde P. ten processe heeft opgegeven:

dat hij bekent zich aan het hem tenlastegelegde te hebben schuldig gemaakt;

dat hij, ... enz.;

O. dat H. G. A. C. de Vos, oud 26 jaren, stoker der 1ste klasse te Soerabaja, als getuige gehoord ten processe onder eede heeft verklaard:

dat .... enz.;

O. dat ten processc aanwezig is een uittreksel uit het scheepsjournaal van Hr. Ms. „Mijnenveger B" voor eensluidend uittreksel geteekend door den Commandant van genoemden bodem, o.m. inhoudende: enz.;

O., dat ten processe niet is gebleken, dat de beklaagden bij hun afspraak om ie gaan passagieren, aanstonds overeengekomen zijn om zich langer dan 24 uur aan hunne dienstverplichtingen te onttrekken, zoodat niet is komen vast te staan dat de beklaagden het hun ten laste gelegde feit tengevolge van samenspanning hebben ge-

pleegd; dat evenwel wel is komen vast te staan, dat de beklaagden, elkanders bedoeling begrijpende en daarmee instemmende, bij het plegen van dat feit bewust hebben samengewerkt en mitsdien het niisdrijf gezamenlijk hebben gepleegd;

O., dat nzitsdien door de verklaringen van de beklaagden, zijnde die verklaringen slechts gebruikt ten aanzien van hem, die haar heeft afgelegd, door die van den hiervoren genoemden getuige en door het hooger genoemd schriftelijk bescheid, alles in onderling verband en samenhang beschouwd wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagden is ten laste gelegd, met dien verstande dat zij gezamenlijk hebben gehandeld;

O., dat beklaagden door aan den getuige de Vos toestemming te vragen om zich naar den ziekenboeg van de Marinekazerne „Oedjoeng" te begeven, het weliswaar hebben doen voorkonzen alsof zij zich onder militair geneeskundige behandeling dienden te stellen, en daardoor bij getuige de Vos een onjuiste voorstelling van zaken hebben gewekt, doch dat zij zich daarbij nochtans niet hebben bediend van een listigen kuiistgreep noch van een samenweefsel van verdichtsels;

dat beklaagden door instcdc van naar den ziekenboeg te gaan, zooals hun was vergund, den wal op te gaan, zich aan de vervulling van hunne dienstverplichtingen hebben onttrokken en mitsdien opzettelijk ongeoorloofd afwezig zijn geweest van de plaats of plaatsen waar zij zich ter vervulling van de op heil rustende diensbverplichtingen Lehoorden te bevinden;

0.. dat waar die onttrekking meer dan 24 uur heeft geduurd, de afwczighcid van beklaagden binnen het bereik van art. 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht valt en. waar zij het feit gezamenlijk hebben gepleegd. tevens binnen dat van art. 99 van genoemd Wetboek:

O., dat het wettig en overtuigend bewezen verklaarde strafbaar is en moet worden gequalificeerd als:

Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede, van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen, gepleegd door twee personen gezamenlijli;

O., dat het bewezen verklaarde strafbare feit den beklaagden moet worden toegerekend;

O. omtrent de op te leggen straf:

dat de beklaagden ter zake van het hun ten laste gelegde feit door den Commandant van de Marinekazerne „Oedjoeng" disciplinair zijn gestraft met 4 dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij;

dat, waar het door beklaagden gepleegde feit begaan is onder een van de in art. 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht genoemde oinstandigheden, de vraag rijst, of dit feit al dan niet voor disciplinaire afdoening in aanmerking kan komen;

dat de omstandigheid dat art. 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht niet is genoemd in art. 2 van de Wet op de Krijgstucht,

naar het oordeel van den Krijgsraad, niet voldoende aanwijzing vormt voor de opvatting, dat disciplinaire afdoening van den gequalificeerden vorm van het in art. 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht omschreven feit niet mogelijk is, waar in meergenoemd art. 99 uitsluitend strafverzwarende omstandigheden zijn vermeld en dat artikel — in tegenstelling tot de in artt. 311 en 326 van het Wetboek van Strafrecht genoemde feiten, waarvan de opneming in art. 2 van dc Wet op de Krijgstucht opzettelijk achterwege is gelaten — geen strafbare feiten omschrijft;

dat overigens bij de behandeling van art. 72 van de Wet op dc Krijgstucht de hier behandelde vraag namens de Commissie van voorbereiding bij de mondelinge beraadslaging in de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter sprake is gebracht en dat uit het nainens de Regeering daarop gegeven bescheid duidelijk blijkt dat de ontwerpers van de huidige militaire Strafwetboeken een disciplinaire afdoening van de in art. 2 van de Wet op de Krijgstucht vermelde feiten — onder het daar vermelde voorbehoud — ook geoorloofd achtten indien die feiten zijn begaan onder in eenig ander artikel genoemde strafvcrz~varendeomstandigheid;

dat naar de meening van den Krijgsraad — een afwezigheid van ruim één dag gepleegd door twee personen gezamenlijk niet van zoodanigen aard is dat deze gedraging niet meer door den Commandant met de hem ten dienste staande rniddclen zou kunnen worden afgedaan;

dat weliswaar uit het bepaalde bij art. 50 der Wet op de Krijgstucht, hetwelk bepaalt dat ook de strafoplegger in de door hemzelf opgelegde straf wijziging mag brengen, voortvloeit dat de mogelijkheid tot verwijzing naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden Officier ook ter zake van feiten, waarvoor bereids een krijgsturhtelijke straf is opgelegd, niet is uitgesloten, doch naar liet oordeel van den Krijgsraad deze niettemin achterwege behoort te blijven, indien het onderzoek van den militairen rechter geenerlei feiten of omstandigheden aan het licht heeft gebracht, welke aanleiding zouden kunnen geven tot het vermoeden, dat de reeds opgelegde en onclergaiie krijgstuchtelijke straf herziening zou behoeven;

dat zoodanige feiten of omstandigheden ten deze niet zijn gebleken en mitsdien voor verwijzing ter zake van een der beide feiten geen termen aanwezig zijn;

Gezien de artikelen **1,** 97 en 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht; 57 en 58 van de Wet op de Krijgstucht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagden ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hen daaraan schuldig;

Spreekt hen vrij van hetgeen hun meer of anders is ten laste gelegd dan bewezen verklaard;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Verstaat dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 30 October 1936.

President: Mr. L. M. Schoorel.

Leden: gep. generaal-majoor, tit der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. A. J. Coutinho (plv.).

Advocaat-fisliaal: Mr. J. E. Jonkers (plv.).

Raadsman: Mr. J. G. Bouma.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Wederlandseh-Indië, tussehen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja, raiione officii, appellant, en I° K.. stamboeknummer ...., oud 22 jaren, geboren te Vlaardinger-Ambacht (Z.H.), 2° P., stamboeknummer ...., oud 25 jaren, geboren te Rotterdam (Z.H.), beiden laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als matroos der lste klasse aan hoord van Hr. Ms. ..Mijnenveger B", beklaagden-geappelleerden.

Het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, [1]) gewezen en uitgesproken op den 22sten September 1936, waarvan appèl, waarbij het den beklaagden tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagden te dier zake, met vrijspraak van het hun meer of anders tenlastegelegde, zijn schuldig verklaard aan het misdrijf: „Opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede, van den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen, gepleegd door twee personen gezamenlijk" en is verstaan, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan;

Gelet op de door den Fiskaal bij voornoemden Zeekrijgsraad op 30 September 1936, dus tijdig, gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis;

Gezien de oproeping van beklaagden in hooger beroep ddo. 9 October 1936 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 14 October daaropvolgende;

---

[1]) Hiervóór opgenomen.

Gehoord den door den plv. Advocaat-Fislraal voor de Land- en Zeeinacht in Nederlandsch-Indië Meester **J. E.** Jonkers, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appèl ddo. 30 October 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, niet ontvangst van het hooger beroep, het vonnis n quo zal vernietigen, voorzoover daarbij is verstaan, dat de zaak buiten strafrechtelijlie behandeling had behooren te zijn afgedaan;

voornoemde beklaagden terzake van het feit, waaraan zij bij het beroepen vonnis zijn schuldig verklaard, zal veroordeelen tot een gevangenisstraf ieder voor den duur van één week;

Gelet op de door en namens beklaagden ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagden het verzoek hebben gedaan om toevoeging van een rechtsgeleerd raadsman in appèl, weshalve hun door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procurcur bij het Hooggerechtshof Meester **J.** G. Bouma, die ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd;

O., dat door de volledige belrentenis van beklaagden in beide instantiën, door de verlilaring van den onder eede gehoorden getuige De Vos en door het extract van liet scheepsjournaal van Hr. Ms. „Mijnenveger B", van welke bewijsmiddelen de inhoud in het beroepen vonnis is vermeld, wettig en overtuigend is bewezen, dal beklaagden op dag en plaats als in de telastelegging vermeld tezamen des voorniiddags omstreeks 7 uur 25 minuten voormelden bodem hebben verlaten, daarbij ieder voor zich en zoodanig, dat zij elkanders woorden verstonden, aan getuige De Vos als reden voor hun vertrek opgevende, dat zij zich op den ziekenboeg der Marine-Kazerne „Oedjoeng" wilden laten behandelen, doch met de werkelijke bedoeling, niet naar dien ziekenboeg te gaan, doch tezarncn te gaan passagieren, voorts, dat zij zich op 29 Juni 1936 des namiddags oin 3 uur 30 minuten tezamen vrijwillig aan boord van meergenoemden bodem hebben teruggemeld;

O., dat beklaagden zich mitsdien hebben schuldig gemaakt aan liet misdrijf, strafbaar gesteld bij art. Y7 sub 1° van het Wetboek van Militair Strafrecht. en wel gezamenlijk, vermits zij hetzelve hebben gepleegd tegelijkertijd, in elkanders tegenwoordigheid en terwijl zij van elkanders misdadige bedoelingen op de hoogte waren, weshalve mede art. 99 sub 2° van genoemd Wetboek op hen van toepassing is. hebbende de eerste rechter deze feiten met juistheid omschreven;

O., dat de Zeekrijgsraad, van oordeel zijnde, dat art. 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht geen afzonderlijke delictsomschrijving inhoudt, doch slechts een opsomming geeft van een aantal verzwarende omstandigheden, en mede rekening houdende met de bedoeling des wetgevers, zooals die tot uiting is gekomen bij de

behandeling van het ontwerp van de Wet op de Krijgstucht in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. heeft beslist. dat de onderwerpelijke zaali krachtens art. 2 sub 2° n der Wet op de Krijgstucht buiten strafrechtelijke behandeling kon en — gezien de omstandigheden — behoorde te zijn afgedaan;

O., dat de Advocaat-Fisliaal dit standpiint heeft bestreden en daarbij betoogd, dat art. 99 van het Wetboek van Militair Strafrecht niet behelst verzwarende omstandigheden van de misdrijven omschreven in de artikelen 97 en 98, doch elementen van gequalificeerde vormen dier misdrijven, zoodat, nu deze gequalificeerde misdrijven niet zijn vernield in art. 2 der Wet op de Krijgstucht, afdoening buiten strafrechielijlie behandeling ten aanzien van die feiten is uitgesloten, terwijl de raadsman van beklaagden het standpunt van den Zeekrijgsraad nader heeft aangedrongen inet een beroep op de bij de totstandkoming der Wet op de Krijgstucht tot uitiiig gebracht opvatting der Regeering;

O. te dien aanzien:

dat blijkens den aanhef van art. 09 van liet Wetboek van Militair Strafrecht deze wetsbepaling de strekking heeft, een aantal gevallen op te sommen, waarbij de strafbaarheid van twee elders in dat wetboek gequalificeerde misdrijven, te weten „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid" en „.desertie" wordt verhoogd en mitsdien dezelfde strekking heeft als de wetsartikelen, opgenomen in den 3den Titel van het 1ste Boek en den 31sten Titel van het 2de Koek van het Wetboek van Strafrecht;

dat vaii deze gevallen een aantal betreffen objectieve en subjectieve omstandigheden, welke aan het feit een ernstiger karakter geven, mitsdien zijn aan te merken als „omstandigheden welke tot verzwaring van straf aanleiding geven", bedoeld in art. 172 der Rechtspleging bij de Zeemacht, terwijl andere betrekliing hebben op de wijze, waarop de dader het misdrijf ten uitvoer brengt, immers vermelden inaterieele handelingen van den dader;

dat zoowel uit het door den Zeekrijgsraad met de onderwerpelijke wetsbepaling in vergelijking gebrachte art. 311 van het Wetboek van Strafrecht als uit vele andere strafbepalingen zoowel iri de burgerlijke als in de militaire strafwetgeving blijkt, dat de wetgever tusschcn het formuleeren van gequalificeerde vormen van inisdrijven en het noemen van oinstandiglieden, welke tot strafverhooging aanleiding geven, geen principieel onderscheid maakt en mitsdien zoodanig onderscheid voor de interpretatie van art. 2 der Wet op de Krijgstucht van geen belang is;

O. nader ten aanzien van laatstgenoemde wetsbepaling:

dat art. 2 der Wet op de Krijgstucht een uitzondering maakt op den algemeenen regel, dat berechting van strafbare feiten uitsluitend staat ter competentie van den strafreehier;

dat reeds uit het exceptioiieele liaraliter dezer wetsbepaling voortvloeit, dat zij niet mag worden uitgebreid ten aanzien van strafbepalingen, welke daarin niet uitdrukkelijl; zijn genoemd;

dat bovendien art. 2 voornoemd zelf ten aanzien van diverse daarin wel genoemde strafbepalingen. en wel juist mede ten aanzien van het in casu toepasselijke art. 97 van het Wetboek van Militair Strafrecht, uitdrukkelijk bepaalt, dat de exceptioneeele bevoegdheid tot krijgstuchtelijke afdoening beperkt moet blijven tot zekere daarin nader omschreven zeer lichte vormen van het betreffende misdrijf;

dat derhalve de toepasselijkheid van art. 2 voormeld op vormen der daarin vernielde misdrijven, welke de wetgever zoo ernstig heeft geacht, dat hij te dien aanzien een verhooging van het strafmaximum noodig oordeelde, reeds op dien grond moet worden uitgesloten;

dat hieraan niet afdoet, dat blijkens de geschiedenis van de totstandkoming van het Wetboek van Krijgstucht (lees Wet op de Krijgstucht. *Red.*) de Regeeringscommissaris blijk heeft gegeven van een andere opvatting, vrrmits de rechter, indien de wetstekst, gelijk ten deze het geval blijkt te zijn, duidelijk is, niet de bevoegdheid heeft op grond van deszelfs geschiedenis daaraan een andere uitlegging te geven dan waartoe de moorden der wet nopen;

O., dat mitsdien, nu de door beklaagden gepleegde feiten niet slechts bij art. 97, doch ook hij art. 99, lid 1, sub 2° strafbaar zijii gesteld, dezelve niet buiten strafrechtelijke behandeling mogen worden afgedaan, zoodat het beroepen vonnis moet morden vernietigd, voorzoover daarbij is verstaan, dat deze zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te worden afgedaan en beklaagden ter zake van het misdrijf, waaraan zij bij het beroepen vonnis zijn schuldig verklaard, alsnog moeten worden veroordeeld tot straf;

O. ten aanzien van de op te leggen straf:

dat ten gunste van beklaagden rekening behoort te worden gehouden met de aan ieder van hen ter zake reeds opgelegde krijgstuchtelijke straf van vier dagen streng arrest met inhouding van de geheele soldij, alsmede met hun volledige bekentenis in heide instantiën, doch anderzijds de feiten een ernstiger karakter dragen, omdat zij zich door het plegen daarvan aan wachtdienst hebben onttrokken;

Gezien de artikelen 97 sub 1° en 99, lid 1 sub 2° van het Wetboek van Militair Strafrecht, art. 57 der Wet op de Krijgstucht en art. 10 van het Wetboek van Strafrecht, alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneel~Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 22 September 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerahaja waarvan beroep, voor zoover daarbij is verstaan, dat deze zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te worden afgedaan;

Veroordeelt de aan hoofde dezer nader aangeduide beklaagden K.,

stamboeknuminer ...., en P., stamboeknummer ...., terzake van het misdrijf, waaraan zij bij het beroepen vonnis zijn schuldig verklaard, ieder tot gevangenisstraf voor den tijd van één week;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 30 Juni 1936.

President: kapitein-luitenant ter zee D. de Josselin de Jong.

Leden: luitenant ter zee 1e klasse J. G. van Nauta Lemke, officie: van den marinestoomvaartdienst 1e klasse H. Uurbanus, kapitein der mariniers W. Schuiling en officier van administratie 1e klasse J. Bouina.

Als schildwacht eene als xoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (nis schildwacht bij den valreep op een bank gaan zitten en toen geslapen).

Beklaagde's verweer, zoo'n hevige buikpijn te hebben gekregen, dat hij niet meer kon blijven loopen of staan. overeenkomstig hel gevoelen van den als getuige-deskundige gehoorden officier van gexondheid. vertoornen.

Straf een week gevangenisstraf nadat beklaagde wegens hetzelfde feit reeds krijgstuchtelijk gestraft was met 10 dagen streng arrest.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen L., stamboeknummer ...., oud 24 jaren, geboren te Lata, Afd. en gewest Amboina, laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als Inlandsch matroos der 2de klasse aan boord Hr. Ms. „Flores", te Sorrnbaja. gerequireerde,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 12den Maart 1936 No. A. 16/3/1;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 15den Juni 1936 No. A. 16/5/21. aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij, dienende als niatroos der 2de klasse aan boord van ,,Hr. Ms. „Flores", aldaar in den vroegen morgen van den 3den ,,Februari 1936, terwijl hij gewapend met geweer op post of op uit-,,kijk was gesteld bij den valreep aan boord van genoemden te ,,Soerabaja liggenden bodem, in strijd met eenige als zoodanig op ,,hem rustende verplichtingen op een bank is gaan zitten en, zit-,,tende op die bank, heeft geslapen, in welken toestand hij zijn ,,dienst als schildwacht niet naar behooren kon verrichten";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 19den Juni 1936 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 30sten Juni 1936, des voormiddags te 9 ure;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend, en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „Als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen" en veroordeeling van hem deswege tot ecne gevangenisstraf voor den tijd van tien dagen;

O. dat de beklaagde zich op den 10den September 1927 vrijwillig als Inlandsch lichtmatroos onder stamboek No. .... voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als Inlandsch matroos der 2de klasse bij de Koninklijke Marine is vcrhonden tot 10 September 1936;

O., dat de beklaagde heeft verlrlaard:

dat hij op 3 Februari 1936 als matroos der 2de klasse diende aan boord van Hr. Ms. „Flores", melk schip toen was gelegen op het Marine-Etablissement te Soerabaja; dat hij in den inorgen van dien dag oin 4 uur als schildwacht op post n-as gesteld bij den valreep aan boord van dien bodem cn dat hij om zes uur dien morgen als schildwacht zou worden afgelost;

dat voor hem toen golden de hem bekende algcmeene consignes, welke o.m. voorschrijven, dat de schildwacht op zijn post niet mag gaan zitten en de hem eveneens bekende bijzondere consignes welkc o.m. bepalen, dat de schildwacht moet toezien dat er geen onbevoegden aan boord komen; dat hij was gewapend met geweer;

dat hij, nadat hij eenigen tijd met zijn geweer aan den schouder bij den valreep aan boord Hr. Ms. „Flores" op en neer had geloopen omstreeks 5 uur 15 dien morgen zoo'n hevige buikpijn kreeg, dat hij nict meer kon blijven loopen of staan cn daarom op een bank aan dek is gaan zitten cri dat zich toen niemand in zijne nabijheid bevond; dat hij op die bank met beide armen gesteund op zijn beenen, met voorovergebogen hoofd en met gesloten oogen zat, doch dat hij niet weet of hij toen heeft geslapen; dat hij zich niet herinnert wat er verder is gebeurd, doch wel dat hij iemand rnct stevigen stap hoorde naderen: dat hij even later werd toegesproken door den matroos lste lrlasse Ventevogel en dat hij, beklaagde, hierna als schildwacht is afgelost;

dat hij zich later op dien dag niet klachten over buikpijn onder behandeling heeft gesteld van den officier van gezondheid; dat hij, beklaagde reeds vanaf 2 Februari 1936 herhaaldelijk een weinig buikpijn had gehad; dat hij, beklaagde, door den Commandant van Hr. Ms. „Flores" ter zake van het hem ten laste gelegde feit reeds disciplinair is gestraft met 10 dagen streng arrest;

O., dat de navolgende persoon als getuige gehoord onder eede heeft verklaard;

P. Ventevogel, oud **30** jaren, matroos der lste lilasse te Soerabaja:

dat hij even vóór zes uur in den morgen van **3** Februari **1936** als korporaal van aflossing naar Hr. Ms. „Flores", melk schip toen in reparatie lag op het Marine-Etablissement te Soerabaja, ging ten einde beklaagde, die als schildwacht op post was gesteld bij den valreep aan boord van dien bodem te doen aflossen; dat hij, getuige, toen hij bij dat schip was gekomen, zag dat belilaagde, met diens geweer tusschen zijn beenen op een bank zat; dat hij getuige, vervolgens binnen boord is gegaan en daarna naar beklaagde is geloopen;

dat toen hij, getuige, vóór beklaagde stond, deze zich niet verroerde, doch in dezelfde houding bleef zitten; dat de oogen van beklaagde gesloten waren en deze sliep; dat hij, getuige, tegen beklaagde zeide: „Hé, L., wat doe je nu"; dat deze hierop wakker schrok, de oogen opende en zei: „Ik heb zoo'n pijn in mijn buik";

dat beklaagde even later als schildwacht is afgelost en dat hij, getuige, weer later op dien morgen beklaagde naar den ziekenboeg heeft gebracht;

dat beklaagde ingevolge de voor dezen geldende consignes niet mocht gaan zitten en o.m. moest toezien dat er geen onbevoegden aan boord kwamen, om het half uur een ronde moest maken over het dek en door het bencdenschip en voortdurend waakzaam moest zijn.

O., dat Dr. J. W. P. A. van den Berg de Bruijn, oud **34** jaren, officier van gezondheid der 2de klasse te Soerabaja, als getuige-deskundige gehoord, onder eede heeft verklaard:

dat hij op **3** Februari 1936 den dienst van officier van gezondheid aan boord Hr. Ms. „Flores" waarnam en als zoodanig omstreeks half zeven in den morgen van dien dag beklaagde onder zijn behandeling kreeg; dat beklaagde opgaf buikpijn te hebben;

dat hij, getuige-deskundige, beklaagde heeft onderzocht, doch niets bijzonders bij dezen heeft geconstateerd; dat dit uiteraard niet uitsluit, dat beklaagde toen buikpijn had; dat belrlaagde een zeer neurveuzen indruk maakte;

dat hij, getuige-deskundige, beklaagde dien dag het bed heeft laten houden en hem den volgenden dag na een hernieuwd onderzoek waarbij evenmin iets bijzonders werd geconstateerd, weer aan diens merk heeft laten gaan;

dat het mogelijk is dat beklaagde, toen hij den 3den Februari **1936** als schildwacht op post stond, ten gevolge van hevige buikpijn heeft moeten gaan zitten, doch dat hij, getuige-desliundige het zeer onwaarschijnlijk acht, dat iemand niet klachten als door beklaagde opgegeven in slaap zou vallen en het bewustzijn zou verliezen; dal hij, getuige-deskundige, het mogelijk acht dat iemand tengevolge van een hevige, acute pijn een oogenblik het bewust-

zijn zou verliezen, doch dat het hier een geval van buikpijnen, die geruimen tijd hebben aangehouden, betrof;

dat hij, getuige-deskundige, het in dit geval dan ook waarschijnlijk acht, dat beklaagde, toen hij als schildwacht slapende werd aangetroffen en werd gewekt, zoodanig is geschrokken, dat hij daardoor eenige buikpijn heeft gekregen;

O., dat nu beklaagde weliswaar niet heeft ontkend zich aan het hem tenlastegelegde te hebben schuldig gemaakt, doch zich heeft beroepen op de omstandigheid dat hij tengevolge van hevige buikpijn gedwongen is te gaan zitten en vervolgens zijn bewustzijn heeft verloren, nader dient te worden overwogen of beklaagde's verweer aannemelijk moet worden geacht;

dat de getuige-deskundige van den Berg de Bruijn ten processe heeft verklaard dat het mogelijk is dat beklaagde tengevolge van hevige buikpijn heeft moeten zitten en voorts dat verlies van het bewustzijn voor een oogenblik mogelijk is als gevolg van een hevige acute pijn, doch een onwaarschijnlijk gevolg moet worden geacht, wanneer het een geval, zooals in casu, van aanhoudcndc pijnen betreft;

dat indien het beklaagde inderdaad door zijn lichamelijken toestand niet mogelijk was verder te blijven staan of loopen, het nochtans onaannemelijk moet worden geacht, dat hem zulks gedurende geruimen tijd, drie kwartier, niet mogelijk is geweest;

dat de Zeekrijgsraad zich met het oordeel van den getuige-deskundige kan vereenigen en voorts van meening is dat juist aanhoudende buikpijn gelijk in casu een beletsel zal vormen om in den toestand, waarin beklaagde als schildwacht werd aangetroffen, te geraken en zeker om gedurende geruimen tijd in dien toestand te blijven verkeeren;

O., dat beklaagde's verweer derhalve dient te worden verworpen; dat mitsdien door de verklaringen van den beklaagde, die van den hiervoren genoemden getuige en die van den getuige-deskundige in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

O., dat het wettig en overtuigend bewezen verklaarde strafbaar is gesteld en moet worden gequalificcerd als:

,,Als schildwacht eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen'';

O., dat het bewezen verklaarde strafbaar feit den beklaagde moet worden toegerekend;

O., dat beklaagde ter zake van het in de tcnlastelegging- omschrevene reeds krijgstuchtelijk is gestraft met 10 dagen streng arrest;

O., dat de na te noemen straf staat in een goede verhouding tot den ernst van het gepleegdc strafbaar feit in verband met de omstandigheden waaronder dit werd begaan en de persoonlijkheid van den beklaagde;

Gezien de artikelen: 1, 60, en 129 van het Wetboek van Militair Strafrecht en 57 van de Wet op de Krijgstucht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van een week.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 22 September 1936.

President: luitenant-kolonel der mariniers H. F. J. M. A. von Frijtag Drabbe (plv.).

Leden: luitenant ter zee 1e klasse J. G. van Nauta Lemke, officier van den marinestoornvaartdienst 1e klasse H. Uurbanus, kapitein der mariniers W. Schuiling en officier van administratie 1e klasse J. Bouma.

Toeëigening door een korporaal van een door hem op het vliegkamp gevondetz nikkelen horloge, toebehoorende aan een anderen mede op dat vliegkamp dienenden korporaal.

De Krijgsraad verklaart het telastegelegde bewezen en qualificeert dit als „verduistering", doch verstaat dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan, en verwijst haar onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier, met last tot teruggave van het horloge aan den oorspronkelijken eigenaar.

Beklaagde heeft door zijne handeling het vertrouwen, hetwelk schepelingen in elkaar moeten stellen, geschonden en van hem als baksmeester mag een stipte naleving worden verwacht van de in de algemeene baksorder voorkomende bepaling omtrent gevonden voorwerpen.

Gelet op de betrekkelijk geringe waarde van het horloge en op beklaagde's doorloopend goed gedrag is de Krijgsraad van meening, dat de misdraging van beklaagde niet van dien aard is geweest. dat deze niet meer door den commandant met de hem ten dienste staande middelen zou kunnen worden afgedaan.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen: P., stamboeknummer ...., oud 27 jaren, geboren te Laag Nieuwkoop laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als korporaal der Mariniers bij het Marinevliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja, gerequireerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Coinmandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 20sten Augustus 1936 No. A 16/8/5;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 8sten September 1936 No. A 16/8/16, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

,,dat hij omstreeks eind Juni 1936 op het Marinevliegkamp ,,Morokrembangan" te Soerabaja, opzettelijk een nikkelen horloge, ,,welk horloge toebehoorde aan den militie-korporaal-vliegtuig-,,maker (M) J. S. van Veen, althans aan een ander dan aan hem, ,,beklaagde, en welk horloge hij, beklaagde, op voormeld kamp ,,had gevonden en alzoo anders dan door misdrijf onder zich had, ,,wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;"

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 14den September 1936 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Dinsdag, den 22sten September 1936 des voormiddag te 9 uur;

Gezien de stukken van den proeesse, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan ,,Verduistering" en verwijzing van de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 12den September 1928 vrijwillig als marinier der 3de klasse onder stamboek No. .... voor den tijd van zes jaren in den zeedienst heelt verbonden, en dat hij thans nog als korporaal der Mariniers bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 12 September 1937;

O. dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij bekent zich aan het hem teiilastcgelegde te hebben schuldig gemaakt;

dat hij op een dag in eind Juni 1936 — den juisten datum herinnert hij zich niet meer — zich 's morgens ging wasschen aan een der waschbakken, gelegen achter de slaapzaal van de militie, op het marinevliegkamp ,,Morokrembangan" en toen op den rand van een afvoergoot een horloge zal liggen; dat hij, na dit horloge opgeraapt te hebben, zag dat dit een klein nikkelen horloge was; dat het horloge toen stilstond en dat één van de metalen beugels voor den polsband, evenals de polsband zelf, ontbraken;

dat dit horloge hem niet toebehoorde, doch dat hij, denkende dat de eigenaar op het horloge geen prijs meer stelde en het daarom

had weggeworpen, het heeft medegenomen en in zijn kastje op het vliegkamp heeft opgeborgen, evenwel zonder den onderofficier van politie in kennis te stellen inet zijn vondst; dat hij echter geen toestemming had om zich het horloge toe te eigenen; dat hij eenige dagen later het horloge heeft medegenomen naar den wal en dit aldaar heeft laten repareeren en daarna op een passar een lederen riempje voor het horloge heeft gekocht;

dat hij daarna het horloge heeft gedragen totdat eind Juli 1936 de militie-korporaal-vliegtuigmaker (M) van Veen hem vroeg of deze dat horloge eens mocht zien;

dat, nadat hij aan het verzoek van van Veen had voldaan, deze opmerkte het horloge als diens eigendom te herkennen en mededeelde, liet horloge eenigen tijd geleden op een waschbak te hebben laten liggen; dat hij — beklaagde — daarop het horloge aan van Veen heeft ter hand gesteld; dat hij het ten processe aanwezige en hem getoonde horloge herkent als het horloge waarover zijne verklaring handelt;

O. dat de navolgende persoon, als getuige onder eede gehoord ten processe heeft verklaard:

J. S. van Veen, oud 21 jaar, dienende als militie-korporaal-vliegtuigmaker (M) bij het Narinevliegkainp „Morokrembangan" te Soerabaja:

dat hij op een dag, omstreeks eind Juni 1936 — den juisten datum herinnert hij zich niet meer — 's morgens even ria overal zich aan een der waschbakken op het vliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja ging masschen doch tevoren zijn polshorloge — een nikkelen horloge met metalen band — op een richel boven de waschbakken heeft gelegd;

dat, terwijl hij toen nog bezig was zich te wasschen. hij bericht kreeg dat hij naar het Marine-etablissement te Soerabaja moest gaan en dat hij toen in alle haast vertrokken is en heeft vergeten zijn horloge mede te nemen;

dat hij zulks later heeft bemerkt en toen op de hierbovenbedoelde waschplaats is gaan kijken doch het horloge daar niet aantrof;

dat hij na daaromtrent aan den provoost rapport te hebben uitgebracht, op aanraden van dien onderofficier bij de miliciens en de waschkoelie's navraag naar het horloge heeft gedaan, doch dat dit geen resultaat opleverde;

dat hij eind Juli 1936 toen hij op het vliegkamp aan den bak zat, plotseling zag, dat beklaagde, die aan een der andere bakken zat, een horloge droeg dat zeer veel op het zijne geleek;

dat hij na het schaften aan beklaagde heeft gevraagd of hij het door beklaagde gedragen horloge mocht zien en dat hij daarop dat horloge herkende als zijn-getuige's-eigendom; dat beklaagde daarop het horloge aan hem, getuige, heeft gegeven;

dat hij niemand toesteniining had verleend om zich dat horloge toe te eigenen;

dat hij het ten processc aanwezige en hem getoonde horloge herkent als zijn eigendom;

0. dat beklaagde's verweer, dat hij, denkende dat de eigenaar op het horloge geen prijs meer stelde en het daarom had weggeworpen, het horloge heeft medegenomen en in zijn kast heeft opgeborgen, voor beklaagde niet als verontschuldiging kan dienen, vermits beklaagde zich in het geheel niet heeft overtuigd, of het horloge inderdaad was weggeworpen; dat trouwens de plaats waar beklaagde het horloge vond, niet een plaats is waar voorwerpen op welker behoud geen prijs meer wordt gesteld, plegen te worden weggeworpen;

dat naar de meening van den Krijgsraad beklaagde dan ook aanstonds had moeten begrijpen, dat dit horloge ter plaatse kon zijn neergelegd door iemand, die zich vóór dien had gewassrhrn, bij welke bezigheid een polshorloge pleegt te worden afgelegd;

dat beklaagde door het horloge in zijn kast op te bergen en het mede te nemen naar den wal en het daarna te dragen, als heer en meester over het horloge heeft beschikt en derhalve met benadeeling van een ander zich het horloge wederrechtelijk heeft toegeëigend;

O., dat mitsdien door de verklaringen van beklaagde en die van den getuige van Veen, in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

O., dat het wettig en overtuigend bewezen verklaarde strafbaar is en dient te worden gequalificeerd als: ,,Verduistering";

O., dat het bewezen verklaarde misdrijf den beklaagde moet worden toegerekend;

0. omtrent de op te leggen straf:

dat beklaagde door zijn handeling liet vertrouwen, hetwelk schepelingen in elkander moeten stellen heeft geschonden en van hem als baksmeester een stipte naleving mag worden verwacht van de in de algemeene baksorder voorkomende bepaling omtrent gevonden voorwerpen: [1])

dat, gelet op de betrekkelijk geringe waarde van het horloge en op beklaagde's doorloopend goed gedrag de Raad van meening is dat de misdraging van beklaagde niet van dien aard is geweest, dat deze niet meer door den commandant met de hem ten dienste staande middelen zou kunnen worden afgedaan;

Gezien de artikelen: **2,** 4 en 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 321 van het Wetboek van Strafrecht, 190 van de Regtspleging bij de Zeemagt, 59 van de Wet op de Krijgstucht;

Recht doende in naam der Koningin!

---

[1]) Art. 27 (Art. 270 Reglt. Inw. dienst) bepaalt:
„Het behouden van gevonden voorwerpen is verboden; alle goederen waarvan de eigenaar niet bekend is, worden bij den onderofficier van politie gebracht." Red. M.R.T.

Verklaart het den beklaagde tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem daaraan schuldig;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verklaarde als hierboven is aangegeven;

Verstaat dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan;

Verwijst onder rnededeeling van alle stukken de zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerenden offieier;

Gelast de teruggave van het als stuk van overtuiging gediend hebbende polshorloge, na verloop van acht dagen, nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan aan den militie-korporaal-vlicgtuigmaker (M) J. S. van Veen, tenzij daarop binnen dien termijn door den eigenaar of rechthebbende onder den Secretaris van den Zeekrijgsraad beslag zij gelegd op de wijze bij het Reglement op de Rechtsvordering in Nederlandsch-Indië voorgeschreven.

Marineraad.

(14 October 1936).

UITSPRAAK van den Marineraad betreffende het ongeval, aan Hr. Ms. pantserdekschip *Gelderland* overkomen, zijnde de zeemilicien-matroos 2de klasse S. van Dijk op 15 Juli 1936 bij het looden in de Roompot over boord gevallen en verdronken. [1])

Op 15 Juli 1936 is op de D.W. ten ongeveer 0625 aan boord van Hr. Ms. *Gelderland* in de Roompot bij het looden, de zeemilicien-matroos 2de klasse S. van Dijk, als inhaler van de loodlijn van het loodingsbordes over boord gevallen en verdronken.

Ingevolge art. 1 van de Marinescheepsongevallenwet *(Staatsblad* 1928 n°. 69) besliste de Marineraad, naar aanleiding van de vanwege den Commandant der marine te Willemsoord medegedeelde uitkomsten van het voorloopig onderzoek en de daarbij overgelegde stukken, in 's Raads vergadering op 7 Augustus 1936, dat in verband met aard en omvang van het ongeval een onderzoek door den Raad zou worden ingesteld.

Het onderzoek had plaats in 's Raads openbare zitting van 23 September 1936, te 's Gravenhage gehouden.

---

[1]) Wij nemen deze uitspraak, gepubliceerd in het Bijvoegsel tot de Nederlandsche Staatscourant van Maandag 2 November 1936, No. 213, ofschoon niet rechtstreeks vallende in de rubriek „Militaire rechtspraak", hier over in verband met het hierna volgende, op dezelfde zaak betrekking hebbende, vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 28 October 1936 en de sententie in appèl van het H.M.G. van 29 Januari 1937. Red. M.R.T.

De Raad nam kennis van de stukken van liet voorloopig onderzoek en hoorde als getuigen onder eede:

P. Cool, luitenant ter zee der 2de klasse, wonende te Den Helder, ten tijde van het ongeval officier van de n-acht aan boord Hr. Ms. *Gelderland;*

J. C. Anspach, schipper. monende te Den Helder, chef der equipage aan boord Hr. Ms. *Gelderland,* en

C. Wilms, matroos 1ste klasse, monende te Den Helder, ten tijde van het ongeval aan het lood op het loodingsbordes aan boord van Hr. Ms. *Gelderland.*

Uit een en ander is den Raad het navolgende gebleken: Hr. Ms. *Gelderland* is een pantserdekschip, lang 94,7 in en breed 14,8 m, met een diepgang in zeewater van 54 dm bij normale toelading, voorzien van 2 schroeven.

Op de D.W. van den 15den Juli 1936 liep, tijdens de marinemanoeuvres, hei Nederlandsche eskader, bestaande uit Hr. Ms. *Gelderland* als vlaggeschip, gevolgd door Hr. Ms. *Hertog Hendrik,* en daarachter Hr. Ms. *Hydra* en Hr. Ms. *Douwe Aukes,* de Roompot binnen, ten einde tegenover de aangegeven landingsplaats gelijktijdig ten anker te gaan, de sloepen te strijken en de landingsdivisie naar ílen wal te zenden.

Het oogenblik van gelijktijdig ankeren zou geschieden op het neerhalen van de seinvlag „U" aan boord van Hr. Ms. *Gelderland.*

Aan boord van Hr. Ms. *Gelderland* waren dienovereenkomstig reeds de maatregelen genomen, opdat tegen ongeveer 0630 ten anker gekomen zou kunnen worden en de verdere werkzaamheden achter elkaar vlot van stapel zouden loopen.

Officier van de wacht was de luitenant ter zee der 2de klasse P. Cool. Door hem was order gegeven, dat ten ongeveer 0600 de looders aan het lood moesten komen.

Aanvankelijk waren hiervoor aangewezen de matroos Wasser als loodcr en de zeemilicien-niatroos van Dijk als inhaler. Gewoonlijk geschiedde het looden aan boord van Hr. Ms. *Gelderland* vanuit de voorste slorp, daar, in verband met het meevoeren van schijven, het loodingsbordes nooit gebruikt werd en daarom ooli bijna altijd afgetuigd en het bordes tegen hei schip opgelilapt was.

Der gewoonte getrouw begaven ook nu de aangewezen looders zich in stuurboords voorste sloep. De officier van de wacht op do brug, dit ziende, gaf toen direct aan den kwartiermeester Bruijne, ondergeschikten kwartiermeester op de D.W., order niet vanuit de sloep te laten looden, doch het stuurboordsloodingsbordes op te tuigen en van daaruit te laten loodcn. Dit was noodig, daar de sloepen niet het oog op de uit tc voeren landingsmanoeuvre gestreken zouden worden, zoodra geankerd werd.

Genoemde kwartiermeester Bruijne riep de looders uit de sloep terug, zond den matroos Wasser, die inmiddels noodig was voor werkzaamheden op den bak, weg en wees in diens plaats den matroos Wilms, die juist aan dek verscheen, aan, met de opdracht

te gaan looden en eerst behulpzaain te zijn bij het optuigen van het stuurboordsloodingsbordes.

Kwartiermeester Bruijne heeft toen met eenige matrozen, waaronder ook Wilms en van Dijk, het stuurboordsloodingsbordes neergelrlapt. Het opzetten van het hekwerk heeft hij toen aan Wilms en van Dijk overgelaten, terwijl hijzelf zich naar het dek begaf om behulpzaain te zijn bij de sloepen. die gereed moesten zijn om ieder oogenblik gestreken te kunnen worden.

Matroos Wilms zette in tegenwoordigheid en bijgestaan door van Dijk het hekwerk, bestaaiide uit twee staande stutten en drie horizontale verbindingsstangen, op. De verbinding tusschen stut en stang geschiedt met behulp van een pen, die gestoken wordt in de in elkaar grijpende van oogen voorziene uiteinden van stut en stang.

Het bleek nu, dat de pen, noodig voor de verbinding tusschen dc achterste stang en den achtersten staanden stut, niet aanwezig was. Wilms heeft dit nog aan van Dijk gezegd en deze is er nog even naar gaan zoeken, doch heel veel tijd was hiervoor niet, daar zij ieder oogenblik de order verwachten konden, dat met het looden aangevangen diende te worden.

Aan boord van Hr. Ms. *Gelderland* worden, ten einde losse en waarlooze spieën, pennen, enz. niet verloren ie doen gaan, deze opgeborgen in de la van de tafel bij den valreep, zoodat een ieder ze aldaar kan komen halen. Met de zorg van deze onderdeelen is de kabelgast belast; deze echter stond op dat oogenblik aan het roer op de brug.

In ieder geval zijn noch Wilms, noch van Dijk de benoodigde pen uit de latafel gaan halen.

Om in het gemis hiervan tc voorzien, heeft Wilms echter toen met het achterste einde van dc loodmat eenige slagen om de achterstang genomen en hierop twee halve steken gezet. Hij heeft deze bevestiging, door er tegen aan te gaan leunen, geprobeerd en voldoende bevonden; ook van Dijk heeft zich, volgens de verklaring van Wilms, van de stevigheid dier verbinding overtuigd en er zich volkomen mede akkoord verklaard.

Kort daarna werd van de brug de order gepraaid om met looden te beginnen. Wilms ging in de loodmat aan het lood, van Dijk ging achter hem staan, klaar om na iederen worp de loodlijn met lood in te halen.

Geen van beiden had een lijfseizing om.

Aan boord van Hr. Ms. *Gelderland* moest liet personeel, wanneer zooals gewoonlijk uit de sloepen gelood werd, van lijfseizing voorzien zijn, doch, gelijk getuige Cool verklaarde, sommigen lieten dit wel eens na en moesten dan hierop gewezen worden. In dit geval heeft echter niemand hierop gelet. De schipper Anspach verklaarde, dat, wanneer van de sloepen uit wordt gelood, de lijfseizing niet gebruikt wordt en dat op het loodingsbordes alleen de looder van een lijfseizing voorzien zou moeten zijn, niet de inhaler.

Op de brug was een ieder in beslag genomen door het navigatorisch gedeelte der manoeuvre (zoo was de officier van de wacht m.h.o. op het tekort aan personeel op de brug, belast op dat oogenblik met het afstandmeten op zwarte ton n°. **3);** op den bak stond het aanwezige personeel klaar bij het anker, terwijl aan dek de manschappen gereed stonden om de sloepen te vieren en de landingsdivisie aangetreden om direct daarop in de te water gelaten sloepen te gaan.

Wilms begon onmiddellijk met het looden, deed zijn eersten worp en concentreerde zijn geheele aandacht op de door hem aangeloode diepte om deze zoo dadelijk te kunnen afroepen; werktuiglijk gaf hij de loodlijn over aan den inhaler, hier dus van Dijk, die reeds met één hand deze overnam. Van Dijk wilde daarop ook met zijn andere hand de loodlijn vastgrijpen. steunde daarbij, naar achteren kijkende, op en tegen de achterste stang van het hekwerk, waardoor de verbinding losschoot en de stang met het buiteneinde omlaag viel, terwijl van Dijk voorover van het loodingsbordes tuimelde, in zijn schrik waarschijnlijk de loodlijn loslatende. Wel bleef hij nog even met zijn voet aan den achtersten stut van het hekwerk haken, doch zijn val werd hierdoor niet tegengehouden.

Wilms, die juist de aangeloode diepte wilde afroepen, had van hetgeen achter hem gebeurde niets bemerkt, doch zag toen nog wel, dat van Dijk naar beneden in het water viel. Zijn uitroep ,,man over boord!" werd direct door anderen aan dek herhaald.

De drenkeling van Dijk was gekleed in werktenue met daarover zijn jekker aan. Het was bekend, dat hij niet behoorlijk kon zwemmen en hij kreeg daarom geregeld onderricht in de zweminrichting op 's Rijkswerf te Willemsoord. Het bleek nu, dat hij de zwemkunst zoo goed als niet machtig was, want in plaats van zijn armen door het water te halen, stak hij deze voortdurend boven het water.

Toen van Dijk in het water viel, had Hr. Ms. *Gelderland* nog een vooruitgaande beweging. Ongeveer op dat oogenblik moet de vlag ,,U" neergehaald zijn, ten teeken, dat de landingsinanoeuvre zou aanvangen, toen juist het geroep van ,,man over boord!" weerklonk.

Op de brug werden direct de machines op ,,stop" gezet, vervolgens op ,.achteruit", het roer ,,bakboord aan boord" gelegd, op dc stoomfluit het sein ,,T" gegeven en de vlag ,,T" in top gehesehen.

Aan dek werd oogenblikkelijk de reddingsloep gestreken en bemand, terwijl door den uitkijk-achter de reddingboei met reddinglicht te water werd gegooid, op het oogenblik, dat de drenkeling ongeveer dwars van den achtersteven dreef, zoodat de boei op ongeveer 15 m afstand van dezen in het water kwam te liggen.

Op de brug van Hr. Ms. *Hertog Hendrik,* die op ongeveer vier- à vijfhonderd meter achter Hr. Ms. *„Gelderland* stoomde, werd direct opgemerkt, dat na het neerhalen van de seinvlag „U" op Hr. Ms. *Gelderland* deze B.B. uitdraaide, een niet te hooren sein gaf met de stoomfluit en de seinvlag ,,T" in top had waaieii; weldra zag men daar den drenkeling en het licht van de boei in het water

drijven. Onmiddellijk werden de maatregelen getroffen ten einde assistentie te verleenen. Er werd op den drenkeling aangehouden en in de nabijheid van hem aangekomen de jol te water gelaten. Twee schepelingen sprongen van dek te water, ten einde den drenkeling, wiens hoofd nog boven water was, doch wiens krachtrn zichtbaar afnamen, zwemmend bij te staan; voor zij echter hem bereikten was hij reeds weggezakt.

Toen de jol en even daarna de reddingsloep van Hr. Ms. Gelder*land* ter plaatse aankwamen, kon slechts de muts van het slachtoffer opgepikt worden.

De verdere dien dag getroffen maatregelen ter opsporing van den drenkeling hebben geen resultaten opgeleverd.

Later is het lijk van van Dijk teruggevonden.

De Raad is van oordeel dat dit ongeval, dat helaas aan den milicien-matroos van Dijk het leven heeft gekost, is te mijten aan een zeer ongelukkigen samenloop van omstandigheden. De Raad stelt dit op den voorgrond, zonder hiermede te willen zeggen. dat allen, wier handelen of niet-handelen in deze aangelegenheid een rol heeft gespeeld, volkomen hun plicht hebben gedaan. De tekortkomingen. welke hier hebben plaats gehad — waarover hieronder nader — moeten echter worden bezien in het licht van de omstandigheden. Er moest voor den goeden gang van zaken met grooten spoed worden gehandeld en iedereen was in de weer om de voorgenomen landing zoo goed mogelijk te laten verloopen.

De matroos Wilms tuigde, daarbij aanvankelijk bijgestaan door den kwartiermeester Bruijrie, het loodingsbordes op, waarbij al spoedig bleek, dat de pen, waardoor de achterste horizontale verbindingsstang aan den staanden stut moest worden bevestigd, ontbrak. De andere pen was wel aanwezig en met een kettinkje aan de stang bevestigd. Deze toestand was verkeerd, zij het dan eenigszins verklaarbaar, omdat het loodingsbordes nagenoeg nimmer werd gebruikt. Er werd gewoonlijk uit een sloep gelood, hetgeen thans echter niet kon geschieden, omdat de sloepen voor de landingsdivisie noodig waren. Wilms stond nu voor dit aan hem niet te wijten ontbreken van bedoelde pen. Hij meende den goeden gang van zaken het best te dienen door niet eerst naar de pen te gaan zoeken of om een of andere pen die daartoe geschikt was. te vragen — hetgeen de aangewezen weg was —, doch hij bracht de bevestiging van staanden stut en horizontale verbindingsstang tot stand door middel van het losse eind van de loodmat. Dit heeft hij in de haast niet op de juiste wijze gedaan, al heeft hij de bevestiging op haar stevigte geprobeerd en al heeft hij, volgens zijn verklaring, zich er ook van overtuigd. dat ook van Dijk de bevestiging voldoende stevig vond. Hij heeft er niet aan gedacht, dat, toen hij in de loodmat stond, de werking van de krachten. die op het hekwerk stonden, zoodanig werd veranderd, dat het touw, of liever het geheele samenstel van touwwerk, daardoor van de horizontale stang af kon schuiven, waar-

door de verbinding van die stang met den staanden stut werd verbroken, met het gevolg, dat van Dijk, daarop niet bedacht, naar beneden in het water viel.

Wilms moest bij zijn verhoor voor den Raad toegeven, dat hij door een mastworp om de horizontale stang of door het eind te nemen door het zich aan die stang bevindende oog, het afglijden van hrt touw had kunnen verhinderen.

Er hebben dus wel tekortkomingen plaats gehad, doch, zooals uit het voorafgaande volgt, deze zijn niet alleen bij Wilms te vinden en voor zoover dit wel het geval is, zijn zij verklaarbaar en begrijpelijk. Daarbij komt nog, dat de milicien-matroos van Dijk niet van een lijfseizing was voorzien en voorts. dat hij niet behoorlijk kon zwemmen. Ware hij de zwemkunst wel meester geweest, dan zou, onder de gunstige omstandigheden van weer en zee, hij hoogstwaarschijnlijk niet verdronken zijn. Zelfs nu heeft het nog heel weinig gescheeld of hij was, door de zeer spoedig te hulp geschoten sloepen en vooral door de lofwaardige daad van de beide schepelingen van de *Hertog Hendrik,* die te water sprongen, nog gered.

Ten gevolge van de bijzondere omstandigheden is ook overigens niet de normale gang van zaken gevolgd. Wilms kreeg een opdracht. In gewone onistandigheden had hij dengene, die hem de opdracht gaf, moeten waarschuwen, dat deze was uitgcvoerd. Kwartiermeester Bruijne had zich naar de sloepen begeven om bij het strijken behulpzaani te zijn en heeft daardoor nagelaten zich van de uitvoering van de gegeven order te overtuigen. De officier van de wacht, die ook nog zelf de order had gegeven om het loodingsbordes klaar te maken had intusschen opdracht ontvangen eenige afstandmctingen tc verrichten, zoodat van hem niet kon verwacht, noch gevergd worden, dat hij zich nog nader van de uitvoering van de order om het loodingsbordes op te tuigen, op de hoogte stelde. Door dezen ongewonen gang van zaken was een ongunstige factor geschapen, waardoor de gebrekkige wijze van optuigen van het bordes niet tijdig werd ontdekt.

Zoo kan dus uit al het voorafgaande de conclusie worden getrokken, dat wel een zeer ongelukkige samenloop van oinstandigheden tot dit ongeval heeft geleid.

Hiervoren werd reeds aangestipt, dat noch het slachtoffer, noch de looder Wilms van een lijfseizing was voorzien. De Raad acht dit verkeerd. Het is den Raad bekend, dat er onder de zeevarenden — zoowel bij de Koriinklijke Marine als bij de koopvaardij — een zekere afkeer van het gebruik van lijfseizings bestaat. Men ziet het gevaar niet in en tracht zich veelal aan het gebruik van lijfseizing te onttrekken. Een ongeval als hier heeft plaats gehad, doet weer eens duidelijk aan het licht treden, dat er steeds op moet worden gelet, dat allen, Qie buitenboordswerk verrichten, van een lijfseizing bchooren te worden voorzien.

Aldus gewezen door de heeren prof. mr. R. M. Taverne, voor-

zitter; D. Vreede, R. H. Arntzenius, J. J. van der Linden en J. E. Meijer Ranneft, cn door den voorzitter in het openbaar uitgesproken op 14 October 1936, in tegenwoordigheid van 's Raads secretaris H. Hubenet.

Zeekrijgsraad te Willemsoord.

Vonnis van 28 October 1936.

President: Mr. A. J. Veldman (plv.).

Leden: officier van administratie 1e klassc M. J. C. Xlaassen, luitenants ter zee 1e klasse Jhr. N. J. C. Versluys en P. J. G. Huyer en officier van den marinestoomvaartdienst 1e klasse A. Govers.

Fiskaal: officier van administratie 1e klasse Mr. D. R. A. Franken.

Raadsman: luitenant ter zee 1e klasse Dr. (Mr.) J. H. Zeeman.

ONGEVAL AAN BOORD HR. MS. „GELDERLAND".

Het aaiz zijn schuld de dood van een ander te wijten zijn. Weerlegging van de verdediging. Causaal verband. Beklaagde's handeling — het verkeerd optuigen van het loodingbordes — was i.c. determineerend voor den dood door verdrinking van het slachtoffer, waaraan niet afdoet. dat onder andere omstandigheden, als het oin hebben van een lijfseizing, het goed kunnen zwemmen, een kalme zee, redding wellicht mogelijk zou zijn geweest.

Veroordeeling tot 14 dagen hechtenis, voorwaardelijk. Proeftijd één jaar. Anders H.M.G.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE WILLEMSOORD,

In de zaak van den fiskaal tegen W., oud 30 jaren, geboren te Andijk, matroos der 1e klasse, gercquireerde;

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad, d.d. 13 Augustus 1936, N° 9312 Int.;

Gezien het bevel tot bijeenkoming van den Krijgsraad, d.d. 28 September 1936, N°. 9512 Int. en het aan den voet van dat bevel aan den beklaagde te laste gelegde:

dat hij, dienende als matroos der 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „Gelderland", welk schip zich bevond in de Roompot, op den 15en Juli 1936, belast zijnde inet het optuigen van S.B.'s loodingsbordes van genoemd schip, toen hij bij dat optuigen bemerkte, dat aan de mede voor de zich op het bordes bevindende personen tot veiligheid dienende achterste horizontale stang, die het buitenhekwerk van

het hordes verbindt met het schip, een spie, waarmede die stang aan het buitenste hekwerk wordt vastgezet, mankeerde. hoogst onvoorzichtig en zorgeloos en met gebrek aan de van hem als matroos der 1e klasse vereischte voorzienigheid instede van die stang door middel van de daarvoor bestemde spie of een andere daartoe geëigende spie, welke hij bij den kabelgast had kunnen halen of doen halen, aan het buitenste hekwerk van het bordes te bevestigen, die bevestiging onvoldoende met een touw heeft aangebracht, doordat hij het eind touw aan de achterzijde van de loodingmat, welk touw door den regen nat cn daardoor stug en moeilijk te behandelen was, eerst met een slag rondom de verticale achterstang van het buitenhekwerk van het loodingbordes, daarna terug dooi het achterste oog van de loodingmat, vervolgens met een slag rondom vorenbedoelde achterste horizontale stang, waaraan de spie mankeerde en weer terug door het achterste oog van de loodingmat, dan wederom met een slag om de verticale stang Iieeft gedaan en eindelijk het touw met twee halve steken heeft vastgezet, door welke onvoldoende bevestiging van die horizontale stang aan het buitenhekwerk even later bij het looden, toen de zeemilicien-matroos der 2e klasse S. van Dijk, die zich als inhaler op bedoeld loodiiigbordes bevond, bij het grijpen naar de loodlijn tegen meergenoemde horizontale stang leunde, deze is losgeschoten, tengevolge waarvan Van Dijk in zee is gevallen en door verdrinking om het leven is gekomen;

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding, d.d. 1 October 1936, waarin bovenstaaiid bevel en de daarop gestelde telastlegging aan den beklaagde zijn beteekend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter zitting van den Krijgsraad op Woensdag 7 October 1936, des namiddags te 1½ ure;

Gehoord de verdediging van den beklaagde voorgedragen door zijn raadsman Mr. Dr. J. H. Zeeman;

Gehoord de voorlezing van de na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den fiskaal overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde en veroordeeling deswege van hem tot eene hechtenisstraf van 14 dagen, voorwaardelijk met een proeftijd van een jaar;

0. dat een extract-stamboek van den beklaagde inhoudt:

dat hij op 11 April 1924 is aangenomen als lichtmatroos voor den tijd van 5 jaren na het verlaten van het opleidingsschip en dat hij thans als matroos der 1e klasse dient;

0. dat de beklaagde ten processe heeft verklaard:

dat hij is TV., oud 30 jaar, geboren te Andijk, dienende als matroos der 1e klasse aan boord van Hr. Ms. ,,Gelderland"; dat hij op 11 April 1924 in dienst is aangenomen als Iiehtmatroos voor den tijd van 5 jaren na het verlaten van het opleidingsschip;

dat hij sedert 1 Mei 1936 als matroos der 1e lrlasse aan boord van Hr. Ms. ,,Gelderland" dient; dat dit schip zich op 15 Juli 1936 des voormiddags te omstreeks half zeven in de Roompot bevond;

dat hij even te voren belast was met het optuigen van S.B.'s loodingbordes van dat schip; dat na het laten zakken van het loodingbordes, hij het hekwerk omhoog zette en de voorste horizontale stang met een spie aan de verticale stang vastzette; dat aan de achterste horizontale stang-, die het buitenhekwerk van het bordes verbindt met het schip en die mede tot veiligheid dient voor de zich op het bordes bevindende personen, echter een spie, waarmede die stang aan het buitenste hekwerk wordt vastgezet, mankeerde; dat, toen hij dit bemerkte, hij de horizontale stang met een touw aan het buitenste hekwerk heeft bevestigd; dat hij daarvoor een slag van het eind touw, waarmede de loodmat wordt bevestigd, nam; dat hij de loodmat op zoo'n wijze heeft bevestigd, dat hij tevens de achterste horizontale stang vastinaakte aan de achterste verticale stang van het loodingbordes; dat hij daartoe het eind touw aan de achterzijde van de loodingmat eerst rondom de verticale achterstang van het buitenhekwerk van het loodiiigbordes nam, daarna terug door het achterste oog van de loodingmat, vervolgens met een slag rondom de achterste horizontale stang, waaraan de spie mankeerde, en weer terug door het aehterstc oog van de loodingmat, daarna wederom met een slag rondom die verticale stang en dat hij ten slotte het touw met twee halve steken vastzette; dat al de slagen, die hij legde, zoo stijf mogelijk aangetrokken waren, maar het touw door den regen nat was en daardoor stug en moeilijk te behandelen; dat hij er van afgezien heeft om te trachten nog een spie te krijgen bij den kabelgast, omdat deze aan het roer stond en er op liet looden gewacht werd; dat hij op een gegeven oogenblik met van Dijk, die inhaler was, op het loodingbordes is gegaan; dat hij zijn eerste looding deed en de lijn aan van Dijk wilde overgeven en naar de brug praaien hoeveel hij gepeild had, doch dat hij vóórdat hij dit doen kon, van Dijk in zee zag vallen; dat de stang losgeschoten is; dat hij er niet aan gedacht heeft, dat die stang los zou schieten;

O. dat hebben verklaard de navolgende getuigen onder eede:

Ie. P. ?V. Bruijne: dat hij is kwartiermeester aan boord van Hr. Ms. ,,Gelderland[v]; dat hij in den morgen van 15 Juli 1936 aan boord van Hr. Ms. ,,Gelderland[n] den matroos der le klasse W. belastte met het optuigen van het loodingbordes aan stuurboord;

2e. H. J. Zuethoff: dat hij in den morgen van 15 Juli 1936 aan boord van Hr. Ms. ,,Gelderland[v], welk schip zich toenmaals in de Roompot bevond, stond te kijken naar het looden van den matroos der le klasse W., waarbij de zeemilicien-matroos van Dijk behulpzaam was als inhaler; dat W. zijn eerste looding deed en ,,23 meter" praaide; dat de lijn naar achteren ging; dat van Dijk de lijn met één hand vast had; dat van Dijk met zijn buik tegen de achterstang van het buitenhekwerk van het loodingbordes leunde; dat hij zag, dat van Dijk de loodlijn, die deze reeds met één hand vast had, met de andere hand wilde grijpen, toen de bewuste stang losschoot en van Dijk met zijn hoofd voorover van het looding-

bordes afsloeg en in zee viel; dat van Dijk evenals hij, getuige, nat was van den voortdurenden regen;

3e. M. H. van Steenbrugge: dat hij is dienstdoende kabelgast aan boord van Hr. Ms. ,,Gelderland"; dat hij in den morgen van den dag, waarop de zeemilicien van Dijk in zee is gevallen, roerganger was aan boord van voornoemden bodem en het schip zich toen in de Roompot bevond; dat er spieën in het kabelgat waren; dat het wel een heel merk geweest zou zijn om er een te vinden die pas was;

O., dat een aan den Commandant van Hr. Ms. ,,Gelderland" gerichte brief van den Commandant van Hr. Ms. .,Hertog Hendrik", d.d. 15 Juli 1936, betreffende het ongeluk Roornpot, o.m. inhoudt:

,,terwijl het schip achteruit sloeg werd echter door de rook van de Gelderland heen de vlag T op dat schip verkend en. . . .

Inmiddels hadden op den bak de korporaals-koiistabel P. Schier en W. 31. Thijssen zich van schoenen en bovengoed ontdaan, met de bedoeling den drenkeling, *wiens krachten verminderden,* zwemmend bij te staan. Toen zij te water sprongen was het hoofd van den drenkeling nog boven water, hij zakte echter weg voor zij hem bereikt hadden; de jol was even daarna ter plaatse, doch kon niets meer uitrichten. Slechts de muts van het slachtoffer werd opgepilit";

dat een afschrift van een proces-verbaal, d.d. 28 Juli 1936 N° 362/1936 op ambtseed opgeniaakt door Arie Prooy, agent van politie te Rotterdam, Hoek van Holland, tevens buitengewoon gemeenteveldwachter aldaar, naar aanleiding van een door den Cominissaris van het loodswezen te Hoek van Holland ontvangen telefonische kenisgeving omtrent het vinden van een lijk, o.m. inhoudt:

,.dat door de bemanning van het stoomloodsvaartuig N° 16, schipper Arie Kastelein, oud 49 jaren, wonende te Maassluis, Koningin Wilhelminalaan 26, op Zondag 26 Juli 1936, te omstreeks 14 ure, op de Noordzee, ter hoogte van den Nieuwen Waterweg, ongeveer 8 K.M. uit de kust een lijk was gevischt; dat op Maandag 27 Juli 1936 te 11 ure dit lijk door verbalisant is vertoond aan Fetze van Dijk, oud 44 jaren, zuivelbereider, en aan diens vrouw Elisabeth Spijker. oud 41 jaren, beiden wonende te Amsterdam (TV) Kanaalstraat 206/1, die beiden dit lijk herkenden als dat van hun zoon Sijbren van Dijk. geboren te Menaldumadeel 13 Mei 1915; dat nadat het lijk op Dinsdag 28 Juli 1936 door Hendrik, Martinus van der Linde, doctor in de geneeskunde, in opdracht van den Geneeskundigen dienst der Zeemacht was geschouwd, deze schriftelijk heeft verklaard dat zijnerzijds tegen het begraven van bedoeld lijk geen bezwaren bestonden;

dat een door Hendrik Martiiius van der Linde, Laboratorium-arts aan het Marinehospitaal te Willemsoord en arts aan het Laboratorium voor Pathologische Anatomie en Gerechtelijke Geneeskunde der Gemeeiitelijke Universiteit te Amsterdam in het Wilhelminagasthuis, aan den Commandant der Marine te Willemsoord gericht verslag d.d. 1 Augustus 1936 betreffende uit- en inwendige schouw

op het lijk van Sijbren van Dijk, als conclusie inhoudt: „Genoemde Sijbren van Dijk is overleden tengevolge van verdrinking. Teekenen van uit- of inwendig geweld of ziekelijke afwijkingen aan de inwendige organen, die mede van invloed op den dood zonden kunnen zijn geweest, werden niet gevonden";

dat een proces-verbaal betreffende een door den Officier-Commissaris bij den Zeekrijgsraad, geassisteerd door den Secretaris in presentie van den Fiskaal plaats gehad hebbende rechterlijke bezichtiging van de gelegenheid der plaats waar het te laste gelegde feit is begaan, inhoudt:

„Op heden den negentienden September 1900 en zes en dertig, des voormiddags te 10 ure heb ik, Officier-Commissaris, belast met het nemen van informatiën in de door den Commandant der Marine te Willemsoord naar den Krijgsraad verwezen zaken, optredende in de zaak van W., bijgestaan door de Secretaris, mij samen met den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord, begeven aan boord van Hr. Ms. „Gelderland", liggende te Den Helder, teneinde tegenwoordig te zijn bij een door beklaagde te geven demonstratie van de wijze, waarop hij op 15 Juli 1936 aan boord van Hr. Ms. „Gelderland" des voormiddags de achterste horizontale stang, welke tot verbinding dient van het buitenhekwerk van S.B.'s loodingbordes met het schip, bevestigde aan het buitenhekwerk van dat bordes.

Bij aankomst aan boord van Hr. Ms. „Gelderland" was S.B.'s loodingbordes reeds neergeklapt en het hekwerk van dat bordes opgezet.

De voorste horizontale stang van dat hekwerk, welke evenals de achterste dient om het buitenhekwerk met het schip te verbinden en aldus te steunen, was, in tegenstelling met de achterste, met een spie vastgezet aan de voorste verticale stang van het buitenhekwerk; aan de achterste horizontale stang ontbrak deze. Beklaagde W., welke inmiddels ter plaatse verschenen was, verklaarde ten overstaan van de op mijn verzoek eveneens aanwezige, aangewezen getuigen-deskundigen P. B. M. van Straelen, Kapitein-Luitenant ter zee, en J. G. Anspach, Schipper aan boord van Hr. Ms. „Gelderland", dat de situatie op het looding-bordes precies eender was als op den bewusten 15en Juli 1936.

De opdracht bekomen hebbende om te laten zien, hoe hij op 15 Juli 1936 de achterste horizontale stang aan het buitenhekwerk bevestigde, neemt beklaagde een ter plaatse aanwezige loodingmat en bevestigt deze met het touw, geschoren door het voorlijkste oog aan het buitenhekwerk. Het touw, door een oog geschoren aan de achterzijde van de loodingmat, legt hij met een slag rondom de verticale achterstang van het buitenhekwerk, om vervolgens het touw door het achterste oog van de loodingmat te halen.

Daarna legt hij een slag rondom de achterste horizontale stang en voert het touw weer terug door het achterste oog, waarna hij weer een slag legt om de achterste verticale stang.

Tenslotte zet hij het resteerende touw met twee halve steken vast

op de evenwijdig aan boord loopende horizontale stang van het buitenhekwerk."

0. dat alsnog hebben verklaard de getuigen-deskundigen onder eede:

1e. P. B. M. van Straelen: dat hij de wijze waarop W. de achterste horizontale stang, die het buitenhekwerk van S.B.'s loodingbordes verbindt met het schip, bevestigde aan de verticale achterstang van dat buitenhekwerk van het loodingbordes — hetgeen W. zooeven (datum verhoor is 19 September 1936) in zijn, getuige-deskundige's, tegenmoordigheid heeft gedemonstreerd — onvoldoende acht; dat bij de bevestiging die W. aanbracht de kans bestond, dat het touw afschoof en de achterste horizontale stang volkomen los zou staan:

2e. J. C. Anspach: dat W. zooeven (datum van het verhoor is 19 September 1936) in tegenwoordigheid van hem, getuige-deskundige, en Overste Van Straelen gedemonstreerd heeft, hoe W. op 15 Juli 1936 de achterste horizontale stang, die het buitenhekwerlr van S.B.'s loodingbordes verbindt met het schip, bevestigde aan de verticale achterstang van het buitenhekwerk van dat loodingbordes, toen bleek, dat dc spie, waarmede die horizontale stang aan het buitenste hekwerk wordt vastgezet, mankeerde; dat beklaagde in plaats van de daarvoor bestemde spie of een andere daartoe geëigende spie te gebruiken, het touw aan de achterzijde van de loodingmat eerst met een slag rondom de verticale achterstang van het buitenhekwerk van S.B.'s loodingbordes nam, daarna het touw door het achterste oog van de loodingmat haalde, vervolgens een slag rondom de achterste horizontale stang legde, toen weer terug naar het achterste oog van de loodingmat, om uiteindelijk een slag te leggen om de achterste verticale stang en het touw met twee halve steken vast te zetten:

0. dat door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen met beklaagde's schuld daaraan hetgeen hem is te laste gelegd;

0. dat beklaagde ontkent schuld te hebben aan den dood van van Dijk cn deze ontkcntenis motiveert met de volgende argumenten:

a. dat er op het looden werd gewacht, daar de menschen immers bij het anker stonden;

b. dat de kabclgast bij wien hij de spie of een andere geëigende spie zou hebben kunnen halen of doen halen, aan het roer stond;

c. dat hij nog heeft nagegaan of de bewuste horizontale stang stevig genoeg aan die verticale stang was bevestigd door er met twee handen tegen te drukken;

0. dat de door den beklaagde genoemde omstandigheden hem niet kunnen diculpeeren;

0. omtrent het punt onder *a.:*

dat immers het feit dat er haast bij het werk is wel oorzaak mag zijn dat het werk vlug wordt verricht, doch niet dat dit werk met

gemis aan de vereischte voorzichtigheid en voorzienigheid door een terzake kundige wordt uitgevoerd;

O. omtrent het punt onder b.:

dat de Krijgsraad de schuld van den beklaagde niet zoo zeer gelegen acht in het feit, dat hij lieeft nagelaten een spie te halen bij den kabelgast, welk nalaten door de op handen zijnde landingsmanoeuvre nog wel is te verontschuldigen, als in het feit dat hij niet heeft ingezien dat de wijze waarop door hem met touw een verbinding tusschen de bewuste stangen was aangebracht, onvoldoende was;

dat de bevestiging ook met touw wel deugdelijk had kunnen zijn, daar beklaagde door een mastworp om de horizontale stang of door liet eind tc nemen door het zich aan die stang bevindend oog, het afglijden van het touw had kunnen verhinderen;

dat van een doorsnee matroos der 1e klasse verwacht had mogen worden dat hij zulks had ingezien;

O. omtrent het punt onder c.:

dat, voorzoover onder b. niet weerlegd, de Krijgsraad hierbij opmerkt dat het beklaagde's plicht was geweest om den schipper of den eersten officier, welke laatste hem nog heeft gevraagd, of hij reeds klaar was, op de hoogte te stellen dat een spie mankeerde en hij de verbinding tusschen de stangen met touw had aangebracht;

dat beklaagde door dit niet te doen, en door uitsluitend zelf de deugdelijkheid van de verbinding te beproeven, onvoorwaardelijk had in te staan voor de door hem aangebrachte bevestiging en hem nu juist moet worden verweten dat hij de ondeugdelijkheid daarvan met de te verwachten fatale gevolgen niet heeft ingezien;

O. dat volgens den raadsman er tusschen beklaagdes handelen en den dood van het slachtoffer geen causaal verband zou hebben bestaan in den zin zooals de strafwet dat vereischt, met name de dood van van Dijk niet het onmiddellijk gevolg en rechtstreeksch gevolg van dat handelen zou zijn geweest;

dat daarvoor andere omstandigheden beslissend zouden zijn geweest als het feit dat van Dijk geen lijfseizing om had en dat zijn verdrinking bij een kalme zee en ondanks de spoedig toegeschoten hulp mede zou zijn te wijten aan zijn ongetwijfeld ten gevolge van angst verkeerd bewegen in het water waardoor hij van de hem toegeworpen reddingboei, die hij wel had kunnen grijpen, af raakte;

dat het volgens den raadsman nu juist deze omstandigheden zijn geweest die den dood door verdrinking van het slachtoffer rechtstreeks hebben veroorzaakt en niet zoozeer het verkeerd handelen van beklaagde:

O. dat de Krijgsraad echter de zienswijze van den raadsman niet deelt;

dat het onmiddellijk en rechtstreeksch gevolg van beklaagde's handelwijze is geweest dat van Dijk van het loodingbordes in zee is gevallen;

dat indien de beklaagde op de juiste wijze de verbinding tusschen de stangen had aangebracht van Dijk niet in zee zou zijn gevallen en mitsdien niet zou zijn verdronken;

dat in het algemeen genomen de waarschijnlijkheid groot is dat een schepeling die in volle zee overboord valt, door verdrinliing om het leven komt, hetgeen ook beklaagde heeft kunnen inzien; dat nu wel die waarschijnlijkheid geen zekerheid is en onder bepaalde als door den raadsman genoemde omstandigheden — het om hebben van een lijfseizing, het goed kunnen zwemmen, een kalme zee — redding mogelijk is en de dood niet intreedt, doch die het gevolg verhinderende omstandigheden min of meer van toevalligen aard zijn waarmede bij de beoordeeling in hoeverre de handeling van beklaagde — te weten het verkeerd optuigen van het loodingbordes — bezien op het moment van die handeling, determineerend was voor den dood door verdrinking van het slachtoffer van Dijk, geen rekening kan worden gehouden;

O. dat mitsdien het verweer moet worden verworpen;

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd: het aan zijn schuld de dood van een ander te wijten zijn;

O. ten aanzien van de op te leggen straf:

dat gelijk boven overwogen de Krijgsraad het beklaagde als matroos der 1e klasse als een ernstige fout aanrekent dat hij de ondeugdelijliheid van zijn werk niet heeft ingezien, zoodat het aan zijn schuld te wijten is, dat een medeschepeling om het leven is gekomen;

dat gezien dit ontzettende gevolg een ernstige correctie noodig zou zijn, ware het niet dat de omstandigheden waaronder beklaagde zijn taak verrichtte, zijn fout in een milder licht stellen;

dat toch niet mag worden voorbij gezien dat het loodingbordes zelden werd gebruikt en tengevolge daarvan blijkbaar onklaar was, doordat daaraan een verbindirigsspie ontbrak, iets wat niet aan den beklaagde was te wijten;

dat voorts door de op handen zijnde landingsmarioeuvre iedereen zoodanig in beslag was genomen dat ook degenen die in normale gevallen op het optuigen van het loodingbordes toezicht hadden moeten houden, dit thans niet hebben gedaan, waardoor anders beklaagdes fout wellicht zou zijn opgemerkt;

dat ten slotte begrijpelijk is dat beklaagde onder de gegeven omstandigheden, nu op het looden werd gewacht, er allereerst op uit was om zijn taak zoo vlug mogelijk te verrichten en het beste meende te handelen door niet eerst een spie te gaan zoeken, doch met een aanwezig touw de verbinding tusschen de stangen aan tc brengen, al heeft hij daarbij dan door de haast de veiligheid helaas uit het oog verloren;

O. dat na te noemen straf geacht kan worden in goede verhouding te staan tot den ernst van het gepleegde delict in verband met de persoonlijkheid van den beklaagde en de omstandigheden waaronder het delict werd gepleegd;

dat er termen aanwezig zijn om die straf aan den beklaagde voorwaardelijk op te leggen, waartegen het militaire belang zich niet verzet;

Gezien de artikelen: 2, 13, 15 en 60 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 14a, 14b, 18 en 307 van het Wetboek van Strafrecht, 185. 189 en 219 van de Regtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen met beklaagdes schuld er aan hetgeen hem is te laste gelegd gelijk hooger overwogen en yualificeert het bewezen verklaarde als boven vermeld;

Veroordeelt den beklaagde tot eene hechtenisstraf voor den tijd van veertien dagen;

Beveelt dat deze straf niet zal worden ten uitvoer gelegd, tenzij de Krijgsraad later anders mocht bepalen op grond dat de veroordeelde zich vóór het einde van een nader te bepalen proeftijd aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt of militair zijnde, zich schuldig heeft gemaakt aan een krijgstuchtelijk vergrijp vallende onder artikel 2, N°. 1 van de Wet op de Krijgstucht, dat van ernstigen aard is, of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, vallende onder artikel 2, Nos 2–6 dier Wet;

Bepaalt den proeftijd op één jaar. [1])

Onderschrift Redactie.

Dat het verband tusschen verschillende maatregelen naar aanleiding van een zelfde feit te nemen door den strafrechter en andere bij of krachtens de met ingestelde organen, gewoonlijk de tucht- of administratief-rechtelijke instanties, in Nederland tc wcnschen overlaat, is ook op de jongste te Assen gehouden vergadering van de Nederlandsche Juristenvereeniging wel zeer duidelijk gebleken. De behandeling van het droevig ongeval op de „Gelderland" waarop de hiervoor opgenomen uitspraken betrekking hebben, kan als een nieuw bewijs daarvoor gelden.

Nu weten wij zeer wel dat de taak van de Marineraden een andere is dan die van den *rechter*. Tot tucht-(administratief-)rechtelijke sancties zijn die Raden, anders dan de Raad voor de Scheepvaart, niet bevoegd. Zij stellen alleen een onderzoek in naar de oorzaken van rampen en ongevallen, overkomen aan Nederlundsche

---

[1]) Dit vonnis is bij sententie van het H.M.G. van 29 Januari 1937 vernietigd, het telastegelegde niet wettig en overtuigend bewezen verklaard en de beklaagde vrijgesproken. Het Hof overwoog:

dat het Hof niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem te laste gelegde heeft begaan, meer in het bijzonder niet, dat hij met zoodanige onvoorzichtigheid en zorgeloosheid en met gebrek aan de van hem als matroos der 1e klasse vereischte voorzienigheid heeft gehandeld, dat hem schuld in strafrechtelijken zin kan worden verweten, zoodat hij, met vernietiging van het tegen hem uitgesproken veroordeelend vonnis, van het hem te laste gelegde moet worden vrijgesproken. (De A.F. had tot bevestiging van het vonnis geconcludeerd).

oorlogsvaartuigen, daaronder begrepen derzelver bemanningen. Elke uitspraak van den Marineraad moet dan een overzicht bevatten van den gang van het gehouden onderzoek, en de uitkomst daarvan vermelden. Verder deelt de Raad aan den Minister van Defensie (de Indische Marineraad aan den G.-G.) mede of er naar 's Raads oordeel aanleiding bestaat maatregelen te nemen tegen opvarenden van een oorlogsvaartuig, wier verzuim of schuld van invloed is geweest op de ramp of het ongeval, zoo noodig met advies omtrent de te hunnen aanzien te volgen gedragslijn. (Art. 17 Marinescheepsongevallenwet). Al heeft de Raad dus geen enkele bevoegdheid tot strafoplegging, hij stelt toch eventueel schuld van opvarenden naar zijn oordeel vast: Naar aanleiding van het ongeval op de „Gelderland" nu concludeert de Marineraad, dat wel een zeer ongelukkige samenloop van omstandigheden tot dit ongeval heeft geleid. Wel hebben er tekortkomingen plaats gehad, doch deze zijn, naar 's Raads meening, niet alleen bij Wilms te vinden en voor zoover dit wèl het geval is, zijn zij verklaarbaar en begrijpelijk. Wat betreft de causaliteitsvraag is de uitspraak eenigszins weifelend.

Anders de Zeekrijgsraad. Ofschoon bekend met de uitspraak van den Marineraad neemt hij de schuld van W. aan den dood van van Dijk, vrij breed gemotiveerd wel degelijk aan. En het verschil met den Marineraad valt des te meer op nu volgens de opvatting van de jurisprudentie, voor toepassing van art. 307 W.v.S. niet elke schuld voldoende is, maar steeds min of meer ***grove*** schuld vereischt wordt.

Eene regeling, of misschien moeten wij hier zeggen de toepassing van eene regeling, welke tot zulk eene tegenstrijdige solutie kan leiden, doet weinig bevredigend aan. Daarbij was de Marineraad samengesteld uit een rechtsgeleerden voorzitter en vier hoofdofficieren-zeeofficieren, vrij permanent, speciaal belast met het onderzoek betreffende scheepsongevallen en met de beantwoording van allerlei vragen op technisch en nautisch gebied, de Zeekrijgsraad telde naast zijn rechtsgeleerden, i.c. maar plaatsvervangenden. voorzitter vier subalterne officieren, van wie nog twee op nautisch terrein niet deskundig. De beklaagde ziet zich nu door een veroordeelend vonnis straf opgelegd, terwijl een meer bevoegd college hem grootendeels disculpeert. Dergelijke afwijkende beslissingen zijn zeer ongewenscht in verband met de autoriteit van de rechterlijke uitspraak. [1]) Mr. Röling zoekt de reden in het verschillend bewijs-

---

1) Zie Mr. Roling, Prae-advies Ned. Jur. Ver. 1936, blz. 107. Prof. Mr. J. M. van Bemmelen W. 12736 [2]. Om dergelijke ongewenschte tegenstrijdigheden te voorkomen is in de Militaire Ambtenarenwet, art. 10, bepaald, dat een uitspraak van den strafrechter of van het H.M.G. in Nederland of in Ned.-Indië in een krijgstuchtelijke zaak, waarbij de militair aan eenig feit is schuldig verklaard, in een militaire ambtenarenzaak als bewijs van dat feit geldt. Vergelijk ook art. 1955 Burgerlijk Wetboek.

recht en merkt daarbij nog op dat het bezwaar toeneemt naar gelang de groepsrechter meer de allure van overheidsrechter aanneemt. Ook de Centrale Raad van Beroep beschouwt zich los van den strafrechter nu voor dezen immers geheel andere bewijsregelen gelden. Dit komt er op neer dat de administratieve rechter niet gelijk de strafrechter, aan allerlei in het Wetb. v. Strafvordering gegeven regelen is gebonden o.a. wat bijv. de bewijsmiddelen betreft, doch geheel vrij is in dc wijze waarop hij tot zijne uitspraak is gekomen, m.a.w. voor hem geldt niet de negatief-wettelijke doch de vrije bewijstheorie.

Bovengenoemde reden gaat intusschen in ons geval niet op. Het ging niet om de vaststelling van feiten, daaromtrent bestond verschil van meening tusschen Krijgsraad en Marineraad niet. Dit trad pas op toen de rechtsvraag moest worden beantwoord of die vastgestelde feiten binnen het begrip ,,schuld" vielen. Bovendien zijn, ingevolge art. 13 der wet, op het onderzoek door den Marineraad de bepalingen omtrent het onderzoek van strafzaken, vervat in de Regtspleging bij de Zeemagt van overeenkomstige toepassing.

Was nu de hierboven gesignaleerde tegenstrijdigheid tusschen Marineraad en Krijgsraad niet te vermijden geweest? Wij meenen van wèl. Er was hier zelfs de gelukkige omstandigheid, dat de autoriteit die het voorloopig onderzoek betreffende het ongeval ten behoeve van den Marineraad deed instellen, dezelfde was als die welke over eene verwijzing naar den militairen rechter had te beslissen. Het zou nu o.i. aanbeveling verdiend hebben om laatstbedoelde beslissing op te schorten totdat de uitspraak van den ter zake meer deskundigen Marineraad bekend was geworden. Ware dit geschied dan betwijfelen wij zeer of eene verwijzing naar den militairen rechter wel gevolgd zou zijn. Naar onze meening althans ware zij dàn beter achterwege gelaten. (Eene disciplinaire bestraffing had overwogen kunnen worden). Wij wijzen hierbij, behalve op art. 22, nog bepaaldelijk op het hierboven reeds geciteerde artikel 17 der Marinescheepsongevallenwet, waarbij den Marineraad wordt opgedragen o.a. ook zijn advies te geven betreffende maatregelen, te nemen tegen opvarenden wier verzuim of schuld van invloed is geweest op het ongeval, uit welke bepalingen valt af te leiden dat ook de wetgever zich een gang van zaken heeft gedacht als door ons voorgestaan. Die gedragslijn is dan ook — volgens de Indische persberichten — gevolgd door den Commandant der Zeemacht in Ned. Indië naar aanleiding van het aan den grond loopen van de K XV in Straat Dampier op 15 Mei 1936. De Marineraad te Batavia qualificeerde de manoeuvre als ,,onvoorzichtig". Hierna zal alsnu nog eene behandeling voor den Zeekrijgsraad volgen.

Het H.M.G. heeft den beklaagde nu in hoogcr beroep vrijgesproken, zoodat in dit geval de tegenstrijdigheid met de beslissing van den Marineraad niet meer bestaat. Voor eventueel volgende gevallen kunnen bovenstaande opmerkingen misschien eenige aandacht verdienen.

Korte mededeelingen uit de rechtspraak van den Zeekrijgsraad te Willemsoord.

(ingezonden door den officier van administratie 1e klasse Mr. R. J. Brunner, officier-commissaris te Willemsoord).

Vonnis van den Zeekrijgsraad te Willemsoord van 4 November 1936.

Mr. W. de Sitter, president; officier van administratie 1e klasse M. J. C. Klaassen, luitenants ter zee 1e klasse Jhr. N. J. C. Versluys en P. J. G. Huyer, officier van den marinestoomvaartdienst 1e klasse A. Govers, leden.

Fiskaal: Mr. D. B. A. Franken.

Geen reden tot ontslag voor den rechter maar wel voor het administratief gezag?
Verband tusschen vonnis en administratiefrechtelijke maatregelen. [1])

H. v. H., 17 jaar, marinier 3e klasse, ongehuwd, niet eerder veroordeeld, niet in preventieve hechtenis, wordt terzake van oplichting veroordeeld tot f 10 geldboete. Motiveering der opgelegde straf bleef achterwege.

In het rapport uitgebracht door de vereeniging Pro Juventute in het arrondissement Alkmaar overweegt de rapporteur, de heer J. H. Wiggers, dat het moeilijk is een bepaald voorstel te doen voor het opleggen van een straf, waar van den betrokken commandant geen uitsluitsel verkregen kon worden inzake de vraag of beklaagde door hem zal worden voorgedragen voor ontslag uit den zeedienst. Indien zekerheid ware verkregen, dat door den heer Commandant geen voorstel zou worden gedaan voor ontslag uit den zeedienst, dan zou z.i. een korte gevangenisstraf hier op haar plaats kunnen worden geacht omdat deze voldoende tegenvoorstellingen zal geven.

Nu men in het onzekere blijft verkeeren aangaande het al dan niet handhaven in den militairen dienst, zal het van belang zijn voor den beklaagde, dat hij door een vonnis van den Krijgsraad zoowel in als buiten den militairen dienst van extra leiding en toezicht verzekerd wordt om daardoor herhaling van misdrijf te voorkomen.

Uit het onderzoek is gebleken dat hij extra leiding en contrôle in de vrije maatschappij zeer noodig heeft. Daaroin zou een voorw. veroordeeling met bijzondere voorwaarden zeer aan te bevelen zijn.

Geadviseerd wordt ten slotte beklaagde te veroordeelen tot een voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van twee jaar, met opdracht aan de vereeniging Pro Juventute te Alkmaar ter naleving van de bijzondere voorwaarde dat beklaagde zich zal

[1]) M.B.R. **1935,** p. 117; M.R.T. XXXII, p. 140.

houden aan de aanwijzingen hem of door namens deze vereeniging gegeven.

Gevangenisstraf en niet tuchtschool stelt de rapporteur voor, omdat beklaagde z.i. als marinier daar niet meer op zijn plaats is.

De Fiskaal kon zich met de opvatting van den rapporteur niet vereenigen. Naar zijne meening waren er geen redenen aanwezig om artikel 39 septies, laatste lid, W. v. S. toe te passen.

Er is aanleiding tot het opleggen van een kinderstraf en wel in den vorm eener geldboete. Ook overigens loopen het oordeel van rapporteur en fiskaal uiteen. Waar eerstgenoemde in feite geredeneerd had ,,in dubio pro reo", wil laatstgenoemde van geen dubium weten. Hij overweegt ,,dat alleen op grond van het feit, dat de ,,Commandant van beklaagde den rapporteur in het onzekere heeft ,,gebracht aangaande de omstandigheid of beklaagde al dan niet in ,,den militairen dienst zal worden gehandhaafd, de rapporteur ,,voor een voorwaardelijke straf heeft gekozen, omdat daarbij de ,,bijzondere voorwaarde zal kunnen worden gesteld, dat de be- ,,klaagde zich in de vrije maatschappij aan extra leiding en con- ,,trôle zal onderwerpen; dat evenwel naar eisehers meening het al ,,dan niet handhaven van beklaagde in den militairen dienst na ,,diens veroordeeling in het geheel geen dubieus vraagpunt is; dat ,,immers krachtens artikel 102 (2) der Justitieele zaken de Comman- ,,dant overweegt of het feit, ter zake waarvan de schepeling, aan ,,wien niet is opgelegd de bijkomende straf van ontslag uit den ,,militairen dienst, is veroordeeld, in verband met *diens* algemeen ,,*gedrag* in den dienst ontslag uit den zeedienst noodzakelijk maakt ,,en omtrent de al of niet noodzakelijkheid daarvan, met overlegging ,,van het conduiteboekje van den schepeling aan den Vlootvoogd ,,een voorstel doet, terwijl volgens artikel 102 **(3)** Justitieele zaken ,,ontslag uit den dienst niet mag worden voorgesteld alleen op grond ,,van het feit terzake waarvan een schepeling werd veroordeeld, ,,vermits het oordeel daarover, met uitsluiting van ieder ander, den ,,rechter toekomt;

,,dat het conduiteboekje van den beklaagde evenwel omtrent diens ,,algemeen gedrag een maagdelijk blanco — noch eenige opgelegde ,,straf, noch eenige beoordeeling — vertoont, zoodat de verklaring ,,van beklaagde's commandant, dat deze nog geen bepaalde toezeg- ,,ging kan doen of beklaagde nog in aanmerking kan komen om ,,in dienst te blijven, vreemd voorkomt, aangezien de eenige objec- ,,tieve bron, waaruit de voor die beoordeeling ter zake dienende ,,gegevens kunnen worden geput, het conduiteboekje van beklaagde ,,is, welks inhoud tot geen ander resultaat kan leiden dan dat het ,,feit ter zake waarvan beklaagde is veroordeeld, in verband met ,,diens algemeen (blanco) gedrag in den dienst, ontslag uit den zee- ,,dienst niet noodzakelijk maakt;

,,dat derhalve de door niets gemotiveerde twijfel van den com- ,,mandant van den beklaagde ook maar in het minst aanleiding

,,behoeft te zijn om met toepassing van het principe „in dubio pro „reo", een voorwaardelijke straf op te leggen."

De Krijgsraad onderschreef blijkbaar geheel het betoog van zijn fiskaal en nam dus ook aan dat wel geen voorstel tot ontslag van de zijde van den Commandant zou volgen. We moeten echter afwachten. Prettiger mare het geweest vasten grond onder de voeten te hebben. Toegegeven moet worden, dat ondanks eene toezegging van den commandant dat geen voorstel tot ontslag zal volgen, daarmede nog niet voor 100 % vast staat, dat beklaagde in den dienst zal blijven. Maar de rechter werkt nu eenmaal nooit met 100 % zekerheid; men is al blij als men naar de regelen van de ervaring op iets kan rekenen. En daarom is het jainmer als een commandant geen enkele positieve toezegging doet. [1]) De bepaling van de strafsoort wordt er dan voor den rechter niet gemakkelijker op.

Diefstal. Voorwaardelijk of onvoorwaardelijk.
Ontbreken van militaire strafgestichten.

Zeckrijgsraad Willemsoord 3 Juni 1936. President Mr. de Sitter; leden: kapitein-luitenant ter zee Spits, officier van administratie 1e kl. Poll, officier van den marinestoomvaartdienst 1e kl. Pezie en luitenant ter zee 1e kl. Huyer.

Fiskaal: officier van administratie 1e kl. Mr. D. B. A. Franken.

1. P. J. P., oud 21 jaar, zeemilicien-bediende 2e kl., sedert 27 Febr. 1935 voor eerste oefening onder de wapenen, datum vertrek met groot verlof (op verzoek) 26 Oct. 1937, niet eerder veroordeeld, op vrije voeten, staat terecht ter zake van diefstal van een portemonnaie inhoudende een bedrag van ongeveer f 0,70, gepleegd aan boord van Hr. Ms. ,,Wachtschip" te den Helder ten nadeele van een anderen milicien.

Volgens het op verzoek van den Officier-Commissaris uitgebrachte voorlichtingsrapport moeten de reclasseeringskansen van beklaagde, gezien zijne misdadige neigingen niet tc hoog worden aangeslagen (beklaagde maakte zich, naar bij het ingestelde onderzoek aan rapporteur was gebleken, reeds meermalen aan diefstal schuldig zonder dat dit tot ecne vervolging leidde).

Overeenkomstig den eisch van den fiskaal wordt beklaagde veroordeeld tot 4 weken gevangenisstraf onvoorwaardelijk. In dit vonnis heeft beklaagde berust.

2. C. h. S., oud 20 jaar, matroos 2e kl., niet eerder veroordeeld, op vrije voeten, staat terecht terzake van diefstal van een gouden ring met maansteen en drie losse maansteeiitjes, door hem gevon-

[1]) In dit geval was nu in den gedachtengang van den fiskaal intusschen eenige toezegging onnoodig. Overigens kunnen wij ons voorstellen, dat een commandant liever het vonnis, c.q. de sententie, wil afwachten, alvorens zijne beslissing te neinen. Daarbij valt nog te bedenken dat geenszins vaststaat dat de uiteindelijke beslissing — al of niet ontslag — met zijne meening zal overeenstemmen. Red. M.R.T.

den op een zaal van het Marinevliegkamp „de Kooy" te den Helder.

Blijkens het op verzoek van den Officier-Cominissaris uitgebrachte voorlichtingsrapport verstrekte niemand ongunstige inlichtingen omtrent beklaagde. Gedurende zijn diensttijd (hij is ongeveer 2 jaar in dienst) werd hij steeds gunstig beoordeeld en slechts eenmaal gestraft (met een berisping).

Volgens rapporteur kan het gepleegde feit als een op zich zelf staand geval worden beschouwd. Hij acht, gezien beklaagde's goed gedrag, geen termen aanwezig om bijzondere maatregelen voor toezicht in overweging te geven. Wel is het z.i. van belang dat beklaagde in den militairen dienst wordt gehandhaafd. In verband met het vorenstaande onthoudt rapporteur zich van het doen van een bepaald voorstel.

De fiskaal eischt eene onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 4 weken. De Krijgsraad veroordeelt tot 2 weken gevangenisstraf o.v. Beklaagde berust.

Aanteeekening.

OP het eerste gezicht lijken de beide hierboven weergegeven vonnissen weinig belangrijk. Twee first-offenders worden nu eens niet voorwaardelijk veroordeeld doch krijgen een orivoorwaardelijkc straf. Dat kan heel goed zijn, doch men ziet het gaarne gemotiveerd. Dat is hier niet het geval, hetgeen te betreuren is. Misschien mag men aannemen dat de gedachtegang van het college eenzelfde was als die van den fiskaal. Deze vorderde op dc zitting de inarreststelling van beide beklaagden op grond hiervan, dat binnen afzienbaren tijd geen plaats in een strafgesticht beschikbaar was. Beklaagden konden dan hun straf onmiddellijk ondergaan in het Marineprovoosthuis te den Helder. Dit zou hun tevens een kennismaking met de gevangenis besparen.

De Zeekrijgsraad willigde deze vordering niet in — naar ik vermoed om beklaagden het aanwenden van het rechtsmiddel van hooger beroep niet te bemoeilijken.[1]) Beklaagden bleven dus op vrije voeten; zij deden echter reeds den 4den Juni afstand van appèl, terwiil ook de fiskaal in de uitspraak berustte. De vonnissen werden nu geëxecuteerd in het Marineprovoosthuis.

Gevolgen van de crisis! Maar prettige zou ik zeggen. Er wordt een onvoorwaardelijke straf gevorderd met de gedachte dat zij niet zal worden ondergaan in de gevangenis. Van de zijde van den raadsman vindt het requisitoir dan ook geene bestrijding; uiteindelijk blijken de beklaagden volkomen content te zijn. Met de toebedeelde straffen „zijn zij er vanaf". Het was immers niet aan te nemen, dat

---

[1]) Vgl. M.B.R. **1932** p. **207, 300** en **334.**
Volgens artikel **160** der Rechtspleging Zeemacht zal de Krijgsraad, wanneer hij bevindt dat de zaak van dien aard is, dat een beschuldigde die op vrije voeten is, onder verzekerde bewaring behoort te worden gesteld, daaomtrent hetzij zonder, hetzij op voordracht van den fiskaal disponeeren naar bevind van zaken.

hun langs administratieven weg ontslag uit den dienst zal worden verleend. [1]).

Met een voorwaardelijke veroordeeling zouden zij zeker niet beter af zijn geweest. Wat een last! Geteekend in het oog van iederen commandant. Immers volgens artikel 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht wordt bij het bevel, bedoeld in artikel 14a W.v.S. o.m. steeds als algemeene voorwaarde mede gesteld, dat de veroordeelde, die militair is, zich niet schuldig zal maken aan een ernstig krijgstuchtelijk vergrijp. De aandacht is dus voortdurend op hem gevestigd.

Na een onvoorwaardelijke straf begint men met een schoone lei. Toezicht is er in de militaire maatschappij steeds. De nadeelen, verbonden aan elke korte vrijheidsstraf zijn achterwege gebleven.

Uit het vorenstaande valt af te leiden, dat de militai e maatschappij haar eigen eischen heeft, waarmede voorlichtingsambtenaar en raadsman bekend moeten zijn, willen zij met vrucht werkzaam ziin.

Bij handhaving in den dienst en executie der straf buiten de gevangenismuren [2]), is er tegen de onvoorwaardelijke straf minder bezwaar dan in de burgermaatschappij. Daarentegen, er zijn vele gevallen, waarin zij te prefereeren is boven de voorwaardelijke.

---

r

---

1) Intusschen is aan P. verder doordienen geweigerd.

2) Ik vraag mij af, hoe lang het nog duren zal eer wij het voorbeeld van Ned.-Indië zullen volgen met het invoeren van militaire strafgestichten. Het behoeft geen geld te kosten. Men zou kunnen beginnen met ons Marine-provoosthuis tevens te bestemmen voor het executeeren van korte vrijheids-straffen b.v. van maximaal een maand. *)

*) Volgens art. 1, eerste lid, van het Reglement voor het Marine-provoosthuis te Willemsoord is dat provoosthuis o.a. „bestemd tot insluiting van schepelingen die den leeftijd van 18 jaren hebben bereikt en:

a. enz.

d. die, krachtens in kracht van gewijsde gegaan vonnis van den Zee-krijgsraad of sententie van het Hoog Militair Gerechtshof tot gevangenis-straf, militaire detentie of hechtenis zijn veroordeeld, in afwachting van hunne overbrenging naar eene strafinrichting (veroordeelden)."

Red. M.R.T.

Zeekrijgsraad Willemsoord in 1936.

Het aantal zaken berecht door den Zeekrijgsraad te Willemsoord gedurende het jaar 1936 bedroeg 68. In 15 gevallen werden voorlichtingsrapporten uitgebracht. Onder deze waren 2 zaken betreffende minderjarigen.

Van de 15 zaken waarin een rapport werd gevraagd en uitgebracht, betroffen 4 een militair, 11 een commuun delict.

Aantal zaken	Aantal rapporten	Conclusie:		Eisch fiskaal:			Vonnis:		Appèl	Resultaat
		gunstig	geen	ov. vv.	vv.	ov.	ov.	vv.		
68	15	6	9	2	3	10	13	2	4	12 ov.; 3 vv.

In appèl werden 3 vonnissen bevestigd (o.v.); 1 vonnis werd vernietigd t.a.v. de opgelegde straf, welke gewijzigd werd in een voorwaardelijke.

Wat het instituut der advocaten- en officieren-raadslieden betreft, het volgende:

In 20 zaken bleef bijstand van een raadsman achterwege, twee beklaagden deden zich door een gekozen raadsman bijstaan, aan acht en twintig werd een advocaat op verzoek toegevoegd en achttien beklaagden deden zich bijstaan door een officier.

Tenslotte is hieraan nog toe te voegen, dat bij het uitbrengen der rapporten de commissie van voorlichting te Alkmaar 12 malen haar medewerking verleende. Rapporteur was de heer J. H. Wiggers. De overige rapporten waren afkomstig resp. uit Vlissingen, Haarlem en Winschoten.

MILITAIR-RECHTELIJKE VEREENIGING.

Ledenlijst op 1 Februari 1937.

Eere-Voorzitter:

1. Oud-Minister van Oorlog J. J. C. van Dijk.

Bestuur:

2. Prof. Mr. J. M. van Bemmelen, *Voorzitter.*
3. Prof. Mr. D. Hazewinkel-Suringa.
4. Prof. Mr. R. Kranenburg.
5. Maj. D. van Voorst Evekink.
6. Kapt. A. J. J. M. Lohmeijer.
7. Off. v. Adm. 1e kl. Mr. D. B. A Franken.
8. Kapt. A. Spruit.
9. Kapt. Mr. J. C. van Heuven, *Secr.-Penningm.*
10. 1e Luit. J. Holtrust,

Leden:

11. Mr. J. S. L. Aghina.
12. 1e Luit. C. van Andel.
13. Kapt. W. Antheunissen.
14. Mr. J. L. Bakhuijsen Schuld.
15. Luit.-Kol. Dr. Mr. J. S. Barbas.
16. Mr. T. M. Bautz.
17. Mr. A. D. Belinfante.
18. Luit.-Gen. M. Belzer.
19. Mr. M. H. de Boer.
20. Vice-Adm. J. H. O. graaf van den Bosch.
21. Mr. A. Brants.
22. Mr. J. J. M. Braun.
23. 1e Luit. C. W. J. Bruens.
24. Lt. t. z. 2e kl. J. A. M. van der Brugh.
25. Off. v. Adm. 1e kl. Mr. R. J. Brunner.
26. Kapt. P. J. van der Burg.
27. Mr. C. J. F. Caljé.
28. Kol.-tit. b.d. K.N.I.L. Mr. W. C. Camman.
29. Mr. Dr. E. W. Catz.
30. Mr. P. J. A. Clavareau.
31. Mr. O. J. Cluijsenaer.
32. Kapt. S. Cool.
33. 1e Luit. J. W. G. Cornet.
34. 1e Luit. J. J. H. W. Couvée.
35. Mr. F. C. R. Drossaart Bentfort.
36. H. N. Dutilh.
37. Prof. Mr. J. A. Eigeman.
38. 1e Luit. J. C. C. van Erp, *Correspondent.*
39. 1e Luit. P. J. M. Evers.
40. Mr. H. M. van Fenema.
41. Mr. Dr. W. A. J. M. Fick.
42. Mr. A. H. Geesink.
43. 1e Luit. J. Gerritsen.
44. Kapt. A. J. Glerum, *Correspondent.*
45. Kapt. J. M. A. Goedewaagen.
46. Off. v. Adm. 1e kl. J. W. Goossens.
47. 1e Luit. P. J. la Gordt Dillié.
48. Gouverneur K.M.A.
49. 1e Luit. Mr. H. H. A. de Graaff, *Correspondent.*
50. W. de Graaff.
51. Mr. H. van Haeringen.
52. Mr. S. L. F. de Hartogh.
53. Mr. M. A. H. Hazen.
54. 1e Luit. J. W. Heemskerk.
55. Maj. Mr. W. van den Hoek.

55a. Hoofdoff. v. Adm. 2e kl. A. van Houte.

56. M. E. J. Hijmans.
57. Mr. J. J. G. Jas.
58. Mr. E. Jellinghaus.
59. Mevr. Mr. C. E. van Kesteren.
60. Kapt. W. Kist.
61. Prof. Mr. Ph. Kleintjes.
62. F. C. Kleijn.
63. Mr. J. J. Koeleman.
64. Maj. A. W. de Koningh.
65. Off. v. Adm. 2e kl. M. Krauss.
66. Mr. W. H. Krijgsman.
67. Mr. W. P. M. van der Loo.
68. 1e Luit. A. J. W. J. L. Losecaat van Nouhuijs.
69. Off. v. Adm. 2e kl. A. D. Loth.
70. Off. v. Adm. 2e kl. B. G. A. Mahieu.
71. 1e Luit. K.N.I.L. C. A. Martens.
72. 1e Luit. A. van der Minne.
73. Luit.-Gen. P. J. van Munnekrede.
74. Mr. G. H. E. Nord Thomson.
75. P. W. Oosterhoff.
76. F. M. J. H. van Oppen.
77. Mr. B. W. F. Paauwe.
78. Kapt. J. van der Ploeg.
79. L. C. Rietveld.
80. Mr. L. M. Rollin Couquerque.
81. Mr. A. Rombach.
82. Kapt.-Adj. J. K. H. de Roo van Alderwerelt.

83. 1e Luit. Mr. W. P. J. A. van Roijen.
84. Mr. J. F. B. Rutgers.
85. Prof. Dr. V. H. Rutgers.
86. Kapt. K. van Rijn.
87. Kapt. Mr. J. D. Schepers.
88. D. H. Schilling.
89. Kapt. C. J. Schouten.
90. Vice-Adm. B. Schreuders.
91. Kapt. Mr. P. M. W. J. van der Slikke.
92. Hoofdoff. v. Adm. 1e kl. Ph. H. Sluijter.
93. Off. v. Adm. 1e kl. P. Smit.
94. Jhr. Mr. G. A. Strick van Linschoten.
95. 1e Luit. A. Stuivenberg.
96. 1e Luit. A. H. Tripplaar.
97. Mej. Mr. C. van der Valk.
98. Mr. D. J. Veegens.
99. Mr. A. Veldman.
100. J. Vennik.
101. Mr. O. Verdoorn.
102. Mr. W. M. N. Verloop.
103. Mr. L. B. J. Vermeulen.
104. 1e Luit. G. F. Vester.
105. W. Viëtor.
106. 1e Luit. E. 4. Viseur.
107. Kapt. J. K. de Visser.
108. Mr. C. P. de Vries.
109. H. van der Wal.
110. 1e Luit. J. van Waning.
111. Kapt. P. Weeda.
112. Kapt. W. C. Wensink.
113. Kapt. A. H. Weijns.
114. Sch.-b.-N. b.d. E. G. de Wijs.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Verboden geschriften.

Ministerieele beschikking van 17 Februari 1937, IIde Afd. B, nr. 104.
(Zie L.O. 1931, nr. 225 O.). [1])

Legerorders 1937, Nr. 62 O.

In de BIJLAGE van L.O. 1931, nr. 225 O. wordt aan *„I. Binnenlandsche geschriften"* toegevoegd:

61	De Schildwacht voor de Vrede	maandelijks.

Ingang van de militaire bijkomende straffen van verlaging en ontslag uit den militairen dienst.

In dato 21 October 1935 richtte de Minister van Defensie ordervolgend schrijven tof zijn ambtgenoot van Justitie:

Ik heb de eer de aandacht van Uwe Excellentie te verzoeken voor het volgende.

Bij schrijven van 14 September 1927, Afdeeling B, 1e Bureau nr. 54 [2]), verzocht de toenmalige Minister van Marine aan Uw ambtsvoorganger diens zienswijze te mogen vernemen aangaande het tijdstip van ingang van door den krijgsraad uitgesproken bijkomende straffen van verlaging en van ontslag uit den militairen dienst, zulks naar aanleiding van een destijds door den fiskaal bij den Zeekrijgsraad te *Soerabaja* ten aanzien van deze materie ingenomen, van de zienswijze van eerstgenoemden Minister afwijkend, standpunt. Voornoemde fiskaal was nml. van meening, dat de bijkomende straffen van verlaging en van ontslag uit den militairen dienst automatisch ingaan en dus een *feit* worden op het oogenblik van liet in kracht van gewijsde gaan van vonnis of sententie, zoodat daarbij van executie eigenlijk geen sprake meer is en een eventueel ingediend request om gratie voor die straffen dus geen opschortende kracht heeft. De Minister van Marine was daarentegen van meening, dat genoemde straffen ingaan op den datum, waarop het vonnis (of de sententie) wordt tenuitvoergelegd.

Bij schrijven van 15 October 1927, 2e Afdeeling A, nr. 949, deed

[1]) M.R.T. XXVII, 289, Zie verder laatstelijk M.R.T. XXXII, 447. Red. M.R.T.

[2]) Zie M.R.T. XXIII, blz. 296-301. Red. M.R.T.

Uw ambtsvoorganger als zijn meening kennen, dat meergenoemde straffen ingaan op het oogenblik, waarop de strafrechterlijke uitspraak *voor uitvoering vatbaar* is. De fiskaal bij den Zcekrijgsraad te *Soerabaja* werd daarop geïnstrueerd in den vervolge met die zienswijze rekening te houden.

Het is mij echter gebleken, dat ook thans nog verschil van opvatting bestaat aangaande het tijdstip van ingang van meergenoemde bijkomende straffen tusschen de met de executie van vonnissen (of sententies) belaste ambtenaren hier te lande en die in *Nederlandsch-Indië*. De Advocaat-Fiskaal bij het H.M.G. te *'s-Gravenhage* en dientengevolge ook de fiskaal bij den Zeekrijgsraad te *Willems*oord nemen aan als datum van ingang van de bijkomende straf, die van het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis (de sententie) — ook al wordt het vonnis op een lateren datum geëxecuteerd — en in geval de veroordeelde een verzoek om gratie heeft ingediend en daarop afwijzend is beslist, den datum overeenkomende met de laatste dagtcekening in de op het gratie-verzoek genomen beschikking vermeld. [1])

De Advocaat-Fiskaal bij het H.M.G. in *Nederlandsch-Indië* en de fiskaal bij den Zeekrijgsraad te *Soerabaja* nemen echter als datum van ingang van de bijkomende straf aan, die waarop de rechterlijke uitspraak wordt tenuitvoergelegd.

Dezerzijds werd daarop de aandacht van den vlootvoogd in *Nederlandsch-Indië* gevestigd, teneinde te bevorderen dat in *Nederland* en *Nederlandsch-Indië* in deze aangelegenheid dezelfde gedragslijn worden gevolgd. Genoemde vlootvoogd heeft mij in zijn schrijven van 22 Juli j.l. nr. A 16/6/21 de bezwaren uiteengezet, die zoowel bij den Advocaat-Fiskaal als bij den fiskaal daar te lande tegen de in *Nederland* gevolgde wijze van uitvoering van de onderwerpelijke bijkomende straffen bestaan; een afschrift van dit schrijven, zoomede van de bijlagen, gelieve U hierbij aan te treffen, waarnaar ik mij veroorloof kortheidshalve te verwijzen.

Zooals Uwe Excellentie hieruit zal ontwaren, brengt de hier te lande gevolgde handelwijze in *Indië* in de praktijk groote bezwaren met zich mede, wanneer de veroordeelde een verzoek om gratie heeft ingediend en daarop afwijzend is beschikt. De rechterlijke uitspraak zal dan in *Indië* eerst kunnen worden geëxecuteerd geruimen tijd na den dag, waarop de laatste handteekening is gesteld op de gemeenschappelijke beschikking van de betrokken Ministers, waarbij van de beslissing op het gratie-verzoek wordt kennisgegeven, gedurende welken tijd men omtrent de rechtspositie van den betrokken militair in het onzekere verkeert.

Dezelfde bezwaren, zij het in mindere mate, kunnen zich hierbij in *Nederland* doen gelden. Zoo werd aan een officier, door het H.M.G. hier te lande bij sententie van 24 Januari 1928 veroordeeld tot een korte vrijheidsstraf met ontslag uit den militairen dienst en wiens

---

[1]) **Zie M.R.T. XXIV, 106.** Red. M.R.T.

verzoek om gratie was afgewezen, eerst op 12 April 1928 mededeeling gedaan van het feit, dat hij sinds 5 April d.a.v. (laatste dagteekening van de afwijzende beschikking op het gratieverzoek) was ontslagen uit den militairen dienst. De betrokken officier verkeerde dus nog een week lang in de onderstelling militair te zijn, welke onwetendheid omtrent eigen rechtspositie tot zeer ongewenschte gevolgen kan leiden. [1])

Aan deze en de andere in genoemd schrijven vermelde bezwaren is n.m.m. te ontkomen, indien men zich met den Advocaat-Fiskaal in *Nederiandsch-Indië* op het standpunt stelt, dat zoowel de straf van verlaging als die van ontslag uit den militairen dienst ingaat op den dag der tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspraak. Het systeem der wet verzet zich m.i. tegen deze opvatting niet; een beroep op artikel 31 W.v.S.r., door Uw ambtsvoorganger in zijn in den aanhef genoemd schrijven gedaan, is naar mijne meening ten aanzien van de onderwerpelijke aangelegenheid niet juist. In dit artikel is de bijkomende straf b.v. het ontzetten van het recht tot het bekleeden van een bepaald ambt, doch het eigenlijk ontslag moet daarna nog volgen vanwege het administratief gezag.

Wel is waar is een bepaalde omschreven uitvoeringshandeling voor de tenuitvoerlegging van meergenoemde bijkomende straffen niet voorgeschreven, maar zulks mag m.i. niet leiden tot de opvatting, dat het ontslag c.q. de verlaging, als gegeven bij het vonnis, een *feit* is op het oogenblik, waarop dit kracht van gewijsde krijgt. Rechterlijke beslissingen behoeven nog iets meer, om werking te hebben, dan alleen in den vorm van een vonnis of sententie naar buiten te zijn getreden. Het ligt toch op den weg van den executeerenden ambtenaar, om den veroordeelde er mede bekend te maken, dat hij niet meer gerechtigd is om zijn rangs-onderscheidingsteekenen te dragen c.q. maatregelen te nemen, dat betrokkene deze niet meer *zal* dragen, dan wel hem mede te deelen, dat hij geen militair en dus niet meer gerechtigd is uniformkleeding te dragen. Ik moge hier ook verwijzen naar artikel 19 van het Wetboek van Militair Strafrecht, inhoudende dat de rechter in sommige gevallen kan bepalen, dat de bijkomende straffen van verlaging en ontslag niet worden *ten uitvoer gelegd.*

Ik zou het dan ook voor de praktijk wenschelijk achten, zoo de tot nog toe in *Nederlandsch-Indië* gevolgde wijze van ten uitvoer leggen van eerder genoemde bijkomende straffen gevolgd kon worden, weshalve ik U moge verzoeken aangaande deze aangelegenheid mij wel Uwe zienswijze te willen doen kennen.

De Minister van Justitie heeft naar aanleiding van dit verzoek het advies gevraagd van den Advocaat-Fiskaal voor de zee- en landmacht, waarop deze autoriteit in dato **15** *November 1935 het volgende heeft geantwoord:*

J) Zie **M.R.T.** XXIV, **106.** Red. **M.R.T.**

Naar aanleiding van Haren brief van 31 October jongstleden, 2e Afdeeling **h,** Nr. 1205, betreffende datum van ingang van bijkomende straffen, heb ik, onder wederaanbieding van de tot het archief van Uwe Excellentie behoorende bijlagen daarvan, de eer hierbij over te leggen:

a. een exposé van de te mijnen parkette gebruikelijke praktijk ten aanzien der executie van voormelde straffen, met eenige bijlagen, waarvan ik de tot mijn archief behoorende stukken na gemaakt gebruik gaarne zal terugontvangen;
b. een ambtsbericht van den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord betreffende voormeld onderwerp,

naar welk een en ander het mij veroorloofd zij, te verwijzen.

Allereerst zij het mij vergund te doen opmerken, dat de Minister van Defensie niet geheel juist is ingelicht omtrent de door mijn parket ten deze gevolgde gedragslijn. Zijne Excellentie toch, blijkbaar afgaande op het gebeurde ten aanzien van den gewezen Officier van den Marinestoomvaartdienst A. [1]), is van meening dat de op dezen toegepaste wijze van executie van de bijliomende straf bij mij regel is, terwijl dit blijkens het exposé een uitzondering is, gemaakt in het belang van 's Rijks schatkist.

Regel is, dat onderscheid wordt gemaakt tusschen:

a. vrijwilligers en dienstplichtigen in werkelijken dienst, ten aanzien van wie de bijkomende straf ingaat op den dag van executie van de hoofdstraf:
b. dienstplichtigen niet in werkelijken dienst, ten aanzien van wie de bijkomende straf ingaat op den negenden dag, en indien deze een Zondag is op den daaropvolgenden werkdag, na den dag der uitspraak van de sententie, indien geen gratieverzoek is ingediend; terwijl natuurlijk indien gratie is gevraagd, de uitvoering der straffen wordt opgeschort totdat op het verzoek is beschikt. waarna de biikomende straf wordt geëxecuteerd op den dag waarop de afwijzende beschikking wordt uitgereikt.

Dczc wijze van doen ontleent haar ontstaan, voorzoover het sub a vermelde betreft, aan de belangen van den dienst, en voorzoover het sub b vermelde betreft, aan de wenschelijkheid van zekerheid, dat geen gratieverzoek is ingediend, op het tijdstip waarop tot executie der bijkomende straf wordt overgegaan. In het geval van afwijzing van het verzoek om gratie zon reeds vóórdat deze aan den veroordeelde bekend is tot executie kunnen worden overgegaan. maar het wordt uit overwegingen van redelijkheid niet wenschelijk geacht. te executeeren voordat de veroordeelde met de afwijzing is in kennis gesteld.

Van overwegende bezwaren tegen deze handelwijze is nimmer gebleken; zij is in overeenstemming met de eischen van de praktijk en houdt rekening zoowel met de belangen van den „gecondemneerde" als van den Staat en is last not least in overeenstemming

---

[1]) Zie M.B.T. XXIV, 106. Red. M.R.T.

met dc interpretatie van artikel 205 van de Regtspleging bij de Zeemagt, gegeven door den Heer Ambtsvoorganger van Uwe Excellentie bij diens brief aan den Minister van Marine a.i. van 15 October 1927, 2e Afdeeling A. Nr. 949.

De Fiakaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord cloct, brhoudens in het op zichzelf staand geval-D., de bijkomende straf ingaan op den datum, waarop de betreffende beslissingen voor uitvoering vatbaar zijn, dat is dus in het algemeen de datum waarop de beslissing in kracht van gewijsde gaat, tenzij de veroordeelde een request om gratie indient. Dit moge in overeenstemming zijn met het strikte voorschrift van artikel 205 van de Regtspleging bij de Zeemagt, dat de vonnisen „zoo spoedig mogelijk, nadat dezelve in kragt van gewijsde zijn gegaan" zullen worden geëxecuteerd, het heeft ook zijne bezwaren.

Zoo zal de Fiskaal in eigenaardige moeilijkheden komen, wanneer de gccondemneerde *na* de executie der bijkomende straf verklaart gebruik te willen maken van zijn recht om uitdrukkelijk te verlangen, dat executie tot het overwegen van een verzoek om gratie. zal worden opgeschort, een bezwaar waarop terecht in voormelden brief van 15 October 1927 is gewezen.

Geenszins kan ik mij vereenigen met de door den Heer Minister van Staat, Minister van Defensie a.i. in den brief van Zijne Excellentie aan Uwe Excellentie van 21 October 1935, IIIe Afdeeling A, Nr. 36, te kennen gegeven opvatting, als zou het bij vonnis of sententie gegeven ontslag nog eenigerlei handeling van het administratief gezag behoeven om in werking te treden: de Wet schrijft, zooals Zijne Excellentie trouwens zelf in Haren voormelden brief laat volgen, geenerlei vorm voor, waarin de tenuitvoerlegging heeft te gcschirden, zooals in het buitenland hier en daar gebruikelijk is; de Militaire Rechter *geeft* ontslag, en de Advocaat-Fiskaal of Fiskaal executeert die beslissing; het administratief gezag heeft die executie te aanvaarden en te registreeren. Het zou anders kunnen zijn, indien de Rechter in plaats van te ontslaan, het ontslag zou bevelen, maar dit doet zich niet voor.

De executie kan in dit geval moeilijk in iets anders bestaan, dan in eene kennisgeving aan den veroordeelde, dat zijn straf geacht wordt op een in de kennisgeving te vermelden tijdstip te zijn ingegaan.

Daarmede is ook in overeenstemming hetgeen onder nummer 17 van artikel 98 van Hoofdstuk XI (Justitieele Zaken) Deel 3 der Verordeningen Koninklijke Marine wordt medegedeeld.

In geval van afwijzing van een verzoek om gratie zal de executie hebben te bestaan in mededeeling door den Fiskaal of Advocaat-Fiskaal aan den veroordeelde van drn datum der laatste handteekening, onder aanzegging dat zijn ontslag geacht wordt op dien datum te zijn ingegaan.

Inderdaad kunnen zich bij toepassing van het bovenaangegeven systeem in de praktijk moeilijkheden voordoen, als waarop de Fiskaal

bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja in zijn brief van 4 Mei 1935, Nr. 10, aan den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië heeft gewezen. Die bezwaren zijn zooals thans de voorschriften luiden en zooals die thans worden toegepast, niet te ondervangen. Het komt mij overigens, met alle waardeering voor de nauwgezetheid van hen die die bezwaren opperen, voor, dat de uitmeting daarvan aan breedheid niets te wenschen overlaat.

Wil men zooveel mogelijk, zooveel als de Wet toelaat, aan die bezwaren tegemoet komen, dan aanvaarde men algemeen het door mij toegepaste systeem.

Dit systeem geeft aan de Wet, naar mijne overtiiiging, de meest redelijke en de meest billijke toepassing, respecteert het gratierecht der Kroon, en zal als regel geen bezwaren met zich brengen.

Is men in Indië op goede gronden voor rechtsonzekerheid beducht, dan neme men als regel aan, den veroordeelde, die gratie heeft gevraagd, na het aanvragen van die gratie tijdelijk buiten dienst te stellen. Daarmede zijn, wel niet alle, maar toch de belangrijkste, gevaren van die rechtsonzekerheid te bezweren.

Ik moge aan Uwe Excellentie in overweging geven, den Heer Minister van Staat, Minister van Defensie a.i. in bovenstaanden geest te adviseeren.

Dc Advocaat-Fiskaal.
voor de Zee- en Landmacht,
A. BRANTS.

Bijlage.

Vrijwilligers ***en dienstplichtigen*** *in werkelijken* ***dienst.***

Datum van ingang van bijkomende straffen:

Hoofd- en bijkomende straf gaan in op den dag van insluiting voor de hoofdstraf.

Dienstplichtigen niet in *werkelijken* ***dienst.***

Bijkomende straf gaat in op den negenden dag, (is deze een Zon- of feestdag, dan op den daaropvolgenden werkdag) na den dag der uitspraak, ***indien geen gratieverzoek is ingediend. Is een*** *gratieverzoek ingediend,* dan gaat de bijkomende straf in op den dag, waarop de afwijzende beschikking wordt ***uitgereikt.***

Alle categorieën.

Is alleen gratie van de hoofdstraf verzocht, dan wordt de executie van de sententie ***in haar geheel*** opgeschort.

Geval A., bedoeld in den brief van den Minister van Defensie dd. 21 October 1935, IIIe Afd. B, Nr. 36, aan den Minister van Justitir. (Blz. 3.).

Dit was een bijzonder geval. h. was reeds geruimen tijd ,,ter beschikking", verrichtte dus geen practische diensten en verbleef niet aan boord van een schip of in een inrichting der Zeemacht aan den wal. Ontving toch — natuurlijk — steeds tractement.

De executie der gevangenisstraf vordere eenigen tijd, omdat daartoe de tusschenkomst van den Officier van Justitie te Arnhem moest worden ingeroepen (A. woonde te Oosterbeek).

De Advocaat-Fiskaal achtte het met het oog op de belangen van de schatkist niet verantwoord, de executie van het ontslag uit den militairen dienst uit te stellen. Daarom werd deze straf geacht te zijn ingegaan op 5 April 1928 (laatste dagteekening van de afwijzende beschikking op het gratieverzoek), zoodat de betrokken Officier van Administratie (die door tusschenkomst van den Fiskaal te Willemsoord bericht ontving van den datum van ingang van het ontslag) de gelegenheid had, bij de uitbetaling van het tractement met dien datum rekening te houden.

De Minister van Justitie heeft dit advies van den Advocaat-Fiskaal, onder nzededeeling dat hij xich daarmede geheel kon vereenigen, doen toekomen aan den Minister van Defensie. Deze heeft aanleiding gevonden hierop alsnog het volgende te antwoorden:

Met verwijzing naar Uw schrijven van 27 November 1935 2e Afd. A, Nr. 828, heb ik de eer Uwer Excellentie hierbij weder aan te bieden den tot het archief van Uw Departement behoorenden brief van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht cld. 15 November 1933 Nr. 1603, met bijlagen.

Tot mijn genoegen heb ik mogen constateeren, dat de Advocaat-Fiskaal, met wiens zienswijze U zich, blijkens het in den aanhef genoemd schrijven, kunt vereenigcn, mijn standpunt deelt ten aanzien van het tijdstip van ingang der bij rechterlijk vonnis (sententie) opgelegde bijkomende straffen van ontslag uit den militairen dienst en van verlaging.

Het zij mij echter vergund, met betrekking tot het door den Advocaat-Fiskaal aan U uitgebracht advies, de volgende opmerkingen te maken.

1. In zijn schrijven van 15 November 1935, alinea 3, zoomcde in het daarbij overgelegde exposé van de te zijnen parkette gebruikelijke praktijk ten aanzien der executiën van bijkomende straffen, vermeldt de Advocaat-Fiskaal, dat de bijkomende straf ingaat op den dag der executie van de hoofdstraf (voor dienstplichtigen niet in werkelijken dienst op den negenden dag na de uitspraak der sententie) en indien een verzoek om gratie is ingediend, *op den dag waarop* — indien op het verzoek afwijzend is beschikt — *de afwijzende beschikking wordt uitgereikt.*

Alinea **11** van meergenoemd schrijven is met het vorenstaande echter niet in overeenstemming, immers hier wordt vermeld, dat in

geval van afwijzing van een verzoek om gratie, de executie zal hebben te bestaan in mededeeling door den Fiskaal of Advocaat-Fiskaal aan den veroordeelde van den datum *der laatste handteekening,* onder aanzegging dat zijn ontslag geacht wordt *op dien datum* te zijn ingegaan. Ik vermoed, dat het vermelde in alinea 11 op een vergissing van den Advocaat-Fiskaal berust, temeer, waar hij in alinea 2 mededeelt dat de gedragslijn, toegepast bij de executie van de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst ten aanzien van den gewezen officier M.S.D. A. — welke executie geschiedde overeenkomstig het vermelde in alinea 11 — geen regel is, doch dat in de zaak A. slechts een *uitzondering* werd gemaakt in het belang van 's Rijks schatkist.

2. Het vermelde in alinea 8 van het onderwerpelijk schrijven berust waarschijnlijk op een misverstand aan de zijde van den Advocaat-Fiskaal.

In mijne missive van 21 October 1933, IIIe Afd. A, Nr. 36 merkte ik slechts op, dat een vergelijking tusschen de bijkomende straf van ontslag uit den militairen dienst, als gegeven door den militairen rechter, en de ontzetting van rechten, bedoeld in 28 j° 31 van het W.v.Sr. — welke vergelijking door Uwen ambtsvoorganger werd gemaakt in diens schrijven van 15 October 1927, 2e Afd. A, Nr. 949 — ten aanzien van de onderwerpelijke aangelegenheid niet juist is. Immers na de ontzetting van rechten, bedoeld in art. 28 W.v.Sr. en van het recht tot het bekleeden van een bepaald ambt of tot het dienen bij de gewapende macht, moet het eigenlijk onslag nog volgen vanwege het administratief gezag.

Dat het bij vonnis of sententie gegeven ontslag geenerlei handeling van het administratief gezag meer behoeft om in werking te treden, dienaangaande bestaat bij mij niet de minste twijfel en het tegendeel is in mijn voornoemd schrijven dan ook niet beweerd.

3. Naar mijne meening heeft *niet* de Advocaat-Fiskaal, gelijk in alinea 5 van zijn schrijven vermeldt, doch daarentegen wèl de Fiskaal bij den Zcekrijgsraad te Willemsoord bij de executie van meergenoemde bijkomende straffen zich tot dusverre gericht naar de door Uwen ambtsvoorganger bij diens schrijven van 15 October 1927 gegeven interpretatie van art. 205 R.Z., houdende dat de genoemde bijkomende straffen ingaan op het oogenblik, waarop de uitspraak *voor uitvoering vatbaar wordt.* Zulks blijkt wel ten volle uit het gestelde in alinea 6 van het schrijven van den Advocaat-Fiskaal, terwijl hij bovendien nog in alinea 7 de bezwaren tegen deze wijze van executeeren uiteenzet.

4. Ten slotte moge ik nog opmerken. dat, nu ook de Advocaat-Fiskaal de zienswijze is toegedaan, dat de bijkomende straf ingaat op den dag van de executie der hoofdstraf en bij ingediend gratieverzoek op den dag, waarop de afwijzende beschikking wordt *uitgereikt,* welke zienswijze geheel overeenstemt met de in mijn schrijven van 21 October 1935 verdedigde opvatting, er zich n.m.m. op dil punt geen bezwaren in de practijk meer zullen voordoen. De in den

brief van den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja naar voren gebrachte moeilijkheden, waarop de Advocaat-Fiskaal in alinea 12 van zijn schrijven doelt, doen zich alleen gelden, wanneer men de interpretatie van art. 205 R.Z. van Uw ambtsvoorganger huldigt en daarop vestigde voornoemde fiskaal de aandacht.

Ten slotte heeft de Minister van Defensie dd. 14 Januari 1936 de navolgende beschikking doen toekomen aan den Commandant der zeemacht in Nederlandsch-Indië en tegelijkertijd ook den fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Willemsoord in denzelfden ein geinstrueerd.

Ten vervolge op mijn schrijven van 21 October 1935, IIIe Afd. A, Nr. 36, heb ik de eer Uwer Excellentie mcdc te dcclcn, dat de Minister van Justitie aangaande het tijdstip van ingang der bij rechterlijk vonnis opgelegde bijkomende straffen van ontslag uit den militairen dienst en van verlaging, het advies van den Advocaat-Fiskaal bij het Hoog Militair Gerechtshof heeft ingewonnen.

In zijn schrijven van 15 November 1935, Nr. 1603, gericht aan den Minister van Justitie, deelt de Advocaat-Fiskaal het volgende mede:

„Regel is. dat ondcrschcid wordt gemaakt tusschen:
„*a.* vrijwilligers en dienstplichtigen in werkelijken dienst, ten aan-
„zien van wie de bijkomende straf ingaat op den dag van executie
„van de hoofdstraf;
„*b.* dienstplichtigen niet in werkelijken dienst, ten aanzien van wie
„de bijkomende straf ingaat op den negenden dag, en indien deze
„een Zondag is op den daaropvolgenden werkdag, na den dag der
„uitspraak van de sententie; terwijl natuurlijk, indien gratie is ge-
„vraagd, de uitvoering der straffen wordt opgeschort, totdat op het
„verzoek is beschikt, waarna de bijkomende straf wordt geëxecu-
„teerd op den dag, waarop de afwijzende beschikking wordt uitge-
„reikt."

De Minister van Justitie kan zich met deze wijze van executeeren, die, zooals U zult ontwaren. in overeenstemming is met het bepaalde in art. 98 (17) en (18) van 3 V.K.M. XI, geheel vereenigen.

Ik verzoek U den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja met het vorenstaande in kennis te stellen.

Uit de hierboven weergegeven uitvoerige correspondentie blijkt wel, dat ten aanzien van het tijdstip van ingang van de militaire bijkonzende straffen nog al eenige verzoarring en onzekerheid bestaat. Wij zullen hierop niet verder ingaan, wijzen er alleen op, dat de tegenwoordige Minister van Justitie, blijkbaar het standpunt van zijn ambtsvoorganger, vermeld in M.R.T. XXIII, 306, verlaten heeft. Immers het tijdstip van „executie van de hoofdstraf" is volstrekt niet altijd hetzelfde als het tijdstip, waarop de rechterlijke uitspraak „voor uitvoering vatbaar is".

De nieuwe opvatting schijnt ons juister, niet alleen omdat zij aan de eischen der praktijk, vooral in Indië, voldoet, maar ook omdat zij

o.i. logischer is. Het kan nu niet meer voorkonzen, dat iemand geruimen tijd feitelijk als militair of feitelijk als onderofficier dienst doet, terwijl hij reeds lang ontslagen of verlaagd blijkt te zijn. Wel is waar zal het voor de schatkist iets onvoordeeliger uitkomen.

Een punt dat in de gevoerde correspondentie niet speciaal onder de oogen is gezien, betreft de vraag, hoe gehandeld moet worden ingeval bij oplegging van een hoofdstraf en een bijkomende straf, slechts van één van beide, hetzij van de hoofd- hetzij van de bijkomende, gratie wordt verzocht. Alleen zegt de Advocaat-Fiskaal in de bijlage van xijn advies terloops: „Is alleen gratie van de hoofdstraf verzocht, dan wordt de executie van de sententie IN HAAR GEHEEL *opgeschort." Die opvatting sluit zich trouwens aan bij het standpunt, dat „de bijkomende straf ingaat op den dag van executie van de hoofdstraf."*

Wij betreuren dit verband. De gevolgen van een gratie-verzoek, langdurig uitstel van executie, zijn, in het bijzonder in de militaire maatschappij, al ernstig genoeg, zoodat het aanbeveling verdient daaraan geen o.i. onnoodige, door de wet niet geëischte uitbreiding te geven, welke bovendien niet geringe financieele nadeelen voor het Rijk meebrengt. Om niet in herhaling te vervallen, mogen wij verwijzen naar onze opmerkingen in M.R.T. XXVI, blz. 300. Daaruit blijkt dat, in het omgekeerde geval, nl. een gratie-verzoek alleen van de bijkomende straf, de hoofdstraf wèl dadelijk werd ten uitvoer gelegd. Hieruit nzag worden afgeleid dat alsdan het verband tusschen hoofdstraf en bijkomende straf niet aanwezig wordt geacht. Maar waarom dan wel in het omgekeerde geval?

Ten slotte nog deze vragen: Hoe moet, in het systeem van den Advocaat-Fiskaal, worden gehandeld bij eene veroordeeling voorwaardelijk tot de hoofdstraf, onvoorwaardelijk tot de bijkomende straf, en hoe bij eene veroordeeling onvoorwaardelijk tot de hoofdstraf en voorzuaardelijk tot de bijkomende straf — welk laatste volgens het Indische H.M.G. ook mogelijk is[1] *— en bij een later vonnis tenuitvoerlegging van de bijkomende straf gelast wordt, in welke gevallen van eene koppeling aan de executie van de* HOOFD*straf geen sprake kan zijn. Het beste zal zijn om ook dàn het voorschrift van art. 98 Justitieele Zaken maar te volgen, al gaat dit verder dan in het advies van den advocaat-fiskaal als stelregel wordt vermeld.*

Red. M.R.T.

---

[1]) Zie sententie 1 Mei 1936, M.R.T. XXXII, 277.

REDACTIONEEL GEDEELTE.

Nevenwerkzaamheden als advocaat door officieren. — Verbod tot deel uitmaken van bepaalde organisaties. — Zware straffen aan dienstweigeraars.

In het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer betreffende do Defensiebegrooting voor 1937 troffen wij de volgende opmerkingen aan:

Van andere zijde werd gevraagd of het den Minister bekend is, dat actief dienende officieren tevens kantoor houden als advocaat en hoe het oordeel van Zijne Exceilentie over zoodanige combinaties van functies luidt.

Sommige leden betuigden hunne voldoening over de vermindering van straf, welke bij gelegenheid van het huwelijk van Prinses Juliana en Prins Bernhard is verleend aan de gestraften van de *Zeven* Provinciën.

Zij hoopten, dat thans ook spoedig een einde zou worden gemaakt aan de bepaling, waardoor het lidmaatschap der Sociaal-Democratische Arbeiders Partij en van het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen voor militaire ambtenaren is verboden.

Deze leden (n.l. ,.enkele[n] leden. Red.) vestigden tevens de aandacht der Rcgeering op de buitengewoon zware straffen, waartoe tegenwoordig dienstweigeraars worden veroordeeld, waarbij naar hun oordeel de perken worden overschreden.

In de Memorie van Antwoord vinden wij op het vorenstaande de volgende antwoorden:

Het is aan den ondergeteckende bekend, dat enkele actief dienende beroepsofficieren nevenwerkzaamheden verrichten als advocaat en procureur. De ondergebeekende beoordeelt voor elk geval afzonderlijk of de hierbedoelde werkzaamheden schadelijk kunnen zijn of blijken te zijn voor de dienstbelangen. Is zulks het geval, dan wordt het verrichten van de nevenwerkzaamheden verboden; een dergelijk geval heeft zich echter slechts éénmaal voorgedaan. In verband met het vorenstaande bestaat voor het uitvaardigen van een algemeen geldend verbod dienaangaande voor het tegenwoordige geen aanleiding.

Inzake het verbod voor militaire ambtenaren om deel uit te maken van of steun te verleenen aan bepaalde organisaties moge de ondergeteekende verwijzen naar zijne herhaaldelijk gedane mededeelingen.

Tegenover de opmerking van enkele leden, dat door de buitengewoon zware straffen, waartoe de dienstweigeraars worden veroordeeld, de perken zouden worden overschreden, meent de ondergeteekende te kunnen volstaan met de mededeeling, dat de Regeering, op grond van de grondwettelijke bepalingen, niet bij machte is invloed uit te oefenen op de leden van de rechterlijke macht. waar deze — binnen de perken door de wet gesteld — volkomen vrij zijn ten aanzien van het bepalen van de zwaarte der op te leggen straffen.

Anrede von Vorgesetzten.

Der Rricliskriegsminister und Oberbefehlshaber der Wehrmacht hat mit WA 3015 vom 5 November 1936 angeordnet, dasz die Anrede in der dritten Person nicht mehr angewandt werden soll, d.h. dasz die Vorgsetzten in und auszer Dienst mit: „Herr (Dienstgrad)" und „Sie" von Untergebenen angeredet werden.

Diese Anordnung wird mit dem Hinzufugen bekanntgegeben, dasz bei der Awendung der „Sie"-Anrede, miindlich und schriftlich, in der Regel auch der Dienstgrad des Vorgesetzten unter Voransetzung von „Herr" zu nennen ist.

Beispiele:

früher:	*jetzt:*
Ich bitte Herrn Leutnant vorbeigehen zu dürfen.	Herr Leutnant, ich bitte vorbeigehen zu dürfen.
Zu wann befehlcn Herr Kapitan das Boot?	Zu wann befehlen Sie das Boot, Herr Kapitän.
Melde Herrn Admiral. Boot klar am Fallreep.	Herr Admiral, ich melde das Boot klar am Fallreep.
Herr Bootsmaat sollen sofort zum I.O. kommen.	Herr Bootsmaat, Sie sollen sofort zum I.O. kommen.
Darf ich Herrn Kaptlt. um eine Unterschrift bitten?	Herr Kaptlt., darf ich um eine Unterschrift bitten?
Haben Herr Obermaat noch Befehle fiir mich?	Haben Sie noch Befehle fur mich, Herr Obermaat?
Ich komme in einer persönlichen Angelegenheit zu Herrn Kapitan, um	Ich komme in einer persönlichen Angelegenheit zu Ihnen, Herr Kapitan, urn. ....
Ich bitte, Herrn Bootsmaat sprechen zu dürfen.	Ich bitte, Sie sprechen zu dürfen. Herr Bootsmaat.

Herr Kapitän möchten ans Telcfon kommen.	Herr Kapitan, Sie möchten ans Tclefon kommen.

Die befohlene Anordnung ist im Dienstkenntnis-Unterricht von allen Disziplinarvorgezetzten, an Bord von Schiffen und Kreuzern von den Divisionsoffizieren, sofort und eingehend zu behandeln.

(B. Nr. 8801. A. Vb. v. 7.12.36.)

(Marineverordnungsblatt 15 December 1936, Nr. 717, blz. 513.)

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 16 October 1936. [1])

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede en Mr. Dr. W. A. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

Raadsman: Eerste-Luitenant der Artillerie Mr. H. J. Kruls.

Het voortgezet misdrijf van verduistering, gepleegd door een sergeant-majoor-instrzlcteur bij de Troepen op Curaçao.

Beklaagde op grond van het begane misdrijf ongeschikt geacht in den militairen stand te blijven. Ontslag *zonder* ontxetting.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad in het Militair Arrondissement Curaçao, appellant van een vonnis op den 4den Juli 1936 door dien Krijgsraad ten laste van den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, tegen X., oud 44 jaar, geboren te Sleen, sergeant-majoor-instructeur bij de Troepen in Curaçao, gedetineerd aldaar, geintimeerde, bijgestaan door zijn raadsman Mr. H. J. Kruls, Eerste-Luitenant der Artillerie, in garnizoen te 's-Gravenhage, en van X., voornoemd, appellant van gemeld vonnis, bijgestaan door zijn raadsman Mr. Kruls, vooriioemd tegen den Auditeur-Militair bij voornoemden Krijgsraad, geïntimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den raadsman van beklaagde, beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den getuige door den beklaagde opgeroepen;

Gehoord de middelen van verdediging door den raadsman aangevoerd;

[1]) Deze sententie is op 16 October 1936 door het Hof gewezen en, ingevolge artikel 34 van de gewijzigde Rechtspleging bij de Landmacht 1925 in Curaçao (zie M.R.T. XX, 575) op 16 November d.a.v. in de openbare terechtzitting van den Krijgsraad in het Militair Arrondissement Curaçao uitgesproken.

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal vernietigen en beklaagde zal veroordeelcn wegens ,,verduistering" tot een gevangenisstraf voor den tijd van acht maanden, met ontslag uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

O. dat, blijkens het ten processe aanwezig uittreksel uit het stamboek, beklaagde op 5 Juni 1934 zich vrijwillig heeft verbonden in den rang van sergeant-majoor-instructeur bij de Troepen in Suriname en Curaçao, zoowel in- als buiten Europa, voor den tijd van drie jaren, en dat hij thans nog in dien rang bij die Troepen is verbonden:

O. dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 11 April 1936 beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij, als ambtenaar, immers sergeant-majoor-instructeur bij de Militaire-Politietroepen in Curaçao en derhalve behoorende tot de gewapende macht in Curaçao, althans als met eenigen openbaren dienst voortdurend of tijdelijk belast persoon, op verschillende tijdstippen tusschen 1 Januari 1932 en 18 Juli 1935 op het eiland Curaçao, althans op eenig tijdstip tusschen 1 Januari 1932 en 18 Juli 1935 op het eiland Curaçao, opzettelijk onderscheidene geldbedragen tot een gezamenlijk bedrag van ongeveer f 8063.25, althans van ongeveer f 7246,20, althans eenige geldbedragen, althans eenig geldbedrag heeft verduisterd, althans wederrechtelijk zich heeft toegeeigend, welke geldbedragen, althans welk bedrag, hij, beklaagde, in zijne voormelde bediening, althans kwaliteit, althans uit hoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking of van zijn beroep, althans tegen een geldelijke vergoeding, althans anders dan door misdrijf onder zich had, zijnde hij, beklaagde, als op de hiervoren omschreven wijze, met de inning, althans met de inontvangstneming en afdracht ten behoeve van of storting in de betreffende Gouvernementskassen, althans kassen, dier geldbedragen of dat geldbedrag belast, en welke geldbedragen of geldbedrag aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorden en door hem, beklaagde, geïnd, althans in ontvangst werden genomen;

O. dat de Krijgsraad bij het beroepen vonnis, met vrijspaak van hetgeen meer of anders is ten laste gelegd, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard: dat beklaagde op verschillende tijdstippen tusschen 1 Januari 1932 en 18 Juli 1933 op het eiland Curaçao opzettelijk onderscheidene geldbedragen tot een gezamenlijk bedrag van ongeveer f 8063,25 wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, welke geldbedragen hij, beklaagde, anders dan door misdrijf onder zich had en welke geldbedragen aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorden en door hem, beklaagde, in ontvangst werden genomen, alsmede diens schuld daaraan;

O. dat dit bewezenverklaarde is gequalificeerd als: ,,het voortgezet misdrijf van verduistering", en beklaagde deswege is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één jaar met

bepaling, dat de tijd, vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van den 17den November 1935 af, met ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, terwijl de teruggave is bevolen van de als overtuigingsstukken ten processe ingebrachte boeken en andere bescheiden;

O. dat beklaagde met betrekking tot het hem ten laste gelegde heeft verklaard:

dat hij in het najaar van 1929 door den Commandant der Militaire Politie is belast met bureaudienst op het bureau van de Politietroepen in Curaçao; dat hij daar aanvankelijk eenvoudige administratieve werkzaamheden heeft verricht, welke zich later aanmerkelijk hebben uitgebreid; dat hij dezen werkkring heeft vervuld tot 18 Juli 1935, toen hij niet verlof naar Holland is gegaan; dat hij heeft gewerkt onder de commandanten Antheunissen, Molenbrugge en Diekmann; dat tot zijn werkzaamheden onder meer behoorde het ontvangen en afdragen van gelden, welke gelden afkomstig waren uit een aantal bronnen, waaronder a. voor vergunningen. afgegeven ingevolge Politiekeur, b. wegens inning van boeten; dat aanvankeliik de Commandant der Militaire Politie zelf de gelden 1-oor de vergunningen ontving, doch vanaf ongeveer begin 1931 zulks door hem, beklaagde, gesehieddc; dat er geen voorschriften bestonden, aan wie de gelden voor de vergunningen moesten worden afgedragen; dat hij wist, dat die gelden hestemd waren gedeeltelijk voor 's Lands kas, gedeeltelijk voor de Armenkas, en dat hij een gedeelte dier gelden telkens in het begin van het jaar bracht bij den adjudant Loewenthal met opgave in welke kas zij moesten worden gestort; dat hij opzettelijk een kladschrift heeft gemaakt, waarin hij slechts een gedeelte der vergunningen aanteekende, namelijk alleen die vergunningen ten aanzien waarvan hij de ontvangen gelden aan den adjudant Loewenthal afdroeg; dat hij de overige vergunningen niet aanteeliende en het geld, dat hij ontving, ten eigen bate hecft aangewend; dat hij aanvankelijk f 40.— per maand van die gelden voor zich heeft achtergehouden en dat bedrag later heeft opgevoerd tot ongeveer f 160.— per maand;

dat hij de inning der boeten zonder opdracht op zich heeft genomen; dat hij in het begin de door hem ontvangen boetegelden heeft aangeleekend op een stuk papier, waarop door den deurwaarder voor strafzaken voor ontvangst werd geteekend, doch later de ontvangsten door hem in een kladcahier zijn geboekt; dat hij in het eerste jaar alle boeten in dezelfde volgorde, als waarin die in het kladcahier stonden, in een netcahier heeft overgeschreven en die gelden met dit cahier naar het parket werden gebracht, vanwaar hij dit cahier, als de gelden daar waren geboekt, terugkreeg; dat hij wel alle boeten in het kladcahier is blijven boeken, doch in 1933 is begonnen met een willekeurig aantal daarin ingeschreven

boeten in het netcahier over te nemen, waarna aan de hand van dit laatste cahier de boetegelden door hem werden afgedragen; dat hij eind 1933 bij het controleeren der kas met de boetekaarten en het cahier heeft bevonden, dat er een groot bedrag aan geld ontbrak, ongeveer 1600 à 1700 gulden; dat hij toen f 1100.— van zijn spaarbankboekje heeft afgehaald en in de kas gestort en daarna weer een aantal boetegelden heeft afgedragen; dat er echter een tekort in de kas bleef; dat hij daarvoor geen andere reden kan vinden, dan dat hij het geld voor zichzelf uit de kas heeft genomen; dat alle ontvangen gelden door hem werden opgeborgen in een sigarenkistje, waarin hij ook zijn traktement bewaarde; dat hij vanaf het nieuwe politieblad 1935 geen kladcahier meer heeft aangehouden; dat hetgeen hij nog van de boetegelden moest afdragen in 1935 bestond uit de bedragen, die vermeld stonden in het kladcahier over 1934 en die daarin niet waren doorgehaald. en de bedragen vermeld op de boetekaarten, waarop hij had aangeteekend. dat hij het geld wel had ontvangen, terwijl dat geld niet door hem was afgedragen; dat hij het aan de hand van die bescheiden berekende totaal bedrag van f 2760.50 niet heeft afgedragen; dat hij van niemand toestemming heeft gehad om van het geld, dat door hem wegens die boeten werd ontvangen en dat, naar hij begreep, gouvernementsgeld was, iets ten eigen bate aan te wenden;

0. dat de navolgende getuigen hebben verklaard:

Mr. F. A. Jas, onder eede:

,,Ingevolge de Algemeene Politiekeur 1917 worden door het hoofd der politie, welke functie ik vervul, diverse vergunningen verleend. Deze vergunningen worden verleend op voorstel der plaatselijke hoofden van politie en derhalve voornamelijk op voorstel van het Plaatselijk Hoofd in het 1e Stadsdistrict: de Commandant der Militaire Politietroepen. Het voorstel wordt gedaan in den vorm eener ten bureele van den Commandant opgemaakte vergunning. die mij met de andere stukken ter onderteekening worden voorgelegd.

Sinds den tijd, dat ik hier op Curaçao verblijf, worden de boetes betaald in handen der politie. Dit is hieruit ontstaan, dat in Curaçao slechts zelden iemand boete betaalt vóór hij is aangehouden.

De bedragen, die de veroordeelden bij of na hun aanhouding betaalden, moesten door de politie gestort worden in handen van den deurwaarder voor strafzaken, die ze met de gelden, door het Openbaar Ministerie ontvangen voor transacties en betaalde maximumboeten, naar den Ontvanger overbrengt.

Mij is niets bekend, wat betreft geldelijke toelagen of faciliteit. toegestaan aan den sergeant-majoor-instructeur X. boven zijn gewone bezoldiging.

Het spreekt van zelf, dat niemand de beschikking heeft over de gelden, bestemd voor 's Lands Kas of 's Lands Armenkas, zonder uitdrukkelijke machtiging daartoe."

W. Antheunisscn, onder eede:

,,Het was mij bekend, dat verleende vergunningen op het hoofdbureau van politie werden afgehaald.

Medio Januari 1932 omstreeks is begonnen met het aanleggen van een politieblad, waarin vermeld de boete, dan wel vervangende hechtenis, waarbij een regeling was gemaakt, dat de boetes, die niet betaald konden worden op het parket als dit gesloten was, afgedragen konden worden op een der politieposten, waarna het geld werd afgedragen op het bureau van den procureur-generaal.

Nimmer is den sergeant-majoor-instructeur X. door mij toegestaan gelden, bestemd voor 's Lands Ras of 's Lands Armenkas, die door hem waren ontvangen, geheel of gedeeltelijk achter te houden ten eigen bate."

H. Molenbrugge, onder eede:

,,Het is mij bekend, dat op mijn bureau door aan mij ondergeschikt personeel, waaronder X., gelden werden ontvangen. Dit waren gelden van door den rechter opgelegde boeten en gelden, voortvloeiende uit door den Procureur-Generaal verleende vergunningen.

Ik heb niet van mijn voorganger, den Kapitein Antheunissen, bij de overgave van zijn dienst overgekregen, dat door dezen aan X. een tegemoetkoming boven zijn soldij was toegezegd en dat genoemde X. daarvoor een gedeelte der door hem in zijn dienst ontvangen gelden, welke eigenlijk òf bestemd waren voor 's Lands Kas òf voor 's Lands Armenkas, mocht achterhouden ten eigen bate. De verklaring van X. in dit opzicht is geheel in strijd met de waarheid.

Het is X. door mij nimmer toegestaan gelden, bestemd voor 's Lands Kas of 's Lands Armenkas, die door hem waren ontvangen, geheel of gedeeltelijk achter te houden ten eigen bate."

J. M. Diekmann, onder eecle:

,.X. was belast met de behandeling van vergunningen en het geven van inlichtingen aan het publiek.

Ik heb niet van den Kapitein Molenbrugge overgekregen, dat X. eenige geldelijke toelage of faciliteit boven zijn soldij genoot.

X. heeft mij niet gezegd, dat hij toestemming had, vergunningsgelden achter te houden ten eigen bate.

Ik heb X. nooit eenige geldelijke toelage of andere faciliteit toegezegd of uitbetaald boven zijn wettelijk militair inkomen."

M. Loewenthal, onder eede:

,,De toestand was zoo, dat ik op gezette tijden van den sergeant-majoor-instructeur X. geld kreeg, dat deze voor de vergunningen ontvangen had. Ik boekte dat dan in mijn kasboek en borg het op in mijn brandkast. Ik teekende in een schrift, dat X. bijhield, voor ontvangst.

In het schrift. dat X. aanhield, waarin de gelden stonden opgeteekend, die hij' aan mij afdroeg, had X. bij deze gelden aangeteekend, voor welke kassen ze bestemd waren. Het storten van de gelden, bestemd voor 's Lands Kas en de Armenkas, geschiedde

door mij in het begin van het jaar, volgende op dat van ontvangst."

J. P. Gouw, onder eede:

,,Officieel heb ik den 17den Juli 1935 den dienst van X. overgenomen. Gedurende een tweetal maanden ben ik tevoren bij X. ondergeschikt geweest om op de hoogte te komen van den dienst. Gedurende de twee maanden vóór de overname heb ik administratief werk vervixld, o.a. het invullen van quitanties voor afgedragen boetes, doch X. heeft mij niets gezegd omtrent vergunningen, alleen dat dat bij de overgave wel kwam.

Gedurende den tijd. dat ik op zijn bureau werkte! heb ik gezien, dat de vier houders van de limonadetentvergunningen per man vijftien gulden per maand kwamen storten. Zij kregen daarvoor geen quitanties. Ook van eenige steigervergunningen heb ik gezien, dat gelden aan X. werden afgedragen.

Ik herinner mij nog. dat er in Augustus 1935 een quaestie is geweest met een boete, die wel betaald maar niet verantwoord was. Er bleek toen n.l. op het bureau Rio Cannrio een quitantie aanwezig te zijn voor iemand, die niet voorkwam op de lijst van vervallen signalementen. Ik zat toen op het Hoofdbureau en werd daarover opgebeld. Bij mijn onderzoek bleek mij, dat ik dit geld persoonlijk in ontvangst had genomen van den majoor van Rio Canario, die het met ander van boetes ontvangen geld op het Hoofdbureau kwam afdragen. Ik werkte daar toen onder X. en deze had mij opgedragen voor deze ontvangen gelden de quitanties op te maken en ze ook te onderteekenen. De quitanties nam de majoor van Rio Canario daarna mee ter uitreiking. Ik zelf droeg het ontvangen geld aan den majoor X. af.

Bij mijn nader onderzoek in de boeken en op het Parket bleek mij, dat deze betrokken boete nergens stond verantwoord en ook niet was afgedragen. Ik heb een en ander aan mijn Commandant gerapporteerd."

W. A. Roerhorst, onder eede:

,,Het archief van de vonniskaarten werd door X. zelf bijgehouden. De administratie van de boeteliaarten geschiedde door X. zelf.

De ontvangen boetegelden werden, zooals ik zag, door X. opgeborgen in een sigarenkistje in zijn schrijfbureau. De boetegelden werden meestal door X. zelf in ontvangst genomen, een enkele keer door mij, wanneer X. daarvoor niet in de gelegenheid was. Ik droeg in zoo'n geval zoo gauw mogelijk het geld met de boetekaarten aan X. af.

Ik heb gezien, dat de houders van standplaatsvergunningen — dat waren er vier — iedere maand per persoon vijftien gulden kwamen betalen. Hiervoor wordt geen quitantie afgegeven. Dit geld werd in den regel door X. zelf in ontvangst genomen; wanneer hij er toevallig niet was, nam één van ons het geld in ontvangst en legde het op de lessenaar van X. Het geld werd zooals ik gezien heb, door X. opgeborgen in hetzelfde kistje, waarin ook het boetegeld werd bewaard. Ik heb nooit gezien, dat X. deze gelden ergens in opteekende.

De vergunningen, waarvoor geld betaald moest worden, werden

niet afgegeven voordat dit ook inderdaad betaald was. Van deze vergunningen, die op het Hoofdbureau werden afgegeven, kreeg, zooals ik gezien heb, X. steeds het geld.

Ik heb verschillende malen gezien, dat X. geld uit het hiervoren genoemd kistje nam en in zijn portemonnaie stopte. Ik herinner mij een keer, dat X. tegen mij zeide: „Ik zal het er op het eind van de „maand wel weer indoen, w-ant ik weet niet hoe ik reil of zeil." Dat was ook, toen hij weer een keer geld uit het kistje nam."

C. Soucar; G. Pizziolo; A. Delvalle; M. H. Pinedo; E. M. Koster. onder eede, allen gelijkluidend, doch ieder voor zich:

„In het tijdvak van 1932 tot Juli 1935 heb ik een of meer vergunningen bekomen. Het daarvoor verschuldigde geld heb ik aan X. betaald."

W. Meersma, onder eede:

„De lijst, door mij op verzoek van den Officier-Commissaris opgemaakt van geldboetes, welke wel ontvangen waren door X., doch niet door dezen ter bestemde plaatse werden afgedragen, is samengesteld uit de bedragen, voorkomende in het door X. bijgehouden kladcahier, en wel die, die daarin niet zijn doorgehaald en als zoodanig door X. zijn opgegeven als niet aan het Parket te zijn afgedragen, vermeerderd met de op de boetekaarten voorkomende bedragen."

O. dat het Hof door den hierboven vermelden inhoud van deze bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen acht, met beklaagde's schuld er aan: dat hij op verschillende tijdstippen tusschen 1 Januari 1932 en 18 Juli 1935 op het eiland Curaçao opzettelijk eenige geldbedragen wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, w-elke geldbedragen hij, beklaagde, anders dan door misdrijf, onder zich had en welke aan ren ander dan aan hem toebehoorden;

O. dat beklaagde tot zijn verweer heeft aangevoerd, dat hij tot het ten eigen bate achterhouden van een gedeelte der voor de vergunningen ontvangen gelden toestemming had bekomen van den Commandant der Militaire Politie Antheunissen en later van diens opvolgers, doch dit verweer niet kan worden aanvaard, vermits de onwaarheid daarvan blijkt uit de verklaringen van die als getuigen gehoorde commandanten;

O. dat den beklaagde ook niet kan baten zijne bewering, dat hij, bij zijn vertrek naar Holland op 18 Juli 1935, van plan was de ten eigen bate aangewende gelden zoo spoedig mogelijk aan te zuiveren; dat hij het daarvoor benoodigde geld niet persoonlijk in zijn bezit had, doch dat hij dat had kunnen leenen, daar deze bewering niet afdoet aan het feit, dat het zich wederrechtelijk toeëigenen der bedoelde gelden bereids was voltooid;

O. dat het bewezen verklaarde behoort te worden gequalificeerd als: „het voortgezet misdrijf van verduistering":

O. dat het Hof, alle omstandigheden, waaronder de geruime tijd door beklaagde in voorarrest doorgebracht, in aanmerking genomen, te dezer zake eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden

juist oordeelt, terwijl het Hof den beklaagde, op grond van het begane misdrijf, ongeschikt acht in den militairen stand te blijven;

O. dat het Hoi niet wettig en overtuigend bewezen acht hetgeen aan beklaagde meer of anders is ten laste gelegd;

Toepassende de artikelen 58, eerste lid, en 334 van het Wetboek van Strafrecht voor de Kolonie Curaçao, 1, 2, 6, 20, 40 en 42 van het Wetboek van Militair Strafrecht voor de Kolonie Curaçao, 193 en 198 van de Rechtstpleging bij de Landmacht, 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, 1 en 2 van de gewijzigde Rechtspleging bij de Landmacht 1925 in Curaçao;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd,

En opnieuw rechtdoende,

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, met beklaagde's schuld er aan, hetgeen hierboven als zoodanig is aangewezen;

Qualificeert dit als: ,,het voortgezet misdrijf van verduistering";

Veroordeelt beklaagde deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst, zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen den heklaagde meer of anders is ten laste gelegd. dan bij deze sententie bewezen is verklaard;

Spreekt hem daarvan vrij.

Beveelt dat de als overtuigingsstukken ten processe gediend hebbende boeken en andere bescheiden binnen acht dagen na de uitspraak van deze sententie zullen worden teruggegeven aan degenen, bij wie zij zijn in beslag genomen.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 4 December 1936.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. Dr. W. A. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

Bij het bespelen der groote trom herhaaldelijk onvoldoende dienst doen gedurende het optreden der Stafmuziek te Nijmegen (vierdaagsche).

Beklag ongegrond.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 4 November 1936, van den stafmuzikant X., dienende aan boord van Hr.Ms. Wachtschip te

Willemsoord, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant der Marine te Willemsoord ingediend over de straf van twee dagen verzwaard arrest, hem op 11 Augustus 1936 opgelegd door den toenmaligen Commandant van dat Wachtschip, den Luitenant ter zeer der 1e klasse **J. J.** Wichers, en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„Bij het bespelen der groote trom herhaaldelijk onvoldoende dienst „doen gedurende het optreden der Stafmuziek te Nijmegen (vierdaagsche).",

bij welke beslissing, — op 2 November 1936 genomen en op 3 November d.a.v. in afschrift aan klager uitgereikt, — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden:

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager en den strafoplegger;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht:

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan, dat klager gedurende het verblijf van het Stafmuziekkorps te Nijmegen, ter gelegenheid van de vierdaagsche afstandsmarschcn van Maandag 20 tot en met Vrijdag 24 Juli 1936, bij de door dat muziekkorps gegeven uitvoeringen belast was met het bespelen van de groote trom met bekkens;

dat blijkens de verklaringen van den kapelmeester en den onderkapelmeester:

a. door klager op Maandag 20 Juli, toen het Stafmuziekkorps de marinetroepen van het station Nijmegen naar de Prins Hendrikkazerne begeleidde, zeer onregelmatig is geslagen, waardoor het tempo niet aan de daaraan te stellen eischen voldeed, en de onderkapelmecstcr tijdens den marsch tot den Bapelmecster, doelend op klager, de opmerking heeft gemaakt: ,,Wat loopt die weer te poefen", waarna de kapelmeester ter hoogte van het slagwerk moest gaan loopen, ten einde de maat te corrigeeren;

b. klager op dienzelfden dag, tijdens een openbaar concert voor „De Vereeniging" te Nijmegen, waarbij o.a. de „London Suite" werd gespeeld, bij het uitvoeren van het eerste deel dezer suite niet op tijd bekkenslagen heeft gegeven en bij het derde gedeelte zijn partij niet heeft kunnen vervullen, doordat zijn muziek door onvoldoende vastzetten op den lessenaar was weggewaaid;

c. klager bij een openbaar concert te Wijchen op Woensdag 22 Juli, waarbij met spoed moest worden begonnen, niet gereed was, toen de kapelmeester zijn plaats had ingenomen;

d. klager op Donderdag 23 Juli tijdens een marsch wederom onregelmatig de groote trom heeft bespeeld, waardoor het tempo niet goed was en door den kapelmeester het tempo van tamboers en pijpers ten voorbeeld moest worden gesteld;

e. op Vrijdag 24 Juli d.a.v. bij het terugbrengen der marinetroepen

naar de kazerne, opnieuw het door klager geslagen tempo verkeerd is geweest en door den kapelmeester voortdurend moest worden gecorrigeerd;

O. dat klager ten aanzien van het onder b. vernielde erkent, dat hij tijdens het eerste gedeelte der „London suite" een slag heeft gegeven, die te laat kwam en te zacht was, doch dit toeschrijft aan het ongunstige weer, t.w. regen met harde windvlagen, waardoor hij onrustig werd;

O. dat het slechte weer niet tot verontschuldiging kan strekken, terwijl klager's verklaring, dat hij ***geen enkele*** repetitie van de „Londen-suite" had medegemaakt, aan geloofwaardigheid verliest. doordat hij over *deze* omstandigheid niet heeft gesproken bij het minutieuze onderzoek, hetwelk op last van den Commandant der Marine is ingesteld;

dat verder ook klager's verweer, dat hij op 24 Juli te Wijchen van den kapelmeester de opdracht heeeft gekregen om de muziekboekjes uit te reiken, door niets wordt bevestigd en bovendien de uitvoering van een dergelijke opdracht in geen geval tengevolge had mogen hebben, dat hij niet geheel gereed was, vooral nu de kapelmeester ten overvloede nog de waarschuwing „Ik kom" had gegeven;

O. dat uit klager's beoordeelingen blijkt, dat zijn slechte spel niet aan onkunde moet worden g-weten, zoodat het niet maatvast bespelen van de groote trom en zijn ook overigens slechte spel gedurende het verblijf van het Stafmuziekkorps te Nijmegen toegeschreven moet worden aan „onvoldoende dienstdoen". zooals de omschrijving der strafreden terecht vermeldt;

O. dat klager kort te voren eene gevangenisstraf van twee maanden had ondergaan wegens het beleedigen en bedreigen van den kapelmeester, en hem bij zijn terugkeer bij het muziekkorps, na het ondergaan der straf, door den Commandant van Hr.Ms. Wachtschip te Willemsoord onder het oog is gebracht, dat er bij het onder leiding van den kapelmeester staande muziekkorps een ernstige wil tot goede samenwerking behoort te bestaan;

dat klager deze, op het juiste oogenblik, vooral in zijn eigen belang gegeven raad niet ter harte genomen heeft, zoodat de thans opgelegde krijgstuchtelijke straf ter zake van vorenomschreven tekortkomingen geenszins te zwaar moet worden geacht;

O. dat de omschrijving der strafreden klager's tekortkomingen juist kenschetst;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegrond;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant der Marine te Willemsoord op het beklag genomen, voor zoover op de oorspronkelijk opgelegde straf en de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden betrekking hebbende;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger, den Commandant der

Marine te Willemsoord, den Advocaat-Fisliaal en den Minister van Defensie.

Woog Militair Gerechtshof.

Sententie van 18 December 1936.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaal P. J. van Munnekrede en Mr. Dr. Ur. A. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeden, (fung.).

Raadsman: Officier van Administratie der 2e klasse S. D. Duijverman.

Telastelegging, primair van door 2 schepelingen, aangewezen waschbazen, gezamenlijk gepleegde verduistering, subsidiair van verduistering gepleegd door H. en medeplegen van verduistering door L.: meermalen gepleegd.

De Krijgsraad, vrijsprekende van het primair teiastegelegde, veroordeelt beklaagden ter zake van het subsidiair telastegelegde, met toepassing van art. 359 W. v. S.

Het H.M.G. overweegt dat deze veroordeeling ten onrechte is geschied, aangezien het in art. 359 of art. 321 W. v. S. vereischte opzet in de telastelegging niet is vermeld.

Ook van het primair telastegeiegde behooren de beklaagden te worden vrijgesproken, nu niet is bewezen, dat zij (of één hunner) de a7s waschloon ontvangen gelden in hunne functie als waschbaas onder zich hadden en evenmin dat die gelden voor de scheepswasscherij waren ontvangen en aan die wasscherij toebehoorden, nu zij die gelden voor zich zelf ontvangen hebben, zij het ook ter betaling van werkzaamheden, welke zij op Zondag niet mochten verrichter6 en met gebruikmaking van werktuigen en materialen van de wasscherij, die zij voor dat doel niet mochten gebruiken.

Het Hof acht echter termen aanwezig om, met toepassing van art. 58 W.K., de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden commandeerenden officier.

In de zaak van den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, appellant van een vonnis, op den 28en October 1936 door dien Krijgsraad ten laste van de na te noemen beklaagden gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, tegen: 1°. D. A. L. H.. oud 39 jaar, geboren te Amsterdam, matroos

der 1c klasse aan boord van Mr.Ms. Wachtschip te Willemsoord; 2°. P. Z. L., oud **38** jaar, geboren te Leiden, matroos der 1e klasse. dienende bij de Marinekazerne te Amsterdam, gerequireerden in persoon. geïntimeerden, bijgestaan door hun raadsman, en van: D. A. L. H. en P. Z. L., beiden voornoemd, appellanten van gemeld vonnis, bijgestaan door hun raadsman. tegen den Fiskaal bij den Krijgsraad te Willemsoord, geintimeerde, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akten van appel:

Gezien de door den Fiskaal ingediende memorie [1]), behelzende de middelen en gronden, waarop het beroep steunt;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan de beklaagden beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord de beklaagden, zoo in hunne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hen en namens hen door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie, dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal bevestigen, behoudens ten aanzien van de opgelegde straf, en beklaagden zal veroordeelen tot veertien dagen gevangenisstraf voorwaardelijk inet een proeftijd van **3** jaren;

O. dat aan beklaagden aan den voet van het hun beteekende bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd:

dat zij. dienende als matrozen der 1e klasse aan boord van Hr.Ms. „Johan Maurits van Nassau" en belast zijnde met de functie van waschbaas in de aan boord van voornoemden bodem gedreven wordende scheepsmasscherij, op verschillende tijdstippen in het tijdvak van ongeveer eind Maart/begin April 1936 af tot ongeveer eind Juni/begin Juli d.a.v. telkens aan boord van voornoemden bodem in Nederlandsch-West-Indië telkens opzettelijk eenig geldsbedrag, althans een geldsbedrag ad f 9,60 of daaromtrent, althans een geldsbedrag, varieerende van f 25 of daaromtrent tot f 30 of daaromtrent, telkens toebehoorende aan voornoemde scheepswasscherij, althans aan een ander of anderen dan hen, beklaagden, welk geldsbedrag telkens deel uitmaakte van een grooter bedrag, dat beklaagde H. in zijn voormelde functie telkens maandelijks in voornoemd tijdvak inde van aan boord van voornoemden bodem dienende schepelingen wegens door deze aan bedoelde scheepswasscherij verschuldigde waschloonen en welke gelden, waaronder vorenbedoeld eenig bedrag, althans voornoemd bedrag ad f 9,60 of daaromtrent, althans voornoemd bedrag, varieerend van f 25 of daaromtrent tot f 30 of daaromtrent, beklaagde H. telkens in voormelde functie anders dan

[1]) **Achter deze sententie opgenomen.**

door misdrijf onder zich had, wederrechtelijk zich hebben toegeeigend;

althans, dat zij, dienende als matrozen der 1e klasse aan boord van Hr.Ms. „Johan Maurits van Nassau", in Nederlandsch-West-Indië, in Curaçao, gezamenlijk en in vereeniging, terwijl zij door of namens den Commandant van genoemden bodem waren te werk gesteld als waschbazen in de scheepswasscherij aan boord van meergenoemden bodem, welke wasscherij is opgericht en wordt gedreven met kapitaal van de scheepstoko aan boord van genoemden bodem en waarvan de baten ten voordeele van deze scheepstolro behooren te worden ingebracht, en welke wasscherij de bevoegdheid heeft de wasch te verzorgen, welke haar wordt aangeboden door opvarenden van Hr.Ms. „Johan Maurits van Nassau", op verschillende tijdstippen in het tijdvak van Augustus 1935 tot 27 Juli 1936 waschgoed van verschillende schepelingen, althans van ten minste 8 schepelingen. in ontvangst hebben genomen en gewasschen, althans na de gebruikelijke bewerkingen schoon weder aan de betrokkenen hebben afgeleverd, en dat

1°. voor zoover betreft den matroos der 1e klasse H. (....), deze het hiervoor verschuldigde waschloon, althans maschloonen, dat eigenmachtig door beide beklaagden H. en L., althans door hem — H. — werd vastgesteld, doch waarvan ten minste een bedrag, gelijk staande met het volgens het bestaande tarief der scheepswasscherij verschuldigde bedrag, ten bate dezer scheepswasscherij, althans der hiervoren genoemde scheepstoko, behoorde te komen, heeft geïnd, althans in ontvangst genomen, van betrokken personen, op overeenkomstige wijze en op de tijdstippen, waarop de normaal verschuldigde waschloonen werden geïnd, althans ontvangen, doch dat hij, beklaagde H., deze waschloonen, of dit waschloon, niet ter bestemder plaatse, althans niet zooals dit met het officieele waschloon, hetwelk mede door hem werd geïnd, althans in ontvangst genomen, gebeurde, aan den onderofficier der scheepsioko heeft afgedragen. maar dat hij zich dit waschloon, althans deze waschloonen, althans eenig waschloon geheel of gedeeltelijk heeft toegeëigend, hebbende hij, beklaagde H., dit waschloon of deze waschloonen anders dan door misdrijf onder zich en behoorende dit waschloon of deze waschloonen aan een ander dan aan hem, beklaagde;

2°. voor zoover betreft den matroos der 1e klasse L. (....), deze van het hiervoor verschuldigde waschloon, althans waschlooncn, dat eigenmachtig door beide beklaagden H. en L., althans door beklaagde H., werd vastgesteld, doch waarvan ten minste een bedrag, gelijkstaande met het volgens het bestaande tarief der scheepswasscherij verschuldigde bedrag ten bate dezer scheepswasscherij, althans der hiervoren genoemde scherpsloko, behoorde te komen, telkenmale een bedrag van 10 tot 15 gulden, althans eenig bedrag, van den beklaagde H. in ontvangst nam, hebbende hij, beklaagde L., alzoo met beklaagde H. te zamen en in vereeniging, het betrokken waschloon, of de waschloonen, niet ter bestemder plaatse, althans

niet zooals dit met het officieele waschloon, hetwelk door beklaagde H. werd geïnd, althans in ontvangst genomen, gebeurde, aan den onderofficier der scheepstoko afgedragen, maar zich dit waschloon. althans deze waschloonen, althans eenig waschloon, welke of welk beklaagden, althans beklaagde H., anders dan door misdrijf onder zich hadden (had) en welke waschloonen, althans welk waschloon, aan een ander dan aan hen, beklaagden, toebehoorden, geheel of gedeeltelijk toegeëigend;

O. dat de Krijgsraad bij vonnis, waarvan appèl, het navolgende van het aan beklaagden telastegelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, met hunne schuld daaraan, te weten:

dat beklaagden, dienende als matrozen der 1e klasse aan boord van Hr. Ms. „Johan Maurits van Nassau" in Nederlaiidsch-West-Indië, gezamenlijk en in vereeniging, terwijl zij namens den Commandant van genoemden bodem waren te merk gesteld als waschbazen in de scheepswasscherij aan boord van genoemden bodem, op verschillende tijdstippen in het tijdvak van Augustus 1935 tot 27 Juli 1936 waschgoed van ten minste 8 schepelingen in ontvangst hebben genomen en gewasschen, en dat,

voor zoover betreft den beklaagde H., deze de hiervoor verschuldigde waschloonen, die eigenmachtig door beide beklaagden werden vastgesteld, doch waarvan ten minste een bedrag, gelijk staande met het volgens het bestaande tarief der scheepswasscherij verschuldigd bedrag. ten bate dezer scheepswasscherij behoorde te komen, heeft geïnd van betrokken personen, op overeenkomstige wijze en op de tijdstippen, waarop de normaal verschuldigde waschloonen werden geïnd, doch dat hij. beklaagde H., deze waschloonen niet ter bestemder plaatse aan den onderofficier der scheepstoko heeft afgedragen, maar dat hij deze waschloonen zich heeft toegeëigend, hebbende hij, beklaagde H., deze waschloonen anders dan door misdrijf onder zich en behoorende deze waschloonen aan een ander dan aan hem, beklaagde;

voor zoover betreft den beklaagde L., deze van de hiervoor verschuldigde waschloonen, die eigenmachtig door beide beklaagden werden vastgesteld, doch waarvan ten minste een bedrag, gelijk staande met het volgens het bestaande tarief der scheepswasscherij verschuldigde bedrag, ten bate dezer schccpswasscherij behoorde te komen, telkenmale een bedrag van f 10 tot f 15 van beklaagde H. in ontvangst nam, hebbende hij, beklaagde L., alzoo met beklaagde H. te zamen en in vereeniging de betrokken waschloonen niet ter bestemder plaatse aan den onderofficier der scheepstoko afgedragen, maar zich deze waschloonen, welke beklaagde H. anders dan door misdrijf onder zich had en welke waschloonen aan een ander dan aan hen, beklaagden, toebehoorden, toegeëigend;

dat de Krijgsraad dit bewezen verklaarde ten aanzien van beklaagde H. heeft gequalificeerd als:

„het meerdere malen plegen van als ambtenaar opzettelijk geld. dat

hij in zijne bediening onder zich heeft. verduisteren. alle feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd".

en ten aanzien van beklaagde L. als:

„het meerdere malen medeplegen [1]) van als ambtenaar opzettelijk geld dat hij in zijne bediening onder zich heeft. verduistercii, alle de feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd".

en deswege ieder der beklaagden heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen, terwijl de Krijgsraad beklaagden heeft vrijgesproken van hetgeen hun meer of anders is ten laste gelegd, dan als bewezen is aangenomen;

O. dat beklaagden ten onrechte voor het hun subsidiair tenlastegelegde en bewezen verklaarde zijn veroordeeld, aangezien hun daarbij wordt ten laste gelegd liet misdrijf, omschreven in artikel 359 of artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht, en het in die artikelen vereischte opzet in de tenlastelegging niet is vermeld;

O. dat beklaagden ook van het hun primair tenlastegelegde behooren te worden vrijgesproken;

dat immers niet bewezen is. dat beklaagden (of een hunner) de geldsbedragen. door hen ontvangen voor het op Zondag wasschen van goederen van korporaals en manschappen, in hun functie van waschbaas onder zich hadden, aangezien het niet tot hunne functie van waschbaas behoorde om des Zondags goederen voor korporaals en minderen te wasschen, en evenmin is bewezen, dat voormelde geldsbedragen (of een gedeelte daarvan) door hen (of een hunner) voor de wasscherij aan boord van Hr. Ms. „Johan Maurits van Nas-

---

[1]) In het vonnis komen te dezen aanzien de volgende overwegingen voor:

O. dat blijkens de bewezenverklaring de persoonlijke omstandigheden waardoor ten deze de strafbaarheid der gepleegde feiten wordt bepaald, te weten het uit hoofde van zijn dienstbetrekking het geld onder zich hebben, wèl bij beklaagde H. is aanwezig geweest maar niet bij beklaagde L., te wiens aanzien ook het onder zich hebben van het geld niet is bewezen verklaard;

dat in verband met het feit dat de beklaagden de gelden samen verdeelden en overigens de samenwerking tusschen beiden zeer volledig en nauw is geweest, het ten slotte een min of meer toevallige omstandigheid is geweest, dat beklaagde H. als oudste waschbaas de gelden in zijn bediening onder zich had; dat genoemde omstandigheid aan L. toen hij met H. de materieele handeling pleegde, bekend was en deze omstandigheid in zijn opzet was begrepen, zoodat zij bij de toepassing der strafwet wel te zijnen aanzien in aanmerking moet komen; dat immers krachtens artikel 47 W.v.S. zij die het feit medeplegen als daders worden gestraft en de uitzonderingsbepaling van artikel 50 W.v.S. alleen geldt voor persoonlijke omstandigheden waardoor de strafbaarheid wordt *uitgesloten, verminderd* of *verhoogd,* niet voor die, welke de strafbaarheid *bepalen;* dat waar echter L. niet alle daderseigenschappen in zich vereenigt, niet kan worden gezegd, dat hij dader is van het bij artikel 359 W.v.S. omschreven feit doch wel, dat hij dit feit heeft medegepleegd en dus als dader wordt gestraft; dat het bewezen verklaarde ten aanzien van beklaagde L. mitsdien moet worden gequalificeerd:

het meerdere malen medeplegen van als ambtenaar opzettelijk geld, dat hij in zijn bediening onder zich heeft verduisteren, alle de feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd.

sau" zijn ontvangen en aan die wasscherij of aan een ander dan de beklaagden (of een hunner) toebehoorden, aangezien zij die geldsbedragen voor zich zelf ontvangen hebben, zij het dan ook ter betaling van werkzaamheden — het wasschen op Zondag voor korporaals en minderen —, welke zij niet mochten verrichten, niet gebruikmaking daarbij van werktuigen en materialen van gezegde wasscherij, die zij voor dat doel niet mochten gebruiken; [1])

[1]) In het vonnis wordt het volgende overwogen:

O. dat beklaagden als verweer hebben gevoerd dat zij de wasch voor het achttal korporaals en manschappen op Zondag als een particuliere bijverdienste hebben beschouwd en niet hebben ingezien dat deze door hen geïnde loonen in ieder geval tot aan het bedrag der officieel vastgestelde tarieven aan de scheepswasscherij toebehoorden en daaraan dienden te worden afgedragen;

O. dat dus beklaagden zich erop beroepen dat zij op dit punt eene verkeerde voorstelling van de werkelijkheid hebben gehad en daardoor niet zouden hebben geweten dat de voor het wasschen op Zondag uit dezen hoofde ontvangen waschloonen in ieder geval tot aan het officieele tarief aan de scheepswasscherij toebehoorden, zoodat dan door deze onwetendheid bij hen het opzet op dit deel van de tenlastelegging ontbrak;

dat echter de Krijgsraad aanneemt dat bij hen wel degelijk wetenschap op dit punt heeft bestaan, beklaagden in ieder geval hadden kunnen en moeten weten dat bedoelde gelden aan de scheepswasscherij en niet aan hen toebehoorden;

dat toch het wasschen voor bedoelde schepelingen niet geschiedde in den vrijen tijd van beklaagden en ook niet op Maandag of Donderdag, op welke dagen degenen die zelf hun wasch wenschten te behandelen, dit konden doen, doch wel tegelijk met het wasschen voor de officieren en onderofficieren, welke arbeid zij, gelijk vaststaat, voor de scheepswasscherij verrichtten;

dat voor deze extra wasch op Zondag steeds de machines en ingredienten van de scheepswasscherij door hen werden gebruikt;

dat beklaagde H. op de vraag van getuige Lion hoe het met dat goed van dat achttal schepelingen zat, niet antwoordde dat dit een particuliere wasscherij was, hetgeen hij in zijn opvatting toch ronduit had kunnen zeggen, doch zeide dat het voor hen allen om practische redenen makkelijker was dat dit goed op Zondag gewasschen werd, omdat er dan toch al gewasschen werd, een houding van dezen beklaagde die er op wijst dat hij wel wist dat het met die z.g. particuliere wasscherij niet in orde was;

dat beklaagde L., die de inkomsten uit deze wasscherij in een apart boekje opteekende, dit boekje heeft vernietigd toen het onderzoek in deze zaak begon, volgens zijn eigen zeggen omdat hij begreep dat het niet in orde was met die particuliere wasscherij;

dat beklaagden nimmer aan de betrokken schepelingen hebben te kennen gegeven dat dit wasschen op Zondag een particuliere wasscherij was, doch het steeds hebben doen voorkomen alsof dit wasschen vanwege de scheepswasscherij geschiedde;

dat al deze feiten erop wijzen dat beklaagden wel degelijk hebben geweten, in ieder geval hebben kunnen weten, dat bedoelde door H. ontvangen gelden althans tot het bedrag van het officieele tarief aan de scheeepswasscherij toebehoorden en niet aan hen persoonlijk;

dat de raadsman van de beklaagden de stelling heeft gelanceerd dat de beklaagde H. de ontvangen gelden *wel* door misdrijf onder zich had en er in casu geen sprake van verduistering van deze gelden zou zijn geweest;

dat volgens deze bewering niet de gelden zouden zijn verduisterd doch

0. dat beklaagden mitsdien zoowel van het hun primair als subsidiair ten laste gelegde behooren te worden vrijgesproken, en het vonnis, waarvan appèl, moet worden vernietigd;

O. dat het Hof termen aanwezig acht, met toepassing van artikel 58 van de Wet op de Krijgstucht, de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier;

Toepassende de artikelen 185 der Rechtspleging bij de Zeemacht, 58 van de Wet op de Krijgstucht, 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd;

En opnieuw recht doende,

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagden is te laste gelegd;

Spreekt hen daarvan vrij;

Verwijst, onder mededeeling van alle stukken, de zaak ter verdere behandeling naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Officier.

Willenisoord, den 17den November 1936.

MEMORIE VAN APPEL in de zaak van de matrozen der 1e klasse D. A. L. H. en P. Z. L.

Ik heb de eer het Hoog Militair Gerechtshof te 's Gravenhage mede te deelen, dat ik van het vonnis dd. 28 October 1936 inzake

---

beklaagden bij het behandelen van die wasch zich wederrechtelijk zouden hebben toegeëigend de electrische energie, benoodigd voor het gebruik van de machines en de ingrediënten verwerkt in het gewasschen goed, zoodat zij op een vroeger tijdstip reeds verduistering van die goederen pleegden, waardoor zij het later ontvangen geld niet meer „anders dan door misdrijf" onder zich hadden;

dat deze stelling zich al zeer slecht rijmt met beklaagdens verklaring dat zij dit wasschen als een particuliere wasscherij beschouwden, doch zij ook overigens onjuist is;

dat toch het behandelen van de wasch voor het achttal schepelingen op Zondag, waarbij gebruik gemaakt werd van electrische energie voor de machines en van verschillende ingrediënten van de scheepswasscherij van volkomen gelijken aard was als het behandelen door beklaagden van de overige wasch van de scheepswassclierij, waarbij zij ook over deze energie en ingrediënten beschikten, zoodat zij met al deze waschbehandeling volkomen bleven binnen het gewone kader van de hun opgedragen werkzaamheden als waschbaas;

dat daarom niet kan worden gezegd dat zij aldus handelende zich die energie en die ingredienten hebben toegeëigend, waarop hun opzet ook niet gericht was;

dat eerst wederrechtelijke toeëigening plaats vond toen beklaagden, nadat zij hunne gewone werkzaamheden ten opzichte van het goed als waschbaas beëindigd hadden en welke werkzaamheden zij anders toch op Dinsdag hadden moeten verrichten, willens en wetens de daarvoor ontvangen waschloonen niet ter bestemder plaatse afdroegen, doch daarover als heer en meester beschikten.

de matrozen der 1e klasse D. A. L. H. en P. Z. L. hooger beroep heb aangeteekend wegens de navolgende redenen, t.w.:

1°. Het is mij niet duidelijk, waarom de Krijgsraad het den beklaagden primair tenlastegelegde niet bewezen acht.

Bij vergelijking van het primair en subsidiair tenlastegelegde blijkt, dat het primair tenlastegelegde het voor het misdrijf van art. 359 S.R. vereischt ,,opzet" vermeldt, terwijl het subsidiair tenlastegelegde over het opzet niet rept.

Acht de Krijsgraad nu dit opzet niet bewezen? Uit de aan het subsidiair tenlastegelegde gegeven qualificatie en uit de weerlegging van de door beklaagden en den raadsman aangevoerde weren zou ik echter meenen van wel.

Ter toelichting moge dienen, dat ik de van den Commandant van Hr. Ms. „Johan Maurits van Nassau" afkomstige subsidiaire tenlastelegging veiligheidshalve ongewijzigd heb gelaten, omdat ik den inhoud daarvan, vooral ten aanzien van L., niet erg goed begreep, weshalve het mij zeer gewenscht voorkwam deze niet door de van mij afkomstige primaire tenlastelegging — waarbij ik mij m.i. hield aan *hetzelfde feitencomplex* als voornoemden Commandant bij zijn tenlastelegging voor oogen heeft gestaan — geheel te vervangen, doch haar als subsidiaire tenlastelegging te handhaven, vermits ze wellicht tot een andere *juridische* qualificatic zou hebben kunnen leiden.

Mogelijk bevat het primair tenlastegclegde een manco?

Wel is waar ontbreekt daarin het bij tenlastelegging van mededaderschap veelal voorkomende element van ,,te zamen en in vereeniging". doch naar mijn overtuiging is tenlastelegging van dit element slechts dan noodig, wanneer zonder tenlastelegging van dit element het bewezen tenlastegelegde niet onder het betreffende wetsartikel zou kunnen worden gesubsumeerd, zooals b.v. bij art. 311 onder 4° S.R. (diefstal door *twee* of *meer vereenigde* personen). Dit is in casu niet het geval. Ten slotte wil ik nog opmerken, dat het in het primair tenlastegelegde uitgedrukte tijdvak, waarin de misdrijven zouden zijn gepleegd, meer met het bewezene overeenstemt, dan het in het subsidiair tenlastegelegde en als bewezen aangenomen tijdvak.

2°. De opgelegde gevangenisstraf van 14 dagen acht ik te licht.

De Fiskaal bij den Zeekrijgsraad,

D. FRANKEN.

Hoog Militair Gerechtshof.

Sententie van 12 Februari 1937.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. Dr. W. A. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

Raadsman: Mr. A. D. Belinfante, te 's-Gravenhage.

Aks militair, met ket oogmerk om een ander voor bestraffing te vrijwaren, eene aangelegenheid aan de kennisneming van den bevoegden meerdere onthouden (als wachtcommandant niet rapporteeren dat een korporaal ruim 3 uur te laat van avondpermissie in de kazerne was teruggekeerd).

De Krijgsraad had deze zaak verwezen naar den commandeerenden officier. In door den A.M. ingesteld hooger beroep achtte hei H.M.G. het telastegelegde echter niet van xóó lichten aard, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan.

Veroordeeling tot ééne week gevangenisstraf met verlaging — wegens onwaardigheid — van gewoon dienstplichtig-wachtmeester-titulair tot den stand van soldaat.

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch, appellant van een vonnis op den 29en December 1936 door dien Krijgsraad in zake den na te noemen beklaagde gewezen, voor wien ten deze optreedt de Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, tegen W. R., oud 20 jaar, geboren te Groningen, gewoon dienstplichtig-wachtmeester-titulair van het 8ste Regiment Veld-Artillerie, met groot verlof, gerequireerde in persoon, bijgestaan door zijn raadsman:

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de akte van appèl;

Gezien de oproeping, vanwege den Advocaat-Fiskaal aan den beklaagde beteekend;

Gezien het vonnis in eersten aanleg gewezen;

Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden als in de middelen van verdediging, door hem en namens hem door den raadsman aangevoerd;

Gehoord den Advocaat-Fiskaal in zijne schriftuur van eisch met conclusie tot bevestiging van het vonnis van den eersten rechter;

O. dat beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

O. dat aan beklaagde aan den voet van het hem op 22 December 1936 beteekend schriftelijk bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad is ten laste gelegd, dat hij op of omstreeks 1 November 1936 te Ede als militair, wachtcommanclant van het 8e Regiment Veld-Artillerie, met het oogmerk den dienstplichtigen korporaal Pols voor bestrafffing te vrijwaren, aan de kennisneming van den bevoegden meerdere heeft onthouden, dat Pols, ofschoon slechts tot 24 uur van 30 October avondpermissie hebbende, eerst om ongeveer 3.30 uur van 31 October in de kazerne van permissie is teruggekeerd, en van die aangelegenheid geen melding heeft gemaakt op het door hem ingeleverde wachtrapport;

O. dat de Krijgsraad bij vonnis d.d. 29 December 1936, waarvan hooger beroep, deze zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling heeft verwezen naar den tot straffen bevoegden Commandeerende-Off icier;

O. dat het Hof het aan beklaagde ten laste gelegde feit niet van zóó lichten aard acht, dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan;

O. dat beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 30 October 1936 als commandant van de wacht van het 8e Regiment Veld-Artillerie in de Arthur Kool-kazerne te Ede op wacht is gekomen;

dat de korporaal Pols, die tot de juist afgetreden wacht had behoord, bij hem is gekomen en hem heeft gezegd: ,,Ik moet vanavond naar de „Reehorst" en kom dan wat later thuis.";

dat deze korporaal hem niet heeft gevraagd, of hij het later thuiskomen goed vond, en hem ook niet heeft gevraagd van het later thuiskomen geen melding te maken;

dat hij, beklaagde, het als een heel gewone zaak heeft beschouwd en in het gezegde van den korporaal Pols ook niets vreemds heeft gezien, omdat zij te zamen de opleiding tot wachtmeester hadden gevolgd;

dat hij te ongeveer 3.15 in den nacht van 30 op 31 October 1936 een ronde heeft gemaakt en te ongeveer 3.30 van die ronde in het wachtlokaal terugkomende, den korporaal Pols daar heeft aangetroffen;

dat hij, gedacht hebbende dat Pols bedoeld had slechts een korten tijd na 12 uur thuis te zullen komen, op hem heeft gemopperd, waarop Pols op het avondpermissiebriefje achter diens naam als uur van binnenhomst „24.00" heeft geplaatst;

dat hij noch op het wachtrapport noch op het avondpermissiebriefje van het te laat thuiskomen van Pols kennis heeft gegeven ten einde Pols voor bestraffing te vrijwaren, hoewel hij wist, dat hij van een en ander melding moest maken;

dat hij, toen de korporaal Pols hem over het na twaalven thuiskomen had gesproken, niet aan dezen heeft gevraagd of hij nachtpermissie had aangevraagd doch zich terloops heeft laten ontvallen. dat het goed was;

O. dat de navolgende getuigen hebben verklaard en met eede hebben bevestigd:

1°. Wilhelmus Gerardus Pols, gewoon dienstplichtig-korporaal bij de 2e Schoolbatterii van het 8e Regiment Veld-Artillerie, in garnizoen te Ede:

dat hij op 30 October 1936 des avonds te 19.00 is afgelost van den dienst van korporaal van aflossing van de kazernewacht van het 8e Regiment Veld-Artillerie in de Arthur Kool-kazerne te Ede;

dat als commandant der opvolgende kazernewacht beklaagde is opgetreden, dien hij kende, doordat hij tegelijkertijd met hem de opleiding tot wachtmeester had gevolgd en met hem op de kamer veel omgang had gehad;

dat hij dien avond naar een uitvoering wilde gaan, doch slechts tot 24.00 avondpermissie had, en daarom naar beklaagde is gegaan en tot hem heeft gezegd: ,,Ik zal vanavond wat later thuiskomen";

dat hij niet anders heeft verwacht, dan dat beklaagde daartegen geen bezwaren zou maken, en zijn gezegde dan ook meer als een medecleeling dan als een verzoek heeft beschouwd;

dat hij van beklaagde ten antwoord heeft gekregen: ,,Wij zullen wel eens zien, dat komt in orde";

dat hij na afloop van de uitvoering te ongeveer 2.00 's nachts naar de kazerne is teruggekeerd;

dat, toen hij in de wacht was aangekomen, beklaagde niet aanwezig was en de korporaal van aflossing hem toen heeft medegedeeld, dat beklaagde een ronde was gaan maken;

dat hij dien korporaal heeft gezegd, te zullen terugkomen om zich bij beklaagde te melden;

dat hij korten tijd daarna, te omstreeks 3.30 's nachts, wederom in de wacht is geweest en beklaagde toen daar aanwezig heeft bevonden;

dat beklaagde mopperend tot hem heeft gezegd te hebben gedacht, dat hij, getuige, te ongeveer kwart na twaalven thuis zou komen;

dat toen beklaagde op hem den indruk maakte, dat hij niet goed wist hoe hij met het geval moest handelen;

dat hij daarop zelf het avondpermissiebriefje heeft ingevuld;

2°. Wijnand Cornelis Theodoor Haarman, Kapitein bij het 8e Regiment Veld-Artillerie, in garnizoen te Ede:

dat hij op 30 en 31 October 1936 eerste-officier van de week bij het 8e Regiment Veld-Artillerie te Ede is geweest;

dat op het politierapport van 31 October 1936 betreffende den nacht van 30 op 31 October 1936 niemand als ,,te laat binnengekomen" is gemeld;

O. dat het Hof door voormelde bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen oordeelt hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, zoomede zijne schuld daaraan;

O. dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van: ,,als militair, met het oogmerk om een ander voor bestraffing te vrijwaren, eene

aangelegenheid aan de kennisneming van den bevoegden ineerdere onthouden";

O. dat het Hof te dezer zake eene gevangenisstraf voor den tijd van ééne week gerechtvaardigd acht, terwijl het Hof den beklaagde op grond van het begane feit onwaardig acht, in den door hem bekleeden rang te blijven dienen;

O. dat uit het vorenstaande volgt, dat liet vonnis, waarvan beroep, moet worden vernietigd;

Toepassende de artikelen 2, 25, 60 en 139 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 91 van het Wetboek van Strafrecht, 75, 76d en 77 van 's Hofs Provisioneele Instructie, cn

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis, waarvan is geappelleerd,

En opnieuw recht doende:

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan beklaagde is ten laste gelegd, zoomede zijne schuld daaraan;

Qualificeert dit, als boven is gezegd;

Veroordeelt beklaagde deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van ééne week;

Verlaagt hem tot den stand van soldaat.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 29 Januari 1937.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Relzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. Dr. W. A. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeulen, (fung.).

Als bewakingspost op een zeer belangrijk punt geplaatst zijnde, onvoldoende waakxaamheid betoond.

Beklag ongegrond. Klager — korporaal bij de politietroepen — heeft „zonder eenigen redelijken grond" 's Hofs eindbeslissing ingeroepen.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 18 December 1936, van den korporaal R., dienende bij de Groep A van de .. Afdeeling Politietroepen, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Commandant van die Afdeeling, den Kapitein X., ingediend over de omschrijving van de strafreden, behoorende bij de straf van 4 dagen verzwaard arrest,

hem op 8 December 1936 opgelegd door den wnd.-Onderafdeelirigs-commandant, den Eerste-Luitenant Y. welke omschrijving luidt:

,,Als post bij een brug met permanente lading, zich zonder noodzaak op zoodanigen afstand van die brug opgesteld, dat het ondoenlijk was, hierop behoorlijk toezicht te houden, waardoor het mogelijk bleek, ongemerkt de beschermingsdop van het sleutelgat van het deksel der ontstekingsput te verwijderen.",

bij welke beslissing, — op 16 December 1936 genomen en op 17 December d.a.v. ter kennis van klager gekomen —, het beklag gedeeltelijk gegrond is bevonden, de opgelegde straf is gewijzigd in zes dagen licht arrest en de omschrijving der strafreden eveneens is gewijzigd, zoodat deze is komen te luiden:

,,Als bewakingspost op een zeer belangrijk punt geplaatst zijnde, onvoldoende waakzaamheid betoond.";

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager, den strafoplegger Kapitein X, en als getuigen onder eede den sergeant-majoor-instructeur W. en den korporaal Z.;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht;

O. dat bij het onderzoek is komen vast te staan:

dat klager te zamen met een collega op 1 December 1936 te 18.00 de wacht bij een brug heeft betrokken, welke wacht tot 2 December d.a.v. 7.30 heeft geduurd;

dat klager's Groepscommandant, de sergeant-majoor-instructeur W., op 2 Ilecember 1936 te 5.50 vergezeld van den korporaal Z, bij de te bewaken brug is aangekomen en, na geconstateerd te hebben dat geen van beide korporaals op post stond, van zijn rijwiel is gestapt en dit heeft neergezet, en

dat het dien voormiddag van 5.00—6.00 klager's beurt was om op post te staan;

O. dat de sergeant-majoor-instructeur W. onder eede heeft verklaard:

dat hij. nadat hij en de hem vergezellende korporaal Z. hunne rijwielen hadden neergezet, heeft gezien dat de korporaal, wiens beurt het was op post te staan en die later bleek R. te zijn, zich niet op of bij de brug bevond, doch op een afstand van ± 30 Meter verwijderd van de brug;

dat deze korporaal zijn aanwezigheid niet opmerkte;

dat hij vervolgens over de brugleuning is gestapt, het deksel van het sleutelgat van den put, — waarin de ontstekingsinrichting, waarvan bedoelde brug was voorzien, zich bevond —, heeft afgenomen en daarmede een slag op het deksel van dien ontstekingsput heeft gegeven;

dat klager hierop in looppas in zijn, getuige's, richting kwam loopen, en dat klager van af de plaats, waarop hij zich op den weg bevond, zijn taak onmogelijk naar behooren heeft kunnen vervullen, aangezien hij aldaar te ver verwijderd was van den door hem te bewaken ontstekingsput;

O. dat de korporaal Z. onder eede heeft verklaard:

dat, toen hij klager bij de contrôle van de wacht voor het eerst zag, deze zich van de plaats, waar zich de ontstekingsput bevond, verwijderde, loopend in de richting van den straatweg, dus met den rug gekeerd naar den sergeant-majoor W.;

dat hij heeft gezien, dat de sergeant-majoor W. het deksel van het sleutelgat heeft opgelicht en neergezet vóórdat klager kwam toeloopen;

O. dat klager tot zijn verweer heeft aangevoerd, dat hij zich tijdens de contrôle niet zóóver van den ontstekingsput had verwijderd, als volgens de verklaring van den sergeant-majoor W. het geval zoude zijn, doch dit punt, — waar klager zich nu precies bevonden heeft —, uiterst weinig ter zake doet, waar uit de feiten reeds voldoende blijkt, dat klager zijn bewakingsobject zelfs eenigen tijd uit het oog heeft verloren, terwijl klager verder heeft getracht aannemelijk te maken, dat hij gerechtigd was ,,rondes te loopen", omdat op 2 December 1936 in het consignecahier nog voorkwamen de woorden ,,de man die de rondes loopt", welke woorden eerst na het voorgevallene zijn vervangen door: ,,de man die bij de brug op post staat";

dat echter dit verweer al evenmin kan worden aanvaard, aangezien klager ter terechtzitting van het Hof heeft moeten erkennen, dat de bedoelde wijziging van de consignes hem door zijn Groepscommandant, den sergeant-majoor W., *vóór genoemden datum mondeling* was mcdcgedeeld;

O. dat klager niet voldoende doordrongen is geweest van verantwoordelijkheidsgevoel voor de belangen, die hem waren toevertrouwd, waardoor hij zijn aandacht niet voortdurend gericht heeft gehouden op het hem ter bewaking opgedragen, zeer belangrijk object;

O. dat zulks uit de omschrijving der strafreden voldoende duidelijk blijkt;

O. dat de opgelegde straf geenszins tc zwaar is, in verhouding tot den ernst van dit vergrijp tegen de krijgstucht;

O. dat klager ,,zonder eenigen redelijken grond" 's Hofs eindbeslissing heeft ingeroepen;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit ongegroncl;

Bevestigt de beslissing, door den Commandant van de .. Afdeeling Politietroepen op het beklag genomen;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger Kapitein X, den Eerste-Luitenant Y, den Advocaat-Fiskaal en den Minister van Defensie.

Hoog Militair Gerechtshof.

Beschikking van 19 Februari 1937.

President: Mr. E. Jellinghaus.

Leden: Vice-Admiraals J. H. O. graaf van den Bosch en B. Schreuders, Luitenant-Generaals M. Belzer en P. J. van Munnekrede, en Mr. Dr. W. A. J. M. Fick.

Advocaat-Fiskaal: Mr. L. B. J. Vermeulen (fung.).

In de bebouwde kom van de gemeente Z. als meerdere toegelaten en medegewerkt aan hel op onkrijgstuchtelijke wijze vuren met losse patronen; vervolgens eerst, nadat hem door een in burger gekleeden meerdere, die zich als xoodanig aan hem bekend gemaakt had, viermaal zijn naam gevraagd was, dezen opgegeven; bovendien door het spreken van onwaarheid het onderzoek bemoeilijkt.

Nu de genoemde meerdere was een reserve-kapitein niet in werkelijken dienst, dus niet een „militair" in den zin van de W.K., is klager's gedrag ten opzichte van dien yes.-officier ten onrechte als een krijgstuchtelijk vergrijp beschouwd.

De oefening — schieten met losse patronen — moet wel onvoldoende tot haar recht zijn gekomen, doch niet is gebleken dat klager heeft medegewerkt of toegelaten dat op „onkrijgstuchtelijke wijze werd gevuurd".

Voor bemoeilijken van het onderzoek door het spreken van onwaarheid ontbreekt i.c. het bewijs.

Beklag gegrond verklaard, met vernietiging van de beslissing van de hoogere militaire autoriteit en van de straf en de strafreden en met last dat deze in klagers straflijst xullen worden doorgehaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen eene verklaring, gedagteekend 28 November 1936, van den gewoon dienstplichtig-korporaal K. S., dienende bij de .. Schoolcompagnie, .. Bataljon van het Regiment ....., in garnizoen te A, waarbij deze 's Hofs eindbeslissing inroept naar aanleiding van de beslissing op het beklag, door hem bij den Majoor-Hoofdinstructeur van dat Bataljon ingediend over de straf van 10 dagen streng arrest, hem op 16 November 1936 opgelegd door zijn compagnies-commandant, den Eerste-Luitenant J., en over de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden, luidende:

„In de bebouwde kom van de gemeente Z., als meerdere toegelaten en medegewerkt aan het op onkrijgstuchtelijke wijze vuren met losse patronen; vervolgens eerst, nadat hem door een in burger gekleeden meerdere, die zich als zoodanig aan hem bekend gemaakt had, viermaal zijn naam gevraagd was, dezen opgegeven; boven-

dien door het spreken van onwaarheid het onderzoek bemoeilijkt.", bij welke beslissing — op 27 November 1936 genomen en op denzelfden dag in afschrift aan klager uitgereikt — het beklag ongegrond werd verklaard, met handhaving van de opgelegde straf en de omschrijving der strafreden;

Gezien de op deze zaak betrekking hebbende bescheiden;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- cri Landmacht;

O. dat in de omschrijving der strafreden met de woorden „een in burger gekleeden meerdere" een reserve-kapitein wordt bedoeld, die niet in werkelijken dienst was of geacht kon worden in werkelijken dienst te zijn;

dat een reserve-officier in zoodanig geval niet is „militair" in den zin van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht, zoodat klager's gedrag *ten opzichte* van *dien reserve-officier* ten onrechte als een krijgstuchtelijk vergrijp is beschouwcl;

O. met betrekking tot liet overige gedeelte van de omschrijving der strafreden, dat wel is gebleken, dat het schieten met losse patronen zeer de aandacht van vele schoolkinderen — die tot dicht bij de oefenende groep militairen waren opgedrongen — heeft getrokken, dat er door dat ongewenschte publiek uitroepen zijn gedaan en dat de oefening onder die omstandigheden onvoldoende tot haar recht moet zijn gekomen, doch niet. dat klager er toe heeft medegewerkt, dat op „onkrijgstuchtelijke wijze werd gevuurd" of dit als meerdere heeft toegelaten;

O. dat, waar de ten deze bestaande twijfel ten voordeele van den klager moet strekken, klager niet alleen ter zake van zijn gedrag, omschreven in het eerste en tweede gedeelte der strafreden, ten onrechte is gestraft, doch, wegens het ontbreken van bewijs, ook ter zake van hetgeen hem wordt verweten in het laatste gedeelte van de omschrijving der strafreclen, luidende: „bovendien door het spreken van onwaarheid het onclerzoek bemoeilijkt";

dat mitsdien de aan klager opgelegde straf en de omschrijving van de daarbij behoorendc strafreden behooren ie worden teniet gedaan;

Krachtens artikel 67 van de Wet op de Krijgstucht, nemende de eindbeslissing op het beklag:

Verklaart dit gegrond;

Vernietigt de beslissing, door den Majoor-Hoofdinstructeur van het .. Bataljon van het Regiment ..... op het beklag genomen;

Vernietigt ook de aan klager opgelegde straf en de omschrijving van de daarbij behoorende strafreden;

Gelast, dat deze straf en omschrijving van de strafreden in klager's straflijst zullen worden doorgehaalcl;

Bepaalt dat een afschrift van 's Hofs beschikking zal worden uitgereikt aan den klager, den strafoplegger, den Majoor-Hoofd-

instructeur voornoemd, den Advocaat-Fiskaal en den Minister van Defensie.

Krijgsraad voor de Landmacht te 's Hertogenbosch.

Vonnis van 3 November 1936. [1])

President: Mr. W. M. van Lanschot.

Leden: luitenant-kolonel J. Polvliet, kapitein W. L. Voncken, ritmeester H. Wilbrenninck en eerste-luitenant P. H. Lach de Bère.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. Aghina.

Raadsman: in eerste instantie Mr. Ch. Witlox, te 's Hertogenbosch. in hooger beroep Mr. G. W. Bannier, te 's Gravenhage.

Opzettelijke ongehoorxaarnheid (weigeren en opzettelijk nalaten te gehoorxarnen aan de bevelen om de houding aan te nemen en om zijn naam op te geven); telastegelegde volharding in de ongehoorzaamheid niet bewezen.

(De bevelen waren i.c. gegeven door een meerdere in burgerkleeding die xich uitdrukkelijk als luitenant S. aan beklaagde had bekend gemaakt).

In de zaak van den Auditeur-Militair bij den Krijgsraad voor de Landmacht voor het Rijk in Europa ter standplaats 's Hertogenbosch, r.o. eischer, op en jegens G. L. H., oud 21 jaar, geboren te Wassenaar, gewoon dienstplichtig-huzaar van het 5e eskadron, IIe Regiment Huzaren, gedetacheerd bij de Rijschool te Amersfoort, beklaagde en gercquireerde in persoon.

DE KRIJGSRAAD VOOR DE LANDMACHT VOOR HET RIJK IN EUROPA TE 'S-HERTOGENBOSCH.

Gezien de processale stukken, door den eischer r.o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd,

0. dat de beklaagde heeft erkend, dat hij het Rijk in bovengenoemde hoedanigheid dient;

0. dat, blijkens overgelegd extract-stamboek, de beklaagde op 27 Juni 1935 is ingelijfd bij het IIe Regiment Huzaren en tijdens het plegen van na te melden feit nog niet met groot verlof was vertrokken, en blijkens ambtelijke verklaring d.d. 7 October 1936, opgemaakt door den Eskadrons-Commandant te Amersfoort, be-

---

1) Dit vonnis is bij sententie van het Hoog Militair Gerechtshof d.d. 31 December 1936 bevestigd.

klaagde op 27 Juni 1935 op de plaats zijner bestemming is aangekomen;

O. dat den beklaagde aan den voet van het hem op 28 October 1936 beteekende schriftelijk bevel tot bijeenkomen van den Krijgsraad is te laste gelegd:

dat hij op of omstreeks 19 September 1936 te Utrecht, als militair, nadat zijn meerdere, de eerste-luitenant Schep, hem had gelast de houding aan te nemen en hem zijnen naam op te geven, heeft geweigerd en opzettelijk nagelaten aan die dienstbevelen te gehoorzamen en nadat dezelfde meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard;

0. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij op 19 September 1936. te ongeveer 18.30, stond op het trottoir bij het Muntgebouw te Utrecht te wachten op eenige automobilisten; dat, toen hij ingestapt was, een burger naderde, die zich bekend maakte als luitenant Schep en die aan den chauffeur vroeg, of hij, beklaagde, verzocht had om mee te mogen rijden; dat na een oogenblik die luitenant hem gelastte uit te stappen en dat die luitenant toen tegenover hem. beklaagde, zijn naam en rang noemde; dat deze hem gelastte zijn naam en korps op te geven, doch dat hij, beklaagde, alvorens hieraan te voldoen, dien luitenant verzocht zich te legitimeeren; dat hij, daar de luitenant zulks niet deed, weigerde zijn naam op te geven en de houding aan te nemen; dat hij daarop weer in de auto is gestapt; dat de luitenant zich om assistentie wendde tot een agent van politie, die hem, beklaagde, overbracht naar het politiebureau, alwaar hij in het bijzijn van den luitenant zijn naam heeft opgegeven;

O. dat C. Schep, 24 jaar, eerste-luitenant bij het IIIe Bataljon van het Regiment Genietroepen te Utrecht, als getuige heeft verklaard en met eede bevestigd:

dat hij in den avond van 19 September 1936. te ongeveer 19 uur, kwam over de gracht bij het eindpunt van lijn 4 te Utrecht; dat hij toen zag, dat een soldaat in cavalerie-uniform in gesprek was met den bestuurder van een auto en dat die bestuurder zich wendde tot de andere inzittenden en daarna weder tot den soldaat; dat de soldaat daarop in de auto stapte; dat hij, getuige, daar hij den indruk kreeg, dat die soldaat had gevraagd om mede te rijden en zich in dat geval schuldig maakte aan overtreding van het desbetreffend verbod, zich tot den bestuurder wendde, wien hij, daar hij, getuige, in burgerkleeding was, zijn naam en ook zijn rang noemde; dat hij geen antwoord van den bestuurder kreeg, waarop hij zich tot den soldaat wendde; dat hij ook aan dezen zijn rang en naam bekend heeft gemaakt en hem heeft gelast zijn naam en onderdeel op te geven; dat die soldaat toen antwoordde: ,,Ik geef mijn naam niet op, toon eerst maar Uwe papieren", althans dergelijke w-oorden; dat hij, getuige, daarna zijn lastgeving nog eens heeft herhaald, na hem er op te hebben gewezen. dat hij zich schul-

dig maakte aan dienstweigering; dat die soldaat intusschen was uitgestapt en bleef volharden in het opzettelijk nalaten van de gegeven order, waarop hij, getuige, hem door een agent van politie heeft doen arresteeren; dat die soldaat daarna bleek te zijn: „G. L. H. van 5-11 R.H.", zijnde beklaagde;

dat hij zich uitdrukkelijk aan beklaagde heeft bekend gemaakt, alvorens hij dezen heeft gelast zijn naam op te geven en in de houding te gaan staan; dat beklaagde zijn naam niet heeft opgegeven en ook niet in de houding is gaan staan;

O. dat — nu het opzet voortvloeit uit de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd — door den inhoud van vorenstaande bewijsmiddelen de Krijgsraad de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het hem ten laste gelegde feit heeft begaan, behoudens dat niet is bewezen het gedeelte der telastelegging, luidende: „en „nadat dezelfde meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid had gewezen, opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid heeft volhard". zoodat hij hiervan behoort te worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 6, 10, 60, 62 en 114 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 76 en 93 der Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht, 193 en 197 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen hierboven als zoodanig is aangenomen, zoomede de schuld van beklaagde daaraan;

Qualificeert het als: „opzettelijke ongehoorzaamheid";

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf van veertien dagen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen beklaagde meer of anders is te laste gelegd, dan hierboven als ben-ezen is aangenomen;

Spreekt hem daarvan vrij.

De behandeling in hooger beroep van de strafzaak H. — waarop vorenstaande uitspraak van den Krijgsraad betrekking heeft, — heeft ons tot de conclusie doen komen, dat deze xaak in de dagbladpers geheel ten onrechte met opschriften ais een „Cause célèbre" [1] *is opgeblazen.*

H. bleek een prae-querulant, een druk en veel redeneerend heerschap te zijn — met een xware straflijst als militair en ook een niet blanco gebleven strafregister als burger —, die zeer goed heeft begrepen, dat hij tegenover een officier in burgerkleeding stond en daarvan door zijn aanvankelijke houding dan ook alleszins blijk had gegeven.

Eerst nàdat de betrokken officier hem uit de auto had doen komen en hem had beduid, dat het hem krachtens Ministerieele aanschrijving [2] *verboden is om een auto staande te houden en om*

[1]) Zie o.a. „Het Vaderland" van 24 November 1936, Avondblad A. Verg. ook M.R.T. XXXII, 417.

[2]) Zie M.R.S. XXIX, 298.

op verzoek mede te rijden, en nadat die officier hem ook het toepasselijke artikel uit het Wetboek van Militair Strafrecht had voorgehouden, kortom, toen H., nà aanvankelijk gehoorxaamd te hebben, bemerkte dat hij in een „vervelende" situatie was geraakt. xocht en vond hij een uitvlucht en vroeg eerst toen om een legitimatiebewijs te mogen zien.

Ter openbare terechtzitting is wel zeer duidelijk gebleken, dat er hier geen sprake van was, als xoude H. een onschuldig slachtoffer van de omstandigheden zijn geworden.

Citeraard bevat de uitspraak van den militairen rechter niets ten aanzien van de vraag, of verstrekking van legitimatiebeuijxen aan meerderen al of niet gewensclit is. De beantwoording van die vraag behoort niet tot de rechterlijke taak. Ze is door het administratief gezag in ontkennenden zin geschied.

Afgexien hiervan laat de lezing van het vonnis een onbevredigenden indruk achter. Aan de vraag of i.c. de mindere aan het bevel van een hem onbekenden meerdere in burgerkleeding had te gehoorxamen, had ook in het vonnis wel eenige aarzdacht gewijd mogen worden. Of moeten wij aannemen dat de Krijgsraad die verplichting xóó vanxelfsprekend vond, dat zij zelfs eene overweging dienaangaande onnoodig maakte?

Als getuige is — óók door den Officier-Commissaris — alléén de eerste-ltcitenant Schep gehoord; de bestzcurder van de auto is niet bekend daar de betrokken officier het autonummer niet heeft genoteerd en beklaagde de inzittenden van de azito niet bij naam doch slechts „van gezicht" zeide te kennen.

Red. M.R.T.

Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sententie van 11 September 1936.

President: Mr. E. K. Hesselink.

Leden: gep. generaal-majoor tit. der infanterie Dr. P. van Hulstijn, gep. schout-bij-nacht D. Scalongne en Mr. h. van Olst.

Advocaat-fiskaal: Mr. J. R. L. Jansen.

Raadsman: Mr. J. van Harreveld.

Diefstal gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd op een besloten erf waarop eene woning staat, door iemand die zich aldaar buiten weten van den rechthebbende bevindt.

Anders dan de Krr. die beklaagde had verlaagd van korporaalmonteur tot den stand van monteursmaat (ten rechte verlaging tot den stand van matroos met bepaling dat hij za7 behooren tot de klasse

van monteursmaat), heeft het H.M.G. niet de overtuiging bekomen dat beklaagde ter zake van het thans door hem gepleegde misdrijf ongeschikt of onwaardig is om den rang van onderofficier te bekleeden. De door den Krr. opgelegde straf van S weken gevangenisstraf met verlaging gewijzigd in eene geldboete van f 50, subsidiair één week hechtenis en 3 weken gevangenisstraf met verlaging, de gevangenisstraf en de verlaging echter voorwaardelijk. *Proeftijd één jaar.*

Nu de hoofdstraf is verlicht en de gezamenlijke duur der vervangende hechtenis en der gevangenisstraf dien der in eerste instantie opgelegde gevangenisstraf niet overtreft, is de in hooger beroep opgelegde straf niet zwaarder dan die opgelegd in eerste instantie.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof van Nederlandsch-Indië, tusschen den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Soerabaja ratione officii, geappelleerde, en H., stamboeknummer ...., oud 22 jaren, geboren te IJsbrechtum (gem. Wijmbritseradeel), laatstelijk vóór de verwijziging naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als korporaal-monteur bij den Dienst der Conservatie te Soerabaja, beklaagde-appellant.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Gezien het vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, gewezen en uitgesproken op 18 Augustus 1936, waarvan appèl, bij welk vonnis het den beklaagde telastegelegde [1]) wettig en overtuigend bewezen is verklaard, beklaagde te dier zake is schuldig verklaard aan het misdrijf ..diefstal gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd op een besloten erf waarop eene woning staat, door iemand. die zich aldaar buiten weten van den rechthebbende bevindt" en deswege is veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier weken, met verlaging tot den stand van monteursmaat, met bevel, dat de voorwerpen, die als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen, nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan, zullen worden teruggegeven aan den sergeant-konstabel B., tenzij daarop binnen dien termijn door den eigenaar of rechthebbende onder den Secretaris van den Zeekrijgsraad beslag zij gelegd op de wijze bij het Reglement op de Rechtsvordering in Nederlandsch-Indië voorgeschreven;

[1]) De telastelegging luidde:
„dat hij in den nacht van 4 op 5 Juni 1936 te Soerabaja, uit een porte-„monnaie, welke toebehoorde aan den korporaal-konstabel B., althans aan „een ander dan aan hem, beklaagde, een bedrag van ongeveer f 8.— (acht „gulden) heeft weggenomen met het oogmerk om zich dat geld wederrech-„telijk toe te eigenen, hebbende hij dit feit gepleegd in eene door eene „inlandsche vrouw, K. genaamd, bewoonde woning, althans op het besloten „erf waarop die woning stond, terwijl hij zich aldaar buiten weten van „den rechthebbende bevond."

Gelet op de door den beklaagde op 21 Augustus 1936, dus tijdig. gedane aanteekening van hooger beroep van dat vonnis:

Gezien de oproeping van beklaagde in hooger beroep ddo. 2 September 1936 en het relaas van beteekening daarvan ddo. 5 September daaraanvolgende;

Gehoord den door den Advocaat-Fiskaal voor de Land- en Zeemacht in Nederlandseh-Indië, Meester J. R. L. Jansen, genomen en daarna schriftelijk overgelegden eisch in appel ddo. 11 September 1936, daartoe strekkende:

dat het Hoog Mlitair Gerechtshof van Nederlandseh-Indië. met ontvangst van het appel, het vonnis a quo zal vernietigen ten aanzien van de aan beklaagde opgelegde bijkomende straf van verlaging tot den stand van monteursmaat;

het vonnis voor het overige zal bevestigen;

Gelet op de door en namens beklaagde ter terechtzitting gevoerde verdediging;

Nog gezien de stukken;

O., dat beklaagde het verzoek heeft gedaan om toevoeging van een rechtsgeleerd raadsman in appel weshalve hem door 's Hofs President als zoodanig is toegevoegd de advocaat en procureur bij het Hooggerechtshof Meester W. P. J. de Graaf, wiens vervanger en ambtgenoot Meester J. van Harreveld ter terechtzitting is verschenen en de verdediging heeft voorgedragen;

O., dat ten deze naar behooren is geprocedeerd, de Zeekrijgsraad ook terecht beklaagde op de gronden en middelen, in het beroepen vonnis genoemd, aan het hem telastegelegde schuldig heeft verklaard en dit feit juist heeft omschreven;

O. ten aanzien van de op te leggen straffen:

dat beklaagde, ofschoon hij het misdrijf volledig heeft bekend, geenerlei motief voor zijn daad heeft opgegeven en er zich op heeft beroepen, dat hij door overmatig alcoholgebruik in een abnormalen toestand verkeerde en voor zich zelf geenerlei verklaring kan vinden, waarom hij aldus heeft gehandeld;

dat tegen de waarschijnlijkheid dezer opgaven pleit de omstandigheid, dat beklaagde blijkens zijn opgaven tot in details nauwkeurig zich weet te herinneren, hoe hij het misdrijf heeft gepleegd en dat bij zijn terugkomst in den Dienst der Conservatie de onderofficier van de wacht niet bemerkt heeft, dat hij onder den invloed van sterken drank verkeerde;

dat evenwel het Hof anders dan de Zeekrijgsraad, niettemin niet geheel onaannemelijk acht, dat beklaagde's opgaven met de waarheid overeenstemmen;

dat toch de navolgende omstandigheden, te weten, dat beklaagde slechts het zilvergeld uit de porternonnaie ontvreemdde, doch een bankbiljet vän f 5 achterliet; dat hij den volgenden dag, toen hij ontwaakte en aanstonds in verhoor werd genomen, onmiddellijk alles bekende en de grootst mogelijke medewerking bij het onderzoek verleende, alsmede, dat hij toen in het bezit werd be-

vonden van meer geld, dan hij had ontvreemd en onmiddellijk een geldsbedrag, gelijk aan dat, hetwelk hij naar zijn eigen meening had gestolen en dat grooter was dan door den bestolene opgegeven, ter beschikking van de autoriteiten stelde, er op schijnen te wijzen, dat beklaagde geen weloverwogen oogmerk heeft gehad, om zich ten nadeele van een ander te verrijken;

dat het Hof, in aanmerking nemende voorschreven omstandigheden, alsmede beklaagde's gunstig verleden en goede beoordeelingen in dienst, ondanks den ernst van het misdrijf niet de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde ter zake van het thans door hem gepleegde misdrijf ongeschikt of onwaardig is, om den rang van onderofficier te bekleeden en voorts van oordeel is, dat veeleer een gevoelige geldboete dan gevangenisstraf in casu als de juiste correctie moet worden aangemerkt;

dat nochtans, gezien den ernstigen aard van het misdrijf, slechts bij voortgezet goed gedrag van beklaagde een zoodanig milde beoordeeling op haar plaats is en het College mitsdien naast een geldboete tevens wil opleggen een gevangenisstraf, zij het van korter duur dan die, door den eersten rechter opgelegd, alsmede de bijkomende straf van verlaging tot monteursmaat — welke laatste straf in het beroepen vonnis minder juist is geformuleerd en mitsdien verbetering behoeft — echter ten aanzien van deze straffen met toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling, waartoe het 3de en 4de lid van art. 14*a* van het Wetboek van Strafrecht de gelegenheid openen en waartegen het militair belang zich niet verzet;

dat, vermits de hoofdstraf is verlicht en de gezamenlijke duur der vervangende hechtenis en der gevangenisstraf dien der in eerste instantie opgelegde gevangenisstraf niet overtreft, de in hooger beroep opgelegde straf niet zwaarder is dan die, opgelegd in eerste instantie:

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen, de artt. 14*a* en 23 van het Wetboek van Strafrecht en de artt. 13 en 15 van het Wetboek van Militair Strafrecht; alsmede art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 18 Augustus 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, ten aanzien van de opgelegde hoofdstraf;

Veroordeelt den aan hoofde dezer nader aangeduiden beklaagde H., stamboek No. ...., ter zake van het misdrijf, waaraan hij bij het beroepen vonnis is schuldig verklaard:

1e. tot een geldboete van f 50 (vijftig gulden) bij gebreke van betaling of verhaal te vervangen door hechtenis voor den tijd van een week;

2e. tot een gevangenisstraf voor den tijd van drie weken, zulks

met behoud van de aan beklaagde bij het beroepen vonnis opgelegde bijkomende straf van verlaging tot den stand van monteursmaat (ten rechte: verlaging tot den stand van matroos met bepaling, dat hij zal behooren tot de klasse van monteursmaat);

Bepaalt, dat de sub 2° omschreven hoofdstraf en bijkomende straf niet zullen worden tenuitvoergelegd, tenzij het Hof later anders mocht gelasten op grond, dat beklaagde binnen den proeftijd van één jaar zich aan een strafbaar feit dan wel krijgstuchtelijk vergrijp als bedoeld in art. 2 sub 2°—6° der Wet op de Krijgstucht of aan een krijgstuchtelijk vergrijp, als bedoeld in art. 2 sub 1° dier wet, dat van ernstigen aard is, heeft schuldig gemaakt;

Bevestigt het beroepen vonnis voor het overige.

Zeekrijgsraad te Soerabaja.

Vonnis van 4 Mei 1936.

President: luitenant-kolonel der mariniers H. F. J. M. A. von Frijtag Drabbe (plv.).

Leden: luitenant ter zee 1e klasse J. G. van Nauta Lemke, officier van administratie 1e klasse J. Nottrot, officier van den marinestoomvaartdienst 1e klasse W. Moree en luitenant ter zee 1e klasse J. A. Gauw.

1° Opzettelijke ongehoorzaamheid (nalaten te gehoorzamen aan het bevel om naar de kazerne terug te keeren); 2° Feitelijke insubordinatie (door schoppen enz. zich verzetten tegen twee meerderen die beklaagde hadden aangegrepen om hem in een cel te sluiten); 3° Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid in den dienst mondeling beleedigen, tweemaal gepleegd; 4°. Bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht, tweemaal gepleegd (toevoeging aan twee verschillende meerderen, respectievelijk van „Jij, rothaan, jou vermoord ik het eerst als ik de kans krijg" en van: „Choleralijder met je twee galons, jij gaat er het eerst aan").

De woorden „rothaan" en „choleralijder" hebben eene minachtende beteekenis, zijn derhalve beleedigend.

Verhouding van art. 108 W.v.M.S. tegenover art. 285 W.v.S. Dit laatste artikel, als bevattende de zwaarste hoofdstraf, komt het eerst voor toepassing in aanmerking.

Eerste deskundige acht beklaagde absoluut verantwoordelijk voor de door hem gepleegde feiten. Tweede deskundige acht beklaagde lijdende aan een ziekelijke storing van zijn geestvermogens, n.l. eene hysterische bewustzijnsbeperking, welke storing beperkend werkte op zijne geschiktheid om de feitelijke strekking en het ongeoorloofde van zijne handelingen te beseffen en ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen. De Krijgsraad acht deze conclusie niet

ver genoeg gaande en is van oordeel dat die ziekelijke storing op-heffend heeft gewerkt op genoemde geschiktheid ten aanzien van het den beklaagde sub 2°, 3° en 4° telastgelegde, xoodat deze feiten hem dan ook niet kunnen worden toegerekend. Vrijspraak in zooverre.

DE ZEEKRIJGSRAAD TE SOERABAJA,

Zitting houdende in de Marine-Kazerne Goebeng, in de zaak tegen M., stamboeknummer ...., oud 24 jaren, geboren te Arnhem. laatstelijk vóór de verwijzing naar den Zeekrijgsraad gediend hebbende als korporaal-vliegtuigmaker (M) bij het Marinevliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja, gedetineerde, bij dispositie van den Zeekrijgsraad op 4 Mei 1936 op vrije voeten gesteld,

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Zeekrijgsraad van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van den 17den Januari 1936 No. A 16/1/13;

Gezien het bevelschrift tot bijeenkoming van den Zeekrijgsraad van den 19den Februari 1936 No. A 16/2/10, aan den voet van welk stuk door den Fiskaal aan den beklaagde wordt ten laste gelegd:

„dat hij dienende als korporaal-vliegtuigmaker bij het Marine-„vliegkamp „Moro-Krembangan" te Soerabaja, aldaar op 15 Decem-„ber 1935, terwijl hem door den officier van de wacht bij die inrich-„ting, den luitenant ter zee der 2de klasse J. M. van Olni, voor-„loopig arrest was aangezegd in verband met de omstandigheid dat „hij — beklaagde — onder drankinvloed van passagieren op dat „kamp was teruggekeerd:

a. „toen hij desondanks zich naar het toegangshek van het vlieg-„kamp begaf, kennelijk met de bedoeling om te gaan passagieren, „heeft geweigerd, althans opzettelijk heeft nagelaten te gehoor-„zamen aan het hem door den sergeant-vliegtuigniaker L. A. Mens. „gegeven dienstbevel om naar de kazerne terug te keeren;

b. „zich met gemeld, immers door schoppen, slaan, rukken en trek-„ken heeft verzet tegen zijn meerderen, den sergeant-vliegtuigmaker „L. A. Mens en den bootsman W. A. van der Graaf toen dezen „na het sub *a* vermelde feit hem — in de rechtmatige uitoefening „van hunnen dienst — aangrepen om hem in een cel op te sluiten;

c. „opzettelijk den officier-vlieger der 2de klasse J. G. Plantenga, „toen deze als officier van piket toezicht hield bij het overbrengen „van hem — beklaagde — naar een cel, in diens tegenwoordigheid „mondeling heeft beleedigd en met een misdrijf tegen het leven, „althans met eenig kwaad heeft bedreigd door dien officier toe te „voegen: „Jij, rothaan, jou vermoord ik het eerst als ik de kans „krijg", althans woorden van gelijke Feteekenis;

d. „opzettelijk den luitenant ter zee der 2de klasse J. M. van Olni „in diens tegenwoordigheid mondeling heeft beleedigd en met eenig „misdrijf tegen het leven, althans met eenig kwaad heeft be-„dreigd door dien officier in diens tegenwoordigheid toe te voegen:

„Choleralijder, met je twee galons, jij gaat er het eerst aan", althans „woorden van gelijke beteekenis, zulks naar aanleiding van het feit „dat die officier hem — beklaagde — voorloopig arrest had aangezegd";

Gezien het exploit van beteekening en dagvaarding van den 24sten Februari 1936 waarbij bovenvermeld bevelschrift en de daarop gestelde tenlastelegging den beklaagde zijn beterkend en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Zeekrijgsraad op Vrijdag, den 6den Maart 1936, des voormiddags te 9 uur;

Gezien de stukken van den processe, voorzoover daarvan gebruik gemaakt den beklaagde vertoond en voorgehouden;

Gezien de schriftuur van eisch door den Fiskaal ingediend en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan I. „Opzettelijke ongehoorzaamheid", II. „Feitelijke insubordinatie", III „Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid in den dienst mondeling beleedigen, tweemaal gepleegd" en IV. „Bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht. tweemaal gepleegd" en veroordeeling van hem dcswegc tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf zal worden in inindering gebracht vanaf den 23sten December 1935;

Gelet op hetgeen door den raadsman van beklaagde mondeling ten processe tot verweer is aangevoerd;

O. dat de beklaagde zich op den 16den Juni 1930 vrijwillig als matroos-vliegtuigmaker (M) onder stainboek No. .... voor den tijd van vijf jaren in den zeedienst heeft verbonden, en dat hij thans nog als korporaal-vliegtuigmaker (M) bij de Koninklijke Marine is verbonden tot 16 Juli 1937;

O. dat de na te noemen getuigen hebben verklaard:

L. A. Mens, 34 jaar oud, sergeant-vliegtuigmaker te Soerabaja:

dat hij op 15 December 1935, terwijl hij, in uniform gekleed, dienst deed op het Marine-vliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja, heeft gehoord dat de luitenant ter zee Van Olm den onderofficier van de wacht zeide, dat beklaagde niet mocht passagicrcn en dat deze voorloopig arrest had;

dat hij — getuige —, toen omstreeks 18 u. 30 de passagiers aantraden bij de poort, ook beklaagde uit de richting van de kazerne de poort zag binnen komen en dat beklaagde tegen den onderofficier van de wacht zeide, dat hij weer ging passagieren, waarop de onderofficier van de wacht beklaagde mededeelde, dat hem voorloopig arrest was opgelegd door den officier van de wacht;

dat beklaagde toen zeide: „dan ga ik naar den ziekenboeg" en tegelijkertijd de poort uitliep in de richting van den ziekenboeg;

dat hij — getuige — heeft gezien, dat mijnheer Van Olm op

korten afstand van het poortgebouw met beklaagde heeft staan praten, waarbij beklaagde nogal drukke gebaren maakte;

dat mijnheer Van Olm onmiddellijk daarop het poortgebouw binnenkwam en sergeant De Groot en hem — getuige — opdracht gaf beklaagde op te halen en in een cel te sluiten;

dat hij — getuige — en bootsman Van der Graaf beklaagde achterop zijn gegaan en dezen hebben ingehaald op ± 50 Meter van het hek, dat den toegang van het kamp afsluit;

dat beklaagde den ziekenboeg op dat oogenblik al op geruimen afstand was gepasseerd en met een vrij snellen pas in de richting van het hek liep;

dat hij vóór beklaagde is gaan staan, dezen toen heeft gelast mee terug te gaan naar de poort, waarop beklaagde antwoordde te gaan passagieren en doorliep in de richting van het hek;

dat hij en bootsman Van der Graaf toen ieder een arm van beklaagde hebben gegrepen om te beletten, dat deze weg zou loopen;

dat beklaagde zich trachtte los te rukken en, toen dit niet gelukte, zich achterover liet vallen en zich zoodanig verzette, dat het eerst niet de hulp van eenige andere onderofficieren gelukte om beklaagde naar het poortgebouw te dragen;

dat beklaagde zich tegen de overbrenging naar de cel hevig verzet-te door met armen en beenen te trekken en te schoppen en dat beklaagde allerlei beleedigingen uitte;

dat hij — getuige — zich herinnert tijdens de overbrenging van beklaagde den officier-vlieger Plantenga in uniform gekleed in de nabijheid te hebben gezien;

W. A. van der Graaf, oud 29 jaar, bootsman te Soerabaja:

dat hij, in uniform gekleed, op 15 December 1935, omstreeks 6 u. 30 n.m. bij het poortgebouw van het Marine-vliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja, den luitenant ter zee Van Olm, die toen ten tijde officier van de wacht was bij die inrichting, met beklaagde heeft zien praten en dat hij heeft gehoord dat die officier aan den onderofficier van de poortwacht, den sergeant-vlieger De Groot zeide, dat beklaagde niet mocht passagieren en last gaf om beklaagde tegen te houden;

dat beklaagde, onmiddellijk na dit gezegde van mijnheer Van Olm zich vanaf de poort in de richting van het hek begaf en dat hij — getuige — en sergeant Mens van den onderofficier van de wacht opdracht kregen om beklaagde achterna te gaan en tegen te houden;

dat Mens en hij beklaagde zijn gevolgd en dat zij beklaagde hebben ingehaald, toen deze zich op ongeveer 75 Meter van het hek bevond en alle gebouwen, die zich aan den weg bevinden, reeds was gepasseerd;

dat hij heeft gehoord dat sergeant Mens beklaagde order gaf om terug te gaan naar de kazerne en aan beklaagde zeide, dat deze voorloopig arrest had en daarom op order van den officier van de wacht niet mocht passagieren;

dat beklaagde hierop antwoordde toch te zullen gaan en dat niemand hem tegenhield en daarna weer in de richting van het hek liep; dat zij beklaagde daarop ieder bij een arm hebben gegrepen om laatstgenoemde te beletten weg te loopen; dat beklaagde daarop begon te rukken in tegengestelde richting aan die, waarin zij hem wilden brengen, op den grond ging liggen, met de beenen schopte en zich wilde losrukken;

dat het hem tenslotte met de hulp van eenige andere onderofficieren gelukte om beklaagde, die zich hevig verzette en voortdurend schreeuwde. naar de poort te dragen;

dat hij niet weet, wat beklaagde allemaal schreeuwde en daarop niet heeft gelet, omdat zij bij de overbrenging de grootste moeite hadden om beklaagde vast te houden;

dat, toen zij in de poort waren aangekomen, luitenant ter zee Van Olm order gaf om beklaagde in een cel te sluiten en dat beklaagde toen onder hevig verzet naar de cel is gedragen;

dat, hij — getuige, — heeft gehoord dat beklaagde tijdens het overbrengen naar de cel, schreeuwde: ,,Laat me los, rothanen'' en dat op dat oogenblik de officieren Stroband, Plantenga en Van Olm in de buurt waren;

dat beklaagde zich in de cel zoodanig verzette, dat beklaagde op last van mijnheer Van Olm geboeid moest worden;

dat hij beklaagde op zeker oogenblik op dreigenden toon heeft hooren roepen: ,,Rothaan, met je twee galons, jij gaat er het eerst aan'', doch, dat hij — getuige — niet weet of dit tegen den luitenant Van Olm of den officier-vlieger-Plantenga, die beiden in de poort aanwezig waren, werd gezegd, aangezien hij niet kon zien welke van deze officieren achter hem stond;

dat één van de genoemde officieren toen op 1 à *2* Meter achter hem — getuige — stond en dat die ook moet hebben gehoord wat beklaagde riep;

A. W. **J.** de Groot, oud 31 jaar, sergeant-vlieger te Soerabaja:

dat hij op 15 December 1935, omstreeks 6 uur 20 n.m., terwijl hij tijdelijk onderofficier van de wacht op het Marine-vliegkamp ,,Morokrembangan'' was, heeft gezien, dat beklaagde met den officier van de wacht, den luitenant ter zee Van Olm, even buiten het poortgebouw heeft staan praten en ook heeft gezien, dat beklaagde tijdens dit gesprek hevig stond te gesticuleeren;

dat beklaagde kort daarop weer de kazerne in is gegaan;

dat hij — getuige — toen van mijnheer Van Olm opdracht kreeg om beklaagde op het gestraftenbriefje te zetten voor ,,voorloopig licht arrest'';

dat beklaagde omstreeks half zeven n.m. bij hem kwam en mededeelde, dat hij ging passagieren;

dat hij — getuige — beklaagde heeft medegedeeld, dat hij voorloopig licht arrest had en dat beklaagde daarop vroeg, wie dat uitmaakte;

dat op datzelfde moment de officier van de wacht in de poort

kwam en beklaagde bij zich riep en dat hij — getuige — toen gehoord heeft, dat beklaagde aan dien officier vroeg, wie uitmaakte dat hij niet mocht passagieren, waarop hem medegedeeld werd, dat zulks door den officier van dienst was geschied;

dat beklaagde daarop te kennen gaf naar den ziekenboeg te zullen gaan en dat daar dan maar uitgemaakt moest worden of hij dronken was; dat beklaagde dat gesprek op heftigen en onmilitairen toon voerde;

dat hij kort daarna een aantal onderofficieren in de richting van de poort zag komen, die beklaagde bij diens armen en beenen droegen;

dat beklaagde zich tegen de overbrenging hevig verzette door te rukken, te trekken en te schoppen en dat beklaagde voortdurend scheldwoorden uitte;

dat beklaagde in een cel is gebracht en dat beklaagde toen, terwijl de officier-vlieger der 2de klasse Plantenga, die in uniform was gekleed, op korten afstand van beklaagde stond, op dreigenden toon heeft gezegd: ,,Jij rothaan met je twee galons jou vermoord ik het eerst als ik de kans krijg";

dat mijnheer Plantenga de eenige officier was, die toen in de cel aanwezig was;

dat hij beklaagde omstreeks 6 uur n.m. op het kamp heeft zien komen en heeft gezien dat beklaagde toen slingerend over den weg liep;

J. F. Rijkhof, oud 27 jaar, sergeant-vlieger te Soerabaja:

dat hij op 15 December 1935, terwijl hij dienst deed als onderofficier van de wacht bij het Marine-vliegkamp ,,Morokrembangan" te Soerabaja, omstreeks 5 uur 50 n.m. van den onderofficier van de hekwacht bericht kreeg, dat beklaagde onder drarikinvloed was binnengekomen met een gescheurd wit hemd en een bevuild pak;

dat hij toen op den weg is gaan staan en beklaagde zag aankomen met een onvasten gang;

dat beklaagde's adem naar sterken drank riekte en dat beklaagde eenigszins op zijn becnen stond te waggelen;

dat hij den officier van de wacht, den luitenant ter zee Van Olm telefonisch in kennis heeft gesteld met den toestand waarin beklaagde van den wal was teruggekomen en ook omdat beklaagde had gezegd weer te willen passagieren, waartoe hij — getuige — beklaagde niet iri staat achtte;

dat hij omstreeks 6 uur 45 op ongeveer 30 Meter afstand van de poort geschreeuw hoorde en dat hij, bij de poort gekomen, een viertal onderofficieren zag, die beklaagde vasthielden;

dat beklaagde zich hevig verzette door schoppen, rukken en trekken en dat beklaagde vloekte en uitdrukkingen schreeuwde als: ,.Laat me los, rothanen, choleralijders";

dat beklaagde naar een cel is gebracht en dat hij — getuige — erbij tegenwoordig was, toen beklaagde in de cel op dreigenden

toon schreeuwde: „Laat me los. ik vermoord jullie, ook jou met je twee galons" en dat op dat moment òf mijnheer Van Olm òf mijnheer Plantenga in de cel stond;

J. M. van Olm, oud 28 jaar, luitenant ter zee der 2de klasse te Soerabaja:

dat hij op 15 December 1933 was belast met den dienst van officier van de wacht bij het Marine-vliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja;

dat hij dien dag tegen 5 uur 45 des avonds telefonisch bericht kreeg, dat beklaagde onder den invloed van sterken drank en onbehoorlijk gekleed was teruggekeerd:

dat hij toen naar de eetzaal van de vaste bemanning is gegaan en daar beklaagde met verwarde haren en suffe oogen zag zitten aan den bak, terwijl één van de mouwen van beklaagde's wit hemd van onder tot boven gescheurd was;

dat hij na het schaften naar de poort is gegaan en beklaagde heeft laten halen en dat hij gedurende het gesprek, dat hij even later met beklaagde had en uit het onregelmatige spreken met horten en stooten en uit de dranklucht opmaakte dat beklaagde onder den invloed van sterken drank verkeerde;

dat hij na het gesprek met beklaagde een en ander heeft gerapporteerd aan den officier van dienst, den luitenant ter zee der 1e klasse Stroband, waarop laatstgenoemde officier order gaf beklaagde voorloopig arrest op te leggen en dat hij — getuige — zulks heeft medegedeeld aan den onderofficier van de poort en ook aan beklaagde;

dat beklaagde daarop op opgewonden toon zei: „Dat zullen we nog wel eens zien, of ik niet ga passagieren" en „ik zal eerst wel eens naar den ziekenboeg gaan" en dat beklaagde ook na een order om zijn mond te houden, op opgewonden toon bleef spreken;

dat hij — getuige — zich toen heeft omgedraaid en dat hij even later beklaagde zag wegloopen over den grooten weg, welke loopt langs den ziekenboeg naar het hek, dat den toegang tot het kamp afsluit;

dat hij den sergeant-vlieger Mens. den bootsman Van der Graaf en een korporaal opdracht heeft gegeven om beklaagde te volgen en dat hij daarbij heeft gezegd: „Zorg dat hij niet het hek uitgaat";

dat hij aan bootsman Van der Graaf order heeft gegeven om beklaagde terug te brengen;

dat hij heeft gezien, dat beklaagde eenigen tijd later door een achttal onderofficieren de poort binnen werd gedragen en zich verzette, door met zijn beenen te schoppen en met zijn armen te trekken;

dat beklaagde voortdurend vloekte en schreeuwde;

dat hij — getuige — zoodanig bij de poort was opgesteld, dat hij voor beklaagde zichtbaar was, toen deze de poort in werd *ge-*

dragen en dat beklaagde op dat moment schreeuwde: „Cholera-lijder met je twee galons, jij gaat er het eerst aan";

dat hij eenigen tijd later naar de cel is gegaan, waarin beklaagde is gebracht en dat beklaagde zich in de cel zoodanig verzette tegen de onderofficieren, die hem in de cel brachten, dat hij — beklaagde — op last van den luitenant ter zee Stroband moest worden geboeid;

dat beklaagde tijdens het hiervoor vermelde verzet door het dolle heen was en met moeite in bedwang kon worden gehouden;

J. G. Plantenga, oud 25 jaar, officier vlieger der 2de klasse te Soerabaja:

dat hij op 15 December 1935, terwijl hij dienst deed als officier van piket op het Marinevliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja, heeft gezien, dat beklaagde omstreeks 6 uur n.m. op heftigen toon tegen luitenant ter zee Van Olm heeft gesproken en dat beklaagde op hakkelende wijze sprak en den indruk wekte onder den invloed van sterken drank te verkeeren;

dat hij heeft gehoord, dal de luiieriarit ter zee Van Olm ria het gesprek met beklaagde aan den onderofficier van de wacht heeft gezegd, dat beklaagde niet mocht passagieren;

dat hij — getuige — na gehoord te hebben dat beklaagde desondanks toch getracht had te gaan passagieren, met den luitenant ter zee Stroband naar de poort is geloopen en toen zag, dat beklaagde onder hevig verzet en geschreeuw door een achttal onderofficieren naar de poort werd gedragen;

dat hij van mijnheer Stroband order kreeg om beklaagde te boeien en in een cel te sluiten;

dat beklaagde zich gedurende het overbrengen en ook in de cel hevig verzette en voortdurend schreeuwde en dat beklaagde, terwijl deze in een cel lag en hij — getuige — in den ingang stond, iri zijn — getuige's — richting keek en uitriep: „Jij rothaan met je twee galons, jij gaat er het eerst aan als ik loskom";

O. dat als getuige-deskundig(. is gehoord O. van Uffen, oud 37 jaar, officier van gezondheid der 1e klasse ie Soerabaja, die het navolgende heeft verklaard:

dat hij op 15 December 1935, omstreeks 20 uur 30, bij beklaagde is geweest, die toen in een cel op het Marine-vliegkamp „Morokrembangan" te Soerabaja was opgesloten;

dat beklaagde den indruk maakte wel een biertje gedronken te hebben, hetgeen ook aan heklaagde's adem was Ie ruiken; doch dat beklaagde niet in een zoodanigen toestand verkeerde, dat hij — beklaagde — niet kon begrijpen, dat zijn — beklaagde's — optreden onbehoorlijk was;

dat hij beklaagde, toen deze gekalmeerd was, heeft toegesproken en dat toen bleek, dat beklaagde zich zeer verongelijlct gevoelde, omdat hij geboeid opgesloten was in een cel;

dat beklaagde zich over het idee onheusch behandeld te zijn hevig heeft opgewonden, zooals bij niinder ontwikkelde menschen

meer voorkomt en het idee had, dat meerderen hem „zochten";

dat beklaagde tijdens het plegen van de hem — beklaagde — ten laste gelegde feiten naar zijn — getuige's — meening niet leed aan een ziekelijke storing van de geestvermogens en wel degelijk de geschiktheid had orn zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van zijn handelingen te beseffen, alsmede, om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen en dat hij — getuige-deskundige — beklaagde absoluut verantwoordelijk acht voor de gepleegde feiten;

dat beklaagde op 23 December 1935 opgenomen is in de Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Soerabaja voor eene ziekte, welke geheel los staat van het gebeurde op 15 December 1935;

0. dat de beklaagde heeft verklaard:

dat hij zich niet herinnert, dat hij de hem ten laste gelegde feiten heeft gepleegd;

dat hij op 15 December 1935 van ongeveer 9 uur 30 's morgens tot ongeveer 5 uur 's rniddags in café de Gouden Leeuw te Soerabaja is geweest en dat hij in dien tijd 3 à 4 flesschen bier, 3 à 4 glazen jenever en twee glazen whiskey-soda heeft gedronken; dat hij wel voelde wat gedronken te hebben; dat hij in genoemd café wel een woordenwisseling had met een korporaal, doch dat hij niet heeft gevochten en dat hij niet weet hoe een mouw van zijn wit hemd gescheurd is; dat hij tegen 6 uur 's middags in het vliegkamp Moro-krembangan is gekomen en dat hij na het schaften bericht kreeg, dat hij bij den officier van de wacht moest komen;

dat hij alvorens daaraan te voldoen een schoon wit hemd is gaan aantrekken, omdat hij het plan had om meer te gaan passagieren: dat de officier van de wacht, de luitenant ter zee van Olm, hem voorloopig arrest heeft aangezegd en dat hij — beklaagde — toen naar den ziekenboeg wilde gaan om te laten constateeren of hij onder den invloed van sterken drank verkeerde. daar hii wel vermoedde, dat men meende, dat hij dronken was;

dat hij zich op weg naar den ziekenboeg hevig heeft loopen opwinden; dat het eerste, wat hij zich wederom herinnert, is, dat hij zich in een cel bevond met handboeien aan:

dat hij zich niets herinnert van al hetgeen hcin is ten laste gelegd;

dat hij nooit iets heeft gehad tegen de officieren en onderofficieren in de tenlastelegging genoemd;

0. dat voorts ten processe aanwezig is en voorgelezen is een gemotiveerd psychiatrisch rapport opgemaakt door den gouvernementszenuwarts Prof. Dr. Ernst de Vries, welk rapport o.m. inhoudt:

dat beklaagde tijdens het begaan van de hem ten laste gelegde feiten leed aan een ziekelijke storing zijner geestvermogens n.l. aan een hysterische bewustzijnsbeperking en dat die storing beperkend werkte op beklaagde's geschiktheid zoowel oin de feitelijke strekking en het ongeoorloofde van zijn handelingen te besef. fen, alsmede om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen;

dat derhalve niet kan worden verklaard, dat het begane feit

volstrekt buiten invloed van die gebrekkige ontwikkeling of storing stond;

O. dat uit beklaagde's opgave blijkt dat hij op 15 December 1935 gedurende ongeveer 7½ uur in een café heeft gezeten en daar zooveel sterken drank heeft genuttigd, dat hij wel gevoelde gedronken te hebben;

dat deze opgave van beklaagde, zoomede die, inhoudende dat hij vermoedde, dat men meende dat hij dronken was, naar het oordeel van den krijgsraad de verklaringen van verschillende getuigen, welke opgeven dat beklaagde onder drankinvloed van den wal is teruggekeerd, bevestigen;

0. ten aanzien van het sub a en b tenlastegelegde, dat uit de verklaringen van de getuigen Mens en van der Graaf — welke verklaringen op meerdere punten worden gesteund door de opgaven van andere getuigen — vaststaat dat beklaagde zich in de richting van het toegangshek heeft begeven met de kennelijke bedoeling om het hem aangezegde verbod om te passagieren te ontduiken en dat hij opzettelijk heeft nagelaten om te gehoorzamen aan het hem door zijn meerdere — getuige Mens — gegeven bevel om naar de poort van de kazerne terug te keeren en zich door rukken, trekken en schoppen heeft verzet tegen de door beide meerderen ten opzichte van hem ondernomen en door de omstandigheden geboden maatregelen, zoodat wettig en overtuigend bewezen is hetgeen beklaagde onder *a* en b is ten laste gelegd;

0. dat voorts uit de verklaring van de getuigen van der Graaf, de Groot, Rijkhof, van Olm en Plantenga, in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen beklaagde onder c en d is ten laste gelegd;

O. omtrent het toe te passen recht:

dat beklaagde, volgens de woordelijke beteekenis zijner uitlatingen tegen den officier-vlieger Plantenga en den luitenant ter zee van Olm deze officieren heeft bedreigd met levensberooving;

dat artikel 116 van het Wetboek van Militair Strafrecht in casu niet toepasselijk is, omdat een „feitelijke bedreiging" niet heeft plaats gehad, waar immers geen feitelijkheid gepleegd is;

dat overigens bij de berechting van de bedreigingen voor toepassing in aanmerking kunnen komen artikel 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht en artikel 285 van het Wetboek van Strafrecht; dat het eerstgenoemde artikel is van bijzonderen aard, in zooverre dat het bijzonderlijk „een meerdere" tegen bedreiging beschermt, terwijl het laatstgenoemde artikel voor zooveel betreft den inhoud der bedreiging meer als „bijzondere" strafbepaling is te beschouwen; dat mitsdien artikel 285 van het Wetboek van Strafrecht in dit geval het eerst voor toepassing in aanmerking komt, aangezien daarbij de zwaarste hoofdstraf is gesteld; dat de geuite bedreigingen op de bedreigden zoodanigen indruk konden maken, dat deze daardoor in hun gevoel van persoonlijke veiligheid werden aangetast;

O. dat de woorden „rothaan" en „choleralijder" een minachtende beteekenis hebben en derhalve beleedigend waren voor hem jegens wien ze werden gebezigd;

O. dat de als bewezen aangenomen feiten derhalve behooren te worden gequalificeerd als:

I. „Opzettelijke ongehoorzaamheid",

II. „Feitelijke insubordinatie",

III. „Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid in den dienst mondeling beleedigen, tweemaal gepleegd",

IV. „Bedreiging niet eenig misdrijf tegen liet leven gericht, tweemaal gepleegd;

Gelet op de door den gedetineerde ondergane voorloopige verzekerde bewaring, welke heeft bestaan in arrest zonder waarneming van dienst van en met 23 December 1935;

O. ten aanzien van het verweer van den raadsman, dat de door hem overgelegde verklaring van Prof. Dr. Ernst de Vries, waarin deze mededeelingen doet betreffende een op 24 April 1936 plaats gehad hebbende zenuwaanval van beklaagde, naar zijn — raadsman's — meening, een aanwijzing is, dat tijdens de den beklaagde ten laste gelegde feiten, evenzeer sprake was van een ziekelijke storing zijner geestvermogens en dat mede waar de getuige-deskundige de Vries in zijn psychiatrisch rapport vermeldt. dat tijdens het plegen van de den beklaagde ten laste gelegde feiten het bewustzijn van beklaagde zoodanig vernauwd was, dat hij zich geen rekenschap gaf van de gevolgen van zijn daden, de ten laste gelegde feiten den beklaagde op grond hiervan niet kunnen worden toegerekend;

dat uit het feit, dat de getuige-deskundige de Vries bij beklaagde op 24 April 1936 een zgn. hysterisch acces constateerde en hem, beklaagde, toen ontoerekeningsvatbaar achtte, niet kan en mag worden afgeleid, zooals door den raadsman wordt gedaan, dat daarom ook de door beklaagde veel eerder gepleegd? feiten hem niet toegerekend kunnen worden;

dat de Raad echter wel van meening is, dat de door den deskundige de Vries getrokken conclusie, dat beklaagde tijdens het plegen van het ten zijnen aanzien als bewezen aangenomen feit leed aan een ziekelijke storing zijner geestvermogens en deze beperkend heeft gewerkt op zijn geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van zijn handelingen te beseffen, niet ver genoeg gaat;

dat daarentegen de Raad van oordeel is, dat deze ziekelijke storing van beklaagde's geestvermogens opheffend heeft gewerkt op zijn geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van de onder b, c en d den beklaagde ten laste gelegde handelingen en als bewezen aangenomen feiten te beseffen;

dat deze feiten den beklaagde deswege dan ook niet kunnen worden toegerekend;

Gezien de artikelen: 1 2, 23, 60, 108. 114 en 117 van het Wet-

boek van Militair Strafrecht; 37, 53 en 285 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het den beklaagde tenlastegelegde wettig en overtuigend bewezen, als hiervoren werd overwogen;

Verklaart hem schuldig het aan hem onder *a* tenlasiegelegde;

Qualificeert het wettig en overtuigend bewezen verlilaarde als hierboven is aangegeven:

Verklaart hem niet strafbaar ter zake van het hem onder *h, c* en *d* tenlastegelegde, spreekt hem mitsdien daarvan vrij;

Veroordeelt hem voor het hem onder *a* ten laste gelegde en als bewezen aangenomen feit tot eene gevangenisstraf voor den tijd van een maand, met bepaling, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis in voorloopige hechtenis doorgebracht, bij de uitvoering dezer gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht vanaf den 23sten December 1935.

Krijgsraad te Tjimahi.

Vonnis van 20 Mei 1936.

President: Mr. M. van Apeldoorn.

Leden: majoor der artillerie P. F. W. von Seydlitz Kurzbach, kapiteins der infanterie G. J. Bekkers en J. H. van Epen en eerste-luitenant der genie V. Bernasco.

1° a. Opzettelijke ongehoorzaamheid; b. Desertie in tijd van vrede gepleegd (nalaten te gehoorzamen aan, het bevel om zich gereed te maken voor zijn vertrek naar elders, door zich ongeoorloofd te verwijderen en gedurende drie etmalen afwezig fe blijven, niet de reis te aanvaarden en daardoor de bevolen reis naar een ander eiland geheel verzuimd); 2° Opzettelijke ongehoorzaamheid (nalaten te gehoorzamen aan hef bevel van een hem, als arrestant begeleidenden meerdere om naar het hospitaal terug te keeren en niet terug te gaan).

Het sub 1° telastegelegde levert de misdrijven op omschreven in art. 103, eerste lid en in art. 87, eerste lid, 3° j" 2e lid W.v.M.S., (Ind.), weshalve slechts de strafbepaling met de zwaarste hoofdstraf, n.l. art. 87 moet worden toegepast.

Beklaagde was ter zake van het sub 1° telastegelegde reeds krijgstuchtelijk gestraft met 14 dagen streng arrest en had daarcan 6 dagen ondergaan, toen deze straf door den chef van den strafoplegger, meenende dat het feit strafrechtelijk moest worden afgedaan, is geschorst, welke beslissing, naar aanleiding van ingediend beklag, is gevolgd door eene beschikking houdende geheele gegrondverklaring van dat beklag omdat klager verdacht werd van het delict van

art. 87, eerste lid, 3° W.v.M.S., hetwelk niet voor disciplinaire afdoening vatbaar is.

Beklaagde ter zake thans ongeschikt geacht om in den militairen dienst te blijven, daarbij ook in aanmerking genomen, dat hij in zijn dienst over het algemeen slecht voldeed en dat hij zelf ontslag zegt te wenschen.

DE KRIJGSRAAD TE TJIMAHI,

Zitting houdende in het Krijgsraadlokaal te Tjimahi, in de zaak tegen: P.. oud **35** jaren, geboren te H. (A.), laatstelijk dienende als Amboineesch soldaat lste klasse ziekenverpleger bij het Militair Hospitaal te W., algeineen stamboeknummer ....; sedert de verwijzing naar den Krijgsraad op 5 Februari 1936 in arrest gesteld.

Gezien de beschikking tot verwijzing naar den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te W. ddo. 5 Februari 1936 Kr. 63;

Gezien het bevelschrift tot het bijeenkomen van den Krijgsraad van den Plaatselijk Commandant te Tjimahi ddo. 6 Mei 1936, en het aan den voet van dat bevel den beklaagde telastegelegde, zooals dit ter terechtzitting door den Auditeur-Militair is aangevuld, luidende als volgt:

I. dat hij, na van den dirigeerend officier van gezondheid der 2e klasse, hoofd van het Militair Hospitaal te Batavia-Centrum, Dr. A. K. van H. op 16 October 1935 te hebben vernomen, dat hij definitief was overgeplaatst naar K. en op 19 October 1935 daarheen moest vertrekken en nadat op denzelfden datum de gewestelijk eerstaanwezend officier van gezondheid kolonel **J.** van R. hem had medegedeeld dat zijn overplaatsing naar K. gehandhaafd bleef, zoodat zijn vertrek op 19 October 1933 naar K. was bepaald, te Batavia-Centrum, opzettelijk heeft nagelaten te gehoorzamen hrt hem op 17 October 1935 door den adjudant onderofficier **J.** A. M., algemeen stamboeknummer ...., zijn meerdere in rang, van wiens meerderheid in rang hij zich voldoende bewust was, gegeven dienstbevel om zich gereed te maken voor zijn vertrek op 19 October 1935 naar K. en op 19 October 1935 naar K. te vertrekken, door zich *op* 17 October 1933 instede van zich gereed te maken, zonder bekomen verlof en zonder geldige redenen te verwijderen uit zijn kampement en gedurende drie etmalen te B., *C.* en N. opzettelijk afwezig ie blijven uit het kampement, in ieder geval van de plaats, waar hij zich voor de vervulling van zijn dienst te B. C. behoorde op te houden en niet de reis te aanvaarden naar **li.,** waarna hij zich op 20 Octobcr 1935 vrijwillig heeft teruggemeld, hebbende de afwezigheid hem de reis op 19 Octobcr 1935 naar K., gelegen op het eiland Sumatra, waartoe het bevel, hem door bovengenoemden hoofdofficier, hoofd van het Militair Hospitaal gegeven en door den adjudant-onderofficicr M. op 17 October 1935 uitdrukkelijk herhaald, hem bekend was, geheel doen verzuimen;

II. dat hij op 24 October 1935 te B. C. heeft geweigerd en opzet-

telijk heeft nagelaten te gehoorzamen aan het hem door den Javaanschen korpornal-ziekenverpleger S.. algemeen stamboeknummer. . . ., zijn meerdere in rang, van wiens meerderheid in rang hij zich voldoende bewust was, meermalen gegeven dienstbevel om met hem. den meerdere die beklaagde, terwijl deze arrestant was, buiten het kampement ter bewaking begeleidde, naar het hospitaal terug te keeren en niet terug te gaan;

Gezien het exploit van bcteekening en dagvaarding van den 17den (7en? Red.) Mei 1936, waarbij bovenvermeld bevel en de daarop gestelde telastelegging den beklaagde zijn brteekcnd en hij is gedagvaard om te verschijnen ter terechtzitting van den Krijgsraad te Tjimahi op Vrijdag, den 15den Mei 1936 des voormicldags te 8 ure;

Gelet op de verdediging van den beklaagde;

Gehoord de voorlezing der na te noemen stukken;

Gezien de schriftuur van eisch door den Auditeur-Militair overgelegd en gehoord de voorlezing van de daarin opgenomen conclusie, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan het hem telastegelegde en veroordeeling van hem deswege tot gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden, en ontslag uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

O., dat uit het in afschrift bij de stukken aanwezige extract uit beklaagde's stamboek blijkt, dat hij thans oud 35 jaren, geboren te H. (A.), zich op den 18den Februari 1921 heeft verbonden voor den dienst bij de Koloniale troepen, zich sedert heeft herverbonden, en thans nog als soldaat lste klasse ziekenverpleger bij de Landmacht in Nederlandsch-Indië dient;

O., dat beklaagde heeft ontkend schuldig te zijn aan het hem tclastegelegde en ter zake heeft opgegeven:

ad I. dat, terwijl hij op 10 October 1935 dienst deed in het militair hospitaal te TV., hij geroepen werd door den adjudant-onderofficier van politie M., die hem mededeelde, dat hij hem zou overplaatsen naar K., waarop hij heeft geantwoord, dat hij daar bezwaren tegen had, te weten het feit, dat zijn kinderen, die op W. op school waren achterop zouden komen, daar hij eerst in 1934 op Java was teruggekomen na jaren buiten te zijn geweest, en er onder de soldatenziekenverplegers nog verscheidene waren, die nog nooit naar „buiten" waren getveest;

dat hij op 11 October 1935 rapport heeft aangevraagd bij het hoofd van het hospitaal om intrekking van de overplaatsing, op welk rapport het hoofd van het hospitaal Dr. K. van H. hem mededeelde, dat hij hem zou overplaatsen naar K.;

dat hij zijn bezwaren voorbracht en de majoor zeide, dat hij ze eerst zou onderzoeken en hij den volgenden dag op het rapport moest terugkomen; waarop hij op 12 October 1935 terugkwam en toen de majoor hem heeft medegedeeld, dat hij niet naar K. behoefde te vertrekken;

dat hij op 16 October 1935 van korporaal B. de aanzegging kreeg:

dat hij op 19 October 1935 naar K. vertrekken moest en toen hij dit hoorde heel verbaasd was en den korporaal van politie heeft gezegd, dat het hoofd van het hospitaal hem had medegedeeld, dat de overplaatsing niet doorging ;

dat hij toen opnieuw rapport heeft aangevraagd, en op 16 October 1935 de majoor hem heeft medegedeeld, dat hij op 12 October 1935 heelemaal niet gezegd had, dat hij ***niet*** naar K. behoefde te vertrekken, integendeel gezegd had, dat hij *wel* vertrekken moest;

dat hij toen rapport heeft aangevraagd bij den gewestelijk eerstaanwezend officier van gezondheid, kolonel van R., hetgeen werd toegestaan, op welk rapport hij heeft medegedeeld, welke bezwaren hij had en kolonel Dr. van R. hem naderhand liet weten, dat hij zijn zaak had onderzocht en dat hij op 19 October 1935 naar K. moest vertrekken;

dat hij op 17 October 1935 bij den adjudant-onderofficier van politie werd geroepen, die hem uitdrukkelijk vroeg: ,.Wil je nu gaan of niet?" en hij geen antwoord gaf en de adjudant het hem tot driemalen toe moest vragen en toen zeide, dat indien hij niet ging, wel een ander voor hem in zijn plaats zou gaan, doch hij dan voor den Krijgsraad zou moeten verschijnen;

dat hij toen zeide te zullen vertrekken;

dat hij na het middagappèl op 17 October 1935 het militair hospitaal heeft verlaten en naar een kennis is gegaan te B. C. in kampong B. en daar den nacht heeft doorgebracht, den volgenden dag 18 October 1935 naar M. is gegaan en op 20 October 1935 uit M. te W. is teruggekomen, waar hij zich omstreeks kwart voor 12 des namiddags heeft teruggemeld van vermist bij den wachtcommandant van het militair hospitaal;

dat hij den volgenden dag op het rapport is geweest en voorloopig arrest in het kwartier kreeg;

dat op 23 October 1935 korporaal B. hem namens den majoor kwam vragen, of hij nog naar K. wilde of niet, en indien hij wilde gaan zijn zaak afgedaan zou zijn, doch indien hij niet wilde vertrekken hij zwaar zou worden gestraft;

dat hij toen zeide dat er over zijn zaak reeds een voorloopig onderzoek was gehouden;

dat des namiddags de adjudant-onderofficier M. hem bij zich aan de wacht liet komen en zeide: ,,Dat onderzoek van jou is slechts flauwe kul, denk aan de zaak van den sergeant-ziekenverpleger H. die is ook voor den Krijgsraad geweest en heeft zijn zaak verloren";

dat hij toestemt dat hij instede van zich gereed te maken voor vertrek, uit het hospitaal is gevlucht en is weggebleven tot 20 October 1935;

ad II. dat hij op 24 October 1935 op het rapport moest verschijnen bij het hoofd van het militair hospitaal, die hem toen strafte met 14 dagen provoost wegens zijn vermissing van 18 tot 20 October;

dat hij, voordat hij de provoost inging, de stad in mocht gaan onder geleide van den Javaanschen korporaal-ziekenverpleger S., en

van dezen toestemming kreeg om touw te koopen, waarop hij naar P. S. is gegaan, en toen de koop niet slaagde met den korporaal is teruggekeerd naar het militair hospitaal;

dat hij ter hoogte van het pandhuis op S. aangekomen, toestemming kreeg om lucifers te koopen en eveneens om te schuilen voor den regen;

dat na een poos schuilen de korporaal hem zeide, dat zij naar huis moesten, en hij toen zeide nog even te wachten, aangezien het nog regende. waarop de korporaal kwaad werd en hem bij zijn jas pakte, uit de toko trok en zeide: „Wil je meegaan of niet. Als je niet meegaat zal ik er een Krijgsraadzaak van maken";

dat er toen een cavalerist 1ste klasse bij kwam, die van den korporaal opdracht kreeg hem, beklaagde, beet te pakken en naar het militair hospitaal te brengen, de cavalerist hem beetpakte en hij toen verlegen geworden een taxi heeft aangeroepen, doch de korporaal dit heeft verboden en hij daarna onder geleide van den korporaal en den cavalerist naar het hospitaal is geloopen;

dat hij op 25 October 1933 te kennen heeft gegeven dat hij wilde reclameeren over de hem opgelegde straf van 14 dagen streng arrest en op 29 October 1935 wegens zijn reclame bij den kolonel Dr. van R. werd geroepen, die hem mededeelde, dat hij zijn reclame zou onderzoeken;

dat hij op den 29sten des middags uit de provoost werd ontslagen, waarna hij weer voorloopig arrest in het kwartier kreeg;

dat hij sedert 5 Februari 1936 in voorloopig arrest zit in de politiekamer;

dat de korporaal S. hem in het geheel geen bevel heeft gegeven om naar huis te gaan;

dat hij in totaal 6 dagen streng arrest heeft ondergaan van en met 24 tot en met 29 October 1935;

dat hij niet wist met welk schip hij op Zaterdag 19 October 1933 naar K. moest vertrekken;

dat hij ontslag uit het leger verzoekt;

O., dat beklaagde ter terechtzitting hieraan nog heeft toegevoegd, dat hij in de war was (poesing kepala), toen hij de sub I telastegelegde feiten pleegde;

O., dat de getuigen hebben verklaard en met eede bevestigd:

1. J. A. M., adjudant-onderofficier ziekenverpleger, algemeen stamboeknummer ....:

dat hij in een der eerste dagen van October 1935 van het hoofd van het Militair Hospitaal opdracht kreeg om twee niet Europeesche soldaten ziekenverplegers uit te zoeken voor overplaatsing naar K., en vijf militairen voor overplaatsing in aanmerking kwamen, van wie P. de laatste;

dat P. evenwel in het militair hospitaal te W. door het verwaarloozen van zijn gezin en het hebben van een bijvrouw in de kampong, zooveel last gaf, dat hij ook hem voor overplaatsing heeft aanbevolen, waarmede majoor Dr. K. van H. accoord ging;

dat hij op 10 October 1935 beklaagde te kennen heeft gegeven, dat hij aangewezen was voor overplaatsing naar K. en beklaagde op 11 October 1935 zelf rapport heeft aangevraagd bij het Hoofd hospitaal om intrekking van zijn overplaatsing;

dat beklaagde op 11 October zijn bezwaren op het rapport heeft voorgebracht en op 12 October 1935 het hoofd van het hospitaal hem heeft medegedeeld, dat zijn overplaatsing bleef gehandhaafd;

dat korporaal B. hem op 15 October 1935 kwam mededeelen, dat P. nog geen aanstalten maakte om zijn goederen in te pakken en beklaagde op 16 October 1935 rapport heeft aangevraagd bij het hoofd van het hospitaal, teneinde inlichtingen in te winnen omtrent zijn overplaatsing, aangezien hij vermeende, dat het hoofd van het hospitaal hem op 12 October 1935 had medegedeeld, dat zijn overplaatsing niet doorging;

dat op 16 October 1935 beklaagde van het hoofd-hospitaal de mededeeling kreeg, dat zijn overplaatsing op 19 October 1935 doorging, zooals hem reeds op 12 October 1935 was medegedeeld, en de majoor beklaagde tevens opdracht gaf zijn goederen in te pakken om op tijd te kunnen vertrekken;

dat beklaagde toen rapport heeft aangevraagd bij den eerstaanwezend officier van gezondheid en hij beklaagde na de beslissing persoonlijk heeft aangezegd, dat hij verder vrij had van zijn hospitaaldienst tot aan zijn vertrek om zijn goederen in te pakken;

dat op 17 October 1935 hem werd bericht, dat P. zijn goederen niet wilde inpakken en hij opdracht kreeg van den majoor om beklaagde bij zich te roepen, hem op de gevolgen van zijn onwil te wijzen en hem pertinent af te vragen, of hij naar K. wilde of niet en om hem het voorloopig arrest op te leggen, indien hij niet wilde vertrekken;

dat hij op 17 October 1935 beklaagde bij zich heeft laten komen op zijn bureau en hem gezegd heeft wat hem te wachten stond als hij weigerde naar K. te vertrekken, en gewezen heeft op de gevolgen, indien hij niet zou gaan;

dat hij hem toen de vraag heeft gesteld: „P. wil je je goederen inpakken of niet en naar K. vertrekken?" en beklaagde antwoordde: „Ik zal vertrekken";

dat op 18 October 1935 korporaal B. hem mededeelde, dat beklaagde in het kwartier mankeerde;

dat hij op 21 October 1935 uit het rapportboekje van den wachtcommandant heeft waargenomen, dat beklaagde zich op 20 October 1935 te kwart voor 12 des namiddags had teruggemeld aan de wacht;

dat beklaagde op 24 October 1935 gestraft werd met 14 dagen streng arrest en hem tevens werd aangezegd, dat zijn overplaatsing naar K. nog gehandhaafd bleef;

dat op 17 October 1935 de houding van beklaagde onverschillig en brutaal was;

dat beklaagde als ziekenverpleger absoluut niet in zijn dienst vol-

deed en daarom eenige maanden te werk was gesteld als telefonist van de wacht van het militair hospitaal;

dat hij op 24 October 1935, toen beklaagde gestraft werd met 14 dagen streng arrest, hem gelegenheid heeft gegeven om eenige maatregelen te treffen in de stad, en als geleide heeft medegegeven den korporaal-ziekenverpleger S.;

dat op 29 October 1935 de straf van streng arrest krachtens de beslissing van kolonel Dr. van R. is geschorst;

dat beklaagde op Zaterdag 19 October 1935 niet den sneldienst via S. naar B.-D. had moeten vertrekken;

2. B., korporaal-ziekenopziener, algemeen stamboeknummer. . . .:

dat hij op 10 October 1935 beklaagde heeft medegedeeld, dat hij naar K. zou worden overgeplaatst en beklaagde toen al dadelijk mededeelde, dat hij bezwaren had tegen deze overplaatsing;

dat hij op 18 October 1935 den adjudant-onderofficier van politie M. heeft gemeld, dat beklaagde den geheelen nacht in het kwartier had gemankeerd en niet was teruggekomen;

dat hij, nadat het voorloopig onderzoek tegen beklaagde was gehouden, in opdracht van adjudant M. naar beklaagde is gegaan en hem gevraagd heeft of hij alsnog genegen was oni te vertrekken naar K. in welk geval hij een lichte straf zou krijgen;

3. Dr. A. K. v. H.. dirigeerend officier van gezondheid 2de klasse, hoofd van het militair hospitaal te Weltevreden:

dat hij op 10 October 1935 den adjudant-onderofficier van politie M. opdracht gegeven heeft beklaagde mede te deelen, dat hij voor overplaatsing naar K. was aangewezen;

dat beklaagde op 11 October 1935 op het rapport is verschenen om intrekking te vragen van die overplaatsing en zijn bezwaren waren, dat zijn kinderen achter zouden komen op school en dat er voorts nog verschillende militairen waren, die nog nimmer op de Buitengewesten waren geweest;

dat hem bij onderzoek bleek dat er drie militairen waren, die voor overplaatsing in aanmerking kwamen, van wie beklaagde de jongste ter plaatse was en hij van zijn onderhebbend politie-personeel vernam, dat beklaagde last veroorzaakte in het kampemenl, daar hij een bijvrouw in de kampong had, waarheen het grootste gedeelte van zijn soldij ging, zoodat er voor zijn eigen vrouw en kinderen nauwelijks genoeg overbleef;

dat hij om die reden van oordeel was, dat het voor beklaagde goed zou zijn als hij naar buiten werd overgeplaatst, en op 12 October 1935 beklaagde heeft aangezegd, dat zijn overplaatsng naar K. bleef gehandhaafd en dat hij op 19 October 1935 zou vertrekken;

dat op 16 October beklaagde bij hem op het rapport kwam om inlichtingen tc vragen omtrent zijn overplaatsing, bewerendr dat hij. getuige, zou hebben gezegd op 12 October dat zijn overplaatsing niet doorging en hij hem toen gezegd heeft, dat dat niet juist is, doch dat hij hem op 12 October had medegedeeld, dat hij wel moest vertrekken;

dat beklaagde toen het rapport heeft aangevraagd bij den gewestelijk eerstaanwezend officier van gezondheid, die beklaagde heeft medegedeeld, dat zijn overplaatsing bleef gehandhaafd;

dat hem omstreeks 17 October 1935 gemeld werd, dat beklaagde zijn goederen niet wilde inpakken, noch zich wilde klaar maken voor vertrek, waarop hij den adjudant M. opdracht heeft gegeven om beklaagde bij zich te laten komen, hem op de gevolgen van zijn weigering te wijzen en hem op den man af ie vragen of hij wilde vertrekken of niet, en zoo hij weigerachtig bleef hem in voorloopig arrest te zetten;

dat de adjudant M. hem dien dag mededeelde de gegeven opdracht te hebben uitgevoerd en beklaagde had gezegd, dat hij zou vertrekken;

dat beklaagde daarna, naar hem bericht werd, drie opeenvolgende etmalen in het kampement heeft gemankeerd en hij hem toen op 24 October 1935 gestraft heeft met 14 dagen streng arrest en de opdracht heeft gegeven op 26 October naar K. te vertrekken;

dat beklaagde voorts over deze straf heeft gereclameerd. waarna de overplaatsing is ingetrokken;

dat hij deze zaak aanvankelijk krijgstuchtelijk heeft afgedaan, omdat hij meende dat beklaagde onder den invloed van zeer sterke affecten handelde en hij hoopte, dat beklaagde nog tot inkeer zou komen en het verkeerde van zijn handelwijze zou inzien en zich rustig zou laten overplaatsen, terwijl hij bovendien wilde voorkomen. dat beklaagde zou bereiken, dat zijn overplaatsing onmogelijk zou worden;

dat wegens de afwezigheid van beklaagde een ander voor overplaatsing is aangewezen en later een ander ook inderdaad is gegaan, nadat hij beklaagde nogmaals in de gelegenheid had gesteld om tot inkeer te komen;

dat beklaagde overigens in zijn dienst in het algemeen slecht voldeed;

4. Dr. J. van R., Gewestelijk eerstaanwezend officier van gezondheid:

dat beklaagde op 16 October 1935 bij hem op het rapport is geweest met bezwaren tegen zijn overplaatsing en hij na onderzoek beklaagde persoonlijk heeft medegedeeld, dat hij zijn zaken had onderzocht en zijn overplaatsing gehandhaafd bleef;

dat beklaagde op 29 October 1935 bij hem op het rapport is verschenen voor zijn reclame over de hem opgelegde straf van 14 dagen streng arrest, die hij te zwaar vond;

dat toen bij nader onderzoek bleek dat het door P. gepleegde feit strafrechtelijk moest worden afgedaan, hij heeft beslist, dat de verdere uitvoering van de straf zou worden geschorst en de zaak zou worden in handen gesteld van den Plaatselijk Commandant, waarop hij later de beschikking heeft aangevuld met de beslissing, dat de ingediende klacht geheel gegrond moest worden bevonden,

op grond van het feit dat beklaagde voor den Krijgsraad zou moeten verschijnen;

5. P. S. W., Amboineesch brigadier-ziekenopziener, algemeen stamboeknummer ....:

dat hij op 20 October 1935 wachtcommandant was bij het militair hospitaal te W., waar des avonds om kwart voor 12 beklaagde zich vrijwillig van vermist heeft teruggemeld;

6. S., Javaansch korporaal-ziekenverpleger, algemeen stamboeknummer ....:

dat hij op 24 October 1935 reserve-wacht had bij het militair hospitaal te B.-C. en om 8 uur voormiddag opdracht kreeg om beklaagde, die met provoost gestraft was, buiten het kampement te geleiden voor het regelen van zijn zaken in verband met zijn overplaatsing naar K.;

dat hij beklaagde is gaan halen en zich met dezen naar buiten begaf, allereerst naar de Ambonsche school en van daar naar P. S. waar beklaagde touw wilde koopen;

dat beklaagde in vier toko's is geweest, doch in den koop niet slaagde, omdat hij te weinig wilde betalen en het tenslotte begon te regenen, waarop hij hem gezegd heeft, dat het beter was om naar huis te gaan;

dat beklaagde hem volgde in de richting van het hospitaal en onderweg vroeg of hij tabak mocht koopen, hetgeen werd toegestaan:

dat op S. aangekomen de regen toenam en beklaagde bij het ijsdepôt voor het pandhuis vroeg om lucifers te mogen koopen, waarvoor hij toestemming gaf en beklaagde, terwijl hij bij het ijsdepôt bleef staan, na een minuut of vijf geen aanstalten maakte om verder te gaan;

dat toen hij hem zeide, dat zij naar huis moesten gaan, zoodra hij klaar was, hij zag, dat beklaagdes gezicht een andere uitdrukking had aangenomen en beklaagde zeide: ,,De korporaal kan wel alleen naar huis gaan ik wil nu wat rondloopen en straks kom ik zelf wel";

dat hij hem eerst met goede woorden heeft aangeraden om mee te gaan, doch beklaagde niet voor rede vatbaar was, en daarop hem gezegd heeft, dat hij hem zou dwingen om mee te gaan, en hem gelastte met de woorden: ,,Ga nu mee naar huis, als je niet wilt dwing ik je stellig, dit is het eerste bevel";

dat hij daarop even heeft gewacht en toen gezegd: ,,Nu P. moet je mee huiswaarts gaan", waarop beklaagde zeide dat hij, getuige, alleen maar naar huis moest gaan;

dat hij hem toen vervolgens een tweede bevel gaf om mee te gaan en beklaagde hetzelfde antwoord gaf;

dat beklaagde daarop een taxi-aanriep, doch hij de taxi doorstuurde;

dat hij toen uitdrukkelijk het 3de bevel [1]) gaf om mee te gaan, doch beklaagde het niet wilde:

dat hij daarna een passeerenden Menadoneesch cavalerist lste klasse heeft aangehouden, en dezen gelast heeft om beklaagde in het hospitaal te brengen, waarop beklaagde zeide, dat hij, getuige, alleen maar naar huis moest gaan en dat hij later wel zou komen;

dat beklaagde op dat moment een demmo aanhield en aanstalten maakte om er in te stappen, waarop hij den cavalerist opdracht gaf om ook in te stappen en naar het hospitaal te rijden en hijzelf ook in in de demmo stapte;

dat toen zij alle drie in de demmo gezeten waren, beklaagde weer uitstapte en wilde wegloopen, waarop hij den cavalerist bevel gaf om hem aan te pakken en naar het hospitaal te brengen;

dat de cavalerist dit heeft gedaan en beklaagde zonder verzet is gevolgd;

7. L. J. D., Nenadoneesch cavalerist lste klasse, algemeen stamboeknummer. . . .:

dat hij op 24 October 1935 bij het pandhuis te S. werd aangehouden door een korporaal bij wien een soldaat lste klasse stond, en van dezen korporaal het bevel kreeg om den soldaat lste klasse naar het hospitaal te W. te brengen en tegelijkertijd de korporaal dien soldaat gelastte door te zeggen: ,,P., ga naar het hospitaal";

dat de met ,,P." aangesproken soldaat echter niet wilde gaan en zeide: ,,Korporaal en jij, spandrie, gaan jullie maar alleen naar het hospitaal, ik ga toch niet naar huis";

dat de korporaal hem toen voor de tweede maal gelastte naar het hospitaal tc gaan, waarop beklaagde hetzelfde antwoord gaf;

dat de korporaal hem toen voor de derde maal gelastte om naar het hospitaal te gaan met hetzelfde resultaat;

dat hij daarop opdracht kreeg om den soldaat beet te pakken en naar het militair hospitaal te brengen;

dat hij tot tweemalen toe heeft getracht beklaagde op zachte wijze mee te krijgen, doch deze absoluut niet mee wilde en een voorbij rijdende autolette aanhield en daarin stapte, waarna hij volgde en beklaagde den chauffeur zeide, naar de stad te rijden, doch hij den chauffeur opdracht heeft gegeven naar het militair hospitaal te rijden;

dat beklaagde daarop weer uit de autolette stapte en hij hem achterna ging en het zelfde ook plaats vond bij een taxi;

dat hij toen op last van den korporaal beklaagde stevig heeft vastgepakt en hem zonder dat hij zich verzette, heeft weggebracht naar de wacht van het militair hospitaal te W.;

dat hij met beklaagde geconfronteerd, dezen herkent als den persoon, dien hij naar het militair hospitaal heeft gebracht;

---

[1]) Hier schijnt nog de oude, erroneuze leer om den hoek te kijken, dat voor dienstweigering een driemaal herhaald bevel noodig zou zijn.

Red. M.R.T.

O., dat ter terechtzitting zijn voorgelezen en aan beklaagde voorgehouden:

1. een beschikking van den gewestelijk eerstaanwezend officier van gezondheid van 29 October 1935, houdende de beslissing, dat de verdere uitvoering van de aan beklaagde op 24 October 1935 opgelegde straf van 14 dagen streng arrest wordt geschorst op grond van het feit, dat beklaagde voor den Krijgsraad moet terechtstaan terzake van het feit, waarvoor hij krijgstuchtelijk werd gestraft;

2. een aanvullende beschikking van genoemden hoofdofficier van 27 November 1935, houdende dat beklaagde verdacht wordt het delict te hebben gepleegd van artikel 87, lid 1 (3e) van het Wetboek van Militair Strafrecht, hetwelk niet voor disciplinaire afdoening vatbaar is, [1]) doch de strafrechter van deze feiten behoort kennis te nemen en mitsdien de ingediende klacht geheel gegrond behoort te worden verklaard;

3. een ambtseedig verklaring van den Havenmeester lste klasse van B. te T. P., A. J. van der R., met als bijlage een gewaarmerkt uittreksel van het z.g. ,,Groot Register", houdende dat het motorschip ,,Ophir" van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij op Zaterdag 19 October 1935 te 4 uur des namiddags van T. P. is vertrokken met bestemming B.-D.;

O., dat het sub I telastegelegde met beklaagde's schuld daaraan door de opgaven van beklaagde dienaangaande, — welke een bekentenis daarvan opleveren -— bevestigd door de beëedigde verklaringen der getuigen M., B., K. van H., van R. en TV. en de boven sub 3 genoemde bescheiden, vettig en overtuigend is bewezen;

O., dat dit bewezene oplevert de misdrijven, welke zijn omschreven en strafbaar gesteld bij artikel 103, lid 1 en artikel 87, lid 1 (3e) j° lid 2 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

O., dat hierbij artikel 63, lid 1 van het Wetboek van Strafrecht (art. 55, lid 1 Ned. Red.) toepasselijk is. [2]) weshalve slechts de strafbepaling, waarbij de zwaarste hoofdstraf is gesteld, n.l. artikel 87 voormeld, moet worden toegepast;

O., dat het sub II tclastegelegde met beklaagde's schuld daaraan, ondanks zijne ontkentenis, wettig en overtuigend is bewezen door de beëedigde verklaringen der getuigen S. en D. voormeld;

---

[1]) Dit is ons niet geheel duidelijk. Art. 87, 3" wordt toch vermeld in art. 2, 2° W. v. K. als krijgstuchtelijk vergrijp ,,(indien de opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede niet gepaard gaat met een of meer der verzwarende omstandigheden genoemd in artikel 88 van het Wetboek van Militair Strafrecht en niet langer dan dertig dagen duurt)". Beide voorwaarden waren i.c. vervuld. Red. M.R.T.

[2]) De Krijgsraad heeft i.c. dus ééndaadschen samenloop aangenomen. Gelet vooral ook op de tegenwoordige jurisprudentie van den H.R., te beginnen met het arrest van 15 Februari 1932, (N.J. 1932, blz. 289, W. 12491) zou het aannemen van meerdaadschen samenloop hier o.i. juister zijn geweest, al zal practisch het verschil in dit geval wel niet veel belang hebben. Red. M.R.T.

O., dat dit bewezene oplevert het misdrijf, dat is omschreven en strafbaar gesteld bij artikel 103, lid 1 van het Wetboek van Militair Strafrecht;

O., dat beklaagde ter zake van het sub I en II telastegelegde één vrijheidstraf behoort te worden opgelegd, waarbij rekening moet worden gehouden met de hem ex artikel 52, lid 2 van het Wetboek van Krijgstucht opgelegde straf van zes dagen streng arrest;

O.. dat de gepleegde feiten, vooral het sub I telastegelegde, van crnstigen aard zijn;

O., dat beklaagde ter zake — daarbij ook in aanmerking genomen, dat hij in zijn dienst over het algemeen slecht voldeed, (verklaring Hoofd Hospitaal) en dat hij zelf ontslag zegt te xvenschen — thans ongeschikt moet worden geacht om in den militairen dienst te blijven;

O., dat er termen zijn den door beklaagde reeds in voorloopige bewaring doorgebrachtcn tijd bij de uitvoering der straf geheel in mindering te brengen;

Gelet op de bovenaangehaalde wetsbepalingen, zoomede op de artikelen 194a, 195 en 199 van de Rechtspleging bij de Landmacht, 1. 6. 10 en 28 van het Wetboek van Militair Strafrecht, 33, 63 (1) en 65 van het Wetboek van Strafrecht, 1 der Bepalingen Rechtsmacht Militairen Rechter en 292 e.v. van het Inlandsch Reglement;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het sub I en II telastegelegde wettig en overtuigend bewezen;

Qualificeert het sub I telastegelegde als de misdrijven:

I. „Opzettelijke ongehoorzaamheid",

II. „Desertie in tijd van vrede gepleegd",

en het sub II telastegelegde als het misdrijf:

III. .„Opzettelijke ongehoorzaamheid";

Veroordeelt beklaagde terzake van de misdrijven sub II en III tot gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden;

Ontslaat hem uit den militairen dienst zonder ontzetting van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen;

Bepaalt, dat de tijd door bcklaagdc vanaf 5 Februari 1936 in voorloopigc bewaring doorgebracht geheel in mindering zal worden gebracht van de hem opgelegde straf.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

HOF 'S-GRAVENHAGE (Derde Kamer) 4 Juni 1936.
(Mrs. v. Romondt, de Kuijper, Hijink.)

Verwonding van een soldaat tijdens diens militairen diensttijd, door toedoen van een anderen, evenzeer „dienenden" soldaat. Aansprakelijkheid van den Staal deswege? Neen, immers de onvoorzichtige soldaat („dader") heeft niet gehandeld in de werkzaamheden, waartoe hij voor den Staat werd gebruikt, (art. 1403 B.W.). [Anders: rechtb.]. noch binnen den formeelen kring zijner bevoegdheid (art. 1401 B.W.) [dit laatste 007: rechtb.].

(B.W. artt. 1401 en 1403).

De Staat der Nederlanden, appellant, procureur Jhr. Mr. G. TV. van der Does,

tegen:

1. H. Vogelzang, wed. van C. F. Timmer te 's-Gravenhage, als moeder-voogdes van haar minderjarigen zoon Paul Timmer. geïntimeerde, procureur Mr. P. J. Paets tot Gansoyen, en H. v. d. Palm te 's-Gravenhage, als vader van zijn minderjarigen zoon Willem Anton v. d. Palm, mede-geïntimeerde, procureur Mr. L. G. van Praag.

Het Hof, enz.;

Ten aanzien der feiten:

0. dat het Hof verwijst naar en overneemt hetgeen te dien aanzien is overwogen in het vonnis der Arr.Rechtb. te 's-Gravenhage van 4 Dec. 1934, gewezen tusschen geïntimeerde als eischeres en appellant en den mede-geïntimeerde als gedaagden;

0. dat daaruit en uit de verder overgelegde stukken, voorzooverl thans van belang, blijkt:

dat tusschen pp. vaststaat: dat Willem Anton v. d. Palm, die zich op 2 Dec. 1930 als vrijwilliger bij het Landstormverband 's-Gravenhage had verbonden en op 20 Juli 1931 in werkelijken dienst was gesteld tot deelname aan de zomeroefeningen te Laren, op 28 Juli 1931 als voormeld in werkelijken dienst zijnde als soldaat en ingedeeld bij een groep van de 2e Compagnie Detachement Zomeroefeningen Kaderlandstorm, tijdens eene oefening van voormelde Compagnie in de omgeving van Laren, waarbij gebruik gemaakt werd van rijksgcweren, geladen met losse patronen, hoogst roekeloos en onverantwoordelijk, terwijl Paul Timmer met een dergelijk geweer, geladen met losse patronen, waarvan W. A. van der Palm wist, dat het met losse patronen geladen was, bij den rechtervoet daarop geleund stond, zoodat de mond van den loop van dat geweer zich bevond in diens rechteroksel en terwijl W. A. van der Palm bovendien wist, dat een schot uit het bedoelde geweer, gelost met losse patronen, hoogst ernstige verwondingen veroorzaken kon, de haanpal van Timmer's geweer heeft omgelegd, zoodat er een schot kon

afgaan en vervolgens den trekker heeft overgehaald, waardoor een schot is afgegaan, tengevolge waarvan de groote slagader nabij de okselholte is doorgeschoten met verbrijzeling van huid en doorboring van weeke deelen in de okselholte, waarbij tevens talrijke houtsplinters in den grooten slagader en in het vleesch zijn gedrongen en groot bloedverlies is ontstaan, hebbende Paul Timmer tengevolge van de verwonding gedurende de daarop volgende dagen in levensgevaar verkeerd; dat P. Timmer na de verwonding in een ziekenhuis operatief is behandeld en tengevolge van die verwonding groote schade heeft geleden en nog lijdt, waarvan liet bedrag moet worden opgemaakt bij staat en vereffend volgens de wet; dat van der Palm ter zake van het bovenstaande door den Krijgsraad te 's-Hertogenbosch tot straf is veroordeeld;

O. dat eischeres (thans: eerste geintimeerdc, Red.) stellend, dat van der Palm voormelde onrechtmatige daad heeft begaan in de uitoefening van zijn publiekrechtelijke functie als militair in dienst van den Staat der Nederlanden en de Staat mitsdien aansprakelijk is voor de schade, door die onrechtmatige daad veroorzaakt; dat van der Palm subsidiair zelf voor die schade aansprakelijk is; heeft gevorderd primair schadevergoeding van den Staat en subsidiair van Willem Anton van der Palm;

O. dat de beide gedaagden tegen deze vordering verweer hebben gevoerd, de Staat door te beweren. in 't kort, dat van der Palm bij zijn roekelooze daad niet kan geacht worden als orgaan van den Staat te zijn opgetreden; dat ook art. 1403, lid 3 B.W. niet toepasselijk is bij de publiekrechtelijke verhouding van Siaat tot militair en ook niet mag worden aangenomen. dat in hrt publieke recht een ongeschreven regeling zou zijn op te diepen, van inhoud en strekking gelijk aan die van art. 1403 B.W., zeker niet in de verhouding van Staat tot militair; dat derhalve eenige rechtsgrond, waaruit de aansprakelijkheid van den Staat zou kunnen worden afgeleid, ontbreekt; met conclusie tot niet-ontvankelijkverklaring, immers ontzegging;

O. dat de Rechtbank heeft overwogen dat van der Palm niet is opgetreden als orgaan van den Staat, omdat hij niet kan geacht worden te hebben gehandeld binnen den formeelen kring van zijn bevoegdheid; dat echter uit de vaststaande feiten, in het bijzonder dat van der Palm de handelingen pleegde als militair, in dienst van den Staat, tijdens een militaire oefening en door middel van een rijksgeweer, volgt de aansprakelijkheid van den Staat krachtens art. 1403, 3e lid B.W.;

O. dat de Rechtbank op dezen grond de vordering tegen den Staat heeft toegewezen en de subsidiaire vordering tegen partij van der Palm, als daarom niet aan haar oordeel onderworpen, niet heeft onderzocht; enz.

Ten aanzien van het recht:

O. dat appellant zich gegriefd gevoelt dat de Rechtbank ten deze art. 1403 B.W. toepasselijk heeft verklaard;

O. dat het Hof deze grief gegrond oordeelt; dat toch — daargelaten de vraag of de indirekte aansprakelijliheicl van den Staat voor onrechtmatige daden van zijn ambtenaren geregeld is in art. 1403 B.W., deze regeling toch niet tot gevolg zou kunnen hebben, dat ten deze de Staat voor de handelingen van van der Palm aansprakelijk zou kunnen worden gesteld, daar toch van der Palm niet geacht kan worden te hebben gehandelcl in de werkzaamheclen, waartoe hij voor den Staat werd gebruikt; dat immers van der Palm volgens de eigen stellingen van geintimeerde tijdens een oefening als soldaat de geïncrimineerde daad heeft verricht niet eens met hot geweer dat hèm door den Staat was toevertrouwd en tusschen zijn handeling, die het karakter van baldadigheid draagt, en de oefening als soldaat geen enkel oorzakelijk verband bestaat;

O. dat het Hof met de Rechtbank van oordeel is, dat van der Palm ten deze ook niet heeft gehandeld binnen den formeelen kring van zijn bevoegdheid, zoodnt de Staat niet rechtstreeks krachtens art. 1401 B.W. aansprakelijk is te achten;

O. dat de aansprakelijkheicl van den Staat ten deze ook op geen enkel ander wettelijk voorschrift kan zijn gegrond;

O. dat mitsdien geïntimeerde in hare tegen den Staat ingestelde vordering niet kan worden ontvangen;

O. dat dus het vonnis der Rechtbank niet in stand kan blijven en de zaak naar de Rechtbank moet worden teruggewezen om de subsidiaire vordering te onderzoeken.

(Overgenomen uit het U'. v. h. R. van 30 Januari 1937, No. 77.)

AMBTENARENBECHTSPRAAK.

Centrale Raad van Beroep.

Uitspraak van 25 Februari 1937.

Fungeerend voorzitter: Mr. Dr. E. J. Beumer.

Leden: Mrs. J. H. Kuiper en W. H. van Basten Hatenburg.

Beroep tegen een besluit van den Minister van Defensie, houdende eene beschikking op een door klager ingezonden bezwaarschrift tegen de invulling van zijne beoordeelingslijst.

De C.R. deelt niet de meening van den gemachtigde van den. Minister dat alleen diens besluit zou kunnen worden aangevochten en ter beoordeeiing van den Raad staan zoowel omdat alleen dit besluit en niet de beoordeelingslijst zou zijn een besluit als bedoeld in art. **3,** *2e lid, onder b der Ambtenarenwet 1929, alsook met het oog op het zuiver persoonlijk karakter dat de beoordeeling draagt. Indien immers in een geval als het onderhavige advies wordt gewaagd en gegeven naar aanleiding van een genomen besluit, moet het nà dit advies genomen besluit juist betrekking hebben op het eerste besluit, soodat de beoordeeling van het tweede besluit noodzakelijkerwijs mede moet omvatten de beoordeeling van het eerste besluit. Het bepaalde in §§ 1 en 17 Voorschrift Beoordeelingslijsten staat hieraan i.c. geenszins in den weg, aangezien, al moge de beoordeeling van de betrokken militaire autoriteit een zuiver persoonlijk karakter dragen, dit niet wegneemt, dat zij kan zijn gegrond op naar het oordeel van die autoriteit bij den beoordeelde* AANWEZIG GEACHTE *eigenschappen of gedragingen, welke inderdaad blijken of geacht moeten worden niet of niet in die mate als bij de beoordeeling werd aangenomen, aanwezig te zijn.*

In het bijzonder op grond van het goed gefundeerde rapport en advies van de Adviescommissie alsmede can de nadere toelichting van den C.V. heeft de Rand de overtuiging bekomen dat de uitgebrachte beoordeeling gewettigd is. Beroep mitsdien ongegrond.

DE CENTRALE RAAD VAN BEROEP heeft de volgende uitspraak gegeven in zake:

A., wonende te B., klager in persoon ter openbare terechtzittingen van 21 Januari en 4 Februari 1937 verschenen, tegen:

den Minister van Defensie, verweerder, voor wien ter voormelde openbare terechtzittingen als gemachtigde is opgetreden: L. C. Rietveld, referendaris bij het Departement van Defensie, wonende te 's Gravenhage.

Gezien de stukken en gehoord de bovengenoemde verschenen personen;

Wat aangaat de feiten van het twistgeding:

O. dat de Minister van Staat, Minister van Defensie a.i., bij besluit van 1 October 1936 Geheim Litt. U[186] — beschikkende op een door den luitenant-kolonel A., Commandant van het .. Regiment infanterie onder dagteekening van 31 Maart 1936 ingezonden bezwaarschrift, als bedoeld in par. 29 van het voorschrift beoordeelingslijsten, gezien het advies, nopens vorenbedoeld bezwaarschrift uitgebracht door eene Commissie, als bedoeld in par. 30 van vorenaangehaald voorschrift, ter kennis van adressant heeft gebracht:

I. dat hem naar de meening van hem — Minister — in de gewone beoordeelingslijst van 9 Januari 1936 geen onrecht is gedaan;

II. dat het zal worden beschouwd, alsof in vermelde beoordeelingslijst:

a. in kolom (2) binnenblad:

de woorden „zijn telkens zich manifesteerende overijldheid" zijn vervangen door: „zijn aan overijldheid grenzende besluitvaardigheid";

en de volzin „Hij heeft tijdperken van lichamelijke en geestelijke inzinking" is vervangen door: „Hij heeft tijdperken van lichamelijke en geestelijke inzinking gehad";

b. de invulling van kolom (8) binnenblad luidt:

„Kolom (7) is met „ja" ingevuld op grond van het gestelde in den voorlaatsten volzin van kolom (2).";

O. dat klager tegen vorenbedoeld besluit van 1 October 1936 tijdig bij dezen Raad beroep heeft ingesteld en op de bij klaagschrift, met toelichting, aangevoerde gronden en blijkens bij aanvullend klaagschrift gedane vordering — onder overlegging van verschillende bescheiden, waaronder twee geneeskundige verklaringen — heeft gevorderd dat het dezen Raad behage:

I. nietig te verklaren, althans te vernietigen het Besluit van den Minister van Staat, Minister van Defensie a.i. van den 1sten October 1936, geheim Litt. U[186];

II. nietig te verklaren resp. te vernietigen de op 9 Januari 1936 gedateerde heoordeeling, te zijnen aanzien opgemaakt door den Commandant der .. Infanteriebrigade, met de daarbij door den C. .. Div., den Bevelhebber in de .. Afdeeling en den C.V. gemaakte opmerkingen en beoordeelingen, zooals deze blijken uit de door deze autoritcitcn in de beoordeelingslijst onder de eerstgemelde beoordeeling gestelde onderschriften;

althans nietig te verklaren de resp. handelingen van voormelde Commandanten, bestaande in het aanbrengen in zijne beoordeelingslijst van voormelde beoordeelingen en onderschriften;

alles. voor zooveel rioodig, met verwijzing van de zaak naar de

bevoegde autoriteit teneinde met inachtneming van 's Raads beslissing te worden afgedaan;

O. dat namens verweerder bij contra-memorie, op grond van het daarin uiteengezette, is verzocht het beroep tegen de beslissing van **1** October 1936, Geh. Litt. U[186], ongegrond te verklaren en die beslissing te handhaven;

In rechte:

O. dat ter beslissing van het onderhavige geschil moet worden beantwoord de vraag, of het bestreden besluit van verweerder van **1** October 1936, Gelieim **Litt.** U[186], en daarmede derhalve de ten deze bedoelde beoordcelingslijst van 9 Januari 1936, gelijk deze bij dat besluit geacht wordt te luiden, op een der gronden, bedoeld in artikel 58, lid 1, der Ambtenarenwet 1929. kan worden aangevochten;

0. dat deze Raad dan ook niet deelt de mcening van verweerders gemachtigde, dat alleen liet besluit van **1** October 1936 zou kunnen worden aangevochten en staan ter beoordeeling van dezen Raad, zoowel omdat alleen dit besluit en niet de beoordeelingslijst zou zijn een besluit, als bedoeld in artikel **3,** tweede lid, onder b. van vorenbcdocldc wet, als ook met het oog op het zuiver persoonlijk karakter dat de beoordeeling draagt;

O. toch dat, indien in een geval als het onderhavige een advies wordt gevraagd en gegeven naar aanleiding van een genomen besluit, het n&dit advies genomen besluit juist betrekking moet hebben en heeft op het eerste besluit, zoodat de beoordeeling van het tweede besluit noodzakelijkerwijs mede moet omvatten de beoordeeling van het eerste besluit:

O. dat in het onderhavige geval het bepaalde in par. **1** en par. 17 van het Voorschrift Reoordeelingslijsten hieraan geenszins in den weg staat, aangezien, al moge de beoordeeling van de betrokken militaire autoriteit een zuiver persoonlijk karakter dragen, dit niet wegneemt, dat dezelve kan zijn gegrond op naar het oordeel van dir autoriteit bij den beoordeelde *aanwezig geachte* eigenschappen of gedragingen, welke inderdaad blijken of geacht moeten worden niet of niet in die mate als bij de beoordeeling werd aangenomen, aanwezig te zijn;

0.–dat deze Raad in casu echter niet kan en mag treden in een beschouwing over de broordeeliiigslijst, op 11 Maart 1935 ten opzichte van klager vastgesteld, aangezien bij uitspraak van dezen Raad van 12 December 1935 [1]) klager niet-ontvankelijk is verklaard in zijn beroep tegen het besluit van den Minister van Defensie van 12 Juni 1935, houdende beschikking op klagers bezwaarschrift tegen evenbedoelde beoordeeling van 11 Maart 1935, zijnde immers daardoor de beoordeeling, gelijk die door dat besluit van 12 Juni 1935 geacht werd te luiden, ook voor dezen Raad onaantastbaar geworden;

---

[1]) M.R.T. XXXII, **blz.** 101. Red.

O. dat op grond van de gedingstukken — waaronder in het bijzonder het goed gefundeerde rapport en advies van 1 September 1936 van de ten deze benoemde Commissie, bedoeld in paragraaf 30 van het Tvoorschrift Beoordeelingslijsten, alsook de door den Commandant van het Veldleger aan den Minister van Defensie, op diens verzoek van 23 November 1936, verstrekte nadere toelichting van 5 December 1936, No. 676 P. — deze Raad de overtuiging heeft bekomen. welke door het door klager aangevoerde niet is kunnen worden geschokt, en dan ook aanneemt, dat ten deze zoodanige feiten zich hebben voorgedaan en zoodanige omstandigheden aanwezig zijn, dat deze wettigen de over klager uitgebrachte beoordeeling in de beoordeelingslijst van 9 Januari 1936, gelijk deze geacht moet worden te luiden na de geringe wijzigingen en toevoeging, aangegeven in het opgemelde besluit van 1 October 1936;

O. dat den Raad niet is gebleken van het bestaan van eenig algemeen verbindend voorschrift, waarmede het bestreden besluit en zoo ook bedoelde. ge ijzigde bcoordeclingslijst overigens feitelijk of rechtens zou strijden. kunnende ook niet met recht worden beweerd, dat verweerder bij het nemen van zijn besluit van zijn bevoegdheid kennelijk een ander gebruik heeft gemaakt dan tot de doeleinden. waarvoor die bevoegdheid is gegeven;

O. dat mitsdien klagers beroep ongegrond behoort te worden verklaard;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart klagers beroep ongegrond.

INHOUD.

Blz.

Aalmoezeniers. — en veldpredikers door Mr. X. F. Steffen 31

Aanhouding. Politiehulp bij — van militairen. (Legerorder) 1

—. Over „politiehulp bij — van militairen" door Mr. H. K. A. de Graaff 338

Aanspreken van een meerdere (in Duitschland). Anrede von Vorgesetzten 570

Aanwijzingen. — te volgen bij het handhaven van de Krijgstucht . . . . . .

Ambtenarenreehtspraak. Beroep tegen een besluit van den Minister van Defensie. houdende eene beschikking op een door klager ingezonden bezwaarschrift tegen de invulling van zijn beoordeelingslijst.

Beroep als te laat ingesteld, niet-ontvankelijk verklaard. Klager heeft ook niet ten genoegc des rechters aangetoond. het beroep zoo spoedig te hebben ingesteld, als hij dit redelijkerwijs heeft kunnen doen, daar hij, ook al mocht hij geen dienst doen niettemin geacht moet worden zeer wel in staat te zijn geweest tijdig een beknopt, zakelijk. klaagschrift tegen de bestreden beslissing gericht, samen te stellen of te doen samenstelleri, overmits de daarvoor vereischte werkzaamheid allerminst kan worden gerekend tot „ingespannen geestelijke(n) arbeid" (waarvan hij zich volgens verklaring van een zenuwspecialist tijdelijk moest onthouden) 101

—. Eervol ontslag, in het belang van den dienst, van een reserve-sergeant-tit.

Hoewel de beroepstermijn is overschreden het beroep ontvankelijk verklaard, rekening houdende met den datum waarop klager van de bestreden beschikking kennis kreeg.

Klager, afkomstig uit een sociaal-democratisch milieu, heeft als reserve-sergeant-tit., deelnemende aan den opleidingscursus voor res.-officier, aan een medeleerling inlichtingen verstrekt omtrent een geheime organisatie in het leger van communisien beoogende ontevreden elementen onder de soldaten tot aansluiting te bewegen en een eventueele mobilisatie te saboteeren. en omtrent de wijze waarop hij met deze organisatie in contact kon komen. Hierin ligt, in het midden latende of klager bij die organisatie zelf aangesloten is of gcwcest is, reeds voldoende grond om aan te nemen dat hij niet de absolute betrouwbaarheid bezit, vereischt om bij het reservekader te dienen en het militaire gezag te vertegenwoordigen. Hij is derhalve terecht ontslagen. Beroep ontvankelijk, doch ongegrond 218

Blz.

—. De bepaling van art. 69 Regeling van de bezoldiging van het militaire personeel der zeemacht, dat militairen der zeemacht recht hebben op kindertoelage, o.a. „voor de uit een vroeger huwelijk van hunne echtgenoote gesproten kinderen beneden den leeftijd van 18 jaar, die zij op den lsten Januari van het jaar bezitten", laat geen andere interpretatie toe, dan dat die militair op 1 Januari van elk jaar „*bezit*" die kinderen beneden 18 jaar uit een vorig huwelijk van zijne echtgenoote, welke op dat oogenblik in zijn gezin worden verzorgd en opgevoed. Eene ministerieele interpretatie van het woord „bezitten", (n.l. óók de kosten van het onderhoud te dragen) kan het bindend voorschrift van art. 69 niet terzijde stellen.

Beroep gegrond. Beschikking van den Minister van Defensie vernietigd.

Anders Centrale Raad van Beroep. Gelet op de geschiedenis van de bepaling en voorts in aanmerking nemend, dat bij de instelling van de kindertoelage de kennelijke bedoeling heeft voorgezeten om den betrokken ambtenaren een tegemoetkoming te verstrekken in de onderhoudskosten van de ten deze bedoelde kinderen, is de C. R. van oordeel, dat aan „bezitten" in art. 69 de beteekenis moet worden gehecht van „geheel of grootendeels geldelijk te hunnen laste hebben".

Dit kan van klager, nu de natuurlijke vader maandelijks f 50.— voor het onderhoud van zijn elfjarig kind gaf, niet worden gezegd. Uitspraak van het Ambtenarengerecht derhalve vernietigd en het beroep van klager tegen de beschikking van den Minister alsnog ongegrond verklaard.

De C. R. deelt echter niet de door den Minister in het beroepschrift gehuldigde opvatting, dat beslissend zou zijn, wie rechtens de onderhoudskosten moet dragen. Die opvatting zou in strijd zijn met de kennelijke bedoeling van art. 69, nu toch op den tweeden echtgenoot nimmer, ook niet na overlijden van den natuurlijken vader, een rechtsplicht rust tot onderhoud van het kind uit een vroeger huwelijk van zijne echtgenoote.

Ofschoon het beroep is ingesteld met overschrijding van den termijn voorgeschreven in art. 6 der Militaire Ambtenarenwet, houdt het Ambtenarengerecht dit verzuim i.c. voor gedekt. Deze beslissing is voor den C. R. bindend . . **221**

—. Artt. 115, lid 3, 116, 117, 118 en 119 Ambtenarenwet 1929.

Korting door den Pensioenraad toegepast op het pensioen eener weduwe ter voldoening van eene vordering wegens borgtocht aangegaan door haar overleden echtgenoot.

De korting is terecht toegepast, waaraan niet afdoet, dat i.c. door de weduwe afstand van de huwelijksgemeenschap is gedaan, door haar de nalatenschap van haar echtgenoot onder voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard en dat

naar de regelen van het ***burgerlijk*** recht verhaal ter zake van eene schuld als ten deze bedoeld en onder omstandigheden als ten deze aanwezig, op het vermogen en inkomen, zoo ook op het pensioen, dier weduwe niet bestaat.

Art. 117 kan niet als bezwaar worden aangemerkt, aangezien, wat daarvan ook de strekking moge zijn, het i.c. niet betreft beslag, doch korting.

Ook van overschrijding van bevoegdheid door den Pensioenraad kan niet worden gesproken. De doelmatigheid van den maatregel staat niet ter beoordeeling van den C. R.

Beroep ongegrond 318

—. Art. 99 Algemeen Rijksambtenarenreglement.

Het eervol ontslag is verleend ingevolge art. 99 en met inachtneming van de voorwaarden in dat artikel gesteld. Niet aannemelijk gemaakt dat tot het bestreden ontslagbesluit een onoirbaar motief heeft geleid.

Wel is, na een gerechtelijk onderzoek ter zake van verdenking van het aannemen van steekpenningen door klager, wegens gebrek aan bewijs van strafvervolging afgezien, doch de administratie heeft na die verdenking, klaarblijkelijk het vertrouwen, hetwelk zij meende in hem te moeten kunnen stellen om van zijne diensten te kunnen blijven gebruik maken, verloren. Het besluit heeft dus niet eenig onoirbaar motief, maar het dienstbelang, zooals dit, ongetwijfeld te goeder trouw, door de administratie werd gezien, tot grondslag. De C. R. laat echter uitdrukkelijk in het midden, of terecht tegen klager bovenbedoelde verdenking is gerezen.

Uitspraak Ambtenarengerecht, in zoover het ingestelde beroep ongegrond is verklaard, zij het op andere gronden, bevestigd. doch die uitspraak vernietigd in zoover daarbij het ontslagbesluit is bevestigd, overmits de Ambtenarenwet zoodanige bevestiging niet kent 320

—. Beroep tegen een besluit van den Minister van Defensie, houdende eene beschikking op een door klager ingezonden bezwaarschrift tegen de invulling van zijne beoordeelingslijst.

De C. R. deelt niet dc meening van den gemachtigde van den Minister dat alleen diens besluit zou kunnen worden aangevochten en ter beoordeeling van den Raad staan zoowel omdat alleen dit besluit en niet de beoordeelingslijst zou zijn een besluit als bedoeld in art. 2, 2e lid, onder b der Ambtenarenwet 1929, alsook met het oog op het zuiver persoonlijk karakter dat de beoordeeling draagt. Indien immers in een geval als het onderhavige advies wordt gevraagd en gegeven naar aanleiding van een genomen besluit, moet het nà dit advies genomen besluit juist betrekking hebben op het eerste besluit, zoodat de beoordeeling van het tweede besluit noodzakelijkerwijze mede moet omvatten de beoordeeling van

Blz.

het eerste besluit. Het bepaalde in §§ 1 en 17 Voorschrift Beoordeelingslijsten staat hieraan i.c. geenszins in den weg, aangezien, al moge de beoordeeling van de betrokken militaire autoriteit een zuiver persoonlijk karakter dragen, dit niet wegneemt, dat zij kan zijn gegrond op naar het oordeel van die autoriteit bij den beoordeelde *aanwexig geachte* eigenschappen of gedragingen, welke inderdaad blijken of geacht moeten worden niet of niet in die mate als bij de beoordeeling werd aangenomen, aanwezig te zijn.

In het bijzonder op grond van het goed gefundeerde rapport en advies van de Adviescommissie alsmede van de nadere toelichting van den C. V. heeft de Raad de overtuiging bekomen dat de uitgebrachte heoordeeling gewettigd is. Beroep mitsdien ongegrond 631

Bedreiging. Voorwaardelijke bedreiging? door Mr. R. J. Brünner 43

—. Als militair opzettelijk een meerdere met eenig kwaad bedreigen in dienst gepleegd (,,als ik naar de verdommenis ga, ga jij mee").

Bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht (doelende op den meerdere en in diens bijzijn tot den officier van de wacht zeggen: ,,als U mij voorloopig arrest geeft. maak ik hem van nacht nog van kant").

De geuite bedreigingen konden op den bedreigde zoodanigen indruk maken, dat deze daardoor in zijn gevoel van persoonlijke veiligheid kon worden aangetast 188

—. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen (,,dan moet je me maar eens rapporteeren, als je durft, dan krijg ik je nog wel eens".) 353

—. Zie ook bij ,,Beleediging" 358, 605

—. *a.* Als militair oazetteliik een meerdere in ziine tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen in dienst gepleegd; *h.* Bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht (toevoeging aan een schildwacht van: ,.als ik drie maanden krijg, heb jij geen twee maanden meer te leven. Als ik je nog eens een keer tegenkom, hetzij hier, hetzij in Holland, dan steek ik je neer. Als ik mijn dolk bij mij had gehad, dan wist ik wel wat ik deed") 371

—. Als militair opzettelijk een meerdere in diens tegenwoordigheid mondeling met eenig kwaad bedreigen, in dienst gepleegd (toevoeging tot een of twee meerderen van de woorden: ,,de eerste die mij beetpakt, bijt ik zijn strot af") . . . 512

—. Bedreiging met eenig misdrijf tegen het leven gericht, tweemaal gepleegd (toevoeging aan twee verschillende meerderen respectievelijk van: ,.jou vermoord ik het eerst als ik

Blz.

de kans krijg" en „choleralijder met je twee galons, jij gaat er het eerst aan") 605

Beklag. Zie ook bij „Klachtzaken".

—. De chef van den strafoplegger heeft bij dezelfde beslissing. waarbij hij het beklag ongegrond bevond, klager gestraft wegens .„bij het onderzoek over een door hem ingediende reclame gelogen". Dit liegen levert een oneerbiedigheid op en de Krijgsraad had daarom zijne beslissing óók moeten uittrekken tot deze beslissing van den meerdere. Nu de Krijgsraad dit verzuimd heeft, ter zake door den Krijgsraad nog geen onderzoek is ingesteld, de aard daarvan herstel van het verzuim door het H.M.G. niet toelaat, verstaat het Hof, dat de processtukken aan den Krijgsraad zullen worden teruggezonden en beveelt dat de Krijgsraad alsnog eene beslissing zal geven ten aanzien van die tweede straf met strafreden. Bij eene aanvullende beschikking verklaart de Krijgsraad het beklag ongegrond 85

—. Klager heeft bij het onderzoek der beklagzaak ergerlijk gelogen. De Krijgsraad meent zich echter te moeten onthouden van eene beslissing op die gebleken oneerbiedigheid. van oordeel dat die eene afzonderlijke correctie behoeft van een tot straffen bevoegden meerdere.

Anders H.M.G.: De Krijgsraad heeft te weinig rekening gehouden met het karakter van het beklag. Er moet een scheiding worden gemaakt tusschen zuiver militair en beklagterrein. De Krijgsraad als beklagrechter in tweede instantie bezit overeenlromstige bevoegdheden als de beklagrechter in eerste instantie. Op grond van verschillende bepalingen van het W. v. X. was de Krijgsraad i.c. dan ook wettelijk bevoegd om wegens het hardnekkig liegen van klager desgeraden straf op te leggen. Het Hof verstaat mitsdien, dat de processtukken aan den Krijgsraad zullen worden teruggezonden en beveelt dat dit college alsnog een beslissing zal nemen ten aanzien van liet geconstateerde oneerbiedig gedrag van klager tijdens het onderzoek van de beklagzaak. Bij nadere beschikking straft de Krijgsraad klager alsnu wegens „oneerbiedigheid bij het onderzoek van het beklag door dit door liegen te bemoeilijken" 92

—. De Krijgsraad schorst op **3** September de uitvoering van de straf (zes dagen verzwaard arrest) waarover beklag, op grond dat nog in onderzoek is of van de bevoegdheid tot strafoplegging in dezen een juist gebruik is gemaakt.

De chef van den strafoplegger heeft klager niet in persoon gehoord, noch door een tot straffen bevoegden meerdere doen ondervragen. Dit laatste was i.c. mogelijk geweest. Nu niet is voldaan aan den eisch uitdrukkelijk in art. 62 W.v.K. gesteld, verklaart de Krijgsraad de beslissing van den chef van den strafoplegger nietig en stelt de stukken weder in

Blz.

diens handen ten einde met inachtneming van art. 62 opnieuw in zake dit beklag eene beslissing te nemen.

H.M.G.: De Krijgsraad heeft niet de bevoegdheid tot schorsing van eene krijgstuchtelijke straf. 's Krijgsraads beschikking van 3 September derhalve vernietigd.

Het verzuim van den chef van den strafoplegger, de nietnaleving van art. 62, kon voor den Krijgsraad geen reden opleveren om de beslissing van den chef nietig te verklaren, daar de wet op het niet nakomen van dit voorschrift niet uitdrukkelijli nietigheid stelt. Ook de beslissing van den Krijgsraad, dat de stukken in handen van den tot straffen bevoegden meerdere zullen worden gesteld, ten einde opnieuw eene beslissing op het beklag te geven, is niet voorzien in het W. v. K. De beschikking van den Krijgsraad, wegens schending van de voorgeschreven vormen derhalve in zoover vernietigd, met opdracht op het beklag alsnog eene beslissing te nemen, met inachtneming van 's Hofs dispositie, en de stukken daarna weder aan den Hove te doen toekomen 386

—. Beklagzaken bij de Kon. Marine 1 Juli 1935-1 Juli 1936 451

—. Beklagzaken bij de Kon. Landmacht over 1936 . 452

—. Beklaagde was ter zake van het sub 1°. telastegelegde reeds krijgstuchtelijk gestraft met 14 dagen streng arrest en had daarvan 6 dagen ondergaan, toen deze straf door den chef van den strafoplegger, meenende dat het feit strafrechtelijk moest worden afgedaan. is geschorst, welke beslissing, naar aanleiding van ingediend beklag, is gevolgd door eene beschikking houdende geheele gegrondverklaring van dat beklag omdat klager verdacht werd van het delict van art. 87, eerste lid, 3°. W. v. M. S., hetwelk niet voor disciplinaire afdoening vatbaar is 616

Beleediging. hls militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen (in het bijzijn van en doelende op den meerdere (korporaal) spreken van ,,kleere-(cholera)-korporaal''). Het woord ,,kleerekorporaal'' heeft een geringschattende beteekenis, ook al is het gebruikt in zinnen welke beklaagden tot elkander en niet tot den meerdere spraken, is zeer zeker aan te merken als eene —, aangezien i.c. duidelijk blijkt van hun bedoeling, dat de meerdere die krenkende qualificatie zou vernemen . 82

—. Als militair opzettelijk een meerdere door eenige feitelijkheid beleedigen (spuwen van een schildwacht tegen diens hoofd en schouder) 265

—. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen, in dienst gepleegd (toevoeging van uitdrukkingen van gelijke beteekenis als ,,snotaap'', ,,snotneus'', ,,klier'', ,,snotkwal''). De beleedigende uitdruk-

Blz.

kingen zijn gebezigd tijdens het avondschaften aan den bak, mitsdien in dienst 285

—. Als militair opzettelijk een meerdere in het openbaar mondeling beleedigen (in een spoorwegcoupé, hoorbaar voor in die coupé aanwezige personen, tot een anderen militair zeggen: ,,de kapitein H. is een luizebos"). Die woorden geven minachting voor dien meerdere te kennen en zijn mitsdien beleedigend 349

—. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid niondeling beleedigen (toevoeging van de woorden ,,Rosmalensche boer"). Die uitdrukking geeft minachting voor den meerdere te kennen en is mitsdien beleedigend. Niet bewezen dat beklaagde den meerdere heeft *uitgescholden* . . 353

—. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen en met eenig kwaad bedreigen en beschimpen (wat verbeeldt je je wel, snotneus, dat je een flinke vent bent? Je bent maar een doodgewoon dienstplichtig sergeantje", verder: ,,dat zou je me in het burgerleven niet moeten lappen, maar mijn dag komt ook wel eens. Ik zal het onthouden. We zullen eens zien of je dan ook zoo'n flinke vent bent").

Het woord .,snotneus', geeft minachting voor den meerdere te kennen. is mitsdien beleedigend 358

—. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen (doelende op den meerdere en in diens bijzijn bezigen van het woord ,,koleremonteurs").

Dit woord geeft minachting voor den meerdere te kennen, is mitsdien beleedigend 381

—. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid mondeling beleedigen, meermalen gepleegd, alle feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd (toevoeging van de woorden ,,aan jou heb ik ook schijt" en verder met betrekking tot en ten aanhoore van den meerdere bezigen van de woorden: ,,rotmajoor" en ,,kinderaanrander").

De laatste twee beleedigende uitingen, ook al geschiedden zij in beklaagdes woning, hadden op zoodanig luiden toon plaats, dat hij zeer wel moet hebben begrepen, dat de meerdere daarvan kennis zou nemen. Toepassing van art. 74, 1°. Inv.wet 486

—. Als militair opzettelijk een meerdere in zijne tegenwoordigheid in den dienst mondeling beleedigen, tweemaal gepleegd (toevoeging aan twee verschillende meerderen van ,,Jij rothaan" en ,,choleralijder met je twee galons"). De woorden ,,rothaan" en ,,choleralijder" hebben eene minachtende beteekenis, zijn derhalve beleedigend 605

Berisping. De benaming van de straf moet luiden ,,berisping', en niet ,,mondelinge berisping", welke laatste straf niet bestaat, immers in artt. 3, 4 en 5 W.v.K. niet wordt vermeld 270

Blz.

Beschimpen. Als militair opzettelijk een mindere — (toevoeging van het woord „kleralijder").
Met het bezigen van de uitdrukking „die kleralijder" blijkt i.c. duidelijk beklaagdes bedoeling om den mindere op wien zij sloeg, hoonend te bespotten, aan te merken als een —.
Nu de beschimping is begaan in het verblijf der onderofficieren tijdens den maaltijd, moet aan de qualificatie worden toegevoegd: „in dienst gepleegd" 188

—. Als militair opzettelijk een meerdere — („al heb je een paar strepen op je mouwen. daarom ben je nog geen haar meer dan ik") 351

—. Zie ook bij „Beleediging" 358

Bevoegd gezag. Zie bij „Meerdere" 277. 285

Bevoegdheid. Oplegging van straf door een Landraad aan een militair der zeemacht. Ten onrechte. Voorstel gratie-verleening niet ingewilligd . . . . . .

Bewijs. Verklaring van den meerdere, aan de betrouwbaarheid van wiens verklaring het Hof geen reden heeft te twijfelen, als volledig bewijs aangemerkt 82

—. De verklaring van den meerdere-galerijwacht, dat beklaagde hem *met* een boksbeugel heeft geslagen, vindt van elders geen bevestiging en wordt als minder waarschijnlijk niet als juist aanvaard. 277

—. De verklaring van den schildwacht is als volledig bewijs te merken, zijnde niet gebleken van cenige omstandigheid welke aanleiding zou geven aan de betrouwbaarheid dan wel geloofwaardigheid van dezen getuige te twijfelen. De enkele verklaring van den schildwacht levert wel het wettig bewijs van het misdrijf tegen de ondergeschiktheid van art. 108 W. v. M. S., doch is niet voldoende om het, zwaardere, misdrijf van art. 285 W. v. S. naar eisch van rechten als bewezen aan te nemen 371

Boekaankondiging. Het Capitulantenreglement 1935, toegelicht en van aanteekeningen voorzien, door **J.** Vennik . . . 46

—. Capitulantenreglement 1935. Tekstuitgave 46

—. De kustvaart in Nederlandsch-Indië, beschouwd in verband met het Londensche tractaat van 17 Maart 1824. Ac. proefschrift door Mr. **J. H.** Zeeman 47

—. Rechtspraak ingevolge de Militaire Ambtenarenwet 1931 door Mr. C. **J. F.** Caljé 242

Briinner, Mr. R. J. Voorwaardelijke bedreiging? door — . . 43

—. De „leer-Marx" en de militaire rechter door — 140

—. Officieren-raadslieden door — 236

—. Klachtdelicten gepleegd door militairen der zeemacht door — 330

Blz.

Capitulantenreglement 1935. — door **J.** Vennik 8

Cluysenaer, Mr. O. J. De afzonderlijke strafrechtspraak over militairen in tijd van vrede door — 243

Coffrie, Mr. P. J. De criminaliteit der militairen in 1934 door — 126

Colonne, Aanhouding van een militaire —. Zie bij ,,Rijwielhelastingwet" 50, 51

Criminaliteit. De — der militairen in 1934 door Mr. P. J. Coffrie 126

Dagvaarding. Zie bij ,,Oproeping[x]. 233

Deelneming. Medeplegen. Zie bij ,,Verduistering[n] . 582

Desertie. -- in tijd van vrede gepleegd. Veroordeeling van een militair van het Indisch leger, die zijn korps met het oogmerk om niet meer terug te keeren, had verlaten op een tijdstip dat dit feit, daar beklaagde het eiland Java niet had verlaten. niet strafbaar was, doch afwezig was gebleven, nadat dit bij inwerkingtreding van het nieuwe W. v. M. S. strafbaar was geworden. Hiertegen de A.-F.

Beroep op onbekendheid met de voor beklaagde in ongunstigen zin gewijzigde strafwet verworpen . 197

—. — in tijd van vrede gepleegd. Beklaagde die voor 1 Oct. 1934 (datum der inwerkingtreding van het nieuwe Indische W. v. M. S.) zijn kwartier verliet, pleegde niet of begon niet reeds een delict te plegen bii dat verlaten. omdat dit feit vóór dien datum niet strafbaar "was, dus geheel buiten beschouwing moet blijven en er derhalve ook geen sprake is van een strafbaar feit gepleegd onder de oude wetgeving, zoodat eene vergelijking van strafbepalingen, art. 30 Invoeringsordonnantie; niet te pas komt.

Art. 87. lid 1. W. v. M. S. (98 Ned.) stelt uitdrukkeliik strafbaar drie zelfstandig geformuleerde misdrijven, welke als desertie worden gequalifieeerd.

Beteekenis van art. 58 Ned. W. v. X. S. De daarin genoemde misdrijven zijn te beschouwen als voortdurende delicten. Anders de A.-F.

Voor art. 87, lid 1, sub 2°. (98 Ned.) is opzet niet vereiseht. Opzet behoeft niet mede gericht te zijn op de omstandigheid dat met de handeling, i.c. het ongeoorloofd afwezig zijn, de strafwet wordt overtreden 210

—. -- in tijd van vrede, gepleegd terwijl de schuldige is dienstdoende, hebbende hij zich verwijderd naar het buitenland (verwijdering met het oogmerk om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken, terwijl hij dienst deed als galerijwacht, hebbende hij zich als verstekeling ingescheept op een naar het buitenland bestemd Engelsch schip, door welks gezagvoerder hij tijdens de reis, nog in een

Blz.

Nederlandsch-Indische haven, aan den havenmeester is overgegeven).

De Krijgsraad, niet bewezen achtende, dat het oogmerk om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken, reeds bij beklaagde bestond op het oogenblik dat hij de galerijwacht verliet, had hem niet schuldig mogen verklaren aan desertie met de twee verzwarende omstandigheden van art. 88, 1e lid, sub 4°. en 5°. TV. v. M. S. (99 Ned.) doch slechts aan desertie met de sub 5°. genoemde verzwarende oinstandigheid, terwijl in dat geval mede in overweging had moeten worden genomen of daarnaast schuldigverklaring aan het misdrijf van art. 86, sub 1°. (97 Ned.) met de verzwarende omstandigheid van art. 88, 1e lid, sub 4°. (99 Ned.) had moeten volgen. Het H.M.G. acht echter wèl bewezen dat beklaagde van den aanvang af het oogmerk heeft gehad om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken. Het vonnis mitsdien bevestigd.

Het telastegelegde en bewezene valt ook onder art. 118, lid 1 j° lid 5 (129 Ned.) W. v. M.S., doch deze lichtere strafbepaling moet buiten toepassing blijven. 364

—. 1°. — in tijd van vrede (oogmerk om zich voorgoed aan zijne dienstverplichtingen te onttrekken); 2°. diefstal.

De term ,,dienstdoende[w] (art. 99, 1e lid, 4°. W.v.M.S.) heeft een minder ruime beteekenis dan de uitdrukking ,,in dienst". Beklaagde die, toen hij zich verwijderde, gestraft was met licht arrest, pleegde het feit (zie art. 56 W. K.) wel ,,in dienst", doch niet terwijl hij was ,,dienstdoende[v], onder welke laatste uitdrukking moet worden verstaan het bezig zijn met de vervulling van een bepaalde dienstverrichting, als hoedanig het ondergaan van straf niet is aan te merken 368

—. — gepeegd in tijd van vrede. terwijl de schuldige is dienstdoende (beklaagde had toen hij zich verwijderde, dienst en wel binnendienst voor de compagnie).

Beklaagde is strafbaar; hieraan doet niet af, dat zijn verband op den dag dat hij deserteerde, verstreken was, immers hij toen nog was in werkelijken dienst, en niet aannemelijk is gemaakt, dat hij niet viel onder een der bepalingen van het eerste lid van art. 46 W. v. M. S. (60 Ned.) 394

—. — in tijd van vrede gepleegd. Ongeoorloofde verwijdering, drie etmalen afwezigheid en daardoor de bevolen reis naar een ander eiland geheel verzuimd 616

Diefstal. —, door een militair gepleegd op eene onder zijne bijzondere bewaking gestelde plaats (wegneming ten nadeele van een kameraad, van een bankbiljet van f 20.— uit een kastje op de slaapzaal in de kazerne, terwijl beklaagde als surveillant op die slaapzaal dienst deed, waarbij hij meer in liet bijzonder had te maken over de zich op die zaal bevindende goederen 64

Blz.

—. —, tweemalen gepleegd, (wegneming, op twee verschillende tijdstippen, van een paar schoenen en een paar handschoenen toebehoorende aan dienstplichtigen, gepleegd op de kamer in eene kazerne, waarop beklaagde met die militairen was gelegerd) 160

—. — van een paar beenkappen en van een paar rijgschoenen, toebehoorende aan andere dienstplichtigen, op een kamer der kazerne waarop beklaagde met die militairen gelegerd was. Art. 44 W.v.S. door den Krijgsraad wèl, door het H.M.G. niet toepasselijk verklaard 263

—. — van een portemonnaie met geld ten nadeele van een medeschepeling in een ziekenzaal van de kazerne 368

—. — gedurende den voor de nachtrixst bestemden tijd op een besloten erf waarop eene woning staat, door iemand die zich aldaar buiten weten van den rechthebbende bevindt . . . 601

Dienstdoende. Zie hij „Desertie" en bij „Ongeoorloofde afwezigheid" 364, 368, 394, 398

Dienstplicht. — en Rcclasseering 123

Dienstweigeraars. Behandeling van — wegens gewetensbezwaren 14

—. Zware straffen aan — 569

Doodslag. Poging tot — niet aanwezig, nu beklaagde niet het opzet had om iemand van het leven te berooven, doch uitsluitend om zich tegen zijne arrestatie te verzetten en het hem met zijne mondelinge bedreigingen geen ernst is geweest 167

Dronkenschap. Zich in kennelijken staat van — op den openbaren weg bevinden 267

Engeland. Uit de Engelsche militaire rechtspraak. (Weigering om zijn knevel af te scheren) 327

Feitelijke insubordinatie. — meermalen gepleegd, als ééne voortgezette handeling beschouwd (verzet tegen eene patrouille).

De feiten zijn wel gepleegd in dienst, immers ter zake van eene dienstaangelegenheid, doch zulks behoort niet in de qualificatie te worden vermeld, daar deze omstandigheid behoort tot de elementen der misdrijven van art. 106 W.v.M.S. (117 Ned.) en slechts het ontbreken daarvan blijkens art. 110 (121 Ned.) als opleverende een strafverlichtende omstandigheid bijzondere vermelding behoeft 167

—. — (slaan van een meerdere) „In dienst gepleegd" behoort, gelet op art. 121 W. v. M. S., niet aan de qualificatie „—" te worden toegevoegd 188

—. —, eenig lichamelijk letsel ten gevolge hebbende (slaan van een als galerijwacht fungeerenden fuselier, ten gevolge

Blz.

waarvan deze is gevallen en een bloedende hoofdwonde heeft bekomen).

Het strafverzwarende gevolg. eenig lichamelijk letsel, is aanwezig, nu de bekomen verwonding. ofschoon niet door beklaagde rechtstreeks toegebracht, het onmiddellijk gevolg is van de door hem gepleegde aanranding. . 277

—. —, zijnde het feit builen dienst gepleegd (een meerdere, in een café, gewelddadig bij diens arm grijpen en aan diens chevron trekken) 381

—. — (toebrengen van slagen of stooten aan een meerdere in een café, naar aanleiding van diens bevel om naar boord terug te keeren) 509

—. — (zich met geweld verzetten tegen zijne meerderen die hem hadden aangegrepen om hem in eene cel te brengen) . . 512

— — (door schoppen enz. zich verzetten tegen twee meerderen, die beklaagde hadden aangegrepen oin hem in een cel te sluiten) 605

Galerijwacht. Zie hij „Desertie" 364

Garnizoenscommandanten. Ressorten — j° artt. 11 en 12 R.L. 325

—. Garnizoenscommando (in tijd van vrede niet waar te nemen door rescrve-officieren) 327

Gerritsen, J. Is krijgstuchtelijke afdoening van wettelijk daarvoor in aanmerking komende strafbare feiten geoorloofd, ook wanneer art. 44 W. v. S. van toepassing is? door — . . . 25

Geschriften. — verboden bij Legerorder 230. 447, 559

Getuigenverklaringen. Onderteekening van — 456

Gezamenlijk. Zie bij „Ongeoorloofde afwezigheid" 516

Goederenbeschadiging. — (uithrelien uit de arrestkamer) . . 167

Graaff, Mr. H. H. A. de. Over „politiehulp bij aanhouding van militairen" door — 338

Hoog Militair Gerechtshof. Aftreden van Mr. C. J. H. Schepel 116

—. Aanwijzing van Mr. E. Jellinghaus tot president en van Mr. Dr. W. A. J. M. Fick tot lid 229

—. Aanwijzing van den vice-admiraal A. Vos tot raad . . 450

Huisvredebreuk. — Intrappen van de deur van een woning 267

Informatiën. Intrekking van de beschikking tot bijeenkomen van den Krijgsraad en heropening van de — . 177

Inkwartieringswet. Art. **41.** Zie bij „Rijwielbelastingwet". . 51

Jobse, J. C. W. Indiening van een voordracht tot ontslag uit den militairen dienst na eene voorwaardelijke veroordeeling door — 33

Blz.

Kazernepiket. Officier van — (is bevelhebber van alle kazernewachten in het betrokken kazernecomplex) . 326

Klachtdelicten. — gepleegd door militairen der zeemacht door Mr. R. J. Brirnner **330**

Klachtzaken. Zie ook bij „Beklagn.

—. Als commandant van een nachtclijkcn bewakingsdienst in slapende houding aangetroffen; bovendien bij het door zijn onderafdeeiirigscommandant ingestelde onderzoek onwaarheid gesproken.

Beklag ongegrond. Klager heeft zonder eenigen redelijken grond 's Hofs eindbeslissing ingeroepen . 54

—. Onwaardig geacht om in zijn rang te blijven dienen door:

1°. ten ± 05 h 00 D.W. zoodanig onder den invloed van drank aan boord terug te keeren. dat hij met overal niet in staat was op te staan;

L°. de maatregelen die noodig waren om hem te verwijderen van de slaapzaal aan boord van Hr. Ms. „Koning der Nederlanden", op welk schip de bemanning van Mr. Ms. „.van Nes" was gedebarkeerd, zoodanig te bemoeilijken, dat met gemeld opgetreden nioest m-orden;

3°. als gevolg van drankmisbruik den vollen werkdag niet in staat te zijn eenigen arbeid te verrichten.

Verlaging van korpraal-macliiiiist tot stoker-olieman.

Beklag ongegrond. De strafreden behoeft een geringe wijziging. evenwel niet ten gunste van klager.

Geheugenverlies wegens een pathologischen alcoholroes . 55

—. Als commandant van een per spoor vervoerd wordend detachement militairen verzuimd voldoende maatregelen te treffen. waardoor het waiiordelijk gedrag. waaraan enkelen dier militairen zich gedurende een gedeelte der reis hebben schuldig gemaakt, had kunnen morden voorkomen.

Beklag gedeeltelijk gegrond. De oorspronkelijke strafreden, als minder juist, in voor klager gunstigen zin gewijzigd en de straf verminderd.

De door klager getroffen maatregelen waren zeer zeker onvoldoende, waar hij er niet voor heeft gezorgd, dat in iederen coup6 een der korporaals met de handhaving der orde werd belast 58

—. Na het verrichten van een transport zonder gcldigc reden nagelaten per eerstvolgende reisgelegenheid naar zijn standplaats terug te keeren en hierdoor zich zelf alsmede zijn medegeleider bij het transport gedurende ruim anderhalf uur aan den dienst onttrokken. bovendien voor hen heiden zoodoende aanspraken op verblijfsvergoeding doende ontstaan, welke bij tijdige terugkeer zouden zijn voorkomen.

Tijdens het desbetreffend onderzoek aan zijn groepscommandant ter zake aanvankelijk onware mededeelingen ge-

daan en tijdens de afdoening der zaak tegen zijn onder-afdeelingscommandant een ongepaste opmerking gemaakt.

Beklag ongegrond. Klager heeft zonder eenigen redelijken grond 's Hofs eindbeslissing ingeroepen.

De opmerking, toen klager door zijn commandant straf werd aangezegd: „Ik geloof niet, kapitein, dat ik daarmede genoegen zal nemen" is i.c. terecht als hoogst ongepast aangemerkt 61

—. Nadat hem ingevolge een van den inspecteur der infanterie bekomen opdracht, bij aankomst hij het korps uitdrukkelijk was medegedeeld, dat indien hij in de toekomst wederom blijkt mocht geven van onvoldoende ijver, plichtsbetrachting of gedrag, hij voor terugstelling in rang zou worden voorgedragen, en hij na dien op 15 en 23 Octoher 1934 respectievelijk was gestraft wegens onvoldoende plichtsbetrachting en schromelijk plichtsverzuim, thans als sergeant van de week, zonder daartoe toestemming gevraagd te hebben. na het avondappel het kampement eigendunkelijk te verlaten en te niankeeren op een buitengewoon appèl.

Beklag ongegrond. Straf (terugstelling van sergeant 2e klasse tot den stand van fuselier) en strafreden, behoudens eenige kleine redactieverbeteringen, gehandhaafd . . 85

—. Bij het onderzoek over een door hem ingediende reclame gelogen.

Beklag ongegrond. Straf en strafredcri gehandhaafd. Liegen bij het onderzoek in een beklagzaak levert op een oneerbiedigheid van den klager jegens zijn strafoplegger dan wel jegens den meerdere, met het onderzoek dier zaak belast 85

. Als brigade-commandant onvoldoende contrôle uitgeoefend op de richtige uitvoering van een door zijn compagnies-commandant uitdrukkelijk gegeven order.

Beklag ongegrond. Straf gehandhaafd, strafreden behoeft eenige wijziging, echter niet komende ten gunste van klager. Bovendien straf opgelegd wegens „oneerbiedigheid bij het onderzoek van het beklag door dit door liegen te bemoeilijken" 92

—. Waar reeds uit de strafreden bliikt — door liet omstandig gehouden voorloopig onderzoek ten volle bevestigd, en door den strafoplegger is erkend — dat klager ten onrechte krijgstuchtelijk is gestrafl, immers het aan zijne schuld wordt geweten dat de opslag van benzine in brand is geraakt, heeft de Krijgsraad geen onderzoek meer in te stellen naar de toedracht. Het feit valt onder art. 188 W. v. S. (158 Ned.) welke strafbepaling niet is genoemd in art. 2 W. v. K.

Beklag derhalve van meet af gegrond. Straf en strafreden nietig verklaard met last dat hiervan melding zal worden gemaakt in klagers strafboek onder vermelding van 's Krijgsraads beschikking 194

—. Als sergeant van de week onvoldoende contrôle uitge-

Blz.

oefend op den dienst van de kamerwachten, zulks onder verzachtende omstandigheden.

De straf ,,mondelinge berisping", zijnde een niet bestaande straf, gewijzigd in ,,berisping". Nu klager reeds een zwaarder straf, 4 dagen licht arrest. heeft ondergaan, kan de tenuitvoerlegging van de ,.berisping" achterwege blijven.

Gewijzigde straf en strafreden zullen worden ingeschreven in klagers strafboek in stede van die waarover beklag onder vermelding van de desbetreffende beschikkingen 270

—. De chef van den strafoplegger heeft met ongegrondverklaring van het beklag en eenige wijziging van de strafreden, de straf, 14 dagen streng arrest, verzwaard tot terugstelling (van sergeant 2e klasse ziekenverpleger) tot soldaat 2e klasse ziekenverpleger en heeft klager bovendien gestraft met 14 dagen verzwaard arrest ,,wegens het indienen van een reclame, die in dusdanige mate ongegrond is bevonden, dat het inbrengen beschouwd moet worden als een ernstige uiting van oneerbiedigheid tegenover zijn meerdere.

De Krijgsraad verklaart het beklag gedeeltelijk gegrond, brengt de straf terug tot terugstelling tot soldaat 1e klasse ziekenverpleger met wijziging, echter niet strekkende ten gunste van klager, van de strafreden in: ,,Slapende op wacht aangetroffen als eenigste ziekenverpleger der zaal, terwijl ernstige zieken aan zijne zorg waren toevertrouwd. Voorts het onderzoek door liegen bemoeilijkt." De Krijgsraad vereenigt zich verder met de nevenskomende straf van 14 dagen verzwaard arrest, doch wijzigt de strafreden ter zake in: ,,Het indienen van een onredelijk beklag."

Het H.M.G. keurt 's Krijgsraads beschikking goed behalve wat betreft de omschrijving van de reden behoorende bij de nevenstraf, welke ten onrechte is opgelegd wegens indiening van een onredelijk beklag, nu immers door den Krijgsraad in de eerste straf ten gunste van klager wijziging is gebracht, mitsdien dit beklag niet onredelijk is bevonden. Niettemin is de nevenstraf terecht opgelegd, doch de strafreden moet luiden: ,,Bij beklag over een hem opgelegde straf het onderzoek door voortgezet hardnekkig liegen bemoeilijkt, hiermede blijk gevende van ernstige oneerbiedigheid." . . 304

—. Geslapen als galerijwacht, zonder dat hieruit nadeelige gevolgen zijn voortgevloeid.

Beklag ongegrond. Straf en sirafreden gehandhaafd.

Om een drietal redenen legt de Krijgsraad bovendien eene straf op wegens: ,,oneerbiedigheid door den inhoud van het beklag."

Het H.M.G. keurt 's Krijgsraads beschikking gord behalve wat betreft de oplegging van de nevenstraf. Van de bevoegdheid der beklagrechtelijke instanties om ter zake van onredelijk beklag of oneerbiedigheid bij het onderzoek neven-

Blz.

straffen op te leggen behoort met groote omzichtigheid te worden gebruik gemaakt. Met weerlegging van de motieven van den Krijgsraad acht het Hof i.c. voor een nevenstraf niet voldoende aanleiding. De beschikking in zooverre vernietigd 312

—. Gemankeerd op twee achtereenvolgende hoofdappèls en zich daarna vrijwillig gemeld.

Beklag gegrond, moetende het ontbreken van klager op het middagappèl u-orden toegcsclireven aan misverstarid. Straf en strafreden nietig verklaard met last tot onleesbaar maken in klagers straflijst 386

—. Bij bevordering van een opperwachtmeester-instructeur tot den naast-hoogeren rang verkeerdelijk het aan betrokkene volgens de M.B.R. 1925 aankomende bedrag te berekenen, waardoor de op te leggen overgangskorting, vallende op het traktement berekend volgens de M.B.R. 1934 in stede van terecht op f 38,55 op f 13,65 kwam te staan, door 7%-elkc onnauwkeurigheid voor den betrokken onderofficier onaangename gevolgen zijn ontstaan.

Naar liet oordeel van den Krijgsraad is de door klager gemaakte misrekening er eene zooals op elk druk bureau of kantoor onvermijdelijk van tijd tot tijd zullen voorkomen, en nu klagers administratie zoowel door zijn korpscommandant als door den kwartiermeester als „goed" wordt beoordeeld, acht het college de thans begane fout niet van zoodanigen aard, dat klager daarvoor disciplinair behoorde te worden gestraft.

Beklag gegrond. Straf en strafredeii vernietigd, met last dat deze in klagers strafboek onleesbaar zullen morden gemaakt onder vermelding van deze beschikking 401

—. Zonder hiertoe toestemming te hebben bekomen, zich per motorrijwiel buiten zijn standplaats begeven, waardoor een bewakingsdienst ongeveer een half uur vertraging heeft ondervonden. Beklag ongegrond 404

—. Opnieuw door schulden oorzaak, dat klachten over wanbetaling over hem inkwamen, thans betreffende schulden in een café. van welke schulden de grootte door de slordige boekhouding van den herbergier niet met zekerheid was vast tc stellen.

Met geheele overneming van de gronden voorkomende in de in eersten aanleg genomen beschikking, het beklag ongegrond verklaard 472

—. Eigendunkelijk bij het exerceeren op Zaterdag gemankeerd, voorgevende toestemming van den vaandrig-sectiecommandant te hebben verkregen om tc gaan baden, terwijl bij nader onderzoek bleek, dat hij den sectie-commandant verkeerd had ingelicht, door het te laten voorkomen alsof het baden een dienst was, waarbij hij niet mocht mankeeren,

Blz.

terwijl bovendien bleek, dat het dien dag voor hem geen baden was.

De militaire chef verklaart het beklag ongegrond niet handhaving van straf en strafreden en straft klager tegelijkertijd met 4 dagen verzwaard arrest wegens: „Zich zonder redelijken grond beklaagd over de straf en strafreden van een hem door zijn compagnies-commandant opgelegde straf."

Met overneming van de gronden vervat in de klachtbeschikking in eersten aanleg verklaart het H.M.G. het beklag ongegrond, daarbij tevens nog overwegende, dat klager zonder redelijken grond de eindbeslissing van het Hof heeft ingeroepen 477

—. Bij het bespelen der groote trom herhaaldelijk onvoldoende dienst doen gedurende het optreden der Stafmuziek te Nijmegen (vierdaagsche). Beklag ongegrond. 579

—. Als bewakingspost op een zeer belangrijk punt geplaatst zijnde, onvoldoende waakzaamheid betoond.

Beroep ongeg ond. Klager — korporaal bij de politietroepen — heeft „zonder eenigen redelijken grond" 's Hofs eindbeslissing ingeroepen 593

—. In de bebouwde kom van de gemeente Z. als meerdere toegelaten en medegewerkt aan het op onkrijgstuchtelijke wijze vuren met losse patronen; vervolgens eerst, nadat hem door een in burger gekleeden meerdere, die zich als zoodanig aan hem bekend gemaakt had, viermaal zijn naam gevraagd was, dezen opgegeven; bovendien door het spreken van onwaarheid het onderzoek bemoeilijkt.

Nu de genoemde meerdere was een reserve-kapitein niet in werkelijken dienst, dus niet een „militair" in den zin van de W. K., is klagers gedrag ten opzichte van dien reserveofficier ten onrechte als een krijgstuchtelijk vergrijp beschoum-d.

De oefening — schieten niet losse patronen — moet wel onvoldoende tot haar recht zijn gekomen, doch niet is gebleken dat klager heeft medegewerkt of toegelaten dat op „onkrijgstuchtelijke wijze werd gevuurd".

Voor bemoeilijken van het onderzoek door het spreken van onwaarheid ontbreekt i.c. het bewijs.

Beklag gegrond verklaard, met vernietiging van de beslissing van de hoogere militaire autoriteit en van de straf en de strafreden en met last dat deze in klagers straflijst zullen worden doorgehaald 596

Krijgstucht. Handhaving van de —. Aanwijzingen . 2

—. Handhaving van de —. Medevoeren van een kind door een op een rijwiel gezeten, in uniform gekleeden militair . 114

—. Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht en zijn toepassing door Mr. J. C. van Heuven 418

Blz.

Krijgstuchtelijke afdoening. Is — van wettelijk daarvoor in aanmerking komende strafbare feiten geoorloofd, ook wanneer art. 44 W. v. S. van toepassing is? door J. Gerritsen . 25
—. Zie ook bij „Rijwielbelastingwet" 50
Listige kunstgrepen. Art. 101 W. v. M. S. is niet toepasselijli, nu i.c. noch van een listigen kunstgreep noch van een samenweefsel van verdichtsels sprake is, doch van een enkele leugen. Wèl levert het feit een krijgstuchtelijk vergrijp op in den zin van art. 2, 1°. W. K. 504

Maréchaussée. Tijdelijk verleenen van de hoedanigheid van maréchaussée aan militairen van de Kon. landmacht . 448
Marinescheepsongevallenwet. Ongeval aan boord Hr. Ms. „Gelderland" 533
Meerdere. Aan de functie van galerijwacht is verbonden de plicht om zorg te dragen voor de rust en orde in de aan zijn toezicht toevertrouwde kamers in het kampement, waaruit noodzakelijk voortvloeit, dat de daarmede belaste militair de tot handhaving dier rust en orde noodige bevelen kan geven aan ieder die dezelve verstoort of dreigt te verstoren, onafhankelijk van diens rang of stand. Hij is dus meerdere in den zin van art. 53, lid 1, sub 3°. b Ind. W. v. M. S. (verg. art. 67, 3°. Ned.). I.c. blijkt genoegzaam van eene regelmatige aanwijzing als galerijwacht, daargelaten in hoever het verweer dat die aanwijzing niet door het bevoegd gezag was geschied, indien zulks vaststond, van belang zou zijn.

Het feit, begaan naar aanleiding van een door den galerijwacht in zijne functie, immers in het belang van de nachtrust gegeven bevel, moet worden aangemerkt als te zijn gepleegd ter zake van eene dienstaangelegenheid, derhalve in dienst 277
— Feiten gepleegd door een korporaal tegenover een ranggenoot jonger in rang, doch tijdens diens functie als baksmeester, terwijl beklaagde behoorde tot diens baksvolk.

Een baksmeester staat, volgens de bepalingen van het Reglement Inwendigen dienst, aan het hoofd van den bak en heeft als zoodanig een taak, welker vervulling gezagsoefening impliceert over allen die tot den bak behooren, ter zake van aangelegenheden die functie betreffende, is mitsdien aan te merken als meerdere in den zin van art. 67, 3°. W. v. M. S. Hieraan doet niet af, dat de baksmeester i.c. niet overeenkomstig art. 57 Reglement Inwendigcn Dienst is aangewezen door den eersten officier, daar dit voorschrift, blijkens art. 1, o.a. voor de inrichtingen der zeemacht slechts als leidraad, niet als een bindende instructie kan worden aangemerkt.

Blz.

De vraag of een militair krachtens beschikking van het bevoegd gezag andere militairen onder zijne bevelen heeft, moet worden beantwoord naar gelang van de omstandigheden; ieder die binnen den kring van de hem opgedragen dienstverrichtingen een zoodanige beschikking neemt, kan als ,,het bevoegd gezag" worden aangemerkt.

Dit kon i.c. geschieden door den opperschipper, chef d'équipage, zelfs door den bootsman, belast met de functie van provoost. De aanstelling tot baksmeester was overeenkomstig de voorschriften bekend gemaakt op het publicatiebord 285

Militaire rechtspraak. De afzonderlijlre strafrechtspraak over militairen in tijd van vrede door Mr. O. J. Cluysenaer . . 243

. Korte mededeelingen uit de rechtspraak van den Zeekrijgsraad te Willemsoord. (Ingezonden door Mr. R. J. Briinner) 550

Militair-rechtelijke vereeniging. Oprichting en Reglement . 17

—. Eerste jaarvergadering 324

—. Verslag van deze eerste jaarvergadering. (Inleiding van Prof. Mr. J. N. van Bemmelen over ,,De ontwikkeling van ons materieel militair strafrecht" en van den kapitein der artillerie Mr. J. C. van Heuven over ,,Artikel 2 van de Wet op de Krijgstucht en zijn toepassing") 406

—. Ledenlijst op 1 Februari 1937 556

Militair strafrecht. ,,De ontwikkeling van ons materieel militair strafrecht". Inleiding door Prof. Mr. J. M. van Bemmelen. 407

Militair tuchtrecht. Vierde aanvulling op het boekwerk ,,De praktijk van het militaire tuchtrecht" 229

Mishandeling. — van een politieagent 267

—. — van een burger door een maréchaussée 480

Motor- en Rijwielwet. Als bestuurder van een rijwiel een weg berijden, welke ingevolge art. 8 en met inachtneming van het bepaalde bij art. 10 van het Motor- en Rijwielreglement voor het verkeer met rijwielen in beide richtingen is gesloten.

Beroep op ambtelijk bevel verworpen 260

Muiterij. —, gepleegd buiten dienst, eenig lichamelijk letsel tengevolge hebbende (door 2 militairen, in vereeniging en samenwerkende feitelijk aanranden van een meerdere, die daardoor bloedend werd verwond) 82

Nevenwerkzaamheden. Toepassing van art. 84 Regl. mil. ambtenaren Kon. landmacht. Verbod verrichten van — als verzekeringsagent 230

. Verbod verrichten van — als agent van een onderneming of bedrijf 447

—. — als advocaat door officieren 569

Blz.

Officier van gezondheid. De positie van den — door Dr. (Mr.) J. H. Zeeman 459

Ongeoorloofde afwezigheid. Opzettelijke — in tijd van vrede gedurende meer dan één dag en minder dan dertig dagen. Blijkens de redactie van art. 86 W.v.M.S. (97 Ned.) vormt de duur der afwezigheid een element van het strafbare feit en moet mitsdien in de qualificatie worden opgenomen . . 167

—. Opzettelijke — welke ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen duurt, gepleegd in tijd van vrede, terwijl de schuldige is dienstdoende (beklaagde behoorde, toen hij zich verwijderde, tot de wacht in de blokzaal van het militair hospitaal) 398

—. Opzettelijke — in tijd van vrede van den duur van tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen, waarbij de schuldige zich naar het buitenland verwijdert 480

—. Opzettelijke — in tijd van vrede van den duur van tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen 504

. Opzettelijke — in tijd van vrede, van den duur van tenminste één dag en niet langer dan dertig dagen, gepleegd door twee personen gezamenlijk. Nu niet is gebleken, dat de beklaagden bij hun afspraak om te gaan passagieren, aanstonds zijn overeengekomen om zich langer dan 24 uur aan hunne dienstverplichtingen te onttrekken, is samenspanning niet komen vast te staan. Wèl echter dat zij, elkanders bedoeling begrijpende en daarmee instemmende, bij het plegen van dat feit bewust hebben samengewerkt, mitsdien het feit gezamenlijk hebben gepleegd.

Wel hebben beklaagden door aan den onderofficier van de wacht toestemming te vragen om zich naar den ziekenboeg aan den wal te begeven, het doende voorkomen alsof zij zich onder geneeskundige behandeling dienden te stellen, bij dien getuige een onjuiste voorstelling van zaken gewekt, doch zich daarbij niet bediend van een listigen kunstgreep, noch van een samenweefsel van verdichtsels.

Het feit valt onder art. 97 j°. art. 99, 2°. W. v. M. S. Dit is echter geen bezwaar, al is art. 99 dan niet in art. 2 W.K. genoemd tegen krijgstuchtelijke afdoening nu in art. 99 uitsluitend strafverzwarende omstandigheden zijn vermeld en geen strafbare feiten zijn omschreven. Ook uit de geschiedenis van art. 72 W. K. blijkt, dat dit de opvatting was van den Regeeringscommissaris.

De gedraging van de beklaagden was i.c. niet van zoodanigen aard, dat zij niet meer door den commandant met de hem ten dienste staande middelen zou kunnen worden afgedaan. De Krijgsraad verklaart beklaagden schuldig aan het hun telastegelcgde en qualificeert dit feit als bovenvermeld, doch legt geen straf op, maar verstaat — in verband met het feit dat de beklaagden tezelfder zake reeds krijgs-

Blz.

tuchtelijk zijn gestraft en bij het gerechtelijk onderzoek geenerlei nieuwe omstandigheden aan het licht zijn gekomen, zoodat er geen termen zijn voor eene verwijzing naar den commandeerend officier — dat de zaak i.c. buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan.

Anders *H.M.G.*: De wetgever heeft geen principieel onderscheid gemaakt tusschen het formuleeren van gequalificeerde vormen van misdrijven en het noemen van omstandigheden welke tot strafverhooging aanleiding geven.

Art. 2 W. K. maakt een uitzondering op den algemeenen regel dat berechting van strafbare feiten uitsluitend staat ter competentie van den strafrechter; uit het exceptioneele karakter dezer wetsbepaling vloeit reeds voort, dat zij niet mag worden uitgebreid tot strafbepalingen welke daarin niet uitdrukkelijk zijn genoemd. Dienovereenkomstig is ook art. 2 geredigeerd, waaraan niet afdoet, dat blijkens de geschiedenis der W. K. de Regeeringscommissaris blijk heeft gegeven van eene andere opvatting, vermits de rechter, indien de wetstekst, gelijk i.c., duidelijk is, niet de bevoegdheid heeft op grond van deszelfs geschiedenis, daaraan eene andere uitlegging te geven dan waartoe de woorden der wet nopen.

De feiten mochten mitsdien i.c. niet buiten strafrechtelijke behandeling worden afgedaan. Vonnis in zoover vernietigd en de beklaagden alsnog veroordeeld tot één week gevangenisstraf 516

Ontslag. Indiening van een voordracht tot — uit den militairen dienst na eene voorwaardelijke veroordeeling door J C. W. Jobse 22

—. Beklaagde is op grond van het begane misdrijf (diefstal op eene onder zijne bijzondere bewaking gestelde plaats) ongeschikt om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting 64

—. Verduistering van f 31.— ten nadeele van een medeschepeling. Beklaagde is ter zake van dit feit in verband met zijn persoonlijkheid, zooals daarvan uit zijn conduiteboekje en zijn houding ter terechtzitting in hooger beroep is gebleken, ongeschikt om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting 79

—. Verlies van den rang van officier bij eervol ontslag . 148

—. Ontucht door een meerderjarige met een minderjarige van hetzelfde geslacht. Anders dan de Krijgsraad acht het H.M.G. beklaagde ongeschikt om in den militairen stand te blijven. Ontslag zonder ontzetting 151

—. In aanmerking nemende beklaagdes vroegere veroordeeling ter zake van een gelijksoortig misdrijf is hij ter zake van de thans gepleegde feiten ongeschikt om in den militairen dienst te blijven. Anders dan de Krijgsraad acht ech-

Blz.

ter het H.M.G. de gepleegde misdrijven, beschouwd in verband met beklaagdes persoonlijkheid, niet van zoodanigen aard, dat hij tevens van de bevoegdheid om bij de gewapende macht te dienen, behoort te worden ontzet 167

—. Desertie in tijd van vrede. Beklaagde te dier zake in verband met zijn slecht strafregister, in het bijzonder zijn herhaaldelijk drossen. ongeschikt om in den militairen dienst te blijven. Ontslag zonder ontzetting 197

—. Opzettelijke ongehoorzaamheid met volharding. Beklaagde te dier zake ongeschikt geacht om in den militairen stand te blijven, doch niet zoodanig ongeschikt, dat hij voor goed van dienst bij de gewapende macht behoort te worden uitgesloten. Ontslag zonder ontzetting 356

—. Desertie en diefstal. Beklaagde te dier zake ongeschikt geacht om in den militairen dienst ie blijven. Ontslag zonder ontzetting 368

—. Opzettelijke ongehoorzaamheid en bedreiging van een schildwacht met eenig misdrijf tegen het leven gericht.

Anders dan de Krijgsraad acht het H.M.G. dezen beklaagde ter zake van de thans gepleegde feiten niet ongeschikt om in den militairen dienst te blijven, in aanmerking genomen zijne jeugd, alsmede, dat hij nog niet eerder wegens vergrijpen tegen de ondergeschiktheid gecorrigeerd is moeten worden en, wat zijn karakter en dienstijver betreft, gunstig wordt beoordeeld 371

—. Korte mededeelingen uit de rechtspraak van den Zeekrijgsraad te Willemsoord 550

—. Ingang van de bijkomende straf van — uit den militairen dienst 559

—. Het voortgezet misdrijf van verduistering door een sergeant-majoor-instructeur bij de troepen op Curaçao. Ontslag zonder ontzetting 572

—. Opzettelijke ongehoorzaamheid. Desertie. Opzettelijlie ongehoorzaamheid. Beklaagde ter zake thans ongeschikt geacht om in den militairen dienst te blijven, daarbij ook in aanmerking genomen, dat hij in zijn dienst over het algemeen slecht voldeed en dat hij zelf ontslag zegt te wenschen 616

Onttrekken. Poging tot het als militair zich opzettelijk door een samenweefsel van verdichtsels voor goed aan de vervulling zijner dienstverplichtingen onttrekken (voorwenden van onvoldoende gezichtsscherpte na de keuring als dienstplichtige) 154

Ontucht. — door een meerderjarige met een minderjarige van hetzelfde geslacht 151

Oplichting. — (door zich voor te doen als eigenaar een ander die een portemonnaie had gevonden, bewogen aan hem, be-

Blz.

klaagde, die portemonnaie af te geven). Verweer te goeder trouw te hebben gehandeld, verworpen **483**

Oproeping. Het H.M.G. heeft niet de overtuiging bekomen dat beklaagde de hem door den burgemeester toegezonden oproeping in werkelijken dienst heeft ontvangen; nu hij zich niet op andere wijze er van op de hoogte heeft kunnen stellen, dat hij in werkelijken dienst moest komen, kan beklaagde geen enkel verwijt treffen. Vrijspraak met vernietiging van het veroordeelend vonnis van den Krijgsraad 157

— voor den officier-commissaris van niet in werkelijken dienst zijnde beklaagden 233

Opzettelijke ongehoorzaamheid. — door twee personen gezamenlijk (gezamenlijli nalaten om te voldoen aan het bevel om hunne stamboeknummers op te geven) 82

— bij recidive (onder drankinvloed op straat aangetroffen, niet voldaan aan de order om zich naar de kazerne te begeven) 163

— (weigeren en nalaten te voldoen aan het bevel om naar het kamwement terug te keeren) 167

— (nalaten te voldoen aan het bevel van een meerdere, krachtens meerderen ouderdom in rang, als hoofd van de tafel der onderofficieren belast met de handhaving der goede orde in het onderofficiersverblijf, om zich uit dat verblijf te verwijderen) 188

— (nalaten tc voldoen aan den last om zijn stamboeknummer op te geven) 285

— (weigeren te voldoen aan het bevel om een tafel schoon te maken) 351

—, waarbij de schuldige opzettelijk in zijne ongehoorzaamheid volhardt. nadat een meerdere hem uitdrukkelijk op zijne strafbaarheid heeft gewezen (na inlijving als dienstplichtige weigeren om een voor hem bestemde uniformveldjas aan te trekken, ook nog, nadat de meerdere hem had gezegd dat hij zich schuldig maakte aan dienstweigering en daarvoor waarschijnlijk in de gevangenis zou komen) . . . 356

—, tweemaal gepleegd (nalaten te voldoen aan het bevel om zijn veldjas dicht te knoopen en zijn muts op te zetten en vervolgens weigeren om zijn naam op te geven) 358

—, meermalen gepleegd (1°. weigeren te voldoen aan den last om in de houding te gaan staan en vervolgens om zijn naam op te geven; 2°. weigeren te voldoen aan den last om mede te gaan naar de kazerne) 361

— (weigeren en opzettelijk nalaten te voldoen aan het bevel van een schildwacht om mede te gaan naar het wachtlokaal in de kazerne) 371

— (weigeren en nalaten te gehoorzamen aan het bevel om zich om te draaien). De meerdere gaf dit bevel om zich te overtuigen van den toestand waarin beklaagde later dan

Blz.

hem geoorloofd was, van passagieren terugkwam, derhalve ter zake van een dienstaangelegenheid. Dit bevel was dus zeer zeker een dienstbevel in den zin van art. 114 W.v.M.S. 490
— (nalaten te gehoorzamen aan het bevel om naar boord terug te keeren) 509
—. tweemalen gepleegd (weigeren en nalaten te gehoorzamen aan het bevel om onmiddellijk uit zijn kooi te komen en zich bij den officier van de wacht te melden; weigeren, althans nalaten te gehoorzamen aan het bevel om op te staan en zich naar de cel te begeven) 512
— (weigeren en opzettelijk nalaten te gehoorzamen aan de bevelen om de houding aan te nemen en om zijn naam op te geven); te laste gelegde volharding in de ongehoorzaamheid niet bewezen.
(De bevelen waren i.c. gegeven door een meerdere in burgerkleeding die zich uitdrukkelijk als luitenant S. aan beklaagde had bekend gemaakt) 598
— (nalaten te gehoorzamen aan het bevel om naar de kazerne terug te keeren) 605
. 1°. *a.* —; b. Desertie in tijd van vrede gepleegd (nalaten te gehoorzamen aan het bevel om zich gereed te maken voor zijn vertrek naar elders, door zich ongeoorloofd te verwijderen en gedurende drie etmalen afwezig te blijven, niet de reis te aanvaarden en daardoor de bevolen reis naar een ander eiland geheel verzuimd); 2°. — (nalaten te gehoorzamen aan het bevel van een hem als arrestant begeleidenden meerdere om naar het hospitaal terug te keeren en niet terug te gaan) 616

Overtuigingsstukken. Teruggave van —. Analogische toepassing van art. *353* W. v. Sv. in de militaire rechtspleging 14

Politiehulp. — bij aanhouding van militairen . . . . . .
—. Over „— bij aanhouding van militairen" door Mr. H. H. A. de Graaff 338

Raadslieden. Officieren-raadslieden door Mr. R. J. Brunner 236
Rang. Verlies van den rang van offcier bij eervol ontslag . . 148
Rechtspleging. — bij de landmacht (Ressorten garnizoenscommandanten j° artt. 11 en 12 R. L.) 325
Rechtskennis. Rechtsgeleerde studie bij de landmacht . . . 453
— van officieren 453
Reclasseering. Dienstplicht en — 123
Revisie. — in de militaire rechtspleging 456
Rijn van Alkemade, N. J. J. van. Overlijdensbericht . . . 328
Rijwiel. Medevoeren van een kind op een — door een militair in uniform 114
Rijwielbelastingwet. Als geleider van een colonne wielrijdende militairen, die op een stopteeken van een veldwachter waren

Blz.

afgestegen ter contrôle van de rijwielbelasting, deze ambtshandeling belemmerd en verijdeld door aan die militairen te bevelen ?,Colonne doorrijden", op welk bevel zij weder op hunne rijwielen zijn gestegen en zich hebben verwijderd.

Het belang der Justitie vordert i.c. verwijzing naar den militairen rechter, aangezien niet alleen de feitelijke toedracht der zaak bij het gehouden korpsonderzoek — waarbij de getuigen niet onder eede konden worden gehoord — nog niet volkomen is komen vast te staan, maar ook omdat er zich in deze zaak vragen van juridischen aard voordoen, die door den rechter moeten worden beantwoord.

Ver%-ijzing naar den militairen rechter, waartoe de garn.-commandant, in strijd met het advies van den auditeur-militair, geen termen vond, alsnog, overeenkomstig de door den h. M. in zijn advies geformuleerde telastelegging, bepaald 50

—. Art. 7 Rijwielbelastingwet lijdt uitzondering voor wat betreft het bepaalde in art. 41, *2".* Inkwartieringswet, al moge die uitzondering ook niet uitdrukkelijk in de — zijn vermeld. Bovendien heeft de Krijgsraad niet de overtuiging dat beklaagde het hem telastegelegde feit opzettelijk heeft gepleegd. Vrijspraak.

Het H.M.G. bevestigt het vonnis met overneming van de gronden. evenwel met dien verstande. dat het ,,eigendunkelijke" van liet optreden der ambtenaren hierin gelegen is, dat zij zich zonder noodzaak tot de manschappen der colonne hebben gewend in plaats van tot den verantwoordelijken commandant dier colonne en dat het Hof wel de overtuiging heeft bekomen, dat beklaagde het feit opzettelijk heeft gepleegd 51

Samenloop. — van art. 247 met art. 248bis W. v. S.? . . . 151

—. Verhouding van art. 108 W. v. M. S. tegenover art. 285 W.v.S. Dit laatste artikel, als bevattende de zwaarste hoofdstraf toegepast 188, 605

—. De feiten vallen zoowel onder art. 108 W. v. M. S. als onder art 285 W. v. S., zoodat met toepassing van beide qualificaties, krachtens art. 55 W. v. S. de tegen laatstgemeld misdrijf bedreigde strafbepaling. als bevattende de zwaarste hoofdstraf, moet worden toegepast. Art. 285 bevat een geheel ander element dan art. 108, t.w. bedreiging met een misdrijf tegen het leven gericht, zoodat de strafbepaling in het militaire strafrecht i.c. niet als een bijzondere strafbepaling ten opzichte van het voornoemde misdrijf van de burgerlijke strafwet is aan te merken, mitsdien het eerste en niet het tweede lid van art. 55 W. v. S. toepassing behoort te vinden 371

Blz.

—. Het sub 1°. telastegelegde levert de misdrijven op omschreven in art. 103, eerste lid en in art. 87, eerste lid, 3°. j°. tweede lid W. v. M. S. (Ind.), weshalve slechts de strafbepaling met de zwaarste hoofdstraf, nl. art. 87 moet worden toegepast 616

Samenspanning. Zie bij „Ongeoorloofde afwezigheid" . . 516

Samenweefsel van verdichtsels. Zie bij „Onttrekken" . . . 154

—. Zie bij „Listige kunstgrepen" 504

Schepel, Mr. Dr. C. J. H. — afgetreden als president van het H.M.G. 116

. Overlijdensbericht 235

Schildwacht. Als — een op hem als zoodanig rustende verplichting niet nakomen (in strijd met zijn plicht als — zijn geweer afgelegd en de bajonet afgeslagen) . . . . . .

. De — behield die hoedanigheid, toen hij overeenkomstig zijn consigne beklaagde na aanhouding begeleidde om hem in arrest te stellen 371

—. Als — eene als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (als schildwacht bij den valreep op een bank gaan liggen en toen geslapen).

Beklaagdes verweer, zoo'n hevige buikpijn te hebben gekregen, dat hij niet meer kon blijven loopen of staan, overeenkomstig het gevoelen van den als getuige-deskundige gehoorden officier van gezondheid. verworpen.

Straf een week gevangenisstraf nadat beklaagde wegens hetzelfde feit reeds krijgstuchtelijk gestraft was met 10 dagen streng arrest 525

Schuld. Dood door — (omverrijden van een voetganger door een motorrijder).

De qualificatie „aan schuld te wijten dood van een ander" verbeterd in „liet aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben" 174

—. Het aan zijn schuld te wijten hcbhen, dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt, waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner ambtsbeziglieden ontstaat.

Het feit dat beklaagde een motorrijtuig heeft bestuurd zonder volledig op de hoogte te zijn van de behandeling van die auto moet als een ernstige tekortkoming worden aangemerkt; hij moet verantwoordelijk worden gesteld voor de gevolgen welke daaruit zijn voortgevloeid 181

—. Het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben. Het aan zijn schuld te wijten hebben dat een ander zwaar lichamelijli letsel bekomt.

Beklaagde heeft met een snelheid gereden, welke onder alle omstandigheden, doch zeker in verband met zijn geringe ervaring in het autorijden, onverantwoordelijk was. Het ongeval is aan zijn onvoorzichtig en roekeloos rijden, mitsdien aan zijne schuld te wijten 273

Blz.

—. *Ongeval* aan boord *van Hr.* Ms. „*Flores*". 1°. Het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben; 2°. Het aan zijn schuld te mijten hebben. dat een ander zwaar lichamelijk letsel bekomt; 3°. Het aan zijn schuld te wijten hebben, dat een ander zoodanig lichamelijk letsel bekomt waaruit tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden ontstaat; alle feiten in de uitoefening van eenig beroep gepleegd.

Nu ten gevolge van beklaagdes verzuimen de mogelijlijheid is geschapen, dat, zij het door andere, den beklaagde niet toe te rekenen oorzaken, een schot met het kanon is afgegaan, waardoor 4 personen werden getroffen en een hunner gedood, kunnen deze gevolgen hem worden toegerekend. Het is ten aanzien van de schuldvraag geheel onverschillig of de door beklaagde nagelaten voorzorgsmaatregelen al dan niet in eenig reglement bijzonderlijk waren voorgeschreven. Plichten van ieder die met een vuurwapen en deszelfs lading omgaat. Beklaagde is schromelijk te kort geschoten in het betrachten van de vereischte voorzichtigheid.

Breede motiveering van de straf. Gebrek aan leiding en toezicht. De in eersten aanleg opgelegde straf, 14 dagen gevangenisstraf, verminderd tot 2 weken hechtenis . . . 493

—. *Ongeval aan* boord *van* Hr. *Ms. „Flores". Causaliteit.* Vrijspraak van de ten laste gelegde misdrijven, omschreven in artt. 307 en 308 j°. art. 309 W. v. S.

Indien een mindere een in algemeenen zin gestelde order ontvangt van een meerdere kan laatstgenoemde niet zonder meer strafrechtelijk verantwoordelijk worden gesteld voor alle uit die order voortvloeiende gevolgen, vooral niet indien de mindere bij de uitvoering van de order niet het beleid dat redelijkerwijs van hem kan worden geëischt, betracht en zeker niet. indien de mindere daarbij tegen de voorschriften handelt. Er bestaat nu tusschen de verzuimen van beklaagde en het noodlottig ongeval niet een zoodanig causaal verband als de wet voor toepassing van artt. 307 en 308 eischt.

Het niet duidelijk geven van een order en het niet behoorlijk eontroleeren van die order levert nochtans een krijgstuchtelijk vergrijp op als bedoeld in art. 2, 1°. W. K. Verwijzing naar den tot straffen bevoegden comm.-officier 499

—. Uitspraak van den Marineraad in zake het *ongeval aan boord van* Hr. *Ms. „Gelderland"*. De tekortkomingen zijn verklaarbaar en begrijpelijk 533

Het aan zijne schuld de dood van een ander te wijten zijn. Weerlegging van de verdediging. Causaal verband. Beklaagdes handeling — het verkeerd optuigen van het loo-

Blz.

dingbordes — was i.c. determineerend voor den dood door verdrinking van het slachtoffer, waaraan niet afdoet, dat onder andere omstandigheden, als het om hebben van een lijfseizing, het goed kunnen zwemmen, een kalme zee, redding wellicht mogelijk zou zijn geweest.

Veroordeeling tot 14 dagen hechtenis, voorwaardelijk. Proeftijd een jaar.

Anders *H.M.G.*: Geen schuld in strafrechtelijken zin. Vrijspraak 539

Sitter, Mr. W. de. Afgetreden als president van den Zeekrijgsraad te Willemsoord 450

Slaan. Als militair in dienst opzettelijk een mindere slaan en door schoppen pijn veroorzaken, beide feiten als ééne voortgezette handeling beschoutvd (het geven van een klap en een schop door een officier aan zijn bediende) 299

Spruijt, h. Gedetacheerd bij het Dep. v. Defensie. Blijft echter voorshands fungeerend griffier H.M.G. 16

Steffen, Mr. **A. P.** Aalmoczcniers en veldpredikers door — . 31

Straatschenderij. Opzet was niet gericht op vernieling of beschadiging, doch wel op baldadigheid, terwijl door de handeling (vernieling van een bloempot) die plaats vond op het voorerf van een aan den openbaren weg gelegen perceel, de veiligheid op dien weg werd bedreigd 267

Strafbevoegdheid. — (Schoolmeetafdeeling 2e regiment veldartillerie) 8

—. Was de krijgstuchtelijke — aanwezig? door Mr. P. **J. *h.*** Clavareau. (Straf opgelegd door een onderluitenant-commandant van den kleinen staf van een bataljon infanterie in Ned.-Indie) 470

Straftoemeting. Zie bij „Ontslag", bij „Verlaging", bij „Voorwaardelijke veroordeeling" en bij „Toerekeningsvatbaarheid".

In het eenigermate verkeeren onder den invloed van drank, noch in hun overigens goede conduite vindt het Hof i.c. aanleiding tot strafverlichting 82

—. Bij de straftoemeting, wegens slaan en schoppen van een mindere, in aanmerking genomen onbehoorlijk en brutaal optreden van den bediende, hetwelk door dezen weliswaar is bestreden, doch door den inhoud van diens conduiteboekje aannemelijk wordt gemaakt 299

. Geen zwaarteverschil tusschen voorwaardelijke en onvoorwaardelijke straffen van gelijken duur 348

—. Wegens opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, terwijl de schuldige is dienstdoende, veroordeeld tot **3** weken gevangenisstraf, in verband met beklaagdes zeer goed gedrag te ondergaan als hechtenis 398

—. Veroordeeling ven een 17-jarigen beklaagde wegens op-

Blz.

lichting tot f 10.— boete subsidair 14 dagen tuchtscliool, zulks met toepassing o.a. van artt. 39septies en 24 W. v. S. 483

—. De omstandigheden waaronder de feiten zijn gepleegd, in verband met beklaagdes zeer goed gedrag in dienst, zouden een milde beoordeeling wettigen. ware het niet dat hij door zijn houding ten processe, waaruit is af te leiden een volkomen gemis aan berouw en inzicht in het ernstig karakter van zijn inisdrijf bijzonderlijk uit militair oogpunt, een gevoelige correctie verdient. De in eersten aanleg opgelegde straf, als zijnde te licht. verzwaard 486

—. Bij de straftoemeting in aanmerking genomen dat het misdrijf kennelijk is gepleegd onder den invloed van sterken drank, terwijl het feit. gezien beklaagdes straflijst geheel op zich zelf staat. Verder in aanmerking genomen zijn jeugdigen leeftijd en volledige bekentenis in beide instanties, legt het Hof een straf op gelijk aan den duur der voorloopige hechtenis, zoodat de straf geacht moet worden daardoor geheel te ziin ondergaan 490

—. Samenloop van misdrijf en krijgstuchtelijk vergrijp (art. 60 W.K.). Bij de straftoemeting hiermede rekening gehouden, doch tevens in aanmerking genomen dat beklaagde terzake van het hem telastegelegde reeds is gecorrigeerd met 14 dagen streng arrest en zijn diensttijd als milicien-stoker in verband met de door hem gepleegde feiten met ongeveer drie maanden is verlengd. Straf: één week gevangenisstraf 504

—. Zware straffen aan dienstweigeraars 569

—. Nu de hoofdstraf is verlicht en de gezamenlijke duur der vervangende hechtenis en der gevangenisstraf dien der in eerste instantie opgelegde gevangenisstraf niet overtreft, is de in hooger beroep opgelegde straf niet zwaarder dan die opgelegd in eerste instantie 601

Telastelegging. De door den A. F. verzochte wijziging van den tekst der — geweigerd, ofschoon beklaagde en zijn verdedigster daartegen geen bezwaar hebben gemaakt, vermits de R. Z. zoodanige bevoegdheid aan het O. M. niet verleent. (Zie art. 172 R. Z., 167 R. L. j°. art. 75 P. I.) 504

Toerekeningsvatbaarheid. Beklaagdes verklaring zoodanig onder den invloed van drank te zijn geweest dat hij zich niet meer herinnert wat is voorgevallen, geeft in verband met hetgeen de getuigen betreffende zijn toestand hebben verklaard, geen aanleiding om aan te nemen, dat hij de feitelijke strekking van zijne handelingen niet kon beseffen . . 381

—. Aannemelijk geacht, dat beklaagde zich bijna niets van het gebeurde herinnert, doch deze omstandigheid heeft niets uitstaande met de vraag of hij bewust heeft gehandeld. Wel acht het Hof beklaagde ten aanzien van de ten laste gelegde feiten — zij het in sterke mate — verminderd toerekenings-

vatbaar. In aanmerking genomen deze laatste omstandigheid, belrlaagdes houding ten processe en goede beoordeelingen in dienst en mede rekening lioudende met de door hem ter zake van dezelfde feiten reeds ondergane straf van 14 dagen streng arrest, de in eersten aanleg opgelegde straf van 4 weken gevangenisstraf, als te zwaar, verminderd tot 14 dagen 509

—. Eerste deskundige acht beklaagde absoluut verantwoordelijk voor de door hem gepleegde feiten. Tweede deskundige acht beklaagde lijdende aan eene ziekelijke storing van zijne geestvermogens, nl. eene hysterische bewustzijnsbeperking, welke storing beperkend werkte op zijne geschiktheid om de feitelijke strekking en het ongeoorloofde van zijne handelingen te beseffen en ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen. De Krijgsraad acht deze conclusie niet ver genoeg gaande en is van oordeel dat de ziekelijke storing *opheffend* heeft gewerkt op genoemde geschiktheid ten aanzien van het den beklaagde sub 2°., 3°. en 4°. telastegelegde, zoodat deze feiten hem dan ook niet kunnen worden toegerekend. Vrijspraak in zooverre 605

Transitoir recht. Zie bij „Desertie" 197, 210

Valsche naam. Het door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd, een valschen naam opgegeven 197

Veldpredikers. Aalmoezeniers en — door Mr. A. F. Steffen 31

Verboden geschriften. Geschriften verboden bij Legerorder 230, 447, 559

Verdediging. Zie ook bij „Raadslieden" 236

—. Met instemming van het Hof, den A.-F. en den beklaagde heeft de raadsman, die bij de liervatting van het onderzoek door ambtsbezigheden verhinderd was om op de terechtzitting aanwezig te zijn, de verdediging schriftelijk ter kennis van het college gebracht bij nadere memorie na van het verhandelde op die terechtzitting op de hoogte te zijn gesteld 273

Verduistering. — van *f* 33.— ten nadeele van een medeschepeling 79

—. Oplichting of —? 483

—. Toeëigening door een korporaal van een door hem op het vliegkamp gevonden nikkelen horloge, toebehoorende aan een anderen mede op dat vliegkamp dienenden korporaal.

De Krijgsraad verklaart het telastegelegde bewezen en qualificeert dit als —, doch verstaat dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling had behooren te zijn afgedaan, en verwijst haar onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling naar den comm.-officier, met last tot teruggave van het horloge aan den oorspronkelijken eigenaar.

Beklaagde heeft door zijne handeling het vertrouwen, het-

welk schepelingen in elkaar moeten stellen, geschonden en van hem als baksmeester mag een stipte naleving worden verwacht van de in de algemeene balisorder voorkomende bepaling omtrent gevonden voorwerpen.

Gelet op de betrekkelijk geringe waarde van het horloge en op beklaagdes doorloopend goed gedrag is de Krijgsraad van meening, dat de misdraging van beklaagde niet van dien aard is geweest, dat deze niet meer door den commandant met de hem ten dienste staande middelen zou kunnen worden afgedaan 529

—. Het voortgezet misdrijf van — door een sergeant-majoor-instructeur bij de troepen op Curaçao 572

. Selastelegging, primair van door 2 schepelingen, aangewezen waschbazen, gezamenlijk gepleegdc verduistering, subsidiair van verduistering gepleegd door H. en medeplegen van verduistering door L.; nieermalen gepleegd.

De Krijgsraad. vrijsprelrende van het primair telastegelegde, veroordeelt beklaagden ter zake van het subsidiair telastegelegde, met toepassing van art. 359 W. v. S.

Het H.M.G. overweegt dat deze veroordeeling ten onrechte is geschied, aangezien het in art. 359 of art. 321 W. v. S. vereischte opzet in de telastelegging niet is vermeld.

Ook van het primair telastegelegde behooren de beklaagden te worden vrijgesproken, nu niet is bewezen, dat zij (of één hunner) dc als waschloon ontvangen gelden in hunne functie als maschbaas onder zich hadden en evenmin dat die gelden voor de scheepswasscherij maren ontvangen en aan die wasscherij toebehoorden, nu zij die gelden voor zich zelf ontvangen hebben, zij het ook ter betaling van werkzaamheden. 11-elke zij op Zondag niet mochten verrichten en met gebruikmaking van werktuigen en materialen van de wasscherij, die zij voor dat doel niet mochten gebruiken.

Het Hof acht echter termen aanwezig om. met toepassing van art. 58 W. K., de zaak onder mededeeling van alle stukken ter verdere behandeling te verwijzen naar den tot straffen bevoegden comm.-officier 582

Vereenigingswezen. Militair-rechtelijke vereeniging. Oprichting en Reglement 17

Zie verder bij „Militair-rechtelijke vereeniging".

—. Verbod tot deel uitmalren van bepaalde organisaties . . 569

Verlaging. Zie ook bij „Klachtzaken" 55. 85

—. Zie ook bij „Voorwaardelijke veroordeeling" 277

—. Desertie, terwijl de schuldige is dienstdoende. Beklaagde is ter zake van liet door hem gepleegde feit in verband met zijn ongunstig strafregister, niet geschikt om den door hem bekleeden rang te behouden. Verlaging van sergeant tot den stand van soldaat, met bepaling dat hij zal behooren tot de klasse van fuselier 394

Blz.

—. Ongeoorloofde afwezigheid met verwijdering naar het buitenland.

Anders dan de Krijgsraad die beklaagde van korporaal bij de Kon. Maréchaussée tot den stand van soldaat had verlaagd, acht het H.M.G. hem op grond van de begane feiten niet on aardig — gelijk de Krijgsraad had overwogen — of ongeschikt om in de den door hem bekleeden rang te blijven dienen 480

—. Ingang van de bijkomende straf van — 559

—. Veroordeeling ter zake van art. 139 W. v. M. S. Verlaging — wegens onwaardigheid — van gewoon dienstplichtig-wachtmeester-titulair tot den stand van soldaat . . 590

—. Diefstal gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd op een besloten erf waarop eene woning staat. door iemand die zich aldaar buiten weten van den rechthebbende bevindt.

Anders dan de Krijgsraad die beklaagde had verlaagd van korporaal-monteur tot den stand van montenrsmaat (ten rechte verlaging tot den stand van matroos met bepaling dat *hij* zal behooren tot de klasse van monteursmaat), heeft het H.M.G. niet de overtuiging bekomen dat beklaagde terzake van het thans door hem gepleegde misdrijf ongeschikt of onwaardig is om den rang van onderofficier te bekleeden. De door den Krijgsraad opgelegde straf van 4 weken gevangenisstraf met verlaging gewijzigd in eene geldboete van *f* 50.—, subsidiair één week hechtenis en 3 weken gevangenisstraf met verlaging, de gevangenisstraf en de verlaging echter *voorwaardelijk*. Proeftijd één jaar 601

Verwonding. Aansprakelijkheid van den Staat?

Verwonding van een soldaat tijdens diens niilitairen diensttijd. door toedoen van een anderen, evenzeer „dienenden" soldaat. Aansprakelijkheid van den Staat deswege? Neen, immers de onvoorzichtige soldaat („dader") heeft niet gehandeld in de werkzaamheden, waartoe hij voor den Staat werd gebruikt (art. 1403 B.W.). [Anders: rechtb.], noch binnen den formeelen kring zijner bevoegdheid (art. 1401 B.W.) [dit laatste ook: rechtb.] 628

Verwijzing. — naai den comm.-officier. Principieele beschouwingen 72

—. Het belang der Justitie eischt dat de rechter in deze zaak beslist, aangezien de uitspraak afhangt van de vraag of de hctrokkene zich kan beroepen op bevrijdende omstandigheden, welke zijn strafbaarheid uitsluiten, zijnde dit een juridische vraag van zoodanigen aard, dat zij aan het oordeel van den rechter moet worden onderworpen. Verwijzing naar den Krijgsraad door het H.M.G. bepaald 259

Voorlichting. — in strafzaken in verschillende arrondissementen 231

Blz.
—. Voorlichtingsrapporten in strafzaken waarvan de militaire rechter kennis neemt **343**
Voortdurend misdrijf. Karakter van de misdrijven van desertie en ongeoorloofde afwezigheid 197, 210
Voortgezette handeling. De insubordinatie bestond i.c. uit meerdere strafbare handelingen, nochtans voortvloeiend uit een misdadig wilsbesluit tot krachtdadig verzet tegen de arrestatie, mitsdien het misdrijf meermalen gepleegd, doch te beschouwen als ééne — 167
—. Het geven van een klap en een schop. beide feiten beschouwd als ééne — 299
—. Opzettelijke ongehoorzaamheid en beschimping van den meerdere beschouwd als ééne — 351
—. Beleedigen en met eenig kwaad bedreigen beschouwd als ééne — 353
—. Opzettelijke ongehoorzaamheid, tweemaal gepleegd. belecdigen, met eenig kwaad bedreigen en beschimpen, alles beschouwd als ééne — 358
Voorwaardelijke veroordeeling. Indiening van een voordracht tot ontslag uit den militairen dienst na eene — door **J.** C. W. Jobse . . . . . .
—. Als schildwacht een op hem als zoodanig rustende verplichting niet nakomen. — tot *2* weken gevangenisstraf, proeftijd één jaar. Geen verwijzing naar den C.O. 70
—. Ontucht door een meerderjarige met een minderjarige van hetzelfde geslacht. — tot **3** maanden gevangenisstraf, proeftijd **3** jaren, met ontslag zonder ontzetting *onvoorwaardelijk* 151
—. Ondanks den ernst der feiten, beklaagdes goede beoordeelingen, alsook beneveling ten gevolge van drankmisbruik, waardoor hij zich van zijn handelingen, blijkbaar in strijd met zijn aard, niet ten volle bewust is geweest, als verzachtend in aanmerking genomen en als grond voor eene — . . 188
—. Diefstal van een paar beenkappen en van een paar rijgschoenen, toebehoorende aan andere dienstplichtigen, op een kamer der kazerne waarop beklaagde met die andere militairen gelegerd was. — tot 14 dagen gevangenisstraf. Proeftijd 2 jaren 263
—. De mishandeling van een politieagent van zoodanig ernstigcn aard geacht, dat mede in aanmerking genomen beklaagdes strafregister, voor toepassing van het instituut der — geen termen aanwezig zijn. Anders Krijgsraad 267
—. Ofschoon een soldaat die een misdrijf tegen de ondergeschiktheid pleegt van zoodanig ernstigen aard als het onderwerpelijke, niet geschikt is te achten om als infanterist le klasse te morden gehandhaafd, acht het Hof om verscheidene redenen i.c. termen aanwezig om de *bijkomende* straf van verlaging tot fuselier voorwaardelijk op te leggen. Proef-

Blz.

tijd één jaar. De hoofdstraf, 3 maanden gevangenisstraf, echter onvoorwaardelijk opgelegd 277

—. Zie ook „Twee onnoodige vrijheidsbeperkingen bij de strafoplegging" 346

—. De vele aan beklaagde opgelegde straffen staan vrijwel alle in verband met drankmisbruik aan den wal, terwijl hij overigens doorloopend gunstig wordt beoordeeld. Indien hij alsnog in staat blijkt zich ten aanzien van zijn drankmisbruik grondig te beteren, is de verwachting gerechtvaardigd voorgekomen, dat ook zijn gedrag in overeenstemming zal zijn met de eischen eener goede krijgstucht. Op dien grond legt het H.M.G., naast een onvoorwaardelijke hoofdstraf, de door den Krijgsraad opgelegde bijliomende straf, ontslag uit den militairen dienst, voorwaardelijk op. Proeftijd 2 jaren.

Wel is waar regelt art. 14a, lid 3, W. v. S. slechts uitdrukkelijk het geval dat het bevel tot voorwaardelijk niet ten uitvoer leggen der straf mede ten aanzien van de hoofdstraf of een gedeelte daarvan is gegeven, doch, vermits bij deze wetsbepaling de bevoegdheid om ten aanzien van de bijkomende straffen het instituut der voorwaardelijke veroordeeling toe te passen, den rechter uitdrukkelijk is toegekend. doet de omstandigheid, dat het geval dat de hoofdstraf niet. de bijkomende straf daarentegen wèl voorwaardelijk wordt opgelegd, niet bepaaldelijk in de wet wordt geregeld. niet af aan 's rechters bevoegdheid eene zoodanige beslissing te nemen 512

—. Korte mededeelingen uit de rechtspraak van den Zeekrijgsraad te Willemsoord 550

—. Diefstal onder verzwarende omstandigheden. f 50.— geldboete, subsidiair ééne week hechtenis en 3 weken gevangenisstraf met verlaging, de gevangenisstraf en dc verlaging echter voorwaardelijk. Proeftijd één jaar 601

Vrijwaren. Als militair, met het oogmerk om een ander voor bestraffing te vrijwaren, eene aangelegenheid aan de kennisneming van den bevoegden meerdere onthouden (als wachtcommandant niet rapporteeren dat een korporaal ruim 3 uur te laat van avondpermissie in de kazerne was teruggekeerd).

De Krijgsraad had deze zaak verwezen naar den comm.-officier. In door den A.-11. ingesteld hooger beroep achtte het H.M.G. het telastegelegde echter niet van zóó lichten aard. dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan.

Veroordeeling tot ééne week gevangenisstraf met verlaging — wegens onwaardigheid — van gewoon dienstplichtig-wachtmeester-titulair tot den stand van soldaat . . . 590

Wacht. Als bevelhebber van eenige wacht niet nakomen van eene als zoodanig op hem rustende verplichting.

WETSBEPALINGEN ENZ.,

behandeld in deel XXXII Militair-Rechtelijk Tijdschrift.

Artikelen.	Bladzijden.
Regtspleging bij de Landmagt.	
11	325, 327.
12	325.
15	50, 259.
58	233.
Regtspleging bij de Zeemagt.	
4	449.
112	177.
114	236.
172	504.
180	273.
181	273.
190	14.
205	559.
Rechtspleging bij de Landmacht Ned.-Indië.	
113 (116 Ned.)	394.
Wetboek van Militair Strafrecht.	
13	22. 70. 151, 188. 263, 267. 512. 552. 601.
23	64. 79. 151. 356. 368. 371. 550. 559. 572.
25	480. 559. 590. 601.
58	197. 210.
60	31.
61	31.
67	188. 385.
69	371.
95	407.
97	30. 154. 480. 504. 516.
98	368.
99	30. 368. 480, 516.
101	30. 154. 504.
108	**43.** 82. 188. 285. 349. 351. 353. 358, 371. 381. 486, 512, 605.

Artikelen.	Bladzijden.
110	265.
114	1, 82. 163, 188. 285. 351. 356, 358. 361. 371. 490. 509. 512. 598. 605.
117	188, 381. 509, 512, 605.
119	82.
121	188. 381.
128	265, 371.
129	70. 292. 295. 326, 525.
139	590.
141	188.
142	299.
150	157.
152	64.

Wetboek van Militair Strafrecht voor Ned.-Indië.

14	398.
15 (13 Ned.)	277.
26 (23 Ned.)	167, 197, 616.
28 (25 Ned.)	277, 394.
46 (60 Ned.)	394.
53 (67 Ned.)	277.
86 (97 Ned.)	167, 364, 398.
87 (98 Ned.)	197, 210, 364, 394, 616.
88 (99 Ned.)	364, 394, 398.
95 (106 Ned.)	197.
103 (114 Ned.)	167, 616.
106 (117 Ned.)	167, 277.
110 (121 Ned.)	167.
117 (128 Ned.)	167, 277.
118 (129 Ned.)	178, 364.

Provisionele Instructie voor het Hoog Militair Geregtshof.

28	450.
77*a*	348, 601.

Provisioneele Instructie voor het Woog Militair Gerechtshof van Ned.-Indik

51	178.

Wet op de Krijgstucht.

2	25, 50, 72, 418, 516, 590.
16	55.
39	449.

Artikelen.	Bladzijden.
44	25. 160, 263.
47	582.
55 (63 Indisch)	151. 188. 371. 605, 616.
56 (64 Indisch)	167. 299. 351. 353. 358. 486. 572.
80	516.
138	267.
247	151.
248*bis*	151.
285	188. 371. 605.
287 (338 Indisch)	167.
300	267. 480.
307	174. 273, 493. 499. 533. 539.
308	181. 273. 493. 499.
309	493. 499.
310	25. 160. 263. 368. 601.
311	601.
321	79. 483. 529. 572. 582.
326	483.
350 (407 Indisch)	167.
359	582.
424	267.
435, 3°. (507, 3°. Indisch)	197.
453	267.

Wetboek van Strafvordering.

164	330.
165	330.
353	14.
424	348.

Burgerlijk Wetboek.

1401	628.
1403	628.

Ambtenarenwet 1929.

3	631.
58	631.
60	101, 218.

Militaire Ambtenarenwet 1931.

6	221.

Artikelen. Bladzijden.

Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht.

22 . . . . . 218.
24 . . . . . 218.
84 . . . . . 230, 447, 569.

Reglement rechtstoestand militairen zeemacht.

81 . . . . . 569.

Regeling bezoldiging militair personeel zeemacht.
(Kindertoelage.)

69 . . . . . 221.

Inkwartieringswet.

41 . . . . . 51.

Rijwielbelastingwet.

7 . . . . . 51.

Motor- en Rijwielreglement.

. . . . . 260.

Wet van 9 Mei 1890 (Stbl. rio. 81).

3 . . . . . 8.

Voorschrift Beoordeelingslijsten.

§ 1 . . . . . 631.
§17 . . . . . 631.

dat deze uitlating geheel in overeenstemming is met hetgeen getuige Van der Jagt heeft verklaard ten aanzien van beklaagde's houding, te weten dat deze hem op een later tijdstip — dus als hij geen schildwacht meer zou zijn — wèl zou aanvallen, derhalve oplevert een aanwijzing voor de juistheid der verklaring van getuige Van der Jagt;

dat een tweede aanwijzing voor de juistheid dier verklaring is, dat blijkens de verklaring van getuige Scheltema de Heere, getuige Van der Jagt hem terstond de bedreiging heeft gerapporteerd en hij dit aan beklaagde ook heeft voorgehouden, terwijl beklaagde ontkent, dat getuige Scheltema de Heere met hem over dit feit aanstonds heeft gesproken;

O., dat dus het bewijs van het tweede gedeelte der tenlastelegging niet uitssluitend berust op de verklaring van één getuige en mitsdien het geheele feitencomplex naar eisch van rechten is bewezen;

dat deze feiten niet slechts bij art. 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht zijn strafbaar gestelcl, doch tevens bij art. 285 van het Wetboek van Strafrecht, tegen welk laatste misdrijf een hoogere straf is bedreigd, zoodat, met toepassing van beide qualifieaties, krachtens het bepaalde bij art 55 van het Wetboek van Strafrecht. de tegen laatstgemeld misdrijf bedreigde strafbepaling, waarbij de zwaarste hoofdstraf is bedreigd, moet worden toegepast;

dat liet misdrijf van art. 285 van het Wetboek van Strafrecht een geheel ander element bevat dan dat van art. 108 van het Wetboek van Militair Strafrecht, te weten bedreiging met een misdrijf tegen het leven gericht, zoodat de strafbepaling in het militaire strafrecht in easu niet als een bijzondere strafbepaling ten opzichte van het voornoemde misdrijf van de burgerlijke strafwetgeving is aan te merken, mitsdien het lste en niet het 2de lid van art. 55 van het Wetboek van Strafrecht toepassing behoort te vinden;

O., dat de door den eersten rechter opgelegde hoofdstraf den Hove geenszins te zwaar is voorgekomen, doch het College, in aanmerking nemende beklaagde's jeugd, alsmede, dat hij nog niet eerder wegens vergrijpen tegen de ondergeschiktheid gecorrigeerd is moeten worden en, wat zijn karakter en dienstijver betreft, gunstig wordt beoordeeld, hem ter zake van de thans gepleegde feiten niet ongeschikt acht om in den militairen dienst te blijven;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis aangehaalde wetsbepalingen (met uitzondering van art. 27 (23? Red.) van het Wetboek van Militair Strafrecht), de artt. 55 en 285 van het Wetboek van Strafrecht en art. 209 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, alsmede de artt. 75 en volgende van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het op 18 Augustus 1936 gewezen en uitgesproken vonnis van den Zeekrijgsraad te Soerabaja, waarvan beroep, voorzoover beklaagde daarbij van een onderdeel van het tenlastegelegde is vrijgesproken, alsmede ten aanzien van de bij dat vonnis aan

Blz.

Het verweer, dat art. 118. 1e lid, W. v. M. S. (art. 129, Ned.) slechts betrekking zou hebben op schending van verplichtingen van ernstigen aard is in strijd met de duidelijke bewoordingen en de strekking van dat artikel 178

—. Behoorende tot eenige wacht als ander militair dan als schildwacht een als zoodanig op hem rustende verplichting niet nakomen (behoorende tot het wachtkwartier in het Marinekampement te Malang, dat kampement ongeoorloofd verlaten).

Op de wachtdivisie rust de verplichting aan boord of in de inrichting te blijven, ook al maren dan i.c. de aan beklaagde opgedragen diensten op het oogenhlik, waarop hij zich verwijderde, verricht. Overigens moet onder „eenige wacht" in art. 129 W. v. M. S. niet alleen worden verstaan dat gedeelte van de wachtdivisic dat daadwerkelijk met waakdiensten is belast, doch onder dat begrip moet de geheele wachtdivisie worden begrepen 292

—. *In gelijken zin* ten aanzien van een tot de reewacht behoorend schepeling die zich ongeoorloofd van boord had begeven; ook al werden de wachtdiensten waartoe hij was aangewezen, op het oogenblik dat hij zich verwijderde, nog niet daadwerkelijk verricht 295

—. Zie bij „Kazernepiket" 326

Wapenen. Dragen van — door militairen, tijdens het verblijf in werkelijken dienst . . . . . .

Wetgeving.

Wijziging en aanvulling bepalingen heil-effende de zeden in het Wetboek van Strafrecht ter betere bescherming van minderjarigen.

Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1935-1936. **85.**

Verslag 104

Openbare behandeling. Aanneming van het wetsont-cverp . 104

Nader gewijzigd ontwerp van wet (Eerste Kamer) 105

Eerste Kamer der Staten-Generaal. Zitting 1935-1936. 85.

Voorloopig verslag 109

Eindverslag met Memorie van Antwoord 111

Openbare behandeling. Aanneming van het wetsontwerp . 113

Afkondiging der wet 113

Zeemacht. Regeling voor de te 's-Gravenhage werkzaam gestelde militairen der — beneden den rang van officier . . 449

Zeeman, Dr. (Mr.) J. H. De positie van den officier van gezondheid door — 459

Artikelen. Bladzijden.

41 . . . . . 8.
57 . . . . . 72, 429.
58 . . . . . 72, 516, 529, 582, 590.
60 . . . . . 504.

Wetboek van Krijgstucht. (Ned.-Indië).

2 . . . . . 616.
6 . . . . . 270.
45 . . . . . 92.
46 . . . . . 92.
52 . . . . . 616.
58 . . . . . 386.
62 . . . . . 386.
63 . . . . . 92.
64 . . . . . 386.
66 . . . . . 386.
67 . . . . . 85, 92, 386.
68 . . . . . 85, 92.
70 . . . . . 92.

Reglement betreffende de Krijgstucht.

8 . . . . . 114.
17 . . . . . 569.
19 . . . . . 230. 447. 539.
27 . . . . . 2.
30 (31 Ind.) . . . . . 85, 92, 304. 312. 477. 593.

Invoeringswet Militair Straf- en Tuchtrecht.

74 (art. 194*a* Ind. R.L.) . 82. 277. 330. **371.** 486.
76 . . . . . 243.
77 . . . . . 37.

Bevorderingswet voor de landmacht 1902.

38 . . . . . 148.

Wetboek van Strafrecht.

1 . . . . . 197, 210.
14*a*—14*g* (14*a*—14*f* Indisch) . 22, 70, 151, 188, 263, 267, 277, 346, 512, 552, 601.
37 . . . . . 381, 509, 605.